

ORSAM SÖYLEŞİLERİ-2 IRAK TÜRKMENLERİ-1

ORSAM INTERVIEWS - 2 IRAQI TURKMENS - 1

تحقيقات « اورسام » الصحفية - ٢
ترکمان العراق - ١

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مرکز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM SÖYLEŞİLERİ - 2

IRAK TÜRKMENLERİ-1

ORSAM INTERVIEWS - 2

IRAQI TURKMENS - 1

تحقيقات « اورسام » الصحفية - ٢

تركمان العراق - ١

Rapor No: 49

Mayıs 2011

ISBN: 978-605-5330-24-8

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2011

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaŐtırmıŐtır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barıŐın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaŐmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaŐtırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algımasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözümler önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araŐtırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaŐtırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaŐtırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

İçindekiler

I. BÖLÜM: TÜRKİYE'DE IRAK TÜRKMENLERİYLE YAPILAN SÖYLEŞİLER	7
A. SİYASETÇİLER.....	7
1. Irak Türkmen Cephesi Telafer Kuzey Temsilcisi Nebil Harbo	7
2. Türkmen Meclisi Başkan Yardımcısı Muhammed Tahir	11
3. Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi Sadun Köprülü.....	15
4. ITC Başkanı-Irak Ulusal Meclisi Kerkük Milletvekili Sadettin Ergeç	19
5. Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilciliği Dış İlişkiler Sorumlusu Hicran Kazancı.....	30
6. Irak Türkmen Cephesi Eski Başkanı Turhan Ketene	36
7. Irak Türkmen Cephesi Erbil Milletvekili Adayı ve Suriye Temsilci Yardımcısı Aydın Maruf	43
8. Irak Türkmen Adalet Partisi Ankara Temsilcisi Abdullah Bayraktar	48
9. Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilciliği Enformasyon Sorumlusu Adil Selbi.....	51
10. Türkmen Milliyetçi Hareketi Başkanı Hüsamettin Türkmen	57
B. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI.....	65
1. Türkmeneli Kültür Merkezi Başkanı Mustafa Ziya	65
2. Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Fatih Türkcan.....	67
3. Türkmeneli Kültür Merkezi Başkanı Mustafa Ziya	70
4. Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi ve Sanatçı Abdurrahman Kızılay.....	72
5. Türkmeneli Öğrenci Gençler Birliği Başkanı Mardin Gökkaya.....	73
6. Türkmeneli Aydınlar Derneği Başkanı Fuat Tigin	74
7. Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Konya Şubesi Başkan Yardımcısı İlham Beyatı	81
8. Irak Türkmen Birliği ve Dayanışma Derneği Antalya Şubesi Başkanı Kürşat Çavuşoğlu	86
9. Türkmeneli İnsan Hakları Derneği Başkanı Nefi Demirci.....	89
10. Kerkük Vakfı Genel Sekreteri Prof. Dr. Suphi Saatçi	92
11. Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Ankara Şubesi Başkan Yardımcısı Necmettin Çenebaz	97
12. Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Ankara Şubesi Başkanı Mahmut Kasapoğlu	102
13. İhsan Doğramacı Erbil Vakfı Genel Sekreteri Nesrin Erbil	108
14. Türkmen Danışma Meclisi Başkanı Ümit Akkoyunlu	111
15. İnsani Diyalog Derneği Kerkük Sorumlusu Şeyh Abbas Fadel Abbas	113
16. Irak Alevi-Bektaşî Federasyonu Başkanı Abbas Beyatlı	114

C. BÜROKRATLAR.....	117
1. Irak Danıştay Eski Başkanı Dr. İsmet Abdülmecid.....	117
2. Hüseyin Neftçi.....	121
3. Irak İslam Yüksek Konseyi Türkiye Eski Temsilcisi ve Irak'ın Türkiye Büyükelçiliği Eski Kültür ve Basın Ataşesi Abdullah Tütüncü	125
4. Telafer Polisi Eski Mensubu Vaad Hüseyin	130
5. Kerkük İlçe Meclisi Başkanı Münir Kâfili.....	130
D. MEDYA MENSUPLARI.....	135
1. Türkmeneli Gazetesi Başyazarı Necat Kevseroğlu	135
2. TIKV Kültür Merkezi Başkanlığı Basın ve Kültür Müşaviri Şemsettin Kuzeci.....	137
3. Gazeteci Ersa Merdan	139
4. Kerkük Haber Ajansı Müdürü Ersa Sarıkahya.....	140
E. ÖĞRETMENLER	148
1. Iraklı Türkmen Öğretmen Söyleşileri – 1	148
2. Iraklı Türkmen Öğretmen Söyleşileri – 2.....	150
3. Iraklı Türkmen Öğretmen Söyleşileri – 3.....	151
4. Iraklı Türkmen Öğretmen Söyleşileri – 4.....	152
5. Iraklı Türkmen Öğretmen Söyleşileri – 5.....	154
6. Iraklı Türkmen Öğretmen Söyleşileri – 6.....	155
7. Iraklı Türkmen Öğretmen Söyleşileri – 7.....	156
8. Iraklı Türkmen Öğretmen Söyleşileri – 8.....	157
9. Iraklı Türkmen Öğretmen Söyleşileri – 9.....	158
10. Iraklı Türkmen Öğretmen Söyleşileri – 10.....	160
11. Iraklı Türkmen Öğretmen Söyleşileri – 11.....	161
II. BÖLÜM: IRAK'TA TÜRKMENLERLE YAPILAN SÖYLEŞİLER.....	162
A. SİYASETÇİLER.....	162
1. Irak Türkmen Cephesi Telafer Güney Temsilcisi Rıza Çolakoğlu.....	162
2. Irak Türkmen Cephesi Selahattin İl Başkanı Ali Haşim Muhtaroğlu	165
3. Irak Türkmen Cephesi Bağdat Enformasyon Sorumlusu Gülşan Celal Mustafa	166
4. Irak Türkmen Cephesi Diyala Eğitim ve Kültür Sorumlusu Metin Bayatlı.....	166
5. Irak Türkmen Cephesi Kerkük Milletvekili Jale Yunus Neftçi.....	167
6. Irak Türkmen Cephesi Kerkük Milletvekili Erşad Salihi.....	169
7. Selahattin İl Meclisi Genel Sekreteri Niyazi Mimaroğlu	173
8. Irak Milli Türkmen Partisi Başkanı Cemal Şan	175
9. Irak Türkmen Cephesi Kifri Sorumlusu Cemil Beyatlı	182
10. Irak Türkmen Adalet Partisi Başkanı Enver Bayraktar	183
11. Türkmen Kültür Derneği Başkanı Cevdet Naccar	188
12. Milliyetçi Türkmenler Topuluğu Başkanı Felah Zeydan Beyatlı.....	195
13. Türkmen Vefa Hareketi Kerkük Sorumlusu Kasım Hamza.....	198
14. Türkmen İslami Birliği Kerkük Temsilcisi Nurettin Kemal.....	200

15. Karar Partisi Başkan Yardımcısı Yavuz Ömer Adil.....	203
16. Irak Türkmen Cephesi Diyala İl Başkanı Usame Nazım Dede	206
17. Irak Türkmen Cephesi Selahattin İl Başkanı ve Selahattin İl Meclisi Üyesi Ali Haşim Muhtaroğlu.....	209
18. Türkmen İslami Hareketi Başkanı Mustafa Ali Kamber.....	213
19. Irak Türkmen Cephesi Süleymaniye Temsilcisi Rizgar Hurşit.....	217
20. Irak İslam Yüksek Konseyi Kerkük Temsilcisi Necat Hüseyin Hasan.....	219
21. Kerkük Vilayet Meclisi Ve Türkmen Birlik Partisi Üyesi Sayire Demirci	224
22. Türkmen Meclisi Başkanı Yunus Bayraktar	227
23. Türkmen Millet Partisi Başkanı İrfan Kerküklü.....	231
24. Türkmen Bağımsızlar Hareketi Başkanı Kenan Şakir Üzeyiraoğlu.....	236
25. Türkmen Liberal Hareketi Başkanı Dilşad Çavuşlu	240
26. Irak Türkmen Cephesi Eski Başkanı Sanan Ahmet Ağa	241
27. Irak Milli İslah Akımı Kerkük Temsilcisi Ammar Kahya	245
B. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI.....	248
1. Erbil Kardeşlik Ocağı Başkanı Aydın Arslan	248
2. Türkmeneli Vakfı Erbil Temsilcisi Kamuran Bekir ve Yardımcısı Muhammed Gani	251
3. İhsan Doğramacı Erbil Vakfı Kültür Merkezi Müdürü Tayfa Kasap	253
4. Ulusal Türkmen Öğrenci Birliği Başkanı Ahmet Remzi Beyoğlu.....	256
5. Aksu Spor Kulübü Başkanı Nihat Aksu.....	258
6. Kale Spor Kulübü Başkanı Kazım Kerküklü	261
7. Irak Türkmen Sivil Toplum Örgütleri Başkanı Kasım Kazancı.....	263
8. Türkmen Kadınlar Birliği Başkan Yardımcısı Leyla Hancı.....	268
C. BÜROKRATLAR.....	270
1. Dr. Ahmet Telaferli	270
2. Kürt Bölgesel Yönetimindeki Türkmen Kültürü ve Sanatı Genel Müdürü Ümit Halife	273
3. Vilayetlerden Sorumlu Devlet Bakanı Turhan Müftü.....	276
4. Selahattin Vali Yardımcısı Ahmet Koca	278
D. AKADEMİSYENLER.....	280
1. Kerkük Eğitim Fakültesi Spor Bölümü Öğretim Üyesi Haşim Derviş	280
E. MEDYA MENSUPLARI.....	282
1. Irak Türkmen Cephesi Üyesi - Gazeteci Nazım Saiğ	282
2. Irak Türkmen Cephesi Kadın Kolları Üyesi ve Yazar Güner Kerküklü.....	282
3. Türkmeneli Telafer Televizyon Müdürü Hazım Devletli	283
4. Şafak Gazetesi Baş Yazarı Mehmet Haşim	286
5. Türkmeneli Radyo Televizyon Genel Müdürü Yalman Hacaroğlu	288
6. TERT Genel Müdürü Türkeş Salihi	292

TAKDİM

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin (ORSAM), özellikle Irak ve Türkmenler konusunda yaptığı saha çalışmaları, yayınladığı rapor, dergi ve makaleleriyle kısa sürede kamuoyunda önemli yer elde etmiştir. Özellikle yapılan çalışmalar sırasında bölge halkları arasında cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya, uzlaşma ve işbirliği konseptlerinin gelişmesine katkı sağlamaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda bölge ülkelerinden devlet adamları, siyasetçiler, bürokratlar, akademisyenler, medya mensupları, işadamlarının ve STK temsilcileri ilişki kurarak, yapılan söyleşilerle bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını ve iletişimin artırılmasını sağlamaktadır.

Bu doğrultuda Türkiye'de ve Irak'ta, Türkmen toplumunun önde gelen 142 siyasetçi, bürokrat, sivil toplum kuruluşu temsilcisi, akademisyen, medya mensubu ve öğretmenle söyleşi gerçekleştirilmiştir. Bunların 49'u Irak'ta yapılırken, 93'ü Türkiye'de gerçekleştirilmiştir. Irak'ta yapılan 49 söyleşinin 28'i siyasetçi, 8'si sivil toplum kuruluşu temsilcisi, 6'sı medya mensubu, 4'ü bürokrat ve 1'i akademisyendir. Türkiye'de yapılan 93 söyleşinin ise 55'i öğretmen, 16'sı sivil toplum kuruluşu temsilcisi, 10'u siyasetçi, 7'si bürokrat, 4'ü medya mensubu ve 1'i akademisyendir.

Yapılan bu çalışma 2 kısım ve her kısım 5 bölümden oluşmaktadır. Her bölümde toplumun farklı kesimlerinin görüşlerine yer vermektedir. İlk kısımda Türkiye'de yaşayan Iraklı Türkmenlerle yapılan söyleşiler, ikinci kısımda ise Irak'ta yaşayan Türkmenlerle yapılan söyleşiler yer almaktadır. Her iki kısımdaki çalışmanın ilk bölümünü Türkmen siyasetçilerle yapılan söyleşiler oluşturmaktadır. Türkmen siyasetçilerle yapılan söyleşilerde, geçmişten günümüze kadar Türkmen siyasetinin aşamaları, Türkmen siyasetindeki doğru ve yanlışlar, Türkmen siyasetinin eksiklikleri ve çözüm önerileri ile Irak'taki diğer gruplarla ilişkiler ve Türkiye'nin Irak politikası hakkındaki görüşlere yer verilmiştir. Böylece Türkmen siyasetçilerin öz eleştirisi yapması sağlanarak, Türkmen siyasetinin daha ileriye taşınması için bir anlamda tartışma platformu oluşturulmuştur.

İkinci bölümlerde ise Türkmen siyasi hayatının gelişmesine ve Türkmen kimliğinin pekiştirilmesi ve korunması açısından büyük katkı sağlayan Türkmen sivil toplumunun temsilcilerine yer verilmiştir. Bu kapsamda Türkmen sivil toplum kuruluşlarının temsilcileriyle yapılan söyleşilerde Türkmen sivil toplum örgütlerinin gelişim süreci, Türkmen toplumuna yaptığı katkılar, sivil toplumun gözüyle Türkmen siyaseti irdelenmeye çalışılmış ve Türkmen sivil toplum örgütlerinin Türkiye ve uluslararası kamuoyunda tanıtılması hedeflenmiştir.

Üçüncü bölümlerde Irak'ın aydın toplumu olarak bilinen ve devlet hizmetinde bulunan Türkmen bürokratlara yer verilmiştir. Devlet çalışma sistemini bilen ve farklı uzmanlık alanlarında hizmet veren bürokratların görüşlerine de başvurularak, "Türkmenler için nasıl daha iyi bir gelecek yaratılabilir" sorusunun cevabı aranmaya çalışılmıştır. Aynı şekilde dördüncü bölümde de akademisyenlerin görüşlerine yer verilmiş, ayrıca bürokratik ve akademik platformda Türkmenlerin çektikleri sıkıntılar da orta konmaya gayret gösterilmiştir.

Son bölümde ise günümüz dünyasında en etkili iletişim ve propaganda aracı olan, ancak halen Türkmenler adına yeterli bir alt yapısı olmayan medya kuruluşlarının temsilcileri ile yapılan söyleşilere yer verilmiştir. Bu kapsamda hem Türkmen medyasının sorunları tartışılırken hem de medyanın gözünde Türkmenlerin haklı davasının nasıl görüldüğü yansıtılmaya çalışılmıştır.

Değerli görüşleriyle hem bize hem de kendi davalarına katkı yapabilecek nitelikli ve yetenekli daha çok sayıda Türkmen aydını olduğunun farkındayız. Bu çalışmanın geliştirilmesi için çalışmalarımızı genişletecek ve ulaşabileceğimiz herkese ulaşmayı hedefliyoruz. Bu çalışma sırasından bilgi, birikim ve görüşlerini bizden esirgemeyen, sorularımıza içtenlikle yanıt vererek katkı sağlayan herkese teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Irak'ın farklı vilayetlerinde, güvenlik koşullarındaki sorunlara rağmen büyük riskler üstlenerek bu mülakatları gerçekleştiren ORSAM'ın Ortadoğu Danışmanı Yrd. Doç. Dr. Serhat ERKMEN, Ortadoğu Uzmanları Oytun ORHAN ve Bilgay Duman, Ortadoğu Danışmanımız Doç. Dr. Veysel AYHAN, Yönetici Editör Oğün DURU, Ortadoğu Uzman Yardımcılarımız Nebahat TANRIVERDİ O ve Sercan DOĞAN'a teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Saygılarımla

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

Hazırlayanlar: Hasan Kanbolat, ORSAM Başkanı
 Bilgay Duman, ORSAM Ortadoğu Uzmanı
 Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen, ORSAM Ortadoğu Danışmanı
 Oytun Orhan, ORSAM Ortadoğu Uzmanı
 Sercan Doğan, ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı
 Nebahat Tanrıverdi O, ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı

IRAK TÜRKMENLERİ-1

I. BÖLÜM: TÜRKİYE'DE IRAK TÜRKMENLERİYLE YAPILAN SÖYLEŞİLER

A. SİYASETÇİLER

1. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ TELAFER KUZEY TEMSİLCİSİ NEBİL HARBO

18 MAYIS 2009

ORSAM: Telafer'in Irak ve Türkmenler açısından önemini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Nebil Harbo: Tarih çalışan herkes, Irak kurulduğundan bugüne kadar, Irak'ta birinci milletin Araplar, ikinci milletin Kürtler, üçüncü milletin de Türkmenlerin olduğunu bilir. Amerikan işgalinden birkaç gün önce Saddam'ın yakın bir adamı dedi ki, 'Irak'ta en muhlis millet, sadık bir şekilde çalışan millet Türkmen milletidir'. Sadık olmamızın nedeni ise karşımızda kimsenin duramamış olması, Irak'a zarar verecek kimseyi bu ülkeye sokmamış olmamız ve Irak için çalışmamızdır. Türkmen milleti 1920'den Saddam'ın son günlerine kadar çok eziyet gördü. Büyük baskılar altında yaşadı. Kültürünü, dilini, dinini kullanamadı. Kendi dilinde okuma yazma yapması yasaktı. Kimliğini belli etmesi yasaktı. 1977'de Telafer'de bir oyun oynandı. Saddam 1979 seçimlerinde, "Telafer Araplaşsın" diye bir karar verdi. Nitekim bundan önce de "Kerkük tecrübesi" yani Kerkük'ün Araplaştırılması süreci vardı. Oradaki aydınlar ve akıllı insanlar, 'Gerekirse Saddam'a aşiretlerimizin Arap olduğunu söyleyelim. Hatta

kendimizi Araplara bağlayalım ama topraklarımızı Araplaştırma kararı verilmesin, Telafer Araplaştırılmasın' dediler. Neticede Telafer'deki Türkmen aşiretleri bir araya geldi ve kendilerini nüfusa Arap olarak yazdırma kararı aldılar. Böylece Saddam'ın başka yerlerden Arapları getirmesini engellediler. O dönemde aşiretler

birkaç yerde yemekler düzenlediler ve kendilerini Arap olarak ilan ettiler. Bu durum Saddam'a bildirildi. O zaman Saddam, bunlar Arap ise kendilerini Arap görüyorsa, Telafer'de Araplaşmanın gereği yoktur dedi. Hemen ardından birkaç karar çıktı. Okullarda ve kurumlarda Türkmen dilinin kullanılması ve Türkmen kültürünü yansıtan hakların kullanılması yasaklandı. Çünkü biz kendimizi Arap olarak kaydettirmiştik. Bu durumun bize verdiği bir eziyet vardı ama faydaları da çoktu. Her şeyde önce Telafer kendini korudu. Çünkü dışarıdan kimse gelmedi. Irak'ın en büyük ilçesi olan Telafer 400 bin nüfuslu bir ilçedir. İçinde Arapça konuşan veya Kürtçe konuşan kimseyi bulamazsın. Yani Telafer bir Türkmen şehridir. Saddam döneminde çok eziyet gördük ama bu bizde bir milli bilinç

kazanımı sağladı. Saddam'ın düşüşünden sonra, Amerikan askerinin girdiği son şehir Telafer'di. Telafer 9 ay hükümsüz kaldı. Ne kaymakam, ne ilçe meclisi, ne de polis müdürü, hiçbir şey yoktu. Aşiret sistemi dâhilinde, bütün aşiretler bir şura meclisi kurdu. Bütün Irak'ta şehirlerde ofisler yağmalandı, ya da yandı. Telafer'de böyle şeyler olmadı. Bankalara kimse girmedi. Bizim şehrimiz Telafer'de ne bir şey çalındı ne de bir çatışma oldu.

Yani işgalin getirdiği kaos döneminde dahi Telaferliler kendi kendilerini yönetme başarıları gösterdi...

Amerikalıların bizimle görüşen bir yarbayları vardı. Enformasyon sorumlusu olduğum sıralarda kendisiyle iki defa konuştum. O zaman büromuzu ziyaret ederdi. Kendisine 'Telafer'de her şey normal. 9 ay her şey olağan haliyle devam etti' dedim. Fakat o 'Şu anda Telafer'in içi normal değil' dedi. Nitekim bu konuşmadan 2-3 ay sonra Telafer'in içerisine girmeye başladılar. O zaman bir direniş başladı. 'Amerikan askeri şehre girmesin. Nereye giderse gitsin ama Telafer'e girmesin' diye duvarlara yazılar yazıldı. Herşeye rağmen Telafer'e girdiler. Girince de çatışmalar başladı. Ama çatışmalar 1 yıl Telafer'in dışında sürdü. Şehrin içinde hiçbir şey olmadı. Her gün patlamalar olur, her gece 3-4 kez çatışma çıkardı. Telafer'de herkes bombaların sesini işitirdi.

Amerikalıların operasyonu sırasında Kürt grupların nasıl bir rolü oldu?

Kürtler Amerikan askerlerinden önce geldi ve Telafer'de sadece 1 gün kaldılar.

Telafer'in içine girebildiler mi?

Telafer'in içine girdiler ama 2 saat kalabildiler. Bu iki saatte, Telafer'in en yüksek yerindeki Irak bayrağını indirdiler, onun yerine KDP'nin bayrağını astılar. Arap Baas Partisi'nin 2 katlı bir bürosu vardı, o binayı aldılar. Gençler, 'Bırakın bizim şehrimizi, burası bizim şehrimiz, burası Türkmen şehridir. İki saat içinde çıkmazsanız buradan ayağınızla çıkamazsınız' dediler. Kürt-

ler şehri terk etmeyince, gençler çıktılar, Irak'ın bayrağını astılar, KDP'nin bayrağını indirdiler. Ayrıca, 'Bir saat veriyoruz. Bir saate kadar çıktınız çıktınız, çıkmadınız buradan hiç kimse sağ çıkamaz' dediler. Bunun üzerine Kürtler arabalarına her şeyi yüklediler ve Telafer'i terk ettiler.

Telafer'in stratejik önemini hangi sebeplere bağlanabilir?

Telafer, Irak'ın Türkiye Cumhuriyeti ile olan sınırına çok yakındır. Telafer'e ait olan idari bölge sınırı aynı zamanda Türkiye ile olan sınırdır. Telafer aynı zamanda Irak'ın Suriye sınırındadır. Buradaki Rabia sınır kapası ile arası 50 km'dir. Rabia'nın Suriye ile arası da 1 km'dir. Doğal olarak bu durum hem Kürtler hem de Araplar için önemlidir. Bu yüzden herkes Telafer'e hâkim olmak yani sınıra yakın olmak istemiştir. Diğer etken, Telafer'in tahıl ambarı olmasıdır. Gerek Telafer'in içinde gerek çevresinde yüz binlerce dönüm tarım arazisi vardır. Bu arazilerdeki tahıl üretimi Irak'ın genel ihtiyacının karşılaması bakımından çok önemlidir.

Telafer, nüfusunun büyüklüğü ve bu denli stratejik bir önemi sahip olmasına karşılık neden il yapılmadı? Neden "Ortadoğu'nun en büyük ilçesi" durumunda kaldı?

Bunu ancak tarihi arka planıyla açıklayabiliriz. 1920'de İngiliz işgaline karşı Telafer'de bir mücadele verildi. 1925'te BM'den bir komisyon geldi. Bu komisyonda Türkiye'den ve diğer devletlerden toplam 5 kişi vardı. Telafer kalesinde Molla Tahir diye bir camii vardır. Orada bütün aşiret başkanlarını topladılar. Telaferli aşiretlere kararınızı verin dediler. Telafer'in nereye bağlı olmasını istiyorsunuz diye sordular. Irak'a mı Türkiye'ye mi diye. Seyid Abdülmüttalip, Telafer'in önde gelenlerinden biriydi. Yaşlı ve aydın bir insandı. Aşiretler arasında sözü geçerdi. Aralarında konuştular ve Seyid Abdülmüttalip biz Osmanlı devletine bağlı olmak istiyoruz dedi. Fakat Musul'un valisi Arap'tı ve Abdülmüttalip ile tartışmaya girdi. İşte o zaman Abdülmüttalip Osmanlı bayrağını çıkartarak yaşasın Türkiye, yaşasın Osmanlı dedi. Bu olay

1925'te gerçekleşti. Komisyon bunlar istiyorlarsa Türkiye'ye bağlansınlar dedi. Ama ondan sonra ne olduğunu kimse bilmiyor. O zaman bütün Rabia'nın arazisi Telafer'e aitti. Her köy bir Telafer aşiretinindi. Sonra İngilizler, o tarım arazilerini Telaferlilerin elinden alıp Arap olan Şammarlara verdiler. Bir çizgi çekerek Suriye sınırı, Türkiye ve Telafer'in arasına Arapları yerleştirdiler. Araplara bu sınır arazilerini verdiler.

Bunlar 1926 Ankara Antlaşması'ndan sonra oldu...

O tarihten sonra Telafer Türkmen şehri olarak damgalandı. Saddam 1977'de Telafer, Necef, Duhok, Tikrit olmak üzere 4 ilçenin vilayet olacağı ilan etti. 3'ü oldu ama Telafer hem nüfus hem de alan açısından diğer üçünden büyük olmasına rağmen vilayet olamadı. Neden olmadı? Saddam Hüseyin, bir toplantıda tamamı Türkmen olan Telafer'in vilayet olması durumunda, Türkiye'ye bağlanmak isteyeceğini söyledi. 'Bu nedenle Telafer'in il olmasına kesinlikle izin vermeziz' dedi. Bu böyle sürdü. Telafer hep merccek altında kaldı. 2002'nin son günlerinde Telafer vilayet olmalıdır diye bir karar çıktı. Peki, bu nasıl olacak? 'Baac ilçesi ile Kürt, Türkmen, Arap ve Yezidilerin yaşadığı Sincar ilçesi Telafer'e bağlansın, hepsi birlikte Cezire adıyla bir vilayet olsun dendi. Saddam rejimi devrilince hükümet Arap ve Kürtlerle doldu. Kürtler zaten Telafer'in vilayet olmasını istemiyordu. Çünkü Sincar ve Zammar'ı kendi bölgesel yönetimlerine dâhil etmek istiyorlardı. Ama Telafer il olursa bu iki ilçe Telafer'e bağlanacaktı. Bu nedenle Kürtler buna hep karşı çıktılar ve günümüze kadar engel oldular.

Telafer'in vilayet olması Irakta yeni bir siyasi güç merkezi yaratabilirdi. Çünkü Telafer, Kürtlerin hayal ettiği Suriye, Türkiye, İran ve Irak üçgeninin tam ortasında bulunuyor. Suriye ile Kürt bölgesi arasındaki bağlantıyı sağlıyor. Telafer o yüzden Kürtler için hedef. Telafer'i alırlarsa Sincar'ı kendilerine bağlayacaklar; Sincar'ı bağlayınca da Kamışlı'ya kadar ulaşacaklar.

Telafer'in sosyal ve siyasal yapısı hakkında biraz bilgi verir misiniz? Aşiret yapısı nasıldır, halk nasıl yaşar, aşiretlerin durumu nedir?

Telafer sistemi aşiret sistemidir. Bir aşiretin içinde hem Sünnilerin hem de Şiiilerin hatta Alevilerin de var olduğu durumlar vardır. Telafer'in kuzey, doğu ve batısında Sünniler, güneyinde ise Şiiiler yaşamaktadır. Telafer'in sistemi aşiret sistemidir. Telafer'den dışarı kız vermezler. Aşiretler arası dahi olmaz neredeyse. Daha çok aşiret içi evlenmeler olur. Ekonomik olarak yaşam kaynağımız ziraattır. Çiftçilikle geçiniriz.

İşgal öncesi dönemde Telafer'de zeytin, incir ağaçları ve üzüm bağları olduğunu biliyoruz...

Telafer'de binlerce dönüm ziraat arazisi var. İncir, zeytin ve nar ağaçları var. Her aşiret bunlardan pay alıyor. Bir de bizim en fazla uğraştığımız şey arpa buğdaydır. Tabii ki sadece tarımla ilgilenmiyorduk. Saddam zamanında 3000'den fazla Telaferli subay görev yapıyordu orduda.

Ordudaki bu ayrıcalıklı durumun nedeni neydi?

Çünkü İran-Irak savaşında en yetenekli subaylar, sınır savaşlarında en iyi işler yapan askerler Telaferli subaylarıydı.

Bir başka konu ise Telaferlilik kimliği. Bu kimliğin önemi konusunda nelere söylenebilir?

Her şeyden önemlidir. Telaferlilik tek bir aşiret olmaya benzer. Tüm Telaferliler birbirini bilir. Bu son mahalli seçimlerinden sonra Telafer'deki Şii ve Sünniler bir araya geldiler. Daha önce aralarında kavga vardı ama şimdi, Şiiiler keşke Telafer vilayet meclisinde Sünniler olsaydı diyorlar. Sünnilerde aynı şekilde keşke bir adayımız da Şii olsaydı diyorlar. Şu anda aşiretler arasında, genel listede Telaferliler tek bir liste altında bulunsun diye bir görüş birliği var.

Telafer'in vilayet olması Irak'a ve Türkmenlere ne kazandırır?

Telafer nüfusunun tamamı Türkmen olan bir vilayet olur. Bu Kerkük'e de destek olur, Tuzhurmatu'ya da. Hatta Diyala'nın Türkmenlerine de destek verir. Vilayette konuşmayla ilçede konuşmak farklıdır. Peki, Irak'a ne kazandırır? Telafer vilayet olursa, Türkiye'yle olan sınır canlanabilir. Her iki devlet ticari ve kültürel ilişkiler bakımından bu işten büyük faydalar sağlar.

Bu konuda kimsenin hiçbir tereddüdünün olmaması gerekir. Biz tarihin hiçbir döneminde Irak'a ihanet etmedik. Ülkemize her zaman sadık kaldık ve onun için her türlü fedakârlıkta bulduk. Yeni bir sınır kapısı açılırsa bizler başkalarına göre Irak'a çok daha fazla yarar sağlarız. Irak'ın kuzeyinde tek bir sınır kapısının bulunması, Kürtlerin elinde bir kozdur. Ovacık'tan sınır kapısı açılması ise Irak'ın milli menfaatleri için bir tür denge sağlar ve bu durumdan tüm Iraklılar istifade eder.

Telafer'in altyapı imkânları ve hizmetleri konusunda neler söylenebilir?

Telafer'de en büyük sıkıntımız su. 10 günde bir her semte günlük 2 saat su veriliyor.

Gıda karneleriyle alınan yardımların niteliği nedir?

Bazı zamanlar geliyor, bazen 3-4 ay gelmiyor. Mesela un, şeker, pirinç gelmez. Son günlerde de yardımlar Kürtlere bağlandı. Kürtler her şeylerini günü gününe aldıkları halde bizimki 3-4 ay gecikir. Deterjan 1 yıl gelmedi Telafer'e. Neden? Bizim gıdalarımızın gönderilmesini Duhok vilayetine bağladılar çünkü. Duhok vilayetindeki Kürtler her şeyi aldılar ama bize bir şey vermediler. Şimdiye kadar hiçbir hükümet bizim su sıkıntımızı çözmedi. İçme suyu konusunda çok büyük sıkıntımız var. Telafer'deki elektrik şebekesi Abdülkerim Kasım zamanından kalmadır. Daha önce elektrik 16 saat verilirken işgal sonrası 2 saat elektrik verilmeye başlandı. Telafer'de 3 veya 4 katlı bir bina yoktur. Park, otel, kültür merkezi yoktur. İlkokul, ortaokul, lisede toplamda 2200 öğretmenimiz vardır ancak bunlar için bir sosyal tesis yoktur. Kadınlar için de herhangi bir sosyal tesis yoktur. Bu nedenle dışarıya çıkamıyorlar. Bundan

sonraki en büyük sıkıntımız sağlık. Hastane var ama çalışmıyor, içinde çok az yatak var. Diğer bir sıkıntımız da okullar. Telafer'de her sınıfta 90 çocuk eğitim görüyor. Yani çocuklar, tabiri caizse kucak kucağa oturuyorlar. Ben lisede matematik öğretmeniyim. Benim sınıfımda 60-70 kişi aynı sınıfta oturuyor. 45 dakikalık derste bu kadar çocuğa nasıl eğitim verilebilir. Bizim en büyük sıkıntılarımız bunlardır.

Bundan sonraki süreçte hem Irak hükümetinden hem de komşu ülkelerden beklentileriniz nedir? Özellikle Türkiye'den ne bekliyorsunuz?

Birer Iraklı olarak öncelikle Irak hükümetinden beklentimiz şudur. Biz 1920'den bugüne kadar Irak toprakları ve beraberliğimiz için birçok fedakârlık yaptık. Bizim insanlarımız savaşlarda şehit oldu. Biz Iraklılar olarak en temel hukuki haklarımızı istiyoruz. Vilayet olmak, elektriğe, suya, kültür merkezine, okula sahip olmayı istiyoruz. Biz Türkiye hükümetinden, Türk cumhuriyetlerinden bize yardım etmelerini istiyoruz. Daha fazla gencimizin Türkiye'ye getirilip eğitim görmesini ve sağlık konusunda Türkiye'nin bize yardım etmesini istiyoruz.

Irak'ta Türkmenleri nasıl gelecek bekliyor?

Ben Türkmenlerin durumunun 1-2 senede düzeleceğini düşünmüyorum ancak 5-10 sene içinde Türkmenler hak ettikleri yeri bulacaklardır. Haklarını birlik olup korumaları gerekiyor. Ama benim düşünceme göre Türkmenler silah yoluyla bir yere gelemmez. Türkmenlerin haklarını elde edebilmesi için aydınlarıyla kültürel faaliyetleriyle çalışmaları gerekir. Ben eminim 10 yıl sonra Türkmenler merkezdeki hükümette bakanlık, başbakan yardımcılığı ve hatta devlet başkanlığı da alabilir.

Sorularımızı içtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederiz.

Ben de Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi'ne, Telafer halkına gösterdiği yakın ilgiden dolayı teşekkür ediyorum. ORSAM'ın Telafer'le ilgili hassasiyetinin başkalarına da örnek olmasını diliyoruz.

2. TÜRKMEN MECLİSİ BAŞKAN YARDIMCISI MUHAMMED TAHİR

14 EKİM 2009

ORSAM: Öncelikle bize Türkmen Meclisi hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Muhammed Tahir: Irak Türkmen Cephesi Merkezi Erbil'den Kerkük'e taşımadan önce Meclis, "Şura" olarak anılıyordu. Irak Türkmen Meclisi'nde her dönem 4 senedir ve şu an 3. dönemdeyiz. Bildiğiniz gibi her toplumun bir kurultayı vardır. Irak Türkmenlerinin de kurultayı var tabii. O kurultaydan bir meclis doğuyor. Esasında Meclis, Telafer'den Mendeli'ye kadar üyeleri olan yani tüm Türkmeneli'yi kapsayan bir kuruluş. Meclis üyeleri bir şekilde kurultayın üyeleridir. Telafer'de Musul'da, Kerkük'te, Tuzhurmatu'da, Bağdat'ta, Erbil'de, Diyalâ'da yani nerede Türkmen nüfusu varsa orada birer seçim yapılıyor ve listeye adını yazdırıp seçilenler üye oluyor. Seçim prosedürü bildiğiniz gibi bellidir. Türkmen Meclisi şu anda 71 üyeden müteşekkil bir kurumdur. Bu Meclisten de Irak Türkmen Cephesi'nin başkanı seçim yoluyla belirleniyor. Ayrıca Irak Türkmen Meclisi Başkanı ve iki yardımcısı da buradan aynı şekilde seçiliyor. Irak Türkmen Meclisi artık tam bir parlamento şeklini almıştır ve hukuki bir kuruluştur. Talimatlar ve kararlar buradan çıkar, yürütmeye gelir ve yürütme bunu uygulamaya alır.

Irak Türkmen Meclisi'nin amacı nedir? Türkmenlerin sorunları tartışılıp politika mı üretilmektedir?

Tabii ki. Asıl amaç Türkmen halkının ve Türkmeneli'nin sorunlarını tartışıp politika üretmektir. Sorumlu vekiller Meclis'teki oturumlarda tartışılmasını önerdikleri bölge sorunlarını dile getiriyor. Bunun sonucunda o soruna ilişkin bazı kararlar alınıyor. Toplantı sonunda politika belgesi diyebileceğimiz bir sonuç ortaya çıkıyor.

Bunu da Türkmen Meclis Üyelerinin onayına sunuyoruz. Onay açık oylama sistemiyle gerçekleşiyor. Bunun sonucunu da Türkmen politik sahnesinde görüyoruz.

Hepimizin bildiği gibi 2003'te Irak'ta büyük bir değişim yaşandı. Bu değişimden sonra Türkmen Meclisi ne gibi kararlar aldı? Irak Türkmen Cephesi Türkmenlerin politika uygulayıcısı olarak, alınan kararları uygulayabildi mi?

Bu aslında çok önemli bir soru. Siyasi kararlar yüzde yüz uygulandı. Mesela bundan önceki dönemde Irak seçimleri oldu. Seçimde birtakım görüşler ortaya atıldı. Bu görüşler uygulanmak üzere yetkili kişiler kararların ancak Irak Türkmen Meclisinin onayıyla alınabileceğini söyledi. Irak Türkmen Meclisi saatlerce tartıştı, fakat onay çıkmadı. Irak Türkmen Cephesi de bu politikayı yürütmedi. Yani tüm görüşler Irak Türkmen Meclisinde tartışılıp onay alabildiyse uygulandı.

2003'ten sonra Türkmenlerin durumunu bize tanımlar mısınız?

2003'e kadar Türkmen kelimesini kullanan kişi ceza alırdı. O kelimenin cezası rejim tarafından hapse atılarak hatta idam edilerek çekilirdi. Onun için 2003'ten önce "Türkmen'im" diyen çok az insan vardı. 1990'larda merkez Erbil'deydi. "Güvenli Bölge" dedikleri yerde Irak Türkmen Cephesi faaliyet gösteriyordu. Birçok bölgede yapılan muhalefet toplantılarında kendisini ispat etmişti.

2003'te rejim düştükten sonra Irak Türkmen Cephesi merkezini Erbil'den Kerkük'e taşıdı.

Bütün Türkmeneli'nde il başkanlıkları, bürolar kuruldu. Köylerde çalışmalar yapıldı. Ama "Siz Türkmen olarak hakkınızı aldınız mı?" diye sorsanız "Şu ana kadar hayır" derim. Bazı özel gurupların baskısı neticesinde haklı olduğumuz durumlarda bile sonuç alamadık. İnşallah mücadele, diyalog ve gerekirse başka yolları deneyerek bu hakları elde edeceğiz.

Bölgede 3 milyona yakın bir Türkmen varlığından söz edilmektedir. Fakat bunu ne seçimlerde ne de diğer platformlarda yansıtmıyorlar. Bunun sebebi nedir? Türkmenler 2003'ten bu yana ne yapamadı da böyle oldu?

Sağ olsun yetkililerimiz mücadelede eksik kalmadı. Fakat doğru ve dürüst bir sayım olmadı. Etnik yapıya göre bir sayım olsa gerçek Türkmen nüfusu ortaya çıkar. Sayım olmayınca da ne desem yanlış olur. Mesela biz seçimlerde Amara'dan aday çıkarmadık. Bunun da bir nedeni var. Hepimiz kardeşiz bunun sağı solu olmadığını inanıyorum. Fakat bu işin bir de Şii-Sünni boyutu var. Bazı Türkmen kardeşlerimiz Şii'dir ve Şii partilerine oy veriyor. Sünni kardeşlerimizin de bir kısmı Sünni partilere mensup ve onlara oy veriyor. Seçimlerde kökenin ne olduğu sorulmadığı için de Türkmen nüfusu gerçekçi bir biçimde ortaya çıkamıyor. Onun için, biz ancak doğru bir sayım yapıldığında nüfusümüzü bilebiliriz. Fakat altını çiziyorum ki 3 milyondan az değiliz ve hatta fazlayız.

Hakikaten büyük bir mücadele gösterildi. Ama bir gerçek vardır ki; kuruluşlarımızın içinde farklı sapmalar yaşanmaktadır. Bu yüzden haklarımızı almada güçlük çekiyoruz. Aslında çok hak elde ettik ama Irak şu an Amerikan işgali altında. Amerika'nın dediği oluyor, demediği olmuyor. Bu bir gerçek. Televizyonlarda ve gazetelerde gösterilen hürriyet diye bir şey yok, Amerika'nın söylediği oluyor. Esasında bizim haklarımızı vermeyen Amerika ve Amerika'ya bağlı hükümettir. Hükümet Amerika ne diyorsa onu yapıyor bu da bir gerçek. Türkmenler ne yaparsa yapsın, Amerika istediğini yapar.

Her şeyi Amerika'ya bağladık, peki önümüzdeki seçimleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Yine Amerika'nın istediği mi olacak? Türkmenlerin 2005'teki seçimlerden farklı olarak uygulayacakları bir politika var mı?

Eğer geçen seçimlerdeki gibi hile olmayacaksa bu seneki seçim bambaşka olacak. Özel yollarımız var onu da açıklamak istemiyorum. O çeşitli yollarla 15-20 milletvekili çıkartacağız. Ümidimiz bu ve inşallah bu gerçekleşir. Ama çalışmalarımız oluyor. İnşallah birlik ve beraberlik içinde geçecek bu sefer. Komisyonlarımız kuruldu, çalışanlar başladı, partiler başladı, Irak Türkmen Cephesi başladı. Herkes birden başladı, ama birlik ve beraberlik içinde, söz birliği içinde. Onun için bu seçimde neticeler başka olur, istediğimiz yere ulaşma imkanımız vardır. Türkmenler parti bazında dağınık gibi gözükse de Türkmenler adına alınan her karar birlik ve beraberlik adına alınmıştır.

Önümüzdeki seçimlerde Türkmenleri çok umutlu görüyorsunuz.

Çok umutluyum.

Irak'ın genel siyaseti hakkında konuşalım biraz. Bu seçimlerden sonra nasıl bir tablo ortaya çıkar?

Şimdi bunu tahmin etmek biraz zor. Çünkü bu seçim sonucu ne olacak, ne çıkacak sandıktan hiç kimse bilemez. Sandıktan çıkacak sonuçlardan sonra o düşünülebilir ama şu anda bir şey belli değil. Ancak tahminimize göre, gelecek dönem farklı bir dönem olacak. Biraz önce söylediğim gibi, sandıktan ne çıkar ne çıkmaz belli olmaz ama görünüşe göre bu seçimde neticeler farklı olacak. Mesela, Şiiler şu anda istese de istemese de Irak Başbakanı Nuri El-Maliki bir liste hazırlıyor, başka Şii gruplar başka liste hazırlıyor. Ben Şii grupların 2005 seçimlerindeki kadar oy çıkaracağını düşünmüyorum. Mesela Sayın Maliki'nin listesi var ve bunda Şii de var Sünni de var. Sünni adaylar da almış

içine. Sünnilerden belki oy alamaz belki de çok az alır; ama Şiiler buna artık eskisi gibi oy vermez. Neden? Çünkü içine başkalarını da almış ve Şii birliğini bozmuştur. Şimdi Şiiler mutlaka Şii listelere verirler. Bu kaçınılmaz bir gerçektir. Sünniler de Sünni partisine verir; ama Kürtler de Sünni olmasına rağmen Kürt partisine oy verir. Yani Irak'taki bu mezhepsel ve etnik ayırım devam etmektedir.

Amerika sonrası Irak için nasıl bir tablo öngörüyorsunuz?

Amerika Irak halkı ve dünyaya doğruları söylememektedir. Benim şahsi görüşüm, şehirlerden çekiliyor diyorlar ama bu gerçekleşmiyor. Musul'un içinde Kerkük'ün içinde Amerikalılar geziyor. 2010 veya 2011'de Irak'tan tamamen çekileceğiz demeleri de gerçekçi değil. Bir de çekildikleri zaman peşmerge kuvvetlerinden, Irak güçlerinden ve Amerikan askerlerinden oluşan bir gücü Musul ve Kerkük'e yerleştirmeyi planlıyorlar. Çekildikten sonra Amerikan güçlerini yine oraya koyuyorsun, geri dönüyorsun. Bu bir çelişkidir. Amerika'nın iddiaları doğru değildir. Bunu herkes biliyor, kendileri de biliyor. Irak'la uzun dönemli bir anlaşma imzalıyor, şehirlerden çekileceğini açıklıyor. Birkaç ay sonra bir karar çıkarıyor, çeşitli bölgelere peşmerge ve Irak kuvvetlerinin yanında Amerikan kuvvetlerini de koyuyor. Nerde bunun çekilmesi? Bu gerçeği herkes bilmelidir.

Hepimiz Irak'taki siyasetle ilgileniyoruz, ancak çoğumuzun Irak'taki sosyal ve ekonomik durum hakkında çok az bilgisi var. Bu konuda biraz bahsedebilir misiniz?

Türkmen bölgesi daha önemli bence. Gençlerimizin büyük bir kısmı üniversite mezunu olmasına rağmen yıllardan beri işsizdir. İş yerleri çok az ve açıkçası büyük bir ekonomik sıkıntı var. Irak'ın diğer yerlerinde de bu geçerlidir. Yani alışveriş yerlerinde, pazarlarda her şey var ama olan her şeyi Iraklıların yüzde beşi alabiliyor, yüzde doksan beşi alamıyor. Hem pahalı hem de ekonomik durum zayıf olduğu için alamı-

yorlar. İş yok, iş olmadığı için para yok, para olmayınca da alamıyorsun. Bu bir gerçek. Sadece Türkmeneli'nde değil Irak'ın tamamında geçerli ama en çok Türkmeneli'nde var.

Sürekli Türkmeneli vurgusu yapıyorsunuz, bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Ancak daha özele indiğimizde sizin Telaferli olduğunuzu biliyoruz. Bu noktada Telafer'in özel durumu ve konumundan yola çıkarak bir Telaferli gözüyle oradaki durumu anlatabilir misiniz?

Telafer'in Irak ve dünya haritasında çok önemli bir yeri var. Suriye sınırına 60 km, Türkiye sınırına 60-70 km. Telafer bildiğiniz gibi Irak'ın en büyük ilçesi. Birçok kez öneri sunulmasına rağmen Telafer'in il olamayıp ilçe kalmasının sebebi, ilçenin Türkmen olmasıdır. Telafer yüzde yüz Türkmen'dir. Ben Telaferli olduğum için söylüyorum, Telafer'e Musul'dan, Bağdat'tan veya Irak'ın her yerinden insanlar gelip oturuyor. Ancak gelen insanımız farz edelim Arap, Musul'dan çoğunlukla Araplar geliyor. Ancak 5-10 sene içinde kendini Telaferli hissediyor. Neden Telaferli hissediyor? Telafer'e gelen Arapların çocukları Telafer'de yaşamaya başlıyor, orada büyüyor ve Türkmen gibi oluyor. Bu yüzden o çocuklara Arapça adın ne dediğin zaman anlamıyor. Türkçe sorarsan hemen cevap veriyorlar. Bir örnek vereyim, 2004'te Telafer'de geçen bir olayı aktarıyorum. Telafer'de bir Amerikan askeri aracının başına Telaferli çocuklar toplanıyor. ABD'li askerler çocukların oradan uzaklaşmasını istiyor ve oradaki tercüman çocuklara Arapça bölgeden uzaklaşmalarını söylüyor; fakat çocuklar hiçbir şey anlamadıkları için bölgeyi terk etmiyor. Amerikan askerleri şaşırıyor ve kovalamaya başlıyor. Aralarından biri ben onlara gitmeleri gerektiğini anlatırım diyor ve Türkçe olarak evlerine gitmeleri gerektiğini anlatıyor. Türkçe anlattıktan sonra aracın başında kimse kalmıyor. Tabii askerler şaşırıyor. Bunu nasıl yaptığını soruyorlar. O da "bunlar Türk, Türkçe'den başka dil bilmezler", diyor. Bu askerlerin başında duran komutan da "demek söyledikleri gibi gerçekmiş, gerçekten de Telafer bir

Türk şehriymiş”, diyor. Bu örnek çok önemlidir. O günden sonra ne zaman bir Amerikalıyla konuşsam Telafer’in bir Türk şehri olduğunu kabul ediyor. İşte bu Telafer’in gerçeği. Fakat ekonomik açıdan Telafer çok fakir. Aslında Telafer ekonomik anlamda önemli bir yer, Ortadoğu’nun tahıl ambarı. Ancak bildiğiniz gibi Telafer son dört senede yeterli yağış alamadı. O yüzden hiç ekin çıkmadı. Ekin olmayınca Telaferliler ekonomik açıdan zor günler geçiriyor. Öte yandan Telafer’in tarım alanları ABD operasyonları zamanında da oldukça zarar gördü.

Telafer nüfusundaki mezhepsel farklılıklardan söz etmediniz. Son zamanlarda Telafer halkının yeniden eski günlerine döndüğü ve Şii-Sünni ayrımını ortadan kaldırdığını görüyorsunuz. Şu an Telafer’deki durumdan biraz bahsedebilir misiniz?

Biz Telaferliler birbirimizin Şii ya da Sünni olmasıyla ilgilenmedik. Binlerce Sünni kız Şii-lerle ve binlerce Şii kız Sünnilerle evlendi. Bir evde, aynı anadan aynı babadan kardeş gibi yaşadık. Bizde katiyen ayrım yoktu. Kim yaptı bu ayrımı? Bildiğiniz gibi Irak, Amerika tarafından 2003 yılında işgal edildi. Başarılı olamayacaklarını anlayınca önce Telafer’de diğer Türkmen şehirlerde olduğu gibi ayrım başlattılar. Telafer toplum halinde bir Türkmen şehridir, hiç kimse bunu ne Arap yapabilir ne Kürt yapabilir. Ne Kürt yaşayabilir ne Arap yaşayabilir, gelen Kürt ve Araplar Türkmen oluyordu, Telafer’in yapısı buydu. Etnik ayrım yoluyla Telafer’in parçalanamayacağını anlayınca başka bir yola başvurdular ve Şii-Sünni meselesini ortaya attılar. İnsanımızı insanımıza kıydırdılar. Ama bu da geçicidir. Şu anda çok şükür Irak eskiye göre çok daha iyi ve inşallah günden güne daha iyiye gidecek. Gördüğünüz gibi bir Telaferli olduğum halde bunu söylüyorum Irak günbegün daha iyiye gidiyor.

Zaten aldığımız haberler hep olumlu. Türkmenler için başka bir kilit nokta ise Kerkük. Kerkük için neler söyleyebilirsiniz? Şu anda Kerkük’teki durum nedir? Kerkük için nasıl bir çözüm öneriyorsunuz? Ve Türkmenler bunun için ne yapacak?

Türkmenlerin belli bakış açıları var. Türkmenlerin görüşü, Kerkük bir Irak şehridir ve aynı zamanda Türkmen yapısına sahiptir. Başka bir şehirden birine sorsak Kerkük ne şehridir diye, cevap Kerkük bir Türkmen şehridir olacaktır, bu bir gerçektir. Baskılarla Kerkük’ün demografik yapısını değiştirmek istiyorlar ama bu da olmayacak. Bize göre Kerkük bir Irak şehridir, bir kardeşlik şehridir ve Kerkük Kerkük kalacaktır. Kerkük hiç kimseye bağlanamaz, bağlanırsa ancak merkezi hükümete bağlanır. Kerkük için çözüm önerimi sordunuz, il üyeleri olarak bizim önerimiz çok açıktır. Bunu tüm taraflar kabul etti; fakat maalesef Kürt tarafı kabul etmiyor. Bizim ve Kürt tarafı hariç herkesin kabul ettiği gibi en ideal çözüm Kerkük yönetiminin %32’lik paylaşım esasına göre Türkmen, Arap ve Kürtler tarafından paylaşılması ve Hıristiyanlara da %4 pay verilerek il meclisi kurulmasıdır. Böylece kardeşçe bir şehir meydana getirilecektir. Herkesin bunu kabul etmesi gerekir; çünkü başka bir çözüm yolu yoktur.

Irak’ta Türkmenler deyince hep Türkiye’yle ilişkilendiriliyor. Konuşmalarınızda dikkatimi çeken bir nokta Türkiye’den hiç bahsetmemeniz oldu. Bu konuda neler söyleyeceksiniz? Türkiye’nin Irak politikası hakkında ne düşünüyorsunuz?

Türkiye bizim için bir komşu devlet ama Türkmenler için diğer komşu devletlerden farklı. Neden diye soracaksınız? Siz bir Türksünüz, ben Iraklı bir Türkmenim ve aynı dili konuşuyoruz. Bu dil bizi bağlıyor. Ayrıca Türkiye sadece Türkmenler için değil, tüm Irak ve Ortadoğu için önemli bir ülke. Bildiğiniz gibi 600 yıl Osmanlı Devleti bu topraklara hükmetti. Bu nedenle bağlantımız çoktur. Bizim Türkmen olarak dil, din ve akrabalık bağlantımız var. Bizim bir sürü akrabamız Türkiye’de ve Türkiye’deki insanların Irak’ta yaşayan akrabaları var. Ayrıca ben bir Irak vatandaşım ve Türkiye ile sınır komşusuyuz. Türkiye’nin Türkmenlere yardım ettiği de bir gerçektir. Irak’ta bir patlama sonrası yaralılar Türkiye’ye getiriliyor. Ama Türki-

ye etnik ve dini ayrım yapmadan bunu yapıyor. Bu yüzden Türkmenleri de getirmesi doğaldır. Bu neden eleştiriliyor? Türkiye Türkmenler için büyük bir dayanaktır. Bu yüzden Türkiye bizim için farklıdır. Tabiri caizse Türkiye bizim gözbebeğimizdir. Çok basit bir örnek vereyim, Filistin meselesi onlarca yıldır tüm Arap devletleri tarafından savunuluyor. Neden peki? Çünkü Filistin bir Arap devletidir. Şimdi size soruyorum; beni de Türkiye'ye Türklük bağlasa suç mu ayıp mı? Iraklı, Suriyeli, Yemenli, Katarlı bir Arap neden üzüyor Filistin'e? Çünkü Araplar. Ben de bir Türkmenim ve Türklerle bağlantımın olması çok normal. Bunu kimse tuhaf karşılamasın. Bu yüzden Türkiye'yle Türkmenlerin bağlantısı tartışıldığı zaman benim garibime gidiyor.

Peki, ne bekliyorsunuz Türkiye'den?

Her şey bekliyorum Türkiye'den. Ağabeylik, kardeşlik bekliyorum; çünkü Türkiye Türkiler için bir ağabeydir bunu kabul etmek gerekir. Türkiye üstüne düşen her şeyi yapmaktadır. Yapmadığı hiçbir şey yoktur. Ben Türkmen ola-

rak yalnız değilim. Belki bana başka bir gözle bakıyor Türkmen olarak; ama Irak'ın faydasına her şeyi yapıyor. Irak'ın her yerinde bunu yapıyor, yardıma her zaman koşuyor. Her zaman Türkiye Irak'ın birliğini ve beraberliğini istiyor. Bundan büyük ve güzel bir şey var mı?

Son soru olarak Türkmenler için nasıl bir gelecek bekliyorsunuz?

Ben inanıyorum önümüz açıktır. Ulaşamadığımız haklarımıza da ulaşırız, hakkımızı alırız. Irak Türkmenleri, Irak'ın üçüncü kurucu halkıdır, Irak devletinin çimentosudur. Türkmenler olmasaydı, Irak parçalanmıştı. Bu büyük gerçeği herkes kabul etmeye mecburdur. Irak'ın birliğini ve bütünlüğünü savunan bir taraf varsa o da Türkmenlerdir.

Değerli bilgilerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.

3. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ TÜRKİYE TEMSİLCİSİ SADUN KÖPRÜLÜ

8 ARALIK 2009

ORSAM: Sadun Bey öncelikle bize zaman ayırdığınız için teşekkürler. 2003 sonrası dönemi hemen hemen hepimiz takip etmeye çalıştık ama 2003 öncesi dönemde Türkmenler'in durumuna ilişkin çok fazla şey bilmiyoruz. Siz Türkmen olduğunuz için zorluklar yaşadınız. 2003 öncesi dönem, kendi yaşadıklarınız ve genel olarak Türkmenler hakkında bize bilgi verebilir misiniz?

Sadun Köprülü: Öncelikle gelip bizimle burada görüştüğünüz için çok teşekkür ederim. Bi-

liyorsunuz ki Saddam dönemi, Arap Baas Partisi'nin tek parti olarak Irak'ta hüküm sürdüğü dönem, tam 35 sene sürdü. Bu dönem öncesinde de zulüm ve işkence çoktu. Saddam dönemi bütün dönemlerden daha kötü ve baskıcı bir dönem oldu. Çok sayıda katliama maruz kaldık. Bunun yanında Türkçe konuşmak yasaklandı. Televizyonlarda yarım saatlik bir Türkçe bölümü vardı. Orda da saüreklili Saddam'la ilgili konular ve marşlar vardı. Türkiye Türkçesi yasaktı. Osmanlı Türkçesiyle yayın yapılıyordu. Yüzlerce köyümüz yıkıldı. Irak Türkleri birbirlerinden uzaklaştırıldı, Irak'ın

güneyindeki Araplara da para ve ev verilerek Kuzey'e yerleşmeleri sağlandı. Yani Araplaştırma politikası gerçekleştirildi. Asimilasyon devam etti, ayrıca bizden yüzlerce kişi hapse atıldı ya da idam edildi. Necdet Koçak, Adil Şerif, Abdullah Abdurrahman gibi liderlerimiz bu kişilerin arasındaydı. 70'li yıllar çok kötüydü fakat 1979'dan 2003'e kadar süren Saddam dönemi en acısıydı.

Türkmenleri bölmek için iki plan kullandılar. Biliyorsunuz ki bizim Sünnimiz de var Şiimiz de var. Buna bağlı olarak Şii olan birçok kişiyi İran'la işbirliği yaptıkları gerekçesiyle idam ettiler, Dava Partisi'yle ve Hizbullah'la bağlantılı birçok kişi ya hapse atıldı ya da idam edildi. Sünniler de aynı zorluklarla karşı karşıya kaldı.

Bizdeki Şiilik, Sünnilik Arapların aksine aşırı değildir. Yani birbirimizle ilişkilerimiz daha düzgündür. Şiilik, Sünnilik yerine Türklük ve Türkçe sevgisi ortaya çıktı. Fakat bazıları Türkiye'nin ajanı olduğu, bazıları Türkmenlerin haklarını savunan partilere üye olduğu iddiasıyla hapse atıldı ve idam edildi. O dönem çok çileliydi. Türkçe kitaplar çarşıda bulunmazdı. Türkçe albümler yasaklanmıştı, kasetler sadece evlerde çalınabiliyor, çarşıda onlar da bulunmuyordu. Türklüğe karşı tam bir ambargo söz konusuydu.

1979 yılında ben Hukuk Fakültesinden mezun olduğum zaman tutuklandım. Nedeniyse Türklük sevgim ve 1967'de daha on yaşındayken Süleyman Demirel'in Irak ziyaretinde onu karşılayanlar ve yaşasın Türkiye Cumhuriyeti, Yaşasın Türklük yazan pankartı tutanlar arasında olmamı. Bunun için beni 8 ay cezaevinde tuttular. 1973'te Fahri Korutürk'ün Kerkük ziyaretiyle ilgili 6 ay tutuklu kaldım. En sonunda da 1979'dan 1996'ya kadar 17 sene hapis yattım. 17 senemi hep kitap okuyarak geçirdim. 1996 yılında Saddam'ın bazı mahkumları affettiği söylendi. Ben de o kapsamda serbest kaldım. Önce Kerkük'e gittim, daha sonra Erbil'e ve Türkiye'ye geldim. Türkiye'den de ABD'ye iltica ettim. Orada 7 sene kaldıktan sonra 2003'ün sonlarına doğru mücadeleye devam için Türkiye'ye gel-

dim. Irak Türkmen Cephesi'nin (ITC) Türkiye Temsilciliğinde Halkla İlişkiler Müdürlüğü yaptım. Mayıs ayında da Türkiye Temsilcisi olarak göreve başladım.

Bugün Türkiye'deki Türkmenler'in en tepesindeki isim olarak yer alıyorsunuz. Türkiye'deki halk, Irak Türkmen Cephesinin amacı ve görevlerinin ne olduğunu pek bilmiyor. Bize bu konuda bilgi verebilir misiniz?

ITC, 1995'te kuruldu. Hemen ardından Türkiye'de bir temsilcilik açıldı. ITC'nin Türkiye Temsilciliğinin amacı Türkiye'deki Türkmen halkına hizmet etmektir. Irak Türkmen Cephesi'ne mensup olmasa da birçok dernek, vakıf vb. kuruluşlarla işbirliği içindeyiz. Hiçbir ayırım gözetmeksizin herkese kapımızı açtık. Ankara içinde ve dışında birçok faaliyete katıldık. Birincil amaç Türkiye'deki Türkmen siyasetinin yükseltilmesidir. Yani Türkiye'nin Irak politikasında Türkmenlerin daha fazla yer almasının sağlanmasıdır. Bir de Türkiye'de olan değerimizi kamuoyuna göstermek onlara bildirmektir. Türkmenlerin çektiği çileleri –Türkmen milletinin yaşadığı 18 ayrı katliam var – özellikle yayın organlarında göstermek de amaçlarımız arasındadır.

Bir de bunların yanında bizim "www.kerkuk.net" adresli bir sitemiz var. Her gün güncellenen bir site. 6 dilde ulaşılabilir. Bunların arasında İngilizce, Rusça, Almanca, Arapça, Farsça var. Türkmenlerin ve Türkiye'nin, Türk dünyasının gündemini bu siteden takip edebilirsiniz. Kitaplarımız yayınlandı. Ayrıca bülten ve dergi projelerimiz var. Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ya da 7 Ekim Milli bayramımızı kutladık.

Tek amacımız Türkiye'deki insanların bizi tanımalarını bize yakınlaşmasını sağlamak. Onlar bize gelmeseyse bile onlara gitmek. Başka dernekler kuruluşlar vakıflarla, mesela ORSAM bunlardan biri, işbirliği yapmaya devam edip faaliyetlerimizi yoğunlaştırmak bizim ana hedefimiz.

2003'ten günümüze kadar Türkmenlerin Irak'taki durumu neydi? Yani siyaset açısından nereye geldiler?

Saddam dönemini konuşmuştuk. Saddam dönemi 35 sene boyunca asimilasyon politikasını sürdürdüğü bir dönemdi. Dilin yozlaştırılması, köylerimizin yıkılması, sürgünler, hapis ve idamlar hep bu politikanın araçlarıydı. Son derce yoğun bir Araplaştırma faaliyeti söz konusuydu. Bence bu son dönem, Saddam döneminden pek de farklı değil. Örneğin 1991'de Altunköprü diye andığımız bir katliam gerçekleşmişti. Telafer'de birçok tutuklama olayı olmuştu. 2003'ten bugüne gelen döneme bakarsak; ABD "demokrasi getiriyoruz" diyordu fakat aslında sadece gözyaşı getirdi. 2004'ten 2007'ye kadar katliamlar durmadı. Geçenlerde Şerihan'da, Tuzhurmatu'da ve Tazehurmatu'da olan patlamalarda yaklaşık 500 şehit verdik. Yani Saddam gitti, yerine kopyası insanlar geldi.

Kerkük'ün demografisini değiştirmek için Kerkük'e yüz binlerce insan getirip yerleştirdiler. Yani Araplaştırma politikası yanında bir Kürtleştirme politikası ortaya çıktı. Tek fark, son dönemde bu politikayı gerçekleştirmek için "demokrasi"nin kullanılması. Bakarsanız; patlamalar, kaçırmalar, suikastlar gibi birçok olay hep Türkmen bölgelerinde gerçekleşiyor. Bunun amacı tabii ki Türkmenleri başka bir ülkeye gitmeleri için baskı altına almak. Görüyorsunuz, Türkmenlerden birçok insan Türkiye'ye ya da başka Avrupa devletlerine göç etti.

Kerkük'e baktığımız zaman, Saddam döneminde 600.000 nüfusluysen, son dönemde yaklaşık 750.000 nüfus arttığı görülüyor. Bu gelenlerin neredeyse hepsi Kürttür. Peki bu Kürtler nereden geliyor? Bir kısmı İran'dan, bir kısmı Türkiye'den, bir kısmı da Suriye'den geliyor. Çoğu da PKK mensubudur. Radyoları ve gazeteleri var Kerkük'te. Geçenlerde de Şorca dedikleri bir mahallede Türkiye karşıtı gösteri yaptılar. Yani sonuç olarak son dönem daha da kötü oldu. Katliamlar arttı. Erbil'de, Telafer'de, Tazehurmatu'da, Şerihan'da, olan patlamalarda birçok insanımız şehit oldu. Bunları yapanların kim olduğu açıklanmalı.

Demokrasi demişken en temel kavramlardan bir tanesi de seçimler. Irak'ta seçimlere yak-

laşıyoruz. Amerikan işgalinden sonra ilk genel seçim 2005'te olmuştu. 2005'teki seçimlerden farklı olacak mı? 2010 Ocak'ında olacak seçim Irak'a ne getirecek? Türkmenlerin bu konudaki politikasına yönelik ne söyleyebilirsiniz? Nasıl bir tablo ortaya çıkar?

Geçmiş seçimlere baktığımız zaman, bambaşka hileler olduğunu biliyoruz. Süleymaniye, Duhok ve Erbil'den kamyonlarla insanlar geldi. Bu insanlar Kerkük'te oy kullandılar. Ama bence bu süreç öncekinden daha sağlam olacak. Çünkü Şii gruplar birbiriyle kaynaştı. Sünni gruplar da belirli topluluklar oluşturdu. Türkmenler de başka oluşumlarla katılacak. Daha önce olan hileler yüzünden Türkmenlerin sayısı belli olmamıştı. Bu seçimler yapılırken Türkiye'nin Türkmenlerin yanında olması çok önemli. Mesela geçenlerde Erbil'de bir seçim oldu. Uluslararası kuruluşlar tam olarak seçimlere müdahil olabilseydi, Türkmenlerin tam nüfusu ortaya çıkardı. Böyle olmadığından hilelere başvuruldu.

Türkmen partilerinin yanında biliyorsunuz ki Sünni ve Şii partiler de var. Yani Maliki'nin, Allavi'nin ya da Caferi'nin listesinden seçime giren Türkmenler de var. Türkmenler başka bir süreç içine girdiler. Bunun yanında Irak Türkmen Cephesi, Milli Türkmen Partisi, Adalet partisi de planlarını oluşturuyor. Irak'taki çeşitlilik Türkmenlere de yansımış gözüküyor. Türkmenler de ileri gelen Şii Arap partilerle ya da diğer İslami partilerle seçimlere katılıyor. Bu sefer farklı olacağını hissediyorum. Maliki çok tutulmasına rağmen Caferi de ön plana çıkabilir. Yalnız bence, Maliki daha fazla oy alacaktır. Irak'ta çok şey değişecektir. Bütün partilerin, kesimlerin, mezheplerin yer aldığı bir hükümet bekliyoruz.

Irak'taki siyasal süreçle beraber Amerika'nın Irak'tan çekilmesi de devam ediyor. Amerika'nın çekilmesinden sonra nasıl bir Irak bekliyorsunuz? Amerika sizce tamamen çekilecek mi yoksa güçlerinin bir bölümünü bırakacak mı? Bu sıralar biliyoruz ki patlama ve şiddet olayları artış gösterdi. Amerika sonrasında Irak eski günlerine mi dönecek yoksa daha mı iyi olacak sizce?

Bence Amerika'nın çekilmesi söz konusu değil. Yine kalacak. Şimdi de mesela Kuzey Irak'ta üs bırakmaya çalışıyor. Şu anda güçlü olan guruplar; Peşmerge, Kürtler, Şiiler hep Amerika'nın yanında bulundular. Bunlar güçlendikleri için Amerika'yla beraber halka zulmettiler. Amerika yarın öbür gün buradan çekilince ne olur diye hiç düşünmediler. Amerika bu şartlar altında Irak'tan %100 çekilirse ve güçlü bir hükümet olmazsa ülkede şiddet olayları artacak, hatta halk bir iç savaşın içine sürüklenme tehlikesine girecektir. Çünkü Amerika'nın yanında yer alan güçlere karşı halk içinde bir nefret ve düşmanlık duygusu oluştu.

Türkiye Irak politikası bakımından oldukça etkin bir süreç yaşıyor. Siz Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bence Türkiye'nin politikası yerinde bir politika. Iraktan valiler, aşiret reisleri, parti başkanlarıyla görüştüm. Hepsi Türkiye'nin orada olmasını istiyor. Samara'da konsolosluk açılmasını istiyorlar mesela. Türkiye'nin millet ya da din ayrımı yapmaksızın Irak'ın toprak bütünlüğünü savunuyor olması onlar için önemli. Savaşta sadece Türkmen yaralıları değil, Kürt ve Arap yaralıları da getirdi. Irak'ta hatta Ortadoğu'da Türkiye'nin ne kadar demokratik bir ülke olduğu anlaşıldı. Onun için Amerika çekildikten sonra Türkiye bölgedeki yerini alacak ve söz sahibi olacaktır.

Türkmenler için nasıl bir gelecek bekliyorsunuz? Türkmenler hak ettikleri yerlerini bulabilecekler mi, yoksa dediğiniz şartlar altında daha da geriye mi giderler?

Bu konuda ben yine Türkiye'ye dönmek istiyorum. Türkiye Türkmenlere ve politikalarına ilgi gösterirse ve Kuzey Irak politikasına yönelirse Türkmenler yerini bulacaktır. Türkmenlerin maddi değil manevi desteğe ihtiyacı vardır. Başka milletlere baktığımız zaman İsrail'den, Amerika'dan, Fransa'dan ve diğer Avrupa dev-

letlerinden destek aldıklarını görüyoruz. Bizim yanımızda olan bir devlet varsa o da Türkiye'dir. Türkiye bize ne kadar yakın olursa ve hakkımızı savunursa, geleceğimiz o kadar parlak olacaktır. Zannederseniz Türkiye'de bize önem vermesi gerektiğinin farkında; çünkü hükümet halk desteğini bize vereceği önemle arttırabiliyor. Türk halkı bize önem veriyor. Söylediğim gibi önümüzdeki seçimlerde Türkiye gözlemci olarak katılırsa bizim sayımız belli olacak ve parlamentoda temsil gücümüz artacaktır. Ben Türkiye'den umutluyum bu konuda.

Hem Türkiye'deki kamuoyuna hem Türkmenlere bir mesajınız var mı?

Türkiye'ye mesajım Irak'ta yaşayan yüce Türk milletine mensup insanlar olduğu ve onlara yardım etmenin kendilerine yarar sağlayacağıdır. Türkiye bizim ona olan sevgimize, bir medya organı aracılığıyla cevap verse bizim için inanılmaz bir moral olacak. Çünkü insanımızın buna çok ihtiyacı var. Başka bir ümidimiz de Telafer yolunun geldiği sınır kapısını Türkmenlerin kullanması. Çünkü İran sınır kapısı dahil tüm sınır kapılarından Barzani ve Talabani yararlanıyor ve ticaret yapıyor. Kerkük ve Türkmen bölgelerinde yatırımlar olmasını da umut ediyoruz.

Türkiye'deki Türkmenlerin temsilcisi olarak Türkmenlere bir mesajınız var mı?

Türkmenlere mesajım 2010'da yapılacak seçimlere katılmalarıdır. Seçimden sonra bir sayım da gerçekleştirilecek. İnsanlarımız Saddam döneminde baskı yüzünden Arap olduklarını yazdılar, işgalden sonra Kürt baskısı yüzünden Kürt yazdılar. Bu insanlarımız kendilerini Türk olarak yazsınlar.

Sayın Köprülü, değerli bilgilerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

Ben de teşekkür ederim.

4. DR. SADETTİN ERGEÇ, ITC BAŞKANI, IRAK ULUSAL MECLİSİ KERKÜK MİLLETVEKİLİ

9 OCAK 2010

ORSAM: Sayın Sadettin Ergeç, göreve geldiğinizden bu yana Türkmen siyasetinde ne gibi değişiklikler meydana geldi?

Sadettin Ergeç: Biz göreve geldikten, yani 2003'ten sonra, bizim tahminimiz aşan bazı gelişmeler yaşandı. 2003'ün bizim için güzel bir tarih olacağını düşündük.

Neden? Irak devletinin kuruluşundan 2003'e kadar tüm hükümetlerin Irak Türkmenlerine davranışları, bakış tarzı, siyasi yaklaşımları hiç değişmemiştir. Bu yaklaşımın temelinde, Irak Türklüğünün gerçek yüzünün ortaya çıkmaması, siyasi sürecin dışında tutulması vardı. Bizim kanaatimize göre bunun siyasi amaçları vardı. Irak'ta güçlü bir Türkmen toplumu neler getirir, neler götürür? Özellikle yeni Irak devleti içerisinde başkaları tarafında nasıl mütalaa edilir? Bu yüzden 2003'lere kadar aynı şekilde oldu. Bu noktada 2003'ten sonraki durumu değerlendirebilmemiz için çok kısa bir şekilde geçmişe de bakmamız lazım. Özellikle Saddam döneminde Türkmenler üzerinde yoğun bir baskı vardı. Tarih boyunca yapılan katliamlardan bahsetmek istemiyorum. Bunlar zaten biliniyor. Bu dönemde yapılan baskı ve sindirme politikaları benim kanaatime göre tamamen bir soykırımdı. Bir toplumun illaki insanlarını öldürerek soykırım yapmazsınız, bu da bir soykırımdır. Varlığını, milliyetini değiştireceksin, onu nüfusa Arap yazdıracaksın, toprak almasını ve kendi kardeşine toprak satmasını engelleyeceksin bunlar büyük baskılardır. Bizim için 2003 yeni bir başlangıçtı. Çok şey bekliyorduk. Ama 2003'ten sonra çok daha ağır baskılar, hareketler, saldırılar gördük. Yine Türkmenlerin güçlenmemesi, öne çıkmaması için her şey yapıldı. Bizim halkımız gerçekten çok mücadele verdi, çok zorluklarla karşı karşıya kaldı. ABD güçlerinin peşmergelelere verdiği destek ve Kürt siyasi grupların amaçlarını gerçekleştirmek için atmış olduğu adımlar

sonucu bu yapılanlar ortaya çıktı. Irak'ta müthiş bir kargaşa yaşandı. Bir güvenlik boşluğu ve siyasi boşluk meydana geldi. Arap ağırlığı gittiği andan itibaren, özellikle Kerkük'teki boşluğu ABD güçleri ve peşmergeler doldurdu ve hedeflerini gerçekleştirmek için adımlar atmaya başladılar. Eski dönemde yapılanlar bahane edilerek ciddi

bir nüfus kaydırması yapıldı.

2003'te işgal ilk başladığında bana Irak Türkmen Cephesi'nin (ITC) Kerkük sorumluluğu teklif edildi. Milletimiz bize bu sorumluluğu verdi ve biz de sorumluluğu aldığımızdan beri demokrasiyi kullanabileceğimizi düşündük. Biliyorsunuz Türkmen milli mücadelesinin merkezi Kerkük'tür. Kerkük'ün mücadele içinde geçmişi ve ödediği bedelleri vardır. Türkmenler Irak'ta demokrasiye en yatkın halktır ve silahla mücadele etmezler. Bize göre demokrasi, insanların haklarını yasal yollarla elde etmektir. Biz bunu uygulamaya çalıştık. Ancak bize demokrasi getirdiğini iddia eden, savunan güçler, "demokrasinin namlunun ucunda olduğunu" gösterdi. Gücü olan demokrasinden en güzel şekilde istifade edebilir. Bu devam etmektedir. Ama biz inanıyoruz, demokrasiye güveniyoruz. Demokraside çok farklı metotlar vardır. Demokrasi eğer tam olarak yerleşirse, bu metotlar silahtan daha güçlüdür. Biz yine demokrasiye başvurduk ve bu yolda devam ediyoruz. Görevi aldığımız andan itibaren demokratik haklarımızı kullanma yoluna gittik. Bağdat'a yürüyüşler düzenledik. Medeni isyan ve açlık grevleri başlattık. Bunları sesimizi duyurmak, bize yapılanların önüne geçilmesi için gayret ettik. Ama maalesef bu uygulamalar hiçbir zaman durmadı. Ancak biz de demokrasi yolumuza devam ettik. Sivil toplum örgütlerimiz çalışmalarına devam etti. Yürüyüşlerimiz de devam etti. Ancak bu yürüyüşlere saldırılar oldu. Bu saldırılar neticesinde

birçok insanımız şehit oldu. 2004'te İki gün içerisinde 5'i Tuzhurmatu ve 6'sı Kerkük'te (Kaymakamlık Yürüyüşünde) olmak üzere 11 kişi şehit oldu, 32'ye yakın kişi yaralandı. Kaymakamlık yürüyüşü Türkmen yakın tarihinde en büyük yürüyüş olarak tarihe geçmiştir. Bu yürüyüşte insanlarımıza saldırılar oldu.

Ayrıca bizim dönemimizde 2004'te Geçici Anayasa çıkarıldı. Bu yasadaki beklentilerimiz vardı. Ancak beklentilerimiz karşılanmadı. İsteğimizin dışında olaylar gerçekleşti. Kürt Kerkük'e girmemeleri gerekirken, Kürt gruplar beraber Kerkük'e girdiler. Bunun karşılığı olarak 53. ve 58. maddeler yazıldı ve Kerkük'le ilgili maddeler olarak ortaya kondu. Tartışmalı bölgeler ilan edildi. Hiçbir devletin kendi içerisinde toplumu arasında tartışmalı bölgelerden bahsedilmez. Bu ayıptır. Tartışmalı bölgeler, iki çarpışan devlet arasında, belirlenmemiş sınırlar üzerinde olur. Ancak 58. maddeyle tartışmalı bölgelerin ilan edilmesi ve Kerkük'ün buna dahil edilmesi manidardır. Kime neyi veriyorlar? Bunun yanında 53. maddede geçenler vardır. Bunlar geçici olarak ele alınmıştır. Biz buna karşı ciddi bir direniş gösterdik. Çeşitli nümayişlerimiz, boykotlarımız, yürüyüşlerimiz, Bağdat'a gidişlerimiz oldu. Bağdat'ın en karışık olduğu dönemde burada iki büyük yürüyüş yaptık. Gençlerimiz Bağdat caddelerini bile kapattılar. Bir hafta açlık grevi yaptılar. Netice itibarıyla yetkililerle görüşmeler yaptık, bize bazı sözler verdiler ama gördük ki bu sözler suya yazılmış sözlerdi. Çünkü Irak Türkleri, silaha uzak, barıştan yana, insan haklarını seven ve devlet kurulduğundan bu yana "devlet bizimdir" anlayışıyla hareket eden bir toplumdur. Ancak gördük ki bu Irak'ta kabul görmüyor. Geçmişte Saddam döneminde yaşadığımız sıkıntıları konuşamazdık. Konuşan hapse atılır, öldürülür ya da idam edilirdi. Ama bu dönemde konuşsak bile duyulmuyor. Saddam döneminde ağzımıza pamuk doldurdular, bu dönemde ağzımızdan çıkarıp kulaklarına tıkadılar. Ancak bağıriyoruz ama duyulmuyor. Yine de hakkın sesinin çok yüksek olduğunu bildiğimiz için sabrediyoruz. Bugün bile sabrediyoruz ama gelecek için çalışıyoruz. İster devletler olsun ister kurumlar olsun, insan haklarına inananların yardımıyla demokrasiye ulaşmaya çalışıyoruz.

Biz bu yasa neticesinde 2004'te yapılan seçimlerden önce bir sayımın yapılmasını istiyorduk. Nitekim Kürt gruplar özellikle Kerkük için bugün sayım yapılmasını istiyorlar. O zaman sayım reddedildi. Bizim görüşümüze göre gerçek sayı bilinmeden doğru neticeler almak mümkün değildir. Dolayısıyla mutlaka seçim yapılmasına inanıyorduk. Planlama Bakanlığı tarafından sayıma hazır olmadığı belirtildi. Burada ifade etmek isterim ki; dönemin Planlama Bakanı, şimdi kuzey bölgesinde üst düzey sorumlu olan Berham Salih'ti. Güvenlik gerekçesiyle sayımın yapılamayacağı ifade edildi. Bu gerekçe zamanında geçersizdi. Çünkü seçim yapılabilmesi için insanların evlerinde çıkıp bir yerde toplanması gerekir. Bu durumda güvenlik daha fazla gereklidir. Bu yüzden bizim kanaatimize göre, bu karar tamamen siyasi. Yani o dönemde daha henüz Kerkük'ün demografik yapısı değiştirilmemişti. Biz sürece devam ettik. Ondan sonra anayasa çıktı. Anayasa çıktıktan sonra, bu anayasa ile bir yere varamayacağımızı gördük. Bunun en önemli nedeni anayasanın 140. maddesiydi. Bu madde o kadar tehlikeli bir madde ki anayasal bir madde olmasına ve süresi bitmesine rağmen halen uygulanamadı. O dönemdeki boşluklardan faydalanarak bu maddeyi anayasaya koymayı başardılar. Anayasa hazırlanma sürecinde kurulan parlamentoda Sünni grupların, bizim ağırlığımız yoktu. Böylece iktidarda olan gruplar güneyde federal bir bölgeye karşılık kuzey federal bölgesini kabul ederek 140. Maddeyi anayasaya koydular. Biz bu maddeleri inceledikten sonra, Irak Türkmenleri olarak, özellikle ITC olarak yaptığımız toplantılar sonucu bu anayasaya "hayır" denmesi gerektiğini açıkladık. Yapılan referandum sonucunda özellikle Türkmenlerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde "hayır" oyu çıktı. 3-4 ay gibi kısa bir süre içerisinde yazılan bir anayasada sorunlar çıkması normal. Kurulduğundan bu yana doğru dürüst hiçbir anayasası olmayan, bu kadar karışıklığı olan bir ülkede ve dışarıdan müdahalelerle yazılan anayasada bu kadar çok boşluk olması doğaldır. 1932'de bile daha iyi bir anayasaya sahipti. Aylarca sonucu açıklanmayan uydurma bir referandumla anayasa kabul edildi. Anayasada yer alan maddeye göre Irak'taki üç vilayetin "hayır" demesi neticesinde anayasa ip-

tal olacaktı. Ama biz biliyoruz ki bu anayasaya “hayır” denildi ve özellikle Musul’da da hayır denmesine rağmen kabul edenler kısmında gösterilerek geçirildi. Anayasa geçirildikten sonra buna göre çalışma zorunluluğumuz vardır. 140. Maddenin içeriğine baktığımızda, zamanla sınırlı bir maddedir ve bu maddenin zamanında gerçekleştirilmesi gerekir. Dönüp baktığımızda bu maddenin gerçekleştirilmediğini görüyoruz. Çünkü bu maddenin normalleştirme, sayım ve referandum olmak üzere üç aşaması vardı. Malesef normalleştirme sürecini ellerinde olan imkânlarla, anormalleştirmeye çevirdiler. Normalleştirme içerisinde mülkiyet sorunları, geçmiş rejimler tarafından el konulmuş mülkiyetler vardı. Bunların yaklaşık yüzde 85’i Türkmenlere ait olmasına rağmen bugüne kadar gerçek bir normalleştirme gerçekleştirilemedi. Türkmenlerin arazileri üzerindeki yeni yapılanmalar çok fazla. Normalde insanlar terk edecekleri topraklara alt yapı götürmezler. Ancak yeni yapılan yerlerde inanılmaz ve çok muntazam bir altı yapı hizmeti söz konusudur. Bu noktada halen problemler çözülmüş değildir. Halen bizim arazilerimiz başkalarının elindedir. Birinci aşaması uygulanmayan bir maddenin diğer aşamalarına geçilmez. Bu maddenin de süresi 31.12.2007’de bitmiştir. Ancak süresi biten bir maddeyi yeniden canlandırma girişiminde olanlar vardır. Maddenin canlandırılması için anayasa tadilatına ihtiyaç vardır. Anayasa tadilatının da aşamaları bellidir. Anayasaya göre, anayasa çıktıktan sonra 4 aya kadar tadilat yapılabilme imkanı varken hiçbir şey yapılmamıştır. Bu süreç içerisinde 140. maddenin yanlışlığını herkese göstermek için elimizden gelen her şeyi yaptık. Bu neticesinde sivil toplum örgütleriyle, Kriz Grubuyla çeşitli kişilerle görüştük ve maddenin çok tehlikeli olduğunu göstermeye çalıştık. Demeçlerimizde bu maddenin Kerkük’ü bir barut fıçısına çevirdiğini ifade ettik ve bunu kabul ettirdik. Arkasında Baker-Hamilton ve çeşitli devletlerin raporlarıyla bu daha da pekişti. 140. maddenin süresi tamamen bitti. Peki, Kerkük’te seçimlere gidilmesi için ne yapılması lazım? Bu süreç içerisinde Kerkük konusunun çözümü için görüşmelerimiz oldu, fikirler sunduk. Kerkük’te büyük hatalar yapıldığını, demografik değişiklikler yapıldığını ve Kerkük’ün farklı

bir özelliği olduğunu herkese kabullendirdik ve bu şartlar altında seçimlere gidilirse, büyük bir felaket olacağını, yanlış metotlarla yanlış neticelere varılacağını ve yanlış neticelerin Irak’a istikrar getirmeyeceğini, Irak’ı altüst edeceğini ifade ettik. Federal yapıların oluşturulması için yasalar ortaya atıldı. Bu noktada doğruya ulaşmak için Kerkük’te yerel seçimlerin yapılması ertelendi. Seçimlerin ertelenmesi, Iraklılar, hükümet, BM, komşu ülkeler ve uluslararası platform için Kerkük’te tamamiyle özel bir durum oluştuğunun göstergesi olarak ortaya kondu. Bu özel durumla bir netice elde edilmez.

Biz parlamentoda olduğumuz süre içerisinde milletimizin sesini duyurmaya, ön plana çıkarmaya çalıştık. Ben halkımı kesinlikle bir sıralamaya tabi tutmam. Belki sayısal olarak bir sıralama söz konusu olabilir. Eğer Irak’ı kuran üç kurucu halk varsa bunlardan biri de benim. Bir Kürt bir Arap neyse ben de oyum. Türkmenler kendini ispat etme aşamasına gelmiştir. Ama hakkını yeterince almamıştır. Çünkü daha yapılması gereken çok şey vardır. Bu doğrultuda 24. Maddeyi çıkardık, ancak Kürt gruplar buna karşı çıkarak, tehditkar bir tavırla Kerkük’te bir yürüyüş yaptılar. Ancak bu yürüyüş kendiliğinden gelişen, barışçıl, doğal olarak ortaya çıkan bir yürüyüş değildi. Önceden planlanmış, silahlı, sopalı, bıçaklı bir yürüyüştü. İnsanlar ellerinde silahlar ve hatta benzin bidonları ile hazır gelmişlerdi. Netice itibariyle 28 Temmuz 2008’de yapılan bu yürüyüşte Irak Türkmen Cephesi kargahına saldırı oldu, yakıldı, yıkıldı. Ama ne oldu? Bize göre bize bir şey olmadı, sadece bizim ne kadar haklı ve güçlü olduğumuzu ortaya koydu. Çünkü güçsüz olan insan saldırıya geçer. Biz yine de ağırbaşlılığımızdan bir şey kaybetmedik, saldırıdan bahsetmedik, demokratik yollarla hakkımızı aramaya çalıştık. O gün bana haber geldiğinde ben meclisteydim ve meclisin çalışmalarını durdurma kararı almasını başardım. Sesimizi yükselttik. Orada neler oluyor diye herkesin bakışlarının Kerkük’e çevirmesini sağladık. Ama 24. madde veto edildi. Ama veto edilmemesi gerekirdi. Çünkü yanlış olan, anayasaya aykırı olan şeyler veto edilir. Orada olan cumhurbaşkanının Irak Cumhurbaşkanı olması gerekirdi. Ama başka kisveler altında Irak Cum-

hurbaşkanı olup başka grupların çıkarlarını gözetmesi manidardır. Yine de veto edildi ve parlamentoya geri gönderildi. Ancak 23. maddeyi çıkarmakta başarılı olduk. 23. madde içerisinde Kerkük için bir paylaşım söz konusudur. Bu görev dağılımı yüzde 32 esasına göre planlanmıştır. Bu maddenin birinci fıkrası çok önemliydi. Üç önemli görev için yani vali, vali yardımcısı ve meclis başkanlığı ilk etapta üç ana unsur arasında bir paylaşım yapılacaktı. Buna göre il meclisinde temsilcisi fazla olan unsur kim ise bu üç ana görevden birini seçebilecekti. Bu noktada Kürt gruplar valiliği seçtiler. Araplar da vali yardımcılığını aldı. Türkmenlere de meclis başkanlığı kaldı. 23. Madde için bir komisyon kuruldu. Mehmet Mehdi arkadaşımızla birlikte ben de bu komisyon içerisinde yer aldım. Meclis başkanlığı bizim tarafımızdan seçilmeliydi. Meclise başvurmamıza rağmen hiçbir sonuç çıkmadı. Bu görev halen Türkmenlere teslim edilmiş değildir. Bakın burada eğer üç grup içinde aynı şeyler söz konusu ise bu doğaldır. Ancak diğerlerine görevi verilmiş, Türkmenlere verilmişse bu kabul edilemez. Hatta bana verilmiş sandalyede başkası oturuyorsa bu onun hakkı değildir. O sandalye benim görüşüme göre işgal edilmiştir. Yani Kürt gruplar benim hakkımı gasp etmektedir.

Yerel seçimlere ilişkin çıkan yasada 23. Maddeyle Kerkük'teki durumun oldu bittiye getirilmesini engelleyen engellenmişken, benzer bir durumun yeni seçim yasasında olmadığını görüyoruz. Ayrıca, Iraklı gruplar arasında 2008'teki gibi seçim yasası konusunda da bir ittifak yapılamadı. Kerkük için özel bir statü elde edilemedi. Kerküklüler 2009 verilerine göre oy kullanacaklar. Bu biraz önce bahsettiğiniz tahribatın kabul edilmesi gibi duruyor. Ayrıca seçim yasası veto edildiğinde hepimiz Kerkük meselesinin gündeme getirilmesini bekledik. Ama yeni yasa çıkarıldığında Kerkük meselesi ortada yoktu. Yapılan değişiklikler belli bir grubun çıkarına yapılan değişikliklerdi. Bu noktada neden Kerkük için özel bir durum elde edilemedi?

Aslında Kerkük için özel bir durum ortaya konmuştur. Yasadaki 6. madde Kerkük'e özel

dir. Seçim yasasının çıkmasını uzun bir süre boyunca erteleyen şey Kerkük'ün durumudur. Seçimlerin 16 Ocak'ta yapılması planlanıyordu. Üzerimizde olan baskılar, seçimlerin yapılması gerekir düşüncesi ve yapılan görüşmeler yasanın çıkmasına neden oldu. Ancak burada ortaya konan fikir, bu seçimlerin parlamento üyelerini belirlemek için yapıldığı ve Kerkük'ün özel durumuna tesir etmeyeceğiydi. Çünkü Kerkük için 23. madde vardır ve bu madde Kerkük'ün geleceği ve seçimini hazırlamaktadır. Ama ben bu kanaatte değilim ve buna karşı çıktım. Hatta Meclis Başkanı İyad Samarrai ile bir tartışmamızda, benim neden bu kadar Kerkük konusunda ısrarcı davrandığımı sorarak, "Kerkük'ten bir Türkmen gelmeseydi bile başka yerden gelecek ve burada olacak. Kerkük'ten gelmeseydi ne olur. Biz Irak çapında çalışan bir parlamentoyuz. Kerkük için çözüm burada değil, oradadır" gibi bir cümle sarf etti. Ben de bu kanaatte olmadığımı belirttim. Benim tek isteğim şu oldu. Kerkük için bir seçmen kütüğü istedim. "Yüzde 90 bu kütüğün doğru olduğuna kanaat getirelim. Başka bir şey istemiyorum", dedim. Bakın 2004'te 369 bin seçmeni olan Kerkük'e, Richard Armitage geldiğinde 108 bin daha Kürt seçmen eklendi. Ancak bizim önerimiz bu 108 bin seçmen eklenmeden önceki duruma dönmek ve doğal büyümeye seçmen kütüğünü belirlemek ve bu seçmen kütüğüyle seçime gitmekti. Diğer bir faktörde Kerkük'ün bugünkü sınırlarıyla seçime gitmesiydi. Daha önceden Çemçemal, Kalar, Kifri Kerkük sınırları içerisindeydi. Siz bu sınırlarla oynarsanız, Irak'taki birçok vilayette değişiklik yapmak zorunda kalırsınız. Dünyanın hiçbir yerinde vilayetler sabit kalmaz. İdari işlemlerin daha doğru yapılması için yeni vilayetler ortaya çıkar. Bugün 600 bin nüfusa erişmiş Çemçemal'i tekrar Kerkük'e bağlamanın siyasi amaçtan başkası hiçbir hedefi yoktur. Git orayı vilayet yap. Eğer siyasi bir mesele yoksa 1 milyondan fazla nüfusu olan Kerkük'e 1 milyonluk bir yük daha yüklemenin felsefesi nedir? Dolayısıyla doğal bir büyüme var Irak'ta. Irak kurulduğunda 1920'lerde önce 8 vilayetti, sonra 14 oldu ve şimdi de 18. Benim kanaatime göre daha fazla olmalıdır. 450 binin üzerinde nüfusu olan Telafer vilayet olmalıdır. Tuzhurmatu vilayet olmalıdır. Bunların da vilayet olmamasının sebebi de

açıktır. Telafer vilayet olma hakkını kazandığında daha Duhok kazanmamıştı. Neden? Telafer yüzde yüz bir Türkmen şehri olduğu için vilayet yapılmıyor.

Buradan tekrar seçim yasası sürecine geçerse, Yüksek Seçim Komisyonu'nun üst düzey yöneticilerinden Hamdiye Hanım, 2004'teki seçmen kütüklerinin itlaf edildiğini söyledi. Dünyanın hiçbir yerinde seçmen kütükleri itlaf edilmez. Bu, devletin resmi vesikasıdır. Bu bilgiler üzerine doğal büyüme ilave edilir ve seçmen kütükleri hazırlanır. İki gün sonra 2005 seçmen kütüklerinin de itlaf edildiğini söyledi. Bu kütükleri kendilerinin değil Birleşmiş Milletlerin hazırladığını ifade etti. Bu da benim kanaatime göre ayıptır. "biz hazırlamadık, o yüzden ortadan kaldırdık" diye bir durum söz konusu olmaz. 2004'ten başlayıp 2009'a kadar hareket etmemiz lazım ki; 2009'da elde ettiğimiz seçmen kütüğüyle seçime gidelim. Bakınız bu nokta çok önemlidir. Sırf bizim dediğimiz noktaya gelmek için belgeler yakıldı, yok edildi dediler. Ama burada ben biraz idareyi, özellikle meclis ve komisyon başkanlarını zayıf gördüm. Özellikle de meclis başkanı İyad Samarrai. Eğer bir meclis başkanı olarak gerçekten ağırlığını koyabilmiş olsaydı, yasalar güzel bir şekilde çıkardı. Biz Arap ve Türkmenler olarak 10'un üzerinde öneri verdik. Ancak Kürt gruplar bir öneri sunmuyor, sadece bizim verdiğimiz önerileri reddetmeye çalışıyor. Çünkü sunabileceği bir önerisi yok. Biliyorsunuz her parlamentonun bir çalışma sistemi ve yönetmeliği vardır. Bir önerinin altına belirli bir sayıda milletvekili imza atıyorsa, o önerinin mecliste tartışılması gerekir. Bizim seçimlerin nasıl yapılacağına ve bölgelerin nasıl oluşturulacağına ilişkin çok kuvvetli bir önerimiz vardı. Bunun altına 106 milletvekili imza attı. Ancak anayasaya herhangi bir aykırılığı bulunmamasına rağmen sanki aykırıymış gibi Yüksek Mahkeme'den görüş istediler. Ülkeyi Kuzey İrlanda gibi böleceğimizi öne sürerek, sanki biz bölgeler arasına duvar çekecekmişiz gibi davrandılar. Ancak bu böyle değil. Yani üç seçim bölgesi olarak biz tasarlamıştık. 23. maddeye dönerek, Türkmen, Kürt ve Arap bölgeleri olarak sandıklar üçe bölünmesi ve herkesin ayrı sandığı olması planlanmıştı. Biz de 23. madde-

yi siz çıkardınız, bu maddeyi çıkararak seçmen kütüğünde yanlış olduğuna siz de kanaat getiriniz dedik. Bunu başka bir şekilde mahkemeye taşıdılar. Mahkeme de kanaatini bize sorarak, "eğer etnik bölünme gayesiyle yapılıyorsa, anayasaya aykırıdır" diyor. Tabi biz de böyle değil dememize rağmen verdiğimiz hiçbir öneri kabul edilmiyor. Üst üste önerilere rağmen son noktaya geliyoruz. Burada ABD'nin de seçimin yapılması konusunda müthiş bir baskısı var. Burada gerçekten de belirli bir süre içerisinde seçimin yapılması gerekir. Anayasaya göre 4 yılda bir seçim yapılmalı. Yani parlamento 16 Mart 2010'da yasallığını kaybeder. Çünkü mevcut parlamentonun ilk toplantısı 16 Mart 2006'da yapıldı. Bunun sebebi yanlışlar üzerine yapılan seçimlerin kısır çekişmeleri, kısır anlaşmaları ve pazarlıkları beraberinde getirmesi. Bu şartlar altında hükümet kuruldu. Hükümet programına bakarsak da hükümetin hangi durumda kurulduğu daha iyi anlaşılır. Hükümetin kurulabilmesi için 140. madde hükümet programına yerleştirilmiş ve aşamaları süreye tabii tutulmuştur. Bakın bunun gerçekleştirilmesi için çok çalışmalar yapıldı. Ancak biz bunun bir Kerkük meselesi olmadığını, Irak meselesi olduğunu sürekli ifade ettik. Özellikle anayasal bir maddeye dayanarak bunun üzerinde çok durdum. Kerkük, sıradan bir şehir değildir. İhtiva ettiği petrol neticesinde Kerkük, Irak'ın geleceğidir, ekonomisidir, gıdasıdır. Anayasaya göre mademki bütün petrol Iraklılara aittir, bunun geleceği konusunda da ancak Iraklılar karar verebilir. Yani Kerkük Irak'ın bir iç meselesi oldu. Kolay kolay bir maddeyle bir bölgeye bağlanması mümkün değildir. Bağlanması da felaket getirir. O yüzden herkes hesabını yeniden yapmalı. Bu maddeye göre hareket etmemelidir.

Maddeye bakılacak olursak, 2005 seçmen kütükleri baz alınarak 2009'a kadar yapılacak bir projeksiyonla yeni seçmen kütükleri ortaya çıkacak ve buna göre seçimler yapılacaktır. Seçimlerin yapılmasının ardından bir komisyon kurulacak ve bu komisyon seçimleri inceleyecek. Buna göre Kerkük'teki seçim belli olacak. Ancak burada önemli olan seçimlerin yapılmasıdır. Yani Kerkük'te seçimlerin yapılmasının önüne geçemiyorum.

ruz. Bu şartlar altında yapıldığında, kütükler üzerindeki kaydırmalar da dikkate alındığında seçimin sonucu hemen hemen ortada. Kerkük için bir milletvekili profili oluşacak. Peki, bu nasıl değiştirilecek?

Bir milletvekili profili tabii ki oluşacak. Ancak bu da değiştirilir. Çünkü yasa içerisinde bu da var. Kerkük için seçilen milletvekilleri ilk etapta Kerkük milletvekili olarak gösterilmeyecek. Bir yıl içerisinde mutlaka yapılması gereken incelemeler sonucu, ortaya bir tablo çıkacak. Mesela Kerkük'ün 12 milletvekilinin 2 tanesi başka bölgelerden gelenlerin oyuyla seçilmiştir. O zaman bu 2 milletvekili Kerkük milletvekili olarak değil, Irak'ın genel milletvekili olarak gözüktür. İkinci husus ise, 2009 seçmen kütükleri başka bir seçim için kullanılamaz. Özellikle de Kerkük için. Bu noktada Kerkük'e bir özellik bir statü veriliyor. Bir de önemli bir mesele daha mevcut. Yapılacak seçimlere ilişki sonuç Kerkük'ün geleceğini belirlemede idari ve siyasi yönden kullanılamaz. Diğer taratan yasanın ikinci maddesine göre mevcut sınırlar teyit ediliyor. Yani Kerkük'te mesela 1957'deki sınırlar dahilinde olan Çemçemal'e kayıtlı olanları tek tek ayıklayabilirsin. Bu şartlar altında tespit edersin. En önemlisi budur. Biz burada sadece zaman kaybına uğradık. Şimdi biz 2009'dan 2004'e doğru hareket ediyoruz. Yani geriye doğru yapılan ilerlemede fazlalıkları dışarı çıkarabiliriz. Bir de 2005'teki yapılan seçimler doğru seçimler miydi?

Tartışmalı seçimlerdi.

Evet doğru söylüyorsunuz. Bu seçimler tartışmalıydı. Bakınız o dönemde Kerkük'ün milletvekili sayısı 9 ve seçmen sayısı 609 bin. Bugün için ise yaklaşık 800 bin. Milletvekili sayısı 12'dir. Şimdi bakın bir milletvekili çıkarmak için 609 bini 9'a bölün, bir de 800 bini 12'ye bölün kaç kişi gereklidir. Yani korkulmamalıdır. Biz ne yaptığımızı biliyoruz. Bugün dünden daha az oya ihtiyaç vardır. Bir de bu kütüklerin üstüne dört jenerasyon ilave vardır. Bizim gençlerimiz oy kullanacaktır. O dönemde 15 yaş ve daha büyük olanlar şimdi oy verebilecektir. Yani bunlar yeni seçmen sayısının içerisinde. Bu nokta-

da oransal olarak bizim durumumuz 2005'ten daha iyidir. Benim kanaatime göre en önemli ve en çok üzerinde durduğum nokta öncelikle emniyetin sağlanmasıdır. Çok sıkı bir gözlemci grubu olmalıdır. Bu iş BM, ABD, devletler ve özellikle Türkiye'nin üzerine düşmektedir. Her sandığın başında insanlar olmalıdır. Bakın 2005 seçimlerinde bir insanın 40'tan fazla oy verdiğini gördük. Biz bunları tespit ettik ama kimse dikkate almadı. Çünkü netice böyle isteniyordu. Sandıklarımız koruyabilirsek, emniyetimizi sağlayabilirsek insanlarımızın da morali yükselir ve sandığa gidebilir. Eğer o insan sandığı güvenmezse sandığı gitmez. Özellikle Türkmenlerde seçime katılma oranı düşüktür. Biz bu insanların sandığa gitmesini sağlayabilirsek, belki yapılanları bir nebze olsun telafi edebiliriz. Yani yasaları senin yüzde yüz alman mümkün değildir. Çünkü bizim bugünkü demokrasimiz uzlaşma demokrasisidir. Ancak bunun güzel tarafları olsa da Irak için uygulanması bana göre yanlıştır. Çünkü Iraklılar arasında güven kaybı vardır. Herkes birbirine karşı çıkmakta, kendi grubu için çalışmakta ve ortak bir hedef ortaya koyamamaktadır. Biz ne yaptık. Bizi ilgilendiren bu yasa Kerkük'ün geçmesiydi. Kürt grupların buna karşı çıkmasına rağmen 5 kez Kerkük'ün yasada geçmesini sağladık. Burada Kerkük için özel bir durum söz konusudur. Kerkük'le ilgili 6. madde çıkarıldığında bu yasa 17 vilayet için sorunsuz bir şekilde uygulanabilir. Yani Kerkük için özel bir yasa vardır. Özel durum nedir? Kerkük'ün bu sınırları içerisinde gerekenler yapılacak. 2009'dan 2004'e kadar olan seçmen kütükleri incelenecek. 2009 seçmen kütükleri hiçbir zaman seçim için kullanılamaz. Bu seçimler Kerkük'ün geleceğini ne idari ne de siyasi yönden tespit edemez. Kerkük'ün yerel seçimini belirleyecek olan 23. madde için kimse bize bu kütükleri kullanın diyemez. Bunlar özelliiktir. Bakınız tekrar söylüyorum. Irak'ta hiçbir maddeye istediğiniz gibi şekil veremiyorsunuz. Siz bir şey dediğinizde karşı taraf buna karşı çıkıyor, karşı taraf bir şey dediğinde biz karşı çıkıyoruz. Bunun en güzel örneği Barzani'nin yasa çıktıktan sonra yaptığı açıklamalarıdır. Bu şartlar altında seçime katılmayacaklarını açıkladılar. Yani böyle yürümüyor. Bir de yasa çıkma aşamasında Meclis Başkanı'nın da zayıflığı,

kötü ve etkisiz yönetimi etkili olmuştur. Burada kötü niyetli demek istemiyorum. Bir de Komisyon Başkanı'nı da aynı şekilde kötü çalışmıştır. Bunun neticesinde gecikmeler ve bazı hatalar oldu. Yine de bana göre Türkmenler veya Kerük meselesinde yüzde 50'den fazla kazanım sağlamıştır. Geri kalanı tesirini azaltmak için üzerimize düşenlerdir. Yani geçen seçimlerden Türkmenlerin seçime katılımı yüzde 30-35 civarındaydı. Biz bunu yüzde 70'e çıkarabilirsek tesirini azaltmış oluruz.

Tabi burada önemli olan seçimde verilen oyların da nasıl ve kim tarafından sayıldığıdır değil mi?

Bu konu güvenlik çerçevesinde ele alınmalıdır. Seçim emniyet demektir. Benim emniyetim sağlanmış mıdır? Hayır. Kütükler düzeltilmiş midir? Hayır. Sandığı ben mi merkeze götürüyorum? Hayır. Oyları ben mi sayıyorum? Hayır. O zaman ben bu sandıktan ne beklerim. Eğer beklenti doğrultusunda bir şeyler bekliyorsam, bu sistemde benim de olmam lazım. Diğer gruplar kadar ağırlıkta olmam gerekir. Sandık başında, oyların taşınmasında, oy sayımında ben de olmalıyım. Teker teker defterlere ben de bakmalıyım. Eskiden bir kartla oy veriliyordu. Eski seçimdeki bazı yanlışlıklar ortadan kalktı. Ancak ben yine de emin değilim. Çünkü sandık başında olanlar tarafsız değildir. Tarafsız olmasıdır. Birleşmiş Milletler tarafsız olmalı. Tarafsız gözlemciler seçimlere eşlik etmeli. Komşu ülkelerde, insan hakları kuruluşlarından gözlemciler gelmeli. Çünkü Irak öyle bir dönem yaşıyor ki, her şey çok zordur. İstikrarsızlık, cinayet, adam kaçırma ve en önemlisi bir dönemden yeni bir döneme geçiş vardır. Bu geçişi sağlamak ve düzeni oturtmak için ağırlıklı bir kontrole ihtiyaç vardır. Kontrol de Birleşmiş Milletler, ABD, Türkiye gibi ülke ve kuruluşların gözlemci göndermesi ve bize yardımcı olmasıyla sağlanabilir. Ben de sandığa güveniyim, benim sandık ve can güvenliğim sağlansın, oyumu kullanayım, benim de oyumu gelip başkası çalmasın. Yani sizin de değindiğiniz gibi bunlar çok önemlidir ve yapılması gerekenlerdir.

Oyların sayımı seçimin kendisi kadar önemli. Ancak seçime katılım faktörü de ciddi bir mesele. Siz Türkmenlerin seçime katılım oranının düşük olduğunu söylediniz. Bu bağlamda siz seçim için ne gibi hazırlıklar yapıyorsunuz? Seçim sonucuna ilişkin beklentiniz nedir?

Biz öncelikle bütün Türkmenlerin tek bir liste ile seçime girmesine çaba gösterdik. Ancak bu kabul görmedi. Arkadaşlar farklı listelerden seçime girmeyi tercih etti. Biz yasa çıkmadan bütün partilerle görüşmeler yaptık ve görüşlerimizi aktardık. Bizim öncelikli olarak ifade ettiğimiz, başka gruplarla koalisyonları bir yana bırakıp önce kendi içimizde koalisyon kurmaktı. Bu söylediklerim tarih olarak yürütme kurulu tutanaklarında yer almaktadır. Başta ITC dışındaki gerçek Türkmen partileri, kendi iç koalisyonlarını gerçekleştirmeli, ondan sonra eğer dış koalisyona gidecekse, kurulacak komisyonda karar alınarak yapılmalıydı. Böylece daha kuvvetli olarak koalisyona girebilirdik. Seçim yasası çıkmadan dış koalisyonlara girilmemeliydi. Geçtiğimiz seçimlerde milli bakiye diye bir kavram vardı. Bunun üzerine oynayan çok oldu. Biz buna karşı çıktık ve milli bakiyenin üzerine bina inşa edilemeyeceğini ve yasanın çıkmasının beklenmesi gerektiğini belirttik. Planlanan 310 milletvekilinin yüzde 15'inin milli bakiye olarak gösterileceği ve mevcut parlamentoda olan 45 milletvekilinden fazla bir sayının milli bakiye olarak ortaya çıkacağıydı. Hesaplanan "her birimiz bir tarafta olalım. Mademki biz koalisyon yaptık, bu milli bakiyeden bir milletvekili bize verilir" düşüncesi idi. Bu iş aceleye gelmez. Seçim yasası çıkmadan herhangi bir strateji çizilmez. Seçim yasasıyla uğraştığım için biliyorum toplantıların yapıldığı dönemde seçim yasasında milli bakiyenin durumu belirsizdi ve yasanın çıkması için daha birçok aşama vardır. Ancak biz partilerimizi farklı koalisyonların içerisinde gördük. Arkasından ne oldu? Milli bakiyenin yüzdesi düştü ve Haşimi yüzdesi arttırmak için çaba gösterdi ve yasayı veto etti. Ancak bir şey değişmedi. Yüzde 5 olarak kaldı. Yani 15 milletvekili. 8'i azınlıklara verildi. Duhok ve Süleymaniye'ye de verildi. Geriye 5 sandalye kaldı. Benim kanaatime göre bu 5 mil-

letvekilinin bir kısmı kadınların oranını dengelemek için kullanılır. Peki, ben soruyorum. Bu geri kalan milletvekili büyük kitlelere verilirse, hangi biri gelir bunu Türkmen'e hediye eder? Ama ne oldu, dağıldık. Ancak burada şu söylenebilir. Milletvekili sayısı yüksek olmayabilir. Ama bizim beklentilerimiz şu olabilir. İleride hükümet kurulur, milletvekilleri hükümette yer alır ve milletvekilliği boşalırsa, bu yerler bize verilebilir. Diğer taraftan hükümete iştirak edebiliriz. Bakan, bakan yardımcılığı, müsteşarlık alabilir, gençlerimiz devlet kurumlarına yerleşirebilir ve böylece tabanı yükseltebiliriz. Bu Türkmenlere moral anlamında da katkı yapar. Yani burada acele davranıldı. Dikkat edilirse koalisyona katılma kararını en son açıklayan ITC olmuştur. Biz bazı yerlerde koalisyona gitme zorunluluğu olduğunu biliyoruz. Musul, Diyala, Selahattin, Bağdat gibi yerlerde koalisyona ihtiyacımız vardır. Kerkük için kendi bayrağımızı çekebilirdik. Ancak son ana kadar bunun için uğraştım ve imkânlarımızı zorladım. Benim tek başıma Kerkük'te bir liste indirmem için Irak Listesi'nin Kerkük'te aday göstermemesi lazım. O zaman Irak Listesi'nin girdiği diğer yerlerden benim de aday göstermemem lazımdı. Hesap ettik, bu liste içerisinde diğer yerlerden milletvekili çıkarma potansiyelimiz yüksektir. Liste içerisinde kuruluşlar birbirlerine güç verir. Biz neden Irak Listesini seçtik? Bunu yerel seçimleri göz önünde bulundurarak yaptık. Diğer Türkmen partilerin birlikte olduğu koalisyonların Türkmeneli bölgelerinde ağırlığı yoktur. Bizim ağırlığımız onlardan daha fazla. Telafer, Musul, Selahattin'de onlardan daha fazla oy çıkmıştır. Zaten Kerkük'te de durumumuz daha iyidir. Dolayısıyla ben bir koalisyon yaparsam, güç almam gerekir, güç vermemeliyim. Bu seçim sistemine göre, bir milletvekili kazandıktan sonra kalan bakiye, aşağıya doğru devreder. Yani bir liste başka yerde benden güçlüyse onun aldığı oy bana gelir. Ama benim güçlü olduğum yerde oylarım başkalarına gider. Biz bunu düşündük. Yerel seçimlerde alınan oyları hesap ederek Irak Listesini seçtik. Diğer taraftan Irak Listesi, Irak'ta yapılan bütün araştırmalarda birinci olan listedir ve büyük ihtimalle hükümet kurulum teklifi kendisine verilecektir. Tabii ki hiçbir liste kendi başına hükümet kuramaz. Mutlaka diğerleriyle müşterek bir iktidar oluşturması lazım. Ama başbakanlığı elinde tutarsa seçme kapasitesi de o derece yüksek olur.

Yani Irak Listesi size göre seçimi kazanan koalisyon mu olacak? Başbakan Nuri El-Maliki'nin liderliğindeki Hukuk Devleti Koalisyonu da güçlü görünüyor.

Benim kanaatime göre Irak Listesi birinci koalisyon olarak seçimlerden çıkacaktır. ABD'nin Irak'ta yaptığı anketler bile bunu gösteriyor. Çeşitli taraflardan oluşan içeriği vardır ve en kuvvetli liste budur. Iraklılar da zaten "en büyük liste" olarak adlandırmaktadır. Bugün bu liste içerisinde 20 kuruluş yer almaktadır. Bu kuruluşların içerisinde de başka kuruluşlar vardır. Mesela İyad Allavi'nin kuruluşu bir kuruluş olarak sayılmasına rağmen, içerisinde yaklaşık 39 kuruluş yer almaktadır. ITC de tek başına değildir. Bizim yanımızda Türkmen Milliyetçi Hareketi, Milliyetçi Türkmenler Topluluğu, Halk Derneği de bulunmaktadır. Yalnız burada şunu da ifade etmek isterim. ITC Erbil ve Süleymaniye'de kendi adıyla tek başına liste ortaya koymuştur. Çünkü Irak Listesi Erbil ve Süleymaniye'de aday göstermemiştir.

Bu noktada ITC olarak kaç milletvekili çıkarabileceksiniz ve sizce Irak parlamentosunda tüm Türkmenler olarak kaç milletvekili görebileceğiz?

Bizim temennimiz kütleyi geçmek yani 10-15 milletvekili çıkarmak. Ancak şu anda ahkam kesmek çok zordur. Çünkü Irak'ın durumu her an değişebilir. Ama bunun için uğraşacağız ve çalışacağız. Tabii siz bir hedef koyarsınız ve bunun için sizin birinci, ikinci, üçüncü ve daha çok planlarınız olur. Hedefe ulaşmak için bu planları gerçekleştirmeye çalışırsınız. Tabii ki en fazla sayıyı elde etmek için çalışmalar yapacağız. Komisyonlar kurduk. Seçim Yüksek Komisyonumuz vardır. Yerel teşkilatlar da kurulmuştur. Fikirler, yapılması gerekenler, sloganlar tespit edilmiştir. Seçim stratejimiz nedir, Irak'ın genelindeki ve yereldeki eksikler nelerdir, bunun tespiti için çalışmalar vardır. Halkımıza, yönelik çalışmalar mevcuttur. Morallerini yükseltecek ve seçimlerde yapılacaklar için adımlar atılmaktadır. Bizim için en önemli konu, seçim sürecin-

de her Türkmen evine girmektir. Bizim 22 adet sivil toplum kuruluşumuz vardır. Başta kadın kolları olmak üzere, bütün Türkmeneli bölgesinde çalışmalar yapılmaktadır. Onlar için de stratejiler ortaya konmaktadır. Yani seçim sürecini gayet güzel bir şekilde götürürüz, yeter ki emniyet sağlanabilsin, insanlarımız vurulmasın.

Seçimden sonra hükümet kurulma süreci gelecek. Bu süreçte başbakan adayı olarak İyad Allavi'nin şanslı olduğunu ortaya koydunuz. Ancak tek başına bir hükümet kurmasının zor olduğunu söylediniz. Bu süreçte seçime katılan koalisyonlar, yapılarını koruyabilecekler mi? Yani seçimlerde farklı listelerle girip hükümet kurma sürecinde bu koalisyonların dağılıp yeni oluşumların ortaya çıkması mümkün mü?

Bu doğaldır. Bu süreçte pazarlıklar başlar. Herkes pazarlığa girer ve birilerini kendi tarafına çekmeye çalışır. Ancak kopmaların olmaması için neler yapılmalı biz ona bakmalıyız. Listeler, koalisyonlar bunu düşünmelidir. Hangi şartlarda kopmalar olmaz bu ortaya konmalıdır.

Çünkü Musul, Kerkük ve hatta Diyala'da yaşananlar göz önüne alındığında, koalisyonunuz içerisinde yer alan Hadba kökenlilerle Kürtler arasında, Kürtlerin baskısı nedeniyle Türkmenlerle sorun yaşamaları nedeniyle bir araya gelmelerinin zor olduğunu söyleyebiliriz.

Sadece Irak'ta muhalif gruplar nasıl yana yana gelir diye bir durum söz konusu değildir. Irak'ta birçok parti ve kuruluş vardır ve bunların oluşturduğu koalisyonlar vardır. Hiçbir grup tek bir oluşum değildir. Mesela Kürtler arasında da gruplaşma söz konusu. Komünistler, İslamcılar onların içerisinde de vardır. Bakın burada şunu belirtmek isterim. Bizim Kürt halkıyla hiçbir sorunumuz yoktur. Belki onlar arasında bize oy verenler de vardır. Bizim meselemiz siyasi-dır. Tabi Irak'ta çok fazla kuruluş vardır. Bunları azaltmak için koalisyonlar kuruluyor. Gelecekte partiler kanunu çıkarsa muhtemelen bunların birçoğu erir gider.

Peki, sizce Irak Listesi'nden sonra ikinci kim olabilir?

Muhtemelen Irak Listesi'nin ardından ikinci olarak ya Hukuk Devleti Koalisyonu ya da Ulusal İttifak ortaya çıkar.

Yerel seçimlere baktığımızda Hukuk Devleti Koalisyonu'nun da şansının az olmadığı söylenebilir.

Yerel seçimlere bakmamak lazım. Siz demokrasi içerisinde yaşıyorsunuz. Ancak Irak farklıdır. Bakın bir görevin getirdiğinin yanın da yıpratmış da vardır. Bir yere gelip bazı sözler veriyor ve bunları gerçekleştiriyorsanız sizin için sıkıntı olur. Seçmen sabırsızdır. Verilen sözün hemen yerine getirilmesini ister. Son zamanlarda yaşananlar ve patlamalar, yani güvenlikteki sıkıntılar giderilemedi. Bu durumu hükümete bağlayanlar oldu. Bazı çekişmeler de var. Ben burada onları eleştirmek istemiyorum. Bunlar kendi aralarındaki problemler. Ancak bir şekilde yıpranma var ortada.

Bu süreçte Allavi'nin isminin ortaya çıkması, ABD ile ilişkileri düşünüldüğünde önemli. Bundan sonra ABD'nin Irak'ta çekileceği de hesaba katıldığında, ABD sonrası Irak için nasıl bir tablo çizebilirsiniz? Son günlerdeki güvenlikteki kötüleşme de göz önüne alındığında ABD askerlerini çektikten sonra istikrar sağlanabilecek midir? Bir kaos ortamının oluşma ihtimalini nasıl görüyorsunuz?

ABD Irak'ta güçlü bir lider istiyor. Güçlü bir sistem kurulması gerekir. Siz son dönemdeki patlamalara bakıyorsunuz. Ama 2005'ten bu zamana kadar Irak'ta önemli bir düzelme vardır. Ancak pazarlarda, yollarda küçük patlamalar yaşanmaktadır. Çünkü bir çekişme ve mücadele vardır. Yine de Irak kendi gücünü kurma çabasında adımlar atmaya başlamıştır. Atılması gereken çok daha adım vardır. Evet, ABD çıktıktan sonra bir kaos yaşanma ihtimali bulunmaktadır. Ancak bazı şiddet olaylarında ABD askerlerinin Irak'ta olmasının da payı vardır.

Tekrar bir önceki soruya dönersek; Irak daha önce Allavî'nin başbakanlık tecrübesini geçirmiştir. Bu dönemde güvenliği sağlama da pek de başarılı olduğu söylenemez. Güçlü bir figür gibi görünmesine rağmen, gelecekte başbakan olması halinde istikrarı sağlayabilme noktasında şüpheleriniz yok mu?

Irak'ta hiç kimse için tam anlamıyla güvenliği sağlayabilir dememiz mümkün değildir. Ancak sürece iyi bakmak gerekir. Yani birinci günden bu yana Irak'ta bir ilerleme var mıdır yok mudur? Yani ilerleme varsa o zaman yapamadığını bugün yapabilir. İlerisi için yeni adımlar atabilir. Bizim kanaatimize göre Irak kendi sorumluluğunu üstlenmeli, ABD güçleri hemen ülkeden çıkmalıdır. ABD güçleri demokrasiyi getirdi, bı-raksınlar artık onu da biz kullanalım.

Bu seçimde emniyeti kim sağlayacak?

Irak güvenlik güçleri ve belki de ABD güçleri katılacaktır. Ancak bizim için en önemli konu Kerkük'e peşmerge güçlerinin gelecek olması. Bakınız bölgede peşmerge gücünün olmaması gerekirken, birkaç gün önce Kerkük'e 100 kişilik bir peşmerge gücü gelmiştir. Güçlerin eğitimi devam etmektedir. Bu 100 kişinin anlamı nedir? Belki bu 100 kişinin pek anlamı yok. Ancak Kerkük'te 4000 kişilik asayiş ve peşmerge gücü bulunmaktadır. Ancak yasal değillerdir. Bu 100 kişi onlara yasallık verir. Peşmerge gücü anayasaya göre mavi çizginin yukarısında olmalıdır. Yani bu güçler tekrar aşağı inmeme-lidir. Bunu da yapan Irak'taki ABD güçlerinin komutanı Raymond Odierno'dur. Bu güçler Kerkük'te ABD üssünde kalıyorlar ve eğitim yapıyorlar. Benim sandığımı kim koruyacak. Bu peşmerge güçleri. Seçim süreci yaklaştıkça güvenlik durumu kötüleşmektedir. Son zaman-larda Türkmenlerin yaşadıkları yerler olan Te-lafer, Tuzhurmatu, Tazehurmatu ve Kerkük gibi yerlerde terör olaylarında artış yaşanmaktadır. Özellikle nüfusun tamamının Türkmen olduğu bazı bölgelerde yaşanan saldırılar engelleneme-mekte ve faileri bulunamamaktadır. Bu nedenle Irak Türkmenleri de kendilerini koruyacak bir güce sahip olmalıdır. Ama bu güç milis gücü olmamalıdır. Bu güç, Irak Devleti'nin otoritesi

altında, Iraklı Türkmen şahsiyetleri, siyaset-çileri, Türkmenlerin buldukları yerlerdeki sandıkları ve masum vatandaşları koruyacak ve Türkmenlerden oluşan bir güç olmalıdır. Böyle-ce yerel halkın güvenliğini sağlayacak ve o yöre-nin Türkmenlerinden oluşacak güvenlik güçleri saldırıları engelleyebilir. Bu uygulamanın Irak'ın başka bölgelerinde başarılı olduğu görülmüştür.

Irak'taki diğer gruplar; yani Yezidiler, Şe-bekler, Asuriler ve Kürtlerle ilişkileriniz na-sıldır?

Bakınız bizim Kürt toplumuyla bir sorunumuz yoktur. Kürt gruplarla aramızdaki sorunlar bel-lidir. Onların bize yaklaşımı bellidir. Tamamen siyasidir. Yoksa bir toplum içerisinde kukla par-tiler kurmalarının ve onları Türkmen olarak göstermelerinin felsefesi nedir. Satılmış insan-ları kullanıp, onlara parti kurdurup, onları Türk-men olarak gösteriyorlar. Bize uyguladıkları si-yaseti Yezidilere ve Şebeklere de uyguluyorlar. Hatta onların Kürt olduğunu iddia ederek, aşırı baskı uyguluyorlar. Ancak ileriye doğru deği-şiklikler olabilir. Artık Kürt siyaseti tekelden kurtulmuştur. Biri tamamen bölünürken, diğe-rinin baskısı devam etmektedir. Bu kuruluş eski metotları iyi bildiği için bunları kullanıyor. Hem kendi toplumuna hem diğerlerine silah yoluyla sindirme ve kendi isteklerine göre yönlendirme politikası uyguluyor.

Sadece seçim sürecinde değil, genel durum olarak Irak dışında yaşayan Türkmenlerden beklentiniz nedir? Örneğin bunların Irak'a tamamen dönmesini mi hedefliyorsunuz? Nihai hedef nedir?

Tabii ki insanlarımızın dönmesini arzu ederiz. Ancak her şeyden Irak'ta istikrarın gerçekleş-mesi lazım. Dışarıda hayat kurmuş yerleşmiş insanların kısa süre içinde Irak'a dönmelerini beklemek çok gerçekçi olmaz. İnsanlar nerede daha iyi yaşayabilirlerse orada olmak isterler. Bu yüzden Irak'ı daha iyi bir hale getirmek şarttır. Bizim ABD'ye, Almanya'ya giden kardeşleri-miz oldu. Onlar Amerikalı veya Alman olduk-ları için oralara gitmediler. Daha iyi bir yaşam

elde etmek için gittiler. Eğer bizim memleketimiz çekici bir yer olursa, bizim insanlarımız tekrar akrabalarının yanına dönmeyi düşünür. Temennimiz Irak'ta hayatın normale dönmesi, istikrara kavuşması, alt yapının tamamlanması, insanlar için yaşanabilir bir yer olması ve rahatlık unsurlarının çoğalmasındır. Özellikle bizim kaynaklarımız doğru kullanılır, zengin memleketin fakir koruyucuları olmaktan çıkar ve zengin memleketin zengin evlatları olursak, o zaman Irak çekici olur. Ancak bu dönemde Irak'ta rahat yaşamak mümkün değildir. Yine de biz yurt dışında yaşayan halkımızla görüşüp onları, bölgede bulunan halk için ne yapmaları konusunda yönlendirmeye çalışıyoruz. İnşallah gelecekte Irak istikrarını ortaya koyar ve gerçek gücüne kavuşursa çekici olur. Bir de artık dünya global bir köy haline gelmiştir. Birlik olmak için illaki aynı yerde olmanın şartı yoktur. İnsanlar artık çok kısa süreler içerisinde istedikleri yere gidebilmektedir. Yani bunlar bizim temennimizdir. Yalnız dışarıda olan Türkmenlerden tek istediğimiz birliklerini sağlasınlar, halkları için iyi çalışsınlar. Dışarıda bölgedeki Türkmenlere yönelik birlik mesajları veriliyor. Hayır, biz önce birliği dışarıda bekliyoruz. Dışarıda birlik sağlandığı zaman zaten biz de sağlarız.

Bu süreç içerisinde Türkiye'den, Türk halkından beklentiniz nedir?

Türkiye'den bizim beklentimiz, ilgi ve manevi destek. Ayrıca, Türkiye güvenliğinin sağlanmasında noktasında bize yardım edebilir. Bakın Türkiye'nin Irak'ta özellikle Irak'ın kuzeyinde önemli bir ağırlığı vardır. Oradaki alt yapının oluşturulması yüzde 80'in üzerinde Türkiye tarafından sağlanmıştır. Ama Kerkük'te kim var? Hiç. Yani 1991'den bu zamana kadar Irak'ın kuzeyine büyük destek verilmiştir. Bunda da bizim hakkımız vardır. Irak'ta da. Türkiye ile soydaşlık ve tarihsel birliktelik söz konusudur. Türkiye ile Irak bu anlamda iç içedir. Türkiye'de sürekli akrabalıktan bahsediliyor. Akriba olan insanların birbirleri üzerinde hakları vardır. Beni rahatsız eden, "akrabaları rahatsız etmeyin" denmesi. Çünkü ben de akrabayım. Hatta ben akriba değil ötesiyim. Bu yüzden beklentilerimiz çoktur.

Şu anda en kritik dönemdeyiz. Kerkük meselesi ortadadır. Seçim olacaktır. Haksızlıklar mevcuttur. Biz bunları belgeler üzerinden ispat ettik. Ama bu belgelerin hiçbir dikkate alınmadı. Bizdeki demokraside gücü olmayanın sesi dinlenmedi. Güç nedir? Silahı olanın sesi çıkmaktadır. Ancak biz hiçbir zaman silahı bir güç olarak görmedik. Hakkı güç olarak gördük. Haksızlığı silahla savunan hiçbir şey güç değildir. Zalim bir güçtür. Zalim güç hiçbir zaman hakkı gerçekleştirmez. Biz haklıyız ve bu yüzden daha güçlüyüz. Bugün olmazsa yarın. Ama hakkı seven, toplumların hakkını elde etmek için çalışan herkesin üzerine düşen görevler vardır. Bizim hakkımız yenilirken, geleceğimiz yok edilirken, Türkiye bunu dikkate almalıdır. Bunu savunmalıdır. Yoksa başka bizim Türkiye'den isteğimiz maneviyattan başka ne olabilir.

Bu noktada Türkiye'nin seçimlere gözlemci göndermesi faydalı olur mu?

Şarttır. Ancak iyi seçim yapılmalıdır. Yani her gözlemci, gözlemci değildir. Çok gerçekçi olmalıdır. Seçimlerde çok şey dönüyor. Oyların sayımı çok önemlidir. Mesela seçim sistemine göre, ya koalisyonun tamamına ya da listede yer alan şahsa oy verilir. Belki benim seçmenim doğru oy kullanır. Ancak bir gelir, bir çizgi daha atar ve benim oyum iptal olur. Bu çok yapıldı. Diğer taraftan asıl önemli olan oy verme işlemleri bittikten sonra yapılanlardır. Oy sandıklarını kim, nereye, nasıl götürüyor. Bakın biz 2005'te yapılan seçimlerde birçok sandığı Hassa Çayı'nda bulduk. Her oy insanın şerefidir, geleceğidir. Bu yüzden herkes kendi oyunu iyi korumalı ve sahip çıkmalıdır.

Bize vakit ayırıp sorularımıza içtenlikle cevap verdiğiniz için teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Biz bunu devamıza bir destek olarak görüyoruz. Sesimizin duyulması, isteklerimizi tek tek dikkate alınması, görüşlerimizin başkalarına aktarılmasını devamı için bir çaba olarak algılamaktayız. Bu yüzden çalışmalarınızda başarılar temenni ediyorum.

5. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ DIŞ İLİŞKİLER SORUMLUSU HİCRAN KAZANCI

27 NİSAN 2010

ORSAM: Hicran Bey öncelikle biraz kendinizden bahseder misiniz? Buraya nasıl gediniz? Ne zaman geldiniz? Kısa bir özgeçmişini anlatabilir misiniz?

Hicran Kazancı: Kerkük doğumluyum. İlköğretim ve liseyi Kerkük'te tamamladıktan sonra, Bağdat'ta İdari Bilimler Fakültesini bitirdim. Daha sonra tarım ekonomisi okudum ve oradan mezun oldum. Kısa bir askerlik döneminin ardından, 1994'te Dış Türklere tanınan Türkiye'de okuma hakkından yararlanmak için Türkiye'ye geldim. Türkiye'de Uluslararası İlişkiler bölümünde master ve doktora yaptım. Doktoramı yaparken değişik araştırma merkezlerinde çalıştım. Amerika Kültür Merkezinde eğitim aldım. Siyasi Bilimler konusunda özel kurslar aldım. Daha sonra 2003 yılında Saddam devrildi. Kısa süre sonra bölgeye gittim. 1994'den beri Irak Türkmen Cephesi bünyesinde devamlı bulunuyor ve o hareketin içinde yer alıyordum. Zaman zaman Türkmen öğrencilerin sekreterliğini yaptım, Irak Türkmen Cephesi temsilciliğinde eğitim sorumlusu, dış ilişkiler sorumlusu olarak hizmet ettim. Sonra 2005'te kurultay oldu. 2007'ye kadar Sadettin beyin yanında danışmanlık yaptım. Sonra siyaset bilimlerini kazandım ve Washington'da altı ay eğitim aldım. Şimdi Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilciliği Dış İlişkiler Sorumlusuyum.

Peki geçmişte yaşadığınız sıkıntıları anlatabilir misiniz? Buraya gelme sebeplerinizi nedir?

Tabii buraya eğitim amacıyla geldik. Geçmişte bir takım sıkıntılar çektik. Sadece benim değil tüm Türkmen toplumunu kapsayan sıkıntılar.

Esas sıkıntı nereden başladı? Irak'a baktığınız zaman halk babadan oğula geçen krallık rejiminden demokrasiye geçmek istedi ve Cumhuriyet kuruldu. Fakat demokrasi bile tankla, topla geldi. Bugüne kadar hep öyle geçti. Irak'ın yakın tarihine baktığınız zaman iktidarlar ya darbeyle geldi, ya dar-

beyle devrildi. Ortadoğu'yu anlamak için Irak'ı anlamak gerekir. Farklı etnik ve mezhepten oluşan bir yerdir. Ortadoğu'da zaten güç politikası hakimdir. Seçimle gelme süreci pek yok. Hep askeri darbelerle gelmişler, iktidarı ele geçirmişler. Esas sorun oradaki bütün iktidarların kendi görüşüne sahip olmayanları düşman görmeleridir, bu Türkmen olur, Arap olur, Kürt olur fark etmez. Dolayısıyla baktığınız zaman Irak'taki bütün etnik gruplara bastırma, idam, öldürme politikaları uygulanmıştır. Yani şunu diyebiliriz ki Irak'ın halkına eşit davranma politikası yok. Tüm iktidarlara baktığınız zaman Türkmenlere karşıydılar, hep aynı şeyi yaşadık. "Bunlar Türkmen'dir, Türklerin soyudur, Türkiye ile bağlantıları var" diye engellemeye çalıştılar, sayılarını az gösterdiler, yok saydılar, çevreleme ve Türkiye ile bağıni koparma politikası uyguladılar. Devamlı ve geliştirerek hep baskı yaptılar. Bunları yapanlar bizim yakın tarihimizi herhalde tam olarak okumamışlar. Okumuş olsalardı böyle bir mantıkla gitmezlerdi. Çünkü Türkmenler her zaman Irak'ın yapılanmasında rol oynamıştır, parçalanmasında değil. Bugüne kadar kraliyet dönemi, kraliyet öncesi, cumhuriyet dönemi, iktidara ve hükümete hep açık olmuştur. Yani hiçbir zaman silahlı girişimde bulunmamışlar. Bu Türk geleneğine uyan bir şeydir. Kerkük'e de bakıldığı zaman Türkmenler hiçbir etnik kökenle, mezheple ilgili hiç sorun yaşamadı. Hep siyasi arenada sorunlar yaratıldı.

Türkmenlerin farklı etnik gruplarla, farklı milletlerle bir arada yaşama kültürü var. Onun için bütün tahriklere rağmen büyük veya yoğun bir etnik çatışma çıkmıyor Kerkük'te. Bu da Türk kültüründen dolayıdır. Genelde baskılardan dolayı kaynaklanan göçler başladı, zaman zaman yoğun düzeyde oldu, bazen gizli, bazen çok zorladılar. Bakıldığı zaman hep baskıdan kaçmak için geldiler. Az bir kısmı da eğitim için geldi. Yüksek tahsil alıp oraya geri dönmek için. Tarihe baktığımız zaman büyük şehidimiz rahmetli Necdet Koçak örneğinde olduğu gibi, eğitimi aldı geri döndü. İstese burada kalabilir, çok yüksek yerlere gelebilirdi. Ama dönmeyi tercih etti. Çünkü "bana orada ihtiyaç var" dedi. Doğrusu da budur. Burada kalanlar da keşke gelenleri örgütleyseydi. Burada çok kalan var, yüksek mertebeye ulaşmış çok Türkmen var Türkiye'de. Ama maalesef hala iyi organize olamadık. Farklı nedenlerden dolayı, tabii bu benim şahsi görüşüm. Daha sonra baktığımız zaman Türkmenler aşırı uç partilerin peşinde oldular, bilseler onların yerine devletle ilişki kurarlardı. Çünkü Iraklıysan ve partilerle ilişki kuruyorsan toplumda kendi menfaatleri için çalıştığın anlamı taşır, farkında olmadan kendi toplumuna büyük zararlar verirsin. Tabii insanlar hata yapabilir, fakat önemli olan zamanında bu hatanın farkına varabilmek. Orada böyle tablo ortaya çıktı. Bu tablo Saddam sonrası bizim politikamızı çok olumsuz etkiledi. Bakınız Irak Türkmenleri Türkiye'de yerleşen Dış Türklerden daha önce yerleşen toplumdur. Ama baktığımız zaman ne Türkiye parlamentosunda milletvekilimiz var, ne sivil toplum bazında organize bir örgütümüz var, ne de medya üzerinde bir etkimiz var. Bunlar olmadığı için oradaki politika dünya arenasında bizi etkiledi. Çünkü diplomasi artık eskisi gibi değil, eski uluslararası ilişkilere bakıp da iş yaptığınız zaman bugün başarılı olamıyorsunuz. Nedeni ise artık bir kamuoyu diplomasisi var, sivil toplum örgütleridir, iş adamlarıdır, medyadır, karar mekanizmasını bunlar etkiliyor. Çok güçlü ülkelerin bile mekanizmasını etkiliyor. Ama maalesef biz Türkmenler pek yerimizi alamadık, iç me-

selelerimizle uğraştık. Bugün de dış politika, iç politikayı yansımasıdır. Eğer senin iç politikan iyiyse, dış politikan da iyidir. Ama içte kargaşa yaşıyorsan, bu dış politikaya da yansır ve uluslararası arenada pek itibar göremezsin.

Ailenizden veya tanıdıklarınızdan buraya göç eden kaç kişi var? Yoksa sadece siz misiniz?

Sadece ben varım. Bir de ağabeyim Kanada'ya gidecekti ama Saddam düşünce Irak'ta kaldı. Daha çok göçler 1990- 91'den sonra oldu. Bu esnada çok insan göç etti. Bizim başka gidecek yerimiz yoktu, fakat Türkiye o zaman Kürtlere de kapısını açtı. Ondandı üçüncü ülkeye gitmeler başladı. Daha iyi bir hayat, daha iyi bir yaşam kurmak için üçüncü ülkelere Avrupa'ya, Amerika'ya, Kanada'ya gittiler.

Biraz önce Türkiye'deki Türkmen'lerin organize olamadığını, bir araya gelemediğini söylediniz, ama şimdi görüyoruz ki Türkiye'de birçok Türkmen kuruluşu var. Dernekler var, vakıf var. Fakat bir tanesi çok eski bir kuruluş Türkiye'deki bir çok dernekten bile eski 1959'da Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği, şu anda mevcut olan bütün dernekler bunun içinden çıkmış insanlar tarafından kurulmuş derneklerdir. Acaba doğrumuydu burada ne yapılması gerekiyordu?

ITKYD faaliyeti hala devam eden bir kurumdur. Eğer dernek olmasaydı, bugün bu doktorlarımız, profesörlerimiz olamazdı. Burada çok önemli işler yapmış ve insanlarımızı çok faydalı olmuştur. Üçüncü ülkelere giden insanlar önce Türkiye'ye gelirlerdi ve buradaki bütün ihtiyaçlarını dernek sağlardı, onlara çok faydası olurdu. İş bulmada, ikamette, üniversitede, hatta gelen öğrencilere burs almada bunlar büyük işlerdir. Ama baktığımız zaman dernek zaten sivil toplum örgütüdür, yani kültürel faaliyettir. Bugün bu yeterli değil. Irak'taki siyaseti yapmak için

Irak'ın yerlileriyle örtüşen bir politikanız olması lazım. Şimdi 1980'li yıllarda Türkmeneli'ni oluşturduk. İşte tüm Türkmeneli bölgesi, baktığınız zaman o coğrafyada Türkmen vardır. Sayıları ne kadardır sorsanız tam olarak kimse cevap veremez. Çünkü biraz önce söylediğimiz gibi Türkmenlere yönelik yıldırma politikası var orada. Tam sayımızı kimse bilmiyor o hale getirdiler bizi. Hep % 1 veya %1,5 deniliyor ve bu oranı tutturmaya çalışıyorlar. Birde politik nedenler var. Şimdi Türkmeneli bölgesi oluşturduk, bir de onu simgeleyecek bayrak yaptık. Bu ne demektir. Toprak ve bayrak, bağımsız bir bölge demektir. Uluslararası arenada anlatıldı. Zaten Türkmen çoğunluğun olduğu bir bölgeydi ve 36. paralelin altında oluşmuş bir bölgeydi. "Erbil Türk kenti" dedik. Daha sonra Erbil'i bıraktık, "Kerkük Türk'tür Türk kalacak" dedik. Daha sonra Kerkük'te 2005 seçim sonuçlarına baktığımız zaman ki bu seçimin hem yöntemi hem tekniği hem de sonucu tartışılır. Orada neler yapıldığı herkes tarafından biliniyor. Sonuç itibari ile bakıldığı zaman Türkmenler üçüncü sıraya düştü. Nereden nereye geldik. Türkiye'de nasıl herkes Osmanlı'nın güçlü zamanını anlatır ve kimse çöküş dönemini anlatmaz, aynı onun gibi bu da. Esas olan çöküş dönemini anlatıp ondan ders çıkarmamız lazım. Şimdi biz de nereden nereye geldik, nerelerde hata yaptık, milli bir stratejimiz var mı, yok mu?

Türkiye'deki Türkmenler nerelerde yanlış yaptılar acaba?

Burada aşırı uç siyasi partilerin peşine düştüler, hala da bu devam ediyor. Bunun uzantılarını hala görmek mümkün. Sanki Kerkük Türkmenleri etiketlendi o partinin bir parçası gibi. Ama şöyle bir şey var, Türkiye devleti bir hukuk devletidir, kanunları var, devletin çıkarttığı talimatlar vardır. Bu çerçevede durduğunuz zaman bir partinin ilgilenmesine gerek yok. Bir ülkeye gittiğiniz zaman o ülkenin kuralları var, göçmen bürosu var, vakfımız var, derneğimiz var. Ama

başka bir partiye gittiğiniz zaman bu partizanlık olur, diğer partiler de seninle ilgisini keser. Bizim bütün partilerle, devletle, hükümetle iyi ilişki kurmamız gerekir. Bunlar büyük hatadır. Biz o zaman Türkmeneli bölgesi demişiz, bir taraftan bunu söylüyoruz, diğer taraftan Irak'ın toprak bütünlüğünü koruyoruz. Burada ne oluyor meşruiyetini kaybediyorsun. Şimdi Kerkük Türk'tür, Türkmen'dir, Türk ocaklarına aittir diyoruz, ama 2008 Haziran ayındaki oluşuma katılıyorsunuz. Bunun hedefi nedir? Kerkük'ün Iraklı olduğunu gösteriyor. O zaman çelişkiye düşülüyor mu? Düşülüyor. Bunları oturup da düzeltmemiz lazım. Her ulusun bir milli stratejisi vardır ve milli politika üretir. Milli politika ürettiği zaman diğerinin ilgi alanına girebilir, benim ulusal çıkarımla çatışabilir. Çatışması da gayet doğaldır, uluslararası platformun temel kuralıdır. Ama önemli olan bunu çözmeye çalıştığımız zaman düşmanlık ve teslimiyet temelinden uzak tutarsak o zaman başarılı bir politika uyguluyoruz. Yani o zaman Türkmeneli'nde patlak veren sorunlar henüz çıkış noktasındayken çözülür. Ama öyle olmuyor. Irak'ta bunu görüntüyle yapmaya çalışıyoruz. Şimdi Kerkük meselesi önemli bir meseledir. Bir grubun diğerine egemen olması görüntüsü var. Biz hep bunu yapmayı düşünüyoruz. Görüntü. Ama bu görüntünün üstündeki örtüyü kaldırıp altına bakmamız lazım. Bu egemen güçlerin çatışmasından doğan bir tablodur. Biz buna göre tam halk hareketimizi belirlememiz lazım. Yani sen Irak'ın siyasetinde yer almayacaksın, Musul'un Kerkük'ün penceresinden Irak'ın sorununa bakacaksın. O zaman Irak'ın siyasi değerleriyle örtüşen bir politika üretemeyiz.

Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin burada çok sorunları olduğunu biliyoruz. Mesela oturma izni, çalışma izni, vatandaşlık, bölgeye gidiş dönüş gibi sorunları var. Buradaki Türkmenlerin sorunlarını çözebilmek için ne yapılabilir ve bölgeye nasıl yansıtabiliriz?

Şimdi bölgede dağınık bir şekilde yaşadığımız için ve bir bütün haline gelemediğimiz için bir şey yapamıyoruz. Bu sadece Türkmenler için geçerli değil, bütün toplumlar için geçerli. Türkmenlerin örgütlü bir hale gelmesi gerekir, eğer gelmezse sesini duyuramazsın. Ama örgütlü hale geldiğin zaman hukuk çerçevesi içerisinde geleceksiniz. Burada bir sivil toplum örgütü olarak kurulması gerekir. Tabi bizim burada yaşayan insanlarımız var. Bunlar katkıda bulunacak, örgütlü bir hale gelecek, ama bunların ilişkileri partiyle olmayacak. TBMM’de etkin hale gelebilecek, her yerle ilişkisi olacak. Ayrıca Türkiye’nin uyguladığı politikayla paralel olarak yürütülmesi gerekir. Çünkü hiçbir ülke, toprağında barındığı nüfusun politikasını eleştirmesini kabul etmez. Çünkü her ülkenin daha önce söylediğim gibi ulusal çıkarı var ve ona dönük politika uygular. Bu sizinle ters düşebilir ama önemli olan burada düşmana teslimiyetten uzak olmaktır. Siz burada Irak değerleriyle örtüşen bir politika yaratacaksınız. Irak toprak bütünlüğünü korumak istiyorsanız bunu sözde, özde yapacaksınız. Ama biz bir taraftan istiyoruz, bir taraftan da harita çiziyoruz. Irak anayasasına baktığınız zaman Irak toprak bütünlüğü gevşek bir bütünlük, federal bir sistem içerisinde. Oysa burada Türkmenlerin örgütlü bir hale gelmesi gerekir. Parlamentoyu etkileyecek şekilde, medyayı etkileyecek şekilde, hükümetle iyi ilişki kuracak şekilde. Amerika’da veya Avrupa’da gelişmiş ülkelerin her hangi birinde, birisi çıkar, araştırmacı veya siyasetçi şunu söyler: “2010’un sonunda Amerika Irak’ı vuracak”. Yani öyle bir şey ortaya atar. O tarih gelir Amerika Irak’ı vurmaz, hatta iyi ilişkiler kurar. Şimdi o araştırmacı veya siyasetçi ne kadar iyi olursa olsun kaybolur gider. Ama maalesef bizde öyle değil, yıllardır bu örgüte zarar veren, yıllardır Türkmen politikasını olumsuz yönde etkileyen ve bu hale gelmesinde de yani Irak devletinde yer almamasında büyük katkısı olan insanlar her geçiş sürecinde yine sahneye çıkıyorlar, yine aynı şeyleri yapıyorlar, sanki geçmişte hiç bir şey yapmamış gibi davranıyorlar. İşte bunların bu sahadan inmesi gerekir, eğer kendileri inmiyorsa öyle bir sistem geliştireceksiniz ki, onlar hata yaptığı zaman o sahada kalmayacak şekilde. İşte bunu geliştire-

bilmemiz için bir yöntem aramamız lazım. Bu millet kendi yapmazsa sonu böyle olur. Bu hem orada hem de burada yaşayan insanlarımız için geçerli. Şimdi burada bir şey var, oradakiler ayrı buradakiler ayrı zannediliyor. Aslında öyle bir şey yok. Bir yer diğerinin tamamlayıcı olması lazım. Olmadığı müddetçe burada bir eksiklik kalır, öyle dağınık bir şekilde devam eder. Hata yapanların mutlaka çekilmesi gerekir. Bizim iyi bir mekanizma oluşturmamız lazım ve bu da neyle oluşur? Buradaki Türkmenlerle oluşur. Kim oluşturur? Güçlü bir sivil toplum örgütü, uluslararası alanda saygınlığı olan, komşu devletlerle iyi ilişkisi olan güçlü bir örgüt. Bunlara ihtiyacı var bizim Türkmenlerin. Herkesin bir arada olması, görüş birliği içinde olması lazım. Zincirleme sistem içerisinde bir stratejileri olması lazım. Bu da en iyi burada yapılır. Bunların planı, projesi yapıp ona göre yapılır.

Irak Türkmen Cephesi bu anlamda Türkiye’deki Türkmenlerin kuruluşu gibi gözüküyor. Türkmen sorunları ile ne kadar ilgilenebiliyor? Ne kadar kişiye ulaşabiliyorsunuz? Bunları bir araya getirmek için neler yapıyorsunuz? Siz dış ilişkiler sorumlusunuz ve dışarıda da çok fazla Türkmen kuruluşu var. Bunları bir araya getirmek için çalışmalarınız oldu mu? Biraz bunlardan bahsedebilir misiniz?

Tabi Türkiye’de bayağı Türkmen kuruluşlar var. Mesela derneğimiz, birçok ilde şubesi olan köklü bir kuruluşumuz. Güzel faaliyetleri olan, çeşitli faydalı dergiler çıkaran bir kuruluşumuzdur. Onlar da sürekli bu işlerin içinde ve onlarla toplantılar düzenliyor, konuşuyoruz. Diğer kuruluşlarımızla da iletişim halindeyiz. Türkmeneli Vakfı, Kültür Merkezi ve diğerleri var. Öğrencilerimiz var ve bunları organize eden Kültür Merkezi’dir. Devamlı bunlarla görüşüyoruz. Artık salt siyaset yapılmıyor. Siyasetin amacı da ekonomiyi düzelterek oradaki insanların refah seviyesini yükseltmektir. Ekonomi diyince elimizde şimdi büyük, ticari şeyler olmadığı için en azından insanların refah seviyesini düzeltmek lazım. Adımlar atılıyor ama ne kadar başarılı, ne kadar başarısız bunu zaman gösterecek.

Türkiye'deki Türkmenlerin sıkıntıları neler? Bu sıkıntıları gidermek için ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

Şimdi Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilciği olarak bizim işimiz siyasidir. Türkmenlerin sıkıntıları derneklerle alakalıdır. Biz de bu işte bir sıkıntı olduğu zaman kurallar çerçevesinde yaparız. Eskisine nazaran pek sıkıntı kalmadı. Çünkü Türkiye'ye bakıldığı zaman buradaki iç politika oturmaya başladı. Her şey kural çerçevesinde çözülüyor. İçte demokrasi düzeldiği zaman dışa da yansır, itibarınız yükselir. Vatandaşlık sıkıntısı, ikamet sıkıntısı vardı, şimdi hepsi düzeldi. Ama hepsinin bir kuralı var. Şimdi sen gelmişsin. "Sen Türkmensin, gel seni vatandaş yapayım" diye bir şey olamaz. Belirli bir süre kalırsın, suç işlemezsen belli kurallar çerçevesinde Türk vatandaşı olursun. Bu sadece Türkmenler için değil, herkes için geçerli.

Türkiye'de yaşayan Türkmenler için siz siyasi bir kuruluşsunuz, siyasi görevleriniz var. Bu kapsamda sizi ne kadar tanıyorlar? İlişkiniz ne düzeyde?

Bizim ilişkimiz sadece Ankara ve İstanbul'la sınırlı değil, her ilden herkesle bire bir görüşme imkânı sağladık. Ya o gelmiş ya da biz gitmişiz, ama herkesin sıkıntılarını dinlemişiz. Her zaman bunu periyodik olarak yapıyoruz.

Her yere ulaşıyoruz diyorsunuz. Peki, Türkmenler nerede yoğunluktalar?

Başta İstanbul sonra Ankara, İzmir, Konya, Eskişehir.

Bunların hepsine ulaştınız mı?

Diyarbakır'dan tutun Mersin, İstanbul çevresine ulaştık.

Sınır bölgesinde Türkmenler ne durumda?

Diyarbakır'da, Elazığ'da, Urfa'da eğitim görmüş doktor, hakim, avukat oralarda yerleşmiş insanların da var.

Irak'la ilişkilerinizden biraz bahsedebilir misiniz? Bölge halkı buradakilerin sıkıntılarını ve ne yaptıklarını biliyor mu? Bunları oraya yansıtıyor musunuz?

Biraz önce söylediğim gibi sıkıntıların büyük kısmı giderildi. Türkiye'deki iç politikanın düzelmesi bölgeye de yansıdı. Türkiye'nin bölge ülkeleri ile çok iyi ilişkileri var. Bunları herkes biliyor, Irak'ta da ağırlık kazandı. Türkiye Ortadoğu'da büyük bir ağırlık kazandı. Eskiden Avrupa'ya yönelik sanki Ortadoğu'ya sırtını dönmüş gibi bir imajı vardı. Şimdi bu imaj ters yönde değiştirdi. İsrail'in Gazze'de yaptığına karşı çıkıyor, Irak'ta azınlık gruplara yapılan haksızlığa karşı çıkıyor, böyle bir konuma geldi. Bu Türkiye'nin ağırlık kazanması olayı hem oradaki hem buradaki Türkmenleri garanti altına alır. İlişkisi ne kadar iyi olursa, Türkmenler o kadar rahat eder. Şimdi buradaki sıkıntıların çoğu giderildi. Oraya baktığımız zaman Irak'ın genel durumu iyiye gidiyor. Ben 2006 -2007'de oradaydım o dönemde çok kötü idi, mahalleler arasından geçemezdik, bölgeden bölgeye geçemezdik. Şimdi bunlar kalmadı, ama tamamen de bitmedi. Çünkü silahlı milisler var. Burada önemli olan Irak'ta şunu yapmaya çalışırız. Irak'ın kaç ordusu var? Bir merkezi hükümetin Irak ordusu, bunun yanında kuzeyde peşmerge ordusu, öbür tarafta Baas partili silahlı milisler. Şimdi siz düşünün Türkiye'de bir partinin silahlı ordusu var. Böyle bir şey olur mu? Amerika'da olur mu? İşte sıkıntılar buradan çıkıyor. Irak'ta bir merkezi hükümet ve Irak ordusu olması ve onun dışındakilerin lağvedilmesi lazım. Birde İçişleri Bakanlığına bağlı polis gücünün kalması ve bunların dışında kalanların iptal edilmesi gerekiyor. Bütün sıkıntılar silahlı liderler olduğu için çıkıyor. Şimdi merkezi hükümetin bile gücü yok, biliyorsunuz bunu zaten. Sıkıntıları çözecek kadar güçlü değil ki. Türkmenlerin sıkıntısı bütün bölge insanların sıkıntısıdır. Fakat Kerkük'te sıkıntı biraz daha fazladır. Neden? Çünkü 1991 sonrası 36. paralelin altında kaldı. Hem eski rejim tarafından hem de Irak'ta uygulanan rejimin ortasında kaldı. Diğer bölgeler böyle olmadı. Bu sıkıntılar Kerkük'ün statüsünden kaynaklandı. Diğer yerlerin sıkıntılarının

iki katı yaşandı. Çünkü orada gruplar arası bir egemenlik savaşı oluştu.

Peki bu sıkıntılar nedeniyle bölgeden Türkiye'ye göç devam ediyor mu?

Oranın ekonomik ve siyasi durumundan kaynaklanan ufak çapta göçler oluyor. Dolayısıyla oradaki siyasi durumdan sonra ekonomik durumu da düzeltmeye yönelik çalışmalarımız da var.

Neler yapıyorsunuz?

Mesela Kerkük'teki havaalanının açılması planlanıyor. Orası açıldığı zaman insanlar rahatlar. İnsanlar farklı yollardan gidip gelmekten biraz korkuyor, çekiniyor. Bir de güvenlik sağlandığı zaman oraya gitmek isteyen şirketleri yönlendirebiliriz. Her şeyin başı güvenlidir. Sen Kerkük'te güvenliği sağlayamazsan, ekonomiyi arttıramazsın. Güvenlik sağlanamazsa insanlar farklı yerlere daha güvenli yerlere yatırım yaparlar. Bunda da çok haklılar. Güvenliği sağlamak için Irak merkezi hükümetiyle görüşüyoruz, Irak'taki güç odakları ile görüşülüyor. Biz burada aynı şekilde yabancı misyonlarla görüşüyoruz, BM ile diğer gruplarla da görüşüyoruz.

İşbirliği yapıldığı görülüyor zaten.

Tabi yani Kerkük'teki, Irak'taki siyasi gruplarla görüşmezsen, anlamazsan sen bir şey yapamazsın. Ama şöyle bir algılama var. Sen siyasi partiyle görüştüğün zaman onların bir parçası olduğun anlamına gelmiyor. Düşmanlık ve teslimiyetten uzak bir politika izlenmesinden yayanayım.

Genel olarak Türkmenlerin seçim stratejisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Merkezi hükümette ağırlık kazanması için tek başına girmesi söz konusu olamazdı. Dolayısı ile senin stratejinle, ilkenle örtüşen gruplarla seçime girmen en doğrudur. Zaten bunu 2005'ten önce de söyledik. 2005'te konjonktür farkı oldu-

ğu için tek başımıza girdik. Ama şimdi ne oldu muhalefetle, gerekirse Şii, Sünni, Amerika ile gerekirse Kürt gruplar ile ilgilenen kişilerimiz var. Bunlar parlamentoya göre toplanır bir araya gelir.

Gelme ihtimalleri var mı? Böyle bir şey bekliyorsunuz?

Bekliyoruz ama ne zaman olur bunu zaman gösterecek.

Peki, Kerkük'te tek bir Türkmen listesinde diğer gruplarla birlikte hareket edilemez miydi?

Bu çok tartışıldı. Yaptığımızın en doğru seçenek olduğu kanısındayım. Ya hepsiyle gireceksin ya da tek başına gireceksin.

Peki nasıl bir hükümet bekliyorsunuz?

Çoklu bir koalisyon olabilir. Irak ulusal çıkarlarını göz önünde tutan grupların iş başına geleceğini umuyoruz. Önceden seçimlere baktığımız zaman tüm siyasi partilerin seçim propagandası mezhep üzerine kuruluydu. Daha sonra insanlar baktılar bu bir işe yaramıyor, sadece kan ve gözyaşı istikrarsızlığa götürdü. halk da partilerde halka dönük, insana önem veren, Irak kimliğini ön planda tutan, Irak'ı parçalamak niyetinde olmayanların etrafında toplandı.

Irak'ta Türkmenlerin geleceği için ne bekliyorsunuz?

Gelecek için umutluyum. Saddam döneminde rahat bir şekilde konuşamıyorduk. Şimdi her şey daha kolay, isteklerimizi söyleyebiliyoruz, bizi temsil eden milletvekillerimiz var, daha da fazla olacak ilerde. Bunları neye borçluyuz? Tabi ki Amerika'ya borçluyuz. Eğer onlar olmasaydı Saddam'ı devirmeseydi, Saddam belki de bir yüz yıl daha kalırdı Irak'ta. Ancak Amerikalıların biraz stratejik hataları da olmadı değil. Başta da Türkiye'yi bu savaşa sokmak istedi, fakat Türkiye onları girmemesi için çok uyardı ve "cehennem kapısını açıyorsunuz" dedi. Türkiye 2003 savaş öncesi Irak komşu ülkeler top-

lantısının mimarı oldu. Ancak Amerika hatasını anladı. Komşu ülkelerinin istemediği bir şeyi Irak'ta yapamazsın, o algılamaya geldi. Türkiye'siz Irak'ta bir şey olmayacağını ve Türkiye'nin Ortadoğu'da ağırlıklı bir ülke olduğunu anladı. Bunların hepsi Türkmenler için olumlu bir gelişmedir. Gelecekte daha da iyi olacaktır, demokrasi algılaması daha da yerleşecektir. Biliyorsunuz Avrupa ülkelerine baktığınız zaman 100 yıllık deneyime sahipler. biz Saddam sonrası demokrasi ile tanıştık. Ama çok hızlı genişliyor, 2003'te Irak'a baktığınız zaman bugüne kıyasla çok fark var, hızla değişiyor. Bu da komşu ülkelerin katkısıyla olacaktır. Bir de Türkiye her zaman Arap ülkelerinde demokrasi ve reformları açısından, yapmış oldukları açısından örnek ül-

ke konumundadır. Tabii onlar da örnek aldıkları zaman çok daha iyiye gideceklerdir. Gelecekte umudumuz budur, çok iyimserim.

Peki Türkiye'den siyasi anlamda beklentiniz nedir?

Türkiye bizler için çok şeyler yapmış, ama biz hiçbir zaman değerlendiremedik. Türkiye daha ne yapsın. Zaten her şeyi hem Irak hem de Türkmenler için yapıyor.

Sorularımıza içtenlikle cevap verdiğiniz için teşekkür ederiz.

Bana bu fırsatı verdiğiniz ve sesimiz olduğunuz için ben teşekkür ederim.

6. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ ESKİ BAŞKANI TURHAN KETENE

8 TEMMUZ 2010

ORSAM: Turhan Bey öncelikle bize kendiniz hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Turhan Ketene: Ben 1956 Kerkük doğumluyum, Almas mahallesinde doğmuşum. Babamın emniyet mensubu olmasından dolayı tayini sayesinde Kerkük katliamından kıl payı kurtulmuş. Babamın tayinlerinden dolayı Irak'ın birçok yerini gezdik, en son Bağdat'ta kaldık istikrarımız orada oldu. Bağdat Lisesi mezunuyum. Orada üniversiteyi kazanmama rağmen ailem beni orada bırakmak istemedi. Çünkü gençliğin verdiği heyecanla Türkmen davası için koşturuyorduk. Türkiye'ye gönderdiler beni. Normalde Türkmenler orada üniversiteyi kazanamadıkları için Türkiye'ye gelirler, fakat benim öyle değildi, orada kazandığım halde ailem Türkiye'ye gönderdi. Türkiye'ye 1974'de geldim. 1975'de de Ankara üniversitesi tıp fakültesini kazandım ve orayı bitirdim. Da-

ha sonra aynı üniversitede kadın hastalıkları bölümünde çalıştım ve 1990'a kadar da orada baş asistan olarak çalıştım. Bu süre içerisinde dernekçiliğimiz de oldu, 1981'de Türkmen demokratik hareketinin kuruluşunda Suriye'de onun içinde yer aldım. Daha sonra göç sırasında Çukurca'ya Şemdinli'ye ve bir çok sınır böl-

gesine gidip geldik. Ondan sonra üniversite de kalmak zorlaştı. Çünkü siyaset daha cazip geliyordu ve bu işe başladık. O zaman Irak Milli Türkmen Partisi kurulmuştu ve partide aktif olarak bulundum. Partinin karargâhları kurulacağı zaman kimse gitmek istemiyordu, herkes korkuyordu.

1988'deki ilk kuruluşunda burada siz de başladınız mı?

1988 yalan, 1988'de kurulmamıştır. Körfez Sa-

vaşının ilk aylarında kurulmuştur gerçeği budur. Zaten o tarihte Türkiye de müsaade etmiyordu. Ne zaman yeşil ışık alındı o zaman başladı. 1991'de ilk karargâhımızı Erbil'de açtık. Oğuz Gürgür (Riyaz Sarıkahya olarak bilinir) ve İzzeddin Demirci diye arkadaşımızla beraber gittik. Yaklaşık bir aya yakın kaldık. Türkmen siyasi hareketi adına bölgedeki ilk karargâhımızı Şaklava'da kurduk. Bir ay kaldıktan sonra geri döndüm. İkinci gidişimde Habur Sınır Kapısı açılmıştı, güvenli bölge haline gelmişti, herkes rahatça gidip gelebiliyordu. Kendi arabamla gittik. Bu sefer rahmetli Mustafa Kemal Yayıncı ile beraber gittik. Bu gidişimde Celal'le (Talabani) ve Mesut'la (Barzani) görüştük. Perişan bir haldeydiler, Türkiye'nin oraya girmesini istiyorlardı. Hiç unutmam Mesut Barzani'nin politik büro karargahı o zaman Revanduz şehrindeydi, oraya gittik ziyaretlerine. O zaman bana aynen şöyle dedi; "Bıktık savaşmaktan. Yıllardır savaşıyoruz merkezi hükümetle. Biz perişan olduk, binlerce insanımız öldü, Türkiye PKK bahanesiyle gelsin, buraya girsin, biz de kurtulalım vazgeçelim bu işlerden". Bir hafta sonra Şaklava'da Celal Talabani ile görüştük. Yanımda Mustafa Kemal'de vardı. Özal'ı çok övdü o zaman hakkında çok konuştu. Daha sonra "Türkiye gelsin girsin de şuraları alsın. Önümüzde ki seçimlerde bende Süleymaniye milletvekili olarak gidip Ankara'da otururum", dedi. Bizim böyle bir yaptırım gücümüz yok ama iletiriz biz dedik. Yani böyle bir süreçten geçmiştik o zamanlar. Birçok Türkmen kardeşimizle görüştük. Erbil'de de yeni karargâhımızı açtık. O arada döndük, ben Irak Türkleri Yardımlaşma Derneği Ankara Şubesi başkanlığına seçildim. Zaten her şey Ankara şubesinden geçerdi daha faal çalışırdı Ankara.

Bir süre Ankara'ya taşınması gündeme gelmiş zaten merkezin?

Aynen öyle oldu. Başkanlık yaptığım dönem içerisinde 93-95 yılları arasında derneğin kamu yararına dernek haline gelmesi için bakanlar kurulu kararını çıkarttırdım. Artı şu anda okuyan öğrencilerin kontenjanını taleplerim ve ısrarlarımla çıkarttırdım. Yani bana ait şu anda okuyanların kontenjanı.

Kontenjan ne zaman çıktı?

1994'de çıktı. Yazışmaların hepsi bende var. Şöyle olmuştu o zaman rahmetli Özal Türki Cumhuriyetlerine 1000 kişilik kontenjan ayırmıştı, dağıtımı yapılmamıştı. Ben onu duyunca girişimlerde bulundum. O zaman Acar Okan Çevre Bakanlığı Müsteşarıydı onu devreye sokarak girişimlerde bulundum. Milli Eğitim Bakanlığıyla görüştüm, İhsan Doğramacı'yı devreye soktum. Nihayetinde 81 kontenjan hakkını çıkarttık o zaman. Şu ana kadar da devam ediyor biliyorsunuz. Artı aynı dönemde TİKA, Özbekistan'a matbaa gönderiyordu. Bunu duydum ve bir şekilde onu Irak'a gönderttim. Oraya Erbil'e ilk ofset matbaayı sokan ben oldum. Şimdi el koydular. Yine başkanlık döneminde okul açma kararı verdik Erbil ve Kifri'de. O zaman Irak Milli Türkmen Partisinin hepsi karşıydı, ben ve Mustafa Kemal razıydık bu işe, bir de Erbil'de birkaç arkadaş istiyordu bunu.

Neden karşıydılar?

Yapamayız zor iş diyorlardı.

Siyasi bir nedeni yok yani?

Siyasi değil, millet çalışmak istemiyor. Biz hep ne yapabiliriz diye düşündüğümüz için uğraşıyoruz. Karşı çıkmalarına rağmen biz Erbil'deki birkaç arkadaşla beraber Doğu İlkokulunu açtık, Kifri ve Karaoğlan'a açtık. Orada gönüllü Türkmen öğretmenler eğitim vermeye başladılar. O zaman Celal Talabani vasıtasıyla ikna ettik ve izin çıktı. Daha sonra eğitim başladı, ama eğitim iyi seviyede değildi ve Türk alfabesiyle başladı. Dernek başkanlığım döneminde rahmetli İhsan Doğramacı'yla iyi ilişkilerim vardı. Birçok ortak projemiz bulunuyordu. Doğramacı'nın eğitime karşı zaafı olduğunu biliyordum. Erbil'de açtığım okulun videolarını izlettim. Türkçe eğitim yapan ve Türkmence marşlar söyleyen çocukları görünce çok duygulandı. Çünkü o dönemde Osmanlıcadan Arapçaya çevirmişlerdi eğitimi. Bu açıdan orada eğitimini bitirememiş ve bu yüzden babası almış onu okuldan. Daha sonra Beyrut'ta Amerikan kolejine gönder-

miş babası, orada bitirdi eğitimini. Şimdi onun Türkmen davasıyla ilgili yaptıklarını ve özel hayatını yazıyorum, kendisi istedi. Daha sonra ne yapabilirim dedim senin için. “Hocam Selahaddin Eyyubi’yi bilirsiniz, o Araplar Arap’tır, Kürtler Kürt’tür, Türkler Türk’tür diyor. Ama adam öldü gitti, herkes kendi tarafına çekiyor. Sizin için Araplar Iraklıdır, Erbilliler Kürt’tür diyorlar ama biz sizin Türk olduğunuzu biliyoruz siz hayattasınız bunu ispat etme imkânımız var” dedim. Ben onun bu şekilde dikkatini çektim çünkü o siyasetle pek uğraşmazdı. Çünkü biz Irak Türkmen Cephesini kurduğumuz zaman şu anki Türkmen Meclisi yerini alan Türkmen Şurası, Türkiye’den önde gelenler vardı içerisinde, İhsan Doğramacı ile amca çocukları olan ve şu anda Amerika’da yaşayan Cemil Kırdar, Türkmen Şurası Başkanı seçildi. Ayda birkaç kere Bill Clinton ile kahvaltı yapan bir insandı, orada çok güçlü biriydi. O meclisin başkanı oldu ben Türkmen cephesi başkanı olduğum zaman, önce meclis kuruldu ve ben de ITC başkanı seçildim. Kimse gitmediği için ben seçildim. O zaman Erşat Hürmüzlü’ye teklif ettiler, kabul etmedi. Muzaffer Arslan’a da teklif edildi, oda yapmadı. Doğramacı, her toplantıda “Kimse gitmedi, Turhan Ketene gitti” diye söylerdi. Biz Türkmen Cephesinin ilk tüzüğünde bir madde koyduk. Bu maddede “Irak Türkmen Cephesi Başkanı ve yönetim kurulu bölgede yaşamak zorundadır”, tabiri geçiyor. Muzaffer Arslan ve partililer Türkiye’de yaşıyorlardı, ara sıra Irak’a gidiyorlardı. Bir ay Mustafa Kemal, bir ay Yaşar İmamoğlu bir ay Hasan Özmen gidiyordu. Bu yüzden bu maddeyi koyduk. Çünkü bu şekilde ara sıra gidildiği zaman millet sana güvenmiyordu. Ama o maddeyi koyunca kimse yanaşmadı tabi.

Şimdiki tüzükte bu madde var mı?

Yok artık gerek kalmadı buna. Zaten başkan orada kalmak zorunda başka çaresi yok. Daha sonra biz Türkmen cephesi çalışmalarına başladık ve bunu Türkiye Cumhuriyeti’ne de kabul ettirdik. Doğramacı’ya sormuşlar beni. O da “bu adamın garantisi benim” demiş. Bu şekilde başladık işte.

Başkanlığınız ne kadar sürdü?

24 Nisan’da başladı, ertesi sene 28 Şubat’ta istifa ettim.

Siz istifamı ettiniz?

Evet, tek istifa edende benim. Bunu sonra anlatacağım. Biz gittik başladık işlere. Hasan Özmen ve Riyaz Sarıkahya sonra geldi Irak’a. Onlara ben destek oldum. Türkiye bize vize kotası vermişti. Para karşılığında veriliyordu o vize 250 dolardı.

Bu vize neyle ilgiliydi?

Bölgedeki insanların Türkiye’ye girebilmeleriyle için vize alıyorlardı. O vizeyi kapıda gösterip giriyorlardı, bizim verdiğimiz isimler Türkiye’ye giriyordu. Onun dışındakiler giremiyordu. Böyle bir gelir kaynağımız vardı. Birde benim başkan olduğum dönemde Ağustos ayında o zaman Tansu Çiller başbakandı. Çiller’in başkanlığı döneminde “Irak Türkmen Cephesi ve Turhan Ketene, bölgedeki tek muhataptır” gibi bir karar çıkarttırdık. Bunu bütün büyükelçiliklere gönderdiler. Bakanlar Kurulu kararıydı. 30 veya 31 Ağustos 1995 yılında karar çıkarılabilir arşivden. Neyse, Riyaz Sarıkahya Irak’a geldikten sonra güvenlik dairesinin başına geçti. Bir gün benden araba almak için 25 bin dolar para istedi. Ama aynı arabaları ben 12 bin dolara alabiliyordum. “Gel ben alayım arabaları” dedim. “Ama sen benim işime karışyorsun” gibi sözler söyleyince, aramız açıldı. Ondan sonra kopmaya başladı bizden. Başkanlık binasının bir tarafı evim, bir tarafı toplantılar yaptığımız yerd. Orada toplantıları yapıyorduk. “Orada yapılan toplantılara gelmem diyordu. Ona bir güç verildi ve bu gücü başkalarına kullanacağına bize kullanmaya başladı. O dönemde 35 kişilik bir koruma ekibi kurdum. O zamanlar 500 kişilik akıncılar dediğimiz grubumuz vardı. İşte o huzuru bozmaya başladı. Hasan Özmen bir gün bir belge getirerek imzalamamı istedi. Belge Yaşar İmamoğlu’yla kurdukları bir şirkete ait ticari ürünlerin olduğu bir belgeydi. Ben de Irak Türkmen Cephesi’nin kişisel ticari işlere

alet olmayacağını, bir ticaret yapılacaksa bunun Irak Türkmen Cephesinin kuracağı bir şirketle olabileceğini söyledim. Bu olaydan sonra onunla da ilişkilerimiz bozuldu. Daha sonra bu kişiler benim aleyhimde kulis yapmaya başladılar. Ama biz çalışmaya devam ettik. İki okulu on dokuz okula çıkarttık. Muzaffer Gökbörü üniversitesinin kuruluş hazırlıklarını yapıyordum. Hatta Doğramacı'ya bunu anlattım destek olmasını istedim. Maliyetini sordu. Yaptığım hesaplara göre "800 bin veya 1 milyon dolar arasında bir parayla eğitime başlarım" dedim. Gayet olumlu buldu. Yani bu tür şeyler yapmaya çalışıyordum. Okul kitaplarını 1. 2. 3. sınıf kitaplarını Irak müfredatına uygun olarak Türkçe'ye çevirdim. Grafik ve resimlerini Bilkent Üniversitesinde yeniden çizdirip yaptırdım. Şimdi kullanılan hayat bilgisi, matematik kitapları benim hazırladığım kitaplardır. Bir süre benim adımlı kaldırdılar sonra yine yazdılar kitaplara.

Ben Türkiye'deyken bana bir haber geldi. Riyaz Sarıkahya'nın, ITC binasını ele geçirdiğini söylediler. Kuvvetli bir ekiple içeriye girip ve burayı işgal etmişler. "Gelirseniz sizi öldürürüz" gibi sözlerle beni oradan tehdit etti. Ama ben şahsi arabamla gittim. Sınırdan adamlarım beni aldı. Başkanlık binasına gelir gelmez bizi çapraz ateşe tuttular. On dakikaya yakın çatıştık orada. Daha sonra binaya girebildik. İki kişi şehit oldu, on sekiz kişi de yaralandı. O dönemde Kusret Resul yerel yönetimin başbakanıydı. Beni aradı. "Silah sesleri duyuluyor, ne oluyor, 10 tane adam gönderiyim, kimi istiyorsa vursun, hapse atsın" dedi. Ben de "o bizim aramızdaki mesele, bir şey yok, sadece küçük çaplı bir çatışma çıktı. Biz hallederiz, sen merak etme" dedim.

O zaman Kürt gruplarla yakın ilişkiler var değil mi?

Tabi. Şimdi şöyle bir şey var. O zaman biz güçlüyüz. Şimdi bir düşünün, sosyal ve sağlık yardım dairesi olarak ayda 250 aileye yemek dağıtıyorduk. İlk başta Türkmenlere dağıttık. Sonra Kürt'ü, Arap'ı ayırmadık, herkese dağıttık. Bölgesel yönetimin yöneticileri bize pusula gönderir, bizden yardım isterdi.

Pusulalar var mı elinizde?

Yok, bir tek okullarla ilgili "Turhan Ketene'nin dediği benim emrimdir" yazan Celal Talabani'nin bir pusulası var. Çünkü bizde eğitim çok iyiydi. Bakan çocukları, Kürtler filan hep bizim okullara gelmek istedi. Yemek veriliyor, kıyafet veriliyor, eğitim güzel, hepsi bizim okullara gelmek istiyordu. Bundan dolayı bize yer vermemeye, sorun çıkarmaya başladılar. Bunun için Celal Talabani'yle görüşmeye gittim. Bir gece de kaldım orada.

Bu belgeleri bulmak mümkün olmaz değil mi? Çünkü tarihi belgeler bunlar.

Bendeydi aslında, ama baskında bütün belgeleri mahvettiler. Hasan'ın kardeşi Ali vardı orada, o işi idare ediyordu. O aslında benim korumamdı, ama onu satın almışlar. O şekilde girebildiler binaya zaten. Yoksa o binaya giremezlerdi. Sonra Sabah Ketene, Riyaz Sarıkahya ve Mustafa Kemal'in yanına gittim. Biraz tartıştık. Sonra ben Türkiye'ye geldim. Onun üzerine Hasan Özmen, Riyaz Sayıkahya, Ali Özmen tutuklandı. Sonra Türkiye'ye geldiler. Bu tartışmaların ardından ben de istifa ettim. Türkmen milletin bu kadar oyunu kaldıramayacağını biliyordum. Bu nedenle Türkmen milleti daha fazla zarar görmesin diye çekildim. Riyaz Sarıkahya ve Muzaffer Arslan parti kurdu. Ben de Ferit Çelebi vasıtasıyla Erbilli Türkmenler için Bağımsızlar Hareketi'nin kurulmasına yardımcı oldum.

Sonraki süreçte neler yaptınız?

Sonra istifa ettim ve Türkiye'ye geldim. Bizim oradaki yönetim kurulundaki arkadaşların çoğu ayrıldı ve Türkiye'ye geldi. Ama Türkiye'de de yaşatmadılar. Bu kişilere BM vasıtasıyla siyasi iltica istedim. Hepsisi de kabul edildi.

Kaç kişiydiler?

Üç kişiydiler. Nihat İlhanlı, Münazıl Sebzeçi ve Seyfettin Küreci ikisi Kanada'da biri Danimarka'da. Onlar işte o zaman dediler ki 1996'da Türkmen Halk Partisini kuralım. Ve o partiyi kurduk.

Ben ismini hiç duymadım. Halen devam ediyor mu?

Nihat İlhanlı kendini tatmin anlamında devam ediyor. Ben Irak'a girdiğim zaman dondurdum. Çünkü siyasi konuşma hakkı olan tek kişi benim.

Bu parti ne zaman kuruldu?

Şubat 1996'da. Simgesi çift başlı kartaldı. Bildiğin Irak kartalı, kanatları hilal şeklinde ve üçü sağda üçü solda olmak üzere altı yıldızı vardı. Değişik heybetli bir semboldü. Biz bu partiyi kurunca ITC ile çalışmamız istendi. Zaten iyi çalışmadığı için oradan ayrılmıştık. Sonra zaten biz de ITC aleyhinde bir şey yapmayacağız ki. Arkadaşlar Avrupa'ya gidiyor, onlar orada, bende burada gücümüz yettiği kadar bir şeyler yapacaktık. Biz Erbil'de yer altı örgütlenmesini yapmayı düşünüyorduk ama imkânlar kısıtlı olduğu için sağlıklı çalışmalar yapamadık.

2003'e kadar geldiniz bu şekilde.

Televizyonda Bağdat'ın düştüğünü gördüğüm ilk gün Irak'a gitmeye karar verdim.

1996'dan sonra gittiniz mi hiç?

Yok gitmedim. Saddam düştüğünde, Ziyat Köprülü, Savaş Avcı ve Aydın Beyatlı ile birlikte gittik. Muzaffer Arslan da Zaho'da bekliyormuş. O dönemde Hüsamettin Türkmenle birlikte çalışıyordum. Hüsamettin Türkmen geçmiş Irak'a o geçememişti.

Hüsamettin Türkmen sizden önce mi girmişti? Çünkü Irak'ta beraber çalıştığınızı biliyoruz.

Tabii, o işgalden bir ay önce oradaydı.

Böyle bir işgal olacağını biliyordunuz değil mi?

Tabi. Bu zaten herkes tarafından bilenen bir durumdu. Neyse biz geldik kapıya bizi Yaşar

Abdullah karşıladı. Ertesi gün Kerkük'e gittik. Kerkük'te çok büyük kargaşa vardı. Mustafa Kemal, Aydın Beyatlı, Yaşar İmamoglu falan aralarında sürtüşüp duruyorlardı. Daha sonra Musul bölgesini çok gezdim, bilinçlendirmek amacıyla. Telafer'e gittik, kimsenin hiçbir şeyden haberi yok. ITC'yi tanıtıyorduk. Çünkü Türkmenlerin en büyük kuruluşuydu. Ama biz Hüsamettin Türkmen'le çalışıyorduk. Ondan sonra Bağdat'taki geçici konseyin önünde bir gösteri yaptık. Yolları kapattık, kimse geçemedi. Büyük bir ses getirmişti o eylem. Daha sonra ekip döndü benim Bağdat'ta evim vardı ben orada kaldım. Onları Kerkük'te kahraman gibi karşıladılar. Daha sonra biz bu işlere devam ettik. Bu arada ilk kurultay oldu. Önce Faruk Abdullah Abdurrahman sonra Sadettin Ergeç seçildi.

Sonraki süreci biraz anlatır mısınız?

Amerikalılar gelip dediler ki, sembolik de olsa peşmergelerin yanında bir Türkmen akıncısı olsun istiyoruz. Bunu Türkiye'de istiyordu. Ama Sanan Ahmet Ağa'nın başkanlığındaki ITC'de istenmedi. Yani çok fırsatlar kaçtı.

Türkiye'ye devamlı Türkmenler geliyorlar. Fakat sonradan gelen ikinci kuşak diye tabir ettiğimiz gençler bu davaya pek sahip çıkmıyorlar. Biraz Türkiye'deki Türkmenlerin toplumsal yapısına değinebilir miyiz? Türkiye'ye neden en fazla Kerküklüler geliyor?

Şimdi Telaferlilere bakıyorsunuz, dışarıda okuyanların çoğu İngiltere'ye gitmiş. Neden? İlk gidenler peşinden diğerlerini sürüklemişlerdir. Erbillilere bakıyorsunuz, Romanya taraflarına gidip orada okumuşlardır. Biz Kerküklüleri de buraya sürükleyenler büyüklerimizdir. Bu Necdet Koçak'tan evvel Sait Ketene'den başlıyor. Daha sonra Necdet Koçak ve grubuyla devam ediyor. Sonra Kardeşlik Ocağı vasıtasıyla bir öğrenci alışverişi başlıyor. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından burs veriliyor ve bu şekilde gelişler artıyor doğal olarak. Bir de Kerküklülerin Türkiye'ye bağı diğer bölgelerde yaşayan Türkmenler de daha fazla. Diğer taraftan Türkiye'de bir şekilde eş dost akraba bağı var. Bundan dolayı Kerküklü fazla Türkiye'de.

Peki bu bilinç kaybı neden kaynaklanıyor? Türkiye'ye gelen gençler hemen buraya adapte oluyor. Orada yaşananları sanki unuttuyorlar hemen.

Şimdi bir Türkmen erkek veya kadın başka bir Türkmenle evlenirse hassasiyetleri devam ediyor. Fakat bir Türkiye'den biriyle evli olursa bu duygu biraz zayıflıyor.

Türkmen göçü hala devam ediyor. Bunun sebepleri nedir sizce?

En büyük neden emniyet meselesidir.

Konuşmamızın başında söylemiştiniz; Türkiye'deki 81 öğrenci kontenjanını ben aldım diye. Bu göçü ne yönde etkiledi acaba?

Etkilemiştir mutlaka, arttırmıştır. Buradaki benim amacım, şimdi gelen çocukların çoğu şehir merkezlerinden geliyor. Kerkük olsun, Erbil olsun, benim amacım kırsal bölgeden kafası çalışkan çocukları getirmektir buraya. Bu olay amacından çok saptı. Herkes akrabasını eşini dostunu getirmeye çalıştı.

Alan seçimi konusunda da doğru yönlendirme olmadığı ortada zaten. Herkes babasının mesleğini okumaya çalışıyor.

Biz birkaç şart koymuştuk o zaman. Birincisi Türkiye vatandaşlığına geçmeyecek. İkincisi okul bitirdikten sonra en az bir yıl bölgede görev yapacak. Taaddüt alınıyordu onlardan.

Şimdi Türk vatandaşlığına hem geçip hem de alınıyorlar.

Biz bunların olacağını bildiğimiz için daha farklı bir sistem kurmaya çalıştık. Bir de kırsal bölgenin çocuğu Türkiye'ye pek adapte olamaz, onların %85'i geri döner. Fakat şehir çocuğunun %85'i Türkiye'de kalmak ister.

Bu durumun örneklerini görüyoruz. Mesela Telaferli dönüyor.

Onlar döner. Mesela benim iki kardeşim Türkiye'ye gelmişti, onları almadım. "Gidin hazırlanın, Yabancı Öğrenci Sınavıyla girin" dedim. 16 yıl içerisinde benim bir yakınım girmiştir. Onu da ben yapmadım. Hasan Özmen koydu. Bu konularda çok katıydım ben.

2003 sonrası Türkmen siyasetini siz nasıl değerlendiriyorsunuz? Tabi 2010 seçimlerine bağlı olarak.

En büyük sorun bölgeyi tanımayan insanların görev alması. Hatta Faruk Bey'in seçildiği ilk kongredeki şura meclisinde bir karar çıkarttılar. Bölgede yaşamayanlar delege bile olamaz diye. Sadece Ekrem Pamukçu ve Cüneyt Mengü'yü delege yaptılar. O dönemde yetişmiş insanları koysalardı daha farklı olurdu her şey. Oradakiler bile istemiyordu dışarıdan gelen kişileri. Herkes bize düşman kesildi. Şimdi en iyisinin bile tecrübesi en fazla 3-4 senedir. Şimdi olmuştur 7-8 senelik bir bilgi. Siyaseti bilmiyorlar. Onların bizleri çağırarak bize yol gösterin, altyapı hazırlayın demeleri gerekiyordu. Bunlar tecrübeyle olan işlerdir. Hatta bir gün Kardeşlik Ocağında Saadettin Ergeç, "sen en tecrübelimizsin, gel bize yol göster", dedi. Ben de izah ettim. Bazı fikirler sundum. Ama o gün bu gündür gelen giden yok. Ama seçim sonrası durumlar belli olunca yeni bir hareket başlatacağız.

Yeni bir hareket mi?

Tabi, millet bekliyor orada.

Peki nasıl buluyorsunuz 2010 seçimlerini?

Eskiye nazaran iyi.

ITC için iyi değil mi?

Tabii ki ITC için iyi.

Çünkü geçtiğimiz dönemde Velid Şerike'yi sayarsak 10 milletvekili vardı. Ama bugün bu sayının düştüğünü görüyoruz. Fakat ITC 1'den 6'ya yükseldi. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

İyi, fakat kötünün iyisi diye kabul ediyorum.

Milletvekili azalmasını nasıl buluyorsunuz?

Ya şimdi iki milletvekili olur oranın altını üstüne getirir. Önemli olan bu bizim için.

Peki bu milletvekillerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben bir şey yapabileceklerini sanmıyorum. Mesela benim Hasan Özmen'le bazı sorunlarım vardır, ama o bunların hepsine bedeldi. Ben girsem o meclisin altını üstüne getirirdim.

Diyala'da onu pek bilmezler, ama 8000 civarında oy aldı. Çok iyi bir sonuç değil mi?

Sadece ona verilmiş oy değil bunlar.

Peki gelecekte Türkmen hareketinden ne bekliyorsunuz? Ümitli misiniz?

Tabii, önemli olan kim olursa olsun Türkmenleri bir araya toplamaktır. Onlara iyi bir kadro yetiştirerek yol göstermektir. Türkmen cephesi yeniden yapılandırılabilir. Bölgeler için farklı bir çalışma yapılabilir.

Sizin kuracağınız yeni hareket hakkında biraz ipuçları verebilir misiniz? Yani yeni bir siyasi hareket mi geliyor?

Yeni bir siyasi hareket de olabilir, şimdiki oluşumdan birini de canlandırabiliriz. Belli bir şey yok. Bölgeden birçok çağrı var. Bu nedenle seçim sonrasına bıraktık. Ne yapılacağına zamanla karar vereceğiz. Buradaki birçok arkadaşın da sağlıklı bir oluşum olursa destek veririz diye sözü var. Biliyorsunuz ITC karşı da diğer partilere karşı da muhalif çok. Şu anda yapacağım bir şey yok. Bölgeye gidip etraflıca düşünüp bir karara varacağız.

Kafanızda nasıl bir şey var? Ne yapılmalıdan yola çıkılarak söylüyorsunuz.

Kendi açımdan en sağlıklı olacak şey Türkmen Cephesinin yeniden revize edilmesidir. Yeni

tüzüğüyle, yeni meclisiyle sağlıklı bir Türkmen Meclisi kurmak, bu meclise Türkiye'den de bazı kişileri sokmak. Bölgede aklı çalışan insanları getirmek, gençlik teşkilatlarının hepsini bir araya getirerek bir konfederasyon, federasyon haline getirmek ama bunları Türkmen Cephesi içerisinde yapmak daha kolaydır. Bunun yanında da başka bir siyasi hareketle Türkmen Milliyetçi Hareketi de olabilir daha politik, daha dava yönünde hareket edebilecek iki tane ana merkezi oturtmak onun üzerinde çalışmaktır.

Fayda sağlayacaktır diye düşünüyorsunuz?

Tabii ki fayda sağlayacaktır.

Sadece bir Irak vatandaşı olarak düşünürseniz Türkiye'den beklentileriniz nelerdir?

Bu bölgede Türkiye çok güçlü bir ülkedir. buna dayanarak küçük bir anımı anlatayım. Talabani'ye misafir olduğum bir zaman bana şöyle demişti: "Türkiye'nin burada kabul etmediği hiçbir proje burada yürümez". Hatta şunu da anlattı: 1970'lerin başında Kürtlerle Saddam anlaşma imzalamaya gelmişler. İzzettin Duri bunları o zaman ağırlıyor, ertesi gün saat dokuzda anlaşmaya gidecekler. İzzettin Duri o gün Türk heyetinin Bağdat'ta olduğunu duyuyor. Sabah anlaşma imzalamaya gitmiyor. Öğleden sonra gidip, bu anlaşma imzalanmayacak diyor. Celal Talabani, İzzettin Duri'ye "gelen Türk heyetinin bu konuda etkisi var mı?" diye soruyor. Duri de "evet var" diyor. Yani Türkiye gücünü bilse orada gerçekten çok güçlüdür. İsterse şu anda Irak Parlamentosunu elinde çevirir. Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu bir şeyler yapmaya çalışıyor ama ne kadar sağlıklı şeyler yapıyor bilmiyorum. Türkiye isterse Türkmenleri daha farklı yerlere hak ettiği bir yerlere getirebilir. Türkiye'nin yapabileceği çok şey var. Bizim başka yerden yardım alabilecek bir durumumuz yok. Şii grup İran'dan alıyor, ama bir yere kadar dayanıyorlar, daha sonra İran'a hizmet edebiliyorlar. İstemeseler de yapıyorlar. Türkiye bu konularda biraz aktif olsa Şii'leri de çekebilir yanına.

Sizce Türkiye Türkmenlerden vazgeçer mi? Zira böyle bir eleştiri oluyor.

Yok, Türkiye vazgeçmez ama Türkmenlerin de çok güçlü olmalarını istemiyor. Çünkü o zaman Türkmenler Türkiye için zararlı olabilirler. Güçlü olunursa Türkiye'nin dedikler yapılmaz. Türkiye istediğini yaptırmak amacıyla Türkmenlerin aşırı güçlü olmasını istemiyor.

Çok ilginç bir düşünce. Ama Türkiye'nin Irak politikası çok nettir ve Türkmenleri her zaman desteklemiştir.

Evet. Ama desteğin artması gerektiğini düşünüyorum.

Size çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

Ben de size teşekkür ediyorum.

7. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ ERBİL MİLLETVEKİLİ ADAYI VE SURİYE TEMSİLCİ YARDIMCISI AYDIN MARUF

22 TEMMUZ 2010

ORSAM: Aydın Bey öncelikle hoş geldiniz. Irak 7 Mart'ta yeni bir süreç yaşadı. Siz seçimleri kendi açınızdan nasıl değerlendiriyorsunuz?

Aydın Maruf: Her zaman Erbil Türkmenleri ITC'ye karşı olarak düşünülüyordu. Ama bu böyle değildir. Irak'taki Kanada Büyükelçiliği, seçimlerden sonra Türkmenlerle ilgili bir çalışma yaptı ve ITC'ye Erbil'de birçok yerden daha fazla oy çıktığı tespit edildi. Yani Erbil Türkmenleri ITC'yi destekledirler.

Sizin tahmininize göre ne kadar oy çıktı?

7 Mart'ta dikkate değer bir oranda seçim ihlali yaşandı. Bizim 7 Mart günü Erbil'in çeşitli bölgelerindeki okullardaki gözlemcilerden aldığımız bilgilere göre, sadece 70 okulda 3450 oy çıkmıştır. Erbil'de toplam 480 okul var. Bu sonuçlar sadece Türkmenlerin olduğu mahallelerden alınmamıştır. Buna dair kanıt sayılabilecek bazı olgular var. Mesela 8 Mart'ta bir yetkili Erbil'den bir Türkmen'i arayıp "Aydın Maruf bu kadar oyu nasıl almış?" diye soruyor. Türkmen arkadaşımız da "Biz Aydın'ı tanıyoruz. Fakir bir ailenin çocuğudur. İyi bir adaydı. Erbil'de Türkmenler onu

destekledi" demiş. Yetkili "Aydın Maruf çok fazla oy almış. Hatta parlamentoda olacağı kesindir. ITC'nin oyları onun sayesinde böyle yüksek çıktı" demiş. Beni arayıp bunu söylediler. Hatta tebrik ettiler. Ben telefonu kapatıp hemen Neçirvan Mustafa'nın yardımcısını aradım. Beni tebrik etti; "İnşallah parlamentoda gö-

rüşeceğiz. Bizim gözlemcilerimizden aldığımız bilgilere göre sen parlamentoya giriyorsun. Aldığın oy 50 binden daha fazladır", ifadesinde bulundu. Fakat Irak'ın kuzeyindeki hakim gruplar, oyları daha Bağdat'a gitmeden alıp kendi çıkarlarına göre değiştiriyor. Yani Erbil'deki Türkmen varlığı belli olmasın diye oylar siliniyor. 3000 civarında oy gönderiliyor. 2005'te de böyle yapıldı. Şimdi de aynısı yapılıyor. Bu ne zaman düzelir? Kürt gruplar demokrasiye inandığında. İkincisi ITC'nin gelecek seçimlerde 500 okul varsa 500 okula da gözlemci göndermesi lazım. Sonuçlar açıklanmaya başladıkça kazandığımı söyleyen yetkiliyi arattım ki ciddi bir görevdedir, telefona cevap vermedi. Neden? Çünkü durum değişti. Sonra "Bu konuyu konuşmayalım, benim başımda belaya girer" demiş. Yine başka biri daha aradı. O da "Erbil'de Aydın'ın birçok oy aldığına biz şahidiz" dedi. Gorancılar da bunu

kabul ettiler. “Bizim oylarımızda çalındı; ama gün gelecek Erbil’de Türkmenlerin varlığı kabul edilecek. Siz savaşmaktan vazgeçmeyi” dediler.

Buradan hareketle Goran’ın Türkmenlere biraz daha yakın olduğunu söyleyebilir miyiz?

Evet. Türkmenlere daha yakınlar. Seçim zamanında konuşmalarında da söylüyordum. Gorancılar KDP’den, KYB’den daha gerçekçiler. Politikaları bize daha yakındır. Aslında bundan Talabani rahatsız oluyordu. Hatta son zamanlarda bazı gazeteciler “Goran’la ITC’nin arasında gizli anlaşmalar var” diye yazdılar. Bir ITC Kerkük Sorumlusu Erşad (Salih) Bey’in bir de benim konuşmamı almışlar. Talabani’ye yakın 15 Kürt gazetesi bunu manşet olarak verdi. Bir seçim propagandası haline getirdiler. Konuşmalarımızın altına “ITC Kürdistan’a karşıdır. Bırakın Kerkük’ü, Erbil’i bile Türkmen şehri olarak görüyorlar” diye not düşüyorlar.

Hiç Goran’la işbirliği yapmak gibi bir şey düşündünüz mü?

Hiç düşünülmedi. Ama onlarla ilişki kurmak hiç olmazsa Kürtler ve Türkmenler arasındaki ilişkiyi güçlendirirdi. Bizim açımızdan özellikle Erbil bölgesinde olumlu olabilirdi. Goran diğerlerinden daha ılımlı. Demokrasi için çalışıyorlar. Irak demokratikleşirse Barzani’nin ve Talabani’nin biteceğini biliyorlar.

Bundan sonra bölgede neler yapmayı planlıyorsunuz?

En başta Kuzey Irak’ta muhalefet olan partilerle işbirliği kurmamız lazım. Kürt gruplar bir toplantı yapmışlar. “Barzani ve Talabani’nin kurduğu ittifak parlamentoda bağımsız davranacak” denmiş. Yani bu toplantıya katılan Goran Hareketi, İslami Birlik ve İslami Cemaat parlamentoda bağımsız hareket etmek istiyor. Bu da demek oluyor ki Kürt gruplar eskisi gibi birlik içerisinde hareket edemiyor.

Kürt İslamcılarının samimiyetine inanıyor musunuz?

Hayır. Ama şöyle bir şey var, özellikle tartışmalı bölgeleri bu gruplara karşı çok kullandılar. Kabul görmüyorlar. Hakim Kürt gruplar burada ne yapmak istiyorlar? Bir, iç politikalarında Kerkük meselesini tüm gruplarda dile getiriyorlar. Eğer kimse buna destek vermezse hain ilan ediyorlar. Ama bu, bu dönem için geçerli. Irak’ın kuzeyinde demokrasi gelişirse, Talabani ve Barzani silahlı gücüyle baskı yapamazsa, bunların görüşü Kerkük konusunda değişir.

Peki, Kerkük konusunda ne düşünüyorlar sizce?

Talabani’nin bundan sonra Kerkük konusunda tutumu değişebilir. KYB’nin içerisinde çıkan Goran Hareketi’nin lideri Neçirvan Mustafa’nın da etkisi var burada. Goran’ın Kerkük’ten aldığı 37 bin oy önemli bir rakamdır. Ancak şimdi Kürt gruplar arasında yeni denge ortaya çıktı. Erbil’de KDP, Kerkük’te KYB ve Süleymaniye’de Goran. Bunlar bir gerçek. Şimdi baktığımız zaman Barzani’nin 29, Talabani’nin 13 sandalyesi var. Aradaki fark oldukça büyük. Bu Talabani’ye yakışmayan bir rakamdır. Kurulduklarından beri birbirlerine karşı mücadele veriyorlar. Bu duruma gelmelerine Goran sebep değil. Goran’ı da KYB ile birlikte hesap etseniz bile o rakama ulaşmıyor. Yine KDP önde geliyor. Goran burada bir avantaj kazandı. KYB-KDP ittifakı şuana kadar Goran’ı kabul etmiyordu; ama artık ettiler. Özellikle Talabani Goran’ı bir rakip olarak hiç görmedi. Ama Goran şimdi rakip olduğunu kanıtlanmış oldu. Bunu da Barzani yaptı. KDP-KYB arasında önceden stratejik bir anlaşma vardı. KYB için çok önemli iken KDP için hiçbir değeri yoktur.

Bu 2004’te ki stratejik anlaşma mı?

Evet. Bu anlaşmadan KYB büyük bir darbe gördü. Bu anlaşma Talabani ve Barzani arasında yapılmıştır. Alt kadronun haberi yoktur. Barzani için bunu bir önemi yoktur. Ama Talabani için bu önemlidir. Çünkü alt kadrosunda demokrasi daha ileridedir. KDP ile KYB arasındaki bu anlaşma ayrılmalara neden oldu. Mesela KYB’den bazı kişiler anlaşmayla ilgili tepkili. KYB için-

deki muhalefetin bu anlaşmanın yüzünden olduğunu söylüyorlar. Bu anlaşmadan KDP fayda gördü. Hiç olmazsa KYB'yi böldü. 7 Mart'ta yapılan seçimlerde, KDP siyasi partiler içinde çok güçlü çıktı. Bu anlaşmayı olumsuz etkileyebilir.

Peki, bu Irak'ın kuzeyindeki bölgesel yönetimi nasıl yansır?

Dr. Berham Salih, KYB'nin başbakan adaydı. Bu döneme kadar siyasi, sosyal, ekonomik bir faaliyette bulunmadı, sadece idari, mali durumlarla uğraştı. Berham Salih, başbakan olmasına rağmen Irak'ın kuzeyindeki etkisi de oldukça sınırlı. Erbil ve Duhok da zaten Barzani'nin etkisinde olduğundan bir varlık gösteremiyor. Buradaki atamaları bile KDP yapıyor. Bu durumdan Berham da çok rahatsız. Özellikle Neçirvan Barzani'nin Berham Salih'in haberi olmadan Türkiye'yi ziyaret etmesi onu çok rahatsız etmiş.

Erbil'e gittiğimizde tam olarak hükümet kurulma süreciydi. Bazı siyasetçiler ve halkla konuştuğumuzda, Neçirvan Barzani, "Berham Salih'in başarısız olması için elinden gelen her şeyi yapar" yorumunda bulunanlar oldu. Niye başarısız olmasını istesin?

Berham Salih akıllı bir kişi ve iyi bir diplomat. İlimli bir politika izliyor. Ancak Irak'ın kuzeyinde başbakanlık seviyesine yükselmiş birinin mutlaka maddi ve askeri desteği olması gerekir. Ancak Salih'e bakıldığında korumaları bile KDP'li. Bu nedenle çok sorun yaşandı. Barzani, "Berham Salih için hükümet işleriyle uğraşmıyor. KYB'ye hizmet veriyor" diye eleştiride bulunuyor. Neçirvan Barzani döneminde günde 20-22 saat elektrik vardır. Ama Berham başbakan olur olmaz 10 saate indi. Barzani bunu da seçim için kullandı. Diğer taraftan Irak'ın kuzeyinde son dönemde politikacı, askeri yetkililer ve gazetecilere yönelik saldırılar arttı. KDP'liler bu durumu da seçim için kullandılar. Burada "biz Irak'ın kuzeyinde yönetimde olmazsak, bunlar bir şey yapamaz" mesajı verilmek isteniyor. Berham Salih başbakan olduktan sonra Celal Talabani, eşini, yani Hero Talabani'yi Süleymaniye KYB sorumlusu olarak atadı. Hero Talabani,

Süleymaniye'de Celal Talabani'nin talimatıyla iş yapıyor. Erbil ve Duhok'ta da Barzani'nin talimatıyla iş yapıyor. Bu nedenle Berham Salih siyasi bir çalışma yapamıyor. Sadece açılış yapıyor. Atamalar bile parti başkanlarının talimatıyla yapılıyor. Neçirvan Barzani ayrı bir konudur. KDP ayrı bir konudur. Neçirvan Barzani'nin ilerisi için atılımları var. Seçimden sonra başarısızlıktan dolayı Kusret Resul suçlandı ve Erbil'i terk etti. Hastalık bahanesiyle Fransa'ya gitti, ardından da KYB Erbil Bölge Sorumlusu Adnan Müftü oldu. Yani KYB içerisinde dağınkılık başladı.

Yani KYB dağılır mı?

KYB, Goran, İslami Birliği, İslami Cemaat Kerkük konusunda 140. maddede KDP'yi dışlayabilirler. 140. madde konusunda politikaları değişebilir. Bundan sonra özellikle Talabani intikam peşindedir. Çünkü Barzani ona büyük bir darbe vurdu. Geçen seçim Süleymaniye'de vuruldu. Goran'dan bu zaten beklenirdi, bu defa Erbil'de KDP'liler onları vurdu. Hatta KYB tarafından yapılan bir açıklamada "biz Erbil'de ki seçimi tanımıyoruz, hata yapıldı" denildi. Kuzey Irak'taki Kürt politikasındaki bu ihtilaf ve tartışmalar Bağdat politikasını da etkiler. Kürtler kendilerini ne kadar birleşik gösterseler de, yavaş yavaş ayrışmalar kendini gösteriyor. Artık KDP'ye ne Talabani ne Gorancılar ne de İslami Birliği güvenmiyor. Tarihlerine baktığınız zaman hepsi KDP'den darbe yemiştir. Diğer partilerin de KDP'ye de güveni yoktur.

Peki, Türkmenler bunun neresinde olur?

Türkmenleri ikiye ayırıp konuşmamız daha faydalı olur. Irak Türkmen Cephesi şu an Erbil'de kabul görmüyor. Hem Kürtler tarafından kabul olmuyor hem de diğer gruplar tarafından. KDP'nin de Irak Türkmen Cephesinin de yanlış politikaları olmuştur. 2003'ten sonra ITC'nin merkezinin Erbil'den Kerkük'e taşınması, Erbil'deki Türkmenlerde olumsuz etkiler bıraktı. Sonra ITC'ye 2005'te Erbil'de KDP ve KYB'nin desteği ile bazı gruplar tarafından İhtilaf yapıldı. 2005'ten 2010'a kadar Erbil Türkmenleri, Kuzey

Irak Yönetimi tarafından da Irak Türkmen Cephesi tarafından da kabul edilmediklerini, önem verilmediklerini ve ortada kaldıklarını düşünüyorlar. ITC'nin 17 bürosu kapandı. Erbil'i güçlendirmek istiyorsak, Türkmenler'i ayakta tutmak istiyorsak, gelecekte sandalye kazanmak istiyorsak Erbil için başka alternatif bir politika geliştirmek uygun olur. Ben ITC'liyim ama Erbil'de yeni bir oluşuma ihtiyaç var. Bu oluşum ne ITC gibi radikal ne de kukla partiler gibi olmalı. Tam tarafsız, bağımsız bir Türkmen oluşumu gerçekleştirmeli. Bu oluşumda Türkmenlerle iyi bağ kurmak, oradaki halklarla, Kürtlerle iyi ilişkiler kurmak kısaca o bölgeyi kabullenmek önemlidir. O bölgenin şu anki durumda kalmasının Talabani'ye çok faydası var ve bunu değiştirmek istemiyorlar. O bölgede Amerikalılar, Fransızlar, Türkler ve dünya ülkelerinin konsoloslukları vardır. Etkili bir Türkmen hareketi gördükleri anda orada siyaset değişir. Bu yeni oluşumla insanları güçlendirip, cesur insanları başa getirerek yapılabilir. Geçmiş politiklardan ders alarak yapılabilir.

Yani Erbil, Duhok, Süleymaniye'de Türkmenlere ait yeni bir yapılanma lazım diyorsunuz.

Özellikle Erbil merkezli ılımlı bir politika benimseyen, Türkmenleri tanıyan, faaliyette bulunmalarına imkan veren, Kürtlerle iyi ilişkiler içerisinde olan, ama gerekirse Talabani'ye gerekirse Barzani'ye karşı çıkan, gerekirse Türkmen davası için işbirliği yapan, Türkiye ve Kerkük'le iyi ilişkileri olan Erbil'de iyi bir siyaset yapan bir oluşum bu günden elli yıl sonrasına kadar geçerlidir. Bu bölgedeki Türkmen çoğunluğunun istediği oluşum böyle bir yapılanmadır. Artık Türkmenler yeni siyasetçiler istiyor. Geçmişten bu yana Türkmen siyasetçilerin Türkmenler adına çok bir şey yaptıklarını söylemek mümkün değil. Görüyorsunuz Çelebiler, Sanan Ahmet Ağa gibi isimler artık Türkmen siyasetine çok fazla bir şey katamıyor.

Siz Çelebiler, Sanan Ahmet Ağa gibi bazı isimlerden bahsettiniz; Erbil'in önemli Türkmen aileleri bunlar. Ancak Erbil'de Türkmen siyasetinde rastlaığımız durum biraz

farklı. Yani her ailenin etrafında bir grup Türkmen'in toplandığı görülüyor. Hepsi birbiriyle görüşmesine rağmen ortak bir politika izleyemiyor.

Bahsettiğiniz isimler çok değerli insanlardır. Türkmen Kardeşlik Ocağı, diğer kukla partiler, ITC bunların hepsi, 1995'ten 2010'a kadar hiçbir değişim getirmedi. Bir insan daha fazlaşmadı, bir insan daha aydınlatılmadı, yeni bir siyasete girmedi. Bu yanlış.

Peki, bunları dışlayarak bir siyaset yürütülebilir mi?

Ben etkisiz kaldılar demiyorum, ama etkili de olamadılar, rolleri bitti. Bizim orada araştırma yapmamız, yeni oluşumda aktif politika izleyecek etkili insanlar bulmamız lazım. 15 yıldır hep aynı insanlar, aynı gruplar. Bu diğer Türkmen bölgelerinde de geçerlidir. Ortaya çıkmış yeni Türkmen siması yoktur.

Ancak Erbil'deki Türkmen siyaseti göz önüne alındığında hemen hemen bütün Türkmen partilerinin ITC'de görev yapmış kişiler tarafından kurulduğu görülüyor. Buna rağmen ITC Erbil'de faaliyet gösteremiyor. Buna gerekçe olarak ITC'nin Irak'ın kuzeyindeki bölgesel yönetimi tanımaması gerekçe gösteriliyor.

Burada önemli olan bölge yönetimini tanıyıp tanımamak değil. Önemli olan bölgesel yönetimden izin alabilmek. İzin almak ve bölgede siyaset yapmak için bölgesel makamlarla ilişki kurmanız gerekiyor. İzinsiz bir yapılanma kurmanız mümkün değil. İzin almadan kurulacak bir yapı emniyet tarafından kapanır. Sonra da partiyi koruyamayan insanların nasıl korurlar diye düşünülür. İzin alındığı zaman Erbil'de bir teşkilatlanma kurabilirsiniz. İnsanları Türkmen davası noktasında aydınlatılabilir, bu arada da Kerkük, Musul Türkmenleriyle iyi ilişkiler kurmayı gerçekleştirebilirsiniz.

Kürtlerle iyi ilişkiler içinde olup, Türkmenler için çalışan bir siyasi hareket düşünülüyor. Bu Çelebilerin veya İhsan Doğramacı Erbil Vakfının yürüttüğü siyaset tarzına uyuyor mu?

Onlar sosyal konulara ve ticarete önem verdiler, eski grupla devam ettiler yani değişik bir şey olmadı. Bizim hedefimiz yeni insanları cepheye katmak, parlamentoya dahil etmek ve dünyaya tanıtmak. Bu insanlar var, ama bazı nedenlerden dolayı siyasete girmemişler. Çözüm için bu uygun olabilir. Şu ana kadar Türkmenler iki siyaset üzerine çalıştılar. ITC, bürosu ve izni olmadan çalışıp etkili olmadı, diğer kukla partiler de maşını aldılar bir şey yapmadı. Ya ITC'nin siyasetini değiştirip, Kürtlerle iyi ilişkiler kurmalı ki, bu zordur. ITC yönetimi Erbil için kendini riske atmaz. Gerçi yeni oluşum için de kolay olmayacaktır. Ama Erbil'i böyle bırakmak yazık olur, düşünmek zorundayız.

Ancak diğer taraftan bakıldığında oturmuş bir Türkmen siyasi kitleleri görülüyor.

Bunları tanıyor olabilirler. Ama ne kadar sayar severler mühim olan budur. Bu seçimlerde niye ITC bayrakları astılar? ITC az da oy alsay seçtiler. Türkmen halkı "hiçbir Kürt grubunda olan Türkmen'e oy vermeyeceğiz", dedi. Bunlar önemlidir. Klasik görüşlerle bir şey yapamıyoruz. Erbil'de 60 mahalle, 200 sokak var. Ama hiç Türkmen ismi yok. Eğer 4-5 mahallenin ismini Türkmençe yaptığınız zaman diğer Türkmen bölgelerinden de size destek gelir.

Yönetimden izin almadan bunu nasıl yapacaksınız?

Ben yönetime diyorum, özellikle KDP bölgede Türkmenleri ihmal ediyor. ITC'ye önem vermiyor. 1997'den bu yana ihmal politikası izliyor, Türkmenleri parçalamaya çalışıyor. Kendilerine ait 5-6 siyasi parti kurmuş. Türkiye ve Avrupa'ya "ben demokrasi taraftarıyım" diyor. Ama Türkmenlere kota olarak 5 parlamento üyesi ve 1 de bakan bırakılmış. Bunların önemi yoktur.

Irak'ın kuzeyindeki bölgesel yönetimde bakan olan ve ITC'nin eski Başkanı Sinan Çelebi'nin hiç etkisi olmadı mı bölgede ki Türkmenlere?

Olmadı. Hatta tepki çekti. Aslında kendisinden çok şey bekleniyordu ama yapamadı. Belki de izin verilmedi. Bölgede siyaset yapamadılar. 1997'den 2010'a kadar Kuzey Irak'ta yönetiminde hiçbir Türkmen siyasi parti başkanı, Bakan olarak görev almamıştır.

Ancak eski ITC başkanlarının hep bakan olduğunu gördük.

Bu konuda farklı bir şey söylemek istiyorum. Benim söylediğim aktif siyasetçilerdir. Mesela Cevdet Naccar, Türkmen Kültür Merkezi Başkanıydı. Bakan oldu. Vedat Arslan, Türkmen Kardeşlik Ocağı Başkanıken, bakan oldu. Sinan Çelebi de dışarıdan bakan oldu. Yani görevleri siyasi değil, kültürel ve sosyal bunu söylemeye çalışıyorum. Burada hala KDP'nin siyasi olarak bizi kabul etmediği ortaya çıkıyor. Böyle bir tesadüf olmaz. Türkmenlere bir hak tanıyorsunuz, ama siyasetçine bakanlık görevi vermiyorsunuz ya da kültürel alanda bakanlık veriyorsunuz. Mesela tarafsız birine bakanlık verilebilir, ama istemiyorlar. Bunu sadece KDP yapıyor, diğer gruplar yapmıyor. Erbil'de biz ne kadar güçlenirsek, Kerkük için de o kadar iyi olur. Hiç olmazsa Kuzey Irak'ta Kürtleri rahatsız edersin.

Bu rahatsızlık Türkmenleri hedef haline getirmiyor mi?

Bakın Türkçe'de çok güzel bir söz vardır; "hama ma giren terler", diye. İşte siyaset yapan da riske girer, hedef haline de gelir. Sadece ben değil, başkası da olabilir. Yani cesaretli o bölgeyi bilen, Kürtlerle, Türkmenlerle iyi ilişki kuran, kimseye tabi olmadan bu siyaseti orada yürütmeli.

Siz bundan sonra ne yapmayı planlıyorsunuz?

Ben bundan sonra Suriye'ye gideceğim. Suriye temsilciliği yardımcılığına bir süre devam edeceğim. 6 ay sonra Erbil'e döneceğim.

Erbil de siyaset mi yapacaksınız?

O duruma bağlı belki avukatlık yaparım.

Çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

8. IRAK TÜRKMEN ADALET PARTİSİ ANKARA TEMSİLCİSİ ABDULLAH BAYRAKTAR

2 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle kendinizi bize tanıtır mısınız?

Abdullah Bayraktar: 1983 yılında Ankara'ya yerleştim. Türk vatandaşım. Dört çocuğum var. Ticaretle uğraşıyorum. Gümüş ve yarı değerli taşlar üzerinde çalışmaktayım. Konu itibarıyla de Adalet Partisi Ankara Temsilciliği'ni yapıyorum. Partimizin kuruluş yılı olan 2004'ten beri Ankara Temsilciliği görevini ben yerine getiriyorum. Ben Kerkük'te doğdum. Ortaokul mezunuyum. Birkaç yıl medreselerde sorumlu olarak çalıştım.

Adalet Partisi hakkında bize biraz bilgi verebilir misiniz?

Irak'ta Şii var, Sünni var, Kürt var, Türkmen var. Muhafazakâr insanlarımız çatısı altında toplanabilecekleri bir parti istiyorlardı. Biz 2004 yılında Adalet Partisi'ni kurarak bu açığı kapatmaya çalıştık. Davamızı bu parti çatısının altında sürdürüyoruz.

Parti yönetimi kimlerden oluşuyor?

Bizim genel merkezimiz Kerkük'tedir. Diyalı'da, Musul'da, Tuzhurmatu'da şubemiz var. Ben parti şurasındayım. 35-40 kişilik bir şuramız var. Yönetim kurulunda, Enver Bayraktar başkanlık yapıyor. Hasan Turan, Cevdet Zulal, Kemal Beyatlı ve İsmail Ahmet yönetim kurulumuzu oluşturuyor.

Ankara'daki temsilciliğin yönetiminde kimler var?

Oğuz Türkmen, Fuat Terzi, İmat Nurettin var. Bir de merkezi İstanbul'da olan bir derneğimiz var. Adı Türkmen Adalet Derneği. Derne-

ğin Başkanı Mithat İbrahim. Başkan Yardımcılığını da ben yapıyorum. Yönetimdeki kişilerin hemen hemen birçoğu vatandaşlık almış. Genelde Kerküklüler var. Saygın Bey Altunköprülü. Cengiz Türkmen Altunköprülü. Türkiye'de yaklaşık olarak 200 civarında bir üyemiz var. Bağdatlılar, Erbililer, Kerküklüler var. Ama ağırlık olarak, %80 oranında, Kerküklü üyelerimiz var.

Peki, faaliyetleriniz hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Kerkük'te birkaç tane kuruluşumuz var. Birisi Irak Türkleri Hayır Cemiyeti. Bu cemiyet gıda maddesi başta olmak üzere, elbise, ayakkabı, okul eşyaları dağıtıyor. Yaklaşık olarak 1000 civarında yetime yardımcı olmak isteyenlerden aylık 40-60 \$ arası maaş alıp dağıtıyoruz. Aradaki irtibatı biz sağlıyoruz. O maaş direk yetime aktarılıyor. Ayrıca yetimlerimizin tüm ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışıyoruz.

Peki, Türkiye'de ne gibi faaliyetler yaptınız?

Buradan Kerkük'e erzak ve giysi gönderdik. Ayrıca kendi aramızda toplantılar düzenliyoruz. Bazı belediyelerden yardım alıp ihtiyacı olan Türkmen ailelere dağıtıyoruz. Bayramlarda, ramazan ayında yardımlar yapılıyor. Bazı hastalarımızı kendi imkanlarımız dahilinde Irak'tan getirip Türkiye'de tedavisini sağlıyoruz.

Peki, bu faaliyetleri yapmak için desteği nereden alıyorsunuz?

En büyük desteği Deniz Feneri sağlıyor. Can Suyu Derneği'nden de yardım alıyoruz.

Türkiye’de işbirliğinde olduğunuz siyasi parti, sivil toplum kuruluşu var mı?

Bizim siyasetle ilgili bir bağımız yok. O adım henüz atılmadı. Mesela ben temsilciyim, fakat makamım yok. Bizim en büyük sıkıntımız bu. Maddi imkânsızlıktan dolayı büromuz bile yok. Ankara siyasetin kalbi. Türkiye’de Türkmen lobisi çok zayıf. Birkaç kuruluş var. Her zaman onlar çıkıp bir şeyler söylüyor. Bunu hareketlendirmek lazım. Ama her şey maddiyata dayanıyor. Biz de yavaş yavaş bir şeyler yapmaya çalışıyoruz.

Var olan Türkmen kuruluşlar varken, neden ayrı bir parti kurmayı tercih ettiniz?

Çok güzel bir soru. Konuşmamın başında da değindiğim gibi, biz “muhafazakâr Türkmenlere” cevap verdik.

Peki, parti içinde mezhepsel bir ayırım var mı?

Hayır, kesinlikle yok. Mesela Telafer’de yüzlerce Şii üyemiz var. Biz biraz yetim gibi kalmışız. Birçok faaliyetimiz var, fakat kimse bilmiyor. Televizyon bu faaliyetlerimizin onda birini ancak gösteriyordur. Bunu kınamak için söylemiyorum. Yanlış anlaşılmasın. Bunlar yapıcı eleştiriler. Kerkük’te Fatih Torunları Derneğimiz var, gezici hastanemiz, kadın kollarımız var. Bunların her zaman ve her yerde faaliyetleri var. Fakat kimse haberi yok. Kimse duyurmuyor, anlatmıyor, göstermiyor. İnşallah bu sorunlar Türkmenlerin birliği için ileriki zamanlarda ortadan kalkar. Bu seçimin sonuçları kötü değildir. Fakat bu beş milletvekilini ona çıkarıp, bir grup kurabiliriz. Ama bu birinci adımdır. Devamı inşallah gelecektir. Cephenin kazanmasının altında yüzde yetmiş Hasana Turan’ın, Enver Bayraktar’ın payı vardır. Sırf birlik bozulmasın diye adaylıklarını Kerkük’ten oradan koymadılar. Bunu başka partiler yapmadı. Bizim partimiz yaptı. Her zamanda ITC’yi savunmuşlardır. ITC aleyhine bir toplantıya bile katılmamışlardır.

İyi bir noktaya geldiniz. Hem Türkiye’de hem de Irak’ta diğer kurumlarla çalışmalarınız var mı? Bir araya geliyor musunuz?

Diğer milletlerin dünya çapında lobileri var, Türkiye’de Türkmenlerin lobisi yok. Bizim bir-birimizden haberimiz yok. Şuan da TBMM’nde bizim bir büromuzun olması lazım. O bile yok.

Bunun için siz bir şey yapıyor musunuz?

Bizim çalışmamızın amacı bu. Bu işe kendimizi adayıp, bir şeyler yaparsak Allah’ın izni ile birkaç sene sonra Türkmenler olarak çok daha iyi yerlere geleceğiz. Bizim içimiz yanmış. Bir dayımın oğlu şehit olmuş, teyzemin birine hapis vermişler, annemi İran sınırına atmışlar. Biz bunları yaşayan insanlar olarak mücadele veriyoruz.

Buradan yola çıkarak şu soruyu soracağım; siz Türkiye’ye neden geldiniz? 1920’lerden bu yana gelen göçün nedenlerini söyleyebilir misiniz?

Arap ülkeleri ile Irak ile Türkiye karşılaştırılmaz. Türkiye’de demokrasi var. Biz gözümüzü açtık, Saddam’ı gördük. “Kapımızın önünde çöp var” derdik, altı ay içeri atarlardı. Telsiz telefon bile yasaktı. Bizim sokağın başına “Saddam düşün” diye yazı yazmışlardı. Ben camiden çıkarken bir emniyet görevlisi gelip bana; “Şu sokakta Türkiye’ye kaçan var mı?” diye soruyordu.

Siz Türkiye’ye kaçma mı geldiniz?

Evet. Ben bir sene İran’da kalıp daha sonra Türkiye’ye geldim.

Bu dönemi biraz anlatır mısınız?

Ben askerdim. 2 dönem komando eğitimi aldım Irak’ta. Bizim kaçmamızın sebebi askeriye ve boşu boşuna yapılan bir savaştır. Bizim elimize silah verip Müslümanları, İranlıları öldürmemizi istediler. Bu sebeple birçok insan kaçtı. Benim iki halamın oğlu halen kayıp. Anne ve babama sordum; “Durum budur, ben gitmek, kaçmak istiyorum. Ne dersiniz” diye. Onlarda bunun haksız bir savaş olduğunu söylediler. Bende o zaman İran’a kaçtım.

Peki, Türkiye’ye neden gelmediniz de İran’a geçtiniz.

Türkiye geçiş çok zordu. İran daha dağlıktı, daha serbestti. İran'a gidip, İran'dan Türkiye'ye gelmeyi planladık. Benim teyzemin oğlu buradaydı zaten. Onunla irtibata geçtim ve Türkiye'ye geldim.

Türkiye'ye de mi kaçak yolla geldiniz.

Evet, yine aynı yola geldik, dağlardan.

Vatandaşlığınızı ne zaman aldınız?

1984 yılında Türkiye'ye geldim, 1987 yılında vatandaşlığımı aldım. Türk kökenli olduğumuz için çabuk alabildik. 2 sene kaldım burada, ilticam kabul oldu, daha sonra Türk vatandaşlığı verildi.

Sizin çocuklarınız Türkiye'de doğup büyümüşler. Bölgeyi hiç gördüler mi?

Evet, götürdüm ben. Önce Ben Erbil'e gittim. Daha sonrada çocukları ve eşimi götürdüm. Bir kez Saddam düşmeden önce Erbil'e, bir kez de Saddam düştükten sonra Kerkük'e götürdüm onları. Ben tabi çok gidip geldim.

Konuştuğumuz birçok kişinin çocukları burada doğup büyümüş ve birçoğu bölgeyi hiç görmemiş. Sizin çocuklarınız soruduğu zaman, "Ben Iraklı Türkmenim" diyorlar mı? O bilince sahipler mi?

Benim çocuğuma "Nerelisin" diye sorulduğunda; "Ben Iraklı Türkmenim" diyor. "Neresinden?" denilince de "Kerküklüyüm. Piryadi Mahallesindenim" diyor ve bunu daha Iraklı görmeden de söylüyorlardı. Bunlar çok önemli.

Türkiye'de yaşayan Türkmenler genellikle Türkiye'nin şartlarına o kadar ayak uydurmuşlar ki oradaki bilinci unutmuşlar. Bu neden kaynaklanıyor sizce?

Bu çok önemli bir soru. Biz her zaman söyledik. Okuyan kesimin çocukları hep kayboluyor. Fakat diğer kesimin her zaman Kerkük için içi yanıyor. Bunu siz de bir mukayese edin. Ben kimseyi kınamak için söylemiyorum, ama çoğu Kerkük'ün yolunu bile bilmiyorlar.

Peki, bu neden kaynaklanıyor?

Ben yıllardır bunu soruyorum. Bizim bir toplayıcımız yok. Derneklere bile kimse gelmiyor. Ama bu suç kuruluşlarda. Kimse gelmiyorsa siz gideceksiniz. İnşallah Adalet Partisi olarak bir dernek açacağız burada. Açtıktan bir sene sonra gelin görün. Gelmezlerse ben onlara gideceğim. Dernek başkanı her zaman millete hizmet etmelidir. Ben buradaki dernekte de bir sene başkan yardımcılığı yaptım. Sonraki seçimlerde çekildim. Sistemimiz yanlış çünkü.

Ailenizden ne kadar göç var buraya?

Bizim sülalemizin yarısı burada yarısı Irak'ta.

Türkmenlerin geleceğinden ve buna bağlı olarak Türkiye'den ne bekliyorsunuz?

Türkiye bizim her zaman bir ağabeyimiz olmuştur. Türkiye olmazsa biz olmayız. İğneyi önce kendimize batırmamız lazım. Bizimkiler her zaman "Türkiye onu yapmadı, bunu yapmadı" diyorlar. Peki, siz ne yaptınız? Ya da Türkiye'yi bir şey yapmak için ne zaman zorladınız? Bu nedenle suç bizdedir. Türkiye her şeyini açmış bizim için. Daha ne yapsın. Cumhurbaşkanı liderlerimizi ramazanda yemeğe çağırıyor, başbakan, diğer kuruluşlar keza öyle. Daha ne yapsınlar? Suç bizdedir. İlet bizdedir, dert bizdedir. Türkiye sadece bize değil, tüm Ortadoğu'ya kucak açmış durumda. Bosna'da mesela. Kürtlere bile ne yardımlar yapılıyor. Kürtlerin bile gül göndermeleri lazım. Türkiye tüm Ortadoğu'nun ağabeyidir.

Türkmenlerin Irak'taki gelecekleri hakkında neler söyleyeceksiniz?

Dengeler yavaş yavaş oturacak. Önümüzdeki yıl daha iyi olacağız. Oradaki partiler bize karşı daha yumuşak davranacaklar. İnşallah gelecekte de Osmanlı İmparatorluğu'nu kuracağız.

Bize zaman ayırıp, sorularımıza cevap verdiğiniz için çok teşekkür ederiz.

9. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ ENFORMASYON SORUMLUSU ADİL SELBİ

31 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle bize zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz. Bize biraz kendinizden bahsedebilir misiniz? Türkiye'ye gelemeden önce Irak'ta durumunuz nasıldı, orada ne işle meşguldünüz ve Türkiye'ye hangi dönemde Türkiye'ye geldiniz ve Türkiye'ye geliş sebebiniz neydi?

Adil Selbi: Öncelikle bize burada konuşma fırsatı verdiğiniz için çok teşekkür ederiz. Irak'ta Saddam Hüseyin döneminde lise öğretmeniydim ve bu görevimi 12 sene öncesine kadar sürdürdüm.

Nerede öğretmenlik yaptınız?

Telafer'de İngilizce öğretmenliği yaptım. 1998 yılında Telafer'deki arkadaşlarla ve milliyetçi Türkmenlerle birlikte teşkilat çalışmalarına katıldım. Hala da bağlantılarım devam etmektedir ve arada bölgeye gidip gelmekteyim. Tüm bu çalışmaların sebebi Irak'taki Türkmen davasına destek olmaktı. Biz o dönemde de geleceğe yönelik ümitliydik ve Saddam Hüseyin rejimini sona yaklaştırmakta olduğunu düşünmekteydik. Ayrıca Saddam dönemi sonrası Türkmenlerin de Irak'ın geleceğinin şekillenmesinde önemli bir rol oynayacağını biliyorduk. Bundan dolayı 2000'den 2003'e kadar çalışmalarımızı gizli yürüttük. 2003'te Saddam rejiminin son bulmasıyla Erbil'deki Türkmen Cephesi ile de birlikte hareket etmeye başladık. Biz o dönemlerde yoğun bir şekilde çalışmalarımıza devam ettik. Ama Saddam sonrası dönemde insanların çoğu Saddam döneminin bittiğine inanamıyorlardı ve yine Saddam döneminde yapılan baskıların da Türkmen halkı üzerinde çok olumsuz etkileri olmuştu. O dönemde oluşan korkular bugün hala kendisini hissettirmektedir ve Türkmen gruplar ortak bir karar alamamaktadırlar. Sad-

dam dönemindeki baskılar yoluyla Türkmen kimliğini gizleyenler yeniden demokratik bir yapının oluşmasıyla kendi öz kimliklerine dönmeye başladılar. İnsanların içindeki korkuyu gidermek ve kendi öz kimliklerine dönemlerini kolaylaştırmak için yoğun şekilde çalışmalar oldu. Buna bağlı olarak Türkmen Cephesi binası yapıldı.

Ben de Musul'da temsilci yardımcılığı yaptım.

Hangi yılda bu faaliyetlerinize başladınız?

2001 yılında Musul'da Türkmen Cephesi'nin bürosunun kurulmasıyla siyasete girdim.

Türkmen Cephesi Musul'da tam olarak ne zaman kuruldu?

Tam olarak kurulması Saddam Hüseyin dönemi sonrası yani 2003'te oldu. Hemen arkasından Ferit Said Abdullah Telafer bölge sorumluluğuna seçildi. O dönemde ben siyasi sorumlu olarak görev yaptım. Doktor Ferit 2004'te Kerkük yolu üzerinde geçirdiği bir trafik kazası sonucu hayatını kaybetti. Bunun üzerine Yaşar Abdullah görevi devraldı ve işlerimize aynı şekilde devam ettik. 2005 yılına kadar Irak Türkmen Cephesi bu bölgede sayısız sosyal, kültürel ve siyasi faaliyetlerde ve yardımlarda bulundu. 2003'ten 2005'e kadar karşımızda başka partilerin olmasına rağmen çalışmalarımıza devam ettik ve Irak Türkmen Cephesi bu partiler arasında en etkili olanıydı.

Ama yine o dönemde Telafer'de siyasi anlamda bir sıkıntı yaratıldı. Bunu nasıl yorumluyorsunuz?

Telafer'de yaşayan insanlar Saddam döneminde yapılan baskılar sonucu henüz siyasi anlamda kendini ifade edebilecek seviyede değildi. Bundan dolayı birçok farklı siyasi parti kuruldu.

Ayrıca Kuzey Irak partileri için de bu bölge çok önemliydi. Bu partiler Telafer'i siyasi anlamda ele geçirmeye çalıştılar, ama başarılı olamadılar. Bütün bu gelişmeler o dönem basına da yansdı. İşte bu olaydan sonra Telafer üzerindeki baskılar artmaya başladı. Farklı şekillerde bu bölgede huzursuzluk yaratmaya çalıştılar. Daha sonrasında Şii-Sünni ayrımını körüklediler. Ama Telafer'deki insanlar veya aşiretler aralarındaki mezhep farklılıklarına rağmen uzun zamandır birlikte barışçıl çerçevede yaşamışlardır ve aralarında ayrıca akrabalık bağda bulunmaktadır. Aynı aşiret içerisinde Sünni ve Şii olan insanlar bulunmaktadır. Bundan dolayı yaşanan olaylar arkasında başkalarının olduğuna inanmaktayız. Çünkü eğer gerçekten böyle bir Şii-Sünni meselesi olsaydı, bunun yıllar önce ortaya çıkması gerekirdi.

Siz ne zamana kadar Telafer'de öğretmenlik yaptınız?

Ben 2005 yılına kadar orada öğretmenlik yaptım.

Daha sonrasında ne oldu?

Daha sonra durum daha da kötüleşti. 2004'te Amerika Telafer'de büyük bir askeri operasyon yaptı. Biz bu operasyondan sonra Telafer'e geldiğimizde durum gerçekten kötüydü. Birçok farklı gruplaşmalar ortaya çıkmıştı. Aynı zamanda Amerika'nın bu bölge üzerindeki baskısı devam ediyordu. Ama en önemlisi 2005 yılına geldiğimizde Telafer bölgesinin tamamen peşmergenin silahlı birlikleri tarafından kontrol edildiğini gördük. Telafer'den başka şehirlere gitmek iyice zorlaşmıştı. Irak Türkmen Cephesi çalışanlarına yönelik suikast saldırıları oldu ve birçoğu da tutuklandı. Biz Irak Türkmen Cephesi olarak tüm bu yaşananlara rağmen Telafer'de barışı sağlamak mücadele ettik. Kürt yetkililerle ve Amerikalılarla görüştük ama bir sonuç alamadık ve tüm bu yaşananların birileri tarafından planlandığını düşünüyorduk.

2005'ten sonra ne yaptınız?

2005'teki operasyondan sonra artan baskılar nedeniyle Musul şehrine geçtik ve orada geçici bir merkez kurduk.

Siz yalnız mı gittiniz?

Hayır. Tüm ekip olarak Musul'a geçtik.

Peki ailelerinizle birlikte mi gittiniz?

2004'ün Eylül ayından itibaren yaşanan olaylar sebebiyle Telaferliler aileleriyle birlikte göç etmeye başladı.

Ne kadar insan bu süreçte göç etti?

2004 yılı Eylül ayı itibariyle göçler başladı. Daha sonrasında dönenler olsa da 104 aile geri dönmedi.

Peki sizin kaldığınız dönemde Musul'da ne kadar aile vardı?

2005 yılında Irak ordusu tarafından yapılan baskılar sonucu birçok insan her şeylerini bırakarak çeşitli bölgelere, tanıdıkları veya akrabalarının yanlarına taşındılar. Bu arada birçok aile de Musul'a göç etti. Tabi bunun altında yatan birçok sebep vardı. Mesela bölgede bir çatışma olsa Amerikan askerleri sebepsiz yere birçok insanı tutukluyordu. Ayrıca diğer siyasi gruplarında baskıları devam ediyordu. Ama en önemli sebep işsizliğin yaşanan olumsuz olaylara paralel yükselmesi ve ekonomik hayatın neredeyse tamamen durmasıydı. Su ve elektrik kesintileri oluyordu. Bunun haricinde Telafer'in tamamın askeri anlamda kuşatılmıştı. Giriş ve çıkışlar belli saatlerde mümkündü. Memurların %50'si her gün Musul'a gidip geliyordu. Tüm sebeplerden ötürü Musul'a yoğun bir göç yaşandı. Bizim yaptığımız sayımlarda 5000 aile tespit ettik. Bu 5000 aileden hariç başka bölge ve şehirlere göç edende çok aile oldu. Bu aileler arasında hem Sünni hem Şii olanlar vardı. Burada benim asıl dikkat çekmek istediğim uygulanan yanlış politikalarıdır. Bu bölgede güvenliği sağlamak adına kontrolü Kürtlere verdiler. Terörü durdurmak için birçok tutuklamalar yaptılar. Arada suikastlarda yaşandı.

Peki siz bu dönemde neler yaşadınız, ne gibi sıkıntılarınız vardı? Bize biraz bu konulardan bahsedebilir misiniz?

Ben kendi adıma konuşmam gerekirse, yaşadığımız sıkıntılar büyüktü. Para kazanabileceğimiz noktalar tamamen peşmerge kuvvetleri denetimindeydi. Ayrıca biz Irak Türkmen Cephesinde çalıştığımız için isimlerimiz onlarda kayıtlıydı ve sürekli aranmaktaydık. Evimiz tam Telafer Hastanesinin karşısındaydı. Bazen evden dışarı çıkmamıza dahi mani oluyorlardı. Çalışamıyorduk ve bu durumdan dolayı insanlar göç etmeye başladılar. Bizde bu dönemde göç etmek zorunda kaldık. Sürekli çatışmalar yaşanıyordu. Bizde o dönemde Hasanköy'de yaşıyorduk ve burada çok kişi yaşanan çatışmalarda yaralandı veya öldü.

Peki siz bu dönemde nasıl zorluklarla mücadele ettiniz? Nasıl göç ettiniz? Ailenizi nasıl götürdünüz?

Musul'da ablalarım olduğu için Musul'a göç ettik. Daha sonrasında ailemi de Musul'a getirdim. O dönemde Telafer'de yaşayanların evlerini taşıması yasak olduğu için biz ilk başlarda misafir olarak Musul'da kaldık. Bu arada tabiki büyük zorluklar yaşadık. Ama benden daha zor durumda olan binlerce insan vardı. Ben şanslıydım, çünkü Musul'da akrabalarım vardı. Ayrıca Musul'daki Irak Türkmen Cephesi üzerinden de birçok bağlantılarım vardı. Telafer'den gelen Türkmenlerle birlikte Irak Türkmen Cephesi için çalışmaya devam ettik. Burada her şeye yeniden başladık ve bu başlangıç birçok zorlukları da beraberinde getirdi. 2006 yılı Ocak ayında Irak Türkmen Cephesi içindeki seçimlerde ben Musul bölge sorumluluğuna seçildim. Amacımız bu bölgede yaşayan Türkmen halkını haklarını savunmaktı ve bu mücadelemiz sırasında çok kişi yaralandı ve öldü. Çok sayıda şehidimiz bulunmaktadır. Saddam döneminde de Türkmenler hep dürüst yaşamış ve görevlerini yerine getirmiş bir millettir. Saddam dönemi sonrasında da biz haklarımızı korumak için çalışmaya devam ettik. Bu çerçevede Türkmen köylerinin meseleleriyle ilgilendik. Birçok projeyi hayata geçirdik. Amacımız Türkmen halkının sesini duyurmak ve meselelerini çözmektir.

Görev sürenizde Musul'da ne gibi faaliyetlerde bulundunuz?

Bu dönemde biz gerçekten çok yoğun çalıştık. Sürekli halkımızın sorunlarıyla ilgilendik ve bu dönemde Musul'daki teşkilatımız Irak genelinde en aktif çalışan bölümdü. Gençlerin eğitimi için kurslar açtık. Sürekli konferanslar ve seminerler düzenledik. Diğer sivil toplum örgütleri olsun, Musul valiliği olsun birçok farklı kesimle bağlantılar kurduk ve ortak projeler ürettik. 2006-2007 arasındaki çalışmalarımız halkımız tarafından da takdirle karşılanıyordu ve ne zaman bir sorunları olsa bize geliyorlardı. Biz de elimizden geldiği kadar onlara yardım etmeye çalışıyorduk.

Peki Türkiye'ye gelişiniz nasıl oldu?

Musul'daki çalışmalarımız diğer gruplarında dikkatini çekti tabii ki. Bizi kontrol etmeye başladılar. Biz yinede çalışmalarımıza devam ettik ve temsilciliğimizin olmadığı köylerde de temsilcilikler açmak için çok çaba sarf ettik. Bu arada tüm bu baskılara rağmen biz çalışmalarımıza devam ettik. Ayrıca bir radyo kurduk. İl Meclis seçimleri öncesi çalışmalarımızı hızlandırdık. Tabii ki bu çalışmalarımızı bozmak için de birçok girişim oldu.

Türkiye'ye gelişiniz nasıl oldu? Çünkü o dönemde çeşitli yollarla Türkiye'ye çok Türkmen geldi.

Bizim Musul'da her sene düzenlediğimiz bir festivalimiz vardı. Biz bunun hazırlığıyla uğraşırken bazı duyular aldık. Bölgedeki yönetim bizim faaliyetlerimizi engellemek veya durdurmak için hakkımızda bilgi toplamaya başlamıştı. Bu şekilde üzerimizde baskı kurmaya başladılar. Bu dönemde Telafer tamamıyla Kürt yönetiminin kontrolü altındaydı. Ellerindeki silahlı güçler, sahip oldukları parasal kaynaklarla ve destekledikleri siyasi oluşumlarla bizim çalışmalarımızın karşısındaydılar. Yine bu dönemde teşkilatımızda çalışanlar üzerine iftiralara atıldı. Hatta Musul'da yaşayan üyelerimizin Telafer'de sorun çıkardıkları gibi inanılması güç olan iftiralar atıldı üzerimize. Bütün çalışmaların arkasında eski Musul valisi yardımcısı vardı ve kendisi Kürttü. Tüm Musul bu adamın kontrolü

altındaydı ve vali sadece ismen orada bulunuyordu. Onun hakkında birçok şikayet olduysa da kimse ona bir şey yapamadı. Onun emriyle hakkımda tutuklama kararı çıkartıldı.

Peki siz ne yaptınız?

9 Temmuz 2007'de evden Irak Türkmen Cephesi binasına giderken yolda beni polisler durdurdu. O bölgenin polis müdürü de ordaydı ve ben kendisini de iyi tanıyordum. Çünkü bizi Musul'da herkes tanır ve kimseye bir zararımızın olmadığını bilirdi. O bana hakkımda valinin emriyle tutuklama kararı olduğunu üzülerek söyledi. Çünkü kendisi de çok iyi biliyordu ki biz herkese yardım için çalışıyorduk. Ben o dönem valiyi de çok iyi tanıdım ve kendisiyle hep Telafer'den gelen göçmenlerin sorunları hakkında görüşürdüm. Polis müdürü bana gelmemi söyleyince ben şaşırıp kaldım. Çünkü normalde Musul'da parti çalışanları öyle tutuklanmaz. Eğer haklarında dava açılmışsa veya karar çıkmışsa ancak o zaman tutuklanırdı. Ama benim hakkımda sebepsiz yere tutuklama kararı çıkmıştı. Ben ısrar edince polis müdürü valiyi aradı ve vali ona beni tutuklamasını ve Amerikalılara teslim etmesini söyledi. Bunun üzerine ben çok şaşırıp kaldım ama polis müdürü beni tanıdığı için gitmeme göz yumdu ve ben o arada tanıdıklarımın yanında kaldım. Daha sonra bizim folklor takımımız Yalova'da bir festivale katılacaktı. Onlarla beraber Suriye üzerinden Türkiye'ye geldim. Bu olay üzerine Musul valisi oldukça sinirlendi ve ben bu dönemde çok zorluklar çektim. Bu arada hep Irak'a geri dönmeyi düşündüm. Çünkü ailem hala ordaydı.

Bu olaydan sonra orada aileniz üzerine herhangi bir baskı uygulanmış mı?

Direkt olarak bir baskı oluşmamış ama ailem kardeşlerimin yanında kalırken evimize baskın yapılmış ve evim ve arabamı yakmışlar. Bu olay tam olarak 2007 yılı Ramazan ayında benim tekrar Musul'a geleceğimi söyledikten sonra, gelmem 2 gün kala oldu.

Peki aileniz nasıl Türkiye'ye geldi?

Ben Türkiye'ye geldikten sonra ailem orada büyük zorluklar yaşamışlar. Telafer'den Musul'a gelip yeniden başladığımız hayat bu olaydan sonra tamamen yıkılmış oldu. Sahip olduğumuz her şeyi yakmışlar hatta okula giden çocuklarımızın okul çantalarını bile.

Kaç çocuğunuz var?

4 çocuğum var.

Çocuklarınızın kaç o dönemde okula gidiyordu?

2 tanesi o dönemde okula gidiyorlardı. 2 tanesi henüz okul yaşında değildi. Bu olaydan sonra Irak'a geri dönme fikrimi değiştirdim. Benimse tek istediğim Irak'ta kalmak ve insanlarıma hizmet etmektir. Ben Türkiye'ye geldikten sonrada beni sürekli aradılar Musul'dan. Onlar da geri dönmeyi istiyorlardı. Ben de bu davanın sadece bir kişiye bağlı olmadığını ve Türkiye'de olsam da elimden gelen her şeyi yine yapacağımı söyledim. Daha sonrasında aileme vize aldım ve Irak'taki dostlarımla da yardımıyla ailem Türkiye'ye geldi. Özellikle biz Telafer'deyken maddi durumumuz gerçekten iyiydi. Musul'a geldiğimizde biraz zorlukta çeksek, diğer insanlara göre durumumuz çok iyiydi. Ama Türkiye'ye geldikten sonra yeni bir hayat kurduk. Tabii ki bu da kolay olmadı, çünkü Türkiye'de de sıfırdan hayat kurmak kolay değil. Her şey Irak'a oranla daha pahalı.

Peki Türkiye'de hangi statü ile kalıyorsunuz? Burada sadece oturma izniniz mi var ya da çalışma izniniz de mi var?

Ben Türkiye'ye ilk geldiğimde 1 senelik oturma izni aldım. Daha sonra ailem geldiğinde onlara da kendi üzerimden oturma izni çıkarttım.

Oturum iznini nasıl aldınız?

Irak Türkmen Cephesi üzerinden aldık. Çünkü ben 1998 yılından itibaren bu teşkilat için birçok görev yaptım ve en son Musul bölge sorumlusuydum. Bundan dolayı da teşkilat içinde tanınan birisiydim.

Yani size bir öncelik tanındı?

Evet. Teşkilat içinde aldığım görevler olsun, hem de Irak'ta yapmış olduğumuz çalışmalar yoluyla herkes bizi tanıyordu. Nasıl çalıştığımızı herkes biliyordu.

Türkiye'de ne gibi sıkıntılar çektiniz?

Beni en çok zorlayan şey Irak'ta alışmış olduğum çalışma düzeninin, yani her zaman yapmış olduğum işleri burada yapamamam ve pasif kalmam oldu. Ayrıca buradaki teşkilatında bize karşı soğuk davranması bizi çok üzdü ama ITC Başkanı Saadettin Ergeç Bey beni hep teselli etti ve destek oldu ve bize Irak Türkmen Cephesi üzerinden bir maaş bağladılar. Bizde bu şekilde kendi hayatımızı sürmeye başladık.

Sizinle beraber gelen başka aileler oldu mu? Veya 2005'te Telafer'de yaşanan olaylardan sonra Türkiye'ye göç eden sizin bildiğiniz veya tanıdığınız aileler var mı?

Genelde Telafer'den Türkiye'ye gelen fazla olmadı çünkü Telafer kökenli olup da Türkiye'de yaşayan çok azdı. Birçok insan da bundan dolayı ve oturma izni alamama gibi korkulardan dolayı Türkiye'ye gelmedi veya gelemedi. Ama benim bildiğim 3-4 aile var. Onlar da Birleşmiş Milletler üzerinden sığınma başvurusunda bulundular. Benim duyduğum kadarıyla onlar da çok sıkıntı çekiyorlarmış.

Peki aileniz Türkiye'ye uyum sağlayabildi mi?

Temmuz 2007'de ben Türkiye'ye geldim ve ailem Kasım 2007'de geldi. 4 çocuğumun 2 tanesi Irak'ta okula gidiyorlardı. Ama Türkiye'de sadece bir tanesi okula devam edebildi. Diğer çocuğumun evrakları olmadığı için hemen kayıt yaptıramadık. Ama Milli Eğitim Bakanlığının da desteğiyle tüm denklik işlemlerini hallettik. Çocuklarımın 3-4 ayda okula alışacaklarını söylediler. Okula gittikçe Türkçeleri de gelişti.

Çocuklarınız başlangıçta çok sıkıntı çektiler mi?

Evet, başlangıçta çok zorluk yaşadılar. Çünkü Türkmen Türkçesi biliyorlardı ama zamanla alıştılar ve şimdi hiçbir sorunları kalmadı. Şuan 3 çocuğum okula gidiyor.

Maddi sıkıntı çektiniz mi?

Hayır, maddi sıkıntımız olmadı.

Peki eşiniz Türkiye'ye uyum sağlayabildi mi?

Eşim sadece Türkmen Türkçesi bildiği için başta o da biraz sorun yaşadı. Ayrıca komşu çevresiyle de fazla ilişkisi yoktu. Daha sonra çocukların Türkçesi ilerledikçe onun ki daha iyi olmaya başladı. Daha sonra taşındık. Yeni taşındığımız yerde komşularımızda bizimle çok ilgilendi ve bu şekilde eşimde yeni bir çevre edindi ve Türkçesi daha da gelişti. Hatta onun Türkçesi belki benimkinden daha iyi olduğunu söyleyebilirim. Bu şekilde hayatımıza devam ediyoruz. Ben de yeniden Irak Türkmen Cephesi Türkiye temsilciliğinin de görev almaya başladım.

Şu an ki göreviniz nedir?

İlk önce Telafer-Musul koordinatörlüğü görevini üstlendim ve şu an bu görevimin yanında idari temsilcilikte yapmaktayım. Ayrıca internet temiz ile de ilgilenmekteyim ve bunun yanında danışmalıkta yapmaktayım. Benim için önemli olan zaten çalışmak. Ne görev aldığım önemli değil.

Geri dönmeyi düşünüyor musunuz?

Bu soruya cevap vermeden önce söylemek istediğim bir şey var. Benim Türkiye'de gözlemlediğim, buradaki Türkmenlerin farklı çatılar altında toplandığı ve farklı çalışmalar yürüttüğü. Oysa Irak'taki Türkmenler hep birlik içerisinde ve tek ses olma gayreti içindeler. Ayrıca Türkmenleri beklentisi sadece onları dinleyecek birisinin olması. Bende sürekli oradaki köylerin ziyaret edilmesi ve halkla diyalog kurulması gerektiğini vurguluyorum. Ama bizim oradaki arkadaşlarımız henüz bunları başarmış değiller. Benim Türkiye'de bulunduğum süre içerisindeki amaçlarım ilk olarak buradaki görevimi elimden geldiği kadar iyi yapmak ve ikincisi yine elimden geldiği kadar buradan bölgeye yardım göndermektir. Amacımız genel olarak Türkmen halkını her alanda desteklemektir. Ben de Türkiye'de bulunduğum bu süre içerisinde Ortadoğu'nun en önemli ülkelerinden birisi olan Türkiye'nin

tecrübelerinden faydalanmak ve yeni şeyler öğrenmek için mücadele ediyorum. Türkiye'den öğrenebileceğimiz gerçekten çok şeyler var.

Bir gün geri dönmeyi düşünüyor musunuz?

Tabii ki düşünüyorum. Eğer ortam yeniden müsait olursa geri dönerim.

Aileniz bu konuda neler düşünüyor?

Açık konuşmam gerekirse ne eşim ne de çocuklarım geri dönmek istemiyorlar. Çünkü Türkiye'deki hayata iyice alıştılar. Yaklaşık 2,5 senedir buradayız ve hepsi burada yeni bir hayata başladılar. Irak'ta ise hala ne güvenlik var ne de temel ihtiyaçları gidermek mümkün.

Bu söylediğiniz olumsuzluklar ortadan kalksa geri dönmeyi düşünür müsünüz?

Onu şu an bilemem. Gidip görmem lazım.

Özlediğiniz şeyler var mı?

Eşim oradaki akrabalarını, komşularını ve arkadaşlarını özleyiyor ama çocuklarım tamamen alıştı buraya.

Çocuklarınızın Türkmen davasına bakışları nasıl? Onlarda sizin gibi bu dava için çalışmak istiyorlar mı?

Büyük oğlum benimle hep büroya gelir. Ayrıca evde Türkmen televizyonunu seyrediyorlar ve sürekli gelişmeleri takip ediyorlar.

Türkiye'de faaliyet gösteren diğer Türkmen kuruluşlarıyla görüşüyor musunuz?

Tabii ki diğer grup ve derneklerle de görüşmekteyiz.

Peki size karşı tavırları nasıldı? Sizi kabul lendiler mi?

Bu konuda hayal kırıklığına uğradığımı söylemek zorundayım. Bana karşı neden böyle davrandıklarını bilmiyorum ama Telaferli olduğum için beni kötülediler. Beni en çok üzense bunun kendi insanımızdan gelmesi. Diğer milletlerde bu durum söz konusu değil ve ben hayatım boyunca bu dava hizmet etmiş bu dava için ça-

lışmış birisiyim. Burada bu tartışmalar yaşanırken bölgedeki insanımız sıkıntı çekmeye devam ediyor ve biz Irak'tayken asla böyle bölgesel bir ayırım yapmadık, ama burada maalesef bu ayırım yapılmaktadır.

Türkmenleri geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz ve Türkmenlerin Türkiye'den beklentileri nelerdir?

Ben Irak Türkmen Cephesi adına konuşmam gerekirse, biz Saddam Hüseyin döneminde çalışmalarımıza başladık. Telafer, Musul ve Kerkük'te yoğun çalışmalarımız oldu çünkü Türkmen nüfusu bu bölgelerde yoğun olarak yaşamaktaydı. Ama maalesef Türkmen Cephesini genişletemedik. Bunu bir hata olarak kabul edebiliriz. Ama biz hep Türkmen Meclisi'ne bağlı olarak çalıştık ve bu Meclis tüm partileri kontrol eder. Ama meclis bünyesinde çalışanlar maalesef her zaman doğru kararlar alamadı ve aldıkları kararları uygulayamadılar. Biz de Irak Türkmen Cephesi olarak tam organize olamadık. Ayrıca Meclis içi seçimlerde de başka insanlar seçildi. Bunun sebebi de sistemin yanlış olmasıdır. Dava için çalışan insanlar, davayı bilen, insanlarla bağlantısı olanlar bu Meclisin dışında kaldılar.

Gelecekte bu sorunların ortadan kalkacağı hakkında umutlu musunuz?

Ben her zaman umutluydum. Türkmen Cephesi olarak halkımızın yaşadığı sorunları ortadan kaldırmak için hep projeler ürettik. Ama grupların hepsinin birbirini eleştirdiğini görüyorum. En büyük sorun Türkmen milletinin aynı sorunları yaşmasına rağmen bir araya gelememesi. Eğer amaçlarımıza ulaşmak istiyorsak birlik olmamız lazım. Türkmen Cephesi'nin de yeni ekiplere ve takımlara ihtiyacı var. Sistemi değiştirip parti sistemine geçmemiz lazım. Tabanı ve sistemi olmayan partiler yok olmaya mahkûmdur.

Peki Türkiye'den ne bekliyorsunuz?

Türkiye'den beklentilerimiz gerçekten çok ve bu güne kadar bize yapılmış olan yardımlar için ne kadar teşekkür etsek azdır. Türkiye'nin Irak barışı için mücadele etmesini ve Türkmen halkının sorunlarını siyasi gündeme taşımalarını istiyoruz. Şimdi isteklerimizi burada saymakla bitiremem.

10. TÜRKMEN MİLLİYETÇİ HAREKETİ BAŞKANI HÜSAMETTİN TÜRKMEN

28 EYLÜL 2010

ORSAM: Bize kendinizle ilgili bilgi verebilir misiniz?

Hüsamettin Türkmen: 1953 Kerkük doğumluyum. İlk ve ortaokulu Kerkük'te okudum. Gençlik hayatımda sporla ilgilendim. Irak birinci lig takımlarından olan Kerkük Takımında oynadım. Siyasi hayatla tanışmam ve Türkmen davasıyla ilgilenmem de bu günlere dayanıyor. 1969 senesinde iki defa emniyetle tanıştım. Kerkük'te gençleri toparlayıp emniyete götürüyorlardı.

Emniyete alınmanızdaki sebep nedir?

Gençliğimin geçtiği mahallede Baas Partisi teşkilatlanmıştı. Biz de Türkmen davası savunucuları olarak Baas teşkilatlanmasına karşıydık. Sonuçta Baas rejiminin Türkmen lehinde bir sonucu düşünülemezdi. Adı üstünde Arap-Baas Partisiydi. Biz 14 Temmuz 1959 katliamını yaşayan kuşaktık. Ben o zamanlar 6 yaşındaydım. Eski köprübaşında krallık rejimine son veren 14 Temmuz 1958 Irak ihtilalinin birinci yıl dönümü kutlamaları için Türkmenler olarak yürüyüş yapıyordu. Ortalık bir anda karışmıştı. Biz ise saklandığımız herhangi bir evin bahçesinden yapılan katliamı seyrediyorduk.

Tanık olduğunuz katliamda neler yapıldı? Bize biraz bahsedebilir misiniz?

Bulduğum bölgeden baktığımda ilk olarak İmam Kasım Polis Merkezine ateş açıldı. Ateşin etkisiyle yürüyüş yapan topluluk dağılmaya başladı. Biz Eskiköprü üzerinde ne olduğunu anlamaya çalışırken, kortejin bir kısmı Atlas Caddesi istikametine ulaşmıştı. O nedenle Osman Hıdır'ın hunharca katledilmesi noktasında biz yoktük. Kortej uzundu ve her noktadan ateş açılıyordu. Biz evlerin bahçelerine saklanmıştık ve katliamı seyrediyorduk.

Neler yapıldı katliamda, nelere şahit oldunuz?

Komünist Kürtçü gruplar ellerinde halat, zincir, satır ve bıçaklarla sağa sola saldırıyorlardı. Kargaşa da ellerine düşen Türkmenler hırpalanıyor ve öldürülüyordu. Böyle zulüm görülmemiştir. Müslümanlarda kurban kesiminde dahi bir adab vardır. Kurbanının başı kibleye döndürülür ve kesim işlemi yapılır. Ama burada hayvana duyulan saygıyı bırakın insanlık adına yüz kızartan manzaralara şahit oluyorduk. 6-7 saat sonra biz evlerimize ulaşmıştık. Birkaç gün sonra olaylar hafifledi. Beşinci günün sonunda Irak merkezi hükümet tarafından askerler bölgeye gönderildi ve katliam durduruldu.

Ailenizden kimseyi bu katliamda kaybettiniz mi?

Katliamda biz ailemizden kayıp vermedik. Yaralananlar vardı. Biz ailecek esas sıkıntıyı ağabeyimi istediklerinde yaşadık. Ağabeyim eski teşkilatların içerisinde yer alıyordu. Onun peşinde çok koşturdular. Eskiden evler şimdiki gibi değildi. Evlerden evlere geçişler vardı. Ağabeyim hep hazırlıklı beklerdi ve ufak bir hareketlenme olduğunda kaçmasına yardım etmeye çalışırdık. Zaten evlerimizde silah mevcuttu, kendimizi savunmak zorundaydık. Bu katliamdan sonra Irak Hükümetinin hakkımızı arayamaya çağını biliyorduk. Kerkük'te Türkmenlere karşı teşkilatlanma da başlamıştı. Ortalık gergindi ve Türkmenlerde kendi içlerinden katliamın intikamını almak için bazı girişimlerde bulunacaktı. Hiç unutmam ve bunu birçok Türkmen dile getirmez ama ben sizinle paylaşayım. Kerkük'te katliamdan sonra Türkmenlerin teşkilatlanmasını sağlayan iki kişi vardı. Bunlardan birincisi Hasan Hancı ikincisi de meydanda hamamı bu-

lunan Hamamcı Menef'ti. Hamamcı Menef ve Hasan Hancı birlikte otururlarken Mehmet Çamurcu adındaki genç bir oğlana Mehmet Emin Şerbetçi'yi öldürmesi gerektiğini söylerler. Neden Mehmet Emin Şerbetçi diyecek olursanız, Şerbetçi Kürtçü komünistlerin başıdır. Bir gün evden ekmek almak için dışarı çıktığımda birkaç el silah sesi duyuldu ve Mehmet Emin Şerbetçi öldürülmüştü.

Ne zaman oldu bu olaylar?

Katliamdan 3-4 gün sonra. Teşkilat intikam almak isteyen Türkmenler tarafından oluşturuldu sonra hare hare yayıldı. Büyük ve küçük abim bu teşkilat içerisinde yerlerini aldılar. Kürtçü Komünistlerin karşısında intikam tугayı gibiydi. Durum böyle olunca Kerkük'te Kürt kalmadı, ölen öldü, kaçabilenler gitti. Bu kargaşa 8 Şubat 1963 tarihinde yapılan ihtilalle Abdulkerim Kasım diktatörlüğünün devrilmesi ve yönetimin Yarbay Abdusselam Arif'in devralmasıyla sona erdi. Ayrıca 1959 Musul-Kerkük katliamını yapanların elebaşları idam edildi ve Türkmenlerin güveni yeniden kazanılmaya çalışıldı. Fakat daha sonraları Baas Partisi duruşunu değiştirdi. Çünkü Türkmenler örgütleniyordu. Komünizme karşı olan Arap milliyetçileri de Türkmenlerin yanında yer alıyordu. Musul meselesinde de keza Kerkük Türkmenleriyle birleşmesi Baas Partisini tedirgin ediyordu. 1970 senesinde rahmetli Abdullah Abdurahman bize çok güzel bir şey anlattı. Dedi ki: "Irak'ta Dışişleri Bakanlığında bir daire var ve bu dairede eski İngilizlerin bıraktığı bir yazı ve bu yazıda Irak'ın üç milletli olduğu ve azınlıklardan oluştuğunu yazıyor". Bahsi geçen üç milleti sorduğumuzda "Arap, Kürt ve Türkmenler" diyerek evrakı gösteriyordu. Arap milletiyle ilgili açıklamalarda, Arapların Irak topraklarının sahibi olduğu yazıyordu. Gerekçe olarak nüfus çoğunluğuna Arapların sahip olması gösteriliyordu. Kürtler için yazılanlarsa bir hayli şaşırtıcıydı. Kürtlerin her zaman dağa çıkıp yol kestiklerini, merkezi hükümete karşı geldiklerini anlatıyordu. Türkmenler için ise çok akıllı, çalışkan, tahsilli insanlar olduklarını yazıyordu. Türkmenlerin çoğunun

Irak ordusunda üst düzey subay olduklarını, araştırmalarda ticaret ve genel kültür açısından önde olduklarını gösteriyordu. Bu milletin arkasında güçlü bir devlet var. Türkiye Cumhuriyeti. Onun için "her gelen rejim bu milleti yaşatmamalı" yazıyordu. Bu metinleri Abdullah ağabey bilir. Bize bir kütüphanede toplantı yaparken okutmuştu. Şimdi düşünüyorum da bütün bu teşkilatlanmalar, toplantılar yapıldı. Peki, neden Türkmen davası istediğimiz noktaya gelemedi. Yapılan teşkilatlanmalar kök salamadı. 1980'li yıllarda Türkiye ile de görüşmelerimiz oldu.

Bu konuya geçmeden önce siz Türkiye'ye ne zaman ve nasıl geldiniz?

1973 senesinde Türkiye'ye kaçak olarak geldim.

Neden kaçtınız?

Yok, kaçmadım, geri dönecektim. Biraz düşündüm kalmayı ama Rahmetli Alparslan Türkeş'in nasihatıyla geri döndüm.

Siz buraya gelir gelmez Rahmetli Alparslan Türkeş'i mi ziyaret ettiniz?

O niyetle geldim. Benden dönmemi ve orada mücadele vermemiz gerektiğini söyledi. Çünkü benim Türkiye'ye geldiğim süreçte biz Kerkük'te yeni teşkilatlanma süreci yaşıyorduk. Türkmen Milliyetçi Hareketi olarak şekilleniyorduk. Teşkilatlanmadan önce 24 Ocak 1970 yılında Irak hükümeti Devrim Komite Konseyi Türkmenlere kanun hükmünde Kültürel Haklar tanımıştı. Ancak kısa bir süre sonra Türkmenlerin eğitim haklarının ellerinden alınması sonucunda Türkmenler 1970 yılında öğrenci boykotları düzenledi. Bu süreç içerisinde işkenceler yapıldı ve arkadaşlarımızdan ölenler oldu. Biz de davamızı devam ettirmek için teşkilatlandık. Türkeş'te bu gelişmelerden haberdar olarak Kerkük'e geri dönmem gerektiği konusunda beni uyarıp, mücadeleye devam etmem gerektiğini söyledi. Bende onu dinleyerek yeniden döndüm, Irak'a ve çalışmalara devam ettim.

Öğrenciler neden boykot yapıyordu?

Öğrenci hareketinin olmasının sebebi 1970 senesinde bize kültür hakkı verildi. Kültür hakkı verilirken de bütün Türkmen okullarında yeni Türkçe okumamıza izin verildi. 3-4 ay sonra yeni Türkçeyi kaldırılıp, eski Türkçe eğitim vermeye başlandı. Bizde bunu kabul etmedik. 24 saat içerisinde bütün okulları kapattık, okullara gitmedik. Ben ciddi bir şekilde bu hareketin içindeydim. Kalanlardan bahsedersen, Silah Nevruz şu anda Avustralya'da, Muhammed İzzet Hattat vardı bir de. Bu adamların ciddi bir şekilde Türkmen davasına katkısı var. Önemli isimler arasında yer alan Kadir Ahmet Beyatlı ve Abbas Erenay var. Bunun yanında Saffet Ağabey var. Şu anda Hollanda'da yaşıyor.

Bunlar davanın önde gelen isimlerinden değil de arka planda olup asıl işi yürütenlerden mi diyelim?

Sayıdığım isimler çok iyi fikir adamlarıydı. Türkmen davası için de çok çalıştılar. Bir kısmı boykot zamanında içeri alındı. Boykot sürecinde ben de aktiftim. O dönemde Irak polis futbol takımındaydım ve iyi bir futbolcuymdum. Polisler bana kimlik sorduklarında ya da olayların olduğu zamanlarda nerede olduğumu tespit etmeye çalıştıklarında vereceğim cevabım hazır. Çünkü futbolcuymdum. Irak'ın en iyi takımında Umman Sporda oynuyordum. Bu nedenle olayların olduğu saatte sahada antrenmandaydım. Fakat boykotun başlamasından bir gün sonra benim hakkımda da yakalama emri çıkartıldı. İlk başta teslim olmadım. Ağabeyime teslim olmam gerektiğini söylemişler. Olmazsam ağabeyimi alacaklarmış. O dönemde evin tek çalışanı ağabeyimdi. Evin geçimini o sağlıyordu. O nedenle gidip teslim oldum. İlk başta Polis İstihbaratına götürüldüm. Orada bir gece sorguda kaldım. Ardından Askeri İstihbarata teslim edildim. Askeri İstihbaratta "18 yaşındayım ve iyi bir futbolcuym, beni bırakırlar" diye düşünüyordum ki, bir yüzbaşıya teslim edildim ve gözlerimi açtığımda işkence odasındaydım.

İşkence gördünüz mü? Neler yaptılar? Biraz bahsedebilir misiniz?

Tabi tabi herkes gibi ben de işkence gördüm. Türkmenler çok iyi bilir, biz, her zaman emniyetle karşı karşıya kalan insanlardık. Bir gece saat iki sularıydı oturuyorduk, kapı bir gumbürtüyle açıldı. Bizi işkenceye götürmeye geldiler sandık ama götürmediler. Ertesi gün polis istihbaratına gönderildim ve serbest kaldım. Çıktığımda yorgundum, işkence görmüştüm ve tek isteğim eve gidip yatmaktı. Eve vardığımda kapı çalındı. Gelen Muhammed İzzet Hattat'ın ablasının oğluydu. "Acele et, silahına sarıl Hüseyin Ali'yi öldürmüşler", dedi. Hüseyin Ali ile aynı yerdeydik. Benim 2 koğuş yanımdaydı. Meğer Hüseyin Ali işkence sırasında ölmüş ve cesedini Televizyon binasının yanında elektrik direğine asıp, "televizyon binasını bombalamak isterken elektrik çarptı" demişler. O gece koğuştaki sesler Hüseyin Ali'nin ölümümüştü. Hazırlanmaya başladım ki ağabeyim geldi. Birlikte Hüseyin Ali'nin evine gittik. Evlerimiz yakındı. Cenazeyi "şehitlik"e gömeceklerini söylediler ve Kerkük'ün hazır olması gerektiği kararını aldık. Kısa sürede siz deyin beş bin, ben diyeyim on bin kişi toplardık. Hatta kadınlara kabze verdik. Biz yerleştik sokaklara, güvenlik için. Çünkü her şeye hazırlıklydık. Bir baktık uzaktan bir konvoy geliyor. Yalan olması 20-30 polis arabası. Cenazeyi aldılar götürdüler ve bize teslim etmediler. Ertesi gün kim varsa içeride hepsini bıraktılar. Ben o gece çok düşündüm ve kendimce bir tahlil yaptım. Tahlile göre: biz teşkilat değildik ve onlar bizi bir balona benzetti. Balon şimdi patlamıştı. Çünkü rahmetli Hüseyin işkence sırasında ölmüştü ve biz bu duruma suskun kaldık. Şimdi gerçek teşkilat olma zamanıydı. Benim de davet edildiğim eski Tisin bölgesinde bir toplantı yapıldı. Toplantı da Türkmen Milliyetçi Hareketinin kurulacağını ve bizimde bu teşkilat içerisinde aktif rol almamız gerektiğine vurgu yapıldı. Teşkilat, Türkmenlerin haklarına sahip çıkılacak ve hakların elde edilmesi için mücadele verecekti. Teşkilatın amacı belliydi ve hızla Kerkük'te hareketin yaygınlaştırılması gerekiyordu. Ben de üzerime düşen vazifeyi yerine getirmek için çalışmalara başladım. Okullarda teşkilatlar kurduk. Kendi aramızda topladığımız paralarla bildiriler yayınlayıp dağıttık, kendimizi savunma adına silah alımı da

yaptık. Teşkilatlanma devam ederken gözler bizim üzerimizdeydi. Bu nedenle ben Bağdat polis takımına futbolcu olarak transfer edildim. Üç-dört ay burada oynadıktan sonra dayanamadım ve geri döndüm Kerkük'e. Kerkük ve petrol takımlarında futbol oynamaya devam ettim. 1973 yılında Baas Partisi benim de içerisinde yaşadığım mahallede etkinliğini artırdı. Etkinliğini özellikle burada artırmasının sebepleri, Petrol şirketlerinde çalışan işçilerin büyük kısmının burada ikamet etmesi, aydın kesimin burada yer alması, nüfusun büyük çoğunluğunun Türkmen olmasıydı. Bu süreçler yaşanırken bizim ilk yaptığımız iş Eskişehir Futbol Takımını kurmak oldu. Antrenman yapacağımız yeri mahalleden insanları toplayıp temizlettirdik, çimleyip mahalle sahası haline getirdik. Şu anda da o saha Spor Bakanlığından aldığım destekle stadyum oldu. Daha önce de anlattığım gibi 1973'de Türkiye'ye gitmek üzere karar aldım ve kaçak yollarla sahte pasaport kullanarak Ankara'ya geldim. Ankara'da Burhan'ı gördüm, kendisi Kerküklü Kilis Belediye Başkanıydı. Şerif Ağabey de oradaydı, o da Kerkük'te petrol şirketinde mühendisti. Türkiye'ye gelmişim ne yapsam diye düşünürken Gençlerbirliğinde antrenmana çıktım. Isparta'ya gidip orada hazırlık maçı oynadım, o zaman Gençlerbirliği ikinci ligdeydi ve yerleri de Maltepe'de Vehbi Koç Yurdu'nun yanındaydı. On beş ya da yirmi gün orada antrenmanda kaldım, tabi bu arada Milliyetçi Hareket Partisine gidip geliyordum. Yani hem antrenmana çıkıyor hem de siyasi milli çalışmalarımıza devam ediyordum. Alparslan Türkeş ile görüşmem de bu zaman aralığındaydı ve Bana nasihatleri oldu. Mücadeleye devam etmem gerektiğini söyledi.

Alparslan Türkeş mi böyle istemişti?

Evet, onun talimatına göre hareket ettim ve bireysel olarak Türkiye'den nasıl gidebilirim diye düşünürken Habur sınır kapısını geçerken polisler etrafımı sardı ve emniyete götürüldüm. Bir iki gün orada tutulduktan sonra Musul'a gönderildim. Ağabeylerimin o zaman haberleri oldu. Araya birilerini sokarak beni oradan aldirdılar. Antrenmanlara başladım. Yine antrenmanda olduğum gün beni bir istihbarat arabası gelip

götürdü. Orada epey bir işkence gördüm. Sonrasında beni büyük cezaevine götürdüler. Orada beni dinlenmem ve işkence işlerinin geçmesi için özel bir odaya yerleştirdiler. Çünkü mahkemeye çıkacaktım ve işkence izlerimin geçmesi gerekiyordu. Gider gitmez takatsizdim yattım, uyudum. Sabah uyandıgımda 50 kişilik bir odada açtım gözlerimi. Kafamı kaldırdığımda 1971 yılında bana işkence yapan kişileri gördüm. Kendimi toparladıktan sonra araştırma yaptım ve doğru hatırladığımı anladım. Bir gün ziyaretime ağabeylerim geldi. Onlara içeride düşmanlarımızın da olduğunu söyledim. Ağabeyim nasihat etti bana ve içeride çok fazla kalmayacağımı söyledi. Ayrıca beni, kendimi toparlamam için ve Türkmen olan hâkimin beni böyle görmemesi gerektiği konusunda uyardı. 5-6 gün içeri de kalmıştım. Odada bir teneke vardı onu parçaladım ve bir parçasını alıp onların üstüne salladım. biraz arbede yaşadık ve ben başka koğuşa gönderildim. O dönemde oranın merkez genel müdürü bir Türkmen'di ve beni takdir etti. Diğer koğuştaki 5-10 gün kaldıktan sonra mahkemeye çıktım. Mahkeme bizi serbest bıraktı. Yıl 1974'ün Şubat ayıydı, beni istihbarata çağirdılar ve Kerkük'ü terk etmem gerektiğini söylediler. Nasiriye'ye gitmem gerekiyormuş. Bir belge verdiler ve ben Nasiriye'de emniyete teslim oldum. Nasiriye'de bir arkadaşım rastladım o da Nasiriye takımında oynuyordu. Beni takıma aldırdı ve antrenmana çıktım.

Ne kadar kaldınız Nasiriye'de?

1974-1976 arası Nasiriye'de kaldım.1976'nın ikinci ayında maçımız vardı ve biz de maçı kazandırsak finale kalacaktık. Rakibi yenip finale kaldık. Kulüp başkan beni çağirdı. Bayram arifesi olduğu için ailemi görmek istediğimi söyledim. Onlar da bana izin verdiler. 3 gün sonra, bir hadise geldi başıma. Sivil polisler geldi ve beni sıkıştırdılar. Tabi biz de çevredeki arkadaşlarla karşılık verdik ve kavga çıktı. Bu olay üzerine beni aramaya başladılar ve bizim bulunduğumuz bölge tehlikeli olmaya başladı. Ben de bir yerden bulduğum silahla havaya ateş edip onların kaçmasını sağladım. Daha sonrasında da Fahrettin isimli bir kişini yardımıyla Kerkük'ü

terk ettim. Geri döndükten sonra futbol oynadığım kulübün başkanı vasıtasıyla Kerkük'te yaşadığım bu olay için şikâyetle bulundum. Daha sonrasında beni ifade için Kerkük'e çağırırsalar da yine başkanın yardımıyla ifademi bulunduğu yerde verdim ve bu konu da böylece kapanmış oldu. Daha sonrasında yine birkaç kez gözaltına alındım. Bu esnada bir kere Kerkük'e iki kerede Bağdat'a sevk edildim. Bağdat'ta kaldığım dönemde ciddi manada işkenceye maruz kaldım. Bunun sebebi ise Selahaddin kentinde yakılan ve Baas Partisine ait olan kütüphaneydi. Yapılan soruşturmada bu işi benim üzerime yıkmaya çalıştılar. Aile dostumuz olan ve Irak içerisinde nüfuzu olan iki Arap aşireti lideri sayesinde ben bu suçlamalardan kurtuldum. Ama Kerkük'te bulunduğum dönemde beni çok seven Abdülhadi isimli bir polis müdürünün bana gizlice "2 gün içinde beni tekrar gözaltına alacaklarını ve kaçmam gerektiğini söylemesi" üzerine aynı gece Kerkük'ten geçen bir kömür treniyle kaçtım ve Adil Şerif'in yanına sığındım. O da bana kaçmamı ve saklanmamı söyledi. Daha sonra ailemi görmek için eve geldim ama evin de basılmasıyla önce dayımlara sonra da teşkilatın o dönemki muhasebecisi olan İsmail Dabbah (Hurma)'ın yanına geldim ve bir süre onda kaldım. Daha sonrasında da Hasan Helvacı'nın yanına gittim. Kendisi aynı zamanda teşkilatında ilk kurucularındandı ve çok zengindi. O bana onun yanında kalabileceğimi söyledi ve beni koruyacaklarına dair söz verdi. Daha sonra yine o dönemde teşkilat içerisinde oldukça faal olan Nurettin Bozkurt geldi ve bana on tane pasaport getirdi Türkiye vizesi almak için. Ben de oradakilerin yardımıyla Hamit adıyla sahte bir kimlik hazırlattım. Daha sonrasında önce Musul'a oradan da Telafer'e Hacı Hamza'nın yanında gittim ve orada bir müddet kaldım. Oradan da Türkiye'ye geldim. Bunu da yine orada tanıştığımız eski bir Türkmen polis müdürünün yardımlarıyla başardık ve daha sonrasında da Türkiye hayatım başladı.

Türkiye'ye geldikten sonra Türkmen siyaseti adına neler yaptınız veya ne gibi faaliyetlerde bulundunuz?

Şeref Abdullah, Aydın Beyatlı, Turhan Ketene, Savaş Avcı ile de özel münasebetlerim oldu. Hepsiyle tartıştık Kerkük meselesini. Ben artık bu vatana gelmişim ve vatana ne yapabilirdim diye düşündüm. Kaçak gelmişim ve emniyet sürekli peşimdeydi.

Türk vatandaşlığını ne zaman aldınız?

Emniyete alındığım bir zamandı. Bir paşa, emniyet müdürü hepsi bir odadaydı. Onlara beni Irak'a göndereceklerini söyledim. Bana Türk olduğumu ve yarın mahkemeden sonra serbest kalacağımı söylediler.

Türkiye'de neler yaptınız? Hangi kurumlarda görev aldınız?

Ben her zaman siyasi teşkilatta görev aldım. 1985 yılında İstanbul'a yerleştim. 1990 yılında Milli Türkmen Partisinde Muzaffer (Arslan) Beye destek verdim. Daha sonra Irak Türkleri Yardımlaşma Derneğinde 1992 senesinde genel merkezde genel yönetim kuruluna, 1993 yılında genel sekreterliğe ve 1994 yılında da genel başkan yardımcılığına seçildim. 1996 yılında da görevi isteyerek bıraktım. 1993 yılında Türkmen Birlik Partisinden istifa ettim. İstifa etmemin nedeni yolsuzluk yapılmasıydı. Daha sonra kendi çabamla bir dernek kurdum. Dernekte ciddi çalışmalara ev sahipliği yaptık. 1991 yılında I. Körfez savaşında Türkmenlerden Türkiye'ye çok fazla göç olmuştu.

1976'da Türkiye'ye giriş yapmışsınız. O dönemde Türkmen göçleri nasıl oldu, sebepleri nelerdi?

Türkiye'ye bizim dönemin ikinci kaçağı olarak -Mahir Şimşek'ten sonra- ben geldim. 1991 yılında Türkmen göçlerinin yaşandığı bir zamanda Türkiye'de basında Kürtlerin göç ettiğine dair haberler yer alıyordu. Biz de Türkmen olarak sesimizi duyurmak için Muzaffer Arslan'la bir Türkiye'de yapılmak üzere protesto yürüyüşüne karar verdik. Protesto yürüyüşünün yetkisi bana verildi. Çok kalabalık olmamakla birlikte Kerkük'te Türkmenlere yapılanları kınadık ve

yürüdük. Üzerimize ateş açıldı. O zaman iki kişi öldü 1 kişi yaralandı. Akşam haberlerde Kürtler üzerine ateş açıldığı ve 2 Kürdün ölüp, 1 kişinin yaralı olduğu söylendi. Aradık ve durumu düzelttik. Türkiye’de bu iki şehit davamıza Türkleri ortak etti.

Türkiye’ye büyük göç zamanı ne kadar Türkmen geldi?

Büyük göç zamanı ben Şemdinli’de karşıladım kafileyi.

Bir sayı verebilmeniz mümkün mü?

Kayıtlarda vardır. Çünkü yiyecek, giyecek dağıtıldı.

Siz Türkiye’ye uzun zaman önce geldiniz. Türkiye’ye adapte olabildiniz mi? Aynı zamanda siz davanızı unutmayıp 2003 senesinden sonra dönmüşsünüz. Ama benim gördüğüm kadarıyla göçen Türkmenlerin çocukları davalarından uzaklaşmış ve Türkiye’ye yerleşmişler. Bunun sebebi nedir?

Biz Türkiye’ye geldik. Çünkü Türkiye’yi seviyorduk ve yardımımız dokunabilirdi. Bana birçok yerden yerleşmem için teklifler geldi ama Türkiye’yi vatan olarak görmüştük. 2003 yılıydı unutmam bir sabah arkadaşım Kerkük’e sabah kahvaltısına çağırmıştı. Mustafa Kemal Yayçılı ile gidecektik ve ben önden gidecektim o da bana yetişecekti.

Siz o zaman bölgede miydiniz?

Tabi.

Siz bekliyordunuz böyle bir durumu yani doğru mu?

Evet, biz bölgede bekliyorduk. Hatta 2001 yılında beklemeye başlamıştık. Hazırlıklarımızı tamamlamıştık.

Kerkük’e geçmeden önce biraz önce sordüğüm soruyu cevaplar mısınız?

Türkmenler Türkiye’ye geldiklerinde beni tanımazlardı. Ama ben onlara hep söyledim. Biz Türkmen olduğumuz için bu ülke bize kapılarını açtı. Bugün Türkmenler mühendis olabilmişse, doktor olabilmişse veyahut öğretmen olabilmiş ve aile kurabilmişse Türkiye’ye borçludur. Ama birçoğu vergisini ödemiyor. Türkmenler Türkiye’de vatan sahibi oldu. Ülkü Ocaklarının Türkmenlere faydasını hiç unutamam. Bizim çocuklarımız da unutmaz. Ne davamızı ne de Türkiye’nin bize yaptıklarını.

Belki sizin çocuklarınız unutmaz ama genel izlenim pek de davayı unutmadıkları izlenimi vermiyor. Örneğin 2007’de Kerkük mitinginde ben çok az genç gördüm.

Bu bir kriter değildir. Siz de iş yerinizde toplantılar yaptığınızda herkes gelmiyor. Bu durum ilgisizliği ya da davayı unuttuklarını göstermez.

Çok doğru söylüyorsunuz. Peki, bunun sebebi nedir?

Bunun sebepleri derneklerde, vakıflarda gençlik kolları yok. Gençlik kollarının kurulup, öğrencileri organize etmesi gerekiyor ve Türkmenler toplantıdan toplantıya görüşüyor. Birbirleriyle sıkı ilişkileri yok.

Aslına bakarsak herkesin ailesinden birileri Kerkük’te yaşıyor.

Türkmenlerde bir özellik var. Türkmenler kendilerini çok severler. 1918 yılından bugüne Türkmenler kötü şartlarda yaşadılar. Özellikle 1963’den bu yana ciddi bir kan kaybı yaşadılar. Özellikleri, kültürü gibi...

Burada yapılan hiçbir şey bölgeye yansımıyor diye sıkıntı duyuyordunuz değil mi?

Ondan çok şikâyetçiyim. Mesela geçenlerde “geleceğin siyasetçisi” başlığı altında bir sürü genç toplantıya getirildi. Toplantıya gelen çocuklar ya da konuklar hepsinin hısımlı, akrabası. Yani sanki dava tüm Türkmenlerin değil, kişilere mal ediliyor. Ben bu konu üzerine birkaç fikir ortaya

attım. Öğrenciler lise-2 sınıfından sonra sınava alınsın. Teşkilatlarda sorumluluk verilsin. Böylece sürecin nasıl işlediğine dair fikir elde etsin. Mesela geçenlerde bir öğrenci geldi, Türkmen kontenjanından. Oturuyoruz, “ ben Türkmen falan bilmem, Irak’lıyım. Türkmen diye bir şey yok” dedi. Hayretler içerisinde baktık ve Türkmen kontenjanında okuyan diğer öğrencileri araştırdığımızda maalesef sonuç parlak değildi. Bizim getirdiğimiz öğrenciler sadece okul bitirdi. Gelişim göstermedi.

Yetişmiş eleman eksikliği. Belki de bütün sıkkıntı buradan kaynaklanıyor.

Akraba, arkadaş göz önüne alınarak işler yürütülmeye çalışılıyor. Ben onlar olmasın demiyorum. Onlarda olsun ama bildikleri konularda pozisyon belirlensin. Böylece işler istikrarlı yürüsun. Siyasetle teşkilat birbirinden ayrıdır. Bizim ciddi bir teşkilatlanmalarımız vardı. Irak’ta günlerce bunların üzerine kafa yoruyorduk.

2003’den sonra teşkilatlanmayı nasıl yaptınız?

Teşkilat sistemini yaşadık. Bana siyaseti sorarsanız anlamam ama teşkilattan anlarım. Şu anda ne kadar kuruluş varsa bizim çatımız altında kuruldu. Ondan sonra bizden ayrıldılar ve sonuç olarak da şimdi başarılı olamadılar. Ama biz sorumluluk alıyorduk, haftalık çalışmalar yapıyor, rapor istiyordum çalışanlardan. Raporları oturup değerlendiriyorduk. Hatalar yapılabilir ama hataların tekrarı kabul edilmemeli. Başka adam mı yok onun yerine bu işi yapabilecek. Türkiye’de çok iyi kişiler yetişmiş onlarla da çalışılabilir. Ayrıca bir öğrenci sınıfta kalmış ama hala kontenjanlardan yararlanıyor. Bu çocuk nasıl sınıfta kalır. Kalmasının sebebi nedir?

O zaman bize Türkmen Milliyetçi Hareketi ile ilgili bilgi verebilir misiniz? 2003 sonrası nasıl bir teşkilatlanma yapısı hazırladınız?

2003 yılından önce teşkilatımızda önceliğimiz halktı. Elimizde tüzüğümüz de dâhil olmak üzere her şeyimiz hazır. Teşkilatlanma süreci başladığında ilk işimiz yandaşlarımızı toplamak

oldu. Okullarda gençlerle konuşup örgütsel yapımızı güçlendirdik. Ardından mahalleleri örgütledik. Böylece okullardan başlayan dava yandaşlarımız mahallelerde de örgütlendi. Mahallelerden sorumlu kişileri belirledik. Böylece mahalle istihbaratı toplayabilecektik. Şu anda da Kerkük’te 10 mahalle muhtarını biz tayin ettirdik. Peki, bu bize ne gibi avantajlar sağlayacaktı. Avantajı çok, çünkü Türkmen sahasında mahalle önemlidir. Bizim için birinci etapta öğrenci hareketi, ikinci etapta askeri teşkilatlanma ve üçüncü etapta da mahalle teşkilatı önemlidir. Biz bu başlıklar altında projelerimizi oluşturduk ve çalışma modellerimizi belirledik. Teşkilat ne demektir? Teşkilat istihbarattır. İstihbaratı sağlamak olmayan teşkilat ne siyaset yapabilir ne de varlığını devam ettirebilir. Bilgi olmadan siyaset yapılamaz. Bilgiyi sağlayan iyi bir teşkilatlanmadır. Bizim burada başarılı olmamızı sağlayan unsur bir anda birçok insanı toparlayabilme kapasitemizin yüksek olmasıydı. Biz her gece 10’ar kişilik nöbetçiler yerleştirirdik. Nöbetçilere eğitim verirdik. Örneğin, uykusuz kalma, bir gün boyunca yemek yememe, gerekirse aynı tabakta aynı kaşıkla yemek yeme gibi.

Böylece siz Türkmenlerin kendini savunması için bir güç oluşturmaya çalıştınız?

2004’te biz bir boykot yaptık. Bu boykot Irak tarihinde bir ilkti. Dünya basını bundan bahsetti. Bu boykot sonrası Irak anayasasında Türkmen adı geçti. Biz ölümü göze aldık. Bağdat’a Amerikan askerlerinin giriş yaptığı kapıyı kapattık. Hiçbir Kürt içeri giremedi. Neden bunlar Türkmen davasında gündeme gelmiyor. Bizi gündeme dövdüğümüzde, basıldığımızda, işkence gördüğümüzde gündeme getirdiler ama biz yaptığımız işlerle gündeme gelemedik. Bunu takip eden zamanda öğrencilerimiz Milli Eğitim Müdürlüğünde boykot yaptılar. Milli Eğitim Müdürlüğünün kapıları kapatıp kimseleri içeri almadılar. 3 gece dışarılarda yattılar.

Kaymakamlık meselesinde de siz aktif miydiniz?

Kaymakamlık meselesinde yürüyüşü biz organize ettik. Yürüyüşün korunması bize aitti. Biz korumasaydık yürüyüş olmazdı. Her sokak başına 10 kişi koyduk. ITC'nin 4. Kurultayında da biz araya girdik. Konuya Milliyetçi Hareket el koymuştu. Kargaşa çıkmaması için önlemlerimiz almıştık. Saadetin Ergeç büroyu terk etmiş eve gitmişti. Daha sonra yönetim kurulunda bazı kişiler ITC'nin Genel Merkezi'ne el koydu. Sonra ben oraya gittim ve Sadettin Ergeç'i çağırdım. "Ben burada olduğum sürece hiç kimse sana dokunamaz" dedim. Sonra herkes gitti oradan.

Bu olay 2008'de mi olmuştu?

Evet. Şubat ayıydı sanırım.

Sizin sahadaki temel amacınız o halde siyaset yapmak değildi.

Hayır değildi. Hala da değil. Bizim temel amacımız şudur: İyi eğitimler vererek herhangi bir Türkmen'in Türkmen Milliyetçi Hareketi içinde görev yapmalarını sağlamak. Anlayacağınız Türkmen davasının fikri sağlam temeller üzerine kurulursa, insanlar yetiştirilebilirse çok daha iyi hizmet verilebilir. Ama şu an da Türkmen davası profesyonel bir memur zihniyetiyle idare ediliyor. Herhangi biri Kerkük'e geldiğinde orada teşkilatlanmayı yapmak gerekir. Her yerde idari sorumlularımız var. Kapıların kapalı olması gerekir.

Şu anda da aynı yapıya devam edebiliyor musunuz?

Evet, ediyoruz.

Türkmen siyasetini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Siz son seçimleri başarılı buluyorsunuz. Ancak ben böyle düşünmüyorum. Çünkü Kerkük'te Türkmenler ne kadar uyandı? O zaman "Kerkük'te tek liste çıkaralım, diğer yerlerde na-

sıl istiyorsanız öyle yapalım" dedik. Fikrime saygı duyuldu. Adalet Partisi katılmadı bize. Partileri bir araya toplayarak durumu bildirdik. Bize döneceklerini söylediler. Ama bizim yaratmaya çalıştığımız avantajı kullanamadılar.

Nüfus meselesiyle ilgili olarak ne düşünüyorsunuz?

Irak'ta nüfusumuz az gösterilerek meclisteki etkinliğimiz azaltılmaya çalışılıyor.

Bunlar için neden bir şeyler yapılmıyor?

Türkmenler bütün partileri bir araya toparlayıp bir liste çıkarsaydı çok daha iyi olurdu. Böyle bireyselle oy kullanıldı. Yine de bu seçim bir adımdı ve daha iyi sonuçlara ulaşacağız. Daha iyi sonuçlar için de halkla olmak gerekir. Halka fil dişi kulelerinden bakmak sağlıklı değil. Ayrıca Türkiye'nin hep Türkmenlerin arkasındaki desteğini de ortaya koymak lazım.

Son soru olarak size ne bir siyasetçi, ne bir parti başkanı ne de bir Türkmen dava adamı olarak değil de sadece bir Türkmen gözüyle Türkiye'den ne bekliyorsunuz?

Bize destek verdi bunu inkâr edemem ama zihni açık tutamadı. Davanın devamı niteliğinde adam yetiştirmede. Örneğin, İran Necef'te bir fuar yaptı. Türkiye neden yapamadı. Olay sadece okula gitmek değildi. Gençlerin iyi yetişmesi gerekiyordu. Türkiye Türkmen davasına destek vermek istiyorsa elini taşın altına sokacak. Irak böyle gitmez. Elde edilen 2 tane bakanın Türkmen davasına ne kadar faydası olur. Geleceği düşünüyorsan geleceğin kadrosunu yetiştirmek gerekir. Türkmenlerden bir tane dava adamı yürütecek insan yok. Türkmenleri paraya alıştırdılar. Türkmen davasında adım atmak gerekiyorsa önce bunun kırılması lazım. Sonra gerisi gelir zaten.

Biz çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

Ben de size teşekkür ediyorum.

B. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

1. TÜRKMENELİ KÜLTÜR MERKEZİ BAŞKANI DR. MUSTAFA ZİYA

9 ŞUBAT 2009

ORSAM: Türkmeneli Kültür Merkezi'nin kuruluş amaçları hakkında bilgi verir misiniz?

Mustafa Ziya: Türkmeneli Kültür Merkezi, Irak'ın dışında üniversite öğrenimi gören Iraklı Türkmen öğrencilerin işlerini takip etmek, seçimlerini yapmak ve kendilerine destek olmak amacıyla kurulmuş bir merkezdir. Merkezimiz Şubat 2002'de kurulmuştur. Şubat 2002'den önce ise bu çalışmalar Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilciliği bünyesindeki Öğrenci İşleri birimi tarafından yürütülmekteydi. Merkezimiz kurulduktan sonra öğrenci ve kültür işleri gibi konular Temsilcilikten devralınmıştır. Merkezimiz, Irak'ta öğrencilerin seçimini yapmakta, Türkiye'ye getirilmelerini sağlayarak burada kendileri için gerekli kontenjanları talep etmektedir. Öğrencilerimizin TÖMER süreçleri takip edilmekte, ardından fakültelere dağılımları sağlanmaktadır. Öğrenim süreleri boyunca da, Merkezimiz ihtiyaç duydukları tüm işlemleri takip etmekte, kendilerine destek vermektedir. Büyük Öğrenci Projesi kapsamına alınan öğrencilere, Merkezimiz de ek maddi destek sağlamaktadır.

Büyük Öğrenci Projesi'nin dışında yürütülmekte olan projeleriniz de var mı ?

Bir diğer önemli projemiz de 1997'de başlamış ve sonradan Merkezimizin çalışmaları kapsamına girmiştir. Irak'taki resmi Türkmen okullarının, yani Türkçe eğitim veren okulların Türkçe öğretim müfredatını, okul kitaplarını hazırlamak, bu kitapların tercümesini, denetimini ve incelemesini yaparak baskıya hazır şekilde bölgeye göndermek Merkezin görev tanımı içindedir. Bu okullarda okutulan kitapların birçoğunun

tercümesi yapılmakta, denetimden geçmektedir. Hatta bazılarının dizgisi de burada yapılmakta, bir bölümünün filmleri çıkartılıp baskı için bölgeye gönderilmektedir.

Kültür Merkezi'nde her zaman yoğun bir ziyaretçi trafiği dikkat çekiyor. Öğrencilerin günlük

meşgalelerine hitap eden imkânlarınız da var mı?

Türkmen öğrencilerin sosyal yaşamlarını arzu ettikleri şekilde yönlendirebilmeleri için Merkezimizin binasının birinci katında bir öğrenci lokali açılmıştır. Ankara'daki öğrencilerimiz boş zamanlarını bu lokalde geçirmektedir. Lokalin bir kütüphanesi ve internet kafesi mevcuttur. Ayrıca çeşitli vesilelerle yaptıkları toplantılar için de burayı kullanmaktadırlar. Öğrenciler tarafından kurulan Türkmeneli Öğrenci Birliği, bir teşkilat yapısı çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Türkmeneli Kültür Merkezi, Türkiye'de tertiplenen Türk Dünyası aktivitelerine katılmak isteyen öğrencilerimize gerekli hazırlıkları yapabilmeleri için destek vermektedir.

Türkmeneli Kültür Merkezi'nin yürüttüğü projelerin bölgede yaşayan Türkmenler için önemi nedir?

Öncelikle Irak'ın şartlarını ve geçmişini titizlikle ele almak gerekmektedir. Irak genelinde 2003'e kadar Türkçe eğitim ve öğretim yoktu. Dolayısıyla 2003'ten sonra bir anayasal hak olarak açılan Türkçe okullara destek vermek çok önemlidir. Orada öyle bir eğitim olmadığı için, açılan okullarda öğretmen sıkıntısı yaşanmaktaydı. Ki bu sıkıntı halen devam etmektedir. Merkezin en

büyük katkılarından biri bölgede öğretmen yetiştirmektir. Çocuklara Türkçe okutabilmek için Türkçe eğitim veren öğretmenler yetiştirmek gerekmektedir. Bu konuda 1992'den itibaren, önce güvenli bölgede yani Irak'ın kuzeyinde okullar açıldı. 2003'ten sonra, Irak'ın genelinde Türkçe eğitim veren okullar açıldı. Bunların eğitim elemanlarını yetiştirmek Merkezimizin misyonu oldu ve bugüne kadar yüzlerce eğitim görevlisi yetiştirildi. Pek tabii bölgede Türkçe eğitim tecrübesi yoktu; daha önce hiç böyle bir şey olmamıştı. O okulları ayakta tutmak, bilimsel ve teknik destek vermek, buradan öğretmenler gönderip oradaki öğretmenlere eğitim vermelerini sağlamak, Türkçe kurslar açmalarını sağlamak Merkezimizin başlıca uğraşları arasında. Bu hizmetlerin hayati önemi haizdir. Çünkü bir toplumun varlığını yeniden ortaya koyabilmesinin yolu eğitimden geçmektedir. 1992'den itibaren güvenli bölgede yani Irak'ın kuzeyinde, Türkçe eğitim veren 13 okulla işe başlandı. Orada lise mezunları verdik ve şu anda öğrenimlerini fakültede devam ettirmektedirler. 2003'ten sonra da Irak'ın diğer bölgelerinde bu okulların bütün müfredatları, programları ve malzemeleri Kültür Merkezi tarafından sağlanmaya başlamıştır. Oradaki eğitimi bu şekilde ayakta tutarak hedef gelecekte kendi imkânlarıyla Türkçe eğitim verebilecek kadrolar yetiştirmektedir. Bu hususları incelediğinizde, Kültür Merkezinin bölge için öneminin ne derece büyük olduğunu görebilmekteyiz.

Yakın dönemde uygulamaya geçecek yeni projeleriniz var mı?

2009 yılıyla birlikte başlayan birtakım projelerimiz var. Bunların en önemlisi, Türkiye'deki eğitim süreçlerini tamamlayan öğrencilerin bölgeye dönüşünün ve orada iş sahibi olmasının sağlanmasıdır. Bu konuyu Irak Türkmen Cephesi ile de görüştük. Bizlerin işi, mezun olduktan sonra öğrenci için yapacağımız şey orada iş imkânı sağlayarak işin başına geçmelerini temin etmek olacak. Bir diğer çalışmamız, bölgedeki eğitimi daha akademik ve daha bilimsel temel-

lere oturtmak için bir vizyon belirlemek olacak. Amaçlar, yöntemler ve araçlar gibi hususları irdeleyeceğiz. Bölgeye yaptığım ziyaretlerde eğitim yetkilileriyle de görüşüyorum. Amacımız kurumlarımızdaki eğitim süreçlerini, Irak'ın milli eğitim süreciyle bütünleştirmek. Bunun hazırlığını yapmaya çalışıyoruz. Şu an orada okula giden bir çocuk okuma-yazma kitabını okuyor ama bunun dışında okuyabileceği Türkçe bir hikâye kitabı dahi yok. O yüzden, yardımcı kitaplar gibi farklı araç gereçler göndereceğiz. Her aşamada okuma hevesini artıracak araçlar oluşturacağız. Anaokulları için özel malzemeler olacak. Gerekli hazırlığı yaptık. Ayrıca, uzaktan eğitim sistemi uygulayacağız. Okul kitaplarını görsel hale getireceğiz. Bu büyük bir projedir ve başlatmış bulunuyoruz. İlaveten, bölgede bir öğretmen enstitüsü açmayı planlıyoruz. Böylece öğretmenleri daha hızlı bir şekilde yetiştirebileceğiz. Enstitü kurs değil, 2'şer yıllık eğitimler verecek. Daha kurumsal biçimde öğretmen yetiştirilecek. Yine, belli Türkmen bölgelerindeki kültür merkezlerine destek olacağız. Yeni kültür merkezleri açacağız. Mesela Kerkük'te bir milli kütüphane açmak için girişimde bulunan arkadaşlar var. Kendileriyle görüştük; gerekli desteği vereceğiz. Bu kütüphane için büyük miktarda kitap alımı yaptık. Musul'a bağlı Reşidiye kasabamızda bir kültür merkezi var. Onlara da aynı şekilde kitap ve internet desteği sağlamayı düşünüyoruz. Son olarak, 2009 yılından itibaren öğrenci seçiminde uygulanan yöntemlerde bazı yenilikler yapacağımızı belirtmek istiyorum. Bölgeden getirilecek öğrenciler belli bir süre gözlemlendikten sonra tespit edilecek. Başarı düzeyleri ve toplumlarına hizmet etme arzusu yüksek gençlerimize öncelik verilecek.

Türkmeneli Kültür Merkezi'nin Türkmen toplumuna yaptığı değerli hizmetlerin artarak devam etmesini temenni ediyoruz. Çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Ben de ORSAM'a duyarlılığı için teşekkür ediyorum.

2. TÜRKMENELİ İŞBİRLİĞİ VE KÜLTÜR VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH TÜRKCAN

5 MART 2009

ORSAM: Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı'nın kuruluş amacı ve felsefesi hakkında bilgi verir misiniz?

Fatih Türkcan: Vakfımızın temel amacı, yasal düzenlemeler dâhilinde; din, ırk, renk, siyasi görüş, inanç ve mezhep farklılığı gözetmeksizin, insani yardım, kültür, sanat, eğitim ve sağlık alanlarında hizmet vermektir. Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı (TİKV), insan hakları alanında, insani yardım ve sağlık alanlarında, kültür, sanat ve eğitim alanlarında faaliyet göstermektedir. Ayrıca, merkezi Berlin'de bulunan Iraklı Türkmenler İnsan Hakları Derneği ile merkezi Kerkük'te olan Irak Türkmen Cephesi, İnsan Hakları Merkezi, Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği, Türkmeneli Radyo Televizyon Kurumu ile işbirliği yaparak bu kuruluşların gerçekleştirdikleri faaliyet ve projelere hizmet gereği mali destek sağlamaktadır. Diğer Türkmen dernekleriyle de işbirliği içerisindeyiz, onların yaptıkları faaliyetleri desteklemekteyiz.

Okurlarımızı, Vakfınızın faaliyet gösterdiği alanlar ve yürütmekte olduğu projeler hakkında aydınlatır mısınız ?

Vakfımızın insan hakları alanında gösterdiği faaliyetlerin başlıca amacı, başta Irak olmak üzere Ortadoğu, Orta Asya ve Balkan ülkelerinde yaşayan Türkmen toplulukların ve diğer azınlıkların kültürel, eğitim ve diğer azınlık hakları için çalışmalarda bulunmaktır. Bu bağlamda, konuyu uluslararası platform ve mahfillere taşımak, buralarda destek aramaktır. Ayrıca bölgede ve dünyada insan hakları ile ilgili uygulamaları araştırmak, saptamak; tutuklu, hükümlü, gözetim altında bulunanların yaşam koşullarını iyileştirmek için çalışmalar yapmak, konu ile ilgili

bilimsel araştırma ve inceleme yapmak ve yaptırmak, raporlar hazırlamak, raporları belgelerle tevsik etmek, rapor ve dokümanları ilgili uluslararası kurum ve kuruluşlara iletmek, yaymak, kamuoyu, hükümet ve parlamentoların bu yönde dikkatlerini çekmek, insan hakları ihlallerini önlemek için bölgede ve dünyada ilgili uluslararası organizasyon ve hükümetler nezdinde çaba harcamak, yaptırımlar uygulamaya ikna etmek, gerekli izinler alındıktan sonra konu ile ilgili sempozyum, panel, sergi, konferans, toplantı ve gösteri gibi etkinlikler tertip etmek veya yukarıda sıralanan amaçlara hizmet eden etkinliklere katılmak, Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası insan hakları kuruluşları adına insan hakları gözlemciliğini yapmak da vakfımızın kuruluş misyonları arasında yer almaktadır.

Irak gibi istikrarsız coğrafyalarda ortaya çıkabilecek insani problemleri gidermek de vakfımızın bir başka amacıdır. Bu çerçevede, mülteci, göçmen ve sığınmacıların barınmalarını sağlamak amacıyla kamp ve yurtlar kurmak, kurulmuş ve kurulacak olanlara destek olmak; sosyal, ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarının giderilmesi için çalışmalar yapmak ve bu konuda çalışan kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, mültecilik ve sorunları ile ilgili çalışmalar yapmak, bu konuların daha iyi anlaşılabilmesi ve sorunlara çözüm üretilebilmesi amacıyla kitle iletişim araçlarını kullanarak kamuoyunu aydınlatmak ve desteğini sağlamak öncelikli faaliyetlerimiz arasında yer almaktadır. Ek olarak, demokrasi kültürünü yaymak, sosyal yaşam seviyesini yükseltmek, sosyal yapıyı geliştirmek amacıyla araştırmalar yapmak, anketler düzenlemek, geniş kitleleri ve kamuoyunu aydınlatmak gayesini gütmekteyiz. Tabii bu noktada, kitle iletişim araçlarından da yararlanmaktayız.

Vakfımız insani yardım ve sağlık alanlarında yasal mevzuat çerçevesinde din, dil, ırk, renk, siyasi görüş, inanç ve mezhep farkı gözetmeksizin dünyanın her yerindeki olası afetlerde, kıtlık ve savaşlarda afetzedelere yardımda bulunmak; gerekli izin alındıktan sonra aynı amaçlarla yurt içinde veya yurt dışında aynı ve nakdi yardım kampanyaları tertip etmek; muhtaçlara sıhhi ve tıbbi yardımlarda bulunmak; sağlık ocağı, poliklinikler, bilimum tedavi kurum ve kuruluşları, kreşler, anaokulları ve bakımevleri açmak ve inşa edip idame, idare etmek; bunların araç gereçlerini ve donatılarını sağlamak; bu sahalarda amme hizmetinde bulunan resmi ve özel müesseselere yardımda bulunmak; yurt içinde ve yurt dışında özellikle Türkmeneli bölgesinde yaşayan, güçsüz, dul, yetim, muhtaç ve fakirlerle aynı ve nakdi yardımda bulunmak; bu amaçla yönelik faaliyet gösteren kurumlarla işbirliği yapmak; bu gaye ile ilgili gerekli izni aldıktan sonra yurt içinde ve yurt dışında yardım kampanyaları tertip etmek gibi faaliyetlerde bulunmaktayız.

Geri kalmışlıkla mücadele etmek için ise, Türkmeneli bölgelerinde yaşayan insanlara, yaşamlarını idame ettirebilmelerine katkı sağlayacak yardımlarda bulunmak ve bu amaçla ilgili fizibilite raporları ve projeler hazırlamak, uygulamaya koymak, gerekli finans kaynağı sağlamak şarttır. Bu noktada bölge insanların sanatsal eğitimi için beceri kursları, terzihane, konfeksiyon ve dokuma atölyeleri açmak veya açılmasına yardımcı olmak, katkı sağlamak ve aracı olmak; gerekli üretim araç ve gerecini temin etmek gibi faaliyet alanlarımız mevcuttur. Bölgenin tarımsal ve sınai kalkınmasını gerçekleştirmek gayesi ile araç gereç, ham ve mamul madde, gübre, tohum, ilaç v.s. temin etmek veya yardımında bulunmak zorundayız. Yol, su, elektrik ve kanalizasyon gibi alt yapı hizmetlerini gerçekleştirmek, bu alanda ihtiyaç duyulacak ekipman ve malzemeyi temin etmek veya temin edilmesi için aracı olmak; bölgesel kalkınmanın gerçekleşmesi için araştırmalar yapmak, istatistik ve etüt raporları hazırlamak ve tüm bu yukarıda

anlatılan faaliyetlerle ilgili destek sağlanması ve yardımda bulunulması için kişi, kurum veya kuruluşlar nezdinde teşebbüste bulunmak veya aracı olmak vakfımızın faaliyetleri arasındadır. Kültür, sanat ve eğitim alanları ise vakfımızın hayati önem atfettiği bir başka konudur. Düşünce, kültür, dil ve resim-heykeltraş, tiyatro, müzik gibi sanatsal çalışmaların devamı, tekâmülü, korunması ve her türlü vasıta ile yaygınlaşması için teşebbüslerde bulunmak, bu yolda yurt içinde ve yurt dışında müesseseler kurmak, kurulmuş olanlara iştirak etmek veya yardımlarda bulunmak; dinlenme, spor, sanat, müzik, tiyatro, resim ve kültürün diğer sahaları ile ilgili ihtiyaçları karşılayacak kültür ve sanat merkezleri, kamp, sosyal tesis, misafirhane, spor, müzik ve konferans salonları ve sair bina ve tesisleri inşa ve idare etmek; aynı amaçlara hizmet eden yurt içinde ve yurt dışında hizmet veren kurum ve kuruluşlara yardım yapmak ve destek olmak; camiiler, örneğin Hüseyiniye(Şii) Camisi ve her türlü tarihi yapı, bina, anıt eserlerini onarmak, donatımını ve tefrişini sağlamak; gençlerin görgü ve bilgilerini artırmaya veya sanatının gelişmesine yönelik yardım ve teşvik tedbirlerini almak; düşünce, kültür ve sanatla ilgili alanlarda yarışmalar düzenlemek, ödüller ihdas etmek, sergiler açmak, paneller, konferanslar ve kongreler tertiplemek, yurt içi ve yurt dışı turlar düzenlemek; aynı gaye için kitap çıkarmak ve her türlü yayını yapmak, basmak, yaymak ve satmak için gerekli her türlü tesis ve şirketi kurmak ve işletmek veya bunlara iştirak etmek; yurt içinde ve yurt dışında aynı gaye ile faaliyette bulunan müesseselere aynı ve nakdi yardımlar yapmak; veya yardım yapılması için yurt dışından veya yurt içinden yardım toplamak, aracı olmak gibi konular da vakfımızın ilgi sahasına girmektedir.

Aynı zamanda, tahsilin her derecesindeki ihtiyacı karşılamak için; okul, yurt, öğrenci merkezi, kütüphane ve kurs binaları, dershaneler inşa ve tesis etmek ve bunları idare etmek; her derecedeki eğitim müessesesinde tahsil, ihtisas, doktora ve ilmi kariyer çalışması yapan; yurt dışına yüksek tahsil (lisans) ve lisansüstü eğitim

ve lisan öğrenmek veya görgü ve bilgisini artırmak veya ilmi, fikri ve sanatla ilgili faaliyetlerde bulunmak için veya benzeri sebeplerle giden öğrencilere, her türlü nakdi ve ayni yardımlar yapmak, karşılıklı veya karşılıksız burs vermek ve öğrencilerin iskân, iaşe ve barınmalarına yardımcı olmak vakfımızın temel faaliyetlerinden- dir ve kuruluş felsefesinde önemli bir yer işgal etmektedir.

Vakfımız öncelikli olarak Irak'ta ve Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin eğitim ve sağlık ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Türkmen vatandaşlarımızın eğitimlerini sürdürmelerine yardımcı olmak amacıyla doktora ve lisans dâhil şu ana kadar 1000'in üzerinde yüksek tahsil öğrencisine burs verilmiştir. Bunun yanı sıra, Irak'taki okullarda Türkçe eğitim gören orta öğrenim öğrencilerinin kitap ve kırtasiye gibi diğer ihtiyaçlarının karşılanması için mali destek sağlanmıştır. Okulu olmayan yörelere okul yaptırılması ve mevcut okulların onarımının yapılması desteklenmiştir. Türkmeneli bölgelerinde kütüphane yapımı ve okul kütüphanelerinin geliştirilmesi için kardeş vakıfların katkılarıyla özellikle Kerkük Vakfı ile işbirliği yapılarak 10.000'in üzerinde çeşitli kitap ve gerekli her türlü donanım, kitap, dergi, cd, bilgisayar vs sağlanmıştır. Tiyatro alanında büyük sanatçımız Sayın İsmet Hürmüzlü yönetiminde tiyatrocularımızı Türkiye'ye getirerek çeşitli eğitimlerin alınmasını ve sahnelendirilmeleri sağlanmış, Kerkük'te İsmet Hürmüzlü adına tiyatro salonu kurulmuş ve burada eğitimler vermeye başlanmıştır. Müzik alanında Türkmeneli bölgesinden sanatçılarımız, Türkmeneli sanatının ve kültürünün sembol ismi Sayın Abdurrahman Kızılay ve Sayın Mehmet Özbek yönetiminde Türkiye'ye getirilerek çeşitli konserler yapılmış ve eğitimler verilmiştir. Ayrıca Sayın Hocamız İhsan Doğramacı'nın vakfı olan İhsan Doğramacı Vakfı ve Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yaparak Türkmenelin'den gelen insanlarımıza öğretmenlik, yöneticilik, medya ve gazetecilik alanlarında kurslar verilmiştir. Sağlık konularında ise, Irak'ta tedavisi mümkün olmayan

yaklaşık olarak 2500 hasta Türkiye'ye getirilerek ameliyat dâhil tedavileri yaptırılmış, tedavi giderleri, ilaç ve tıbbi malzeme giderleri, ulaşım giderleri, yemek giderleri ve konaklama giderleri karşılanmıştır. Kerkük ve Kifri'de hastaların günlük tedavileri ve ilaçları karşılanmaktadır ve yaklaşık hergün 150 kişiye hizmet verilmektedir. Irak'ta faaliyet gösteren dispanserlerin tıbbi cihaz ve ilaç temini sağlanmış ayrıca mali yönden de desteklenmiştir. Eğitim ve sağlık hizmetlerinin dışında, Irak'ta suyu olmayan köylere su kuyusu açılarak halkın hizmetine sunulması gibi alt yapı hizmetlerinde bulunulmuştur. Kerkük civarında ise 400 köy evi yaptırılarak halkın kullanımına sunulmuş, Türkmenelindeki köylerde yapılacak tüm münasebetler için köy evi yani divanhane yapılmış, tefriş edilmiş ve sosyal olarak ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmıştır. Kültür, eğitim ve öğrenci işlerini ise Türkmeneli Kültür Merkezi aracılığıyla yürütmekteyiz.

Vakfımız, stratejik ve bilimsel araştırma ve medya alanlarında da faaliyetlerini sürdürmektedir. Vakfımız bünyesinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi kurulmuş olup, bu merkez aracılığıyla "Ortadoğu Analiz" ve "Ortadoğu Etütleri" isimli dergilerin hazırlanması, yayınlanması ve dağıtımı gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, merkez tarafından Türkmen hareketi öncelikli olarak, muhtelif konularda konferans, panel, çalıştay, sempozyum gibi etkinlikler düzenlenmektedir.

Türkmeneli İşbirliği Kültür Vakfı bünyesinde ayrıca Avrasya bölgesinde (Balkanlar, Doğu Avrupa, Kafkaslar ve Asya ülkeleri) öncelikle Türkiye'yi ve Türkmenleri ilgilendiren konularda araştırmalarda bulunmak, bunları yazılı olarak veya digital ortamlarda yayınlamak, bu konularda toplantılar düzenlemek, toplantılara katılmak ve eğitim vermek amacıyla Avrasya İncelemeleri Merkezi "AVİM" kurulmuştur. Henüz kuruluş aşamasında olan merkezin ilk faaliyeti yukarıda değinilen ülkeler hakkında günlük gelişmeleri izleyen ve yorumlara yer veren Türkçe ve İngilizce bir bülten hazırlamak olmuştur bu bülten elektronik posta olarak her gün yaklaşık 4.000 kişiye yollanmaktadır. İleride bu sayı daha da artırılabacaktır.

Vakfın medya alanında da faaliyetleri var mı?

Doğru, tarafsız, hızlı habercilik yapmak, dünya medyasını sürekli Irak hakkında bilgilendirmek, Türkmen halkının ve siyasi kuruluşların sesinin Irak ve dünya kamuoyuna duyurulması, Türkmenleri ilgilendiren gelişmelerin sıcaklığına kamuoyu ile paylaşılması, özellikle Arap basınının güvenilir haber kaynağı haline gelmek, Türk medyasının Irak'a olan uzaklığını giderip, başvuru kaynağı haline gelmek, verilecek kurslarla haberciliğe hâkim genç, dinamik ve en önemlisi cesur kadrolar oluşturmak, sürekli gelişerek bir marka haline gelmek, her türlü habercilik hizmetini doğru, tarafsız ve hızlı biçimde abonelere sunmak amacıyla görsel ve işitsel hizmet veren Kerkük Haber Ajansı mali yönden desteklenmektedir.

Medya alanında gerçekleştirdiğimiz bir diğer faaliyet ise Türkmeneli TV'nin ve Türkmeneli

Radyo'nun desteklenmesidir. Türkmeneli Radyo ve Televizyon Kurumu (TERT) Kerkük'te üç Ankara'da ise iki stüdyo ile yayın hayatına devam etmekte, Irak ve Türkiye'nin yanı sıra Avrupa, Orta Asya, Ortadoğu'da ve internet üzerinden dünyanın her yerinde izlenebilmektedir.

Bahsettiğimiz tüm bu projeler daha kapsamlı bir şekilde geliştirilerek devam edecek ve yenileri yapılacaktır. Türkmeneli, Türkiye ve yurt dışında bulunan tüm kuruluşlarımızın ve kardeş kuruluşlarımızın ihtiyaçlarını yapacakları araştırmalar kapsamında karşılamaya devam edeceğiz. Yapılacak tüm projeler uygun bulunduğu takdirde desteklenecek veya vakfımız tarafından yapılacaktır.

Verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederiz.

Ben de ORSAM'a Türkmen toplumunun meselelerine gösterdiği ilgi için şahşım, yönetim kurulu ve Türkmenler adına teşekkür ederim.

3. TÜRKMENELİ KÜLTÜR MERKEZİ BAŞKANI MUSTAFA ZİYA

6 TEMMUZ 2009

ORSAM: Tazehurmatu Katilamı, Kerkük'ü bir kez daha gündemin ön sıralarına taşıdı. Son aylarda Kerkük'ün statüsüyle ilgili gelişmeler ne yönde seyrediyordu?

Mustafa Ziya: Mevcut süreç geçtiğimiz yıl İl Seçim Yasası'na eklenen 23. Madde ile şekillenmeye başlamıştı. Buna göre Kerkük'te otorite 3 grup arasında eşit biçimde paylaştırılmıştı. Hatta dördüncü grubun da yüzde 4'lük katılımı sağlanmıştı. Nüfus hareketlerindeki sorunun incelenmesi için nüfus ve tapu kayıtları gözden geçirilecek, ardından Kerkük için ayrı bir yasa çıkartılarak seçimlere gidilecekti. Madde 23'ün uygulanması için kurulan 7 kişilik Komisyon'un

Ocak ayında başlayan çalışmalarını Mart ayında tamamlaması ve Irak Parlamentosu'na raporunu sunması planlanmıştı. Fakat Komisyon çalışmalarına başladıkten hemen sonra Kürt yöneticiler maddenin fıkralarında yorum farklılığına giderek otoritenin paylaşılması yerine devletin memurlarının bir an evvel paylaşılmasını

istediler. Bu sorun aşamadığı için 23. Madde Komisyonu hiçbir şey yapamadı. Ardından her grup Parlamento'ya kendi raporunu sundu. Süreç burada durdu. İkinci önemli konu, Irak ordusu ile Kürt güçlerinin burun buruna gelmiş olmasıdır. Hatırlanacağı üzere Bağdat yönetimi, 30 Haziran 2009'a kadar şehir merkezlerini boşaltacak ABD ordusunun çekilme sürecine

paralel olarak Irak ordusunu yeni bölgelere kaydırmaya başlamıştı. İşte bu yeni durumla birlikte karşı karşıya gelen Irak ordusu ve Kürt güçleri arasında gergin bekleyiş devam ediyor. Şu an Kerkük'teki askerlerin çoğunluğu, Kürtlerden oluşan 4. Tümen'den. Kerkük'te Peşmerge güçleri, KDP ile KYB'nin asayiş güçleri ve Kürtlerden oluşan polis gücü var. Aslında Irak Anayasası Kürtlerin silahlı güçlerinin ancak kendi bölgelerinin sınırları dâhilinde bulunmasına veya özerk yönetimin sınırlarını korumasını imkân tanıyor. Dolayısıyla şu an Kürt bölgesi dışındaki durumları anayasaya aykırı. İhtilafli bölgeler adı altında buraların kendilerine ait olduğu şeklinde bir fiili durum yaratıp statükoyu kabul ettirmeye çalışıyorlar. Son aylarda Kerkük'le ilgili yaşanan bir diğer gelişme, BM Özel Temsilcisi Staffan De Mistura'nun raporudur. Raporda Kerkük'le ilgili öneriler özellikle bilhassa Kürt gruplar tarafından kabul görmedi. Diğer grupların da itirazı var. Kerkük için 4 alternatif vermiş ve her grup bir öneriye sarılıyor: Madde 140'ın düzeltilerek uygulanması, özerk statü tanınması, Kerkük'ün federe bölge ilan edilmesi, Kürt yönetimi- Merkezi yönetim arasında müşterek yönetime dönüştürülmesi. Rapor sonrasında da belirsizlik hâkim olmaya devam ettiği için tansiyon halen yüksek. Bundan en fazla Türkmenler endişe ediyor çünkü diğer grupların elinde kendi gündemlerini yürütecekleri bazı araçlar var.

Katliamın olduğu Tazehurmatu'nun jeostratejik konumu hakkında neler söylenebilir?

Tazehurmatu beldesi, Kerkük'ün Bağdat yolu üzerindeki giriş noktasıdır. Kendisine bağlı 18 köyü vardır ve toplam nüfusu 15-16 bin civarındadır. Nüfusunun tamamı Türkmen ve Şia'dır. Ön plana çıkmış olan kimliği ise Türkmenliktir. Türkmen milli hareketine büyük desteği vardır. Tazehurmatu aynı zamanda Türkmen kuşağının genişleme yönündedir. Tıpkı Kürtlerin Erbil-Süleymaniye hattı gibi. 2003'teki ABD işgalinden bu yana Kürt gruplar Tazehurmatu'yu kontrol etmeye çalışıyorlar ama başaramadılar. Büro açma girişimleri sırasında halkın protestosuna maruz kaldılar. Belde merkezinde takriben 8-9 bin kişinin olduğu düşünüldüğünde 100'e yakın kişinin ölmesi ve 200'den fazla kişinin yaralanması bütün beldede depresyon etkisi yarattı. Ölü ve yaralı sayısının sonuçlarını nüfusa oranlayarak düşünmek gerekir. Pek tabii bu katliamın en temel hedeflerinden biri Kerkük'ün statüsüyle ilgili süreci etkilemektir.

Tazehurmatu Katliamı'nın daha önceki Türkmen yerleşimlerinde meydana gelen büyük bombalama olaylarıyla da bir ilişkisi olabilir mi?

Dikkat edilirse son dönemlerde Türkmenlerin büyük can kayıplarının olduğu olaylar "Tartışmalı Bölge" olarak tarif edilen şerit üzerinde yoğunlaştı. Telafer, Emirli, Yengice, Karatepe, Tazehurmatu gibi. Tüm bu "Tartışmalı Bölge" hatında fiili hâkimiyeti olan, buna karşılık nüfusu bulunmayan, yine de hak iddia etmeye devam edenler Kürt gruplardır. İddialarının kabul edilmesi ise ancak yerel sakinlerin sindirilmesiyle mümkün olabilecek. Ayrıca ne kadar fazla istikrarsızlık yaşanırsa Kürtlerin eli o kadar güçleniyor. Çünkü Amerikalıların çekilmesini istemiyorlar. İstikrarsızlık arttıkça kendilerinin haklı olduğunu göstermeye çalışıyorlar. İlâveten, istikrarsızlık yaratan olaylar, sözkonusu bölgedeki hâkimiyeti daha iyi sağlamak için gerekçe olabiliyor. Nitekim Kürt yöneticiler olaydan iki gün sonra, failerin yakalanması için Kerkük'ün güvenliğinden sorumlu, Süleymaniye'de konuşlu ve tamamı Kürtlerden oluşan 4. Tümen'den takviye asker gönderildiğini açıkladı. Dördüncü gün Bağdat'tan Savunma Bakanlığı bu durumu yalanlamış olsa da sevkiyat gerçekleşti.

Önümüzdeki günlerde benzer katliamlar olabilir mi?

Bence bombalama olayları giderek artacak. Herkes ABD'nin çekileceği tarihin sonrasına hazırlık yapıyor. Şimdiden güç gösterileri yoluyla mesajlar veriliyor.

Bu yeni istikrarsızlaşma dalgasının önüne geçmenin bir yolu var mı?

En iyi çözüm, Uyanış Konseyleri örneğindeki uygulamanın genişletilmesi. Zaten ülkede federe bir yapı var. Yerel sakinlerin kendi güvenliklerini sağlamasına izin verilmeli. Kerkük'te buna büyük ihtiyaç var. Aslında Amerikalılar da bu çözümü kabul ediyor ve makul buluyor. Fakat Kürt grupların çok büyük itirazları var. Kerkük için Merkezin bir an önce asker takviyesi yapması elzemdir. Çünkü ABD askeri çekilince ortaya çıkan boşluğu şehirde mevcut olan Peşmerge gücü doldurmaya hazırdır. Bu durum şehri patlama noktasına getirebilir.

4. TÜRKMENELİ İŞBİRLİĞİ VE KÜLTÜR VAKFI YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE SANATÇI ABDURRAHMAN KIZILAY

21 AĞUSTOS 2009

ORSAM: Irak Türkmenleri ile ilgili bir değerlendirme alabilir miyiz?

Abdurrahman Kızılay: Irak Türkmenlerinin genel durumu şu anda maalesef iç açıcı değil. Her gün bombalar patlıyor, her gün şehitler veriliyor. Bu ne zaman bitecek belli değil. Sonumuz ne olacak belli değil. Sayım yapılacak mı, yapılmayacak mı, Erbil'deki mağlum seçim olacak mı olmayacak mı konuları belirsiz. Genel olarak konuşuyorum. Yalnız Kerkük için değil. Erbil de bizim canımız ciğerimiz. Oradaki seçimde ne olacak? Kaç oy alınacak? 5 kişi mi 7 kişi mi seçilecek? Seçilince ne olacak? Bunların hepsi muğlâk.

Önümüzdeki dönemde Irak'ta yeni bir siyaset şekilleniyor. Türkmenlerin yeni Irak siyasetindeki rolü ne olabilir, ABD'nin Irak'tan çekilme sürecinde neler olabilir?

Genel olarak çok iyi olacağını hiç zannetmiyorum. Amerikalılar daha tam çekilmediği halde yaşananları görüyorsunuz. Kıyamet kopuyor her tarafta. Onun dışında Kürtler Musul'dan, Diyala'dan sadece arazileri değil, il ve ilçeleri bile kendi bölgelerine katma çabasında. Bu durumu hiç iyi görmüyorum. Amerikalılar çekilirse maalesef daha da kötü olacak. Çünkü Irak ordusu maalesef bu işe hazır değil.

Kerkük'ün statüsüyle ilgili tartışmalar devam ediyor. Öteki taraftan Telafer'in il olma durumu da bu tartışmalara eklendi. Önümüzdeki dönemde bu tip tartışmalı bölgelerin nasıl neticelenmesini bekliyorsunuz?

Her şeyden önce Telafer'deki mezhep kavgasının bitmesi gerekiyor. Çünkü en büyük problemimiz mezhep kavgası. Son zamanlardaki olayları biliyorsunuz. Ondan da yararlanan El Kaide grubu oluyor.

Kerkük'ün statüsü için neler söyleyeceksiniz?

Kerkük'te Türkmen nüfusunu %33 olarak söylüyorlar. Bizim siyasiler bunu kabul edecek mi bilmiyorum. Şahsen taraftar değilim. % 33 olunca Kerkük 1 milyonsa demek ki 300 bin tane Türkmen var. Diğer taraftan ne yapacağız? Başka çözümlü mü var?

Ne açıdan?

Türkiye'nin öncelikle bu işi bastırması gerekir. Bize sahip çıkan yegâne devlet Türkiye'dir. Türkiye, eğer bu işi Kuzey Irak'taki yönetimle bu işi çözmezse maalesef sonu çok kötü olacak. %33 oranını kabul edecekler mi etmeyecekler mi? O da ayrı bir problem.

Son olarak Irak Türkmenlerinin Türkiye'den beklentilerini alabilir miyiz?

Irak Türkmenlerinin beklentisi Türkiye'nin sahip çıkması yanında olması, yalnız bırakmamasıdır. Sağ olsunlar bizim her şeyimize koşuyorlar; hastamıza, cenazemize. Maddi yönden yardım yapıyorlar. Ama bu yeterli değil. Irak'ın kuzeyindeki yönetimle masaya oturup Irak Türkmenlerinin durumunun ne olacağını tartışmalıdır. Bu % 33 konusunu Türk yönetimi kabul ediyor mu etmiyor mu bilmemiz gerekiyor. Evet diyorlarsa evet diyeceğiz. Başka ne yapalım, çünkü, bizim arkamızda Amerika gibi bir güç yok. Bizim arkamızdaki tek güç Türkiye'dir.

5. TÜRKMENELİ ÖĞRENCİ GENÇLER BİRLİĞİ BAŞKANI MARDİN GÖKKAYA

21 AĞUSTOS 2009

ORSAM: Kerkük'ten geliyorsunuz. Irak'taki Türkmenlerle ilgili genel bir değerlendirme yapabilir misiniz?

Mardin Gökaya: Irak'taki Türkmenler 1980'lerden bugüne kadar işkenceye veya zulme maruz kalmıştır. Önce 1980'lerde Irak-İran Savaşı yaşanmıştır. 1991'de Körfez Savaşı gerçekleşmiştir. 2003'te bir işgal var. İşgalden sonra Iraklılar özellikle Türkmenler özgürlüğe kavuşmak amacıyla yürüdü. Bugüne kadar Irak'taki bütün etnik grupların, bütün partilerin özgürlük konuşmaları vardı. Ama sadece Türkmenler bugüne kadar sıkıntı yaşadı, işkence gördü. Patlamalar da özellikle Türkmen bölgelerinde oluyor. Belki de 2003'ten bugüne kadar Irak'ta en fazla zarar gören, en fazla patlamalara maruz kalan millet Türkmenler olmuştur. Bunun da siyasi nedenleri olabilir. Bugüne kadar Türkmen yetkilileri ve parti yöneticileri Irak hükümetine veya parlamentosuna birkaç defa seslendi. Irak'taki Türkmenler için en azından bir sivil savunma ekibinin veya bir milli güvenlik konseyinin kurulmasını talep ettiler. Buna izin verilmemektedir. Buna izin verilmemesinin siyasi nedenleri olabilir. Türkmenlerin yaşadıkları bölgeler hassas bölgeler ve Kürtlerle çatışma içindedir. Türkmenlerin yaşadığı bölgelerde Kürtler hâkim. En fazla Kürt peşmergeleri hâkimiyet

sürüyor, baskı yapıyor. Bir millet işkenceye, baskıya maruz kalırken bir millet de güçlü birisi olarak özgürce yaşamaktadır. Irak devletinin bir kanunu olmadığı için böyle işler meydana gelmiş olabilir.

Önümüzdeki dönemde Türkmenlerin Irak'taki durumu ile ilgili neler söyleyeceksiniz?

Irak'taki Türkmenler olarak bir şeyi iletmek istiyoruz yöneticilere. Yöneticilerimiz yeter ki bir araya gelsinler. Bir araya geldikten sonra söylem, bildiri yayınlasınlar. Milletimizi daha önemli günler bekliyor. Sayım var, parlamento seçimleri var. Irak'ın Kerkük bölgesinin hassas bir durumu var. Kuzey bölgesine bağlanma düşüncesi var. Merkeze bağlanma düşüncesi var. Türkmenlerin bir araya gelmeleri, söz birliğine sahip çıkmaları önemli.

Gençler olarak nüfus sayımı ve parlamento seçimleri için çalışmalarınız var mı?

Sayım ve seçim için Öğrenci Gençler Birliği olarak seçim propagandası ve seminerler yapılıns diye bütün Türkmeneli bürolarımızı, teşkilatlarımızı yönlendirdik. Çalışmalar ekip halinde yapılıns istiyoruz. Gençler içinde farklı bir anlayış yok. Sadece millete hizmet için çalışıyoruz.

6. TÜRKMENELİ AYDINLAR DERNEĞİ BAŞKANI FUAT TİĞİN

05 NİSAN 2010

ORSAM: Fuat Bey öncelikle kendinizden biraz bahsedebilir misiniz? Buraya hangi yılda ve ne amaçla geldiniz?

Fuat Tigin: Eğitim almak amacıyla 1976'da Türkiye'ye geldim. Eğitimi Kayseri Erciyes Üniversitesi Devlet Mimarlık ve Mühendislik fakültesinde tamamladım. 1982 yılında okulumu bitirdim ve o zamanki savaş şartlarına ek olarak, 1980 yılında Suriye'de Türkmen hareketi kabul ettiğimiz bir siyasi örgüte katıldım. Dolayısıyla Irak'a dönme fırsatım kalmadı.

Neydi bu örgütün ismi?

Demokratik Türkmen Hareketi. 12 kişinin hareketi olarak geçiyordu, ama başarıya ulaştı diyemem. Sadece bir başlangıçtı, başlangıç itibarı ile Suriye gibi bir ülkede olduğu için rağbet görmedi. Görülmemesinin sebebi de Suriye'ye bir güven yoktu. Nasıl bugün Türkiye'nin güveni yoksa o zaman da Araplara bir güven yoktu. Herkes bu hareketi Türkiye Cumhuriyetinden bekliyordu. Türkiye Cumhuriyeti de böyle bir şey yapmadığı için insanlarda soru işareti kalıyordu. Suriye ile ilgilimiydi? Hayır. Tamamen Irak'ın muhalif gruplarını toplayan bir ekibin bir arada olmasıydı. Kürt, Arap, Türkmen'den vardı, komünist ve sosyalist partiden vardı. İngiltere destekliydi. Tabi o zaman İngiltere Irak'ın içine girdiği zaman orada kullanılması için askeri elemanlarını yetiştirmek amacıyla Süryani topraklarında birkaç tane kamp kiralamıştı. Bunu diğer bir kolu dirsek temasında olduğu tabi İran var. İran'da da o zaman savaş başlamıştı. Bizim hedefimiz şuydu, nasılsa Saddam bizim Türkmenleri tasfiye etmeye başlayacak, her halükârda İran'da aynı şeyi düşünüyordu o zamanın şartlarıyla, bizim düşüncemiz kaç kişiyi kurtarabilirsek İran'a teslim olsun esir düş-

tükten sonra alıp kendi kampımızı kurup hazır bir güç oluşsun. Biz Türkmenler o savaşta 50.000 şehit verdik, en azından 25.000'ini kurtarabilseydik, bizim 25.000 kişilik bir ordumuz olurdu.

Kimler vardı sizle beraber?

Hasan Özmen, Kasım Ömer, onun dışında rahmetli Mahir Oktay, Mehmet Reşit, Yavuz Ömer, Hakkı Selam, Necat Fehmi Arap gibi isimlerden oluşan on iki kişilik bir ekiptik. Bunun önce anlaşmalarını bizim İzzeddin Kocova yapmıştı. İzzeddin Kocova eskiden beri molla Mustafa Barzani'nin yanında yer almış bir Türkmen iş adamıydı, 1970'li yıllarda Türkmenleri örgütlemek istiyordu. Bu konuda dış devletlerin desteği ile Türkmenlerin Türklerin yanına çekilmesi için bir organizasyon varmış. Bu ekip onun uzantısı oldu. Kürtler her ne kadar Türkmenler kendilerine kem gözle baksalar bile zehir edip yutuyorlardı. Her halükârda bir yerlerden bir direktif almışlardı. Bizim hareketimizde askeri eğitimden sonra İran'da üs kurmamız gerekirken son anda bir değişiklik yapıldı. Dendi ki Kuzey Irak'a gideceksiniz orada peşmergelerle beraber Saddam'a karşı mücadele edeceksiniz. Tabi Kürtlerin yeri kurtarılmış bölgedir, Türkmenlerin yeri ise Saddam'ın kontrolünde. Hepimizin ailelerinden birkaç kişi askerde. Yani böyle bir şey yapmamız söz konusu olamaz. Nihayetinde bir yol kestiğin zaman arabadan çıkacak on kişinin dört kişisi Türkmen olur. Biz bu işte yokuz dedik ve gruptan çekildik. Sonra Türkiye'ye geldik.

Ne kadar kaldınız Suriye'de?

Üç ay kaldık. Kaçak yollarla Türkiye'ye geldik.

Okulu bitirdikten sonra gittiniz değil mi?

Hayır, geldikten sonra okulu bitirdik. Okulumuzu bitirdikten sonra herkes kendi çapında çalışmaya başladı.

Aslen Kerküklü müsünüz?

Evet.

Ne zaman vatandaşlığınızı aldınız?

1987'de aldım.

Oldukça geç almışsınız?

1980'de vatandaşlığa müracaat ettim. Biraz geç aldım doğru.

Peki siz şartları sağladınız mı yoksa o dönem bir kolaylık mı sağlandı?

Yok, hiçbir kolaylık sağlanmadı, zaten o zaman askeri hükümet dönemi.

Geçmişten bu güne kadar Türkmen kuruluşları içerisinde hangi görevlerde bulundunuz?

Var olan kuruluşlarda elimizden geldiği kadar maddi, manevi, fiziki her türlü yardımda bulunmaya çalıştık. 1997 yılından beri de Irak Türkleri Yardımlaşma ve Kültür Derneği kapatılınca Türkmeneli Aydınları Derneği kuruldu. Bu derneğin kurucuları, zaten Riyaz Sarıkahya da vardır, tamamı cephenin kurucularıydı.

Irak Türkleri Yardımlaşma ve Kültür Derneği mi kapatıldı?

Evet.

Ne zaman kapatıldı?

1991'de.

Sonra ne oldu?

Sonra mazeretsiz tekrar açıldı.

Siz bu derneği Türkmeneli Aydınları Derneğini ne zaman kurdunuz?

1997'de.

O zaman çok eski bu dernek.

Eski tabii. Bugüne kadar da rahmetli Mustafa Kemal Yayçılı ile birlikte, iki sefer o başkanlık yaptı, ben üstlendim. Ama bizim dernek faaliyete geçtikten kısa bir süre sonra Irak Türkleri Yardımlaşma ve Kültür Derneği tekrar görev başlağığı için bizim dernek hep geri planda kaldı. Fakat her zaman için birlik beraberliğin önderliğini yaptık ve yapıyoruz. Bunun dışında her zaman alternatif bir dernek olarak kaldık. Herhangi bir düşünce farklılığı veya amaç farklılığı yoktur. Fakat bizim avantajımız vardır. Bu da tüzük olarak avantajdır, biz uluslararası faaliyetler yapabiliriz. Irak Türkleri haricinde Suriye Türklerini de bu camiaya kattık. Bu şekilde yürütmeye çalışıyoruz.

Kuruluşunuzla ilgili biraz bilgi alabilir miyiz? Yönetimde kimler var?

Şu anda başkan olarak ben varım, başkan yardımcısı olarak Zeki Türkmen var Suriye Türklerinden, genel sekreter olarak Hasan Asker var Kerküklü.

Hangi dönemde Türkiye'ye gelmişler ve ne iş yapıyorlar onları da söyleyebilir misiniz?

Hasan Bey mimar, Zeki Bey hukuk fakültesini bitirdi. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinde çalışıyor. Bunlar buraya benim dönemimde geldiler. Sadun Köprülü var, biliyorsunuz şimdi Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi, sonra Kerkük Haber Ajansı Müdürü Ersan Sarıkahya var. Türkiye'de ne yaparsan yap hepsi paraya bağlıdır. Bazı kuruluşları ayakta tutabilmek için paraya ihtiyaç vardır.

Dernek üyeniz kaç kişidir?

66 üyemiz var.

Peki bu üyelerinizin profili hakkında bilgi verebilir misiniz?

Hemen hemen %30'u devlet memurudur. Bunların içerisinde Suriyeli de var, Kayserili de var. Kerkük, Musul, Erbil elimizden geldiği kadar her yerden topladık. Tabi herkes farklı yerden geldiği için daha zengin bir kültür yapısı var. Günümüzün şartlarına göre ne kadar büyütsek ne kadar kârlı olur bilemiyorum, hangi sonuçları elde edebiliriz.

Eğitim durumları genelde nedir?

%70'in üzerinde yüksek okul.

Bu güne kadar ne gibi çalışmalar yaptınız? Bir de üyelerinizden neler bekliyorsunuz? Ayrıca üye sayınız oldukça az. Seçilmiş kişiler gibi hepsi.

Aslında az değil. Yani bir takımın içerisinde yer almak her şeyi göze almak demektir. Özellikle de bu günkü şartlarda. Çünkü her zaman göz önündesin. Kerkük bugün bir terör merkezi gibidir, adı bile birçok kişiyi ürkütüyordur.

Dernek olarak amacınız nedir?

Temel amacımız şu anda Türkmen haklarını uluslararası platforma taşımak. Bu konuda Danimarka ve Almanya'daki derneklerle temasımız var. Hollanda ile de sık sık görüşüyoruz. Ne yapılacaksa Türkiye dışından yapılacak ben buna inanıyorum. Çünkü Türkiye'nin bizim hakkımıza sahip çıkması için önce kendi hakkını alması lazım.

Bu doğrultuda neler yaptınız o zaman biraz detay verebilir misiniz?

Başta Kürtlerin yaptığı haksızlıkları elimizden geldiği kadar medyaya taşıdık. Almanya'da yayımlattığım üç tane rapor var. 2004 ve 2006'da yayımlandı. Ama yardım işleriyle ben hiç uğraşmadım. Özellikle parasal yardım işlerine bulaşmadım. Şaibe getirecek işlere elimizden geldiğince uzak durduk. Ancak yapanları da her zaman için destekledik. Kurban bayramı olsun, diğer bayramlar olsun bazı müesseselerin Kerkük'e katkıda bulunulması için aracı olmuştur.

Dernek nasıl finanse oluyor?

Finanse olmuyor.

Üyelerden aidat falan alıyor musunuz?

Yok almıyoruz.

Türkmen kuruluşları ile ilişkiniz ne durumda? Yani ortak çalışmalar yapıyor musunuz?

Irak'ta seçimler olduğu zaman görev paylaşımları yapıyoruz. Onun dışında Türkiye'de siyasi olarak yapabileceğimiz pek bir şey yok. O Türkmen Cephesinin mücadelesi ile olur. Onlara da elimizden geldiği kadar önlerini açmak için her türlü yardım olsun, fikir alışverişi olsun temaslarımız oluyor. Yapabileceklerimizi paylaşıyoruz. Bu bende varım diyen insanların önünü açmaktır. Birkaç sene önce Türkmen Cephesinde her hafta toplanmayı planlamıştık ve iki ay her cumartesi günü toplandık. Fakat daha sonra ne hikmetse rafa kaldırıldı. Bu günün şartlarıyla Türkmenlerin bir araya gelmesini istemeyen zihniyetler vardır. Çünkü herkes bir araya geldiği zaman yarasını döküyor, derdini anlatıyor, iki tanesini yazıya döküp de makamlara verdiği zaman onlar zaten aciz kalıyor. Böyle bir şey istemeyen insanlar görevlendirdikleri kişileri belli bir makama oturtmuşlardır; ama faaliyette yaptırmamışlardır. Maalesef bu sıkıntıyı yaşıyoruz. Ama şu anda bizim Irak Türkleri ve Yardımlaşma Derneğinin içinde her hafta cumartesi günü toplantımız vardır. Herkesi oraya kaydederiz. Bu benim dernek, senin dernek diye bir şey yoktur. Dediğim gibi ben onlara, derneğe sahip çıkıyorum onlar benimkine sahip çıkıyordur. Çok da çatıştırmaya uğraştılar ama beceremediler. Özellikle Ankara için Adalet Kardeşlik Deneği vardır. Şu anda üç tane resmi dernek vardır. Biz her zaman dirsek temasında olduğumuz için fikir alışverişi için akşam buluşalım dediğimiz zaman buluşuyoruz.

Gördüğümüz kadarıyla Ankara'daki derneklerle iyi ilişkileriniz var yani.

Sadece Ankara değil, Türkiye'deki bütün derneklerle iyi ilişkilerimiz var. İzmir, İstanbul, Antalya.

Bunlarla ortak çalışmalarınız var mı? Varsa nelerdir?

Var tabi. En son Kerkük ortak bir seyahat yaptık. Kerkük, Telafer, Tuzhurmatu, Bostanlıya gittik. Yani elimizden geldiğince dokuz gün içinde yirminin üzerindeki kuruluşlarımızı gezdik. Orada da şunu vermek istedik, her ne kadar ayrı müesseseler olsak da yek vücuduz, hepimiz aynı davaya hizmet ediyoruz. Birimiz parmaksak, birimiz kulaksak, birimiz göz isek aynı davaya hizmet ediyoruz. Bunun için gezdik ve dolaştık. Herkesi sık sık bir araya getirmeye çalışıyoruz. Tabi herkesi bir araya getirmek de bir külfettir, İstanbul'dan buraya gidip gelmek hem zaman, hem maddi açıdan ayrı bir konudur. Bizim gitmemiz ayrı bir sıkıntıdır. Diyarbakır'daki, Antalya'daki gelmek istiyor. Mesela Diyarbakır'a gidip gelmek on sekiz saat, buraya geldikleri zaman toplantıda arkadaşlar uyuyorlar. Elimizden geldiği kadar bir şeyler yapıyoruz, telefon diplomasisini sıcak tutuyoruz, mail atıyoruz, herkes birbirini gece gündüz arayabiliyor. Bir cenaze nasıl kaldırılır diye şu anda o cenazenin etrafında toplanmış durumdayız.

Sizi destekleyen sivil toplum örgütü var mı?

Sivil toplum örgütlerini elimizden geldiği kadar Cepheye yönlendiriyoruz. Çünkü orada bu iş için görevli arkadaşlarımız var, maaş alan insanlar var, ağırlayacak yeri var. Orayı bir havuz olarak kabul ediyoruz. Kim hangi istekle ve ne için geliyorsa bir arşiv oluşsun herkes istifade etsin. Benim derneğe geldiği zaman benimle konuştuğu zaman artısıyla eksisiyle her şey kapalı kalıyor. Biz bunları yapmamaya çalışıyoruz. Biz ve diğer dernekler elimizden geldiği kadar orada toplanmaya çalışıyoruz. Fakat oranında zayıf noktaları var. Oranın tamamen bilgi işlem merkezi gibi çalışması lazım, orada beyin fırtınaları yapmamız lazım, orada geçmişteki yaşadığımız eksiklikleri görmemiz lazım, ona göre geleceğe bakmamız lazım. Bizim başarısızlıklarımızı da paylaşmamız lazım ki başarıyı yakalayalım. Hiç çekinmeden, utanmadan, sıkılmadan, yüzümüz kızarmadan paylaşmamız lazım. Bu bizim toplumun ayıbıdır. Böyle sıkıntılarımız var yok değil.

Türkiye'deki Türkmenler sizi tanıyorlar mı? İletişiminiz ne düzeyde? Türkmenlerin sıkıntılarında yardımcı olabiliyor musunuz?

Sıkıntısı olup bizimle paylaşanlara elimizden geldiği kadar yardımcı oluyoruz. Kendi adıma şuna inanıyorum. Kerkük'ten gelip bir insan buraya yerleşiyorsa hangi şehirde yaşıyorsa oradaki derneğe gidecek üye olacak. Gel kardeşim ne sıkıntın var diye ben aramam.

Neden bu derneklerin görevi değil mi?

Hayır, kendi üyelerime karşı bir görevim vardır. Fakat herkesin kapısına gidip hal hatır soracak olursak bunun üstesinden gelemeyiz. Çünkü on kişiye gidersen beş kişiyi unutursun ve o beş kişi "bizi adam yerine koymuyorlar" diye sana küsecek. Yerim, yurdum, telefonum bellidir, ben seni tanımıyorum diyecek hiçbir Türkmen yoktur. Herkes birbirini tanıyordu. Biz zaten sıkıntılarını paylaşan 25 kişiyiz. Bu insanları da herkes tanır. Herkes birbirine bir alo diyecek kadar yakındır. Onun için ben özellikle diğer kardeşlerimi de uyarıyorum, insanlar gelip üye olacak, kendini tanıtacak, kendi imkânlarını paylaşacak bizde kendi imkânlarımızı onlarla paylaşacağız. Yoksa burası su içilmek için bir maşrapa derneği değil. Sen de insansın nihayetinde sen zamanını, nüfusunu, parayı harcıyorsan onun esenliği için, onun istikbali için, o da sana bir saatini harcamıyorsa demek ki bunu Türkmenler istemiyor. Böyle bir Türkmen'i yanında istemiyorlar. Böyle bir Türkmen'e de itibar edilmez. Köşesinde istediğini yapsın. Bu konuda ben böyle düşünüyorum. Nihayetinde sen bir tabiri caizse bu mazlum halkın sözcüsü olarak veya ferdi olarak veya bir atılımcısı olarak ölümü göze almışsan, her şeye varım diyorsan, diğer taraftaki insan tenezzül edip sana iki saatini vermiyorsa, yalan da olsa benim yanımda yer almıyorsa, onun kapısını çalmak bizce yanlıştır. Hatta daha ötesine gidiyim öyle Türkmenleri ben cezalandırırım. Yani bu benim görüşüm, ben böyle düşünüyorum.

Türkmen halkının sorumluluğu eline alması lazım diyorsunuz.

Tabi herkesin faydası önce kendine olacaktır, sonra ailesine olacaktır, sonra hüsümüne akrabasına olacaktır ki toplumuna faydası olabilsin.

Irak'la ilişkileriniz ne düzeyde?

Ortalama yılda üç kere giderim.

Her bölgeye gidiyor musunuz?

Her bölgeye giderim ama ağırlık Kerkük.

Akrabalarınız var mı orada?

Tabi, Kerkük olmasının avantajı şudur. Orada evim, orada akrabalarım var. Güvenlik açısından istediğim gibi hareket edebilirim. Diğer bölgeler için bu söz konusu değil. Diğer bölgelere gittiğim zaman yani Musul'a, Bağdat'a, Telafer'e, Erbil'e bir iki gün kalabiliyorum, yani on günlüğüne gittiğim zaman bunun yedi günü Kerkük'tür.

Bölgeye yönelik çalışmalarınız var mı? Faaliyetleriniz oldu mu?

Yoktur.

Sanki var da yok gibi söylediniz.

Yok diyelim. Herkesin elinden gelen bir şeyler vardır, yapmaya çalışıyordur ama başarana kadar yok diyelim.

Söylenemeyecek şeyler mi?

Orada yapılacaklar ve yapılmayacaklar da bellidir. Biz yapılanları ve yapılmayanları toplayıp yapılabileceklerde bir arpa boyu yol alabilirsek kârımızdır. Yapılmayanlar da zaten yapılamıyordur.

Biraz da kurumun dışına çıkıp Türkiye'de yaşayan Türkmenler hakkında konuşalım. Türkmenlerin Türkiye'ye göçleri hangi dönemlerde olmuştur? Sebepleri nelerdir?

Ağırlık dönemi zaten İran savaşıyla başladı. Akabinde Kuveyt Savaşı dönemlerine rast geliyordu. 35 senedir Saddam bugün gider yarın gider diye sabredenler vardı. Savaşlarda zulümlerde iki oğlumu verdim, bari diğerlerini kurttayım diyenler vardı. Kuveyt Savaşından sonra uygulanan ambargolarda eşitlik uygulanmaması da bir sorundu. Bunlar zaten Kürt politikası, yıldırma politikasıydı. Bunlar hep programlıydı. Şimdi ben gidiyim de sonra geri dönerim diye Türkiye'ye gelenler oldu. Ağırlıkla bu dönemler ben çektim çocuklarım çekmesin, ben yaralandım bu yaralanmasın diyerek her şeyini bırakıp hayata yeniden başlamak isteyen insanlarımız vardı.

Sizin bildiğiniz ailenizden ne kadar göç var?

Yalnızca ben varım, geri kalanı orada.

Gelirken göç yolunda, Türkiye'ye yerleşme konusunda ne sıkıntılar çektiniz? Bunu genel anlamda bilgi olarak verebilir misiniz?

Ben pek sıkıntı yaşamadım. Buraya okumak için geldim ve kaldım. Burada gerçi bir müddet pasaport, oturma iznim sorun oldu. böyle biraz çalkantılı bir dönem geçirdim. Hep kampa falan gidip geldiğim için farklı gözle bakıldı, hatta terörist gözüyle bakıldı bize. Sen milli mücadele içinde adım atmışsın, canını ortaya koymuşsun, ama insanların bakış açısı farklıdır.

Siz Türkiye'ye gelip Suriye'ye geçtiniz değil mi?

Evet okurken daha önce değil. Bunun akabinde yerleşince de iki binli yıllara gelene kadar kimse Kerkük'ün ne olduğunu bilmiyordu. Siz Türkçeyi nereden öğrendiniz diyorlardı. "Ben doğduğumda Türkçe biliyordum, sonradan Arapçayı öğrendik" derdim, şaşırırlardı. "Kerkük nerede" diye sorarlardı. Biz anlatamadık bunları. Tabi bu geçmiş yönetimlerin, milli eğitimin, diğer Türk toplumlarını tam olarak anlatamamasından, habersiz yetiştirmesinden kaynaklanıyor. Bizim çektiğimiz cezanın en büyüğü de hiçbir zaman için Kerkük'ü biz Irak olarak kabul etmedik,

hatta Iraklılığı hiç kabul etmedik. “Misakı Milli sınırları içerisinde Atatürk’ün çizdiği sınırlar içerisinde eninde sonunda Türkiye burayı denetimine alacaktır”, diye düşündük. Bir savaş çıktığında ve çıkmıştır da o zaman kuzey tarafı kendine idrak edecek, denetimine alacaktır ve bizde esenlik içerisinde yaşamlarımıza devam edeceğiz zannediyorduk.

Türkiye’ye adapte olurken mi sıkıntı yaşadınız? Yani size karşı ön yargı var mıydı? Çabuk uyum sağlayabildiniz mi? Sizler gönüllü olarak bu davaya hizmet ediyorsunuz fakat yeni gelenlerde bu pek görülüyor.

Size şöyle bir şey söyleyeyim orada biz ikinci plana itildik neden itildik? Türk olduğumuz için itildik. Fakat Türkiye’de Türkmen olup da ikinci plana itilmek, inanın çok acı verici bir şey. Biz bunları yaşadık, yaşıyoruz da.

Bunun olduğuna inanıyor musunuz?

Ben inanıyorum. 35 senedir buradayım yaşadımın uzantılarında bunu görüyorum. Hatta şunu söyleyeyim Türkiye’de şu anda Kürt olmak Türkmen olmaktan daha iyidir. Her türlü imkânlar seferber oluyor. Bizler ayakbağı olarak görülüyoruz. Ben niçin buradayım? Anavatan diye, çocuğum Türk yetişsin diye buradayım. Avrupa’ya, Amerika’ya gitmedim. Başka ülkelere gidip de daha iyi şartları düşünmeden, çocuklarımızın Türkiye’de daha iyi olacağını düşünerek buraya deldim. Fakat her türlü zorlukla karşılaştık. Şimdi orayı yaşamak lazım. Size ne kadar Kerkük’ü anlatırsam anlatayım olmaz orayı yaşamak lazım. Havaasını teneffüs etmeden, orada yaşamadan insan anlayamaz. Bu sizin benim için geçerli değil bütün dünya için geçerli. Orada yaşamanın zorluğunu, o zorluğa rağmen o toprağa bağımlılıklarını düşündüğünüz zaman onun cevabını orada bulabiliyorsun.

Siz yılda üç kere gidiyorsunuz ama aklınızın bir ucunda hala belki oraya geri dönmek var.

Aynen öyle.

İşte aynı şeyi genç kesimde göremiyoruz.

Genç kesim genellikle akli bir karış havada oluyor. Daha iyisi, daha rahatı, daha paralı, daha forslu işi ister. Şimdi ben genç kafasıyla düşündüğüm zaman Amerika’ya, İngiltere’ye gitmeliydim, neden Türkiye’ye geldim derdim. Bugün gençler bunu düşünüyor. Burada yetişmiş 2. jenerasyon dediğimiz insanlarımızın ve 90’lardan sonra gelenler, maalesef bu davaya adım atan insanların hepsinin tabiri caizse zulme uğradığını, meşakkat çektiğini, iflas ettiğini, mesleğinde yükselmediğini, önüne engeller takıldığını, düşman sahibi olduğunu, ailesinden birkaç kişinin asıldığını veya içeri atıldığını bunun karşılığında hiç kimsenin desteklenmediğini veya kucaklamadığını görünce ister istemez korkuyor. Kardeşini şehit vermiş, babasını vermiş hapse hala diyor Türkiye’ye gitmiş en sefil durumda kimse elinden tutmuyor ve istenmeyen bir kişi olarak kabul ediliyor. Sonra kendi kendine soruyor “onun peşinden neden gideyim?”. Bizler onlar için kötü örnekleriz. Bakıyorlar bize, ne olmalıydılar, fakat nasıllar. Biz yerine göre tenkit görüyoruz. Biz de bu konuda kendimiz sorgulamaya başladık. Madem sen gurbeti seçtin, memleketinden göçtün, hem milli hem de siyasi mücadeleyi adam gibi yaşayabileceğin doğru dürüst bir ülkeye gidip yapsaydın ya. Biz onların karşısında cevap veremiyoruz. Yani bir faaliyet yapmaya çalışıyorsunuz, ama konuşmayı cimblele seçmeye çalışıyorsun, aman kimseye değmeyeyim, ölçülü konuşuyum, kimsenin husumetini üstüme çekmeyeyim. Halbuki demokratik ülkede yaşıyorsun, bunları düşünmemelisin. Bu demokrasimiz bizim o kadar esnek ki istediğin yerde çelikleşiyor, istediğin zaman lastikleşiyor. 1991’den bu yana Türkiye’de Türkmen politikası diye bir politika yok. Yani taban hiç durmuyor. Sağa yatmış, sola yatmış, duvara çarpmış, yere düşmüş, suya düşmüş ıslanmış böyle bir şey mi olur. Orada topluluk vardır, o topluluk buradan medet umuyordur, o topluluk buradaki toplumun uzantısıdır. Yani eğer Türk olmak bir suç ise orada onları keselim atalım. Kürt beni istemiyor, Kürt hiçbir şey yapamazsa kapımı çalıp benim çocuğumdan haraç istiyor. Ben gidip ondan bundan komşudan para top-

layıp gidip çocuğumu kurtarıyorum. Bu ara sıra değil her gün oluyor. Buna rağmen benim mimarım, buna yol açan ve buranın yönetimidir, biz onların kurbanı olduk. Bizim maalesef doğrularımızdır, biz doğruları konuşamazsak maalesef mesafe alamayız.

Türkiye üzerinden yurt dışına gidenlerde sıkıntılar var mı?

Türkmenleri kabul etmiyorlar zaten. Bizim oraya gidenler hep kaçak gitmiştir. Resmi yolla gidenler de vardır. Onlara da bir dönem böyle tolerans tanıdılar. Bir buçuk senelik bir dönem vardı.

Hangi dönem bu?

Zannederseniz 2000- 2002 yıllarıydı.

Son bir soru olarak Türkmen davasına ilişkin beklentiniz nedir?

Türkmen davasıyla bu dava bir hukuk davası olmalı, bu dava bir dünya çapında bir ibret davası olmalı, bu davanın etrafında herkes bir katkıda bulunmalı. Bir insanı etnik kökenine göre nasıl dışlanır, nasıl tescil edilir, nasıl böyle perişan halde bırakılır, yerlerin yerine göre bir mal karşısında veya bir nüfus karşısında nasıl satılır bir ibret tablosu olarak bir dava oluşması lazım. Ve bu konuda dünyanın diğer bölgelerinde hiçbir insanın başına gelmemesi için özellikle büyük ülkelerin müdahil olması lazımdır. Biz bu Türkmen davasını son kırk yıl içinde yaşadıklarını her halde bir ciddi bir şekilde sayfa sayfa döksek ölenlerin, çekilen eziyetlerin, düştükleri yollarda yıprandıklarının, ailelerin nasıl dağıldığını, nasıl perişan olduğunu, nasıl böyle bir pozitif düşünceden negatif düşünceye dönüştüğünü her halde bir 100 tane film çıkar gibi geliyor. Bu kadar büyük acılar vardır. Çok kişi böyle sıkıntıyı dile getirmemek için böyle bir ayıp kabul ettiği şeyler vardır. Yani hicret ettiğiniz zaman bir yerden oynadıktan sonra çocuğunu eğitmemişsen, okutmamışsan, bir şey sahibi etmemişsen o aile dağılmaya gidiyordur, dağılmıştır da. Biz bu bayrağın göndere çekilmesinde kan

dökmüş insanlarız, dökmeye de devam ederiz, bu bayrağa tapan insanlarız. Ama şunu diyoruz, bu bayrağa tapanlarla bu bayrağa tükürenleri aynı seviyeye koysunlar ve öyle muamele etsinler. Biz bu bayrağa taptığımız için rezil duruma düşmemeliyiz, bu bayrağın hayranı olduğumuz için ikinci plana itilip de bunlar ayak bağıdır gözle bakılmamalıdır. Biz Türklüğümüzden gurur duyuyoruz. Hükümetlere gelince her zaman için dışarıdan etkisini çekmemek için bir takım ölçülü veya ölçsüz davranışlarda bulunulabilir, ama milletten çok beklentimiz vardır. Biz bir millettiz. Biz kendi içimizde birbirimize sahip çıkmazsak, birbirimize kol kanat germezsek Gürcü'sü, Rus'u, İngiliz'i bize kol kanat geremez. Dolayısıyla ben Türkmen davasını kendi adıma Türk milletiyle paylaştığımız zaman bir başarıya ulaşırız. Gerek Avrupa da gerek Amerika'da gerek başka ülkelerde. Ben özellikle Avrupa ve Amerika'daki Türklerin Türkiye'deki Türklerden çok çok daha duyarlı olduğunu görüyorum bize karşı. Adamlar adete bizimle beraber her günü takip ediyor. Erbil'de, Kerkük'te, Telafer'de ne oldu, ne olacak, ülkelerin görüşü nedir, oradaki petrolü nasıl paylaştılar, eldeki gelirler nereye gitti, hangi kontratları, hangi ülkeler aldı? Hiç kimsenin de gözünden bir şey kaçmıyor. Ama biz burada geçim derdine düşmüşüz, sıkıntıya düşmüşüz, kendimizi paralıyoruz. Ne yapacağız, ne edeceğiz, yok ergenekonmuş, yok silahlı kuvvetler böyle yaptı genelkurmay şöyle yaptı, hep hikâye. Hiç bizi ilgilendirmeyen konularla kafamızı meşgul edip duruyoruz. Oysa meşgul ettiğimiz dönem hayatımızın bir parçasıdır. Bu hayatımızın parçası dediğimiz dünyadaki en değerli şeylerimizdir. Boşuna oturmamamız lazım. Düşmanlarımız boş oturmuyor. Türk dünyasını boğmak için, sefil duruma sokmak için herkes timsah gibi ağzını açmış bekliyor. Kerkük'e, Kıbrıs'a, Azerbaycan'a karşı ne güç yetiştirdi düşmanlarımız. Kıbrıs Türkleriyle, Türkiye Türkleri birbirine düşman ilan edilmeye kalktı. Zaman zaman akli evvelerde söylemiştir ya bizim ne işimiz var Kıbrıs'ta da, Kıbrıs bize ayak bağı oldu, bu kadar paraya mal oluyor. Oysa oradaki Türk'ün hayatına hiç kıymet vermeyen insanlardır. Kıbrıs'ın bizim için ne kadar değerli oysa ki. İşte Kerkük de Azerbaycan da böyle. İn-

şallah hayırlara vesile olur, inşallah neticesinde bizim korktuğumuz olaylar olmayacaktır, Türk birliği kurulacaktır, dünya küçülüyor. Gerçi bir takım ibretler, bir takım sıkıntılar yaşamalıyız. Biz Türkmen olarak da diyoruz ki eskiden çok rehavete çökmüşüz bize bu tokat lazımdı adam olmamız için. Bu tokadı yemeliydik. Kafamızı iki elimizin arasına alıp doğruları bulmak için başkalarından duymamamız lazım. Yapacaksak da kendi yanlısımızı yapmamız lazım. Dışarıdan birisi bize yanlıştır yapmasın. Çünkü kendi yan-

lısını yaparsan bir sefer yaparsın, ikinci sefere doğrusunu bulup yoluna devam edersin. Ama başka birinin yanlısını yaparsan ikinci yanlı, üçüncü yanlı, dördüncü yanlı seni yok edene kadar yanlısı yaptıracaktır. Dolayısıyla biz kendi insanlarımıza çok hoşgörülü olmamız lazım bir yanlıyla bir insanı silip yok etmememiz lazım.

Bize zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.

7. IRAK TÜRKLERİ KÜLTÜR VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI İLHAM BEYATI

26 NİSAN 2010

ORSAM: Kuruluşunuz ne zaman ve nasıl kurulmuştur? Kuruluşunuz ve kendiniz hakkında bilgi verebilir misiniz?

İlham Beyatlı: Ben 03.07.1959 Kerkük doğumluyum. 1978 yılında Türkiye'ye geldim. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinden 1986 yılında mezun olduktan sonra 1991 yılında aynı üniversitenin Radyoloji bölümünde ihtisasımı aldım. 1992 yılından itibaren de Konya Numune Hastanesi Radyoloji Bölümünde Radyolog Doktor olarak görev yapmaktayım. Evliyim ve 1 kızım var.

Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneğinin Konya şubesini 1995 yılında Dr. Aydın Beyatlı bir grup Iraklı Türkmen ile kurmuştur. O tarihlerde Derneğin 5 kişilik yönetim kadrosu eşliğinde 196 üyesi bulunmakta idi. Dr.Aydın Beyatlı 6 odadan ibaret olan muayenehanesinin 2 odasını Derneğe tahsis ederek, 14 yıl bilfiil Dernek faaliyetlerini buradan yürütmüştür. Bu yıllarda Dernek Başkan yardımcılığı görevi ile yönetim kadrosunda yer almama rağmen faal olarak çalışmamaktaydım. Ancak 2008 yılında Başkanlığı devir aldıktan sonra faal çalışmalarım başlamıştır.

Derneğimizin yönetimde görev alanlar şöyledir:

- 1) Başkan: Dr. İlham Beyatlı - Radyolog Doktor
- 2) Başkan Yardımcısı: Dr. Aydın Beyatlı - Göz Doktoru
- 3) Sekreter Dr. Nihal Demir Köprülü - Kadın Doğum Doktoru
- 4) Muhasebeci: Dr. Ahmet Demir Köprülü - Diş Doktoru

5) Üye: Velit Terzi - Esnaf

Derneğimizin üyelerinin çoğu Kerkük ve Erbilidir. Üyelerimizin gençleri genellikle ağılıkta olup 20 genç öğrencimiz vardır ve bunlar arasında kadın ve erkek hemen hemen eşit konumdadır. % 50'si eğitilmiş ve üniversite mezunudur.

Kuruluşunuzun yapısı nasıldır? Nasıl yönetilmektedir? Nereden destek almaktadır?

Derneğimiz Tüzel yapıda olup 5'i yönetimde olmak üzere toplam 50 üyeden oluşmaktadır. 20 üye öğrencidir. Ve halen Selçuk Üniversitesinin farklı bölümlerinde öğrenimlerine devam etmektedirler. 2008 yılında Dr Aydın Beyatlı'nın muayenehanesinin kapanması sebebiyle son

bir yıldır çalışmalarımı evden yürütmekteyim. Dernek faaliyetlerinde yönetim kurulundan ve üyelere destek ve fikir alamamaktayız. Bugüne kadar yapılan faaliyetler önceki yıllarda Dr Aydın Beyatlı'nın, son bir yıldır da benim çabalarım sonucu gerçekleştirilmiştir.

Derneğimizde sadece dernek tüzüğünü uygulamak amacı ile cüz'i miktarda birkaç ay gibi kısa bir süre aidat toplanmasına çalışılmış ancak üyeler bu durum karşısında isyan çıkarmış ve dolayısıyla aidat toplanmasından vazgeçilmiştir. Bu nedenle derneğimizde ne aidat geliri ne de herhangi bir bağış geliri yoktur. Derneğimizde üyelerin bir araya gelmeleriyle, adaylar belirlenerek 2 yılda bir seçim yapılır. Yönetimdeki Türkmenlerin tamamı genellikle 1980-90 arası Türkiye'ye gelmişlerdir.

Kuruluşunuzda görev alan insan ve üye profili nasıldır? Üyelik nasıl olmakta ve üyelere ne beklenmektedir?

Irak'tan göç edip Konya'da ikamet eden Iraklı Türkmenler, Türkiye'ye öğrenim için gelen Türkmen öğrenciler ve Türkmen davasına yakın ilgi duyan, manevi destekte de bulunan üye profillerinden oluşmaktadır. Dernek üyeliği için dilekçe ile başvurmak yeterlidir. Yönetim kurulu uygun gördüğü takdirde üyelik kabul edilmektedir. Türkmen davasının farkında, bilinçli ve milliyetçi bir ruhla vatanına hizmet ruhu taşıyan, faaliyetlere içtenlikle katılımı olan, destek veren üyeler istemekteyiz.

Yaptığınız faaliyetler hakkında bilgi verebilir misiniz?

Dr. Aydın Beyatlı'nın şahsi gayretleri sonucu yaklaşık 14 yıl Türkmeneli ve Konya'daki Türkmenlere faydalı olabilmek için ciddi faaliyetler yapıldı. Bu faaliyetler kısaca şöyle özetlenebilir:

1)- Periyodik olarak her yıl üyeler ve Konya'da Türkmen davasına sıcak bakanlar eşliğinde, geleneksel yemeklerimizi tanıtmak, bir arada toplanıp sohbet etmek amaçlı kır gezileri düzenledik.

2)- Önemli ve anlamlı günlerde mevlitler düzenlendi.

3)- Selçuk Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerimize destek amaçlı hocaları ile görüştük. Onların genel durumları hakkında bilgi edindik ve sorunlarının giderilmesi için gerekenler yapıldı.

4)- Türkmeneli bölgesinde yaşanan haksızlık ve sıkıntıları sergilemek için değişik dönemlerde resim sergileri yapıldı.

5)- Farklı dönemlerde Konya Büyükşehir Belediye Başkanının desteği ile Kerkük'e geziler düzenlendi.

6)- Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü ve Konya Ticaret Odası ile birlikte konferanslar ve paneller düzenlendi.

7)- 2007'de Ankara'da yapılan Kerkük mitingine katılmak için Türkmeneli'de yaşanan kaos ve olayları protesto etmek amacıyla Irak Türkmen Cephesi ile birlikte Konya'dan 9 otobüs dolusu insan Ankara'ya gönderildi. Ayrıca dernek başkanımız Aydın Beyatlı ile birlikte 4 Türkmen öğrenci Konya-Ankara arasında 3 gün süren yürüyüş eylemi yaptı.

8)- 1998 yılında Büyükşehir Belediye Başkanımızın desteği ile ITC Başkanı ve yöneticileri, Türkmen partilerinin başkanları ve 40 kişilik heyet Irak'tan Konya'ya getirilerek 5 gün süresince ağırlandı.

9)- Türkmen ve Konyalı doktorlardan oluşan 5 kişilik sağlık heyeti Konya'dan Erbil'e 9 kez gidip sağlık hizmeti verdi.

10)- Konya Valiliği ve Sağlık Müdürlüğü ile birlikte 4 kez ilaç kampanyaları başlatıldı, kamyonlarla ilaçlar toplanıp Konya'dan Türkmeneli'ye gönderildi.

11)- Konya Büyükşehir Belediye Başkanı desteği ile 3 kez 9 kişilik Molla Heyeti Konya'da 1 hafta ağırlandı. Ve mevlit okuma kültürümüz sunuldu.

12)- Sivil toplum örgütlerinden (Kadın Kolları ve Öğretmenler) sosyal faaliyetlerde bulunmak üzere Türkmeneli Bölgesinden Konya'ya davet edildi ve ağırlandı.

13)- Kurban bayramlarında Türkmeneli Kültür ve İşbirliği Vakfı'nın yardımı ile Konya halkından toplanan kurban ücretleri Türkmeneline gönderildi.

14)- Konya'daki bürokratlar, sivil toplum örgütleri ve parti il başkanları ile birlikte işbirliği yapıldı, Ankara'daki parti genel başkanları ve TBMM ziyaret edildi, toplantılar yapılarak davamız anlatıldı.

15)- Üyelerimizin doğum, ölüm ve sünnet gibi özel günlerinde dernek olarak yanlarında olmaya gayret gösterdik.

16)- Konya Devlet Tiyatrosunun düzenlediği " Türkçe Konuşan Devletler - Bir Ses Bir Nefes - Festivaline" Türkmeneli'den 5 kişilik tiyatro heyeti getirilerek katılımı sağlandı.

17)- Dernek yönetimi olarak zaman zaman davamızı anlatmak için yerel ve ulusal TV'lerde yayınlara katıldık.

18)- 1998 yılında Kıbrıs'ta hem Kıbrıs Radyo ve TV'de hem de Kıbrıs Başbakanı Derviş Eroğlu ile görüşüp davamızı anlattık.

19)-Konya Büyükşehir Belediyesi ile işbirliği yaparak Konya'nın en büyük caddesine " Kerkük Caddesi" ve en önemli mahallesine " Telafer" isminin verilmesini sağladık.

20)- Dernek kuruluşundan bu yana gönüllü olarak Türkmenelinden yüzlerce hastayı Konya'ya getirterek çeşitli hastanelerde tedavilerini sağladık.

21)- Son 1 yılda ihtiyaç sahibi öğrencilerimize burs ve yemek kartları temin ettik.

22)- 2008–2009 yıllarında Türkmeneli'ye Dönüş adlı bir bülten ve bir dergi çıkardık.

23)- Zaman zaman üyelerimize bilgisayar ve dil kursları açtık. Ancak yeterli katılım olmadığından sürekliliği sağlanamadı.

24)- Doktora yapan öğrencilerimize uzmanlık tezlerinin yazılımını ve basımını üstlendik.

25)- Derneğimizin tanıtımını sağlamak amaçlı internet sitesi kurduk.

26)- Tüm öğrencilerimizin sosyal ve psikolojik durumlarındaki sıkıntılar sebebiyle Selçuk Üniversitesindeki hocalarla görüştük. Üniversite bünyesinde PDR seanslarına katılmalarını önerdik ve öğrencilerimizin PDR (Psikolojik Danışmanlık Rehberlik) ile görüşmelerini sağladık. Öğrencilerimizin bu seanslara katılmaları kendi uyum ve başarıları açısından şart olmasına rağmen bu görüşmelerde devamlılık sağlanamamıştır.

Kuruluşunuz ile Türkmen halkı arasındaki iletişim nasıl sağlanmakta ve hangi düzeydedir? Türkmen halkı sizi tanıyor mu?

Türkmen halkı beni tanması mümkün değil. Çünkü ben yıllarca ancak arka mahfilde eşimin yazılarını, projelerini yazarak Türkmenlere hizmet ettim. 2008 de dernek başkanlığına seçilince beni ancak bir yıldır görmekteler ve onlar halen sadece Dr. Aydın Beyatlı'yı tanıyıp yapmak istediğim her faaliyet ve kararlar için onun direktifinde çalıştığımı sanıyorlar, hâlbuki ben eşimden tamamen farklı olup değişik hayat görüşlerine sahibiz. Ama bunları önemseyen biriyim. Amacım Türkmenlerin kurtulması ve özgürlüğüne kavuşmasıdır. Beni hiç tanımasalar da olur. Dernek olarak daha önceleri Dr. Aydın Beyatlı başkanlığında diğer Türkmen kuruluşlarıyla çalışmaktaydı, ancak benim başkanlığında hiçbir Türkmen kuruluşuyla henüz çalıştığımı söyleyemeyeceğim.

Kuruluşumuz Konya'da yaşayan Türkmen halkı ve üyelerle birlik beraberlik sağlayabilmek, davamız ve vatanımız için yapılabilecekleri paylaşabilmek amaçlı toplantılar, kahvaltılar, yemekler düzenlemiş, bununla da kalmayıp tüm

iletişim yollarını kullanılarak (Mesaj, e-mail, telefon vs..) onlara ulaşılmaya çalışılmış; ancak Türkmen halkının dernek ve davamıza sahip çıkmadıkları ve çıkamayacakları üzümlere gö-rülmüştür.

Konya'da yaşayan Türkmenler ve derneğimize kayıtlı üyeler, öğrenciler birbirlerinden ve dernekten kopuk yaşamayı tercih edip içe dönük bir yaşam sürmektedirler. Bu nedenle derneğe bağlılıkları ve faal çalışmaları mümkün olmamaktadır.

Türkiye'deki Türkmen kuruluşları arasındaki ilişki ne durumdadır? İşbirliği alanları ve ortak çalışmalar hangi seviyededir?

Kuruluşumuz yeni nesile önem vermektedir. Öğrencilerimizin ve derneğimizin sorunlarını paylaşmak, çözüm yolları oluşturmak amaçlı Ankara Kültür Merkezindeki Heyeti Konya'ya davet ettik. Öğrencilerin de katılımını sağlayarak bir oturum düzenledik. İçeriğinde derneğimizin ve özellikle öğrencilerin problemlerini kapsayan 20 maddelik bir listeyi açıkça paylaştık ve problemlerin çözümü konusunda heyetten onay aldık. Ancak akabinde bu görüşmeler gereği atılması gereken adımlar atılmadı ve tekrar irtibat sağlanamadı. Bu nedendir ki derneğimizin diğer Türkmen Kuruluşları ile herhangi bir işbirliği veya irtibatı ne yazık ki yoktur. Diğer Türkmen kuruluşlarından da derneğimize herhangi bir adım atılmamıştır. Bir avuç topluluk olmamıza rağmen birlik içerisinde adım atamıyor olmamız üzümlenecek bir durumdur.

Yurt dışındaki Türkmen kuruluşları ile ilişkileri var mıdır? İletişim nasıl sağlanmakta ve ilişkiler nasıl ve hangi düzeydedir?

Yurt dışındaki Türkmen kuruluşları ile iletişim kurulamamıştır.

Yönetim olarak hangi sıklıkla bölgeye gidiyorsunuz? Bölgeye yönelik neler yapıldı? Bölgede neler yapıldı? Gelecek için yapmayı planladığınız faaliyetler nelerdir?

Ben yaklaşık 30 yıldır, Türkmenliye gitmedim, ancak eşim ancak her ay gitmektedir. Bölgeyle ilgili ciddi çalışmalar yapmaktadır. Derneğimizde aktif üyemiz olan geçmişte de derneğimizin başkanlık görevini başarıyla üstlenmiş ve yürütmüş olan Sayın Dr. Aydın Beyatlı hemen hemen her ay periyodik olarak Türkmeneli'ye gidip Türkmen halkı ile görüşmeler yapmaktadır. Ve oradaki maddi ve manevi sorunlarla şahsi olarak ilgilenmektedir. Bölgeye yönelik yapılanlar yukarıda anlatılmıştır.

Türkiye'deki karar alıcı mekanizmalar ve sivil toplum kuruluşları, siyasi partiler ile ilişkiler nasıldır?

Derneğimize Konya'daki sivil toplum örgütleri ve siyasi partiler sıcak bakmaktadırlar. Ancak Konya'da yaşayan Türkmen halkının içe dönük yaşamı tercih etmesi nedeniyle bir araya gelinememekte, grup faaliyetleri yapılamamaktadır.

Türkiye'den beklentileriniz nelerdir?

"Bir Millet kendi geleceğini şekillendiremezse başkaları onu geleceğini şekillendirir." Milletimiz geleceğini şekillendirmek şöyle dursun içinde bulunduğu ruh hali ile şu anki yaşamını bile şekillendirememektedir. Özellikle 1980 sonrasında yaşananlardan ciddi boyutlarda etkilenmiş olan milletimiz, yıllarca süren savaşın, kaosu, korkunun, şiddetin, katliamların etkilerini ağır ödemektedir. Psikolojik ve sosyolojik açıdan ciddi boyutlarda hasar görmüş, çöküntü içerisinde, kendiyi barışık olmayan, hedefsiz, isyankar, kültürünü bilmeyen, derneği değil hiçbir Türkmen kuruluşunu saymayan, disiplinsiz ve kural tanımayan, çevresine uyum sağlayamayan, depresif, çekingen bir gençlikle dejenere bir toplumla karşı karşıya kalmaktayız. Toplum ve gençlik böyle bir ruh haline sahip iken doğal olarak derneklerde birlik sağlanamamaktadır. Dernek olarak gördüğümüz yegane sorun budur. Daha sağlıklı, çalışkan, dünya siyasetini takip edebilen, davasına sahip çıkan bireyler yetiştirebilmemiz için bu konunun mutlaka ve mutlaka çözüme ulaştırılması şarttır.

Türkiye'den beklentilerimiz şunlardır:

- 1-Türkiye Irak Türkleri politikasını netleştirmektedir.
- 2- Irak Türklerinin davasını uluslar arası mahfilerde tanıtmak amacıyla yurt dışındaki elçiliklerini devreye sokmalı ve yurt dışında Türkmen lobi ve diaspora oluşturulmasına destek olmalıdır.
- 3- Irak Türklerinden uluslar arası siyaset bilimi, hukuk ve basın yayın konusunda uzman Türkmen ekiplerinin yetiştirilmesi için yurt içinde ve dışında bu çalışmalara ağırlık vermelidir.
- 4- Irak Türkmen siyasi, sivil kurum ve kuruluşlarına yapılan maddi yardımlar yeniden gözden geçirilip etüd edilmeli, bu destekler Türkmen kuruluşlarının halkla pekiştirilmesini sağlayacak şekilde yapılmalıdır. Bağdat merkezli çalışma stratejilerinin üzerinde durulmalıdır.
- 5- Türkiye Bağdat ve Erbil politikalarında, Türkmen siyasi kurum ve kuruluşlarının siyasi mutfağa dahil edilmesi konusunda, bu kuruluşlara yardımcı olmalıdır.
- 6- Irak istatistik kurumlarının verileri göstermektedir ki Irak'ın en kültürlü toplumu Türkmenlerdir. Türkmenlerde özellikle öğretmen ve doktor sayısı çoktur. Bu nedenle Türkmenlerin Irak'taki sağlık ve eğitim alanındaki çalışmalarına yardımcı olunmalıdır.
- 7- Tüm yurt dışındaki ve Türkiye'deki dernekler tek çatı altında birleştirilip, tek ses tek nefes olabilmelidirler, Bu bir Türkmen vatandaşlık görevimizdir (denekler federasyonu ve konfederasyonu). Tüm faaliyet ve programlar merkez tarafından yürütülmelidir. Bu çatı altında gençlik birliği, insan hakları, eğitim, spor, kültür, sağlık v.s bölümlerinin hepsi toplanmalı ve bu sayede dünya mahfiline tek güç olduğumuzu göstermeliyiz.
- 8- Tüm Türkmen kuruluşlarında ve derneklerimizde gençlere söz hakkı verilip öne çıkarılmalı ve dernek faaliyetlerinde çalışmalarını mecbur kılınmalıdır.
- 9- Türkiye'ye getirilen tüm Türkmen öğrencilerimiz öncelikle Türkçe dil kurslarına devam etmeli, iyi derecede Türkçe öğrenirken aynı zamanda PDR kurslarına katılımları zorunlu olmalıdır. Psiko-sosyolojik konumları düzelmeyen öğrenciler için geri dönüş mutlak olmalıdır. Aksi takdirde hem parasal hem sosyal kayıp kaçınılmaz olmaktadır.
- 10- Dünyayı takip edebilmemiz için tüm dernek ve Türkmen kuruluşları Avrupa standartlarına uydurulmalıdır.
- 11- Tüm dernekler tek Web sitesine sahip olmalı ve tüm direktif bu siteden alınmalıdır.
- 12- Dünyanın farklı bölgelerinde kurulmuş olan Türkmen dernekleri ile bağlantılar merkez tarafından sağlanmalı ve belli zamanlarda Türkmen toplumunu ilgilendiren ulusal konferanslar yapılmalıdır.
- 13- Türkmeneli Tv kanallarında tüm Irak ve Türkmen halkı için yaşam koçluğu ve PDR konusunda programlara ağırlık verilmelidir.
- 14- Tarih ve Kültürümüzün kaybolmaması ve farklı alanlarda kendini geliştirmiş bir topluma sahip olabilmek için gençlerimiz tıp ve mühendislik dışındaki diğer bölümlerde (özellikle hukuk, ekonomi, muhasebe, spor, iletişim, tiyatro, sinema, müzik, iktisat vs...) eğitim almaları konusunda teşvik edilmelidirler.
- 15- Öğrencilerimizin sosyolojik açıdan kendilerini geliştirmeleri ve yaşadığı çevreye uyum sağlamlarını kolaylaştırmak açısından yarı zamanlı iş fırsatları verilmelidir. Boş zamanlarını değerlendirebilecekleri hobilere yönlendirilmelidirler.
- 16- Savaş ve kaos nedeniyle halkımızın eksik kaldığı en büyük kültürlerden biri olan turizmi halkımıza tanıtmak ve yeniden hatırlatmak için kültür merkezi ve Türkmen kuruluşları tarafından kültür turları düzenlenmeli, öğrencilerin katılımı mecburi kılınmalıdır.

17-Türkiye'deki güçlü ve güncel televizyon kanallarında Türkmenlerin kültürünü, tarihini ve acı dramını yansıtan diziler, filmler, belgeseller yapılmalı, açık oturumlar düzenlenmelidir. Bu oturumlara Türkmen gençliğinin katılımı da sağlanmalıdır. Eğitim alan gençlerimizin dizilerde, sinema ve tiyatrodaki rollerini sağlamalıdır.

18-Türkmen davasını tüm dünyaya anlatmak ve sesimizi duyurmak için Türkiye Büyük Millet Meclisinde farklı partilerden Türkmen milletvekillerimiz olmalıdır.

19-Tüm bu maddeler uygulanabilirse eğer Türkmenler ciddi boyutlarda Dünya mahfilinde ve Türkiye'de güçlü bir yere gelebilir. Ancak kronik olan bu dava gelişme kaydedemediğinde "Özgür insanın güçlü insan olduğu" hatırlanmalıdır. Ve yıllardır özgür yaşayamamış olan Türkmenlere, Türkiye çift vatandaşlık hakkı vermeli böylelikle özgür olan Türkmen istediği bölgede yaşayabilmelidir.

Sorularımıza içtenlikle yanıt verdiğiniz için teşekkür ederiz.

8. IRAK TÜRKMEN BİRLİĞİ VE DAYANIŞMA DERNEĞİ ANTALYA ŞUBESİ BAŞKANI KÜRŞAT ÇAVUŞOĞLU

28 NİSAN 2010

ORSAM: Derneğiniz hangi amaçlarla kuruldu?

Kürşat Çavuşoğlu: Irak Türkmen Birliği ve Dayanışma Derneği Antalya'da Türkmen aile sayısının artmasıyla ve bu ailelerin bir çatı altında toplanması gerekliliği doğmuştur. Bu nedenle 2002 yılında birkaç arkadaşla derneğimizi kurduk. İstanbul Üniversitesi Dışhekimliği Fakültesi mezunuyum, mesleğimi Antalya'da özel muayenehanemde sürdürüyorum. Yurt dışında 9 yıl hem eğitimimi sürdürüp hem de çalıştım. 5 yabancı dilim var. Türkiye'ye 1978 yılında geldim.

Kuruluşunuzda kimler aktif olarak faaliyet gösteriyor?

Derneğimizin yönetim kurulu üyeleri şu isimlerden oluşmaktadır:

- 1- Kürşat Çavuşoğlu – Başkan- D.Yeri: Kerkük- Geldiği Yıl:1978 – Türk Vatandaşı - Üniversite Mezunu – Mesleği Dış Hekimliği
- 2- Ümit Ağâh – Başkan Yrd. D.Yeri – Kerkük- G.Yıl:1980 – Türk Vatandaşı – Üniversite Mezunu – Mesleği: Turizmci

- 3- Yunus Bayatlı – Sekreter – D.Yeri: Kerkük – G.Yıl: 1979 – Türk Vatandaşı – Üniversite Mezunu – Mesleği: Telekom Müdürü
- 4- Gülçin Ercan – Muhasip- D.Yeri: Kerkük – Ge.Yıl:1964 - Türk Vatandaşı – Üniversite Mezunu - Mesleği – Emekli Ziraat Mühendisi

5- Necmettin Yücetürk – Aktif

Üye – D.yeri: Kerkük – G.Yıl: 1971 Üniversite Mezunu- Mesleği: Emekli Öğretmen

Derneğimiz Yönetim Kurulu tarafından demokratik bir ortam içerisinde yönetilmektedir. Derneğin yönetim kurulu iki yılda bir yapılan seçimle göreve gelmektedir. Derneğimiz hiç bir yerden maddi destek almamakta, dernek üyelerinin aidatlarıyla kendini idame ettirmektedir.

Kuruluşunuzda görev alan insan ve üye profili nasıldır?

Dernek üyelerinin neredeyse tamamı Kerküklüdür. Antalya'da 30'a yakın aile bulunmaktadır. Antalya'da yaşayan Türkmenlerin hepsi eski dönemlerde Türkiye'ye gelen ve vatandaşlık almış kişilerdir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan

Türkmen sayısı Antalya için yüzde 90'ı bulmaktadır. Diğerlerinin de oturma ve çalışma izni vardır. Yerleşik bir iş sahibidir. Özellikle doktor, mühendis, öğretmen, turizm ve ticaret sektöründe çok sayıda Türkmen yer almaktadır. Ayrıca devlet kurumlarında çalışan Türkmenler de bulunmaktadır.

Ancak Türkmenlerin yaklaşık yüzde 80'i turizmle uğraşmaktadır. Antalya'ya son dönemde gelen Türkmen sayısı oldukça azdır. Türkiye'ye yeni gelen Türkmenlerin ve hatta başka ülke vatandaşlarının oturma izni alması zor. Antalya kıyı şeridinde olduğu için özel bir bölge gibi görünüyor ve oturma izni verilmiyor.

Yaptığınız faaliyetler hakkında detaylı bilgi verebilir misiniz?

- 14 Ocak 2009 tarihinde yönetim kurulumuz Akdeniz Üniversitesi Rektörünü ziyaret.
- 10 Şubat 2009 tarihinde Antalya Valisini ziyaret.
- 13- 20 Mart 2009 tarihleri arasında Antalya Türk Ocakları Derneğiyle Ortaklaşa Çanakakale Şehitlerini anma sergisi düzenleyip sergide Türkmenlere yapılan insan hakları ihlalleri resimlerle sergilenmiştir.
- İstanbul' da 10 -12 Nisan tarihleri arasında Türkmen basın konseyine katılım.
- 3 Mayıs 2009 tarihinde üyelerimize Lara Beach'de piknik düzenlenmiştir.
- 8 Mayıs 2009 tarihinde Akdeniz Üniversitesi 12. Uluslar arası gençlik şenliğinde Akdeniz Üniversitesi Türk ocakları Antalya Şubesi ile ortaklaşa Kerkük Gecesi düzenlenmiştir. Kerkük'lü sanatçı Abdurrahman Kızılay, Mehmet Özbek ve devlet Türk halk müziği korosu bu geceye renk katmıştır.
- 12 Temmuz 2009 tarihinde Toros Türkmenleri Derneği ile Tanrı dağında Kerkük katliamının 50. Yıldönümünde bir anma töreni.
- 20 Temmuz 2009 tarihinde Kıbrıs Türkleri Kültür Derneği Antalya şubesinin düzenlediği Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Barış hareketinin 35. yıl dönümü nedeniyle yapılan törenlere derneğimiz katılmıştır.
- 14 Kasım 2009 tarihinde Ankara'da ORSAM'ın düzenlediği Türkmen Aydınları

“Türkiye'deki derneklerimizin Türkmen davasındaki rolü ve güncel sorunları” toplantısına katılmış ve bu toplantıda derneğimiz Türkiye'de tüm Türkmen derneklerinin bir federasyon çatısı altında toplanması talebinde bulunmuş ve bu talebi destek görmüştür.

- 17 - 27 Ekim 2009 tarihleri arasında derneğimizin başkanı Kürşat Çavuşoğlu, Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Ankara Şubesi Başkanı Mahmut Kasapoğlu ve Türkmen Aydınlar Derneği Başkanı Fuat Tigin ile Irak Türkmen Bölgeleri, bölgede bulunan tüm kurum ve kuruluşlarımızı ziyaret edildi.
- 11- 13 Aralık 2009 tarihleri arasında Bursa'da Ahıska Türk Dernekleri federasyonunun düzenlediği “Yakın Tarihimizde Türk ve Müslüman soydaşlarımızın maruz kaldığı insan hakları ihlalleri” sempozyumuna derneğimiz adına başkanımız Kürşat Çavuşoğlu katılmış ve Irak Türklerine yapılan insan hakları ihlallerini 20 dakikalık bir sunum ile dile getirmiştir.
- 31 Aralık 2009 tarihinde Irak Türkmen Cephesi Başkanı Saadettin Ergeç 7 Mart 2010 da yapılacak Irak genel seçimleri öncesi Türkmenlerle ilgili son durumları görüşmek üzere Antalya'ya gelmiş. Derneğimizin organize ettiği bir toplantıda Türkmenlerle görüşen Cephe başkanı, herkesin sandık başında oy kullanmasını istemiştir.

Kuruluşunuz ile Türkmen halkı arasındaki iletişim nasıl sağlanmakta ve hangi düzeydedir?

Kültürel ve sosyal faaliyetler, milli günler, şehitlerimizi anma, bayramlarda bayramlaşma, piknik ve gezi düzenleyerek iletişim sağlıyoruz. Antalya, Irak, Türkiye ve yurtdışında yaşayan Türkmenlerle iletişimimiz iyi düzeydedir. Özellikle Antalya'da yaşayan Türkmenlerin fazla olmaması iletişimimizi kolaylaştırıyor. Antalya'da yaşayan bütün Türkmenler birbirlerini bilir ve tanır.

Kuruluşunuzun Türkiye'deki Türkmen kuruluşları arasındaki ilişki ne durumdadır? İşbirliği alanları ve ortak çalışmalar hangi seviyededir?

Derneğimizin adında da anlaşıldığı gibi misyonumuz ve amacımız Türkmen birliğidir, tüzüğümüzde bunu emreder. Türkiye'deki kuruluşlarımız ile iyi ilişki ve işbirliği içindeyiz. Kuruluşlarımızın düzenledikleri panel, konferans, kurultay ve toplantılara katılıyoruz. Ayrıca derneğimiz ve Türkiye'deki diğer Türkmen dernekleri ile bir federasyon kurma çalışmaları da devam ediyor. Ekim18-27 tarihleri arasında üç dernek başkanı olarak Irak'a gidildi. Türkmeneli TV, Telafer, Musul, Kerkük, Tazehurmatu, Dakuk, Tuzhurmatu, Çardaklı ve Bastamlı'da Türkmen kurum ve kuruluşları ziyaret edildi.

Yurt dışındaki Türkmen kuruluşları ile ilişkileri var mıdır? İletişim nasıl sağlanmakta ve ilişkiler nasıl ve hangi düzeydedir?

Almanya, Hollanda, İsveç, Danimarka, Belçika, ABD, İngiltere, Kanada da bulunan kuruluşlarımızla iyi ilişkiler içindeyiz. Birbirimizi tanımamız, aynı davaya inandığımız ve hizmet ettiğimiz için iletişimimiz de kolaylaşıyor. Türkmenlerle ilgi toplantı, konferans, kurultay ve sempozyumlarda bir araya geliyoruz. Ancak ortak çalışma konusunda bir mekanizma geliştirmiş değiliz.

Irakla ilişkiler ne durumdadır? Bölgeyle bağlantınız hangi düzeydedir?

Irak'ta yaşayan kardeşlerimizle iyi ilişkiler içindeyiz ve bölgeyi yılda bir-iki kez ziyaret ediyoruz. Bölgeden masatenisi spor takımlarını 2005 ve 2008 de Antalya'ya davet ettik amaç ise kar-

deşlerimize moral ve kendilerini sporda geliştirmekti. 31Aralık 2009 tarihinde Irak Türkmen Cephesi Başkanı Sadettin Ergeç Antalya'daki Türkmenleri ziyaret edip 7 Mart 2010 tarihinde Irak'ta yapılacak genel seçim hakkında geniş bilgi aktarmıştır.

Türkiye'deki karar alıcı mekanizmalar ve sivil toplum kuruluşları, siyasi partiler ile ilişkiler nasıldır?

Sivil toplum kuruluşları ve siyasi partiler ile iyi ilişkiler içindeyiz ama eşit mesafedeyiz çünkü bizler dava sahibiyiz. Davamızı da herkese anlatmak ve duyurmalıyız. Ancak organik bir bağımız hiçbir sivil örgüt veya partiyle bulunmamaktadır.

Türkiye'den beklentileriniz nelerdir?

Türkiye bugün bölgeye yönelik dış politikalarını yeniden gözden geçirmelidir ve bu noktada Türkmenlerle olan ilişkisini geliştirip onları desteklemelidir, tüm Türkmen gruplarıyla eşit mesafede olmalıdır. Türkmenlerin hakkını savunmak, uluslararası alana taşımak. Türkmenler bölgenin yerlileridir, vatanlarına bağlı olan insanlardır. Ayrılıkçılık hiçbir zaman yapmamıştır ve devletine silah çekmemiştir. Bizim Türkiye ile çok bağlarımız var. Tarih, dil, kültür, kan, vatan bağımız var. Çanakkale'de Türkmen şehitlerimiz var. Doğruyu söylemek gerekirse Türkiye'nin Türkmenlere karşı tarihi sorumlulukları vardır.

9. TÜRKMENELİ İNSAN HAKLARI DERNEĞİ BAŞKANI NEFİ DEMİRCİ

29 NİSAN 2010

ORSAM: Öncelikle Türkiye'ye ne zaman geldiniz? Ne zaman vatandaşlık aldınız? Hangi derneklerde bulundunuz?

Nefi Demirci: 1934'te Kerkük'ün Çay mahallesinde dünyaya geldim. 1953 yılında liseyi Kerkük'te bitirdikten sonra tahsil için İstanbul'a geldim. Geldiğimiz o dönemlerde yanılmıyorsam 4 veya 5 kişiydik. Sonradan 1954- 55 yıllarında 6-7 kişi olduk. Geldiğimiz zamanlarda maalesef o dönemlerde Kerkük'ü kimse tanıyamıyordu. Yani o bölgede Türk var mıydı, yok muydu, kimse bilmiyordu. Türkiye'deki bütün insanlar o Türklerden bihaberdi. Hiç unutmadığım hadiseler oldu. Yurtta kalıyorduk. O günlerde yanımda olan arkadaşlar Erzurumlu, Antepli veya İstanbullu bize hep şu soruyu sorardı: "Siz Türkçeyi nerden öğrendiniz?" Bu sorularla karşılaşınca ilk Irak Türkleri Birliği'ni kurmuş bizden önceki ağabeylerimiz. Amaçları da Türkiye'de Kerkük Türklerini tanıtmak. Geldiğimiz zaman bizler o birliğe katıldık. Gerçekten Kerkük Türkleri arasında, benim öğrencilik dönemimde fevkalade bir yakınlık, sevgi, dayanışma vardı. Öyle bir dayanışmaydı ki birimiz hastalandığımız zaman hepimiz gider ona bakardık. Biri geldiği zaman hepimiz gidip onu alırdık. Onu yurda yerleştirdik veya pansiyona yerleştirdik, okul işlerini yapardık böyle güzel bir dayanışma vardı. Amacımız Kerkük Türklerini Türkiye'de tanıtmak. Bu 1957 sonlarına kadar devam etti. Yavaş yavaş 15 kişi olduk, 20 kişi olduk böyle. Allah rahmet eylesin o dönemde Kerkük Türkleriyle ilgili olan ve Kerküklü Enver Yakupoğlu ile derneği kurduk. Bütün Türkmenlerin Enver Yakupoğlu'nu kutsal bir kişi olarak tanıması lazım. Ama ne yazık ki Enver ağabeyi birçok Kerküklü tanımaz.

Enver Yakupoğlu'nun mesleği neydi?

Avukat'tır.

Türkiye'de miydi o daha önceden?

Evet. 1926 'da gelmiş bizlerden önce. Kerkük'lüdür. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı. Derneğin asıl kurucuları öğrencilerdir. Dernek 1958'de kuruldu. Hatırlarsınız 1959'da Kerkük katliamı oldu. Şimdi ilk olarak Türkiye'de bir basın toplantısı yapılacak 1959'da başta da dernek başkanımız Enver Yakupoğlu'ydü. Bizler öğrenci olduğumuz için üye değildik veya fahri üyeydik. Derneğin kurucuları arasında biz kendi davetlerimizden ben ve benim gibi arkadaşlar ki bunların içerisinde şimdi hayatta olan Mehmet Gedik de Kerkük'ün hiç unutmaması gereken bir kişidir. 1959'da Kerkük'ün basın toplantısı yapılacak ihtilalden önce. Toplandık elimizde olan katliam hakkındaki metnini tamda bilgi gelmemişti. O dönemde iletişim koşulların zayıf olduğunda tek tek basın kuruluşlarına gittik. Tam toplantıyı yapacakken polisler bastı ve yapmadık. Bu Irak Türklerinin tarihinde bir dönüm notasıdır. Beni ve Abdulkadir Beyatlı isimli arkadaşımızı, iki polis emniyet müdürlüğüne götürdüler. Komiser geldi; "sizi Adnan Menderes'e götüreceğiz" dedi. Gittik, Adnan Menderes kalktı, Rüştü Zorluya gideceksiniz dedi, içeri girdik içeride uzun boylu badem bıyıklı çok sert bir adam, bağırdı çağırırdı yapamazsınız edemezsiniz, dedi çıktık. Basın toplantısı da yapılmadı. 1960 yılına kadar Kerkük'le ilgili haber Türkiye'de çıkmadı. Çünkü yasaktı. 1962'lerden sonra serbest bırakıldı. Şimdi dernek bu şekilde devam etti. 1960'dan 1967 yılına kadar yine her Türkmen'in her Kerküklünün anması ve saygı göstermesi gereken Remzi Doğu ağabeyimizi de maalesef kimse bilmiyor. 1967 yılına kadar derneğin yeri yurdu yoktu. Remzi ağabey çantası içerisinde iki tane defteri ile yönetim kurulu yok o şekilde idare etti. Ama öğrencilerin kayıtlarını yapar, bursunu takip eder elinden geldiği kadar yoksulla yardım ederdi. 1967'de Derneğin başkanlığını

bana verdiler. Remzi ağabey elindeki çantayı bana verdi ve “bundan sonra bu işleri sen yapacaksın”, dedi. 1978’e kadar dernek başkanlığını ben yürüttüm. O dönemlerde yaptığımız girişimler sonucunda Atik Ali Medresesinde bir oda verdiler bize ve hemen hemen on sene orada idare ettik. Dernek gele gele bu günlere geldi. Anne tarafım Konyalı olduğu için, 1966 ‘da Türkiye Nüfus Müdürlüğüne dilekçe yazdım. 3-4 gün içinde nüfus cüzdanım geldi. Ben vatandaşlığa çok rahat bir şekilde geçtim. Doktorum. Devlet Hastanesinde çalıştım. Orada üç yıla yakın baş asistanlık yaptım. İmtihana girdim, şef yardımcısı, ondan sonra şef oldum. 1970 yılından 1996 yılına kadar Eğitim ve Araştırma Hastanesinde eğitim görevlisi olarak çalıştım. 1996’da kendi isteğimle emekli oldum ve muayenehanemi de hizmete açtım. Bu şekilde bu günlere geldik.

İnsan Hakları Derneğini ne zaman kurdu- nuz?

2003 yılında kurduk. Amacımız da şuydu: Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği, dernekler yasasına göre sadece kültürel hizmetlerde bulunabiliyordu. Kendi aramızda bunun müzakeresini yaptık ve dedik ki hiç olmazsa az da olsa çok da olsa politikayla uğraşan bir dernek olması gerekli. İşte bu dernek o düşünce içerisinde kuruldu. Çok büyük faaliyetleriniz var mı dersiniz bütün dernekler içerisinde en çok faaliyeti olan bizim dernektir.

Neler yapıldı?

Raporlar hazırlandı, konferanslar yapıldı, Türk dünyası çocuk şenliklerine katıldık, Türk dünyasıyla ilgili olan bütün toplantılara katıldık, televizyon konuşmalarımız oluyor, yazılarımız oluyor, kitaplarımız oluyor yani bu şekilde hizmeti götürmeye gayret ediyoruz. Bunun yanı sıra bütün derneklerle uyum içerisindeyiz. Zaten ben Irak Türkleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğinin manevi kurucularındanım. O dernekteki arkadaşlarla hala görüşürüz ve elimizden geldiği kadarıyla da yardım etmeye gayret ediyoruz ama büyük bir hizmetimiz oluyor mu diyeceksiniz bence pek olmuyor. İkamet sorununu çözemedik, eğitim sorununu çözemedik, iş-aş sorununu çözemedik. En önemli sorunlar

ikamet, sağlık, eğitim sorunlarıdır. Bunlar maa-
leşef çözülmedi. Yaptığımız bütün girişimlerde
siyasi iktidardan, özellikle bu dönemdeki, bu
konuda hiçbir yardım almadık. Yani yardım sa-
dece maddi yardım değil. Mesela ikametini ya-
pılması. Şimdi bir Türkmen gelmiş on senedir
burada. Çocuğu 12-13 yaşına gelmiş hala ika-
meti yok, Türk vatandaşlığına geçmek istiyor
hala işi çözülmedi. Kesin bir çözüm yok. Biraz
önce biri telefon etti. Onun oturma izni olmadı-
ğı için devamlı polisler içeri alıyorlar, biz araya
giriyoruz bırakıyorlar, iki gün sonra tekrar içeri
alıyorlar bu işi bir türlü çözemedik.

Derneğin yönetim kurulunda kimler var ve kaç kişi var?

Hepsi üst düzey olan insanlardır. Birisi benim başkan olarak. Bugüne kadar yayımlanmış altı kitabım var. Birisi Savaş Avcıdır. Türkiye bürokraside üst noktalara gelmiş bir arkadaşımdır.

Mesleği nedir Savaş Beyin?

Makine mühendisidir. 1970’lerde Türkiye’ye tahsil için gelmiş ve burada kalmış. Aslen Kerküklüdür. Sonra Cüneyt Mengü, 1991-92 lerden beri Irak Türkmen Cephesi içerisinde değişik görevler almış, doktorasını yapmış saygın biridir. Turistik bir yeri var ticaretle uğraşan bir insandır. 1980’lerde Türkiye’ye gelmiş ve Kerküklüdür. Tahsilini Bağdat’ta tamamlamıştır. Ondan sonra Kerim Bayraktar bulunuyor. O da makine mühendisidir. Saygın biri işyeri var. 1980’li yıllarda geldi ve Kerküklüdür. Yönetim kurulunda Mehtap Neftçi var. İnşaat mühendisidir. Onlar aile olarak 1980’den önce geldiler. Yönetim kurulunda bu arkadaşlar var. Aşağı-yukarı 15 günde veya ayda bir yönetim kurulu toplantısı yapıyoruz. Tabii ki dernek olarak sıkıntılarımız var.

Derneğin kaç üyesi var?

Derneğe fazla üye yapma yoluna gitmedik. Herkesi almayı düşünmedik. 53 üyesi var hepside tanınmış kişilerdir. Yalnız hepsi Türk vatandaşı.

Peki üyeleriniz arasında Türkmeneli’nin hangi bölgesi ağırlıklı?

Biz genellikle fikir birliği içerisinde çalışan dernekleriz.

Bu 53 kişi içinde ağırlığı olan bir bölge yok mu? Yani Türkiye’de Kerkük’lü ağırlığı çok bu bir gerçek.

Üyelerimiz içinde 2 kişi Telafer’lidir, 3-4 kişi Altunköprü’lüdür, diğerleri de Kerkük’lüdür genellikle.

Kurumlarla olan ilişkilerinizi söylediniz.

Türk Dünyasıyla meşgul olan bütün kurumlarla bire bir temastayız. Mesela Aydınlar Ocağıyla. Ben onların istişare kurulu başkanımıyım seçimle gelmişim. Aydınlar Ocağının İstanbul’da 420 üyesi var. Kongrelerde yönetim kurulu başkanı ve bir istişare kurulu başkanı seçiliyor. Bunun dışında Türk Dünyası Araştırmalar Vakfında aksakallılardan bir tanesiyim. Birde Kerkük’te siyasi bir partimiz var onunda. fahri başkanımıyım. Türkmen Milliyetçi Hareket Partisi.

Maddi destek alıyor musunuz?

Hayır. Hayır. Hiçbir yerden maddi destek talebinde bulunmadık. İstemiyoruz. Nedeni şu. Bir yerden bize maddi destek verirlerse emir altına gireceğiz gibi hissedeceğiz kendimizi. Biz de bunu kabul etmiyoruz. Üyelerimizin de katkısıyla mütevazı bir şekilde hizmete devam ediyoruz.

Irak ile ilişkileriniz ne durumda?

Elimden geldiği kadar haberleri takip ediyorum. Kerkük’ten bana her gün olmasa da gün aşırı telefon ediyorlar, bize bilgi veriyorlar. Genellikle partideki arkadaşlar arıyor. Gelen gidenler oluyor. Bu hafta içinde 4 kişi geldi mesela, onların söylediklerini not alıyoruz, uygun olduğu zaman yazı yazmaya gayret ediyorum. Tabii gelen haberler üzücü haberlerdir. Yani o seçim konusu başka partilerden seçime katılan Türkmenler bu seçimden sonra bir yerde mecliste Türkmen adını temsil etmeden o mecliste isimleri falan kalmayacak. Bu bir gerçek. Haberleri o şekilde alıyoruz. Şimdi ben çok uzun süre gitmedim belki 50 seneye yakın, daha sonra 2003 yılında gittim. Tabii gittiğim zaman benim terk ettiğim Kerkük yok. Kendi evlerimiz dededen babadan kalan evler harabe haline dönüşmüş. Mesela

ben Musalla Mahallesindeki okulda okumuştum, şimdi o okul yok ortada. Caddeden geçtiğim zaman ya Arapça ya Kürtçe konuşuluyor. Evler değişmiş, sular pislik içinde, satışlar değişik, halk değişik, Kerkük’ten ayrıldığım sene ile gittiğim sene arasında başka bir şehir oluşmuş.

Türkmen davasının geleceği ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Gördüğümüz gibi 6 - 7 listeden Kerkük’ten 50’den fazla kişi aday gösterilmiş. Fakat bir yerde Türkiye’nin de etkisi olmuştur. Bence Türkmenlerin geleceği çok parlak gözüküyor. Bir de bu mezhep kavgası. Samimi söylüyorum Türkmen arasında bu mezhep kavgası yoktu. Benim lise çağlarımda bir Türkmene sen nesin dediğin zaman sana verdiği cevap “men özüm Türk’em” olurdu. Ama bugün ne olmuş; Şii - Sünni kavgası. Bunların hepsini üst üste koyduğun zaman yaptırımcı bir siyasi parti de olmayınca sonuç pek parlak değil. Ama ümit ederim Türkiye mili menfaatlerimizi Türk milletinin çıkarlarını ön planda tutmak kaydıyla oradaki Türkmenleri destekler ve takviye eder. Çünkü oradaki Türkmenler bir yerde Türkiye’nin güvenlik sınırındır.

Tabii siz Türkmen davası içerisinde çok eskiden beri yer alıyorsunuz, o yüzden bu soruyu özellikle sormak istiyorum. Türkmen davası içerisinde ilk on kişi kimdir?

Şimdi dönem dönem değişti.

Dönem önemli değil. Bu dava ya kimler hizmet etti? Aklınıza gelen ilk on kişi.

Ayrılmak pek kolay değil ve doğru değil. Enver Yakupoğlu, Remzi Develi bunlar abide isimlerdendir. Daha önceden Ata Hayrullah, İhsan Hayrullah var Abdullah Abdurrahman ağabey de mesela bu unutulmaması gereken isimlerden biridir. Rıza Demirci gençler teşkilatını Bağdat’ta ilk kuran onları eğiten ilk kişidir, Necdet Koçak çok büyük hizmetleri var. Adil Şerif bütün maddi destekleri canıyla varıyla veren kişidir. Ama pek ayırmak doğru değil.

Bize zaman ayırıp sorularımıza içtenlikle cevap verdiğiniz için teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.

10. KERKÜK VAKFI GENEL SEKRETERİ PROF. DR. SUPHİ SAATÇI

30 NİSAN 2010

ORSAM: Öncelikle bize biraz kendinizden bahsedebilir misiniz? Ne zaman Türkiye'ye geldiniz? Ne zaman vatandaşlık aldınız? Burada neler yaptınız? Hangi kurumlarda görev aldınız? Kısa bir özgeçmişinizi anlatabilir misiniz?

Suphi Saatçi: Ben 1946 Kerkük doğumluyum. Liseyi Irak'ta tamamladıktan sonra Türkiye'ye geldim. 1967- 68 yılında Güzel Sanatlar Akademisi mimarlık bölümüne girdim. 1974'de mezun oldum. Daha sonra doktora-mı burada yaptım. Tabii mezun olduktan sonra dönmek istiyordum ama ailem dedi ki biraz oyalan burada baskılar gittikçe artıyor gelersen burada bir şey yapamazsın. Bende doktora ile meşgul oldum. Bitirdikten sonra yine konuştum nasıl oralar dedim, daha da kötü dediler. Sonra doçentliğimi aldım, aynı üniversitede öğretim üyesi oldum ve profesörlüğümü aldım. Burada bulunduğum süre içerisinde Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nde görev aldım. Hatta birkaç dönem genel başkanlık yaptım İstanbul'da. 1997'de Kerkük Vakfı'nın kuruluş çalışmalarını başlattım ve 1998'de kurulmuş oldu resmen. Biraz engellendik falan ama sonra halloldu. Kerkük Vakfı olarak en büyük amacımızda yayın hayatında etkili olmak, zengin bir arşiv oluşturmak. Irak Türkmen'leri hakkında bu güne kadar yayımlanmış yazılı basından zengin bir arşiv oluşturduk. Hatta görsel malzeme olarak fotoğraf olsun. Bu konuda bizim rakibimiz yoktur diyebilirim. Çünkü bu işin çekirdeğini değerli ağabeyimiz, büyüğümüz İzzeddin Kerkük bey kurmuş, bizim derneğinde kurucusu odur. Hayatta kalan tek kurucusudur. Benimde biriktirdiğim arşivi birleştirdik dolayısı ile Kerkük Vakfı önemli bir arşiv merkezi olarak kuruldu. Bu arada mevsimlik bir dergide çıkarıyoruz Kardeşlik. Üç dilde çıkıyor, Türkçe, Arapça, İngilizce.

Ne zamandır çıkıyor Kardeşlik Dergisi?

11. yılını doldurdu son sayıyla. 1999'da başladı hiç kesintiye uğramadan devam ediyor. Hiç taviz vermedik muntazam bir şekilde çıkıyor. Kendi yağımızla kavru olduk. Başta herkese bedava verdik alış-

sınlar diye. Sonra, iki sene önce abone sistemine geçtik. Yavaş yavaş çünkü vakfımızın ticari amacı yoktu faturada kesemiyorduk vergiye tabi değildik. İktisadi işletme kurunca biraz iş canlandı ve derginin yanı sıra süresiz yayınlarımızda var kitaplarımız o konuda da rakip tanımıyoruz en iyi yayınlar bizdedir. Bundan sonrada etkili yayınlarımız olacak. Özgün çalışmalar yayınlarıyoruz. İmkan dahilinde iyi ve kaliteli baskılar yapmaya gayret ediyoruz. Fakat bizim satışlarımızın yapılması ve tekerimizin dönmesi için sadece bir alanda yayınlarımızın yapılmasıyla mümkün görülüyor idare etmiyor. Dolayısıyla kendi branşıyla, mimari sanatla ilgili bazı yayınlarda sokmaya çalıştım. Sponsor bulduğumuz zaman kaliteli baskılarda yapacağız. Kültür sanat ağırlıklı, geleneksel mimari, mimarlık tarihi, şiir monografileri bu konuda zaten birkaç basıma hazır çalışmamızda var. Onlarında bir kısmı Kırklareli, Urfa, Kayseri v.s. o bölgenin insanları, zenginleri sponsor olabiliyor. Üzülerek ifade edebilirim ki, Türkmen toplumu maddi yönden çok yoksul, ben maddi durumu iyi olan birkaç isim biliyorum sadece onlarda kendi işleri ile meşguller. Bu işlere hiç bütçe ayırmıyorlar yada ayırmışlardır fakat ben bilmiyorum. Biz yayın alanında iddiamızı sürdürüyor ve sürdürmeye devam edeceğiz. Temennimiz genç kuşaklara devretmek, hatta ben çok yorulduum bu dergi işinde ama kimse almak istemiyor herkes kaçıyor çünkü çok sabır isteyen bir iş.

Kaç yıldır görevdesiniz başkan olarak?

Ben başkan değilim. Genel sekreterim başkanımız İzzeddin Bey. Zaten İzzeddin Bey adına kurduk bu vakfı İzzeddin Kerkük Kültür ve Araştırma Vakfı. Biz kısaca Kerkük Vakfı diyoruz. Kerkük bölge olarak söyleseydik belki hiç izin vermezlerdi. Çünkü bir siyasi yönü olur korkusuyla ama bir şahsın soyadıdır diye Sabancı gibi, Koç gibi onun için kabul ettiler. Fakat oradan yanıldılar yani. Bizim bayrağımız, simgemiz Kerkük oldu. Vakfımız bir kişi değil de Irak Türkmenlerinin vakfı olduğu ortaya çıktı.

Üyeniz var mı?

Hiç üyemiz yok çünkü üye almak konusu tüzüğümüzde yoktur. Fakat yeni yasaya göre tüzüğümüzü düzeltip üye alabiliriz. Bunun için dava açıp mahkeme kararı gerekiyor. O işleri hallettikten sonra vakfımıza üye alıp daha da zenginleştireceğiz. Belki daha da kötü olacak onu da bilmiyorum. Kalabalık iyi midir, kötü müdür bilmiyoruz bakacağız artık.

Genel sekreter olarak kaç yıldır görevdesiniz?

Kurulduğundan beri ama nasıl kurtulacağımı da bilmiyorum.

Kaç yılında vatandaşlık aldınız siz?

1983- 84 yıllarında. O tarihe kadar da hiç bir şey yayınlamadım.

Nasıl aldınız vatandaşlığı? Uzun süre kaldığınız için mi verdiler?

Uzun süre buradaydım ama rahmetli Necdet Koçak'ın idamından sonra bizim onun ekibinden olduğumuzu bildikleri için buradaki ağabeylerimiz kabul etme sekte zorla vatandaş yaptılar. Oraya dönme şansınız yok Saddam'ında ne zaman gideceği belli değil gibisinden. Yine de bir kaybımız olmadı çok şükür çifte vatandaşlık şeyi ile bizim Irak vatandaşlık kimliğimizde devam ediyor.

Vakfın yönetim kurulunda kimler var?

Dört kişiden oluşuyor. Başkan İzzeddin Kerkük, genel sekreter Suphi Saatçi iki üyemiz var biri Erşad Hürmüzlü diğeri de Suphi Salt. Suphi Salt iyi bir hemşerimiz oda yurt işinde görev yapıyor. Birde denetim kurulumuz var bizim Prof. Dr. Mahir Nakip.

Yaptığınız faaliyetler hakkında detaylı bilgi almak istiyorum, mesela kaç kitap çıkardınız?

Şimdi 40. kitabımız çıktı. Daha sırada 8 kitabımız var inşallah onlarda çıkacak. Aslında bunları cilt haline getirmeyi arzu ediyorum. Fakat maddi sıkıntımız var.

Maddi destek alıyor musunuz bir yerden? Kendiniz nasıl idare ediyorsunuz?

Hayır destek almıyoruz. Kitap satışlarını zorlayarak götürüyoruz. Sağ olsun Erşad Bey çok kahrımızı çekiyor. Suphi Salt Bey sağ olsun oda destek verdi.

Ne iş ile uğraşıyor?

Avukat'tır. Maddi durumu iyidir. Davayı düşünen iyi bir arkadaştır Suphi Salt.

İlk defa adını duyuyoruz. Bu insanlara gereken değer verilmesi lazım onlara değerli olduklarını hissettirmemiz lazım. Bunu yaparsak davaya daha fazla sahip çıkarlar.

Dergimizin 200'e yakın abonesi var. Bunları 120'si falan ödeme yapıyor.

Bunların hepsi Türkmen mi?

Hayır Türkiyeli de var. Fakat birçok Türkiyeliye kendimiz bedava gönderiyoruz tanıtım açısından. Türkmeneli Vakfı son iki yıldır 500 abonelik aldı destek verdiler bize sağ olsunlar. Bunların 100'ü kendilerine 400'ü Kerkük'e göndermek kaydıyla onu da biz gerçekleştiriyoruz. Onlarla birlikte 700- 800 civarına ulaştı aboneliğimiz.

Diğer Türkmen kuruluşlarıyla ilişkiniz nasıl ortak çalışmalar yapıyor musunuz?

Dernek zaten bizim, başkanlığını yaptık. Üç no'lu üyeyim orda, İzzeddin ağabey bir nolu. Yani onların her türlü işlerini ben yaparım ve destek veririm. Gönül birliği içinde. Çünkü bizim en kadim, en eski, en köklü, en saygın kuruluşumuz Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'dir.

Diğer derneklerle ilişkileriniz nasıl? Birlikte çalışmalar yaptınız mı?

Öyle bir şey olmadı; ama bir kaç defa bağış topladım, onlara verdim bölgeye ulaştırdılar. Bize karşı büyük sevgi ve saygıları var bizimde onlara. Şimdilik ortak bir şeyimiz olmadı; ama olursa katılırız. Mesela bir gece, bir sempozyum olabilir. Biz iki tane de uluslararası sempozyum yaptık, onlar da önemliydi. Sempozyum, kültür etkinlikleri, Türkmen geceleri gibi Türkmenleri tanıtan sosyal etkinlikler yapıyoruz. Aslında benim kafamda sağlık ocağı projesi vardı. Çünkü burada yüze yakın doktor var. Akşam 16:00'dan sonra gelse branşına göre hasta Türkmenleri muayene etse hem kendini tanıtır hem de Türkmenler ücretsiz muayene olurlar. Hatta dışarıya da açık olacağı için kendi döner sermayesi ile çok etkin bir rol oynayabilir.

Türkiye'de sivil toplum örgütleri ile siyasi partiler ile ilişkileriniz nasıl, onlarla görüşüyor musunuz ortak çalışma yapıyor musunuz?

Ortak çalışma bir ara Azerbaycan'la yaptık. Orada sempozyum yaptık. Onları da buraya davet ettik ve burada da sempozyum yaptık. Kültürel bir ilişki, köprü kurduk.

Türkiye'de yakın ilişkide olduğunuz bir kurum var mı?

Dış Türk Derneklerinin hepsiyle yakın ilişkilerimiz var. Zaten onları derneğimiz yapıyor bizde onların altında bulunuyoruz.

Sizin Türkiye'deki sivil toplum örgütleriyle ilişkileriniz var mı?

Türk Dünyası Hizmet Vakfı, Türk Edebiyatı Vakfı var. Bunlar ilişkide olduğumuz, yayınlarımızı gönderdiğimiz vakıflardır. Kırım Derneği var.

Türkiye'deki Türkmen ilgisi ölçmek adına soruyoruz. Siyasi partilerle ilişkileriniz var mı? Destek verdiler mi? Görüşmeleriniz oldu mu?

Milliyetçi kuruluşlar çoğu zaman çağırıyor bizi ama şimdi doğrusu siyasi örgütlerle biz pek ilgilenmiyoruz. Çünkü onlarla iletişim kurmak oldukça sakıncalı bir tarafı tutma zorunluluğu var. Onlar hata yapsa da örtbas etmek veya savunmak zorundasınız. Saygın ve ölçülü bir kuruluş için oldukça sıkıntı yaratır. Dolayısı ile böyle bir sarmalın içine girmek istemiyoruz. Ben şahsen siyaseti de fazla sevmiyorum zaten. Bana oldukça inanılmaz, güvenilmez geliyor.

Irak'la ilişkileriniz ne durumda? Gidip geliyor musunuz?

Gidip geliyoruz, sakıncalı bir durumumuz yok.

Ne sıklıkla gidiyorsunuz?

Tabii çok sık gidemiyoruz. Ama dönem dönem hasretimizi gidermek için ziyaretlerde bulunuyoruz. Bunu zaten yazdım. Hasretim adı Kerkük belki görmüşsünüzdür. Gezi notları var. Nostaljik duyguları yaşamak için kağıda döktüm. Kendim zaten iyi bir gözlemciyim ve bölgeyi de çok seviyorum. Mesela Irak'a gittiğim zaman Telafer'e mutlaka uğrarım, çok severim Telafer'i. Telafer'in kültürünü, folklorunu de kimse bilmiyor. Herkes bombadan felaketten bahsediyor neden oldu? Niçin oldu? Bence coğrafya bilmeyen insanın tarih bilgisi de yoktur. Çünkü coğrafyayı bilmeyen tarihi oturtamaz.

Bölgeye yönelik çalışma yaptınız mı hiç? Bölgede faaliyet gösterme adına vakıfla bir faaliyet yaptınız mı?

Hayır olmadı.

Buradan hareketle Türkmenlerin göç dönemleri, göç sebepleri, yerleşim durumları hakkında biraz bilgi verebilir misiniz? Kendi bildiklerinizi yani Türkmenler hangi dönemlerde buraya daha çok göç etmişler?

Irak Türkmenlerinin göçü uluslararası bir göç

sayılmaz. Ama Saddam döneminde büyük göçler oldu tabii. Fakat bu göçü bizim veya Kürtlerin sayısına göre karşılaştırdığımız zaman onların göç yapma pratiği yüz kat daha fazladır. Isık çalsan anında yarım milyon insan dağın öbür tarafına geçebilir. Onlar kırsal alanda yaşayan insanlardır. Bu nedenle pratiktirler ve çabuk göç ederler. Dolayısı ile yarım milyon insan dağıldığı zaman bunların içinde on yedi bin Türkmen vardı. Sonra on iki bini geri döndü.

Bu konuda çok büyük uçurumlar var. Siz diyorsunuz ki gelenler arasında 17 bin Türkmen vardı. Bunu 70-80 binlere çıkarıyorlar.

Bu rakam o dönemin olağanüstü hal bölge valisine ait. Bu söylenenlerin hiç birisi bilimsel değil zaten, bir hesaba dayanmıyor. Ben soru sordum ne kadar Türkmen vardı dedim? O da 17.000 olduğunu söyledi. 12.000'i daha sonra geri döndü.

Ama daha öncesinde bireysel olarak Türkmenlerin buraya gelişleri oldu.

Evet, oldu. Büyük göçten öncede yine göçler oluyordu. Türkiye dışına da göç oluyor. Mesela şu anda Danimarka'da 2000 civarında Türkmen var. Türkmen göçü 1982- 83'den sonra yavaş yavaş başladı. İran Irak savaşı dönemlerinde. 1950'lerden sonra hızlandı. Hatta geç kalınmış, erken başlansaydı daha iyi sonuç verirdi. Çünkü İngilizler 1925'lerde Kürtleri götürüp orda okutmaya başladılar, her yıl 300- 400 kişi götürüp okutuyorlardı. Hukuk, uluslar arası ilişkiler v.s. Biz maalesef çok geç kalmışız.

Buraya gelen Türkmenler kimliklerini koruyabiliyorlar mı? Gözlemlerimize göre buradaki insanlar özellikle gençler Türkiyelileşiyor. Üçüncü kuşakta daha da fazla görülüyor, bölgeye geri dönmek istemiyorlar. Acaba buradaki şartlara uyum mu gösteriyorlar?

Şartlara entegre oluyorlar. Şimdi Nijeryalılar da, Tatarlar da herkes Türkiye'de yaşamak istiyor. Güzel ülke, istediğin her şey yanına kâr kalıyor. Duygusal bir milletiz biz.

Neden Türkiye? Türkmenler biraz farklı olmalılar.

Şimdi bu son neslin biraz sığığından kaynaklanıyor. Muhakkak ailelerinden kaynaklanıyor. Hiçbir şey anlatmıyorlar çocuklara. Onlar da arada kaynayıp gidiyorlar. Zaten yaptığımız toplantılarda ortaya çıktı bu. Ağabey davamızı bilmiyoruz biz, kimiz, neyiz bilmiyoruz diyorlar. Kimse bize bir şey söylemiyor. O zaman önce bir haritaya bakmak lazım, memleketiniz neresi, baktın mı haritaya? Memleketin tarihi nedir? Kim gelmiş, kim gitmiş? Ne olmuş? Ben bunun neresindeyim? Önce bunları bulmaya çalışılmalı. Ben bunlar hakkında birkaç seminer verdim gençlere. Herkes "bu önemli bir şey bunların yapılması lazım" diyorlar. Ama biz değil başkaları yapsın diye bekliyorlar. Peki sen kimsin? Neden sen yapmıyorsun? Benim davamı neden başkaları yapsın? İşte bu bizim toplumumuz. Biz buyuz.

Türkiye'ye göç edenler arasında eskiden mezhep ayrımı oluyor muydu? Şii veya Sünni sayısı verebilir misiniz? Eskiden Türkmenler arasında böyle ayrım oluyor muydu?

Hiç bunun farkında değildik. Tuzhurmatulu, Telaferli, Kerküklü, Erbilli. Bugüne kadar mezhep olayı yoktu bizde, sonradan çıktı bu tür şeyler.

Türkmen davasına ilişkin beklentiniz nedir? Umutlu musunuz?

Şimdi tabii umutsuzluk iyi bir şey değil, umutsuzluk Kerküklülere mahsustur derler. Hiçbir zaman umudumu kaybetmedim, kaybetmekte istemiyorum. Çünkü umut olmazsa insanoğlu gerçekten biter. Çıkış yolu mutlaka bulunacaktır, böyle gitmez. Yanlış bir sistem yine kurulabilir ama bir şartla adil olunursa. Zalim olunabilir, acımasız olunabilir ama kendi içinde adil olursa devam edilir. Fakat mükemmel bir sistemde olsa kendi içinde adil değilse rejim ayakta kalamaz. Bize 35- 40 sene Saddam yapmadığını bırakmadı. Çok zayıf düşürdü bizi, zenginlerimizin kolunu kanadını kırdı, fakir bir toplum haline getirdi bizi. İstikbalimizi kararttı, gençlerin önünü kesti, her türlü imkanı elimizden aldı, her şeyden dışladı ama yine de çok şükür kimliğimizle ortaya çıktık. Şimdi başkaları bunu denemeye çalışıyor. Bunlarda aynı akıbete maruz

kalacaklar diye düşünüyorum. Bu bakımdan biz toplum olarak da temiz, nezih, kimseye zarar vermeyen, seçkin bir tabaka olarak bu sonuca layık değildik diye düşünüyorum. Hiç hak etmemiştik böyle bir şeyi, bunların da geçeceğini umuyorum. Bizim siyasetçilerimiz yeni ve ace mi oldukları için çok büyük hatalara düştüler. Daha doğru bir strateji geliştiremediler, taktik yürütemediler, hayata küskün kaldılar. Bazı arkadaşlarda onlar gibi düşünüyor, kararlı işleri. Fakat siyaset bilgimiz arttığı zaman çözümler ortaya çıkacak. Siyaset bilimiyle yoğrulmayan insanlar böyle bir arenada hayal kırıklığına uğurlarlar. Şimdi elimizde bir tablo var. Burada Şii, Sünni, Araplar, Kürtler ve Türkmenler var. Bunlar Türkmen partisi olarak ne zaman iktidara gelirler Irak'ta. Yani bunlar bütün oyu da alsalar da parlamentoya hakim olamazlar. Dolayısı ile şu anda Irak'ta yürütülen anayasa zaten çağ dışı bir anayasa, çağdaş demokrasilerde yeri olmayan bir sistem yani siyasal örgütleri etnik ve mezhep ayrımı üzerine oturtmuş. Eğer bu çağdaş bir demokrasi ise Amerika'da, İngiltere'de uygulanır. İngiltere'de Galler, İskoçlar ve İngilizler var. Protestan ve Katolikler var. Parçalanırlar; ama hayır orada uygulamazlar. Orada çağdaş ve demokratik yapılanmalarda siyasal örgütler ideolojik söylemler üzerine kurulur. Mesela adalet partisi, halk partisi, sosyalist parti, komünist partisi bile ideolojik söylem üzerine kurulur. Fakat etnik ve mezhep ayrım üzerine yaptığın zaman işte üç tane parti birbirlerini ezmeye çalışırlar. Bu anayasa bunu ortaya koyuyor. Bir gün Irak düzelecek; ama anayasa değiştiği zaman. Yani Kürt, Türk, Arap, Sünni, Şii partileri diye ayırırsanız sonuç bu hale gelir. Bir örnek verim, iktidarda olan partinin içindeki en büyük Kürt kütlesi büyük işler yapabildi. Marjinal olan aşğıdaki Kürtler yapamadılar. Dolayısı ile bunları düşünerek geliştirdiğimiz bir strateji ile bir şeyler yapabiliriz. İdeolojik bir söylem bulmamız lazım, o zaman başarılı olabiliriz. Bunları yapabilirsek eğer o zaman siyaseti, stratejiyi biliyoruz demektir. Çıkış yolunu da o zaman bulabiliriz. Ama bu sistem durduğu ve yürürlükte olduğu sürece bir yere varamayız. Bütün Türkmenler sandığa gidip oy kullansalar alacakları oy zaten belli. Biz % 10'uz diyoruz. Parlamentoda % 10 30 milletvekili eder. Azınlık statüsünü kabul etseydik ki teklif etmişler, 30 milletvekili olacaktı. Fakat bizimkiler azınlık statüsünü kabul etme-

diler, gururlarına yediremediler. Ama burada konuşanlar var, biz niye yeni listeye giriyoruz seçime, yeni listeye geçen seçim yapıldı zaten. Unutmuşlar mı onu, hatırlamıyorlar mı? Bir milletvekili çıkardığımızı bilmiyorlar mı? Bunları bilen adam nasıl böyle bir şey söyler. Bunun bir stratejisi olmalı bunun. Hatta geçen seçimde parçalanmadık biz, partiler de girmediler seçime, neden? Çünkü Irak Türkmen Cephesi zarar görmesin diye. O zaman nedir sorun? O zaman niye biz Cepheyi suçluyoruz. Ama hayır herkes kendi aklına güveniyor. Bende kendi aklıma güveniyorum. Öbür seçimden önce Zaman Gazetesine verdiğim bir röportajda seçimlere girmememiz gerektiğini söyledim. Çünkü bir, bu seçime meşruiyet kazandırırız iki, potansiyelimiz açığa çıkar kötü oluruz. Bunu yazdım yani. Hayır dediler girmeliyiz. Türkiye'de girmemizi istiyor. Neden istiyor? Çünkü Amerika girmezlerse sivrilirler demiş. Sünni Araplar girmediler seçime ama sivrilmediler yani. Ama yalvardılar, seçim yapılmış hala gelin size bu kadar sandalye verelim diyorlardı. Nasıl sistemse bu yani. Seçilmiş adamları atacak onları mı alacaklarsa bilmiyorum. Yani böyle komedilere alet olmamamız lazımdı, ama olduk. Onun için bizim ağabeyliğimizi yapanlarda yetkili insanlarda hatalarını kabul etmiyorlar. Duymak bile istemiyorlar. Bu bakımdan bazen bizimle karşılaşmak istemiyorlar. Bu normal bir sonuç diye düşünüyorum.

Şimdi size spesifik bir soru sormak istiyorum. Türkmen davası deyince aklınıza gelen ilk on isim kimdir?

Valla çok isim var, herkes birbirinin tepesine biniyor. Herkes en büyük benim diyor. Şu anda Irak'ta siyaseti bilen ciddi insanlar var mesela Abbas Beyatlı. Onun siyasetini beğeniyorum. Fevzi Ekrem var. Abbas Beyatlı, İyi siyasetçidir. Musul yöresinden var izzeddin Devle çok iyi performans gösterdi. Faruk Abdullah Abdurrahman başarısız oldu, fakat şimdi biraz daha iyi durumda. Ali Mehdi var mesela aklı başında. Sonra Hasan Turan var bunlar dinamik siyaset yürütüyorlar. Mesela Tuzhurmatulu Ali Haşim'de çok iyi, başarılı.

Bize zaman ayırdığınız için teşekkürler.

Ben teşekkür ederim.

11. IRAK TÜRKLERİ KÜLTÜR VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ ANKARA ŞUBESİ BAŞKAN YARDIMCISI NECMETTİN ÇENEBAZ

3 MAYIS 2010

ORSAM: Öncelikle kendinizden biraz bahsedebilir misiniz?

Necmettin Çenebaz: Ben 1963 doğumluyum. Liseyi bitiremedim atıldım. 1981'de Saddam rejiminin en hızlı döneminde bir devrim yaptılar. O dönemde bütün diller üzerinde Baasçı Araplar tarafından baskı yapılıyordu. Bu dönem bizim gençlik çağıımıza denk geldi. Okul'da Baasçı bir öğretmenle kavga ettim. Daha sonra 1982'de askere alındım dokuz sene Saddam'ın ordusunda kaldım. Irak'ın İran savaşında çıkan bütün çatışmalarında biz vardık. 1991'de Kuveyt'ten çıkışımızda Kerkük'te Saddam'ı devirmek istediler, fakat deviremediler. Bu dönemde Türkmenleri bir araya toplayıp bir parti kurmak istedik. Bize biraz sabredin Türk askeri gelecek dediler ama bu olmadı. Daha sonra Saddam ordusu Kerkük'e girdiği zaman kaçmak zorunda kaldık. Dağlardan Silopi, Şemdinli tarafından Türkiye'ye giriş yaptık ve kampta kaldık. Kampta yaklaşık bir ay kaldıktan sonra Ankara'ya geldik ve buraya yerleştim. 1991'den beri Ankara'dayım.

Kampta neler yaşadınız biraz bahsedebilir misiniz?

Sadece kampta kalanlar Türkmenler değildi. Arap ve Kürtler de vardı. Şemdinli'de kaldık, çadırları mahalle mahalle olarak ayırmışlardı. Her mahalleye bir muhtar tayin etmişlerdi. O zaman derneğin bir çadırı vardı ve ben de o çadırda kalıyordum. PKK falan daha yeni çıkmıştı. Eşekle gelip bize battaniye falan satıyorlardı. Ben fazla durmadım kampta bir ay falan durup Van'a gittim. Van'da yakalandım, birgün terörle mücadelede kaldım. Beni tanıyan ve geçmişimi bilen Türkmen ağabeylerimiz araya girip müdahale ettiler ve Ankara'ya gelip yerleştim. Bir süre tekstille uğraştım. Daha sonra lokantacılık yapmaya başladım. Şimdi hem lokanta hem de bir

büfemiz var onunla uğraşyoruz. Şu anda işten biraz uzağım bütün gücümüzle dernekle uğraşyoruz. İlk 1991'de geldiğimizde Irak Milli Türkmen Partisi kurulduğu zaman Muzaffer Arslan'la ilk Erbil'e ayak basan biziz.

Gelişmeleri biraz anlatabilir misiniz?

Ankara'da gizli bir teşkilatımız vardı. Bölgeye falan gitmek isteyen bizim iznimiz olmadan gidemezdi. O zaman pasaport falan yoktu. Giden arkadaşların durumuna bakıyorduk, kimin hali vakti yerindeyse, orada akıncılara dağıtılmak üzere elbise almaları şartıyla bölgeye gönderiyorduk. Çünkü o zaman para falan yoktu. Kerkük'ten kaçanlar çoktu ve hepsi Erbil'de yaşıyordu o zaman.

Ne kadardı sayı verebilir misiniz?

Çoktu sayısını bilmiyorum, ama her yerde vardı. Zaten Erbil'de Türkmen çok. Bir de Kerkük'ten gelince her yerde Türkmen aileler oldu. O yüzden buradan ne bulursak gönderiyorduk Erbil'e. Yani biz o zaman iç içeydik. Şimdiki gibi ayrımcılık falan yoktu. Çünkü o zaman Türkmen siyaseti daha yeni çıkmıştı. Millet heyecan içinde caddeye çıktığın zaman bütün esnaf, herkes heyecan içindeydi. Bizden güç alıyordu halk. Irak Milli Türkmen Partisi zamanı halk oldukça hareketlendi. Şimdiki gibi Kerküklüdür, Erbililidir, öyle sıkıntı yoktu. Şimdi yeni yeni işin içine para girdiği için oluştu. Biz o zaman becardık, çalışırdık. Biraz paramız olurdu onunla bu işleri yaptık. "Parayı al şunları yap" gibi şeyler yoktu. Kendi paramızla yapardık. Mesela bir görev verildiği zaman sadece içenlere bir paket sigara verilirdi, ama kimse bundan şikayet etmezdi. Herkes davaya inanmıştı, inanç vardı. Şimdi yeni nesilde bunları göremiyoruz.

Kimler vardı bu ekip içerisinde tanıdığımız şu anda hala dava için uğraşan?

Zamanında Necmettin Kasap, Sabah Aziz, Kasım Kazancı, Orhan Ketene, Abbas Tavuklu, Yaşar İmamoğlu ve bir kısım Köprülü arkadaşımız vardı. Bu ekip o zaman bu partinin başındaydı. Biz de onların altında bütün teşkilat işini üstlenmiştik. Kimin nereden nasıl gideceğini hep yazıp çizerdik, kimse karışamazdı. Yani düşünün saat gece on ikide biz birini alır şehirden başka şehre götürürdük hiç korkmadan. Muzaffer Ağabeyi alır onu koruma arabasına koyar, biz makam arabasına oturup öyle yola çıkarırdık. Ben 9-10 sene bu eğitimi aldığım için çok iyi yapıyordum bu işleri. Peşmergeler bile bize hayran kalmıştı. Herkes aynı şeyi giyerdi asker gibi ve herkesin yeri belliydi. Bize herkes hayran kalırdı, nerede eğitim alıyorsunuz derlerdi. Herkes çekinirdi bizden. Şimdiki durumlar ortada Türkmenler nereden nereye geldi.

Peki Türkmen partisi nasıl kuruldu? Bu süreçten bahsedebilir misiniz?

Milli Türkmen Partisi biz Türkiye'ye gelmeden önce kuruldu, fakat ilan edilmemişti. Bizi dönemimizde ilan edildi. Seçimler oldu, yürütme kuruldu, başkan seçildi. Daha sonra parti Erbil'e taşındı.

Siz bu dönemde hep Erbil'de miydiniz?

Teşkilat olduğumuz için devamlı gelip gidiyorduk, ama ipin ucu devamlı oradaydı. Her zaman biri oluyordu.

Ne zamana kadar böyle devamlı faaliyet gösterebildiniz?

Ben 1996'ya kadar sürdürdüm daha sonra çekildim. Şimdi biraz hayatlarımız zorlaştı. Bazı hadiseler oldu, Biraz kızdık işte. Kurultayda ben oradaydım. Sanan Ağa seçildiği zaman. Ondan sonra 4-5 sene ara verdim. Biraz çekildik yani. Zaten dernek de çok faal idi, çok gelen insan vardı. Irak'ın her yerinden insanlar akın etmeye başladı. Tabi o zamanlar bir su parasını bile ö-

deyemiyorduk. Sekretere verecek paramız yoktu, arkadaşlardan birini oraya koyuyorduk, yarı maşını biz kendi aramızda toplardık, yarısını da dernekteki ağabeylerimiz verirdi. Şimdi ancak derneğe işi olan geliyor. Çünkü hayat zorlaştı, eskiden böyle değildi. Eskiden iş konusu rahattı, yani işten çıktığı zaman diğer işe rahat bir şekilde girebiliyordu. Pahalılık bu kadar değildi. Bir de bekâr olduğumuz için paraya pek önem vermezdik. Yani Milli Türkmen Partisi dönemi iyiydi, Türkmenler daha atik idi. Bölgede Türkmenlerin sözü geçiyordu, teşkilat güçlüydü. Ama daha sonra Ankara'da devam ettik, ekmeğe derdine düştük. 2002'de vatandaş oldum, çok geç vatandaş yaptılar bizi. Çocuklarım okula gidiyordu, ama vatandaş olmamışlardı.

Bu aradaki devrede ne gibi sıkıntılar çektiniz?

Bir defa çalışma iznim yoktu, sigortasız yaşıyorduk hala da sigortamız yok. Yaşım 47 oldu, ama hala benim geleceğim yok, sigortam yok. Bana bir şey olduğu zaman çocuklarımın devletten alacak hiçbir şeyi yok. 1991'den beri çalışıyorum, bir güvencem olsaydı çok daha rahat olurdu. Devlet dairesinde çalışmadık, çünkü okumadık. Ancak dışarıdan kendi işimizi kurduk, fakat benim adıma yine bir şey yoktu. Neden? Çünkü çalışma iznimiz olmadığı için. Bunların hepsi yasaktı, ama göz yumuyorlardı. Çalışma Bakanlığında yada emniyetten kimse gelip de niye çalışıyorsun demiyordu bize. Ara sıra bazı arkadaşlara oldu, ama bana olmadı hiç. Fakat sigortamız yok, Türk vatandaşına 800 veriyorsa bize 600 veriyordu. Ben o zamanlar tekstilde çalışıyordum, usta adamım, benim çırağım 150 alırdı, ben 120 alırdım. Birde onun sigortası vardı, benim yoktu. O dönemler sıkıntı çoktu ve hala da var. Ama sonra çalışma izni verildikten sonra sigortası olanlar oldu. Bizler ne olduk? 1991'de gelenler, eğitim şansı bulamadık burada. Ağabeylerimiz bizi şimdiki öğrenciler gibi karşılamadı. Yani daha gençtik bizi alıp okutmadılar, eğitmediler, şimdiki gibi olmadık. Kendimiz çalışıp kendimiz yiyorduk. Aldığımız paranın bir kısmını biriktirip derneğe gidip geliyorduk ki kimseye muhtaç olmayalım. Düşünün

sadece 100 dolarımız olduğu zaman ben Erbil'e kaçardım. Yol parası vermezdim, orada da kalacak yerimiz var zaten. 100 dolar iyi paraydı. İnanın giderken güzelce giyinirdik, ama dönerken eski püskü şeylerle dönerdik. Çünkü yeni kıyafetlerin hepsini orada bırakırdık. Biz davayı bu şekilde gördük, yaşadık. Ama şimdi herkes karşılığını bekliyor. Buraya gelince karşılığında ne verecekler diye bekliyor. Eskiden bunlar yoktu, ara sıra erzak dağıtırdı. O da ailelere verilirdi. Bizler, bekârlar almazdık. Mesela, bana dediler ki "bir aile gelmiş dünden beri terminalde yatıp kalkıyormuş git onları al sende kalsın". Gittim aileyi aldım, ama ailenin benim yaşlarımda iki tane kızı vardı. "Ben nasıl kalım iki kızla aynı evde?" diye düşündüm, ben de kendi evimi onlara bıraktım, gittim arkadaşlarımla evine yerleştim. Bizim durumumuz öyleydi, ama şimdi yok.

Ne zamandır dernekte görev yapıyorsunuz? Şu anda yönetimsiniz, ama daha önce dernekte faaliyetleriniz oldu mu?

Biz önceden de hep bu işlerle uğraşıyorduk. Bilirsiniz önceden öğrenci birliği falan yoktu, biz yine buradaydık. Biz çok aktiftik, her şeye koşardık ama isimimiz geçmezdi. Çok gençtik, bir şey bilmezdik. Aktif olarak beş senedir Mahmut başkanla bu görevi yapıyorum.

Bu beş sene içerisinde neler yaptınız biraz bahsedebilir misiniz?

Ankara'daki bütün mitingleri hemen hemen biz düzenledik. Tandoğan'daki büyük mitingin organizasyonunu bile biz yaptık. Irak'ta Türkmeneli bölgesindeki olayları gündeme getirdik, basın toplantıları yaptık, televizyonlarda, radyolarda konuştuk. Fakir ailelere yardımlarımız oluyor, onlara erzak ve çeşitli ihtiyaç malzemeleri veriyoruz. Bazı ailelere maddi yardımlarımız oluyor. Bunun yanında hastalara bakıyoruz, bugüne kadar 7.500 civarında hastaya baktık. Bu derneğe gelmeden önce eskiden bizim dernek evimiz, misafirhanemiz vardı. Önceden dernek kültür merkezindeydi orada kalmak yasaktı ve biz de misafirhane kiralamıştık. Daha sonra dernek binası değişince bu imkanımız

kalmadı. Ama gelenlere yol gösteriyoruz, hangi hastaneye gitmeleri gerektiğini söylüyoruz, takip ediyoruz. Yani bu tür faaliyetleri yapıyoruz.

Peki Türkiye'ye yönelik göç durumları nasıl devam ediyor?

Orada askeri bir güç olmazsa, bu hep devam edecek. Ne yaparsan yap engelleyemezsin. Gençlerin hepsi boşta, iş yok, ne yapsın. Şimdi gençler üniversiteyi okuyor, ama işe alınmıyorlar. Daha yeni bazı yerler açılarak iş kolları yaratıldı, fakat oralar da master veya doktora yaparsan alıyor. Yani üniversite okumak bile yetmiyor. Kerkük'te bir yığın genç var. Üniversite okumuş ama bakkal dükkânı açmış. Bu işler ne zamana kadar sürecek? Herkes bakkal dükkânı mı açacak? Eskiden bakkalı belli kişiler açardı, Türkmen kıyafeti giyen belli insanlar. Şimdi her köşe başında bir bakkal var. Belli bir kısım da sağa sola kayıyor, Neden? Çünkü senin gücün yok. Artık insanlar bu davaya inanmıyorlar. 2003'te öyle değildi. Mitingler düzenleniyordu, konuşuyorlardı, inanç vardı. Benim yaşlı annem bile yürüyüşe çıkıyordu. Derdim "anne ne yapıyorsun?" O da "oğlum belki bizi gören utanır da gelir" diyordu. Şimdi ne oldu? Onun bile heyecanı kalmamış. Neden? Yanlış yönetim sonucu. Sevilmeyen insanları yönetime koymuşlar. Bugün Irak Türkmen Cephesi Başkanının suçu yok bu işte. Kimseye hesap soramıyoruz. Oradan bir genç geldiği zaman soruyoruz; "neden geliyorsun? Orada kal", diye. O da bize "sen neden buradasın o zaman", diye soruyor. Susturuyor seni, haklı olarak. Ben niye buradayım? Çünkü çoluk çocuk burada yetişmiş de ondan. Orası düzelse de götürsem keşke. Biz de burada rahat değiliz ki yaşımız 48'e geldi, belli bir yaştan sonra inan burada kaldıramıyorsun. Gitmek için can atıyorum. Bir ben değil, herkes. Kime sorarsan sor herkes öyle. Çünkü orası doğduğun yaşadığın yer. Keşke Kerkük'te şu petrol olmasaydı. Ne geldiyse bu petrol yüzünden geldi başımıza. Hepsini, bütün petrolü çıkarıp götürsünler, biz de rahat edelim. Yani Kürtlerin ne işi var Kerkük'te. Devlet mi olacaklar? İmkânı yok, çünkü geçmişleri yok. Biz gençlerimize davayı inandırılabilir yeter. Onların yüz bin tane peşmer-

geleri olsun, bize inanmış bin tane gencimiz yeter. Bunun örneği çoktur bizde, En ufak bir olayda bir tane Türkmen gelsin, hepsi kaçıp giderdi. Şimdi bakıyorsun Kerkük'e her tarafı zapt etmişler, dayanamıyoruz valla. Taksie biniyorsun ya Kürt, ya Süryani, ya Ermeni, ya Türkiye'nin Kürt'ü. Orada bizim Kerkük Kürt'ü ile bir sorunumuz yok onu söyleyeyim, dışarıdan gelenlerle sorunumuz var. Orada yaşayan dost olduğumuz çok Kürt var. Orada doğan, büyüyen Kürtlerle bir sorunumuz yok. Mesela bizim mahallede bir tane Kürt evi vardı, bir-iki tanede Arap evi vardı. Ama onlar Türkmence konuşurdu. Benim halâ arkadaşlarım var orada Adnan isminde, Cafer isminde. onlarla halâ telefonda Türkmence konuşuyoruz. Yani bizim sıkıntımız Kerkük-lülerle değil, Kerkük dışından gelen insanlarla. Bu işi bir türlü çözemedik. Kim ne derse desin, bu iş siyasetle olmuyor. Bakın Baas Partisi, parti adı altında yavaş yavaş giriyor. Çünkü Irak'ı Şii'ler hiçbir zaman yönetemez, Sünniler yönetir. Çünkü oranın yapısı öyle. Şimdi bu eylemler nasıl oluyor? Silahlı mücadele ile oluyor. Bizim güçlü olmamız için bir tane milletvekili olması lazım. Aslında bir tane milletvekili var bizim, Bir Saadettin Ergeç başka Türkmen milletvekili yok. Başka partilerden gelmişler. Türkmen hakkını savunabiliyorlar ama belli bir yere kadar savunabilirsin. Şimdi MHP'de Kürt kökenli yok mu? Var. CHP'de yok mu? Var. Peki öyle BDP'li gibi, terör örgütü PKK'yı savunabiliyor mu? Hayır yapamazlar. Çünkü o partinin bir sistemi var ve buna uymak zorunda. Biz de siyasetten daha fazla silah gücü olması lazım, başka çaresi yok. Yani başka türlü olmuyor. Kürtler kapına geliyor hepsinde de silah var, sana hakaret ediyorlar, ama kimsenin sesi çıkmıyor. Çünkü gücün yok. Eskiden bizim zamanımızda Kürtler gelecek ve Kerkük'ün içerisinde bir Türkmen'e hakaret edecek, imkânı mı vardı. Her zaman biz onları kolladık. Ben orduda çok Kürt kolladım, ceza bile aldım. Çavuştum acıyordum onlara, onlar için ceza bile çektim. Onlar hiç Arapça bilmezlerdi, o yüzden çok kolladım onları. Kim ne derse desin şimdi devlet oldu adamlar. Bir de Türkiye tanıdığı zaman onları, bu iş bitiyor. Şimdi çıkan yeni pasaportlarda Kürtçe ve İngilizce yazıyor istersen kabul etme. Türkmenlerin ne-

yi var. Sadece bir eğitimimiz var Kerkük'te, onu bile beceremiyorlar. Türkmen okulunda Arapça kitap çıkarmışlar, Türkmençeye çevirip çocuklarımıza okutuyorlar. İçinde Türklere karşı şeyler yazılmış, bunu çocuklarımıza okutuyorlar. Osmanlıları hep kötülemişler. Buradaki kitapları alıp okutmuyorsun, oradaki tarih kitaplarını tercüme ederek okutuyorsun. Bu olmaz, yanlış bir uygulama. Benim kendi yeğenim Türkmen okuluna gidiyor, küçük olanı gitmiyor, yengem göndermemiş. Aradım sordum. "Gel, gör. Türkçeyse Türkçe, Arapçaysa Arapça yine aynı şeyi okutuyorlar. Ben niye gönderiyim", diyor. Yani bizim zamanımızda öyle değildi. Biz devamlı Türkmen dergisi, gazetesi okuyorduk. Gençlerde artık bu yok, televizyon ve diğer şeylerden dolayı eskisi gibi değil.

Gençlerin eskisi gibi olmaması neden kaynaklanıyor?

Üzüm üzüme baka baka kararır derler ya, herkes kendi çıkarını düşünür, herkes kendi derdinde olursa, her iş torpille yapılırsa olmaz. Görüyorsunuz işte öğrenci seçiminde herkes geliyor, Kürt de Arap da geliyor. Seçim gidin bakın hastaneler. Irak'tan hangi hastalar gelmiş hastanelere. Türkmen orada ceza çekmiş, yolda vurulmuş ama ailesini buraya getirmiyorlar. Ne olursa olsun en azından Türkmen getirin. Parası olan geliyor, olmayan gelmiyor. Yani çifte standart uygulanıyor. Bize kalsa kimse gelmesin. Bu güne kadar harcanan parayla 3 tane hastane yapılırdı orada. Doktor mu yok, buradan buluruz, gidip gelir, çok var burada milliyetçi doktorumuz. Bugüne kadar kaç öğrenci getirdiler, kaç tanesinden faydalandılar? Getirmeyin bu kadar, getirilecek olanları da seçin, inandığımız güvendiğiniz kişiler olsun, her şehirden on tane. Gönderin İngiltere'de, Amerika'da yetişsin. Yani değişik ülkelere gönderin oralarda yetişsinler. Siyaset gibi işe yarar şeyler okusunlar, şimdi gelmiş babası doktor. O da doktorluk okumak istiyor, babası eczacı, o da eczacı olmak istiyor. Herkesin keyfine göre bir şey olur mu? Bize bunlar lazım değil ki, bize siyasette okuyan adam lazım. Mesela hukuk çok önemlidir. Bize bunlar lazım. Bir de hepsi neden Türkiye'de o-

kuyor ben bunu anlamıyorum. Her sene 70 tane getiriyorlar, 5 tane getirsinler, 5 tane Mısır'a, 5 tane Almanya'ya, 5 tane Amerika'ya göndersinler. Değişik yerlere göndersinler on sene sonra bunların meyvesini alırlar. Böyle olursa her dilde konuşanımız olur. Böyle yapılırsa gelecek vaat eden gençlerimiz çıkar. Hep orada Saddam zamanında sıkıntı çekmişler, hiçbir şey görmemişler, onların da hakkı var. Bizde ilk geldiğimiz zamanlarda biraz sarsıldık, şaşırдық ama büyüklerimiz bir şey söylediği zaman onları dinliyoruz. Kulağımızdan çekebiliyorlardı. Şimdiki gençlere bir şey diyemiyorsun, dediğin zaman kaçıp gidiyor bir daha gelmiyor buraya. Yani adama nasihat ediyorsun bir daha gelmiyor buraya. Türkmeneli gecesinde büyük önem verdim onlara ama bir daha gelmediler. Sonradan duydum küsmüşler. Neden küstünüz? Dediler bize teşekkür etmediniz. Arkadaş Türkmeneli gecesi, senin gecen. Kendi gecene geldiğin için sana niye teşekkür edeyim, zaten gelmek zorundasın. Bunlar bu zihniyette. Görev verdik, bunu yerine getirdiniz mi? Yok onu da yapmadılar. Bizim ağabeylerimiz kızardı, bağırdı bize, ama yine de sesimizi çıkarmazdık.

Ailenizden kaç kişi vardı Türkiye'de?

Biz yedi kardeşiz sadece bendim Türkiye'de. Daha sonra kardeşim geldi okumaya. Onun dışında yok bizim aileden. Yani istesek hepsi gelirdi, ama kardeşlerim istemedi. "Taş yerinde ağırdır" dediler. Bir de cesaret meselesi. Aileden cesaretliyiz. Benim babam Abdullah Çenebaz.

Babamın ismin dediğin zaman Kerkük'te tanımayan yoktu. Babam vefat ettiğinde ben 16 yaşındaydım. 1980'de vefat etti. Babamın vefatından sonra Necdet Koçak ve öbürleri hepsi ceza evine alındılar.

Peki Türkmen davasından ne bekliyorsunuz?

Umutsuz olmayalım yine de. Bizde bir söz var Arapçada 'şükreden insanlar bir araya gelsin', yani bu davaya emek vermiş, bu davayı planlayan, milletçe inanan, bir de genç olanlar. Bunlar bu işin başına geçecek, zaten bugüne kadar hep ezildik, kaybolduk. Bundan sonra da bir şey olmaz, bitmez. Daha çok baba yiğitler çıkacak. Şimdi biz sallantı içindeyiz, belki bir güçlü lider çıkarsa Kerkük'ten ki çıkacak biz inanıyoruz, o zaman millet belki yeniden ayaklanır, yeniden inanır buna, oraya can gelir, aynı 2003'teki gibi umut kesilmez. Ama bu işler çalışarak, didinecek, uğraşarak olur. Çıkacak o lidere zemin hazırlamak gerekir, yolunu temizlemek gerekir. Şu anda çıkacak adam var, ama belki şimdi zamanı değil. Bir de Türkiye istese o zaman olur.

Buradan hareketle Türkiye'den ne beklentiniz var?

Türkiye'den hiçbir şey istemiyoruz. Başkasına nasıl bakıyorsa bize de öyle baksın.

Bize zaman ayırdığını için teşekkür ediyoruz.

12. IRAK TÜRKLERİ KÜLTÜR VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ ANKARA ŞUBESİ BAŞKANI MAHMUT KASAPOĞLU

4 MAYIS 2010

ORSAM: Sayın Kasapoğlu kuruluşunuz hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Mahmut Kasapoğlu: Derneğimiz 1959'da kurulmuş.

Ankara Şubesi ne zaman açılmış?

Ankara Şubesinin açılış yılını tam olarak bilmiyorum. Ama derneğin kuruluşuyla ilgili şunu söyleyeyim. 1959'da katliamdan sonra yedi arkadaş toplanıyorlar ve İstanbul'da Irak Türkleri Derneği adı altında kuruyorlar. Yedi tane üyesi var. Dört tanesi yerli vatandaş, üç tanesi Türk, öyle tahmin ediyorum.

Kendiniz hakkında biraz bilgi verebilir misiniz? Ne zaman Türkiye'ye geldiniz, geliş sebebiniz nedir?

1980'de Turancı faaliyetlere katıldığım için orada tutuklandım. Bir süre Kerkük emniyetinde işkence gördükten sonra tahliye edildim. O süre içerisinde dayımın oğlu Saddam tarafından idam edildi. Onunda suçtu Turancılıktı. Sözde Türkiye'den bilgi sızdırmışız. Duvarlara yazı yapıyorduk, Atatürk resmi yapıyorduk, üç hilal, Türk Bayrağı, Alparslan Türkeş, bozkurt v.s. çünkü bir şey bilmiyorduk.

Particilik değildi yani. Bunları Türklüğün simgesi diye yapıyordunuz değil mi?

Hiç bir şey bilmiyorduk. Bir şey bilmeyen adam da Turancı falan olamaz.1985'de askere gittim. Eğitimci uzman çavuş olarak çıktık. Harbe gir-

dik, altı ay harpta kaldım. Savaş-
tayken bir annem kalmıştı benim.
Yaşlı kadını durmadan emniyete
götürüyorlar, oğlun nerde, harp-
ten kaçtı mı? İran'a mı kaçtı? O da
oğlum beni terk etti, ben artık onu
tanımıyorum.1986 'da Türkiye'ye
geldim. Geldikten 4 sen sonra
1990'da vatandaş oldum. 1988'de

Türkiyeli bir bayanla evlendim.

1986'da buraya nasıl geldiniz? Yani irtica ile kaçak olarak mı?

Kaçak olarak dağlardan geldim. Hakkari'den Uludere'ye geçtik. Ortaköy, Uludere Uludere'den sonra Hakkari'ye orda 15 gün falan kampta kaldık.

Ne kampı?

Emniyetin kampı. Bize soruyorlardı; Türkiye'de kimi tanıyorsunuz, kimde kalacaksınız? Bizde teyzemin oğlu, dayım, amcam, teyzem, bacım falan diyorduk. Onlarda bu işleri düzenliyorlardı. Dedikleri kişileri arıyorlar, bu kişilere kefil misiniz diye soruyorlardı. Onlarda kefiliz deyince bırakıyorlardı kamptan.

1980'lerden beri bu kamplar var yani.

Kamp dediğimiz. Uludere'deki mesela, nezaret-hane gibi bir yerde gözlem altında tutmak amacıyla. emniyetin bir odasında kalıyorduk. On-
dan sonra bizi Hakkari'ye verdiler, orda da bir otel vardı. Her gün gelip kontrol ediyorlardı bizi otelin parasını da biz veriyorduk. Ondan sonra Ankara'ya geldim.

Vatandaşlık sürecini bize biraz anlatabilir misiniz?

Vatandaşlık Türkiye'den biriyle evlenmeniz halinde daha kolay oluyor. Mesela biz 4 senede olduk, ama bazı kişiler 12 senede vatandaş oldu. Ancak vatandaş olmak için evlenmedik. Yani Almanya'da formalite yapıyorlar ya burada da yapıyorlar bazen. Öyle değil normal evlendik, evlendikten sonra bir vukuat işlemediğin takdirde hemen vatandaş olabiliyordun. O zaman öyle idi. Torpile bağlıydı.

Türk soylulara bir kolaylık tanınıyor öyle değil mi?

Yoktu. Irak Türklerine kolaylık yok. Zaten Türkiye'nin bir prensibi vardır. Dış Türklere kimse buraya gelmesin herkes yerinde otursun. Yani Türk'ün geleneğidir bu, orada elin kolun olur demektir. Türk insanı ben sosyalizmcim, dinciyim dese de kafasının kenarında bir Turancılık, bir Türkçülük vardır. Şu anda gündeme getirmes ama 10 yıl 20 yıl sonra fırsatını bulunca gündeme getirebilir.

Sizin mesleğiniz nedir?

Liseyi bitirdim iyi bir derecele ama o yıl üniversiteye kimseyi almadılar. Musul Üniversitesi'ni kazanmama rağmen, o dönemde askerliğe aldıkları için gidemedim, sonra da fırsatım olmadı ve Türkiye'ye geldim.

Burada ne iş yaptınız?

Burada işçi olarak ve Et-Balık Kurumunda çalıştım. Seyyar deri mont sattım, dönercilik yaptım. Şu anda bir ofisim var, ihracat yapıyorum.

Peki kuruluşunuzun yapısı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz. Yönetim kurulu nasıl şekilleniyor?

Yönetim kurulu beş kişiden müteşekkildir. Başkan, başkan yardımcısı, sekreter, muhasip ve aktif üye. Bunlar, ben, Necmettin Çenebaz, İnci Muratlı, Sadun Köprülü, Diler Kasap.

Peki bu yönetim kurulunda olan üyeler nereden? Yani Türkmeneli'nin hangi bölgesinden gelmişler?

Ben beş yönetimle çalıştım hep Bir Kerküklü, bir Erbilli, bir Musullu, bir Telafer'li olmasına dikkat ettim. İnci Muratlı, Kerküklü olmasına rağmen Türkiye'de doğmuş büyümüş. Necmettin ve Mahmut Kerküklü, Diler Erbilli, Sadun Altunköprülü.

Üye sayınız hakkında bilgi verebilir misiniz?

250 üyemiz var. 350 idi ama 100 tanesini çıkarttık.

Sebebi nedir?

Adresleri yok, göç etmişler.

Geri bölgeye mi göç etmişler yoksa burada mı göç etmişler?

Kanada, Avustralya gibi dünyanın her yerine göç edenler var. Adreslerini yanlış verenler var bunları tespit ettik onun için ihraç ettik.

Bunlar nasıl gidiyorlar üçüncü ülkelere yani iltica yoluyla mı?

Birleşmiş milletlerle gidenler var. Kendi imkanları ile kaçak yolla gidenler var.

BM yoluyla giden ne kadar üye var biliyor musunuz?

Yurt dışına giden Türkmenlerin yalnızca dörtte bir BM yoluyla gidiyor. Daha çok kaçak yollar kullanılıyor. Yunanistan'dan, Bulgaristan üzerinden gemilerle ve kendi yaya yolları var kaçakların. Kıbrıs'tan gidiyorlar. Her yerden gidiyorlar.

Bu 250 üyenin kaç Kerküklü kaç Erbilli bu sayıyı verebilir misiniz?

İl olarak baz alıyoruz. Bunun yüzde 70'i Kerküklü, yüzde 15'i Musullu, yüzde 15'i Erbilli.

Başka bölgeden gelen yok mu?

Zaten üç tane il var. Diyalı'dan yok hemen hemen hiç yok. Bir kaç kişi yüzde 1 falan.

Telafer.

Musul'un içinde.

Telafer'e ayrı bir rakam verebilir misiniz?

Musul'dan gelen yüzde 15 'in yüzde 13'ü zaten Telaferli.

Tuzhurmatu'lu kaç kişi var?

Kerkük 'ün içinde verdim onu ama oran olarak yüzde 70'in içinde yüzde 10 vardır. Çok az aile de Karatepli, Kifri ve Mendelili

O zaman bunların sayısına yüzde 1 veya yüzde 2 diyebilir miyiz. Peki bu yönetim kurulu üyesinden kaç tanesi Türk vatandaşlığını kazanmış?

Bir kişi dışında hepsi vatandaş.

Yönetim kurulundakiler ne zaman Türkiye'ye gelmişler?

Şimdi 1. kuşak cumhuriyet kurulurken Anadolu'yu tercih eden Irak Türkleri vardır. Sadece Türk kimliği ile gelip Anadolu'ya yerleşen ilk kuşak var. Bu da 1927 'den 1938 'a kadar.

Böyle bildiğiniz biri var mı?

İhsan Doğramacı. 1944 senesinde Türk vatandaşı olmuş.

Ne zaman gelmiş Türkiye'ye?

İşte o zaman gelmiş. Osmanlı kimliğine sahip ve Türk olan herkes sınırdan çok rahat girip çıkabiliyormuş. Osmanlı ordusunda teğmenlik, subaylık yapan Irak Türklerinden yüzde 90'ı tekrar Kerkük'e dönmemişler. Burada kalmışlar. Abdurrahman Erciyes, Lütfi Kırdar örneği gibi. Daha niceleri hiç birisi tekrar memleketlerine dönmediler.

İkinci kuşak.

Onlar 1959'dan sonra geldiler. Katliamdan sonra. Okumak için geldi onlar.

Sadece eğitim için mi? Yoksa başka bir neden var mı? Çünkü Arapça, Türkmenler arasında pek yaygın olmadığı için, dersler de Türkçe verilmiyor, bu yüzden öğrencilerin başarısız olduğu bu yüzden Türkiye'ye geldiği biliniyor.

Aslında parantez açacak olursak, 1959'dan 1970'e kadar durumları iyi olan Türkmen aileleri gelmiştir.1959'dan 1975'e kadar Irak'ta üniversite ortalamasını tutturamayan zengin ailelerin çocukları geldi. Ama ailesinin durumu iyi olan Türkiye'de çocuğunu okuttu.1975'ten bu yana Baas Partisi'nin baskısı nedeniyle oğullarını parti yakalamasın, nezarete atmasın diye bir çok aile de fakir zengin demeden 1980'e kadar çocuğunu Türkiye'ye gönderdi.1975'ten sonra çocuklarının hem canını kurtarmak için hem de tahsillerini yapsın diye ve partinin baskısından kurtarmak için Türkiye'ye gönderdi. Ondan sonra kesildi. Yurt dışına çıkış Irak-İran savaşı nedeniyle yasaklandı.

Kaçak gelenler olmadı mı?

Saddam düşene kadar Türkiye'ye kaçak göç oldu. Savaştan kaçtılar. Toplu halde kaçtılar. 1980'de tek tek gelmeye başladılar. 1985-86'lara geldiği zaman bu onlara yüzlere çıktı. 1988'de biraz daha fazla arttı. İki yüzlere, beş yüzlere vurdu.1990-91'de bunlar binlere çıktı. Körfez savaşı bittikten sonra yine durakladı azaldı yani.

Yurt dışına üçüncü yollarla geçenlerin bir çoğu o ülkenin vatandaşlığını alıyor mu?

Hemen hemen alıyor. Zaten Avrupa'da kanun var 3-4 sene kaldığın zaman suça karışmazsan vatandaş olabiliyorsun.

Siz ne zaman göreve geldiniz? Bugüne kadar yaptığınız faaliyetlerden bahsedebilir misiniz?

2004'ten bugüne kadar görevdeyiz. Biz hep ilkleri yaptık.Büyük mitingler yaptık. Bütün büyük mitingler bizim zamanımızsa oldu.İnternette

faaliyetlerimiz var. Hiç bir zaman Türkmenli mitinglerinde 2-3 bin olmadı, sadece biz görevdeyken bu sayıları bulduk.2004-2005-2006-2007 yıllarında Büyük Türkmen mitingleri yaptık. Yeniden Kerkük dergisini çıkarttık. Ama bu aralar ekonomik durumdan dolayı çıkartamıyoruz. En son 2007'de olması lazım.

Maddi durumdan söz ettiniz.Kim tarafından destek görüyorsunuz?

Türkmeneli Vakfı destek sağlıyor.

Başka bir kuruluştan geliriniz veya ticari kuruluşunuz var mı?

Sadece dernek kiralarnı, elektrik, su, telefon bunları vakıf karşılıyor. Başka bir şey yok. Mesela dergiyi kendi imkanlarımızla çıkartıyorduk. Ama şimdi çıkartmıyoruz. Bir de dergide yeni yazı olması lazım yoksa internetten alıp yüklersin yaparsın. Biz bunu denedik ama başaramadık. Dergicilik başlı başına iş. En az 80 tane özel yazarın olması lazım. Birisi iki ayda bir tane yazsa kırk sayfalık bir dergi çıkartırız. Gündemle ilgili. İnternette alıp çıkartmak istemedik o yüzden molla verdik.

Genç profilinez nasıl? Ne kadar genç üyeniz var?

Genç üye hemen hemen hiç yok. Hep babaları üyemiz. Türkmenlerde şu sıkıntı var. Türkmenler çocuklarını derneğe getirmez ve kimse de kimseyi tanımaz. Yani son kuşak birbirlerini tanımaz.

Türkiye'deki Türkmen kimliği kayıp mı oluyor?

Evet kayboluyor. Aslında tam olarak kaybolmuyor.

Yani Türklüğü kaybolmuyor tabi ki ama Türkiyelileşiyor?

Kendi hemşerilerimizi, bölgemizle ilgili problemlerimizi, insanları bulup da tartışmıyoruz. Mesela ben kızımı buraya getirmedim. Kimse getirmiyor, ben de getirmiyorum. Eşimizi getiriyoruz mesela.

Siz öncü olabilirsiniz.

Hep bunu söylüyoruz. Bir gün hanımlarımız, bir gün çocuklarımız hepsi tanışsınlar. Dışarıda belki görüyoruz ama tanımıyoruz onları, belki onlar da bizi tanımıyordur. Birde burada üçüncü kuşak büyüdü nerdeyse. Benim çocuğum benden ne kadar duyduysa o kadar biliyor ama aktif olarak hemen hemen hiç gelmedi. Bizden ve basından duyduğu kadar. Türkmenlerin çocukları Türkiye'de kaybolup gidiyor. Hele birde hemşericilik evliliği yapmadığı zaman iyice kayboluyor.

Önemli bir mesele. Sizin bildiğiniz Türkmen gençlerin ne kadarı hemşerisi ile evleniyor?

En fazla yüzde 10. Bütün ağabeylerimizin eşleri yerli. Yüzde 90'ının eşi yerli, ya okurken ya da yaşarken tanışıp evlenmişler.

Bu göç olgusu hep yalnız başına olmuş acaba ondan mı kaynaklanıyor?

Hep yalnız kalmış, anadan babadan uzak duygusal olarak bir insanla dertleşmek istersin ve ondan sonra tanıştığın ilk kıza evlenme teklifi ediyorsun ve evleniyorsun. Biraz da yalnızlığın verdiği bir şey. Bir de Türklüğü özlem önemlidir yani Türk'le evlenmek Kerkük'te ve orda güzel bir şeydir.

Peki sizin kızınıza sorduğumuz zaman kendini nasıl tanımlıyor?

Kerküklüyüm diyebiliyor ya da Irak Türklerindenim diyor. Demese bile oğlunun kurtuluşu yok ve oğlunun çocuğu bitiyor. Hadi bizimkiler bizden duydu. Kerküklüyüm, Musulluyum diye ya da Iraklıyım diye ama kızımı bir yerli ile evlendirdiğim zaman torunu dedem şuralıdır der. Mesele Lütfi Kırdar'ın çocuğu Gökhan herhelde torunudur ona sorsak dedem Iraklıdır der. Reha Muhtar mesela Kerkük'lüdür, Mehmet Ali Erbil Erbillidir.

Başkanı olduğunuz kuruluşla Türkmen halkı arasında nasıl iletişim var, yani iletişimi nasıl sağlıyorsunuz?

Çok ciddi ilişkilerimiz var. Öyle tahmin ediyorum ki Türkmen toplumu içinde en kuvvetli ilişki Irak Türkmenleri derneği arasındaki ilişkidir. Hem geçmişte hem de bizim dönemimizde daha da arttı.

Bu 250 kişiye bir anda rahat ulaşabiliyor musunuz?

Çok rahat ulaşabiliyoruz. En son dağıttığımız kurban etleri listeleri var, bizde ramazanlarda erzak dağıtıyoruz.

Peki derneğe kayıtlı olmayan Türkmenleri kazanmak için ne yapıyorsunuz?

Bunları kazanma şansın yok zaten. Bunlar radikalleşmiş 30 senedir buradalar. Onların adı sadece Türkmen, ilgileri kalmamış. Çevresi, ailesi, ideolojisi farklılaşmış. Bu dernekte milli duyguları yoğun olanlar üyedir genellikle. Milli duygusu az olan, vurdum duymaz Türkmenler çok burada. Bunlarla ilgili bir çalışma bırakmadılar ki bize eskiden tek bir kuruluş vardı Irak Türkleri Derneği. Herkes buraya gelirdi. Şimdi Türkmen kuruluşu çoğaldı Türkmeneli Vakfı, Türkmeneli Öğrenci Birliği, Irak Türkmen Cephesi ve bizimle dört oldu. Öğrencileri bizim kullanma şansımız olmadı.

Bunlar engelleniyor mu yani öylemi diyorsunuz?

Bize bırakılmadığı için bizce engelleniyor belki. Yani şimdi ben Türkiye’de siyaset yapıyorum. Ben Türkeş’in talebesiyim ve ülkü ocakları başkanlığı yapmışım. Milliyetçi Hareket Partisi Ankara ikinci başkanlığı yapmışım. Ben sokaktan gelmişim, teşkilattan gelmişim. Ben her kademe görev yapmışım, ben Türkiye’de duvarlara yazı yazmışım, afiş asmışım, karakolda yatmışım. Ama benim dışındaki bir Türkmen bürokrat bilmez. Şuna getirmek istiyorum yani gençleri bize bırakmadılar. Ha bize bıraksalar çok mu iyi olurdu, belki bariz hatada yapabilirdik biz.

Bölgeye yönelik hangi çalışmaları yaptınız?

En son önlük 1000 tane önlük götüreceğiz.

Hangi sıklıkla bölgeye gidiyorsunuz?

2-3 ay önce gittik, birde şimdi önlükler için gideceğiz.

2003’den bu yana ne sıklıkla ziyaret ettiniz?

Beş defa gittim.

O zaman irtibatınız var diyebiliriz.

Tabi. Bölgeden gelen insanlarla bire bir muhatap oluyoruz. Ciddi yardımlar yapıyoruz. Barındırma, yiyecek, sağlıkla ilgili birçok imkânlar sağlıyoruz. Hatta ameliyatlara yaptırıyoruz çeşitli hastanelerde, başhekimlerinden dolayı hastane müdürlerinden dolayı

Yurt dışındaki Türkmen kuruluşları ile ilişkileriniz nasıl? Bağlantınız var mı?

Yok. Zaten Türkmenler burada bile kolay kolay bir araya gelemiyor. Avrupa’da da pek görmüyorum. Bölgede bile pek yardımlaşma, dayanışma görmedim. Ama tabanda var dayanışma. Kurumlar kendi aralarında görüntü olarak pek sıkıntı yok. Ama sıkıntı çok büyük.

Ne sıkıntısı var?

Yardımlaşma, dayanışma ile ilgili sıkıntılar.

Peki Türkiye’de Türkmen davası deyince aklınıza gelen ilk on isim kimdir söyleyebilir misiniz? Yaşayan, aktif ya da vefat etmiş olan.

Kendimin dışında hiç kimseye kefil olamam.

Aklınıza gelen isim yok mu?

Türkiye’de hiç yok.

Türkiye’den değil, genel olarak.

Şehit olanlardan olur mu?

Tabi tabi aklınıza gelen ilk on kişi. Türkmen davası adına.

Abdullah Abdurrahman, Ata Hayrullah, Necdet Koçak, Abdullah Çenebaz, İzzettin Terzi hep şehit olanları yazdık. Bir de Ata Terzibaşı ama şair. Bakın şimdi Azerilerle, Türkmenlere bilinçli olarak İngiliz politikası diye bizi ve Azerileri hep şair ve ressam yaptılar. Değil mi? Hiç militan ruhu vermediler. Tavukla yat kalk tavuk olursun, kurtla yat kalk kurt olursun bu budur.

Yani on kişi sayamıyor musunuz?

Sayamıyorum.

Bu önemli bir kriter.

Adsız kahraman var. Bunlar farklı. Bilmek başka, Türkiye’de çok isim duyabilirsiniz. Siz bize soruyorsunuz ki Türkmen’e önderlik yapacak lider pozisyonunda, bende sadece bunlardır diyorum başka bilmiyorum. Bizim en büyük eksikimiz genç yaşta liderlerimizin öldürülmesi. Necdet (Koçak) ağabey 41 yaşında benim şu anki yaşımdan 5 yaş daha küçüktü, Abdullah Abdurrahman 45 yaşında idam edildi. Yani Bir Türkmen nasıl lider çıkartsın? Liderler şöyle çıkar. Sıkıntılı günlerde çıkarlar. Liderle asker arasında çok ince bir çizgi vardır nedir biliyor musunuz? Ani refleks verirsin o anda herkesi arkanda sürüklersin. Bu çok önemlidir. İlk olmakta önemlidir. Liderlerde niye lider olur. Lider öyle saunalarda, Çankaya’nın göbeğinde oturup lider olunmaz. Bakın İzzettin Kocova liderdi. Onlar Mustafa Barzani ile Kuzey Irak’ta

mücadele verdiler Türkmen meselesi için. bütün Türkmenler kuzeye kaçarken bunun yanında kalırmış orda karargahı varmış.

Molla Mustafa’yla beraber mi?

Tabi. O kamptır. O ayrı bu ayrı. Ama Molla Mustafa ile bile işbirliği edebilecek zaman zaman bir araya geldi. O lider. Abdurrah Abdurrahman lider. 1959 katliamında kendi idam olmadı hemen gitti. Bağdat’tan orduyu getirdi. Kerkük’teki katliamı bastırdı. Ata Hayrullah idam oldu Türkmen lideriydi. Bir Türkmen’in başına bir şey gelse hemen hem şahsi ilişkisini hem de rütbesini kullanarak bir şeyler yapıyordu. Lider bunlara denilir. Yoksa ben altı üstü dernek başkanım, “ben liderim” desem olur mu? Ya da “Cephe başkanım” “liderim”, desem olur mu? Yani öncü olmak başka lider olmak başka. Hasbelkader bir kurumda baş olmuşsun bu başka.

Son olarak Türkiye’den beklentiniz nedir?

Hiç bir beklentimiz yok. Çünkü ekonomisi dışarıya bağlı olan bir ülkedeyiz, dış borcu çok olan bir ülkedeyiz, dolayısıyla siyaseti bile günlük 90 derece değişebilen bir ülkedeyiz. Bu ülke ancak kendi kendine sahip çıkarsa biz mutlu oluruz. Türkiye, İran değil, petrol yok, hiçbir şeyin yok milyarlarca borcun var, onların borcu yok petrolü de çok dolayısıyla Türkiye’den bir şey beklemiyoruz.

Teşekkür ederiz.

13. İHSAN DOĞRAMACI ERBİL VAKFI GENEL SEKRETERİ NESRİN ERBİL

22 TEMMUZ 2010

ORSAM: Bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz.

Nesrin Erbil: Ben teşekkür ederim.

Bize biraz kendinizden bahsedermisiniz?

1939'da Erbil'de doğdum. Çocukluk çağım ve gençlik çağımın ilk yıllarını Erbil'de geçirdim. İlkokulu Erbil'de bitirdim. Sonra Bağdat'a gittim. Bağdat'tan Oxford Üniversitesi'nden mektuplaşma yoluyla ders almaya başladım. Bağdat'ta İngilizce lise sınavına girdim. Sınavı kazandım. 1.000 kişiydi o sınava katılanlar olarak ama üç kişi geçebildi. Onlardan biri bendim, biri Musullu bir Hıristiyandı ve bir kişi daha vardı. Ondan sonra, hayatımın çoğu seneleri Bağdat'ta geçti. Bağdat'ta 4 sene Alman Kültür Merkezi'ne devam ettim. Dil kurslarına katıldım ve diploma aldım. Sonra Cambridge'in İngilizce dil sınavına girdim, onu kazandım. Bu arada 12 yaşından itibaren şiir yazmaya başladım. Babam şairdi, onun etkisinde kalmıştım. Daima şiirlerimi yazar babama gösterirdim, babam da onları düzeltirdi. En sevdiğim şey şiir yazmaktı ve aynı zamanda resim yapardım. Yağlı boya, sulu boya resimlerim de oldu. Ben Bağdat ve Erbil'deyken hiçbir yerde çalışmadım.

Türkiye'ye ne zaman geldiniz?

Türkiye'ye eskiden de her sene gelirdim. Yazın 2-3 ay kalır dönerdim. Ama temelli olarak 2004 yılında geldim. Ondan sonra temelli burada kaldım. Türk uyruğuna girdim. Ondan sonra İhsan Doğramacı kendisiyle çalışmamı teklif etti. Tabi seve seve kabul ettim. Hepimizin büyüğüdür o Türkmenlere çok büyük yardımları dokunmuştur. Onun 7 vakfı vardır. En son kurduğu vakıf, İhsan Doğramacı Erbil Vakfı'dı. O vakfa beni Genel Sekreter olarak tayin etti. Şimdiye kadar ben o vakıfta çalışıyorum.

Bu vakıf dahilinde neler yaptınız? Bize biraz onlardan bahsedebilir misiniz?

Erbil Vakfı olarak, Erbil'de İhsan Doğramacı Kliniği'ni açtık. Türkmen hastalara hem de Türkmen okullarında okuyan öğrencilere bakan bir hastanemiz var. Tedavilerini ve ilaçlarını da biz karşılıyoruz. Erbil'de bir kültür merkezimiz var. Kültür merkezinde bir folklor ekibimiz var. Haftada üç gün eğitim görüyorlar ve senede iki defa Bilkent Üniversitesi'ne gelip özel hocalardan eğitim görüyorlar. Yazın bir-bir buçuk ay kalıyorlar. Kışın geldikleri zaman 15 gün, yani sene ortası tatilini burada geçiriyorlar. Ondan sonra biz her sene bir heyet olarak Erbil'e gidip, oradan öğretmenler, televizyonda çalışanlar, rejisör, bu gibi işlerde çalışanları getirip sınava alıyoruz. Orada ilk önce Türkçesi biraz düzgün olanları getirip, Bilkent'te bir ay eğitim veriyoruz. Yani herkes kendi dalında eğitim alıyor. Bir yardım olsun diye. Tabi yalnız Erbil'den değil, Türkmenlerin bulunduğu her yerden getirilen Altınköprü, Telafer, Musul, Kerkük, Bağdat'taki bütün Türkmenlerin yer aldığı bir program. Zaten ondan önce ilan veriyoruz. Her Haziran'ın 25'inde biz gidip, bunları sınava alıyor ve getiriyoruz. Yani uygun bulduklarımızı tabi. Burada bir ay eğitim görüyorlar. Her sene bu böyle devam ediyor. Bundan başka, üniversite bitirmiş gençlerimizi onları da bilgisayar, İngilizce, Türkçe sınavına aldıktan sonra yine Bilkent Üniversitesi'nden götürdüğümüz hocalarla birlikte uygun olanları master için onları Türkiye'ye getiriyoruz. Ve şimdiye kadar Bilkent'te eğitimine devam eden öğrenciler olduğu gibi, iki kişi masterını bitirip Erbil'e döndü. Bunlardan da gayemiz, Erbil'de İhsan Doğramacı'nın 60 milyon dolar yatırdığı bir proje için. O proje de Bilkent Erbil Koleji'dir. Orada bu kolej Türkmenlere eğitim verecek. Ama biz zaten o vakıf senesinde yazılmış olduğu gibi ayırım yapmak istemiyoruz. Yani bu

kolejde çoğunluğu Türkmenlere veriyoruz ama o bölgede yaşayan Kürt de, Arap da, Hıristiyan da gelebilir.

Eğitim sezonu ne zaman başlayacak Erbil Koleji'nde?

iki seneden beri orada inşaat devam ediyor. Bu sene Eylül'de eğitime açılacak inşallah.

Alım koşulları nasıl olacak?

Ortaokul, lise hepsi bitti, hocalar için lojmanlar, spor sahaları, spor salonları, kütüphane, yemekhane vs. bunların hepsi bitti. Ama İhsan Doğramacı'nın vefatından sonra şöyle bir karar alındı; anaokulundan ve ilkokuldan başlayalım dediler. Hani hemen ortaokula, liseye almaya biraz düşük olur seviyeleri. İlkokul birinci sınıftan alınsalar ve anaokulunu bitirdikten sonra hemen birinci sınıfa geçiyorlar. Başka bir eğitim alacaklar. Tabi orada eğitim İngilizce ve Türkçe olacak.

Arapça ve Kürtçe yok.

Bir ders Türkçe var, bir ders de Arapça din dersi olarak var. Bün hocalar İngilizce dersler için İngiliz ve Amerikalı olacaklar. Türkçe dersler için de buradan Türkiye'den yani Bilkent'ten hocalar götüreceğiz.

Türkiye'deki kolej sistemi gibi eğitim parayla mı olacak?

Evet parayla olacak. Ama yani büyük bir meblağ olmayacak. Çünkü biz aynı zamanda yardım etmek istiyoruz oradakilere. Lise ve ortaokul için burslu bir proje düşündük. Ama çocuklar kabiliyetli olmalı. Onlar ziyan olmasınlar diye biz onları burslu okutturacağız.

O zaman size biraz da rahmetli İhsan Doğramacı ile ilgili sorular sormak istiyoruz. Türkiye'ye de çok büyük katkıları olan eğitime hem de bölgesine çok ciddi katkılar yapan bir Türk büyüğüydü. Sadece Irak değil, Türk dünyası açısından da aynı şekilde önemli bir şahsiyetti. İhsan Doğramacı'yı birkaç cümleyle bize nasıl anlatırsınız?

Zaten onu anlatacak kelime bulmam çok güç. O kadar iyi, o kadar büyük bir insandı ki yani onun için ne desem yine de azdır. Yani onu sevdiğim için, onunla çalıştığım için bunu demiyorum, onu herkes böyle biliyor. Hiç kimseden yardımını esirgemezdi. Eğitim bakımından biliyorsunuz Bilkent var, Hacettepe var, Hacettepe Hastanesi var. Yani elinden geldiği kadar herkese yardım etti. Yalnız Irak Türkmenleri için değil, bütün dünya Türkmenleri, Türkmenistan'dan, Azerbaycan'dan, Kazakistan'dan her yerden öğrencileri getirip onlara fırsat veriyor, okuturuyordu. Tabi hepsi burslu olarak okuyordu. Türkmenlere, yani Irak Türkmenlerine özellikle çok katkıları oldu. Hiçbir şeyi esirgemezdi, sadece eğitimde değil her bakımdan. Bütün bizim hastaneye gelen hastalar yani hastalıkları biraz ağırsa, orada rapor hazırlanıp Türkiye'ye gönderilirdi. Onları hemen oradan aldırıp, hocamın hesabına Hacettepe Hastanesi'ne yatırırđık. Hastalık tedavisi, ameliyat gerekirse ameliyat yapıp hepsi İhsan Doğramacı'nın hesabına olurdu. Bu halen devam ediyor. Ali Doğramacı, İhsan Hoca'nın yerine geçti ama Ali Hoca da İhsan Hoca'nın yaptıklarının aynısını devam ettiriyor. Allaha şükür hiçbir şeyi esirgemiyor. Biz ne istersek hayır demiyor, onaylıyor.

Biraz da Türkmenlerin ve sizin çektiğiniz sıkıntılardan bahsedelim. Irak'ta yaşadığınız dönemde sıkıntılarınız oldu mu?

Tabi bir Türkmen olarak sadece ben değil, tüm Türkmenler sıkıntı çektiler. Dilimizi istediğimiz gibi okuyamazdık. Türkmen okulları yoktu. Benim vaktimde öyleydi. Bizlere annemiz, babamız veya ağabeyimiz Türkiye'yi öğretiyorlardı. Biz de daha sonradan yani bildiklerimize, tanıdıklarımıza öğretiyorduk. Ben daha on iki yaşlarındayken Erbil çarşı, pazarına gidip Türkçe ders verdiğim insanlar olmuştur. Aynı zamanda evde haftada üç gün benim yanıma gelen etraf-taki komşular, komşu çocukları, mahallelerden gelen çocuklara ders verirdim. Yani bir tek ben değildim, benim ağabeylerim de aynı şeyleri yapardı. Bildiğim Türkmenler de aynı şeyi yapardı, çünkü gitgide erimemek için dilimizi kurtarmak istiyorduk. Allaha şükür şimdiye kadar, kendi irademizle, kendi gücümüzle, hiçbir yerin yardımı olmadan, bilhassa Türkiye'nin hiçbir yardımı olmadan, ayakta durmayı başardık.

Peki şu anki Irak'ta Türkmen siyasetini nasıl değerlendiriyorsunuz? Başarılı mı, başarısız mı? Neler yapılmalı?

Türkmen siyasetinde bir şeyler yapmaya çalışıyorlar. Ama bildiğiniz gibi, tabii engeller var. Yani bütün istediklerini hemen yapamazlar. Etrafta engeller var, ama eskisine göre o bizim yaşadığımız devirden biraz daha iyidir. Türkmen okulları var, insanlar serbestçe kendi dillerini okuyorlar, kendi kültürlerini alıyorlar. Bu bakımdan bizim zamanımızdan çok daha iyidir.

Peki sizce Türkmen siyasetini geliştirebilmek için neler yapılabilir?

Nesrin Erbil: Her şeyden önce, Türkiye'nin yardımcı olması gerekiyor. Çünkü herkesin bir arkası vardır. Kürtleri Amerika tutuyor. Ondan sonra, Bağdat'taki Şii hükümetini İran destekliyor. Türkmenler arada kalmış vaziyettedir. Bizi destekleyen, bizim elimizi tutan hiç kimse yok. Kendi irade gücümüzle bu güne kadar dayanabildik. Ne kadar daha sürecek onu bilmiyorum. Tabii ezile ezile ama kendimizi yine de ezdirmeye çalışıyoruz.

Peki siz Erbil'de kurulmuş olan bir vakıf olarak Kürt grupların baskılarıyla çok karşılaşılıyor musunuz?

Bu çalışmalarda hiçbir baskı olmuyor, çünkü dediğim gibi, bizim Erbil Vakfı Senedi'nde "ayrım yapmayız" diye yazılıdır. Hiçbir türlü ayrım yapmıyoruz. Yani mesela bizim ilgilendiğimiz o hastalar içinde Kürt hastalar da vardır. Buraya getirip tedavi ettiriyoruz. Okullarda Kürt öğrenciler var, Türkçe okuyorlar. Ve o okullara biz yardımcı oluyor, ihtiyaçlarını beslenmelerine kadar biz karşılıyoruz. Orada hem Türk hem de Kürt öğrenciler var. Onun için yani pek baskı yapmıyorlar. Şimdi kendileri de bundan istifade ediyorlar. Daha önceden servis olmadığı için Türkmen okullardan ayrılan öğrenciler olmuştu. Öğrenciler çok azalmıştı. Daha sonradan biz onlara servis getirdik, üstünde de İhsan Doğramacı Erbil Vakfı'nın diye yazıyor. Bu servislerle birlikte öğrenciler daha fazla çoğaldılar.

Çoğaldılar mı?

Evet. Çünkü zaten çoğu fakir insanlar. O durumdayken, her gün taksiye para verip gelebilirler miydi okula? Tabii ayrılıyorlar, Kürt okullarına gidiyorlar. Şimdi bu servisler olduktan sonra, eskisinden daha fazla öğrenci gelmeye başladılar. Biz bir liseyi de onardık. Öğretmenlerine kadar hepsini biz getirdik ve bu öğretmenlerin hepsi Türkmen. O lisenin maaşlarını da biz veriyoruz. İpek Anaokulu isimli bir anaokulunda aynı şekilde biz yardım yapıyoruz. İpek Anaokulu'nun müdürü Kerküklüdür, Türkmendir. Ve çocukları Türkçe okuyorlar, Türkçe şarkı söylüyorlar. İnsanın gittiği zaman göğsü kabarıyor. O Türkmen okullarında Kürtçe ve Arapça da okuyorlar, ama onun yanı sıra bir de Türkmence var. Onun için biz onlara da yardımcı oluyoruz.

Türkçe'nin korunması bu anlamda çok önemli.

Tabii.

Bu kapsamda Erbil'deki bölgesel yönetimle Türkiye'nin arasındaki gelişen ilişkiler sizce Türkmenlere olumlu katkı yaptı mı?

Onu konuşmak için daha çok erken. İyi de olabilir, kötü de olabilir. Şimdilik hiçbir şey söylemeyeyim.

Bir Türkmen olarak Türkiye'den beklentiniz nedir?

Az önce söyledim. Türkiye'den bir tek beklentimiz var, sırtımız boşa kalmasın yani. Arkamızda biri var diyelim.

Son olarak Türkmenlere mesajınız nedir?

Türkmenler için şimdiye kadar en çok arzu ettiğim şey, Türkmenler kendi aralarında ayrım yapmamasıdır. Her zaman birbirlerini desteklesinler. Yani ben Erbilliyim, ben Kerküklüyüm, ben Kifriylim, ben Telaferliyim, olmasın. Bir tek Türkmen olsun, Türkmen evi. Allah rahmet eylesin İhsan Doğramacı Türkmeneli demişti. Bir tek Türkmen evi olsun diyorum. Bütün Türkmenler birleşsinler, kalpleri bir olsun, gönülleri bir olsun, ayrım yapmasınlar. Ayakta durabilmek için en önemli şey budur.

Sorularımızı içtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ediyoruz.

Ben teşekkür ederim.

14. TÜRKMEN DANIŞMA MECLİSİ BAŞKANI ÜMİT AKKOYUNLU

24 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle bize kendinizi biraz tanıtır mısınız?

Ümit Akkoyunlu: 1944 yılında Kerkük'te doğdum. 1960 yılında Türkiye'ye geldim. Türkiye'de Tıp Fakültesini bitirdim ve şimdi ortopedi profesörüyüm. Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneğinin çeşitli aşamalarında genel başkanlığını yaptım. Ankara şubesini kurduk. Genel merkezin Ankara'ya nakledilmesiyle uğraştık, ama başarılı olmadık. Çünkü halkımız onu pek fazla arzu etmedi. Daha doğrusu İstanbul'daki yöneticiler istemediler. Hâlbuki doğru bir stratejiydi. Çünkü aktif olarak çalışmak isteyen Akademisyenlerden oluşan bir ekibimiz vardı ve hükümetin merkezi olan bir yerde aktif olmak istedik. Onu başaramadık, çok da önemli değil. Çünkü daha sonraki konjonktürel gelişmelerle derneksel faaliyetler geri plana atıldı. Neden? Amerika'nın Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) var. Bu Büyük Ortadoğu Projesi'nde Türkiye'nin şu andaki başbakanı onun eş başkanıdır, onu ilan ettiler. Daha önceki Başbakan Mesut Yılmaz Diyarbakır'ın başkent olduğunu söyledi. Dolayısıyla bu istikamette konjonktürel değişiklik şunu öngördü. Biz de bu bölgede Irak Türkmen meselesi son derece önemli olmakla birlikte önemseme açısından Türkiye'nin bugüne kadar üzerinde durmadığı ve bir politika üretmediği de bir vakadır. Onu ben söylüyorum, ama "Irak'la ilgili bir projemiz yok diye" Türk yetkililerde söylüyor. Olmayınca mı iyi olunca mı iyi? Gayet tabii ki olsaydı daha iyi olurdu. Buradaki yapısal değişiklikte Türkiye'nin rolü olması gerektiğini tüm hayatım boyunca inandım. Burada Amerika'nın bir proje yapması ve Türk başbakanlarının bu proje uyması yerine Türkiye'nin yaratacağı bir proje olması lazım. Biz de Türkiye'nin yetkili makamlarına 2002 yılında "geleceği yaratma projesi" adı altında bir proje sunduk. Biraz iz bıraktı sanıyorum. Tür-

kiye'deki bu izlerin nasıl olduğunu bilmek zordur. Kurumlarda insanlar değişiyor. İnsanların çözüm önerileri farklı, vizyonları farklı, bildikleri farklı. Dolayısıyla bu derneksel faaliyet bir donma noktasına geldi. Yani derneksel faaliyetler daha çok kültürel ve sosyolojik yapılaşmaya yarayan bir şeydir. Siyasi platforma atılmaya yaramaz.

Kamufraj olarak kullanabilir, ama bir uluslararası platforma çıktığınızda derneğim dediğiniz zaman size ikinci sınıf bir organizasyon olarak bakarlar. Yani Batı henüz olgunlaşmamış bir sosyolojik yapı olarak bakar. Bu noktada hareketle 2002 yılında biz bütün Türkmenleri kucaklayan bir Türkmen Danışma Meclisi kurmak amacıyla bütün dünyadaki Türkmenlere bir anons yaptık. Bunu web sayfamızda bulabilirsiniz. Turkmenya.com adlı sayfamızda var. 2002 yılında Türkmen Cephesi'nin iyi politika üretmediğini, kadronun buna yetersiz olduğunu, Türkmenleri iyi temsil etmediğini ben biliyordum, yaşıyordum. Bütün aydınlar akademisyenler bunu yaşadı. Halkımız da bunu yaşıyordu, halkı kucaklayamadı. Akademisyenleri bir tarafa bıraktı. Basit anlamsız memur zihniyetiyle "az olsun, benim olsun" anlayışıyla organize etmeye çalıştı. Türkmenler nüfus itibarıyla 2,5-3,5 milyon arasında bir nüfusa sahiptir. Niye bu kadar geniş bir tahminde bulunuyorum. Çünkü 1957'den sonra ciddi bir sayım yapılmamış ve sayımla beraber etnik yapıyı belirleme yapılamadığı için bilemiyoruz. Türkmenler nüfus itibarıyla 2,5-3,5 milyon arasında bir nüfusa sahiptir. Niye bu kadar geniş bir tahminde bulunuyorum. Çünkü 1957'den sonra ciddi bir sayım yapılmamış ve sayımla beraber etnik yapıyı belirleme yapılamadığı için bilemiyoruz. Yabancı kaynaklar da bunu teyit ediyor. Uydurma yabancı kaynaklar da var. Yani Kürtleri savunan mekanizmalar bizi daima küçük ve az göstermişlerdir. İyi kaynaklara bakıldığı zaman bu

iyi bir potansiyeldir. Bu potansiyel bu bölgede son derece önemlidir. Bana göre Türkiye'nin yumuşak karnı olan güneydoğunun problemlerini çözecek en iyi proje, en iyi yaklaşım, Türkmen potansiyelini değerlendirme potansiyelidir. Türkmen potansiyeli değerlendirme dediğim zaman ne bir ırkçı yaklaşımla buna bakıyorum ne de Türkmenleri silahlandırarak isyan etsinler diye düşünmüyorum.

Peki bu potansiyel niye ortaya çıkmıyor?

Çıkarmıyorlar. Türkmen Cephesi'nin kuruluş amacı da bu zaten. Türkmen Cephesi'nin kuruluş amacı Türkmenleri aşağı plana itmektir. Bunu herkes yüksek sesle söyleyemiyor, çünkü baskı var.

Neden?

Amerika'nın programına uymaz. Amerika'nın orada yapay bir Kürt devleti kurmak teşebbüsünde bulunuyor. Bakın ABD çok güçlü bir devlettir. Bunu methetmek amacıyla söyleyiyorum. Silahlı gücü var. Eskiden Irak'ın işlerine müdahale ettiği zaman veya Türkiye'de bir şeyler yapıldığı zaman "Amerikan parmağı var" denirdi. Bende diyorum ki burada Amerikan parmağı yok Amerika'nın 200 bin askeri var, ne parmağı. Şimdi Amerikan planı burada yapay bir Kürt devleti kurmaktır. BOP haritalarına bakın. Türkiye ve Irak parçalanmış küçük devletçikler oluşmuş. Bu küçük devletçiklere hakim olmak çok kolaydır meselesi yatıyor. Büyük İsrail projesi var, Nil'den Fırat'a projesinde de o bölge İsrail'e ait olarak gözükyor. O da ayrı bir tartışmadır. İsrail'in planı Tevrat'ta geçen Büyük İsrail'dir. bunun için İsraililer Yahudi Kürt partileri kurarlar. Sabar diye bir yazarın Yahudi Kürtlerle alakalı eserleri var.

Türkmen meselesi nasıl olmalı, ne yapılmalı?

Türkmen meselesi bir tek organla, demokratik usullerle ve kendini yenileyebilen, periyodik olarak bir organa ihtiyacı vardır. Burada meclis olur. Biz Türkmen Danışma Meclisini kurduğumuz zaman bu amaçla kurduk ve geliştireceğiz. Meclis parlamentodur, parlamentoda fikirler tartışılmaz, sonuç çıkar, uygulamaya geçilir. Dolayısıyla uygulayıcılar ve fikir üretkenleri olur.

Peki oradaki Türkmen Meclisi bu görevi görmüyor mu?

Hayır, o zaten sunidir. Bizim meclisimiz kurulduktan sonra, mümasil olsun diye aynı isimli bir şey kurdular.

Oradaki Türkmen Meclisi sizin meclis kurulduktan sonra mı kuruldu?

Tabii ki, o imitasyondur.

Peki Irak'taki Türkmenlerin geleceğinden ne bekliyorsunuz?

Türkmenlerin geleceğinden son derece umutluyum, hiç iyimserliğimi kaybetmedim. Bu hayal değil, bu gerçeklere dayalı bir hükümdür. Türkmenler orada asla yok olmaz. Türkmenler orada daima mutlu olacaklardır. Bunun metotlarını, zamanlamasını, stratejisini konjonktürel şartlara uyduran bir organa ihtiyacımız var. O da herkesin girebileceği Türkmenlerin bağımsız bir organı olmalı. Seçilmişlerin değil, seçilenlerin katılacağı bir platform olmalı. Bu da meclistir. Meclis ihtisas komisyonları olur ticaret, hukuk vs. gibi. O bu işi idare eder ve tek muhatap odur. Seçime böyle bir atmosferde girilmiş olsaydı Türkmenler en 20 tane milletvekili çıkarmış olurlardı.

Türkiye'den bir siyasetçi, doktor değil, bir Türkmen olarak ne beklentileriniz var?

Türkiye'den beklentilerimiz yerine temennilerimiz var. Temennilerimiz nedir? Bizi daha eşit şartlarda görsün. Kürtlere yapmış olduğu muamelenin 100 katı bizden daha fazladır. Bunu biliyorum, bunun rakamları vardır bende. Kimse uydurduğumu zannetmesin. 36. paralelden tutun da maddi yardıma, yaralıların tedavisine kadar Kürtler çok kayırlmıştır. Ben onlara bakmayın demiyorum. Ama ben insanlara eşit davranın diyorum. İnsanlarımız hep aynıdır. Kerkük'te, Erbil'de, Musul'da Türk, Kürt, Yezidi bunların hepsi aynıdır. Bunlar iki gözü iki kulağı olan yaşayan varlıklardır. Onlara eşit gözle bakın, Türkmenlere de bu arada bakın. Türkmenlerin özel statüsü olmaz. Türkmenlerin diğerle-

riyle birlikte eşit statüsü olur. Türkmenlerin eşit statüsü olduğu zaman bu bir yarışmadaki en iyi at gibi daima önde olur. Çünkü Türkmenler çok yüksek bir kültüre sahiptir, çok yüksek bir devlet deneyimleri var. En önemlisi Türkiye aleyhinde bir mefkûreleri olamaz. Bu da Türkiye'nin en önemli can damarı ve kaynağıdır. Bunlar sağlama bağlandığı zaman Türkiye'nin terör belası biter. Türkiye'den beklentimiz Türkmenlere değişik bir açıdan bakması lazım.

Siz çok genç yaşlarda başlamışsınız bu işe 1944 doğumlusunuz 1960'larda Türkiye'ye gelmişsiniz Türkmen gençliğine neler söylemek istersiniz?

Türkmen gençliği kendi meselelerine sahip çıksın. Benim söylememle sahip çıkmazlar, onlar zaten sahip çıkıyorlar.

Sahip çıktığına inanıyor musunuz?

Evet son derece inancım tam. Sadece sizin gördüğünüz talebeler ve gençler değil. Türkmen gençliği dediğimiz Türkmen'in yeni neslidir. Türkmen nesli okuyor ve olayları takip ediyor. Yeni Türkmen neslinden son derece umutluyum, hiçbir kaygım yok. Meseleleriyle ilgilenmeyenlerin çoğu Türkmen değil. Türk-

men olmamayı ayıp olarak görmüyorum. Ama madem Türkmenlere ayrılmış Türkmen bursu var, Mısırlı'nın ne işi var. Aralarında Mısırlı var. Onlar kime küskün Türkmen Cephesi'ne. Niçin? Onlara köle muamelesi yapıyorlar. Bursları az kısıtlıyorlar. Onların yöneticilerinden duyduğum "ben size Saddam'dan daha beter yaparım" tehditleri var. Böyle bir şey var mı? Burslarını kesiyorlar. Kimin bursları kestiklerinin isimleri var. Niye burslarını kestiler? Çünkü Ümit Akkoyunlu'nun verdiği iftar yemeğine katılmışlar. Böyle bir gerekçe var mı dünyada. Bunun suçlusu bir gün sorgulamaya çekilmez mi? Sen hangi hakla öğrenci iftar yemeğine gitti diye bursunu kesersin. Yani bu yanlışlar o kadar çok ki can sıkmaya başladı. Hatta bana göre ilkel olmaya başladı. Program yapıyorlar öğrencilere seminer yapacaklar. Bana adamlar geliyor, "İlk seminere sizi koyuyoruz tarih uygun mu" diyorlar. Tarih uygun da onay yok. "Size bunu yaptırmazlar" dedim. "Adam nasıl olur. ben düzenliyorum semineri" dedi. Ben de "sen düzenlemiyorsun düzenliyorlar sana" dedim. Ben bundan asla rahatsız olmam. Asla inandığım şeyden geri çekilmem. Bu sadece başkalarının ne kadar ilkel olduğunu göstermek için basit bir örnektir. Biz yolumuza devam ediyoruz.

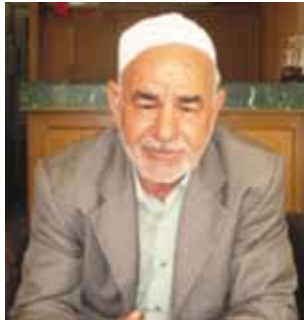
Size teşekkür ediyor ve başarılar diliyoruz.

15. İNSANİ DİYALOG DERNEĞİ KERKÜK SORUMLUSU ŞEYH ABBAS FADEL ABBAS

1 EYLÜL 2010

ORSAM: Öncelikle hoş geldiniz. Bize biraz kendinizi tanıtır mısınız?

Şeyh Abbas Fadel Abbas: Bizi burada misafir ettiğiniz için size çok teşekkür ederim. İnşallah çalışmalarınızda muvaffak olursunuz. Ben Kerkük'ün Tazehurmatu İlçe-

sine bağlı Beşir Köyünde doğdum. 1965 yılında Bağdat Üniversitesi İlahiyat Fakültesini bitirdim. İlkokulu Kerkük'te Tekke'de okudum. Şu an Kerkük'te İnsani Diyalog Derneği'nin sorumlusuyum. Biz ayırım yapmadan, herkese ulaşmaya çalışıyoruz. Amacımız milleti birleştirmek.

İnsani Diyalog Derneği hakkında bilgi verebilir misiniz?

Şimdi Başkanı Bağdat'ta bulunan Şeyh Hüseyin'dir. Irak'ın bütün bölgelerinde şubemiz var. 2003'ten yani, Saddam rejimi düştükten sonra bu tarz dernekler çoğaldı. Herkes Irak'ın geleceği için omuz omuza çalışmak için çok hevesliydi. Herkesin amacı Irak'ın bütünlüğünü sağlamak oldu. Ben Türkmeneli Televizyonunda 367 program yaptım. Özellikle dini konularda konuşmalar yapıyoruz. Elimizden geldiğinde fakirlere yardım ulaştırıyoruz, hastaları Bağdat'a gönderiyoruz.

Bize birazda Beşir Köyü hakkında bilgi verebilir misiniz?

Beşir Köyündeki insanlar inançları nedeniyle üç kere büyük saldırıya uğradılar. Saddam rejiminde 470 ev vardı. Hepsini yerle bir ettiler. Rejimden sonra tekrar yerleşmeler başladı. Şu an 1000'den fazla ev var. Nüfusları 7000'den fazladır. Tarımla ilgileniyorlar. 145.000 dönüm arazi var. Biliyorsunuz Irak'ta 1 dönüm 2500 metrekare. Beşir halkı özellikle tarımla ilgileniyor. Buğday, arpa, darı ekiliyor. Aynı zamanda hayvancılık da yapıyor.

Beşir'in nüfus dağılımı nasıl oluyor?

Herkes Türkmen. Şii ya da Sünni diye bir ayırım yoktur.

Peki, Kerkük hakkında neler söylemek istersiniz?

Kerkük'teki sorunlar elbet çözülecek. Umuyoruz ki sorumlular olması gerektiği gibi çalışacaklardır.

Son olarak bir Iraklı ve Türkmen olarak Türkiye'den neler bekliyorsunuz?

Beşir, Tazehurmatu, Tuzhurmatu, Telafer, Musul gibi bölgelerin taliplisi çok. Ama bize Türkiye sahip çıksın. Türkiye ve Irak'ın tarih ve İslam gibi iki büyük bağı var. Bu nedenle Türkiye'ye kendimizi daha yakın hissediyoruz. Türkiye bölgede sözünü dinletir.

Bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ediyoruz.

16. IRAK ALEVİ-BEKTAŞI FEDERASYONU BAŞKANI ABBAS BEYATLI

1 EYLÜL 2010

ORSAM: Abbas Bey bize biraz kendinizi tanıtır mısınız?

Abbas Bayatlı: İsmim Abbas Bayatlı. Telafer doğumluyum. İlkokul ve liseyi Telafer'de bitirdim. Daha sonra Sağlık Enstitüsü'nde okudum. 1975 ile 1978 arası, Erbil Hastanesi'nde çalıştım. Sonra askere gönderildim. 23 ay askerlik yaptım. Hemen sonra İngiltere'ye gittim. Orada bir trafik kazası geçirdim. Aynı zamanda orada okudum. Bussiness English Institute'da İn-

gilizce eğitimi aldım. İngiltere'de Katar'dan gelenlere çeviri yaptım. Daha sonra Iraklı bir turizm şirketinde de çeviri işini yaptım. 1983 başında Irak'a döndüm. Döndükten sonra bir kontratla Japon şirketinde çeviri işi yapmaya başladım. Musul'dan güneyde bizden uzakta kibrit asidi çıkaran bir fabrika kurdular. Ondan sonra 1984'te Musul Barajı yapımında çalışan bir Alman-İtalyan şirketi ile tanıştım. Benimle çalışmak istediler. Musul Barajı'nı yapan Alman-

İtalyan ortak şirketi ile çalışmaya başladım. Bu şirketle 1991'e kadar çalıştım. O zaman Körfez Savaşı yaşandı. O zaman yabancı şirketlerin hepsi Irak'ı bıraktı. Irak ambargo altına girdi. O zaman Irak'ta kaldım ve özel işlerle uğraştım. "Boş durmayayım, resmi çevirmenlik yapayım" dedim ve Musul Üniversitesi'ne gittim. 1996'da Birleşmiş Milletler'den 986 Sayılı Karar çıktı. Bu karar "Gıda Karşılığı Petrol" kararıydı. Evraklarımı topladım, BM ile hemen sözleşme yaptık. 2003'e kadar BM ile bu konuda çalıştık. 2003'ten Irak'a sonra sivil örgütler geldi. "World Vision International" isimli sivil örgüt benimle çalışmak istedi. Bu şirketin finansmanı da BM tarafından karşılanıyordu. Onlarla da çalıştım. 2004 Eylül ayında, Musul'da ofisimize terörist baskın gerçekleştirildi. Müdürümüz öldürüldü, bir adamımız yaralandı. Ana ofis Ürdün'deydi. Oraya çağırıldık ve bir süre orada kaldık. 5-6 ay sonra güvenli diyerek beni Erbil'e gönderdiler. 2006'nın Şubat ayına kadar orada çalıştım. Sonra sözleşmem bitti. Benim doğum yerim Erbil olmadığı için orada çalışamıyordum. Beni Ürdün'e gönderdiler orada da çalışamıyordum. O zaman 2006'da Bağdat yanıyor. Sonra Irak'a döndüm. Benim oğlum Ankara'da okuyordu. 2007 Aralık ayında onun yanına geldim ve burada kaldım. Ankara, Çankaya'da Birleşmiş Milletlere bağlı Human Resources Development çevirmen arıyordu, bu örgüt ile çalıştım. Bu örgüt ile istişarelerde bulunduk. 2008'de Irak'a döndüm. 2008'den sonra Irak'taydım hep.

BM'ye bağlı bir örgütte çalıştınız. Bu sivil toplum örgütü neler yaptı?

Sivil toplum örgütü çok şey yaptı. Söylediğim yıl ambargo olduktan sonra pek çok gıda maddesi azalmıştı. BM besin maddelerini dağıtması için tayin etti. Kişi başı 9 kilo un, 2 kilo pirinç, 1 kilo yağ, 250 gram çay dağıtırdı. Biz gözcü konumundaydık. Depolara Basra'dan, İskenderun'dan, Türkiye'den ne kadar gıda geldiğini takip ederdik. Vekillere verirdik. Her vekilde 200-300 aile vardı. Aileler de onlardan alırdı. Biz bu sistemi idare ettik.

2008 itibariyle Irak'ta bir federasyon kurma çalışması yaptığınızı biliyoruz. Bu konuda bir şeyler söyleyebilir misiniz?

2007'de Hacı Bektaş'a gittim. Baktım Bektaşiler'in bir federasyonları var. Herkes bu çardak, bu isim altında toplanıyor. Böyle bir şey Irak'ta yoktur. Bu konuda bir federasyon yapmak güzel olur diye düşündüm. Irak'ta, Musul'da, Musul civarında, Kerkük civarında, hangi kavimden, hangi milletten olursa olsun Bektaşî bölgelerini dolaştım ve danıştım. Onların büyük insanlarıyla, pirleriyle oturdum. Yapmak istediğim şey hakkında istişarelerde buldum. Çok fazla insan olumlu cevap verdi. 50-60 kişi ile bir kuruluş grubu topladık. Evrakları, istenilen belgeleri hazırladım. Bir federasyon kurmak için yapılması gerekenleri okudum. Gerekli evrakları, kağıtları toparlayıp, iç tüzüğü hazırladık. Kim başkan olacak, kim maliyeden mesul olacak gibi bilgiler yazıldı. Dilekçeyi Telafer'den Musul'a, Musul'dan Bağdat'a gönderdik. İçişleri Bakanlığı'na ulaşmış ve beklemektedir. Ben bu konuda çalışalı bir buçuk sene olmuş.

Bunları yaparken zorluklarla karşılaştınız mı?

Çok zorluk vardı. Birincisi, federasyon kurmak için İçişleri Bakanlığı'ndan sertifika temin etmek biraz zor. İkincisi, Irak'ın güvenlik sorunundan dolayı Kerkük'ü, Musul civarını dolaşmak biraz zordu; ama sonunda tedbir alarak hallettik.

Bu federasyonla neler yapmayı amaçlıyorsunuz? Amacınız nedir?

Çok güzel bir soru. Birinci amacımız Iraklı Bektaşileri bir araya toplamak için bir yer bulmak. İkinci olarak, Irak'ta yaşayan Bektaşilerin büyük çoğunluğu Türkmen; ama Türkmenler farklı partilerde ve dağınık çalışıyorlar. Ben Bektaşîliğin ruhi bir şey olduğunu düşündüm. Bu ruhi şey insanları çok yakın hale getirebilir.

Bektaşîlik ile milliyetçiliği aynı kefeye koydunuz yani.

Evet. Aynı kefeye koydum. Bektaşîlik nasıl tanımlanır? İnsanlar Bektaşî olur, Ehli Beyti sever; ama milliyeti farklıdır. Türkmen, Şebek, Kakai, Arap olabilir; ama Bektaşîdir.

Devlet yönetimi size nasıl bakıyor? Hükümet ile hiç görüştünüz mü?

Resmi bir görüşme olmadı; ama Telafer İlçe Meclisi ile görüştüğümüzde hepsi bize destek verdi. Musul'da ise destek görmedik; ama izin verdiler. Evraklarımız Bağdat'a yetiştii. Şimdi Bağdat'ta durmaktadır.

Yani bir katkı yok.

Şu ana kadar bir katkı yok. Hükümet kurulduktan sonra orada İçişleri Bakanı bir şeyler sorabilir. Çağırıp bana amacımı sorabilir. Ben sistemi yazılı olarak verdim. Ben eminim ki bilgi almak için soru sorarlar. İzin verirler mi vermezler mi bilmiyorum. Orada bakanlıkta çalışan arkadaşlarım ise yardımcı olacaklarına dair söz verdiler.

Gelecek dönemde kimlerle görüşmeyi planlıyorsunuz? Siyasi partilerden destek istiyormusunuz?

Gelecek dönem için planımız var. İlk olarak Necef'teki mercilerle, ikinci olarak orada bulunan partiler ile görüşeceğiz. Irak'taki partilerle, mecliste olsun, İslami olsun, hizip olsun bu konuda aydınlatıp desteklerini isteyeceğiz.

Gelecekteki planınızda bir siyasi örgüt ya da parti kurmak var mı? Yoksa bir federasyon olarak kalmak mı istiyorsunuz?

Bu güzel bir soru. Şu anda biz sadece federasyon kurmak istiyoruz; ama birkaç sene sonra düşünülmesi mümkündür. Bu federasyon içerisinde bir aday gösterilebilir. Kazanırsa parlamentoda haklarımızı istemeye çalışır. Ama bu uzun zaman alabilir.

Siz hem bir Bektaşî hem de bir Türkmen olarak iki taraflı Türkiye'ye bağlısınız. Hacı Bektaş Veli Dergahı Türkiye'de ve siz soydaş olarak Türksünüz. Bu anlamda Türkiye'den beklentileriniz nelerdir?

Türkiye bize her zaman destek verdi. Biz federasyon olarak Hem Türk hem Bektaşî olduğumuzdan dolayı özellikle manevi destek bekliyoruz. Başka bir destek de olursa çok memnun oluruz. Türkiye'nin gücü çoktur. İstedikleri konularda bize yardım edebilirler.

Buraya 20 kişilik bir ekiple geldiğinizi biliyoruz. Bu ekibin buraya geliş amacı neydi? Siz neler yaptınız?

Buraya 20 kişi olarak geldik. Bunun 15'i Türkmendir. Türkmene'nden, Telafer, Kerkük, Tazehurmatu, Tuzhurmatu, Tavuk, Şebek Bektaşîlerinden, Kakailerden gelenler var. Biz burada siyasi partilerle görüştük. Büyük Birlik Partisi (BBP) ile görüştük. Adalet ve Kalkınma Partisinden (AK Parti) Ömer Çelik ile görüştük. Alevi Bektaşî Federasyonu ile görüştük. Alevi Enstitüsü'nde gelecek dönem Bektaşîlerin sorunları, olaylar, ilişkiler üzerine bir konferans toplanacak. Hacı Bektaş Törenleri'ne katıldık. Orada çok insan gördük. Fransa'dan, Almanya'dan gelen Bektaşîler ile güzel bir 2 gün geçirdik. Burada insanlarla tanışmamız çok iyi oldu. Bizim ilişkimiz şu an çok güzel bir durumda diye düşünüyorum. Her zaman söyleyeceğim. Bizi bu yola sevk eden ORSAM olmuştur. ORSAM olmasa biz böyle bir işe hiç girişemezdik. Sayın Hasan Kanbolat ile Ankara'ya, Türkiye'ye geçtiğimizde telefonla konuştuk. Daha sonra ORSAM'da bir toplantı yaptık. ORSAM Ortadoğu Uzmanı Sayın Bilgay Duman bize çok yardımcı oldu. Bu görüşmelerin hepsini düzenledi. Adım adım gittiğimiz her yerde bize çok yardımcı oldu. Kendilerine çok teşekkür ederiz. ORSAM'ın başkanına ve çalışan elemanlarına bizden selam olsun.

Biz de sizlere çok teşekkür ediyoruz.

C. BÜROKRATLAR

1. IRAK DANIŞTAY ESKİ BAŞKANI DR. İSMET ABDÜLMECİD

22 TEMMUZ 2010

ORSAM: Öncelikle bize kendinizi biraz tanıtır mısınız?

İsmet Abdülmecid: İsmim İsmet Abdülmecid Bekir Kölemen. 1945 Kerkük doğumluyum. Annem ve babam Türkmen. İlkokulu, Ortaokulu ve liseyi Kerkük'te bitirdim. Ondan sonra Bağdat'ta 1967'de Hukuk Fakültesi'nden mezun oldum. 1973'te hukukta master aldım. Ondan sonra 1979'da hukukta doktora aldım. Önce Maliye Bakanlığı'nda çalıştım. Sonra Adalet Bakanlığı'na geçtim. Genel Müdür oldum. İdari ve Kanuni Daire Başkanı oldum. Uzun bir müddet sonra, Danıştay'da müsteşar oldum. 2003'ten sonra Danıştay Başkan Yardımcısı oldum. 2006'da Danıştay Başkanı oldum. 01. 04. 2007'de kendi isteğimle emekli oldum. Tabi Bağdat'ta normal bir hayat olmadığı için emekli oldum. Danıştay'da benim arkadaşlarım var, şu ana kadar görevdeler ama hayat çok zor, çok tehlikeli. Adalet Bakanlığı'nda çok patlamalar oldu. Orada Danıştay Adalet Bakanlığı'na ait. Türkiye'deki gibi bağımsız değil. Şimdi bağımsızdır, ama şu an için Adalet Bakanlığı'nın içinde sayılır. Aynı binada. 2- 3 kere binada patlamalar oldu.

Peki göreviniz boyunca ne sıkıntılar yaşadınız?

Sıkıntılar çok. 2003'ten önce okulda okurken, hatta Saddam rejimi gelmeden önce de biz Türkmenler çok sıkıntılar çektik. 1968'den sonra, yani bu Baas rejimi geldikten sonra, sıkıntılar yavaş yavaş artmaya başladı. Benim hayatım Bağdat'ta geçti. Kerkük'e gelirdim. Akrabalarım, annem, babam, ablalarım, ağabeyim, amcalarım hepsi oradalar. Ama Bağdat'ta yine de sıkıntılarını hissederdim, görürdüm. Bir de Türkmence

konuşmak çok zordu. Türkmenlerin yeni ad seçerken, yani yeni doğduklarında nüfus kaydı yapılırken, Timur, Cengiz, Aydın gibi Türk isimlerini koyması yasaktı. Hep Arapça isimler yazılırdı. Ondan sonra, aşiret lakapları var, yani soyadı. Bunların Türkmence olanlarını nüfustan silerlerdi. Sonra da

isimleri Türkmence yazılmış olan okullar vardı, 1970 yılında alınan kararla bunlar da ortadan kaldırıldı. Okulların adları değiştirildi, caddelelerin, mahallelerin, köylerin isimleri de değiştirildi.

Siz bir Türkmen olarak görevinizde sıkıntı çektiniz mi?

Ben görev yaparken hukukçu olduğum için birçok araştırmalarım var, kitaplarım var. Şimdiye kadar 22 hukuk kitabı yazdım. Onun için bana Adalet Bakanlığı'nda görev verirlerdi. Zorluk çekerdim, hissederdim, ama ben işime baktığım için bana çok fazla dokunmazlardı. Adalet Bakanlığı'nda dergiler çıkardı ben onların başyazarıydım. Tabi ben Adalet Bakanlığı'nda olduğum için, gece gündüz işle uğraşıyordum; ama yine de tehditlere uğradım. Yani Adalet Bakanlığı'nın içinden, yaptığım işlere yön vermek için yüksek makamlarından bana tehdit gelirdi. Ama ben kanuna bağlıydım. Kanuna bağlı olduğum için Adalet Bakanlığı daima beni desteklerdi. Yani onlara beni sindirmeleri için fırsat vermezdim.

Peki elinize ne gibi Türkmen davalar geldi? Türkmenlerle ilişkili bir şeyler yapabildiniz mi?

Tabi. Konuşamazdım. Bir tane Kerkük'ten Türkmen, akraba geldiğinde, diğerlerinin önünde Türkmence konuşamazdım. Ondan sonra, Baasçılar bu Türkmendir diye aşağılardı. Tabi çok şeyler oldu, benim yerimi değiştirdiler. Vazifemde iyiydim, ama ben umut ederdim ki; diğerlerinden daha üst mevkiye gelebilirdim, ben diğerlerinden daha çok akademik geçmişim vardı. Kitaplarım, yazılarım, üniversitede ders verirdim, 68 tane tez yazdım, danışmanlık yaptım. Bana bir şey yapamazlardı, ama ara sıra yanıma gelirlerdi, "bak bu böyle olsun, bu şöyle olsun" derlerdi. Bir kere Saddam'a çok yakın olan birisine söylediler ve eğer istediklerimizi yapmazsan başına neler geleceğini düşün, diye tehdit ettiler. Ben hiç Baas Partisi'ne girmedim. Hayatta en korktuğum şey, bana bir şeyi mecburen, zorla yaptırılmasıdır. Onun için partiye girmekten korktum. Bir de ikinci korkum ki; mecburi şekilde beni partiye sokmalarıydı, ama o da olmadı hamdolsun. Çünkü beni biliyorlardı, ben Türkmendim. Bir de işime, vazifeme ve kanuna bağlıydım. Yani kanuna aykırı bir şey yapmazdım. Yalnız 1997'de Adalet Bakanı'yla; büyük komisyonlar vardı o komisyonlarda ben kendisiyle yan yana otururdum, bazı konuları telefonla veya özel olarak kendisiyle görüşürdüm. Yani beni biraz daha kıymetli görürdü. Ben çok yoruldu, Adalet Bakanlığı'nda çok uzun süre çalıştım. Yalnız 1997'de bir gün bana "Baas Partisi'ne girersen seni daha yüksek mevkilere çıkarırım", dedi. Ben çeşitli bahaneler uydurdum, sonra "Bakan bir hafta bunu düşün sonra tekrar görüşürüz", dedi. İkinci hafta, yine aynı bahaneleri öne sürdüm.. Yani benim kanuna bağlı birisi olduğumu bilirler.

Saddam döneminde, 2003'ten önce, Irak'ta gerçekten hukuk var mıydı? Adalet var mıydı?

Adalet kavramı, diğer tüm diğer devlet anlayışlarında olduğu gibi, yazılmış, tanımlanmış. Ama sadece yazıdan ibaret. Herkes korku içerisinde, özellikle savcılar. Çünkü çok yanlışlar vardı. Saddam beğenmediğinde bunları görev-

den alırdı ve bir üst komisyon kurdurtup bunlar hakkında hüküm verdirtirdi. Yani, millete dair konularda adalet normal bir şekilde işliyordu. Kira, boşanma, evlenme, borç vs. bunlar normal işliyordu. Ama siyasete biraz yaklaşanlara daha ayrıcalıklı davranılırdı. Zaten son yıllarda çok hakimi, savcıcıyı zorla partiye soktular. Saddam zamanında, ne yaparsan yap, ama Saddam'a muhalif olduğunda kendin, ailen, aşiretin de cezalandırılıyordu. Getirip buldozerle, makinelerle evini yıkarlardı. Adamın elinden malını, mülkünü alırdı. Dairede çalışanların ağzından karşı bir söz çıktığı vakit hemen bitiriyorlardı. Çünkü bütün dairelerde, bütün yerlerde bir çaycı istihbarat elemanı olabiliyordu. Benim için Irak içerisinde çok fırsatlar oldu, ama korktum. Ben hakikaten o zaman çok korkmuştum. Ben biliyordum Saddam'ın gideceğini, herkes biliyordu.

Ne zaman biliyordunuz?

Çünkü neden, bir ağacın içine bir kurt girerse onu içeriden çürütür, devirir. Saddam rejimi de aynı buna benzer bir durumdaydı. İçeriden çürüdüğünü biliyorduk, ama ne zaman devrileceğini bilmiyorduk. Nitekim beklediğimizden kolay, çabuk düştü. Hep de Baas Partisi'nin içinde olanlar Saddam'ın aleyhine çalışıyorlardı. Bunları gizli bir şekilde konuşuyorlardı, ben biliyordum. Benim yanımda konuşurlardı, fakat Araplar benden söz çıkmayacağını, başka bir yerde konuşmayacağını bilirlerdi. Onun için yanımda çekinmeden konuşurlardı. Bir de Kuveyt ve İran Savaşı sonrası binlerce insan şehit oldu, yetim kaldı, dul kaldı. Bunlardan dolayı millet hep yorgundu. Ondan sonra 1991'den 2003'e kadar Amerika Irak'a ambargo uyguladı. Onun için Saddam vaktinde insanlar korku içinde yaşıyorlardı, yani insanlar bir şey yapmıyordu. Bir suçları yoktu, ama korkuyorlardı.

Peki 2003'ten sonra ne değişti?

2003'ten önce insanlar bir tek Saddam'dan korkarlardı. 2003'ten sonra, her safta on Saddam çıktı. 2003'ten sonra evinden çıkıp daireye gi-

den, akşam eve geri dönüp dönemeyeceğini bilemiyordum. 2003'ten sonra benim 2 yıl boyunca resmi arabam vardı, şoförüm vardı. Ama ben kullanmazdım. Çünkü tanınmak istemiyordum. Ondan sonra benim için iki tane tabanca getirdiler. "Benim tek tabancam kalemdir", dedim ve kabul etmedim. Benim tabancam yok. Bir de Tanrı ne istiyorsa, ne yazılmışsa o olur. Yani işte çok zor oldu. Irak'taki yüksek mevkideki insanlar, kafalı insanlar, hocalar, doktorlar hepsi ya öldürüldüler ya da Irak'tan göçtüler, Irak'ta kalmadılar.

Peki 2003'ten sonra Danıştay Başkanı nasıl oldunuz?

2003'ten sonra da vazifemde aynı şekilde devam ettim. Ben 2003'e kadar Müsteşardım. 2003'ten sonra Danıştay Başkanı'nın yardımcısı oldum. Sonra Başkan oldum.

Sizi kim Danıştay Başkanı yaptı?

Kıdemle oldum. Danıştay'da her zaman en kıdemli kişi başa geçerdi. Bu hep böyle olurdu. Danıştay Başkanı nasıl oldum? İşte benden önceki Danıştay Başkanı öldürülecekti. Üstüne ateş açıldı. Bana "ben bir daha gelmem", dedi. Gelmedi, emekli oldu. Yani otomatikman oldum. Bizde otomatikman olur. Yargıtay'da ve Danıştay'da kıdemle geçilir.

Siz çok uzun yıllar Bağdat'ta yaşamışsınız.

Ben ömrümün hepsini Bağdat'ta yaşadım.

Yani ne kadar yaşadınız Bağdat'ta?

1963'ten 2007'ye kadar Bağdat'ta yaşadım. 45 sene Bağdat'ta yaşadım. Ama tabi Kerkük'e giderdim, bayramlarda, münasebetlerde. Bir de vefat olduğunda ya da başka bir şey olduğunda giderdim.

Şunu sormak istiyorum. Bağdat'ta hep söylediler ki; 250- 300 bin Türkmen yaşıyor.

Bağdat'ta Türkmen çoktur.

Bağdat'ta Türkmenlerin durumu nasıldı?

Bağdat'ta yani tahminimce 500 binden yukarı Türkmen var. Ama birçoğunun ya annesi Arap, ya babası Arap. Çocuklar, Bağdat'taki okullarda Araplaşıyorlar. Yani birçoğunu göürdüm, daireye geliyorlardı. Bakardım rengine, yüzüne Türkmen. Babasının adı Türkmen, kendisinin de adı Türkmen. Ama iki kelime Türkmence konuşmıyor, bilse de çok az biliyor. Benim çocuklarım hamdolsun 3'ü de Bağdat'ta, ikisi Tıp Fakültesi'ne, Diş Hekimliği'ne gittiler, mezun oldular. Ama evde biz Türkmence konuşuyoruz. Onun için Arapça biliyorlar, İngilizce biliyorlar, Türkçe biliyorlar. Buna alıştılar.

Bağdat'ta Türkmenler dağınık mı yaşıyor?

Evet dağınıklar. En çok Azamiye bölgesindedir. Çok dağınıklar. Bir kısmı var Araplaşmış, yani sorduğunda Arap olduğunu söylüyor. Çünkü Türkmenim deyince başına bir şey gelmesinden çekiniyor. Biliyorsunuz Saddam vaktinde, Bağdat'ın Türkmen bölgelerinde, Kerkük'te, Musul'da, Telafer'de, kimliğinde Arap yazmayan memur, asker, polis olamazdı, ticaret yapamazdı.

Peki şunu sorayım. Sizin tahmininize göre, Bağdat'ta ben Türkmen'im diyen kaç tane insan vardır?

2003'ten sonra Türkmenler Kardeşlik Ocağı'na toplandılar, orada Türkmen Cephesi'nin Danışmanı vardı, beni oranın başkanı seçtiler, 2007'ye kadar birinci başkan ben oldum. Yani geliyorlardı, çok gelenler vardı. Subaylar, öğretmenler vs. Ama birçoğu şimdiye kadar siyaset yüzünden problemler yaşamış, korkmuş insanlar. Yani kaç sene Saddam'ın korkusu içinde kaldılar. Bir de Baas Partisi vardı biliyorsunuz. 2003'ten sonra, patlamalar oldu, sokağa çıkmak yasak, elektrik yok, benzin yok vs. Benim kanaatimce en az 500 bin Türkmen var. Şimdi Bağdat'ın nüfusu en azından 5 milyondur.

Ben Türkmenim diyenlerden ne kadar insan çıkar?

Hakikaten tahmin etmesi zor, tam olarak bilemem. Ocağa Türkmenler geliyorlar ancak onlar tüm Türkmenleri temsil etmiyorlar, yüzde 10'u bile sayılmazlar. Bağdat çok geniş, yani Ankara'dan daha geniştir. Benim kanaatimde 500 bin civarında Türkmen var. Ama bu sadece benim kanaatim. Ama çok dağınık. Bir büyük mahalleye gittiğinizde mesela Dikmen'e, Dikmen'de on ev, yirmi ev varsa, her Türkmen ayrı bir sokakta, ayrı bir apartmanda oturuyor. Bir araya toplanmamışlar. Burada Keçiören'de, Dikmen'de, Mamak'ta vs. Türkmenler var. Türkmeneli toplantısıyla yine bir kısmı bir araya geliyorlar. Ama benim kanaatime göre toplantıya gelenler 100 kişiyi bulmaz. Hocası, profesörü, emeklisi, yaşlısı var, ama gelmiyorlar.

Peki siz Türkiye'ye nasıl geldiniz?

Ben emekli olduktan sonra geldim. 1 Nisan 2007'de emekli oldum, 4 Mayıs 2007'de buraya geldim.

Geliş sebebiniz neydi?

Bağdat'ta eskiden yaşamak çok zordu, görüyorsunuz şimdi de zor. Bir de çocukların her biri bir yerdeler. Oğlum Kerkük'te doktor, hanımı da doktor aynı yerde, bir oğlum Londra'da doktor hanımı da oraya gitti, kızım burada Dış Hekimliği'nde ihtisas yapıyor, kocası da burada doktor, ihtisas yapıyor. Sadece ben ve hanım kaldık. "O da biz en iyisi Ankara'da oturalım" dedi. Onun için buraya geldik.

Burada kalmayı düşünüyor musunuz?

Şimdi Türk vatandaşlığı için dilekçe verdim. Neticeyi bekliyoruz.

Yani burada kalmaya devam edeceksiniz.

Tabi bana vatandaşlık verseler kalırım. Ben Irak'a yine giderim, çünkü Kerkük'te annemin, babamın, dedemin mezarları var, ondan sonra ağabeyim var, ablalarım var, oğlum var.

Şunun için söylüyorum. Yani Türkmenler arasında sizin gibi böyle çok yükselmiş, gerçekten değerli insanlar hep yurt dışına çıkıyorlar. Ve oradaki Türkmen halkına yardım edecek, Türkmen halkına yol gösterecek sizin gibi böyle değerli insanların çok azı orada.

Türkmenlerden hiçbiri ben oradayken kapımı çalmadı, bana bir şey sormadı, danışmadı. Bana sordular mı? Ben her zaman hazırım. Şimdi Kardeşlik Dergisinin her sayısında yazı yazıyorum. Benim her sayıda yazım var. Ben gidip onun bunun kapısını çalıp benim bir fikrim var, düşüncem var diyecek halim yok. Ben çıkmadan önce, bir düşüncem vardı ki, Irak'ta bir Türkmen araştırma merkezi kurmaktı. Onun için kanun tasarısı yazdım. Bunun için kimler ile görüştüğümü söylemek istemiyorum, Türkmen büyükleriyle, siyasilere görüştüm. Tasarımı onlara verdim, konuştum. Ben burada bedava çalışırım diye de söyledim. "Bir kuruş istersem haram olsun bana" dedim. Sonuçta hiçbir şey olmadı. Bir daha ben elin kapısına gidip konuşmam. Ben bunu bir daha yapmam. Hamdolsun ben kimseye muhtaç değilim.

2010 seçimlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

2010 seçimlerinde biz en az 15 milletvekili kazanabileceğimizi düşünüyorduk. Ama şimdi baktığımızda 8 tane. Acaba bu 8 tane milletvekili diğerlerinin karşısında ne yapacaklar acaba? Milletvekilleri hukuktan anlamaları lazım, ben hukukçu olduğum için diyorum, parlamentonun işi hukuktur, kanundur. Onun için bunlar, zannedersen aralarında 1 veya 2 tane hukukçu var, hukukçulardan fikir alsınlar. Yani bir tasarı gelirken bunların etraflarında müsteşarlar olsun, gruplar olsun. Ama etraflarındakiler alanlarında iyi olan hukukçular olmalı. Her hukukçu iyi hukukçu değil. Binlerce çıkıyor. Fikirden fikire fark eder. Onun için bunlar birinci görevleri eğer etraflarında iyi hukukçular varsa onlarla fikir alışverişinde bulunsunlar. Sayıları az, yani 8 tane kâfi değil. Onlar bir resme girdiler ve bu resmin çerçevesi içinde çalışacaklar. Bu büyük bir görev, kolay değil.

Son olarak Türkmenlerin geleceğinden ne bekliyorsunuz? Sizce Türkmenler gelecekte hangi noktaya ulaşacaklar?

Bir milletin ömrü, bir insanın ömründen daha çöktür. Bir kişinin ömrü 30- 40 yıl ancak milletlerin ömürleri binlerce yıldır. Türkmen milletinin Irak'ta tarihi uzundur. Başlarına çok katliamlar gelmiştir. 1923'te, 1959'da, 1991'de. Çok şeyler gördük. Tabi bunların milletin psikolojisi üzerine çok olumsuz etkileri var. Ekonomik açıdan çok yoksullar. Ama siyasilere çok büyük görev düşmektedir ki milleti birleştirsinsinler. Sadece Türkmenlerin hukukunu müdafaa edeceğim demekle bu iş olmaz. Bunu bütün dünyaya söyleriz. Müdafaaada insan yerinde, olduğu yerde durur. Bundan sonra ne olacak?, diye düşünülmeli ve hareket edilmeli. Anayasada Türkmenlerle ilgili yazılmış maddeler var. İçinde kültürel faaliyetler, eğitim vs. hakları tanıyan maddeler

var. Bunlar kâfi değil. Bundan daha fazla siyasi haklarının anayasaya dahil edilmesi lazım. Bundan sonraki Anayasada Türkmenlerin siyasi hakları bundan sonra bir daha değiştirilemeyecek şekilde kayıt altına alınması lazım. Anayasada bir madde var. Buna göre, Türkmenlere bir kanun veya bir tasarı çıkarma hakkı vermiştir. 2005'te ne kanun ne de tasarı çıkarıldı. Ben bir makale yazdım tasarı şeklinde, milletvekilleri-ne; tasarı bu şekilde olur, buyurun çalışın, diye söyledim. Çünkü on oyla bir tasarı gösterme hakları vardı. Şimdiye kadar olmadı. Yani bu partilerin birleşip bir tek parti haline gelmeleri en büyük temennimdir. Bir amaçları olsun, bir planları olsun, bir programları olsun.

Ben sorularına cevap verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

Ben de teşekkür ederim, sağ olun.

2. HÜSEYİN NEFTÇİ

23 TEMMUZ 2010

ORSAM: Öncelikle biraz kendinizden bahsedermisiniz?

Hüseyin Neftçi: 1960 Şubat ayında Ankara'da doğdum. Annem İstanbullu, Babam Kerküklü. İki tane ablam var, onlar da Kerküklü. Ben annemin dışında ailenin Türkiye'de doğan tek ferdiyim. İlk orta liseyi Ankara Koleji'nde okudum. Lisansımı ODTÜ Ekonomi Bölümünde yaptım. Dördüncü sınıfta iken İslam Konferansı Örgütü Ekonomik Araştırmalar Merkezinde çalışmaya başladım. Beş yıl uzman ekonomist olarak çalıştıktan sonra kısa bir süre bankacılık ve sigortacılık yaptım. 1980'de eşimle evlendim. Bir sene TAİ'de çalıştım. Sınava girip Savunma Sanayi Müsteşarlığında, 10 sene çalıştım. 1998'de kısa süreliğine oradan ayrıldım. 2 sene HAVELSAN'da çalışıp, geri döndüm. 2002'de şu

anda çalışmakta olduğum Aydın Yazılım'da işe başladım. Şuanda da orada Genel Müdür Yardımcısı olarak çalışmaya devam ediyorum. 15 yaşında bir oğlum ve 8 yaşında bir kızım var.

Neftçi ailesi Kerkük'ün en köklü ailelerinden bir tanesi. Hatta Irak'ın en köklü Türk ailelerinden biri. Aileniz hakkında bize biraz bilgi verebilir misiniz?

Dedemlerin çok uzun zamandır Kerkük'te oturduklarını biliyoruz. İlginç bir hikayeleri var. Tabi bu hikâye; doğru olması da şart değil. Bütün Türkmenler gibi 1000 yılları civarında Anadolu'ya gelip, iki kardeş ayrılıyor. Biri Kerkük'e gelip yerleşiyor. Biri de Mısır'a gidiyor. Onlardan o gün bugün haberimiz yok. O

tarihten beri bildiğimiz kadarıyla biz aynı mahallede yaşıyoruz. Bizim birinci atamız Ertuğrul Bey. Ondan sonra bizim evde Ertuğrul isminde hiç kimse olmadı. Çünkü üst üste iki Ertuğrul bebek, çocuk hastalıkları nedeni ile ölmüş. Kerkük'ün çoğu ailesi gibi bizim ailemiz de çiftçi. 4. Murat'ın seferinde bir takım faydaları oluyor ve 4. Murat'ın fermanı ile petrol kullanımı bizim aileye, Neftçizadeler'e veriliyor. Bu meşhur bir fermandır. Bize hiçbir faydası yoktur, ama havamız oluyor. Daha sonra 1. Abdülhamit'in zamanında sahaya bir takım tecavüzler oluyor ve bu ferman yenileniyor. Kerkük'ün şanssızlığı bizim de şanssızlığımız oluyor. Kerkük herkese yetecek durumda iken işin içine büyük devletler giriyor. Ortadoğu'nun ilk petrol kuyusu bizim baba toprağımızda açılıyor. Babamın adı Abdullah Hüseyin Hasan Ahmet. Dedem Hüseyin 9 çocuk büyütüyor. Eşi de Cemile Hürmüzlü. Çok küçük yaşta gelin oluyor. Babamlar dokuz kardeş. Kasım Amca'm Kerkük Katliamı'nda şehit ediliyor. Ben onu görmedim hiç. En büyükleri İbrahim Amcam. 1963'te vefat etti. Ben 3 yaşındaydım o zaman. Diğer amcam çocuk doktoru ama 2000'de rahmetli oldu. Gazi Amcam Tümgeneraldi. Üç halam da rahmetli oldu. En küçükleri olan babam kaldı. Babam da 1925 doğumlu. 1943'te Ziraat okumak için Türkiye'ye geliyor. Masterini yapıp evleniyor ve annemle beraber Bağdat'ta gidiyorlar. Oradaki tarım çiftliğinde çalışıyorlar. Babam doktora yapmak için önce Amerika'ya daha sonra Türkiye'ye geliyor. O sırada iki ablam doğuyor. Doktorayı bitirip Kerkük'e dönecekken burada kalmaya karar veriyorlar. Sıkıntı buradan sonra başlıyor, Kerküklülerin çoğu gibi. Biz ne buralı olduk, ne orali olduk. Aklımda, kalbimde Kerkük kaldı. Bana "Nerelisin?" diye soranlara ben hep Kerkük dedim.

Peki, ihtilal döneminde babanızın oraya dönmesini zorlaştıracak sebepler mi çıkmış? Yani aileye yönelik herhangi bir durum mu söz konusu?

Tabii. O zaman birçok ev gibi bizim evimizi de basıyorlar. Hala kurşun izleri durur duvarda. Bir amcamı öldürüyor, bir amcamı da hapse atıyorlar. O zaman Türkmenlerin Amerikan Emperyalizminin uşakları diye de öldürüyorlar.

Biz biraz şanssız bir toplumuz. Bizlerin tek suçlanmadığı şey Türkiye sevgisi. O zamanda bizim için böyle bir bahane buldular.

Peki ihtilal döneminde burada ve Irak'ta neler yaşandığını anlatabilir misiniz bize?

Babam evin en küçüğü. Küçük çocuklardan da çok şeyler beklenir. Biliyorsunuz Türkmenlerin eğitim seviyesi çok yüksektir. Mutlaka çocuklarını okuturlar. Babamda okuyup bir an önce Irak'a gidip işle güçle ilgilenmek istiyor. Çok maddi sıkıntılar çekiyorlar tabi. 67-68'e kadar burada çok hoş bir Türkmen topluluğu vardı. Bizimkiler ne kadar hapiste yaşadılar, o kadarını bilmiyorum.

Peki, burada ne gibi zorluklar çekmişler?

En önemli şey şu; çok sevdikleri Türkiye'ye gelip oranın özlemini çekmek. Benim çocuklarım şimdi şunu soruyorlar; "Baba bizim arkadaşlarımızın çoğunun Kayseri'de, Edirne'de köyleri var. Bizim hiçbir yerimiz yok mu?". Bütün Kerküklülerin içinde bu vardır. Vatan özleminden daha kötü bir şey yok. Benim doğum yerim Ankara yazıyor, ama ben oraya gittiğim zaman nefes aldığımda Kerküklü olduğumu hissediyorum. Bizim ağızımız alışmış; Kerkük derken tüm Türkmeneli'ni kastediyorum. Niye dönememiş dersiniz; benim babamın politika ile ilgisi yoktu. Akademisyendi. Fakat orada ciddi sıkıntılar olunca burada kaldı. Doktorasını bitirmek için çalıştı. O kadar imkan içinde maddi sıkıntı çektiğine falan hiç anlatmıyorum.

Peki, Neftçilerin birçok toprağına Kürtler tarafından el konulduğu söyleniyor. Bunları biraz anlatır mısınız?

Biz Kerkük'e iki defa geri döndük. Kasım döneminden sonra iki kardeş geliyor. 1966'da biz yerleşmek üzere Kerkük'e gittik. Bizi Musul'da karşıladılar. Sonra Kerkük'e geçtik. 5 ay kaldık. Kolera salgını v.s. Fakat sonra bir şekilde geri geldik. Tekrar 1969 Şubat'ta kalıcı olarak, babam görevinden istifa etti ve Bağdat Üniversitesine gittik. Gittiğimizde bir devlet dairesine evrak tamamlamaya gittik. Duvarda iki resim gördüm ben. Birisi hatırladığım kadarıyla bi-

raz daha az ve beyaz saçlı bir adam, “Bu Cumhurbaşkanı” dediler; diğeri de esmer bir adam “Bu da dediler kuvvetli adam”. Ne demek o? diye sorunca “bu Saddam” dediler. Ben hep bir resim görmüştüm. Bir tek Atatürk vardı. Yani ben Saddam’la 1969’da bir devlet dairesinde tanıştım. Biz orada 17 gün kaldık. Şubat tatili bitmek üzere iken çok doğru olmadığını düşünmüş olacak ki sene de kaybetmeyelim diye annemle beraber üç kardeşi buraya yolladı. Fakat 1969’dan itibaren her sene bizler için işler daha kötüye gitti. Sonra Saddam göreve geldi. Bizim için hiçbir gün bir önceki kadar iyi olmadı. O zaman Türkiye’de çok öğrenci vardı. Her sınıfta Iraklı Türkmen öğrenciler vardı. Ve bunlar iyi okullarda okurlardı. İlk ve Orta Öğretimleri iyi düzeyde olduğu için iyi okullardı. Buraya da oraya da faydalı olurlardı. Özellikle İhsan (Doğramacı) Bey sayesinde Tıp Fakültesine çok yönelen oldu. Babam 3-4 sene sonra geri dönüp burada göreve başladı. Irak’tan hep kötü haberler almaya başladık. Buradan gidenlerin orada mesleklerini yapamadıklarını, devlet dairelerinden çıkartıldıklarını, isimlerini değiştirdiklerini v.s. duyduk. Ve kimse gelememeye başladı. Bir şekilde bizde bir sıkıntı hissetmeye başladık. Oradan para gelmemeye başladı, Türklere bir şeyler oldu. Ben lisede, yanılmıyorsa 1974-75 idi, babam geldi ve bana “ekecek toprağımız yok artık, haberin olsun”, dedi. “Tüm topraklarımız toprak reformu uygulanınca alınmış. Elimizde olan topraklara da gidemiyoruz”, dedi. Toprakları aldılar sonra bu toprakların büyük bir kısmına güneyden gelen Arapları ve Kürtleri yerleştirdiler. Biliyorsunuz Kerkük şehir merkezi Türkmen’dir. Bizim köylerimizde Kürtler ve Araplar da vardır. Onların sonradan oraya geldikleri söyleniyor. Bir şey alacaksınız “Arap’tan alacaksınız, bir şey satacaksanız Arap’a satacaksınız” haline geldi Kerkük. Kerkük-Yumurtalık boru hattı için Askeri Birliği köyümüze gönderdiler ve garnizon kurdular, senelerce köyümüze gidemedik. Kiraları da dondurdular. Böylelikle bizleri fakirleştirdiler. Bunlar herkesin başına gelmiştir, ama kimse anlatmaz. Sonra ciddi şekilde tahliye politikası başladı.

Peki, 2003’ten sonra haklarınızı geri alabildiniz mi?

Tapu dairelerinde her şeyin yağmalandığı ve evrakların kaybolduğu söylentisi yayıldı. Fakat bu doğru değil. Kerkük’ün tapu kayıtları üç yerde var. Bağdat, İstanbul ve elektronik ortamda var. Biri yok olsa biri kalır. Osmanlı ciddi bir devlet. Bizim tapularımızın hepsi duruyor. İkincisi Saddam’ım el koyduğu topraklara farklı davranılıyor. Topraklarımıza reformla el koyuyor; Arapların oturduklarına tapu veriyor, bizim oturduklarımıza vermiyor. Kağıt veriyor. Fakat tabii bu kağıtlar kullanılmıyor. Akrabalarımız haklarını aramaya çalıştı. İki kişiyi de öldürüp kapının önüne koydular. Bir başka sorun, mülkiyet sorunu. Bu sorun kolay kolay hallolmaz. Çünkü bu sorunu çözmeye yanaşmıyorlar. Saddam toprakları aldığı anda karşılık olarak diyor ki; “Biz sizin toprağınızı aldık. Bu bir devlet politikasıdır, geri vermemiz mümkün değil. Ama bunun tam iki katı kadar size başka bir bölgeden sulu bir toprak verelim”. Babamda; “Sağ olun. Bizim ata toprağımızı verirseniz alırım. Başkasının helle toprağını ben kabul etmem” diyor. Sonra da anneme haber yolluyor; “Ölüyorum gel desem, buraya gelme” diye. Çok ciddi sıkıntılar yaşıyor babam. 2003’ten sonra, bazı köylerdeki Araplar kaçtılar. Fakat sonra baktılar ki bir şey olmuyor, hepsi geri geldi. Mülkiyet hakları mahkemede çözülsede dahi, özellikle Arapların olduğu yerde, fiiliyatta çözüleceğini sanmıyorum. Çünkü bu güçle ilgili bir şey. Peşmerge mi çıkaracak bunları? Peşmerge çıkarabilse kendisi girer.

Bazı uygulamalardan bahsettiniz. Hapse atılan Türkmenlerden v.s. bunlar halen oluyor mu?

Olmaz olur mu? Tabii ki oluyor. Oraya gittiğiniz zaman karşılaştacaksınız. Kuvvetler ayrılığı diye bir kavram var. Devlette kuvvetler ayrılığı olması lazım ki bunlar birbirini kontrol etsin, denetlesin, hak yerini bulsun. Hem hakim, hem savcı, hem polis, hem jandarma, hem cellat aynı kişi olursa, en iyi ihtimalle yanlış kararlar verilir. Şu anda havaalanının güvenlik görevlisi de aynı, savcı da aynı, yol kontrolünü yapan da aynı, hapishanenin kapısında duran adam da aynı, sizin toprağınızı alan adam da aynı. Kimi kime şikayet edeceksiniz. Bizim yakın akrabalarımızdan birinin başına gelen bir olayı anlatacağım. Tapulu arazilerinde otururken biri gelip; “Bu-

rası bizim” diyor. Tabii kavga çıkıyor. Peşmerge geliyor, bizimkileri tutup hapse atıyorlar. Oradaki durum kötü. Ama devlet tümüyle ortadan kakmış durumda değil. Mahkemeler bir şekilde çalışıyor. Yoksa biz orada hiç yaşayamazdık. Gücümüz yok çünkü.

Peki, Türkmenleri siyasi açıdan nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yanlış olursa kusuruma bakmayın, beni Ankara doğumlu, gönlü Kerküklü biri olarak sayın. Biz beş kişiyiz. Hepimiz birbirimizin akrabasıyız. Bizim birbirimizden farkımız yok. Maalesef yok, çünkü kimse nefer olmak istemiyor. Kaç farklı parti olduğunu siz biliyorsunuz. Kürtlerin de öyle, ama onlarda bir şekilde kol kırılıp yen içinde kalıyor. Bizde öyle değil. “İyi hoş eleştiriyorsun ama sen ne yaptın kardeş” diyeceksiniz. Ben elimden geleni yapmaya çalıştım. Ama çok büyük bir eksikim var. Ben ne Kürtçe ne Arapça okuyup yazamıyorum. O bölgenin dillerini bilmek şart. Dostunun dilini de, düşmanın dilini de bileceksin. Bir başka sıkıntımızda şu, biz devlet adamı yetiştirmemiştir. Biz hep fikir adamı yetiştirmiştir. Ben siyasetten hiç anlamam. İnsanlara bir taş varsa “Hadi beraber kaldıralım” dedim, ama pek cevap alamadım. Ben de kendi projelerimle ilgilenip, insanlara faydalı olmaya çalışacağım.

2010 seçimlerini biraz değerlendirir misiniz? Sizin de bir akrabanız kazandı.

Benim iki akrabam kazandı. Benim babaannemin iki kardeşi de Araplarla evlenmiş. El Irakiye'nin sözcüsü de benim kuzenimdir. Anneanesi Türkmen. Meysun Demeluci. Benim ikinci dereceden çok kuzenim var. Bağdat'ta böyle çok aile vardır. Neyse, seçimlerden sonra ne olacak? Ben Irak'ın geleceğini bütün bir Irak olarak görmüyorum. Şiiler ayrılmak istiyor, Kürtler ayrılmak istiyor. Her ikisinin arkasında da farklı güçler var ve ortada daha zayıf Sünnilerle, sesi bile zor çıkan Türkmenler var. Bir tek biz birleşmiş Irak diyoruz. Bence kendimiz söylüyor, kendimiz dinliyoruz. Beş ya da elli sene sonra, ama Irak gidiyor. Bağdat ne olur, Kerkük ne olur onu bilemiyorum. Fiiliyatta zaten buralar ayrılmış. Erbil'i gördünüz. Orada olmayan

bir devlet kurumu var mı? Bağdat'ta şehrin Sünni, güvenli tarafında almış yürümüş mal mülk, diğer tarafta ise Şiiler dibe vurmuş durumda. Nasıl birleşecekler?

Son olarak Türkiye'de yaşayan bir Türkmen olarak Türkiye'den beklentileriniz nelerdir?

Türkiye'nin bir politikası olsun yeter. Biz hep bunun eksikliğini çektik. Uygulanabilirliğinden bile vazgeçtim. Türkiye'nin bir Irak ve Ortadoğu politikası olsun. Tutarlı bir politika hiç olmadı. Ama umudum var. Şu an ilk defa bizimle ilgili bir şeyler yapılıyor. Seçimlerde yapılanları inkar edemeyiz. Devlet olarak sahip çıkmak başka, siyasal olarak yaklaşmak başka. Devlet orada bizi nasıl gördüğünü, nereye koyduğunu belirlemeli. Bizim Irak'a sahip çıkmamızı istiyorlar. Ama bunu nasıl yapacağız. Ben de son olarak bir şeyler daha eklemek istiyorum. Birincisi hakları bir yazsınlar. Mesela çifte vatandaş olanlar ne kazanıyor? Hakları neler? Bir de Türkiye taraf olduğu için, aynı İran gibi, orada bir şey yapamıyor. Umarım gücünü hiç kaybetmez Türkiye. Ama ne yapacağına karar vermeli. Hala “Birleşik Irak”ı destekleyecek mi? Ya da federal bir yapı olursa biz kimin elinde kalacağız? Keşke şu olabilse, Suriye tarafından bir kapı açılıp, Telafer üzerinden bir koridorla buraya bağlarsak çok güzel olur. Rahat rahat pasaportsuz gidip geliriz. Bu arada Kerkük'te herkes Türkçe konuşuyor, Diyarbakır'da kimse konuşmuyor. Diyarbakır daha kötü Kerkük'ten. Ben hala Irak pasaportu almadım, almayacağım da. Bunlar devletten beklentilerimiz. Bir de oranın bir envanterinin çıkarılması lazım. Orada kim var, ne var, biz orada ne yapmışız? Ben hep şunu bekledim; birileri çıksın da Google'den bir Kerkük haritası çıksın, hangi ev kimin, hangi yol kimin bunu söylesin. Bu bile Irak'ın yapısını ortaya koyacaktır. Yani biz gelip iki arada bir derede kaldık. Şimdiki bu yaşamasınlar. Ya orada kalıp bir şeyler yapsınlar ya da yapamıyorlarsa buraya gelip yaşasınlar. Biz Irak'tan ayrılırsak orası ne kadar rahatlar düşünebiliyor musunuz?

Sorularımıza samimi cevaplar verdiğiniz için çok teşekkür ederiz.

3. IRAK İSLAM YÜKSEK KONSEYİ TÜRKİYE ESKİ TEMSİLCİSİ VE IRAK'IN TÜRKİYE BÜYÜKELÇİLİĞİ ESKİ KÜLTÜR VE BASIN ATAŞESİ ABDULLAH TÜTÜNCÜ

25 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Bize biraz kendinizden bahsedebilir misiniz?

Abdullah Tütüncü: 1957 senesinde Tuzhurmatu'da doğdum. Kerkük'ün en büyük kasabalarındandı. 1974 senelerinde Kerkük'ü parçalamak istediler. Baas rejimi ve Tikrit'e verdiler ve Tikrit Selahattin adını koydular ve ayrıldı. İlkokulu ve ortaokulu Tuzhurmatu'da okudum. Liseyi Kerkük'te okudum. Yüksek eğitimim Bağdat'taydı. Bağdat'ta da ayrılmamıştık birbirimizden. Saddam rejimi tarafından 1980 senesinde bize çok sıkıntılar yaşatıldı. 2002 senesinde Irak İslam Yüksek Konseyinde bir heyet beraberinde Türkiye'yi ziyaret ettim. Heyette olanlar Muhammed Taki El-Mevla bir de bugünkü Maliye Bakanımız Bakır Cebir Solak'tı. 1980 senesinde Irak'tan çıkıp Irak genel muhalifleriyle çalıştım. O zamanlar Türkmen bir grup yoktu. Ben daha çok Şii gruplarıyla çalıştım. Ak Parti geldikten sonra daha çok şey oldu. Humam Hammudi ile beraber El Hakim'in bürosunda çalışırdım ve bir görüşmemiz oldu. Türkiye'nin Irak Büyükelçisi Sayın Osman Korutürk zamanında, Irak dosyasıyla ilgili bir uzmandı. Türkiye'nin Irak muhalifleriyle bir ilişkisi olsun istedik. Ama ne yazık ki olmadı. 1999-2000 senesinde Tahran'da kaldık. Daha sonra büyükelçi değişti. Sonra Selahattin Alpar geldi oda Türkiye'nin Tahran Büyükelçilerindendir. Onunla da ilişki kurduk. O yıllar Irak muhalifleri arasında en çok Iraklılar Şam'da bir de İran'daydılar. İki sefer Muhammed Bakır El Hakim'le görüştü Selahattin Alpar. Bu ilişki başladı. Ben Irak İslam Yüksek Konseyinde Dış İlişkiler Sorumlusu Humam Hammudi'nin yardımcısıydım. Bakır Cebir Solak'la beraber İran'a 2002 senesinde bir ziyaret yaptık. Bu ilişki kaldı, o zaman Türkiye'de Irak'la Türkiye'nin ilişkisi olduğu için büro açılmadı. Kürtlerin 2 bürosu, Türkmenlerin bir bürosu var, Şiilerin de

bir bürosu var dedik. Irak'ta yüzden 60-65'ten çok Şii var ve Şiilerin de Türkiye'de bir bürosu olsun istedik. 2003 senesinin son aylarında rahmetli Seyyid Abdülaziz El Hekim Türkiye'yi ziyaret etti. Yani Saddam döneminden sonra. Sayın Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, "buyurun bir sene önce büro açmak istemiştiniz. Açın" dedi. Biz de 28 Şubat 2004'te büro açtık. O zaman hale bizim büyük elçilik kurulmamıştı. 2006'nın son aylarında Irak Dışişleri Bakanlığına girdim ve sonra Ankara büyükelçiliğine atandım. Kültür ve Basın Ataşesi olarak çalıştım. O da sona erdi. Bağdat'ta döneceğim. Türkiye-Irak arasındaki ilişkilerde bilgilerimizi kullanacağız.

Neler yaşadınız Irak'ta bulunduğunuz dönemde?

O dönemde çok sıkıntı oldu. Faaliyet yapamadık. Üç kişi bir araya toplanamazdık. Çoğu arkadaşları tutuklayıp hapse attılar ya da şehit oldular. Mecbur olarak Şam'a gittim. Suriye'de bir zaman kalıp muhaliflerle anlaştık orada. O zaman Irak'a normal girerdik, bazı faaliyetler yapardık. Sonra Türkiye'ye geldim kısa bir zaman kaldım. O zamanlar askeri rejim vardı.

Ne zaman geldiniz Türkiye'ye?

Türkiye'ye 1981 senesinde geldim. Az kaldım, vatandaş olmadım.

Kaçak yollarla mı geldiniz?

Yok, kaçak gelmedim yasal yollarla geldim Türkiye'ye. Ben pasaportsuz geçtim. Irak pasaport vermemişti. Kaçak olarak değil, otobüse bindim geçtim. Sonra deniz yoluyla Avrupa'ya geçmek istedim o da zordu. Irak'tan da ayrılmak

istemiyorduk. Türkiye'den de Saddam rejime karşı pek bir şey yapamıyorduk. Faaliyetlerde ya Şam'da ya da İrandaydı. İran'a geçtim Urumi'ye Azerbeycan bölgesinde 1-1,5 sene kaldım. Sonra Tahran'da kaldım.

Tahran'da ne kadar kaldınız?

Tahran'da 20 sene kaldım. Aynı zamanda kimlik de almadım. Tahran'da Iraklıydık, Iraklı olarak kaldık.

Peki, o dönemde Tahran'da kimlik almadan hep mülteci statüsünde mi kaldınız?

Mülteci hakkı da yoktu. Green Card gibi kart da yoktu, kendin çalışarak alacaktın. Biz muhaliflerle medyada işlerinde çalıştık.

O zamanlar siyasetteydiniz yani?

Siyasi işlerde çalıştık, evet.

İran'da Irak muhalefeti nasıl gelişti? Neler yaptınız ve Türkmenler bu işin içinde ne kadar yer aldı?

Türkmenler Irak'ta en önemli köprü oldu. Tüm Iraklılarla yardımlaşır. Saddam muhalifleri ölümden kaçmak istedikleri zaman Türkmenler onları dışarıya çıkardılar. Kerbela'da, Necef'te, Basra'da bir sıkıntı olduğu zaman Kerkük'te kalırdı. Çünkü Tuzhurmatu'da bu yolları tanıyan bizdik. Bizim Türkmenler bunları yurt dışına çıkartabilirdi. Çok da şehit verdik. Bazı yollar vardı, zordu ama çıkılırdı. Basra'da 20 Türkmen'i bir yerde hapishanede öldürdüler. Muhaliflerle beraber çalıştık. Bir parti kurulmadı Türkmenler arasında. Ama grup olarak bizde, Şiilerde, Hüseyniyeler var. Biz oralarda toplanırdık. Yılda 10-15 gün muharrem programları kurulurdu. Ramazan da 1 ay program yapıldı. Konuşulan edebiyat ve dini konular hepsi Türkmenceydi. Yani bu orada olan Türkmenleri bir yere toplanmıştı. Bu seneler sürdü. 1991'den sonra bazı kuruluşlar kurulmaya başlandı. Burada Irak'ta Türkmen Cephesi kuruldu. 3-4 arkadaş 1996-97 senelerinde Türkmen Vefa Hareketini kurduk. 100 kişi civarında bir Türkmen vardı İran'da. Vefa adında bir gazete çıkardık.

Hangi dönemler çıkardınız?

2000'de başladı 2003'e kadar devam etti.

2003'ten sonra Irak'ta devam ediyor mu?

Irak'ta devam ediyor, hem de Vefa Hareketi devam ediyor.

Sizin halen Vefa Hareketi içerisinde bir göreviniz var mı?

Görevim yok, ama kurucularındanım. Uzak kaldım Vefa Hareketinden, ama başka arkadaşlar devam ettiriyor.

Vefa Hareketi hakkında bilgi verir misiniz? Hiç bilinmiyor. Bize biraz anlatır mısınız Vefa Hareketini? Hangi amaçla kuruldu?

Vefa Hareketi diğer hareketlerden pek farkı yok. Aynı Türkmen hareketleri gibidir. Bir de İslami düşünce üzerine kuruldu. Hem Türkmen halkına hizmet etmek hem de mezhep ayrımı yapmadan kurdu arkadaşlar.

Adalet Partisi temsilcileriyle konuştuğum zaman biz daha çok muhafazakâr Türkmenleri temsil ediyoruz dediler.

Bizim için fark etmez. Türkmen, Türkmendir bizim için. Yani Irak'taki büyük problemimiz var. Bazı yerlerde Türkmen ilişkisi kendi arasındadır, diğer bölgelerle ilişki yoktur. Vefa Hareketi bunu yaptı. Herkesle ilişkisi iyidir. Bağdat'la ilişkileri çok iyidir. Irak Yüksek Konseyi içerisinde Feryad Ömer Beyle ilişkileri iyidir. Konsey onu destekledi. Seçimlerde durum farklı oldu ama.

Biraz bize Türkmen göç durumunu anlatır mısınız? İran'da bulunmuşsunuz sonra Türkiye'ye gelmişsiniz, sürekli bir hicret durumunuz var sizin.

Biz hicret ettik. 1968-69 da hicret başlıyor. Daha çok 1980'lerde başladı. Yani Irak-İran savaşı başlarken bazıları askerlikten kaçarak siyasi faaliyetleri durdurmak için hiçbir şey yapamadı.

Biz bir gruptuk, Kerkük'te derneğimiz vardı. Mesela Altinköprülü, Kerküklü Irak Kızılay'ı bayrağı altında küçük bir derneğimiz vardı, onu bile yapamazdık. Türkmen yoksullarına yardım amacımız vardı, onu da yapamazdık. Bunların da karşısında durdu millet ve göçmeye başladı. Göçenleri çoğu Avrupa'da eridi. Bazıları Şam'da, Türkiye'de, İran'da kaldı. İyi sayıda İran'da ve Türkiye'de kalıp faaliyetler yapanlar oldu.

İran'da ne kadar Türkmen vardır şu an?

Bence 50 aileden çok az sayıda kalmıştır. Çok sayıda geri dönüşler oldu.

Bu gidiş yollarında ne sıkıntılar yaşadınız? Hangi yollarla göçüldü? 1991'den sonra hatırlıyoruz gazetelere de yansıdı dağlarda insan selleri vardı. Dağlardan geçerek Türkiye'ye geldi. Neler yaşandı? Biraz o süreci anlatır mısınız?

Çetin bir hayatı geçti. Bazıları göçe başlamamıştı. Mesela Tuzhurmatu gibi bir yeri yağmalamaya başladılar. Millet korkusundan kaçtı. Evlere girip, yağmalayıp öldürdüler. Evlerini bırakıp nereye gittiklerini bilmeden kaçtılar. Sınır neresi? Kürt bölgesinden Türkiye ya da İran geçtiler. Onlar da insanlardır deyip, komşu deyip kapılarını açtılar. Bazıları 6 ay, 1 sene kalıp döndüler. Kalanlar da oldu ama çoğu döndü. Bazı bölgelerde dağlarda altınları çalındı. Göç iyi bir şey değildir.

O dönem 1980'lerde Türkiye'nin İran-Irak Savaşı döneminde kapılarını kapattığını ve çoğu kişinin İran'a gittiğini biliyoruz. Ama bu döneme ilişki başka bilgi yok. Bunla ilgili bir şeyler anlatır mısınız?

Ben o zamanlar Türkiye içerisinde az yaşadım. Iraklı Türk olarak Türkiye bize kapıyı açsaydı İran'a gitmezdik. Arap ülkeleri de açmadı. Yalnızca Suriye açtı, biraz birde İran açtı. İran da savaşıyor, savaşa kullanacak seni. Türkiye kapıyı o kadar açmadı. Geçen kimlikle pasaportla geçti yine Türkiye'ye.

Sebebi neydi bunun?

O Türkiye'nin askeri durumuna bağlıdır. Askeri durum nasıl bu taraftan bilgim yok.

Askeri durumla ilgili Türkiye taraf olmak istemedi belki.

İstemediler taraf olsun. Ama geçebilen yine geçti.

1980'lerin sonlarında İran'a geçen Türkmenleri Türkiye Cumhuriyeti vasıtasıyla ve buradaki Türkmenlerin vasıtasıyla Türkiye'ye alındığını biliyorum.

Antlaşma oldu. İran'da da olsa Türkmen, Türkmeni. Birbiriyle antlaşma oldu ve geçildi.

Ne kadar kişi geçti biliyor musunuz?

1991'de bence yüzlerce geçen oldu. Hatırlarım İran'da bir miktar kalırlardı, bazılarını biz yardımcı olurduk. Bazı tanıdığım arkadaşlar aileler var.

Ailenizle birlikte mi göçtünüz?

Yalnız göçtüm. Aile kaldı. Oğlunu ver diye babamı hapishaneye attılar. Babam da bilmiyor dunerede olduğumu. Sonunda hapishaneye git gel hapishane yolunda şehit oldu.

20 sene boyunca yalnız kaldınız.

1980'den 2003'e kadar yurt dışında kaldım.

2003'te Irak'a döndünüz daha sonra Türkiye'ye geldiniz.

Saddam Hüseyin değiştikten sonra Bağdat'ta gidip arkadaşlarımızın evindeydik sonra Amerikan askerleri geldi attılar bizi hapishaneye.

O süreçte ne yaşadınız?

Boşu boşuna tuttular. 24 saatten fazla hapishanede kaldık. Sonra yanlışlık oldu, deyip bırakıldılar.

2004te Türkiye'ye geldiğinizde ailenizle beraber geldiniz. Aileniz Türkiye'ye kolay uyum sağlayabildi mi? Ben bazılarında Türkiye'ye göç etmiş ailelerin çocukları Türkiye'nin çok içine girmişler artık Türkiyelileşiyor, o Iraklı Türk kimliğini bırakıp ve bağını kopartıyor olarak gördüm. Aynı şey sizde de yaşandı mı? Çünkü 2003'ten sonra göçen ailelerden biri olarak ilk defa görüyorum sizi.

Benim gibi yaşlı bir insan için zor bir sorudur. Irak'tan 24 yaşında çıktım, Irak'ı hiç unutmadım, bölgemi hiç unutmadım. Göçmen olarak göçmedim, görevli olarak geldim. Ailemi de her nerede yaşarlarsa yaşasın ailem bir Türkmen olarak dilini daha iyi kullanmaya başladı. Irak kimliğini de saklayarak büyüttüm. Çok Iraklı Türkmenlerimiz var yurt dışında yaşayan. Ben 30 senedir yurt dışındayım. Benim 27 yaşında oğlum, 24 yaşında kızım var. Bunlar Irak'ta yaşamadılar ama Irak kimliğini sakladılar. Her seçime katıldılar, katılırlar. Bu Irak'ı unutmak değil. Irak'ta ne olay olursa biz takip ederiz.

Türkiye'deki durum nasıl?

Türkiye'de durumumuz çok iyi. Ama bu o değil, yaşı küçük olan erir. Ben erimem, ben erimezsem çocuklarım erir, onlar da olmazsa torunlarım erir.

Ben sizin düzenli olarak Irak'a gidip geldiğinizi biliyorum ama çocuklarınız da aynı düzende gidip geliyor mu Irak'a?

Onlarda giderler.

Peki, çocuklarınız geri dönmek istiyor mu?

Çok zor bir soru. Benim çocuklarım da Türkiye'ye getirdiler. Durum düzelirse dönebilirler Kerkük vatanlarıdır, dönmeleri gerekir. Kızım diş hekimliği okuyor, dönüp Kerkük'te bir diş hekimliği açsa daha iyidir.

2003 sonrası Türkmenlerin durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Neredeydiler nereye geldiler? Türkmenlerin durumunu biraz değerlendirebilir misiniz?

Türkmen, 2003'ten önce Türkmen'im diyemezdi. Eski bazı arkadaşlar 17 sene hapisanede yattı. Mesela Sadun Köprülü. 17 sene neden yatmış? Ya bir şiir yazmış, ya bir şarkı sözü söylemiş. Türkmenlerin Kerkük'te tapu alma hakkı yoktu. Mülkünü satabilirdin, ama alamazdın. 2003'ten bu yana kalktı bu. Hangi Türkmen bakan veya milletvekili olabilirdi. Çok şey değişti. Bence bu seçimlerde ne kadar biz birbirimizle anlaşabilirsek Türkmenler o kadar kazanıyordu. Eski dönemlerde 2003'ten önce 2003'ten sonra Türkmen'in durumuna çok iyi bence.

Seçimleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkmen adına girilmedi, seçimlere kitle olarak girildi. Mesela Irakiye kitleleri girdi, Ulusal kitle girdi. Türkmen olarak hepsi birleşeydi Türkmen adına girseydi 7 tane getirseydi azdı. Bazı yanlışlıklar var. Kerkük gibi bir yerde bazı listelerde 20-25 tane Türkmen aday vardı. Neden böyle katıldılar? 5 tane katılsın, 4'ü çıksın. Ama 20-25 isimle katıldığınız zaman bölünür oylar. Başka bölgelerde kitleler adına girildi. Kitle adına girmekle Türkmen adına girmek çok farklıdır. Sonuç olarak 10dan fazla çıkarsa beraber birbirleriyle anlaşılırsa Türkmen olarak olur. Bence az değil, çalışan olursa 5 tane olsun iyi çalışsınlar olur. Yaşadığı kasabada bir cadde yapsa, bir futbol zemini hazırlasa bu bir hizmettir. Kültürüne hizmet edebilirse bu büyük bir iştir.

Türkmenler hükümette nasıl yer alabilir? Türkmenlerin hükümette yer alması ne getirir?

Bence eski hükümetten bir bakan alabiliriz. Irak'a bakılırsa Türkmenler hükümet içerisinde var. Bakan yardımcısı, genel müdürler var. Eskiden 2003'ten önce bir bakanlığın kapısında bir çaycıydın, ondan fazla çıkamazdın. Orada bir bakan yardımcısı olmasa bile genel müdürün var, müfettişin var. Tüm bakanlıklarda bizim Türkmenlerden var. İçişleri Bakanlığında var, Dışişleri Bakanlığımızda birkaç büyükelçimiz var, Savunma Bakanlığımızda var.

Peki, Türkmenlerin daha da kendilerini koruyacaklarından, Türkmen kimliğini koruyacaklarından ve Türkmenlerin Irak'taki esas yerlerini alacakları konusunda alacaklarından ümitli misiniz?

Türkmenlerin yerleri ellerindedir. Eğer bunu soruyorsanız?

Hayır, hep Türkmenler için 2,5-3 milyon nüfusları var ve nüfuslarına göre hak ettikleri yerde değiller diye söyleniyor. Siz de bu düşünceye katılıyor musunuz?

Nüfus karşısında ne kadar olduğumuzu bilmek zordur. Tansu Çiller 10 sene önce başbakanken Türkmenlerin 4 milyon olduğunu söyledi. Bu rakamı nereden getirdi bilmiyorum. Biz bu kadarsak, şimdi kaç milyon olmamız gerekir. Acaba göçtük, kaldık mı? Bir sayım yoktu şimdiye kadar. 2-3 milyon olduğumuza da inancım var. Bu son 10 sene içinde Irak 32 milyon oldu. Türkmenler ne kadar çok Bağdat'la anlaşıp görüşürse uzlaşırsa, ne kadar Bağdat görevlilerine kendini tanıtırsa o kadar çok yer elde edebiliriz. Türkiye'de yüzlerce profesör doktorumuz var bizim. Bunlar Bağdat'a gidip doktor olarak çalışsa Sağlık Bakanlığı bizden olur. Kültürel olarak çalışsa, Kültür Bakanlığı bizden olur. Iraklı, Tuzhurmatulu, Musullu, Kerküklü bu önce kendi bölgesine hizmet eder. Bu en önemli yoludur. Zaten Türkmen oğlu budur. Basra'da yaşasa Basralıya daha iyi hizmet eder. Vatanın çok sever Türkmen. Ama bunu tanıtamıyorlar. Eskiden bize Turani derlerdi, ama kimse bunu bilmez.

Irak'ın geleceğinden ne bekliyorsunuz? Özellikle Amerika çıktıktan sonra nasıl bir Irak olabilir? Bir de bir Türkmen olarak Türkiye'den beklentiniz nedir?

Irak'ın tarihi çok zor. Amerika'nın geliş nedeni Irak'ın karakaşından kara gözünden değildi. İnşallah çekilir. Irak'ta yabancı parmaklar olmazsa Iraklılar anlaşır. Irak'ta mezhep problemi yoktu. Yabancılar ya da başkaları getirdi. Irak'ta problem olsun, kendileri kazansın diye. Irak'ta iyi bir dönem geldi. Bazı bölgeler korkuyor, onlarda da olur. Önceleri bir sıkıntı yaşanabilir, sonra normalleşir. Şimdi dikkat edin. Bazı bölgelerde Irak'ın Musul ya da başka yerlerde katılanları terörist zannederler. Bazıları silahları bıraktı, seçimlere geldiler. Kazansın herkes kazansın. Doğrudan demokrasi, doğrudan sandıkta herkes gelsin oy kullansın. Irak açıldı. Birbirimize o karadır, o Şii'dir, bu Sünni'dir, diye ayırım gözüyle bakmayalım. Komşuları da problem çıkarmamaları konusunda düşünmeleri gerek biraz da. Irak rejim değiştiğinden beri Türkiye'deyim. Türkiye'ye de seyahate gelmedim. Türkiye'de olayları takip ediyorum. Türkiye-Irak arasındaki ilişkileri takip eden bir insanım. Bu komşular arasında en iyi anlaşan Türkiye'dir. Bu hükümet 2002'den bu yana en iyidir. Türkmen olarak daha çok beklentimiz var. Biz kendimiz de önce kendi alanımızda birleşelim hakkımızı iyice arayalım. Bir el bir şey yapamaz. Şimdi daha çok birleşip seçime girseydik seçimde daha iyi kazanırdık. Bir de bakarım geleceğe ne yapmamız gerekir. Bence Türkmenler arasında problem yoktur. Bazı bölgelerde oldu. Telafer gibi bölgelerde oldu ama o da kalmadı. Kerkük, Altunköprü, Tuzhurmatu gibi bölgelerde Türkmenler arasında sıkıntı çıkmadı. Dediğim gibi Türkiye'nin Irak siyaseti güzeldir. Bu ben değil sadece Irak'taki marjinaller de Türkiye'deki siyasetçilerde bunu diyor. Türkiye'nin Irak siyaseti iyidir.

Teşekkür ediyorum.

4. TELAFER POLİSİ ESKİ MENSUBU VAAD HÜSEYİN

1 EYLÜL 2010

ORSAM: Öncelikle bize kendinizi tanıtabilir misiniz?

Vaad Hüseyin: Telaferliyim. İlk, orta ve lise eğitimimi Telafer'de tamamladım. Daha sonra Bağdat'ta Polis Meslek Yüksek Okulunu bitirdim. 1985 yılında mezun oldum. 1985 yılından 2003'e kadar polislik yaptım. Saddam düştükten sonra 2003 yılında beni emekli ettiler. Ancak 2008 yılında beni tekrar göreve çağırdılar ve 1 sene daha görev aldım. Ama 2009 yılında tekrar görevden aldılar. Neden emekli edip, neden tekrar çağırdıklarını ve sonra tekrar işten çıkarttıklarını anlamadım. Şimdi yeniden dönmek için uğraşıyorum. Irak'ta düzgün çalışana yer yok.

Peki, güvenlik mensubu olarak Telafer'deki durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Telafer'de olan olaylar orada çalışan insanlarla ilgilidir. Çoğu eğitimsiz insanlar. Orada Telafer'in her zaman bu durumda kalması için çalışan gruplar var. Mesela Telafer'de Sünni-Şii olayı yaşandığı söylenir. Aslında bu sorunları

yaratan yine o gruplardır. Ve ne Sünniler ne de Şiiler o grupları istemiyorlar. Telafer'deki güvenlik sorunlarının tek çözümü, Telafer halkının kendi kendine bırakılmasıdır. O grupların aradan çekilmesidir. Telafer'de 4000 civarında polis var, ama doğru düzgün çalışmıyorlar. İşe bile gitmiyorlar. Paralarını alıp, oturuyorlar. Olaylara müdahale edilmiyor.

Peki, Türkiye'nin Telafer'e yaptıklarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Telafer'e 2004 ve 2005'te çok büyük baskılar vardı. Bu yıllarda ABD Telafer'e operasyon düzenlemişti. O dönemde Dışişleri Bakanı olan Abdullah Gül sayesinde bu baskılar aza indi. Sayın Abdullah Gül'ün ABD'li yetkililerle görüşmesi çok etkili oldu. Bu görüşmelerden sonra Telafer'e yapılan baskılar azaldı. Biz Türkiye'ye müteşekkiriz. Türkiye her zaman Irak'ın bütünlüğü için uğraşiyor.

Bize zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

5. KERKÜK İLÇE MECLİSİ BAŞKANI MÜNİR KÂFİLİ

16 Eylül 2010

ORSAM: Bize kendiniz hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz?

Münir KAFİLİ: 1953 yılında Kerkük'ün merkezinde doğdum. İlk ve ortaokulu Kerkük'te bitirdim. Ardından, babamın devlet görevi nedeniyle Diyala iline taşındık. Orada bazı ailevi nedenlerden dolayı liseyi gece okullarında bitirdim. İdari İşler Enstitüsü'nü bitirdikten sonra bazı siyasi

nedenlerle cezaevine gönderildim. Hapse girme sebebim siyasidir; Türkçülük davasıdır. Aynı yıllarda Türkiye'de de solcu sağcı gibi benzer sıkıntılar vardı. 27 Ekim 1980'de cezaevine girip 21 yıl sonra 1 Ağustos 2001'de çıktığımda, geride bıraktığım altı aylık kızım artık 22 yaşında fakülte mezunu bir yetişkin olmuştu. Çıktıktan kısa bir süre sonra Erbil'e yerleştim.

Faaliyetlerinize ne zaman başladınız?

Gençlik yıllarımda özellikle Kerkük'te bir sürü Türk şirketi vardı. Ben bu şirketlerin birinde idare müdürü olarak çalışıyordum. O zaman bizim içimizde büyük bir Türk sevgisi vardı.

Peki, bu sevginizin kaynağı neydi?

1918'deki İngiliz işgalinin ardından bize daima Osmanlı Devleti'nden kalmış azınlıklar olarak bakıldı. Bu da bizde çok kırgınlık yarattı. Osmanlılar 564 yıl Irak'ta hâkimiyet sürmüşlerdi. Özellikle Araplar üzerinde. Biz Osmanlı Devleti'nin ana unsuru olduğumuzdan yaptığımız her şey Osmanlı'nın tarihine yazılmıştır. Iraklı Türkmenlerin modern tarihi ise Osmanlı Devleti'nin çekilmesiyle başlar. Irak'ta Krallık ve Cumhuriyet zamanında Türkmen kimliğini yok etmeyi amaçlayan politikalar uygulandı. 1970'de verilen kültürel ve siyasi haklar ilk 6 ay geçtikten sonra uygulanmadı. Daha sonra topraklarımızda demografik oyunlar başladı. Özellikle Kerkük, Diyala, Musul, Selahattin gibi bölgelerde. Kerkük parçalanmaya başladı. 1976'da Kerkük'ün en büyük ilçesi olan Tuzhurmatu Kerkük'ten alınıp Selahattin ili kuruldu ve ona verildi. Kerkük'ün adı El-Tamim olarak değiştirildi. Bu siyasete karşı çıkmak için kendimizi nasıl hazırlamamız gerektiğini düşündük.

1980-2001 arasındaki mahkûmiyetinizden sonra gözlemediğiniz en önemli değişimler nelerdi?

Cezaevine girince orada kendi düşüncelerimize yakın insanlarla bir araya geldik. Kendimize yakın ve aynı nedenlerle ceza alan insanlar tanıdık. Ama bunun yanında farklı şecereleri, etnik kökenleri, mezhepleri ve siyasi mücadeleleri olan kimselerle de birlikteliğimiz oldu. Saddam yönetimine karşı olan pek çok insan tanıdık. Onlarla işbirliği yaptık. İlişkimiz cezaevinden sonra da devam etti. Milliyetçilik de budur. Milliyetçilik insanın damarında eriyen bir kandır, insan daima onun peşinden koşar. 1980'de cezaevine girerken Saddam İran'a savaş ilan edeli bir

ay olmuştu. Çıktığımda ise iki ülkede de savaş bitmiş, Kuveyt nedeniyle Körfez Savaşı olup sonuçlanmıştı. Bir yıl sonra Amerika Saddam'dan tamamen kurtulmak için hazırlıklara başlayacaktı. Bu arada gerek İran-İrak Savaşı gerek 1991'deki Körfez Savaşı'nda çok fazla insan kaybı yaşanmıştı. Kimi öldü kimi göç etti. Bunların genellikle gençlerdi. Çoğu hayatını kurtarmak için komşu devletlere ya da Batı'ya göç ettiler. Savaş esiri olarak İran'da uzun süre tutuklu kalandı. Savaşın sona ermesiyle birlikte hayatın manası tadı kalmamıştı.

Peki, Türkmenler arasında da bir değişim süreci yaşanmış mıydı?

Üzerindeki büyük baskı nedeniyle halk bastırılmıştı. Ama gizli gizli de olsa evlerde köşede bucakta fikriyatını sürdürmeye çalışıyordu. Çocuklara konulan isimlere dahi Saddam rejiminin müdahalesi vardı. Türkeş, Timur, Alparslan, Arslan gibi isimler kabul edilmiyordu, Bu isimleri koyduğunuz anda sıkıntısına katlanman gerekiyordu. Bu tür isimleri olanlar liseden mezun olup fakülteye başladıklarında isimleri değiştirilirdi. Yine de aileler ısrarla çocukların adlarını Türkeş ve Atilla gibi isimler koyup, en azından aile akraba içinde adlarını korurlardı.

2001 sonrası Türkmen siyasetinde ne tür çalışmalar yürüttüğünüz?

Irak'a baktığımızda Saddam'ın savaşlarından sonra yalnızca Türkmenler değil bütün Iraklıların ekonomik durumu kötüleşmeye başladı. Irak zengin bir devlettir ama bütün gelirlerini silaha ayırıyordu. Neticede çok sayıda Iraklı komşu devletlere göç etmeye başladı. ABD'nin ambargoları nedeniyle Iraklılar Afrikalıların seviyesine geriledi. Saddam'ın toplum üzerindeki yoğun baskıları da sürüyordu. Bu arada Saddam'ın yurt içindeki ve dışındaki muhalifleri de artıyordu. Ben 2001'den kısa bir süre sonra Erbil'e yerleştim. Erbil'de o zaman yeni bir bölgesel yapılanma vardı. Orada Irak Milli Türkmen Partisi'nin merkez karar kuruluna girdim. Çalışmalarımız Saddam düşene kadar devam

etti. 10 Nisan 2003 tarihinde Kerkük'e girerken Türkmen bayrağı çeken ilk grup bizim grubumuz oldu. İki yoldan girdik. Biz Erbil-Kerkük yolunu kullandık. Sabah saat 10 gibi Kerkük'e girdik. Daha sonra siyasi faaliyetlerimiz devam etti. Irak'ta siyasi partiler yasası çıkmadığından dolayı, Yüksek Seçim Komiserliği seçim sırasında talimatlar çıkarır. Her partiden plan ve istekleri alınır. Sonra bir çalışma ve seçime katılma belgesi verilir. O zaman biz Türkmen Milliyetçi Hareketi (TMH) isimi bir parti kurmaya karar verdik. TMH birinci seçimlere katıldı ve halen varlığını sürdürüyor. Aslında TMH, Irak Türkleri tarafından 1970'de kurulan bir harekettir. 1970'de verilen kültürel haklarımız elimizden alınınca öğrenci hareketi başlamıştır. Kerkük'te bütün okulların kapılarına zincir vurulmuş ve kapanmıştır. Bir hafta süreyle devlete karşı direniş gösterilmiştir. Neticede Irak siyasetinde devlete karşı duran bir etnik grup ortaya çıkmıştır. Bu yüzden biz bazı insanlarımızı kaybettik. Devlet tarafından tutuklandılar, sonra cezaevinde yattılar, idam cezası da aldılar. Ama artık Türkmenlerin varlığını ortaya koyan bir hareket doğmuştu. Bu hareketin uzantısı 2003 sonrası dönemde Irak Türkmen Milliyetçi Hareketi oldu.

Irak Türkmen Cephesi'nde ne zaman görev almaya başladınız?

2001'de görev aldım. Şu anda Irak Türkmen Cephesi'nin Seçim Dairesi Kurulu başkanım. Aynı zamanda da Kerkük Merkez İlçe Meclis Başkanım.

Şehir Meclisi'nde ne gibi çalışmalarınız oluyor?

2 Aralık 2007'de Kerkük İl Meclisi'ndeki üyeliklerini askıya alan Türkmen grubu üyelerinin Meclis'e dönmeleri için Arap ve Kürt gruplarla bir anlaşmaya varıldı. Bu anlaşma sırasında Kerkük Şehir Meclisi kurulması da vardı. 6 Türkmen, 6 Kürt, 6 Arap ile Hıristiyan, Keldo-Asurî ve Sabi kardeşlerimizden de birer kişi ol-

mak üzere 21 kişilik bir şehir meclisi kurulmuştur. Başkanlığı Türkmenlere verildi. Türkmenler arasından da başkan olarak ben seçildim. Yardımcılarımdan biri Kürt biri de Arap'tır. İl Meclisi bütün ili kapsayan bir meclistir. İl Meclisleri Yasası'na göre Irak'ta iki türlü bütçe var. Biri genel bütçe, biri de yerel bütçe. Yerel bütçeler vilayet yönetimine tahsis edilen ve kullanımı vilayet yönetimine bırakılan bütçedir. Vilayet yönetimleri bütçesinin bir kısmını bünyesinde bulundurduğu ilçelere nüfus oranlarına göre dağıtır. İlçelere aktarılan bu kaynağın kullanım yetkisi de ilçe meclislerindedir. 2010 yılında Kerkük'e vilayet olarak 102 milyon dolar civarında (117 milyar Irak dinarı) bir bütçe gelmiştir. Kerkük 4 ilçeden oluşuyor. Merkez, Dakuk, Havice ve Dibis. Kerkük Merkez'de oturan yüzde 56'lık bir nüfus yaklaşık 600-700 bine karşılık geliyor ve Merkez İlçe Meclisi olarak bize gelen bütçe 56 milyar dolar. Biz Meclis olarak devlet tarafından yerine getirilmeyen eğitimden ziraata bütün hizmetleri veriyoruz.

Meclis'in görevi nedir?

Kerkük şehir merkezinin yönetimi bize aittir. Kaymakam bize bağlıdır. Devletin bütün kuruluşları Meclis'e bağlıdır. Ayrıca şehirle ilgili projeleri değerlendirir onaylar, gerçekleştirilmesi için ilgili birime göndeririz.

Bugüne kadar gerçekleştirilen ne tür projelerimiz oldu?

Biz 2008'in sonunda göreve geldik. Şu ana kadar tüm Kerkük'te 270 milyar dolarlık proje tatbik edildi. Bu rakamın içinde 128 milyarı Kerkük Merkez İlçe için harcandı. En fazla faaliyet gösterdiğimiz alan belediye hizmetleridir. Kerkük 1970'lerin sonunda ve 1980'de Irak'ın en güzel en temiz illerinden biriydi. Ama daha sonra durumu kötüye gitti. Şu an Kerkük'ün alt ve üst yapısını yeniden inşa etmek için her türlü çabayı harcıyoruz. Devletin ilgisini yeniden Kerkük'e çekmek için devletin en üst makamlarıyla görüşüyoruz.

Kent hizmetlerinde neyi hedefliyorsunuz?

Vatandaş evde otursa bile biz hizmeti onun kapısına götürmeyi amaçlıyoruz. Uykudan kalktığı anda elini uzatınca su bulmalı, evinde elektrik bulunmalı, kapısından dışarıya çıktığında kapısını önünü temiz bulmalı, çocuklarını okula gönderdiğinde doğru düzgün bir eğitim sistemi görmeli, çocuklarını bırakınca güvenli bir şekilde mesaisine gitmeli. Biz insanlara bunları verdikten sonra onlardan bir şeyler isteyebiliriz.

Hizmetlerle ilgili en önemli ihtiyaçlar neler?

Kerkük'ün 580 megavatlık bir elektrik ihtiyacı var. Ama şu anda sağlanabilen 185 megavattır; yani üçte birinden daha azdır. Mevcut şartlarda evlere günde 8 saat elektrik verilmekte 16 saat kesilmektedir. Kerkük'te yürümekte olan Kanal 9 isimli bir su projesi var; temin edilen suyu artırmaya çalışıyoruz. Şu an şehir merkezindeki evlerin yüzde 64'ü şehir şebekesindeki sudan faydalıyor ve bu evler günde ortalama 4 saat su alıyorlar. Kalan yüzde 36'lık kesim su kuyularından faydalıyor. Ayrıca, Kerkük'ün 3600 yataklı bir hastaneye ihtiyacı var. Sağlık Bakanlığı'ndan aldığımız bilgilere göre şu anki toplam yatak sayımız 1200. 200 yataklı bir hastane de açılmak üzere.

Peki, teknik ekipmanların teknoloji düzeyi nedir?

Uzun yıllar boyu Iraklılar ambargo altında yaşadıklarından dolayı eski araç gereçleri kullanıyorlar. Bugün halen hiçbir yerde iyileştirme yoktur. Elektrik istasyonları çok eski istasyonlardır. Aynı şekilde su sistemlerinin ömrü dolmuştur. Bu nedenle suyu temizlemek yerine kirlendikleri olmaktadır.

2000 öncesine göre hizmetlerde bir gelişme olduğunu söyleyebilir miyiz?

Hizmette bir artış var. Ama unutmamak lazım ki bir su sıkıntısı var. Irak'ın özellikle kuzey bölgesinde bir su sıkıntısı var. Yağmur sıkıntısı yani kıtlık var. Allah'a şükürler olsun son zamanlarda yağmurlar arttı. Ama yine de sıkıntımız devam ediyor. Dikkat ederseniz komşu ülkelerle örne-

ğin Türkiye ile görüşürken ön plana çıkarılan konu hep su meselesidir. Irak'ın güneyine baktığınız zaman oralar tam olarak çöle dönmüştür.

Kerkük'te Araplaştırma ve 2003 sonrasında demografik değişikliklerden dolayı Türkmenlerin yaşadığı mülkiyet sorunlarına ilişkin bir çalışma yapılıyor mu?

Yalnız Kerkük'te değil, bütün Irak'ta bu sorun vardır; ama en fazla Kerkük'tedir. Kerkük'te Saddam bazı yerleri Türkmenlerden alıp Araplara dağıttı. Araplara dağıtılmasının üzerinden epey zaman geçti. Yıllar geçti ve burada torunları ortaya çıktı. Şimdi bu yerleri terk etmeleri çok zor. Meselenin devlet tarafından çözülmesi de çok zor. Bugün devletin önündeki dosya sayısı 54 bin.

Bu davalardan çözüme kavuşanı var mı?

Aralarında çok basit davalar da var. Ama asıl çözüm bekleyen, herkesin kendi arazisini geri istediği davalar. Başka yerlerde davaların etnik temeli ön planda tutulmadığı için devlet karar almada hızlıdır. Ama bizde esas sorun etnik temelli olduğundan dolayı 54 bin kişi umutsuzca çözüm bekliyor. Bütün kurum ve kuruluşlar Arapların nasıl ikna edileceği sorusuna yanıt aradı. Kendilerine birtakım avantajlar da verildi. Bazılarına 20 milyon Irak dinarı ve gittikleri yerde de aynı ölçekte yeni araziler verilsin dendi Ama şu ana kadar arazisini alan çok az insan var. Öte yandan 9 Ekim 2003 tarihinde Kürt yönetimi tarafından Süleymaniye, Erbil ve komşu ülkelerden gelen pek çok insan Kerkük'e yerleştirildi. Hatta gelenlerin bazıları doğrudan Arapların ellerindeki yerlere el koydu. Aslında oraların da sahibi Türkmenlerdir. Özellikle Altınköprü ve Dibis bölgesinin etrafında olan zirai ve tarıma açık yerler.

Peki, Kerkük'teki sorunlar sizce nasıl çözümlür?

Şimdi türlü türlü komisyonlar kuruldu. Son olarak Birleşmiş Milletlerin bir çözüm çabası oldu. Bir sürü öneri verildi. Türkmen toplumunda ve kurumlarında tartışıldı. Halkla görüştük. Halkın

görüşü “ben söylediğimden, yerimden taviz veren biri değilim” oldu. Neticede tek seçenek olarak arazilerin sahiplerine Birleşmiş Milletlerin yardımıyla devlet tarafından verilmesi kalıyor. İnsanlar yerlerini alamadığı sürece Kerkük'te sorunlar çözülmez.

Kerkük ve Türkmenler için nasıl bir gelecek öngörüyorsunuz?

Kerkük inatçı bir sorundur. İl seçimlerinde Kerkük önemli bir direnç noktasıydı ve seçimler olmadı. Seçimde Kerkük meselesi tekrar ortaya çıktı. Seçim Yasası'nın içinde özellikle 6. madde ortaya çıktı. Kerkük'ün arazi konusu çözülmeden ve Türkmenler haklarını geri almadan Kerkük konusu çözülmez. Taviz olarak valilik, polis müdürlüğü gibi bazı görevler verilse de bunlar geçici şeylerdir.

Peki, Türkmenler için nasıl bir gelecek öngörüyorsunuz?

Şu an 2010 parlamento seçimlerine bakarsak Irak Türkmen Cephesi olarak ve Türkmen partileri olarak her biri büyük bir koalisyon içinde yer aldı. Daha önce tek milletvekilimiz varken şimdi 6 oldu. Diğer partiler de kazandı. Şu anda 8 Türkmen milletvekili olduğu gibi artma ihtimali de var. Bugüne kadar milletvekilleri tek başlarına olduklarından dolayı bazı şeyleri elde edemediler. Çünkü karşılıklarına güçlü milletvekilleri çıktı. Bildiğiniz gibi anayasa değişikliğiyle düzenlenecek olan 140 tane kanun var; ama

Meclis şimdiye bu sorunu kadar çözmedi. Bunun içinde dil, bayrak, milli marş gibi konuları düzenleyen türlü türlü kanunlar var. Bu sorunu parlamento üyeleri çözecektir. Türkmen milletvekillerinden bizim beklentimiz Türkmenlerin isteklerini dile getirmeleri.

Irak'ta nasıl bir Türkiye algılaması var?

Iraklılar Türkiye'nin niyetini, 1 Mart Tezkeresi ile birlikte net biçimde gördüler ve şimdi bunun için müteşekkirlere. Türkiye elini Iraklıların kanına bulamadı. Iraklılar olaya bu gözle baktıklarından dolayı Irak'a en yakın devlet bugün Türkiye'dir. Irak'ın altı komşusu var. Suriye, Ürdün, Kuveyt, Suudi Arabistan, İran ve Türkiye. Bu komşular arasında en yakın olan Türkiye Cumhuriyeti'dir. Öte yandan, bildiğiniz gibi Irak'ın komşu ülkeleriyle ekonomik münasebetlerinde ilk sırayı Türkiye almaktadır. 2009'da iki ülke arasındaki ticaretin hacmi 9 milyar dolar civarındadır. Kuzey Irak'ta, Bağdat'ta, Güney Irak'ta en fazla ihale alanlar Türk firmalarıdır. Türkiye yeniden Irak'lıların gönlüne girmeye başlamıştır. Temennimiz bu sevdanın özellikle Irak ekonomisine olan katkılarla devam etmesidir.

Sözlerinizdeki Irak vurgusu devletinize bağlılığınızın göstergesi mi?

Biz Irak'lıyız. Irak'ın içinde yaşıyoruz. Kimliğimiz Iraklıdır. Ondandır hepimiz Türkmeniz.

İçten yanıtlarınız için teşekkür ederiz.

D. MEDYA MENSUPLARI

1. TÜRKMENELİ GAZETESİ BAŞYAZARI NECAT KEVSEROĞLU

21 ARALIK 2009

ORSAM: Öncelikle hoş geldiniz. Bize biraz kendinizden bahsedermisiniz?

Necat Kevseroğlu: Ben Necat Kevseroğlu. 1949 Kerkük doğumluyum. Emekli öğretmenim. Saddam düştükten sonra, 2005'te, Erbil'de bizim gazetenin matbaasına el koydular. Daha sonra gazetenin idaresi Kerkük'e nakil olduktan sonra başyazarlığını üstlendim. Gazetenin yanında da Türkmeneli Edebiyat ve Sanat adında bir dergimiz vardır. Arapça ve Türkçe olarak yayınlanır. Bugüne kadar 23 sayısı yayınlanmıştır.

Tabii ki Türkmen gazetecilik alanında bizim büyüklerimiz çok büyük emek harcamışlar. Başta hocamız Habib Hürmüzlü, Ata Terzibaşı ve diğer büyük gazetecilerimiz bize büyük ve zengin bir gazetecilik mirasını bırakmıştır. Eski dönemlerde, çok ağır dönemlerde, 35 yıl içinde bizim edebiyat-

çılar, yazarlar için bir okul olan değerli hocamız Habib Hürmüzlü Bey'in başyazarlığını yaptığı Kardeşlik Dergisi yayınlanmaktaydı ve tek milli organımız oydu. O bizim için bir okuldu. Ona da el koydular, onu da durdurdular. O yüzden 35 yıl biz bu alanda bir mahrumiyet içinde kaldık. Gazetecilik diye bir şeyimiz kalmadı. Bir tek Yurt adında bir gazetemiz vardı. O da hükümetin diliydi. Hükümetin Türkmenlere karşı politikasını, isteklerini yapıyordu. Dilimizi, edebiyatımızı vesaire tümünü bozdu. Türkmeneli gazetesi 1995 yılında Erbil'de yayına başladı. Saddam düştükten sonraki yeni dönemde Kerkük'te yayına başladığında bizim bu günlerde tek milli gazetemiz olduğu için, Allah'a şükür serbest demokrasi devrine girdiğimiz için yazarlarımız hür düşüncelerini bu gazetede yansıtmaktadır. Onun için benim görüşüme göre altın çağımızı yaşamaktayız. Bunun yanında İstanbul'da bugüne kadar 3 kurultay yapıldı, Türkmen basın konseyi adında. Bu kurultaylarda Türkmen gazetecilik alanındaki tüm problemleri, eksikleri, istekleri, görüşleri konuşuldu. Allah'a şükür olsun, bugünlerde de Türkmeneli Gazetesi'nin adına bir matbaa açıldı Kerkük'te.

Türkmeneli Gazetesinde ve bulunduğunuz kurumda ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

Biliyorsunuz Türkmeneli Gazetesi Irak Türkmen Cephesinin sesidir. Haftalık bir gazetedir. 1995 yılından bu yana yayınlanmaktadır. Arapça ve Türkçe olarak 2 dilde yayınlanır. 12 sayfanın 8'i Arapça, diğer sayfalar Türkçe olarak yayınlanır.

Gazetede daha çok ne tür yayınlara yer veriyorsunuz?

Siyasi yazılara yani Türkmen davasını ilgilendiren konulara yer verilir. Türkmen kuruluşlarının haftalık faaliyetlerini, görüşlerini, beyanatlarını vs. içeriyor. Bu konuların yanında da Türkmen kültürüyle ilgilenir. Türkmen tarihiyle, coğrafyasıyla ilgilenir.

Siz Türkmeneli gazetesinin başyazarı olarak, Türkmen medyasını, Türkmen basınını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu durumda, Türkmen medyası emekliyor; ancak yürümeye yakın diyebilir miyiz?

Evet, yürümeye yakın. Benim görüşüm de altın çağını yaşamakta. Çünkü biz eskiden böyle yayın yapamazdık. Bugünlerde istediğimizi yazıyoruz, yayınlıyoruz.

Söylediğiniz çok önemli. O zaman Irak hükümetinin veya diğer grupların basın üzerinde olumsuz etkisi yok, yani her şey rahat yazılıyor.

Rahat yazıyoruz ama bir şeyi de unutmamak lazım ki her hafta dünya geneline bakıldığında en fazla öldürülenler, suikast düzenlenenler gazetecilerdir. Bir yazı yazdığın zaman hükümetin değil ama bazı grupların yani terör gruplarının baskısı olabilir. Yani ağır şartlar içinde bunları yazıp yayınlıyoruz. Çünkü bizde demokrasinin ne olduğu toplum olarak kavranmamıştır. Bizim demokrasi de Amerika'dan getirilmiş, ticaret gibi uygulanmıştır. Toplum bu bakımdan yoksun. Onun için bir gazeteci yazı yazdığı zaman diğer terör gruplarının saldırısına maruz kalabilir. Ölenlerin sayısı çok yüksektir.

Türkmen basın hayatını, Türkmen medyasını geliştirmek için ne yapılabilir?

Türkmen basın hayatını geliştirmek için, biraz önce söylediğim gibi 3 kurultay yapıldı. Gelişmesi masa üzerine yatırıldı, görüşüldü. Biz gazetecilik yaptığımızda bir edebiyatçı olarak yapıyoruz, akademisyen gibi yapmıyoruz. Bizim Türkmen öğrencilerimiz de tıp, mühendislik gibi alanlarda değil de gazetecilik alanında çalışmalarını yaparsa döndükleri zaman emekleyen basınımız yürümeye başlar.

Türkmeneli Gazetesi Türkmeneli'nin her tarafına ulaşabiliyor mu?

Tabi ki. Biz Irak'ın içinde aşağı yukarı 5000 sayı basmaktayız. Bunun Irak içinde tam dağıtımını yapıyoruz. Ancak söylediğim gibi Irak'ta demokrasi anlayışı olmadığı için dağıtıma gönderdiğin zaman o alıp çevresine ulaştırmıyor, dağıtımda aksaklık olabiliyor. Yani Kerkük'ten Süleymaniye'ye gönderirken yoldaki kontrol noktasında o gazeteler mayın muamelesi görür,

atılır, yakılır, yırtılır. Bunlar da dağıtımını etkiler.

Siz bu davanın içerisinde önemli bir yer ediniyorsunuz, çünkü Türkmeneli'nin her köşesine haber ulaştırıyorsunuz, Türkmenleri birbirinden haberdar etmeye, birlik olmaya davet ediyorsunuz. Peki, siz bir yazar olarak Türkmen siyasetini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Biliyorsunuz siyasi alanda çok derin bir tarihimiz yoktur. Çağdaş tarihimizde bu alana atıldık. Bunun için bence her gün daha iyiye gidiyor.

Seçimlerden ne öngörüyorsunuz?

Temennim Türkmen kuruluşlarının tek liste ile girmesidir. Çünkü tek liste ile girmezsek Irak'taki Türkmen varlığını gösteremeyiz. Bunun yanında yer yer diğer gruplarla, diğer siyasi kitlelerle işbirliği yapmalarında bir mahsur yok. Yeter ki parlamentoya çok sayıda temsilci gönderelim. Tek liste olarak girersek Irak'taki varlığımızı tüm dünyaya göstermiş oluruz. Biliyorsunuz ki Osmanlı Devleti'nin düşmesinden bugüne kadar Irak'taki Türkmen sayısı net olarak, gerçek olarak açıklanmamıştır. İngilizler bizi Irak'ta %2 göstermişlerdir. Halbuki öyle değildir. Türkmenler Irak'ta üçüncü önemli unsurdur, etkin bir unsurdur. Irak'ta ilk gazeteyi Türkmenler yayınlamıştır, yani Türkçe olarak yayınlanmıştır. Bunun yanında Irak'ta basılan ilk kitabı bir Kerküklü yazmıştır, ilk hikayeyi, ilk romanı Irak'ta biz yazmıştık. Onun için biz Irak'ta etkin bir toplumuz. Biliyorsunuz dünyada Türk'ün dostu Türk olduğu için Irak içinde ve dışında diğer gruplar her zaman bizim gerçek sayımızı, varlığımızı yansıtmamıştır. Onun için biz seçimlere tek listeye girdiğimiz zaman varlığımızı o gruplara göstermiş oluruz.

Irak siyaseti hakkında ne söyleyebilirsiniz? Yani Irak'taki siyaset, Irak'taki süreç nereye gidiyor? Amerika'nın çekilmesi sonrası Irak ne hale gelir? Kısaca bahseder misiniz?

Irak'ta karmakarışık bir siyaset var, terör hakim, demokrasi diye bir şey yok. Temennimiz

Amerika'nın çekilmesiyle Irak'ta gerçekten demokratik bir yöntem uygulaması. Gerçek demokrasi Irak'ta uygulandığı zaman Irak'ı oluşturan etnik grupların tümü yerini alır ve o zaman birlik, beraberlik içinde ve Irak'ın toprak bütünlüğü içinde gerçek bir yaşam olur. Ama bugüne baktığımızda, gerçek bir siyaset ve politika yok. Her grup kendi menfaatini göz önüne alıyor ve o menfaati elde etmek için çalışıyor. Ülkenin genel menfaatini göz önüne alan, ülkeyi düşünen yok. Irak'ın toprak bütünlüğünü göz önüne alan, bayrağına saygı duyan tek grup Türkmenlerdir ki siyasi binalarının üstünde Irak bayraklarını taşıdılar, Irak'ın toprak bütünlüğünü düşünen sadece Türkmenler oldu.

Son olarak, Türk karar alıcı mekanizmalarına, Türk halkına bir mesajınız var mı?

Tabi ki Türkiye bizim anavatanımızdır. Biz Türk asıllı Irak uyrukluymuz ve Türkiye'ye minnettarız. Türkiye'nin varlığıyla biz varız. Temennimiz yüce al bayrağımızın dalgalanması. Atatürk'ün söylediği gibi: " Ne mutlu Türküm diyene".

Bilgilerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

Biz de size teşekkür ederiz.

2. TIKV KÜLTÜR MERKEZİ BAŞKANLIĞI BASIN VE KÜLTÜR MÜŞAVİRİ ŞEMSETTİN KUZECİ

4 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Bize biraz kendinizi tanıtır mısınız?

Şemsettin Kuzeci: Ben Şemsettin Kuzeci. Türkmeneli Vakfı Kültür Merkezi'nde basın ve kültür işlerinden sorumluyum. 15 senedir ITC bünyesindeki kurum ve kuruluşlarda çalışmaktayım. Masterımı 2008 yılında Ankara'da iletişim üstüne yaptım. Daha sonra Hollanda da Lahey Üniversitesi'ne doktoramı bitirdim. Lisansımı ise radyo, televizyon ve sinema bölümünde yaptım.

Türkmen eğitimi hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Irak Devleti, 2 Ekim 1932'de Birleşmiş Milletlere üye olduktan sonra bazı taahhütlerde bulundu. Bunlardan birisi azınlıklara eğitim hakkı vermektir, özellikle Türkmenlere. Ama bu haklar tanınmadı. Bazı hükümetlerde Türkçe eğitim görüldü ama sonra kaldırıldı. Bu böyle 1970 yılı

na kadar devam etti. Ocak 1970'de Saddam Dönemi'nde Devrim Komuta Konseyi'nin 24 numaralı kararı ile azınlıklara kültürel hakları tanındı, Kürtlere de, Türkmenlere de, Hıristiyanlara da. Bu kararın 8 maddesi vardı. Bu maddelerden birisi Irak'ta Türkmenler için kendi adillerinde okulların açılması idi. Okullar açıldı, ama Arap alfa-

besi ile açıldı. Yani 1970'te yaklaşık 35 okul açıldı. Hatta okulların isimleri Türkmenlerin önde gelen şair ve yazarlarının isimleriydi. Mesela ben Hicri Dede İlkokulu'ndan mezun oldum ve eğitim Türkçe idi. Ama 9 ay sonra o eğitim iflas etti. Devlet okulları kapattı. 2003'e kadar Irak'ta Türkmenler kendi adillerinde eğitim görmekten mahrum kalmışlardır. Nedeni de siyasi nedenlerdir. Aynı şekilde Kürtler de böyledir, Süryaniler de böyledir. Ancak 1991 yılında Irak'ın Kuzeyinde güvenlik bölgesi oluşturulunca Türkmenler Türkiye'nin desteği ile Türkiye Türkçesinde eğitim veren ilkokullarını açtılar, Doğuş İlkokulu. Bu konuya Bilkent Üniversitesi'nin

ve Rahmetli İhsan Doğramacı'nın da katkısı oldu. Artık Türkiye ile ITC işbirliği içerisinde. 2002'ye kadar bölgede, Erbil, Süleymaniye ve Duhok'ta, 23 okul açıldı. 2003'ten sonra o okulların devamı olarak Kerkük, Musul, Telafer ve Tuzhurmatu'da okullar açıldı. Bugünde genel olarak Irak'a baktığımız zaman 400 civarında Türkçe eğitim gören okulumuz vardır. Ancak bunların bazıları şumul bazıları esastır. Şumul dediğimiz okullarda sadece bir saat Türkçe derisi verilmektedir. Esas okullarda ise tüm dersler Türkçe okutulmaktadır.

Esas kaç tane okul var?

Yaklaşık 100 okul var. Kerkük, Tuzhurmatu ve Erbil'de vardır. Telafer'deki 147 okulun hepsi Şumul'dur. Hiç esas okulumuz yok. ITC 2 ay önce bir anaokulu açmıştır. Şimdi ise esas okul açacaklarını söylüyorlar.

Peki, Türkçe eğitim seviyesi ne durumda?

Kerkük merkezde Türkçe seviyesi çok iyi. Çünkü şimdiye kadar verilen kurslar ağırlıklı olarak Kerkük'te idi. Ve en çok okulun bulunduğu il de Kerkük'tür. Ayrıca Kerkük'te Irak Devleti'ne bağlı Kerkük İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde Türkmen Eğitim Müdürlüğü vardır. Bunun da katkısı var. Fakat diğer illere baktığımızda bu oranda değil. Mesela Telafer'de öğretmenlerimizin seviyesi bile çok iyi değil. Çünkü şimdiye kadar ciddi bir şekilde Türkçe eğitim almamışlar. Sadece 1-2 aylık kurslara tabi tutulmuşlar.

Peki, mevcut program hakkında bize bilgi verebilir misiniz?

Gazi Üniversitesi'nden bir heyet Musul Vilayetini ziyaret etti. Bu ziyaret sırasında Musul Başkonsolosumuz Ahmet Yıldız da orada idi. Gazi Üniversitesi'ni temsilen Rektör Yardımcısı Metin Aktaş vardı. Musul Valisi ile Gazi Üniversitesi Rektör Yardımcısı arasında bir diyalog yaşandı. Türkçe eğitim veren öğretmenlere kurs düzenleme planı yapıldı ve Gazi Üniversitesi bu işi üstlendi. Dışişleri Bakanlığı da bu kursun organizasyonu da bizden istedi. Tabi bazı sıkın-

tlar yaşanıyor ister istemez. Kurs, proje olarak çok güzel. Fakat sayı fazla olduğu için bazı sorunlar yaşanıyor.

Bu kursa katılmak için kaç tane öğretmen geldi?

138 mevcudumuz var şu anda. 131'i Telaferli. 7 öğretmenimiz ise Diyala'dan geliyor. 11'i bayan, 127'si erkek. Bu program 2 ay sürecekti. Fakat Ramazan Ayı'na denk geldiği için karar alındı ve eğitim 40 güne düşüldü. Eğitim Ramazan'dan 1 gün önce bitecek. Programın ders kısmını TÖMER üstlendi. Öğleden sonraki derslerde seminer verilecekti. Fakat seviye tespit sınavında önemli bir sorun ortaya çıktı. Öğretmenlerin seviyelerinin düşük olduğunu öğrendik. Bu nedenle derslere daha fazla ağırlık verebilmek için seminerleri iptal ettik, yerine gramer ve etüt dersleri koyduk. Sabah 3 saat, öğleden sonra 2 saat olmak üzere günde 5 saat dersleri var. Programın sonunda bir mezuniyet töreni yapılacak ve mezun olanlara sertifikalar verilecek. Belki daha sonra grup grup Türkiye'ye gelip ders almaya devam ederler. Bu kursta temel verilirken, daha sonra yapılacak olan kurslarda seviye ilerletilebilir. TÖMER gramer kitapları ve cd'ler verdi. Devamı da biraz hocalarımıza kalıyor. Kendilerini geliştirebilirler.

Türkmen eğitiminin geleceği hakkında neler söyleyebilirsiniz? Sayı gitgide düşecek mi? Çünkü biz Irak'ta bulunduğumuz dönemde Türkçe eğitim alan ve liseyi bitiren Türkmen öğrenciler üniversite sınavında başarısız oldukları yönünde bir sorun olduğunu işittik.

Bu siyasi bir olaydır. Şu an Irak'ın geneline baktığımız zaman hükümetin kurulamama nedenlerinden biri 140. madde, Kerkük meselesidir. Kerkük'ü Kuzey Irak'a bağlamak istiyorlar. Bağlanması için ellerinden geleni yapıyorlar. En basitinden, belediye 2003'ten bugüne kadar Kerkük'ün Türkmen bölgelerinde bir kez çöp toplamamıştır. Kerkük'ü çöpe dönüştürmüşlerdir. Sadece vatandaşı bıktırmak için. Bu politika her yönde uygulanmaya çalışılıyor. Kerkük İl

Milli Eğitim Müdürü biliyorsunuz ki Türkmen. Onun bile üstünde baskı var. Hangi Türkmen öğretmen bir Kürt'ün çatısı altında çalışıyorsa, ona iyi bakılıyor. Çünkü Kürtler Türkmenleri kazanmaya çalışıyorlar. Hukuken 140. Madde bitmiş vaziyette. Uluslararası platformda Kerkük'ün Kuzey Irak'a bağlanması mümkün değil. Komşu ülkeler, Türkiye, Suriye, Ürdün, Kerkük'ün Kuzey Irak'a bağlanmasını istemiyor. Sadece Kürtler istiyor. Kürtler de bunu gerçekleştirmek için ellerinden geleni yapıyor. Kerkük'te 70'ten fazla devlet dairesi var. Hepsinin genel müdürü Kürt. Sadece Milli Eğitim Müdürümüz Türkmen. Önce kadrolaştırma yaptılar. Genel müdürleri bırakın, alt kademedeki müdürler bile Kürt. Bunun hazırlığını yaptılar. Bu nedenle eğitim konusunda Türkmenlere ciddi bir baskı vardır. Bazı Kürt müdürler Türkmen ailelere gidip; "çocuğunuzun Türkmen okulunda geleceği yoktur. Liseyi bitirse bile Arapça bilmiyor, Kürtçe bilmiyor. Türkçe eğitim veren hangi Üniversite var" diyor. Bizim de bazı hatalarımız var. Mesela kitap konusunda çok eksikiz. Irak'ta her iktidar, her koalisyon milli eğitim müfredatını değiştiri-

yor. Mesela Şiiler gelip kendi bakış açlarına göre kitaplar basıyorlar. Sünni olunca Saddam kitaplardan çıkıyor. 2011'de ise Irak'ın milli eğitim müfredatı tamamıyla değişiyor. Biz de Türkmenler olarak bu müfredata uymak zorundayız. Çünkü Milli Eğitim Bakanlığı'nın kararı böyledir. Türkmen okullarında bile Irak Milli Eğitim Müfredatını Türkçe okutacaksınız diyor. Milli Eğitim Bakanlığı'nda bize müfredat gelir, biz onu Türkçe'ye çevirip uygularız. Bu da zor tabi. Zaman kısıtlı, kadro kısıtlı. Biz 1991'den 2003'e kadar Türkiye'deki Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetiminde okullarımıza kitap gönderiyorduk. Ama 2003'ten sonra Irak Hükümeti'nin müfredatını tercüme etmeye başladık. Bu da sıfırdan başlamak demek. bu siyasi sıkıntılar nedeniyle okullarımız geçen sene az rağbet gördü. Ama bence 2011'de Türkmen eğitimi ciddi bir şekilde yol alacaktır. En azından alt yapısı hazır olup, ileriye doğru ciddi adımlar atacağız.

Bize vakit ayırıp, sorularımızı cevapladığınız için çok teşekkür ederiz.

3. GAZETECİ ERSAN MERDAN

1 EYLÜL 2010

ORSAM: Öncelikle bize kendinizi tanıtır mısınız?

Ersan Merdan: Taze Erkek Lisesi'nde Edebiyat öğretmenliği ve gazetede yazarlık yapıyorum. Kerkük, Tazehurmatu ilçesinde yaşıyorum.

lerin eline geçti. Ve tüm öğretmenler Türkmenlerden seçildi. Sadece bir Arap öğretmenimiz var. O da bizim komşumuz zaten. Tüm öğretmenlerimizin milletini seven insanlardır. Eğitim Müdürlüğü bizim tüm eksiklerimizi kapatmaya çalışıyor. Maalesef bazı kitaplarımız eksik.

Kaç öğrenciniz var? Ve öğretmenlerin yaşadığı sıkıntıları biraz anlatabilir misiniz?

Biliyorsunuz Tazehurmatu, Kerkük'e bağlı bir ilçedir. Bizim 350 öğrencimiz var. Tazehurmatu'daki öğretmenlerin tamamı Arap'tı. Saddam rejimini düşünce Eğitim Müdürlüğü Türkmen-

Öğrencilerinizin Türkçe seviyeleri ne durumda?

Türkmenlerimizin yüzde 80'i Türkçe yazmayı biliyor. Fakat konuşmada bazı sıkıntılar var, şivemiz farklı. Yine de Türkçe seviyeleri iyi durumda.

Siz aynı zamanda da gazetecisiniz. Peki, gazeteciler Irak'ta ne gibi sıkıntılar yaşıyor?

Genellikle Irak'ta gazeteciler için baskı yapılmaz. Herkes istediğini yazabilir. Tek sıkıntımız, gazetelerin hepsinin partilere bağlı çalışmasıdır. Bizim de özel bir gazetemiz vardı, şu an basımı durduruldu. Adı Taze Kalesi Gazetesi. Ben başyazarı idim. Aylık olarak basılıyordu. Yaklaşık olarak 1 yıl basıldı. 7 sayı çıkarıldı. Ama maddi sıkıntılar nedeni ile basımı durduruldu. Başka gazetelerde de çalıştım. Mesela Türkmen İslami Birliğine ait olan Delil Gazetesi ve Türkmen Kardeşlik Ocağı Musul Kolu tarafından çıkarılan Bayrak Dergisi gibi.

Irak'taki mevcut siyasi durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Herkes kendi koltuğunu düşünüyor. Gelirken parlak sözler söylediler. Ama şimdi hiçbirini bulamıyoruz. Bu her grup için geçerli ve artık halk bunu biliyor. Verilen sözler yerine getirilmedi.

6 aydır hükümet kurulamadı, güvenlikle ilgili sorunlar yeniden yaşanmaya başlandı. Amerika çekiliyor. Sizce Irak siyaseti nereye gidiyor?

Hükümet yakın zamanda kurulacak ama zayıf bir hükümet olacak. Ortak kurulan hükümetler zayıf olur. Amerika önce dünyaya, Irak'ta demokrasiyi sağladıklarını ispat etsin, sonra çekilsin.

Türkiye'nin Irak politikası hakkında ne düşünüyorsunuz?

Türkiye Irak için her zaman olumlu bir politika izledi. Sadece Türkmenler için değil, Irak'taki tüm grupların birliği için uğraştı. İlk olarak 1 Mart Tezkeresi'nin çıkmamasıyla Amerikan askerlerinin topraklarını kullanarak Irak'ı işgal etmesine izin vermedi. Ayrıca Türkiye'den hiçbir terör grubu Irak'a girmedi. Ekonomik yardımlarda bulundu. Bugün Türk firmaları Kuzey Irak'ta, Güney Irak'ta, Kerkük'te çalışmaktadır. Kerkük'teki tüm köprüleri Türk firmaları yaptı.

Son olarak, bir Türkmen olarak Türkiye'den neler bekliyorsunuz?

Türkmenlere daha fazla yardım etmesini istiyoruz. Mesela Saddam rejimi düştükten sonra peşmergeler bizim bölgemize girdiği zaman, Türkiye onları biraz durdurmayı başardı. Eğer tepkisini göstermeye devam etseydi bu kadar güçlenemezlerdi. Türkiye'ye daha fazla öğrenci alınıp, yetiştirilsin. Bize akıllı, eğitimli adamlar lazım.

Bize vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Ben heyet adına, bizi bu kadar güzel ağırladığınız için ORSAM'a teşekkür ederim.

4. KERKÜK HABER AJANSI MÜDÜRÜ ERSAN SARIKAHYA

ORSAM: Öncelikle bize kısa bir özgeçmişinizi anlatabilir misiniz?

Ersan Sarıkahya: Benim doğum yerim aslında Bağdat'tır ama Kerküklüyüm. Babam Ankara Üniversitesi Dil, Tarih Coğrafya Fakültesinden mezun oldu. 1960'lı yılların sonunda 1970'lerin başında o zamanlar TRT'de spikerlik yaptı. Hem editörlüğü var hem yazarlığı var ve diksiyonu düzgün olduğu için ayriyeten spikerlik kabiliyeti var. Bağdat'a dönüş yaptıktan sonra o dönemde rahmetli Necdet Koçak'la birlikte, Türkmen şehitlerinin döneminde iken milliyetçilik

kavramı farklıydı, Türkiye’de kalmak değildi. Orada durup Türklük şuurunu insanlarımıza aktarmak ve bilinçlendirmektir. Dolayısıyla burada fazla Türkmen kalmıyordu. Malum sebeplerden dolayı da asıldı. Babamlar o dönemde Erşad Hürmüzlü ile beraber dönmüş oldular. Erşad Hürmüzlü o dönemde Türkmen spikeriydi, bu arada hem Arapça hem Türkçe hem de İngilizce yeteneği var. Ondan sonra mesleğe babam giriş yaptı ve orada 2003 senesine kadar bu iş devam etti. Devlet televizyonunda Türkçe bölümünün başındaydı ve hem yapımcı hem de Türkmen dilini ayakta tutan yegâne basın organıydı. Türkmen radyosu, günde bir veya bir buçuk saat yayın yapıyordu fazla değil. Daha sonra tabi bir saat de televizyon oluyordu.

Resmi televizyon muydu?

Bugün nasıl TRT var, onun gibi Irak’ın resmi kanalı bu ve Türkçe bölümü. O dönemde benim annem de güzel sanatlar fakültesi mezunu olduğu için aynı mesleği icra etti ve o da aynı yerde yönetmen oldu. Yani hem Türkmence bölümünde yönetmenlik yapıyordu hem de Irak kanalında bilimsel bölüm başkanlığı yapıyordu. Yani ciddi programlara imza atmış biri. Tabi ondan sonra dizilere de başladı. Dizi yönetmenliğine geçince o süreçler içerisinde biz resmen televizyonun içinde kendimizi bulduk. Hem anne hem baba mesleği icabı olduğu için. Bundan dolayı ben güzel sanatları okumayı seçtim, iletişim ve görsel tasarım bölümünü okudum. Bağdat’ta lisansımı orada bitirdim. Ama lisans dönemine kadar biz televizyonda fiili olarak tüm bölümlerde çalışmıştık.

Hangi yıl bitirdiniz üniversiteyi?

1996–97 civarıydı. Ondan sonra yüksek lisansımı kazandım. Ben okulu kazandıktan sonra tabi benim Arapçam çok düzgün olduğu için beni Arap bilirlere fakat ismimden hep şüphe duyduklar. Sonunda yüksek lisansa başvurabilmemiz için tüm bilgilerimiz takdim edildi ve Türkmen olduğumuz anlaşıldı. Yüksek lisanstan adımları sil-diler. Ben de dayanamadım bu duruma ve çektim geldim Türkiye’ye.

Kaç yılında geldiniz?

1997–98 yıllarında okulu bitirir bitirmez buraya geldi.

Nasıl geldiniz?

Çok ağır şartlarda geldik buraya. Erbil’de bir süre kaldık, Erbil’de şartlar ağırdı o dönemde. Yani kimse giremiyordu. Orada bir süre kaldıktan sonra Riyaz Sarıkahya’nın Türkmeneli Partisi Başkanlığı döneminde onun referansıyla tek başına bir şekilde sınırı geçtik.

Pasaportla mı geçtiniz?

Pasaportla ama biliyorsunuz o dönemde kimse de orijinal devletin verdiği pasaport yoktu. Mücadelemizi ilk başta İstanbul’a gidip çalışarak sürdürdük. Ailemize bakmak zorunluluğumuz vardı. Yani bir anne babanın orada çalışıyor olması yetmiyordu geçinebilmesi için. Üç dolar maaş vardı. Üç dolarla nasıl geçinilir siz düşünün. Bir de kiradaysanız yandınız demektir. Çünkü kira ödeyecek güçleri yoktu. Burada çalışıp biriktirip gönderiyordum.

Standart mıydı bu üç dolar?

Aynen öyle üç dolar üç bin dinar yapıyordu. Taş çatlasa dört veya beş dolar oluyordu. Bu bir sigara paketinin ücreti değil. Yani aydın insanların birçoğu ya otobüsçülük ya taksicilik ya da tezgâhtarlık yapmaya başladı. Babam yazar olduğu için 4–5 tane yayımlanmış kitabı var, kalem sahibi gazeteci. Yani belirli bir yaştan sonra yapamaz bu işleri. Elli yaşından sonra kalkıp da tezgâhtarlık yapamazsınız yani. Dolayısıyla bir tek ben değil Türkmen ailelerin birçoğunda geçerliydi bu. Bir şekilde Irak’ı terk ederek oradan geçimimiz sağlamak zorunda kaldık. Irak’ın genelinden bahsediyorum. O dönemde buraya geldik. Matbaacılıkta çalıştık, sağda solda kaçak olarak İstanbul’da çalıştık. Daha sonra yüksek lisans olayı oldu. Yüksek lisansı Hacettepe Üniversitesinde yine aynı bölümde okudum. Daha sonra doktoramı Gazi Üniversitesinde yaptım. O şekilde bir eğitim sahibi oldum ama benim ciddi çalışma hayatım şöyle başladı. Irak’ın özel

kanalı oluştu. Orada El Şabap TV uydu kanalıydı ve hep gençlere yönelik bir kanaldı. Şabap demek, Arapça genç demektir. Aşağı yukarı bir buçuk sene kadar çalıştık. Orada fiili olarak yönetimde bulunduk. Şu an Irak'ta uydu kanallarında çalışanların birçoğu bizim üniversite mezunu. Güzel sanatlar orada bizim çalıştığımız yer kadar bir binaydı. Türkiye Büyükelçiliği dibinde duvar duvaraydı. Zaten Türk bayrağına bakarak okuduk. Hocaların bize tepkili olmasının nedeni de o bayraktı. Yani keşke o elçilik orada olmasaydı biz de orada okusaydık. Benim kardeşimde o okulda okudu. O iç mimar. Ayrıca dizi yönetmenliğim de var.

Çok erken yaşlarda başlamışsınız bu işlere.

Çok erken, yani 1980'li yıllarda Kurtlar Vadisinin benzeri bir dizi çekildi. Adı da "gece kurtları"ydı. Bu çok meşhurdur ve Irak'ta kime sorsanız bilir. Bu diziyi biz çektik. Hatta bu dizide oyunculuğum olmuştur. Bu tarz tecrübelerle buraya geldik. Biz şu anki dijital montajlarla değil, eski tarz montajlarla bu işe başladık.

Türkçeniz çok düzgün. Özellikle üniversiteyi Irak'ta okuyan biri için.

Bir dili severseniz öğrenmeye çalışırsınız. Bakın ben Bağdat'ta doğdum, büyüdüm. Arapça konuştuğum zaman kimse Arap olup olmadığını anlayamazdı. Fakat şu an Arapça konuştuğum zaman bölük pörçük oluyor. Neden? Çünkü ben hep anadilimi özledim. Bakın evde Türkmence konuşan ve Türkmenceyi iyi bilen Türkiye Türkçesini çabuk konuşur. Bizim evde hep Türkmence konuşulurdu. Başka bir şey konuşulmazdı babam çok katıydı bu konuda. Nasıl ki Kürtler dilini koruyorsa nasıl ki Araplar dilini koruyorsa biz de dilimizi korumalıyız. Hep bu tür şeyler konuşurdu ve biz çocukluğumuzda çekinirdik babam ne diyecek diye. Yani eğitim hazırlığı evde verilir, okul falan hikâye. Ben Türkmence konuşamıyordum, çünkü ben Bağdat'ta doğdum. Bütün arkadaşlarım Arap'tı. Annemin babamın Kerküklü olması pek bir şey değiştirmiyordu. Ama evde konuştuğumuz için evin önemi çok büyük. Tüm Türkmen bölgelerinde geçerli bu.

Ne zamandan beri televizyonda görev yapıyorsunuz?

Türkmeneli televizyonunda 2004'te çalışmaya başladım. Ben o doktoramı yapıyordum. 2005'te doktora başlamıştım. Çünkü 2003'te Irak'a kesin dönüş yapmıştım aslında.

Ne zaman geldiniz buraya?

2004 yılında dört kişiyle bölgeye gittik.

Türkmeneli TV ne zaman kuruldu?

2004'de.

Daha önce televizyon yok muydu?

Şöyle vardı, karasal yayın yapan çok basit VHS sisteminden yayın yapan Erbil'de bir kanal vardı. Kanal değil, aslında küçük bir yer yayını yapıyordu. O zaman Mustafa Ziya oradaydı, birkaç dilde yayın yapıyordu. Karasal yayındı, uydu yayını değildi. Türkmen kanalıydı, ismini tam bilmiyorum. Orada Kürtçe de yayın yapıyordu sanırım. Onların politikası milli politikadan biraz daha düşüktü. Yani biz elbette Türk'üz, Türkmen'iz milli olgumuz olmadı, ama ben derdimi bugün burada size anlatmak zorunda olmamalıyım. Çünkü biz buranın bir parçasıyız, buranın uzantısıyız. Ben derdimi bugün Arap dünyasına, yabancı ülkelere, Amerikalılar bugün orada her ciddi toplantılarda Türkmenleri çağırıyorlar, nadiren çağırıyorlar, ama çağırması lazım. Ben eğer derdimi anlatmazsam başka millete, Türkiye'ye anlatsam da olur, anlatmasam da olur. Çünkü anavatanımdır. Bu benim fikrim yani siz dediniz Kürtçe de olsun, Kürtçe de tabi ki olsun. Kürtçe çünkü Kürtler kendi kanallarını Türkmence yayınlamaya vermiş. Türkmen türkülerini okuyor. Kaldı ki biz aslında Kürtlerle fazla sıkıntımız yok. Yani Kürtlerle biz üniversitede aynıyız, çünkü ikimizde Saddam'dan zulüm görmüş bir toplumuz. Ama onlar bağımsızlığını aldığı zaman ilk vurduğu toplum Türkmenler oldu. Ama halk değil yönetim. Bugün gidin Kerkük'te Kürtlerle Türkmenler beraber ticaret yapıp ortak çalışı-

yor. Bunu kim göz ardı ederse yanılmış olur. Bunu araştırın. Ama şikâyet sisteminin çok farklı olması lazım. Her yerde yayın organı bağımsızdır. Bugün TRT iktidarda olan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a tanıdığı sürenin aynısını muhalefete de tanıyor. Yani Deniz Baykal'a da o süreyi tanıyor, o da eleştirebiliyor. Zaman zaman küfürvari konuşmalarda oluyor. Biz bu çığaya yükselemiyoruz. Sebebi katı düşünce. Yani bizim soyumuz belli, Türkoğlu Türk'üz. Ama biz o toprakta yaşadığımızı göre biz herkesle iletişim içerisinde olmalıyız, Kürt'ü ekarte etmek doğru bir şey değil.

Güzel bir noktaya geldiniz, bu anlattıklarınız hep Türkmen medyasının yaşadığı süreçte ne eksikliği olduğunu ortaya koyuyor. Türkmen medyası, Türkmen televizyonculuğu, Türkmen hayatı nasıl bir süreçten geçti? Geçtiği süreci, eksileri ve artıları neler? Bunları kısa bir şekilde anlatabilir misiniz?

Bu televizyon emin olun siyasetten, izlediğiniz politikadan, bugün yaşanan birçok sıkıntıyı yansıtabilecek yegâne silahımızdır. Kim ne derse desin ne siyasi partilerimiz, ne siyasi platform televizyon olmadan derdini anlatamaz. Dolayısıyla en üstte durması gereken bir kurum varsa o da televizyondur. Televizyon sıfırdan ama ikinci el malzemelerle yayına başladı. Bu acı verici bir şey aslında. Bugüne kadar aslında çok komik rakamlarla Kerkük'te çalışılıyor, iki yüz dolarlarla çalışan insanlar var. Bunu ancak fedakâr bir toplum yapabilir. Ben oradaki insanları gerçekten birer asker olarak görüyorum. Çünkü ben iki yüz dolara orada evli olsam çalışmam. Orada bir ev kirası 300-400 dolardır. Nasıl çalışılabilir? Birinci kat inşaat, ikinci katta yayın yapmaya başladık. Ama toplum alışık değildi direkt uydu yayınına. İlk başlarda çok büyük bir olaydı. Türkiye Türkçesiyle konuşan fazla kimse yoktu orada. İletişim mezunumuz fazla yoktu. Türkiye'de 1996'lı yıllarda öğrenci getirmeye başlandı, fakat 2003'e kadar bir baktık geriye iletişim, güzel sanatlar, tiyatro ve benzeri sanat dallarında yetişmiş öğrenci yok. On kişiyi geçmeyecek bir sayıya ancak sıfır verilir. Yani yok denebilecek kadar azdır. Mecburen

amatör kişileri eğiterek yayın yapılmaya başlandı ve yirmi dört saat yayın politikasına geçildi. İnanın eski dökülmüş bilgisayarlarla VHS ile yayına başlandı. Yeni sisteme geçilince biraz uyum sağlandı. Bugün sıkıntı yok mu? Sıkıntı var. Bir türlü bağımsızlığını alamıyor kanal. Her parti lideri her siyasi örgüt lideri yani her türlü siyasi platform baskı uyguluyor kanala. Bu baskı sadece müdüre değil aşağıdaki elemandan tutun yukarıya kadar baskı devam ediyor. Bu kanalın baskıdan bağımsız olması gerekiyor. Yani ben bir partinin liderini çıkarıyorsam, karşı görüşlü insana da bu hakkı vermem lazım. Bu adalette de bu iş böyledir, hem zanlı hem avukat dinlenir. Bu zihniyete adapte olamadık. Belki diktatör rejiminden çıkmış bir toplum olduğumuz için belki yeni sisteme ayak uyduramadığımız için bilemiyorum. Hep baskı altındayız. Bir örnek vereyim şimdi bayan sunucumuz yok, bayanlar gelemiyor. Neden? Çünkü ağır eleştiriye maruz kalıyor. Anlatabiliyor muyum? Oysaki annemden dolayı biliyorum 1960'lı hatta 1970'li yıllar Kerkük bir kültür şehriymiş. Görmedim, ama eski fotoğraflardan anlayabiliriz. Eski fotoğraflara bir göz attığımız zaman bakıyoruz ki insanlar kültürlü ve her şeye sahipler. Toplum bu son savaştan dolayı mı bilmiyorum, bir yerden sonra koptu, kültürünü kaybetti. Aslında biz ataerkil değil anaerkil bir toplumuz, kim ne derse desin. Yani analarımız evimizin direğiydi. Bizim hala da öyle ama hep ikinci planda kalınmak tercih edildi. Türkmen böyle değildir. Baskı da bundan kaynaklanıyor, sunucu yetiştiremiyorsunuz. İyi Türkçeyi konuşan biri varsa geride kalıyor, çıkmıyor. Neden? Laf yerim diye korkuyor. Mecburen program birkaç kişinin tekelinde dönüyor.

Televizyon tek olduğundan kaynaklanmıyor mu bu sorunlar?

Aslında bu konuyu proje olarak verdim, çok ciddi çalışmam var detaylarıyla beraber. Tek dile yayın yaptığımız için belki ondan kaynaklanıyor. Bugün Kürtlere bakalım. En az dokuz tane uydu kanalı var ve de HD yayın yapıyor dijital sistemde. Biz daha geçemedik. Sistemlerimiz geride kalmış bir sistem bandın kullanılmadığı

bir dönemde biz bant kullanıyorduk. Yani rekabet oluşabilmesi için en azından iki tane kanalın olması lazım. Çünkü bilirsiniz rekabet ortamında her zaman kalite ortaya çıkar. Bu kaliteyi bulmamız için en az iki tane kanala ihtiyacınız var. Yok mu? Üçüncüsü var ama yanlış anlamayın siyasetçilerimiz bunu yapmıyor. Bugün siyasetler istese hiç kimseden yardım almadan uydu kanalı kurabilir. İkinci bir uydu kanalı. Ama yapmıyorlar. Sebebini de hala anlamış değilim. Yani milliyetçi Türküm, demek sadece siyaset değildir. Birkaç alanda hâkim olmanız lazım. Kürtler bugün Arapça, İngilizce yayın yapıyor. Ben Kürdü övmemizin sebebi çünkü ikimizde aynı noktadan başladık. Yoksa Kürdü hedef göstermek anlamında değil. Onlar da Kürtçe yayın yapıyor ama onlar derdini sadece Kürtlere anlatmıyor, dünyaya anlatabiliyor, İngilizce, Arapça yayın yaparak. Dolayısıyla bizim derhal ikinci kanalı açmamız lazım. Şimdi artık politika değişti, çağ değişti. Ben bugün Türkiye'nin izlediği politikaya gerçekten hayranım. AB sokmamaya çalışıyor, Türkiye, "tamam" dedi AB senin olsun, döndü ve kafasını çevirdi Ortadoğu'ya ve çok yakında AB "gelin bir daha konuşalım" diyecek. TRT Arap başladı şimdi. Türkiye kendini mi ispat ediyor, değil. Ama tüm kitlelere hitap etmek lazım, derdini anlatmak lazım, TRT adına ben çok sevindim. Türkiye'de ciddi Kürt nüfusu var bunu göz ardı etmemek lazım. Şimdi sen doğru bilgileri vererek yayın yaptığın zaman adam dağda bile seni dinler. Türkmeneli TV olarak şikâyetler arasında mesela yeni nesil eğitim aldığı için Türkçeyi biliyor, peki eski nesil ne yapacağız, atacak mıyız? Bizimkiler Kerkük'te Arapça haberleri bekliyor, adam ne yapsın Türkiye Türkçesini anlamıyor. Yani anlamıyor deyince yabancılaşmış kelimeleri anlamıyor. Şimdi ne yapalım 50 yaşından yukarısını atalım mı? Bu doğru değil, şimdi bir Arapça yayın yapan bir kanal olsa o zaman herkes seyrediyor. Şimdi sadece geçiyor Arapça haberleri bekliyor. Mesela İngiltere'nin bir gazetesi var ve Arapça yayın yapıyor. Neden? Arap'ı mı var orada? Yok. Bunlar bu şekilde yapılır, basın da çok önemlidir bunlar. Bir derdini bir gazetenin olsa hemen anlatırsın. Bugün Türkmeneli gazetesi azından iki sayfa Arapça koymalı. Yani Araplar da seni okusun. Benim derdim bunlar ve sıkıntılarının en

büyüğü budur. İnsanlarımız izlemekte zorluk çekiyor, benim babam Türkçeyi bilmiyorsa ne yapsın. Türkmence konuşuyor, Arapça eğitim almış Türkiye Türkçesini tam olarak bilmiyorsa suç onun mu?

Türkiye'deki görevinize ne zaman geldiniz? Bu süreçte neler yaptınız?

Ben 2005'ten 2008'e kadar program yönetmiyordim. Birçok programa imza attım burada. Benim burada yönetici olarak çalışmamın kuruma avantajı şudur ben yabancı dile sahip olduğum için. Aynı zamanda yabancı dilimiz olduğu için gerektiği yerde muhabirlik yapıyorduk. Mesela Arap liderler geliyordu, biz muhabirlik yapıyorduk. 2008'den sonra yani bir takım sıkıntılar yaşandı ve sadece program yönetmenliğinde kaldık ondan sonra farklı sıkıntılar yaşandı. Fakat biz kuruma bağlı kaldık, maaşımızı aldık. Sadece programdan programa geliyorduk. Tabi ondan sonra 2009'da kurumda bir eleme yaşandı, çalışan birkaç kişi kaldık biz içindeydik. Daha sonra TRT'den Cengiz Karayol diye bir arkadaşımız geldi. O dönemde ben hem program hem haber sorumluluğunu yaptım. Ciddi problemlerden dolayı buradan ayrıldı ve ben 2009'un Mayıs ayından itibaren temsilci olarak Kerkük Haber Ajansının başına geldim.

Türkmeneli TV'nin başına mı yoksa Kerkük haber ajansının başına mı geldiniz?

Şimdi biz Irak'ta yayın yaptığımız için RTÜK'e tabi oluyoruz burada. Şimdi Türkiye'de belirli standartlar var. Yayın yapabilmemiz için bir kere RTÜK'e tabi olmanız lazım. Bizim Irak'taki yayınlarımız şartlardan dolayı RTÜK'e tabi değildir. Irak'ta serbest olarak herkes çıkarıyor filmleri, fakat burada öyle değil. Bunlardan dolayı burada Kerkük Haber Ajansı kuruldu. Esasen buradaki personelin yasal bir hale gelmesi için burası kuruldu. Kurulduğu iyi de oldu, çünkü ben bir kurumun değil on tane kurumun basınla uğraşmasını isterim. Bu kanalla haber ajansı arasında bir protokol imzalandı. "Program üretir, buradaki bağlantıların koordinatörlüğünü yapar, Türkiye ve Irak arasında her türlü çalışmalarını bu kurum sağlar" diye. Bu hem bizim

davamıza katkıda bulunmasına yardımcı olur, çünkü Türkiye’de bir ayağı olması lazım. İrtibat bürosu olamayacağına göre, ancak bu şekilde resmi bir formül bulduk. Bu şekilde kuruldu yoksa daha önce biz Türkmeneli tabelasını taşıyorduk burada.

Kerkük Haber Ajansı olarak, Türkiye’deki ajanslarla ilişkiniz nasıl? Ortak çalışmalarınız var mı?

Şimdi biz geldiğimiz günden beri şunu gerçekleştirdik. Bir kere en önemli şey TRT ile bir protokol imzaladık. TRT gibi ciddi bir kurumla bir protokol imzalanması çok önemlidir. Bu onların tüm imkânlarından yararlanmak demektir. Aslında bu her iki taraf içinde yararlı. Bugün TRT Irak’ta yayın yapıyor, haber yayını veya başka bir yayın. Onlarda bizden istifade edebiliyor. Bugün canlı yayın araçlarımızın çoğu Irak’ta. Yani her türlü imkânı karşılıklı kullanabiliyoruz. Ama TRT gibi bir kurum ancak bizim göz bebeğimizdir.

Bunun maliyeti nedir? Eğitim var mı bunun içerisinde?

Eğitim ve her türlü program alışverişi var içinde. Biz eskiden sadece program alıyorduk, ama şimdi geldiğimiz düzeyde biz de “dost bağının gülleri adında” bir müzik programı üretiyoruz TRT sanatçıları düzeyinde türkü programı. Abdurrahman Kızılay’la, Mehmet Özbek arasında. Böyle bir çalışmayı biz veriyoruz TRT’ye. Bu haftalık canlı yayın olarak yapılacak. Bu daha önce yoktu, yapılmamıştı. Bizim dönemimizde oldu. Daha önce haftalık canlı yayın yapılmamıştı burada. Ben geldikten sonra Günaydın Türkmeneli diye ilk haftalık canlı yayını gerçekleştirdim. Türkiye’den canlı yayın yapıldığını düşünün, bu büyük bir adımdır. Bunun da avantajı şudur: Türkiye’den katılmak isteyen birçok arkadaş derdini rahatça anlatabiliyor, manevi destek sağlayabiliyor. Şimdi artık aştık. Yani müzik yayını haftada dört tane olacak, ayriyeten yedi tane programımız geliyor. Bu ciddi bir rakamdır. Çünkü on kişi ile çalışıyoruz, buna hizmetlimiz dâhil. Teknik personelimiz beş kişi.

Bunların ne kadarı Türkmen?

Bir Türkmen kameramanımız var Erbil’li, gerisi hep Türkiyeli. Ben genellikle Kerküklü olduğum için diğer bölgelerden istiyorum. Artık bunu kırmaya çalışıyoruz. Çünkü bizim davamızı ufaltmamamız lazım. Davamız sadece Kerkük değil davamız Türkmenelidir. Aslında Kerkük dendiği zaman Türkmeneli bölgesini kapsıyor. Eskiden Osmanlının Musul ve Kerkük vilayeti vardı, Bağdat’a kadar uzanıyordu. Bakın ben Bağdat doğumluyum. Korkunç Türkmen nüfusu var. Musul’da Telafer’de çok Türkmen var, ama kayıtlarda Bağdat’la aynı sayıda çıkıyor. Bağdat’ta çok Türkmen var, ama asimile olmuş. Basra’da Türkmen yok mu? İnanılmaz Türkmen nüfusu var orada. Hatta benim soyadımı taşıyan Türkmen var. Babası subayken gitmiş, kalmış orada asimile olmuş. Bunları inkâr etmek mümkün değil. 2003’ten sonra aslında bizim politikamız sadece oraları izlemiş olsaydı inanılma bir nüfusumuz olacaktı. Kut-Aziziye bölgesinde Türkmen nüfusu kaybedildi. Hepsi Araplaşmış, ama özü Türk. Adam “ben Türküm” diyor ama konuşmuyor.

Geçen seçimlerde Kut’tan bine yakın Türkmen oyu alındı.

Bakın dikkatinizi çekiyorum biz yakın tarihte Kut bölgesine canlı yayın yaptık. Tamamen Türk bayrağıyla süslü bir mezarlık bulundu. Bizim kameramanların dikkatini çekti ve orayı çekmişler. Herkes canlı yayın sayesinde gördü. Biraz daha politikamız o tarafa dönük olsaydı çok iyi olurdu. Mala değil, insana yatırım yapmak gerekiyor. Biz zaten davayı Kerkük kelimesine sıkıştırdık kaldık. Bugün Kerkük’e 600.000’in üzerinde Kürt yerleştirildi. Bir de maalesef gençlere yatırım yapılmıyor. Bana söyleyin kaç kurumda kaç tane gencimiz var. Ortak çalışma çıkmamasının sebebi budur esasen. Kurumlar arasında sürekli görüşelim, bir şeyler yapalım sıkıntılarımızı paylaşalım, ne yapabiliriz bunlara bakalım.

Türkiye’deki Türkmen kuruluşlarıyla ilişkiniz nasıl? Ortak çalışmalarınız var mı?

Ben Başkanınız Hasan Beyle ilk görüştüğüm zaman “ben sizi ismen tanıyorum” dedim. Neden ismen tanıyayım. Bugün siz çok ciddi bir katkı sağlıyorsunuz bu davaya. Neden sizi yakından tanımayayım. En azından ayda bir kere toplanalım. Bizim sıkıntılarımız budur. Ben ORSAM’a kulaktan duyma bilgiyle kamera gönderiyorum. Ben kendimi zorla tanıttım. Kurumlar arasında mutlaka barış içerisinde olmalıyız. Eğer kurumlarda iç çatışma olursa bırakın ilerlemeyi davanın ismi bile kalmaz. Ben her kurumla yakın ilişki içerisindeyim. Ben doktora yaptığım halde herkese büyüğüm gözüyle bakarım ve ağabey diye hitap ederim. Çünkü bir şeyler öğrenmek zorundayım onlardan.

Ortak çalışmalarınız var mı?

Şimdi biz ORSAM’la bir çalışma düşünüyoruz. İnşallah Şubat ayında devreye girecek ortak bir siyasi program çıkartmak. Kültür Merkeziyle de Mustafa Ziya ile de iletişime geçtik. Öğrencilerin yapacağı bir tartışmalı program düşünüyoruz. Şu anda konuşma aşamasındayız. Fakat Hasan Beyle konseptini bile konuştuk. Biz ancak birbirimizle güçlü olabiliriz. Bugün ORSAM gibi bir kurumumuz varsa araştırma konusunda neden başka bir yerle iletişime geçeyim.

Peki Türkiye’deki Türkmenlere yönelik ne yapıyorsunuz? Onların sıkıntılarını çözebiliyor musunuz? Çünkü Türkiye’de ciddi oranda Türkmen var. Biraz bahsedebilir misiniz?

Aslında o kadar çok Türkmen var ki. Fakat birçoğu küsmüş vaziyette. Bunları kazanabilmeniz için mutlaka bu tür programlar yapılmalı. Biz bugün canlı yayınlarla bir ilke imza attık. Mesela benim tanımadığım üniversite hocaları kanalı sırf meraktan aradılar. Günaydın Türkmeneli’ye bir doktor çıkarıyoruz ya da bir uzman kişi arıyor. Mesela İzmirli doktor var. İbrahim Tuzlu. Ben tanımıyorum, aradı canlı yayına katıldı. “Programı hiç kaçırmıyorum” dedi. Tuzhurmatu’dan gelmiş yerleşmiş oraya ama adamı tanımıyoruz. Ankara’dan canlı yayın yapılması bu tarz katkılar sağlıyor. Biraz da küskünlük var Türkmenlerde falan kişi var ben gelmem oraya. Asıl sıkıntı budur. Biz bu zihniyeti aşmamız lazım.

Siz bir televizyoncu gözüyle Türkiye’deki Türkmenlerin sorunlarından, göç eden insanların sorunlarından bahsedebilir misiniz?

Aslında Türkmenler Türkiye’ye üçüncü bir ülkeye geçiş yapmak için gelmiyorlar. Türkiye’de yaşamak için buraya geliyorlar. Bu herkesin ve her görüşün anlaştığı nokta. Fakat soru şu 1997’lerde siyasetçilerimiz, önderlerimiz diyelim, bir karar almışlar ve devletle bunu paylaşmışlar. Türkiye’de hiçbir Türkmen ne oturma iznine sahip olur, ne vatandaş olabilir, ne de çalışma iznine sahip olabilir. Şimdi o kadar zor şartlar var ki orada sebep de şudur. Diyorlar ki Kerkük boşalması, Türkmenler mecbur kalsın sınır dışı olsun geri dönsün. Ama kendisi burada vatandaş olmuş, çalışıyor, durumu çok iyi.

Bunu yapan Türkmen siyasetçi mi?

Türkmen kanaat önderlerimiz. Bunu ben değişik kanallarda anlatıp rencide ettim, sitem ettim.

Kanıtınız var mı?

Bunun kanıtı şudur, şu an gidin BM’ye üçüncü ülkeye gidebilmeniz için yurt dışına iltica hakkı talep edin. Benim annem Saddam gittikten sonra böyle bir girişimde bulundu. Amerika’ya gitme hakkını kazandı, fakat gidemedi. Sebebi ne biliyor musunuz? Türkmen olması. Aynen böyle dendi, siz kendinizi Kürt ya da Arap yazdırın Amerika’ya gidin. Kanıtlayın, sahte olsa dahi notere götürün, böyle bir şeyi kanıtlayın. Yapmadık. Bunu BM yaptı, bu kanıtlı. Buna benzer elli tane olay var. Bu BM’de bile paylaşılmış bırakın Türkiye’yi. Neden? Siz Türksünüz. Ne BM’deki haklara sahip olabildik, ne de Türkiye’de bizimkiler yaşayabildi. Hala birçok Türkmen kaçak yolla burada duruyor, onun bunun belgesiyle kaçak yolla geçinmeye çalışıyor. Mecburen ne yapmaya çalıştı Türkmenler, kaçak yolla üçüncü ülkeye çıkmaya çalıştı. Malumunuz işte İpsala’dan, Edirne’den kaçıyor, oradan Yunanistan’a. Benim amcamın oğlu İpsala’da öldü, üç kız çocuğu babasıydı. Şu an üç kız da yetim Kerkük’te. Sebebi sırf bu kanaat önderleri imza atmış, burada oturma izni verilmesin, burada kalınmasın, Kerkük boşalması diye.

Şöyle de yapılabilirdi, Kerkük'ten insanlar kaçtı, Avrupa'ya gitti. Türkiye'de kalmış olsaydı Türkmenler buradan rahatça dönebiliyordu. Çünkü arabasına biniyor, sekiz saatte sınıra gidiyor. Şu an uçakla bir saate düştü, Ankara'dan. Ama öbür türlü sen bizim adamımızı Avustralya'ya yolladın, Kanada'ya yolladın, Amerika'ya yolladın. Çağır çağırabilirsen bakim. Çağırımıyorsun, Türkmenleri sen kaybettin bu şekilde. Bu olayların içerisinde kim varsa ben şahsen hakkımı helal etmeyeceğim Türkmen olarak. Çünkü oradaki Türkmenleri sen getiremiyorsun. Buraya babasını getirsen bile çocuğunu getiremiyorsun, mümkün değil. Adam Amerika'da doğdu, çok nadir işte Sadun Köprülü gibi orada doğdu, ama bıraktı geldi. Geçici bir şekilde çalışma hakkı, oturma hakkı tanınsaydı burada ya da "vatandaş olmayacak" diye not düş altına. O zaman Irak'la bağlantısını koparmazdı, orada iş kurmaya çalışırdı. Çünkü bilinçaltına vatandaş olamayacağı yerleşirdi. Ama sen böyle bir şeye müsaade etmedin. Bu gerçek, fakat kimse üstüne almıyor. Dilerim Allah er geç cezalarını verecek, hiç acımiyorum. Çünkü benim amcamın oğlu orada suda boğuldu kaçarken.

Bu uluslar arası kuruluşların raporlarında da geçiyor zaten. Mesela bir Türkmen'e yer vermiş nasıl ve nereden geçtiklerini anlatıyor, yüzerek boğulma tehlikesi atlattığını yazıyor.

İşte amcamın oğlu boğuldu öldü İsmail.

Bir tekne faciasında.

Ben o tekneye binecektim işte. Bir olaydan dolayı binemedim param yetmedi. Ondan sonra ikamet verildi biliyor musunuz? Böyle bir şey olamaz. Bir insan canına kıyıp böyle bir tekneye binebiliyorsa o zaman o işin vahametine bakın. Ben üç kere İpsala'yı geçtim bir vatandaş olarak. Üç sefer Atina'ya gittim, geldim. Bu işin sebeplerinden biri de benim yakınım, yani ben bildiğim için söylüyorum.

Vatandaşlığı ne zaman aldınız?

Yeni aldım, bir sene kadar oldu. Ben vatandaşlığı 1998'de alacaktım, böyle bir müdahale yüzünden alamadım. Ben de kızdım o zaman "kacacağım" dedim.

Bölgeyle ilişkileriniz yakın düzeyde her halde.

Biz esasen bölgeyle koordinatlığı sağlıyoruz. Bugün ortak yapım çok var. Mesela İbrahim Caferi buraya geldiğinde canlı yayını ilk biz aldık. Biz bir ilki gerçekleştirdik, orada televizyon müdürü soru sordu, Caferi cevap verdi. İlkleri yapmak güzel şeyler. Yani canlı yayın aracı sadece burada durmuyor, görevini yerine getiriyor artık. Bölgeyle sürekli temas içindeyiz.

Peki bölgeden göç durumu nasıl devam ediyor mu hala?

Burada yaşayan insanlar oradakileri bilinçlendirdi artık. Mesela ben şimdi ağabeyimi kessem de gelmez. Şu anda aldığı rakam 1000 dolar civarında. Burada bu rakamla geçinemeyebilirsiniz, ama orada bu rakam çok iyi. Yemek karnen var, çalışmasan bile geliyor yemeğin. Eğer kiran yoksa yani evin varsa orada çok rahat bir şekilde geçirsin. 300 dolar maaş alsan bile geçirsin. Artık kimse 600 dolardan az maaş almıyor, emekliler dâhil. Bunlar çok önemli hadiseler. Fakir bir ülke değil orası, çok zengin bir ülke. Yani kaçmasının sebebi de, bugün sizin çocuğunuz ya Saddam öldürecek ya da savaşta ölecek. Bunlardan dolayı sizde kaçırmak zorunda kalırsınız, bizim de ailemiz bu şekilde gönderdi bizi. Yoksa "git Türkiye'de eğlen keyfine bak" demedi. O dönemde gelmiş olan Türkmenler iyi bir okul kazanmadığı için oradan buraya gelmişler. Bunu ispatlamaya da hazırım. Benim kuzenlerim dâhil orada düz liseyi kazanamadılar, geldiler buraya tıpta okudular. Bak bunu da cesaretle söyleyeyim. Bunda hiç kimse bana kızmasın. Musul'da, Bağdat'ta İngilizce eğitim verilirdi, hocaların hepsi yabancıydı. Orada okuyamıyorlar, buraya geliyorlar. Burada malumunuz yabancı öğrencilerin kazanması çok kolay. Geliyor, birkaç şey yapıp tıpa giriyorlar. Benim eşim öğretmen burada. Burada çok çalıştı öğretmen olana kadar ama bizimkiler geliyor, beğenmiyor öğretmenliği. Bunları kimse konuşmak istemiyor, çünkü bir yerden dokunuyor ona.

Biz size çalışmalarınız da başarılar diliyoruz.

E. ÖĞRETMENLER

1. IRAKLI TÜRKMEN ÖĞRETMEN RÖPORTAJLARI-1

9 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle bize kendinizi tanıtır mısınız?

Metin Beyatlı: Diyalâ'da Irak Türkmen Cephesi Eğitim Sorumlusuyum. Eğitim fakültesi mezunuyum. 1972'de Karatepe'de doğdum. 1995'ten bu yana Karatepe'de devlet memuru olarak öğretmenlik yapıyorum. Diyalâ'da Türkçe eğitim veren 6 okulumuz bulunmaktadır. Anaokulunda tam Türkçe eğitim vermektedir.

Haydar Ali Şeyh: 1970 doğumluyum. Hukuk Fakültesi mezunuyum. Aynı zamanda Sad El-Afra Gazetesi'nin başyazarıyım. 2 senedir de öğretmenlik yapıyorum. Lise'de Türkçe öğretmeniyim.

Muhammed Abdurrahman Efendioğlu:

1967'de Telafer'de doğdum. 1992'de öğretmen oldum. 2 senedir de Türkmen Eğitim Müfettişiyim. Musul Eğitim Müdürlüğünde çalışıyorum. Musul ve çevresinde Türkçe eğitim alan 180'e yakın okul var. Bu okullarda haftada 2 ders Türkçe veriliyor.

Bize biraz Türkçe eğitiminde bahsedebilir misiniz? Türkçe eğitimi ne durumda?

Metin Beyatlı: Bizim Diyalâ'da 5 tane ilkokulumuz var. Bu sene 6. sınıf derslere başlayacak. Türkmençe kitap eksikimiz vardı. Ancak Tazehurmatu'da Fuzuli Matbaasının açılmasının ardından bu sorunumuz kalmayacak. Bizim en büyük sorunumuz öğretmenlerin atamasının yapılmaması. Bu nedenle Türkçe eğitimi vermek için sözleşmeli öğretmenlerimizi var ve bu öğretmenlerin parasını Irak Türkmen Cephesi veriyor. Ancak bu da çok az. 120 dolar. Kadrolu Türkçe öğretmenimiz yok. Diyalâ'da bu anlam-

da problem çok. Bu öğretmenler için geçen sene Karatepe'de kurslar açtık. Ancak yeterli olmadı. Bu nedenle bu sene Türkiye'de açılan kurs çok faydalı oldu. Diyalâ'dan 7 öğretmen geldik. Burada çok önemli tecrübeler elde ettik. Yöntemlerimizi, metotlarımızı geliştirdik. İnşallah öğrencilerimiz bu sene bizden daha iyi faydalanabi-

lecekler.

Peki Telafer'deki durum nasıl?

Haydar Ali Şeyh: Ben öncelikle Türkiye'ye bu kursu açtığı ve bizi kabul ettiği için teşekkür ediyorum. Biliyorsunuz her şeyin başı eğitimidir. Telafer'de çok sorunumuz var. Telafer'de esas Türkçe okul yok. 130 okulda sadece haftada 2 saat Türkçe dersi veriliyor. Ama bütün çocuklarımız Türkçe harfleri çok iyi biliyorlar. Özellikle Türkçe uydu kanalları bu anlamda çok etkili oluyor. İnşallah biz de aldığımız dersleri en iyi şekilde onlara aktarmaya çalışacağız. Sadece öğrencilerimize değil, Türkiye'ye gelme imkanı bulamayan arkadaşlarımızla da bilgilerimizi paylaşacağız.

Musul'daki Türkçe eğitimi ne durumda? Türkçe eğitiminin seviyesi gerçekte yeterli mi?

Muhammed Abdurrahman Efendioğlu: Musul'da genel olarak 180 okul var. Sadece Telafer'de Türkçe eğitim veren 130'a yakın okulumuz var. Ayrıca İyaziye, Muhallebiye'de de Türkçe eğitim veren okullarımız bulunuyor. Bir de Sincar'a bağlı Türkçe eğitim veren 10 okulumuz var. Buradaki problemlerden biraz bahsetmek lazım. Özellikle en büyük sorun dilin tam bilinmemesi. Çünkü kim ne öğrendiyse kendi çabasıyla öğrendi. Ya ailesinde aldığı ya da ken-

di çabasıyla öğrendiklerini uyguluyor. Çünkü 2003'e kadar Irak'ta Türkçe eğitimi yoktu. Bu öğretmenler üniversiteyi de Arapça okudular. Ama 2003'ten sonra durum biraz değişti. Ben 2004'te Türkiye'ye geldim ve 55 gün kurs gördüm. Irak'a döndükten sonra orada da kurslar açtık. Çünkü insanlar Latin alfabesini çok iyi bilmiyorlardı. Ama şimdi durum değişti. Şimdi daha iyi. Diğer bir sorun da kitap meselesi. Biz bugüne kadar çok sıkıntı çektik. Kitap eksliğimiz çok fazlaydı. Öğrencilerin birinde varken diğerinde yoktu. Bir kitaptan 4-5 çocuk çalışıyordu. Ama şimdi bu sorunda inşallah çözülecek. Diğer bir sorunumuzda eğitim araçlarının eksikliği. Tablolar, panolar, fişler eksik.

Öğretmenlerin Türkçe eğitim seviyesi nasıl?

Muhammed Abdurrahman Efendioğlu: Bakan biz burada 40 gün eğitim alıyoruz. Az bir zaman değil. Bizim gibi anadili Türkçe olan biri için hiç az değil. Burada öğretmenler kurslar alıyorlar. O nedenle eskiye nazaran durum daha iyi. Biz sıfırdan başladık.

Öğrencilerin durumu nasıl? Bölgeden bölgeye farklılık gösteriyor mu?

Muhammed Abdurrahman Efendioğlu: Sadece bölgeden bölgeye değil, okuldan okula, hatta evden eve bile farklı. Ailelerin de Türkçe bilgisi farklı. Mesela bir öğretmen bir ödev vermişse bazı çocuklar bunu yapamıyor. Çünkü aileleri de yeteri kadar Türkçe bilmiyor. Tamam bizim ana dilimiz Türkçe. Ama bazı kelimeler farklı geliyor. Bu insanlar hiç Türkçe gramer görmemişler. O yüzden biraz zorlanıyorlar. Ama düzelecek.

Haydar Ali Şeyh: Telafer'deki durum da çok değişik. Öğrenciler arasında farklılık tabii ki görülüyor. Ama son sene çok gelişme kat ettik. Özellikle kitap sıkıntısının giderilmesi çok etkili oldu.

Metin Beyatlı: Diyalâ'daki öğrenciler vasat seviyede. Çünkü Diyalâ'da öğretmen eksliğimiz var. Diyalâ'da sözleşmeli öğretmenlerimiz var.

Ama bunların derslere katılması gecikiyor. Kadrolu öğretmenler Eylül ayının ilk günü derse başlarken, sözleşmeli öğretmenlerin izinleri ancak Ekim ayında çıkıyor. Bu da dersler de gecikmeye yol açıyor ve öğretmenler bazı yerleri hızlı geçmek zorunda kalıyor. Bu sene öğretmenlerimiz Türkiye'ye kursa geldiler. Bu onlar için büyük bir aşama demek.

Irak Hükümeti Türkçe eğitime yeterli katkı sağlıyor mu? Gereken önemi gösteriyor mu?

Metin Beyatlı: Bence kesinlikle göstermiyor. Çünkü Irak hükümeti Türkçe eğitime gereken önemi verseydi, Bağdat'ta Eğitim Bakanlığında Türkçe bölümünü ayırırdı. Türkçe diğer diller bölümüyle birlikte ve başında Kürt olan bir genel müdür var. Bizim en büyük problemimiz de zaten bu. Eğitim Bakanlığında Türkçe eğitim için bir genel müdürümüz yok. Bizim genel müdürümüz olsa hiçbir problemimiz kalmaz ve taleplerimizi ona iletebiliriz. Biz Karatepe, Mendeli, Kazaniye, Aştöken, Hanekin, Kızlarbat gibi Türkmen yerleşimlerinde Türkçe sınıflar açmak istiyoruz. Ama bir müdürümüz olmadığı için bunları yapamıyoruz.

Muhammed Abdurrahman Efendioğlu: Musul'da bizim durumumuz Diyalâ'dan farklı. Musul'da 150'ye yakın öğretmen, devletin kadrolu memuru olarak atanmıştır. 120 civarında da sözleşmeli öğretmenimiz var. Bir de Musul Eğitim Dairesinde Türkmenlerin sözü geçiyor. Ama bizim sıkıntılarımız bugün değil, 1920'den bugüne kadar devam ediyor. Saddam da baskı yaptı daha öncekiler de şimdikiler de. Ama Türkmenler kendilerini ispat ettiler. Türkmenler Irak'a bağlıdır ve parçalanmasını istemiyor. Türkmenler bu yüzden zayıflatılıyor. Türkmenler diğer milletler gibi değildir. Tek parçadır. O yüzden Türkmenleri rahat bırakmıyorlar. Ama yabancı devletler Irak'ı parçalamak istiyor. Önümüzdeki günlerde yapılacak sayım bu yüzden çok önemli. Biz sayıma hazırlanıyoruz ve bunu hakla anlatıyoruz. Sayım bizim varlığımızın ispatıdır. Biz kendimizi ispat etmezsek, hiçbirşey elde edemeyiz.

Peki Telafer'in duvarla ikiye ayrılması gibi söylentiler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Muhammed Abdurrahman Efendioğlu: Bu şimdi söylenen bir şey değil. Eskiden beri var. Ama bu Telafer için uygulanabilir değil. Bunu kimse kabul etmez, etmiyor da. Ama Telafer'de bazı yabancı eller var ve Telafer'i bozmak istiyorlar. Ama Telafer buna karşı çıkıyor ve bu karşı çıkış devam edecek.

Haydar Ali Şeyh: Ben Telaferli olarak söylüyorum. Bize karşı çok oyunlar oynandı. Telafer'i parçalamak, ikiye bölmek için her şeyi yaptılar. Ama bunu başaramadılar. Şimdi de yeni bunu çıkarttılar. Ama bunda da başarılı olamayacaklar. Amaç Telafer'in Türkmen yapısının parçalanmasıdır. Şii-Sünni meselesi sorun değil. Telaferli Türkmenler ne şekilde parçalanabilir onu düşünüyorlar ama bunu yapamazlar. Neden başka bölgelerin üzerine gitmiyorlar da Telafer'le uğraşıyorlar. Çünkü Telafer'in özelliği var. Telafer'in tamamı Türkmen. Bu yüzden ya-

bancı eller Telafer'i parçalamak istiyor. Biz buna izin vermiyoruz.

Türkiye'den beklentiniz nelerdir?

Haydar Ali Şeyh: Biz her zaman Türkiye'den destek bekliyoruz. Sadece bize değil, Türkiye herkesi destekliyor. Biz Telaferlilere de daha fazla yardım etti. 2005'te Telaferliler göç ettiğinde Türkiye'nin büyük yardımı oldu. Belki de bu yardımlar olmasaydı Telafer'de çok daha kötü şeyler olabilirdi.

Muhammed Abdurrahman Efendioğlu: Ben cevap vermek istemiyorum.

Metin Beyatlı: Türkiye herkesi destekliyor. Ama biz Türkmenler olarak biraz daha fazla destek istiyoruz.

Bizimle görüşlerinizi paylaştığınız için size teşekkür ederiz.

2. IRAKLI TÜRKMEN ÖĞRETMEN RÖPORTAJLARI – 2

26 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle Hepiniz Türkiye'ye hoş geldiniz. Sizleri biraz tanıyabilir miyiz?

Hamit Hasan: Ben Hamit Hasan. Musul'dan geliyorum. 15 yıldır öğretmenlik yapıyorum. Eğitim Fakültesinden mezunum. Önceden Fizik öğretmeni idim. 2004'te verilen kursa katıldıktan sonra Türkçe öğretmenliği yapmaya başladım. Ortaokulda öğretmenlik yapıyorum.

Hikmet Osman: 4 yıldır ilkokul öğretmenliği yapıyorum. Enstitü mezunuyum. Telafer'den geldim.

Muhammet Hammu: Ben Muhammet Hammu. 4 yıldır ilkokul öğretmeniyim. Spor Fakül-

tesinden mezun oldum.

Azim Şaabat: 4 senedir öğretmenim. Musul'da ortaokuldayım. Enstitü mezunuyum.

Türkçe eğitiminin Irak'taki aşamaları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Ne gibi süreçler yaşandı?

Hamit Hasan: 1970'lerde Türkmenlere bir hak verdiler ve o zaman Türkçe okutulmaya başlandı. Kardeşlik Ocağı'nda dersler verildi. Daha sonra yasaklandı. 2004'ten sonra hakkımız verildi. Ve Türkmenlerin yaşadığı yerlerde Türkçe okutulmaya yeniden başlandı. Örneğin ben Musul'da Reşidiye'de Türkçe öğretmeniyim.

Okullar ne durumda? Ne gibi eksiklikler var?

Hikmet Osman: Arapça müfredat var ama Türkçe müfredat yok. Biz önümüzdeki sene öğrencilere ne okutacağımızı bilmiyoruz.

Azim Şaabat: Bu da bizi en çok zorlayan konulardan biri. Öğrencileri bırakın öğretmenlerin bile kitabı yok.

Hamit Hasan: Ben 5. sınıfı okuturken sadece benim kitabım vardı. Öğrencilerin hiçbirinin kitabı yoktu.

Türkmen öğrencilerin Türkçe seviyeleri ne durumda?

Muhammet Hammu: Şu an çok iyi değil. Fakat böyle şeyler yavaş yavaş olur. Bazı yerlerde Türkçe konuşmak bile yasaktı. Şimdi Türkçe dersi veriyoruz. Öğrencilerin konuşma düzeyleri iyi. Zamanla okuma ve yazma seviyeleri de yükselecektir.

Öğrencilerin ne gibi sıkıntıları var? Ne tür zorluklarla karşılaşılıyorlar?

Hikmet Osman: Telafer'de tüm öğrenciler Türk. Fakat bizim öğrencilerimizin arasında Kürt ve Arap da var. O öğrenciler de derse giriyorlar. Ve bu da bize biraz zorluk yaşıyor. Bazı Arap çocuklarımızın aileleri Türkçe öğrenmesini istemiyorlar.

Azim Şaabat: Bazı Türkmen öğrencilerin de aileleri Türkçeyi bilmiyorlar. Evde Türkçe konuşulmaması da Türkçeyi öğrenmelerinde zorluk

yaratıyor. Bazıları konuşmayı biliyor, yazmayı bilmiyor.

Peki, Türkmen kuruluşlar, Türkmen okullarına ilgi gösteriyorlar mı? Yeterli desteği sağlıyorlar mı?

Hamit Hasan: Sadece Irak Türkmen Cephesi (ITC) yardımcı oluyor. Ama o da yeterli değil. Çok fazla eksikimiz var çünkü.

Son olarak Türkiye'den beklentileriniz neler?

Hikmet Osman: Bu kursun süresi çok azdı. Tekrarının yapılmasını istiyoruz.

Hamit Hasan: Eskiden bizim maaşımızı ITC veriyordu. Yaklaşık 3 yıl kadar ITC'den aldık maaşımızı. Şimdi bazı öğretmenlerin maaşlarını ITC, bazılarını Irak hükümeti veriyor. Ellerinden gelen bu. Fakat aldığımız maaş çok az.

Muhammet Hammu: Bizi buraya getirip, ders almamızı sağladıkları için teşekkür ederiz. Ümit ediyoruzki bu eğitimler hep devam eder. Çünkü biz burada ne öğrenirsek, öğrencilerimize de onu öğretiyoruz.

Azim Şaabat: Her öğretmenimizin söylediği gibi kitap sorununa çözüm istiyoruz.

Vakit ayırıp sorularımızı cevaplandığınız için çok teşekkür ederiz.

3. IRAKLI TÜRKMEN ÖĞRETMEN RÖPORTAJLARI – 3

26 AĞUSTOS 2010

Öncelikle Hepiniz Türkiye'ye hoş geldiniz. Sizleri biraz tanıyabilir miyiz?

Casım Mehmet Emin: Adım Casım Mehmet. 39 yaşındayım. Enstitü mezunuyum. İlkokul öğretmeniyim.

İmet Mustafa: 42 yaşındayım. Lise öğretmeniyim. Edebiyat mezunum.

Türkçe eğitiminin Irak'taki aşamaları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Ne gibi süreçler yaşandı?

Casım Mehmet Emin: 2004'te Türkiye'den 7 öğretmen geldi. Ve bize 2 ay süreyle kurs verdiler. Daha sonra biz öğretmenlik yapmaya ve Türkçe öğretmeye başladık.

İmet Mustafa: Ben de 2005 yılında verilen kursa katıldım. Bu kursları her sene düzenliyorlar. **Okullar ne durumda? Ne gibi eksiklikler var?**

Casım Mehmet Emin: Okullarda ders saatimiz az. Haftada 2 saat Türkçe dersi için ayrılmış durumda. Bu biraz sıkıntı yaratıyor.

Türkmen öğrencilerin Türkçe seviyeleri ne durumda?

İmet Mustafa: Konuşma durumları iyi. Fakat yazma ve okumada sıkıntı yaşıyorlar.

Öğrencilerin ne gibi sıkıntıları var? Ne tür zorluklarla karşılaşılıyorlar?

Casım Mehmet Emin: Kitaplarda eksikler çok. Bize ilk sene kitap gönderdiler daha sonra 3 sene boyunca kitap vermediler.

Peki, Türkmen kuruluşlar, Türkmen okullarına ilgi gösteriyorlar mı? Yeterli desteği sağlıyorlar mı?

İmet Mustafa: Irak Türkmen Cephesi'nin dışında destekte bulunan bazı kurumlar var, ama çok az. Genellikle ITC yardımcı oluyor. Biz önümüzdeki sene Telafer'de bir esas okul açacağız. ITC ve öğretmenler ortak çalışıyor bu proje için. İlkokuldan başlayacak eğitim. Şu an 50'den fazla öğrenci kaydı yapıldı. Bir bina alındı ve çalışacak öğretmenler belli oldu, eski öğretmenler alınacak. Tüm dersler Türkçe okutulacak.

Irak Hükümeti sizi destekliyor mu?

Casım Mehmet Emin: Eskiden hiçbir şey yapılmıyordu, şimdi en azından haftada 2 saatte olsa Türkçe dersi verdiler bize.

Son olarak Türkiye'den beklentileriniz neler?

İmet Mustafa: Bizim Türkçemizi geliştirmeye ihtiyacımız var. Ortaokula gelen öğrencilere tarih dersini, coğrafya dersini Türkçe nasıl okutacağımızı bilemiyoruz. Bu konuda çok sıkıntı yaşanacak. Bu kursların devam ettirilmesi gerekiyor. Ve bu kursun süresi de yeterli değil.

Casım Mehmet Emin: Bizim için yazmak konuşmaktan önemlidir. Çocuklarımızın Türkçe yazmayı öğrenmesi lazım. Bunun için kitap sorununu aşmamız lazım.

Vakit ayırıp sorularımızı cevaplandırduğunuz için çok teşekkür ederiz.

4. IRAKLI TÜRKMEN ÖĞRETMEN RÖPORTAJLARI – 4

26 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle Hepiniz Türkiye'ye hoş geldiniz. Sizleri biraz tanıyabilir miyiz?

Hişam Ali: Ben Hişam Ali. Enstitü mezunuyum. 3 yıldır ilkokulda öğretmenlik yapıyorum.

Vacide Musa: Hoş bulduk. Ben Vacide Musa. Enstitü mezunuyum. 1 yıldır ilkokul öğretmenliği yapıyorum.

Selma Hasan: Selma Hasan. 2 yıldır ilkokul

öğretmenliği yapıyorum. Eğitim Fakültesi Biyoloji Bölümü mezunuyum.

Mahmut Hüseyin Efendioğlu: Ben Mahmut Hüseyin Efendioğlu. 2008'den beri ilkokul öğretmenliği yapıyorum. Arap Dil Bilgisi ve Edebiyatı Bölümü'nden mezunum.

Ömer Cümejr: Ben Ömer Cümejr. 1 yıldır ilkokul öğretmeniyim. Eğitim Fakültesi mezunuyum.

Muhammet Abbas: Adım Muhammet Abbas. 2006'dan bu yana lisede öğretmenlik yapıyorum. Enstitü mezunuyum.

Türkçe eğitiminin Irak'taki aşamaları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Ne gibi süreçler yaşandı?

Muhammet Abbas: İşgalden sonra bir madde koydular. Hangi bölgede Türkmen varsa o bölgede Türkçe dersi verilir diye. O zaman başladı derslerimiz. Daha önce her şey yasaktı. Türk manasını veren isimler bile yasaktı.

Okullar ne durumda? Ne gibi eksiklikler var?

Hişam Ali: Kitap sayımız az.

Türkmen öğrencilerin Türkçe seviyeleri ne durumda?

Mahmut Hüseyin Efendioğlu: Benim öğrencilerimin durumu gayet iyi. İlkokul öğrencilerinin anlama durumu liseye göre daha kolay.

Hişam Ali: Telafer bölgesinde genelde Türkçe konuşma iyi. Fakat yazma konusunda sorun çekiyorlar.

Öğrencilerin ne gibi sıkıntıları var? Ne tür zorluklarla karşılaşıyorlar?

Ömer Cümeyr: Ders sayımız az maalesef. Ve kitaplarımız yetersiz. Bazı kitaplar yılın ortasında elimize ulaşıyor. Bazı bölgelerde Türkmenlerin sayısı %10 olduğu için öğrencilerimiz bu dersi alamıyorlar.

Mahmut Hüseyin Efendioğlu: Bizim 1., 2., 3., ve 4. sınıflarımızın tüm Türkçe dersler aynı kitapta veriliyor. Tüm sınıfların müfredatı tek kitapta toplanmış. Bu da çok büyük bir sorun.

Selma Hasan: Bu durum ortaokullar için de aynı. Tüm ortaokul Türkçe dersleri tek bir kitapta toplanmış.

Peki, Türkmen kuruluşlar, Türkmen okullarına ilgi gösteriyorlar mı? Yeterli desteği sağlıyorlar mı?

Vacide Musa: Sadece Irak Türkmen Cephesi yardımcı oluyor bize.

Irak Hükümeti destekliyor mu sizi?

Vacide Musa: Hiçbir yardımları yok.

Son olarak Türkiye'den beklentileriniz neler?

Mahmut Hüseyin Efendioğlu: Öncelikle kitap eksiklerimizin tamamlanmasını istiyoruz. Ve bu tür kursların devamlılığı çok önemli. Sadece öğrenciler için değil, öğretmenler için, bizim için de dilbilgisi kitapları gönderilmeli.

Mahmut Hüseyin Efendioğlu: ITC yeni bir matbaa açtı. Bu sayede kitap sorunumuz belki biraz çözülebilir. Bir de bu kursun süresi çok kısa. Daha uzun sürerse daha verimli olur.

Vakit ayırıp sorularımızı cevaplandığınız için çok teşekkür ederiz.

5. IRAKLI TÜRKMEN ÖĞRETMEN RÖPORTAJLARI – 5

26 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle Hepiniz Türkiye'ye hoş geldiniz. Sizleri biraz tanıyabilir miyiz?

Ziya Yusuf: Adım Ziya Yusuf. 4 yıldır ilkökul öğretmenliği yapıyorum. Enstitü mezunuyum.

Yunus Elyaf: Ben Yunus Elyaf. 5 yıldır ortaokul öğretmeniyim. Spor Fakültesi mezunuyum.

Abdurrahman Muhammet: Abdurrahman Muhammet. İdare Müfettişiyim. Eğitim Fakültesi'nde İngilizce bölümü bitirdim. Arapça müfettişliği yapıyorum.

Türkçe eğitiminin Irak'taki aşamaları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Ne gibi süreçler yaşandı?

Ziya Yusuf: Bizim okulda 4 yıldır Türkçe eğitimi veriliyor. İlk yıllar bu eğitimi vermek çok daha zordu. Böyle kurslar almamıştık. Ama daha sonradan biz de eğitim almaya başladık. Bazı kurslar verildi. Şimdi ise Türkiye'ye geldik ve burada kurs alıyoruz. Bu kurs bizim için çok çok önemli bir kurstur.

Okullar ne durumda? Ne gibi eksiklikler var?

Yunus Elyaf: Çok eksiklerimiz var. Sıralar yok, elektrik yok. Ders işleyebilmemiz için malzemelerimiz eksik. Okullarda sularımız akıyor.

Abdurrahman Muhammet: En önemli eksiklerimiz kitap. Dört öğrenciye bir kitap düşüyor.

Türkmen öğrencilerin Türkçe seviyeleri ne durumda?

Yunus Elyaf: Benim öğrencilerim yazmayı biliyorlar ama konuşmaları Arapça'ya kayıyor. Ders saati az olduğu için Türkçe'yi tam olarak oturtamıyoruz. Ve genellikle bir saatlik dersimizi başka dersler için alıyorlar. Bizim dersimize önemsiz gözüyle bakıp matematik, fizik, kimya gibi dersleri yapıyorlar.

Peki, Türkmen kuruluşlar, Türkmen okullarına ilgi gösteriyorlar mı? Yeterli desteği sağlıyorlar mı?

Ziya Yusuf: Sadece Irak Türkmen Cephesi'nden yardım görüyoruz.

Irak Hükümeti sizi destekliyor mu?

Ziya Yusuf: Bize hiçbir destekleri olmuyor.

Son olarak Türkiye'den beklentileriniz neler?

Ziya Yusuf: Türkiye'den yardım ve destek bekliyoruz. Bize kitap gönderebilirler.

Yunus Elyaf: Bu dili yaşatmak için böyle kurslar açılmalı. Bazılarının Türkiye'ye gelme imkanı olmuyor. Irak'ta yapılmalı kurslar. Telafer'de, Musul'da, Kerkük'te kurslar açılabilir. Bazı öğrencilerimizin aileleri Türkçe konuşmayı, okumayı bilmiyor. Bazen ödev veriyoruz. Öğrencilerimizin babaları "gelip biz okuyamadık, ödev ne?" diyorlar. Bu da bizi çok zorluyor.

Vakit ayırıp sorularımızı cevaplandığınız için çok teşekkür ederiz.

6. IRAKLI TÜRKMEN ÖĞRETMEN RÖPORTAJLARI – 6

26 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle Hepiniz Türkiye'ye hoş geldiniz. Sizleri biraz tanıyabilir miyiz?

İman Cercis: Ben İman Cercis. 27 yaşındayım. Bilgisayar bölümünden mezunum. 3 yıldır anaokulu öğretmenliği yapıyorum.

Türkmen öğrencilerin Türkçe seviyeleri ne durumda?

İman Cercis: Çok iyi.

Rava Hamrusabi: Türkçeyi çok seviyor öğrencilerimiz ve Türkçeyi çok güzel konuşuyorlar.

Rava Hamrusabi: Adım Rava Hamrusabi. 29 yaşındayım. Muhasebe bölümü mezunuyum. 3 yıldır lisede Türkçe öğretmenliği yapıyorum.

Türkçe eğitiminin Irak'taki aşamaları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Ne gibi süreçler yaşandı?

İman Cercis: Saddam dönemi Türkçe yasaktı. Ama 2003'ten sonra bir dersimiz oldu. Kitabımız oldu. Telafer'de Türkiye'den hocalar bize kurs verdiler.

Rava Hamrusabi: 2003'ten sonra Irak Türkmen Cephesi aracılığı ile Türkiye'den Telafer'e Türkçe öğretmenleri gelip, bize kurs verdiler. Yaklaşık 40 öğretmen ve müfettiş gitti. Tüm Türkmeneli bölgesinde verildi bu kurs. Kerkük'te, Diyala'da, Musul'da. Milli Eğitim Bakanlığının desteği ile yeni öğretmenler yetiştirildi.

Bu kurslara kaç öğretmen adayı katıldı?

Rava Hamrusabi: 400-500 öğretmen bu kurs sayesinde "sözleşmeli öğretmen" unvanını alıp öğretmen oldular. Daha sonra da kadrolaştılar.

Bulduğunuz vilayette kaç tane Türkçe eğitim veren okul var?

İman Cercis: İki tane. Bizim Telafer'de 350 bin nüfusumuz var. Çok az bir okul sayısı bu.

Okullar ne durumda? Ne gibi eksiklikler var?

İman Cercis: Kitap sıkıntımız çok fazla.

Rava Hamrusabi: Diğer tüm okullar gibi bizim de kitap sıkıntımız var.

Peki, Türkmen kuruluşlar, Türkmen okullarına ilgi gösteriyorlar mı? Bildiğim kadarıyla ITC Telafer'de, 2 ay içinde bir anaokulu açacakmış. ITC'nin dışında sizi destekleyen herhangi bir kurum var mı?

İman Cercis: ITC bizim her şeyimizi destekliyor. Ama ITC dışında başka hiçbir kurumdan destek alamıyoruz.

Rava Hamrusabi: Sadece ITC destek veriyor bize.

Irak'taki yayınlar hakkında bilginiz var mı? Takip edebiliyor musunuz?

Rava Hamrusabi: Evet. Telafer'de Afra Gazetesi var, Bayrak Dergisi var. Bu gazete ve dergi hem Arapça hem Türkçe basılıyor, yarı yarıya.

Son olarak Türkiye'den beklentileriniz neler?

İman Cercis: Daha fazla destek istiyoruz. Keşke tüm Musul Şehri Türkiye olsa.

Rava Hamrusabi: Çok şey istiyoruz. Biz Telaferli bayanlar olarak bir halı atölyesi kurulmasını istiyoruz. Ya da dikimevleri açılmasını. İşsizler için meslek edindirme kursları, okuma yazma bilmeyen kadınlar için okuma yazma kursları istiyoruz.

Vakit ayırıp sorularımızı cevaplandırduğunuz için çok teşekkür ederiz.

7. IRAKLI TÜRKMEN ÖĞRETMEN RÖPORTAJLARI – 7

26 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle hepiniz Türkiye'ye hoş geldiniz. Sizi biraz tanıyabilir miyiz?

Ali Viret: 3 senedir ilköğretim öğretmeni yapıyorum. Enstitü mezunuyum.

Ali Yunus Kaplan: Ben Ali Yunus. Edebiyat Fakültesinden mezunum. İlköğretim öğretmeni.

Talip Haydar: Talip Haydar. İktisat Fakültesinden mezunum. Lise öğretmeni.

Türkçe eğitiminin Irak'taki aşamaları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Ne gibi süreçler yaşandı?

Ali Viret: Türkçe eğitim 2003'ten sonra başladı. Bulduğunuz vilayette kaç tane Türkçe eğitim veren okul var?

Ali Viret: Tüm okullarda Türkçe dersi veriliyor.

Okullar ne durumda? Ne gibi eksiklikler var?

Ali Viret: Kitap sıkıntısı yaşıyoruz. Kelime fişleri, heceleme fişlerimiz yok. Haftada 2. saat yetersiz.

Türkmen öğrencilerin Türkçe seviyeleri ne durumda?

Talip Haydar: Ders saati çok az olduğu için istenilen bilgiler verilemiyor. Hızlı bir ilerleme kaydedemiyoruz.

Öğrencilerin ne gibi sıkıntıları var? Ne tür zorluklarla karşılaşılıyorlar?

Ali Yunus Kaplan: Okullar, tahtalar, sıralar. Hepsi çok eski ve kötü.

Ali VİRET: Mesela benim okulum, okul binası değil, evden bozma.

Türkmen ailelerinin Türkçe eğitimi ilgileri nasıl?

Talip Haydar: Bazı aileler önceden Türkçe'yi hiç bilmiyorlardı. Bazıları ise sadece konuşmayı biliyorlar. Okuma ve yazma bilen bulmak çok zor.

Peki, Türkmen kuruluşlar, Türkmen okullarına ilgi gösteriyorlar mı? Yeterli desteği sağlıyorlar mı?

Ali Yunus Kaplan: Sadece Irak Türkmen Cephesi yardımcı oluyor.

Irak Hükümeti destekliyor mu sizi?

Ali Yunus Kaplan: Hayır, maalesef desteklemiyor.

Son olarak Türkiye'den beklentileriniz neler?

Talip Haydar: Bize gösterdiği desteğin, yardımların devamını bekliyoruz. Okullarımız kötü durumda. Okullar için, öğrenciler için bir şeyler yapılmalı. Bir de bu kursun devamının da yapılması lazım. Çok kısa sürdü ama çok faydalı oldu.

Vakit ayırıp sorularımızı cevaplandığınız için çok teşekkür ederiz.

8. IRAKLI TÜRKMEN ÖĞRETMEN RÖPORTAJLARI – 8

26 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle Hepiniz Türkiye'ye hoş geldiniz. Sizleri biraz tanıyabilir miyiz?

Emel Efendioğlu: Ben Emel Efendioğlu. 29 yaşındayım. Musul Üniversitesi'nde Bilgisayar ve Matematik Bölümlerinde okudum. Telafer Kale Kız Lisesi'nde 1 yıldır sözleşmeli Türkçe öğretmenliği yapıyorum.

Suat Salih: 41 yaşındayım. 4 yıldır anaokulu öğretmenliği yapıyorum.

Zeynep Abduh: Ben Zeynep Abduh. 40 yaşındayım. 5 senedir öğretmenlik yapıyorum. İlk senemde anaokulu öğretmeni idim. Daha sonra ilkokula geçtim. Şuan ilkokulda sınıf öğretmenliği yapıyorum.

Türkçe eğitiminin Irak'taki aşamaları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Ne gibi süreçler yaşandı?

Emel Efendioğlu: 2003 öncesi Irak'ta sadece Arapça vardı. Türkçe eğitimini bırakın bazen Türkçe konuşmak bile yasak oluyordu. Ama 2003'ten sonra biz de dilimizi konuşma hakkımız olduğunu söyledik ve bunun için uğraştık. Çok şükür 2004'ten beri Türkçe eğitim veriliyor.

Suat Salih: Emel Hanım'ın da söylediği gibi anaokullarında da Türkçe dersi 2003'ten sonra verilmeye başlandı.

Bulduğunuz vilayette kaç tane Türkçe eğitim veren okul var?

Emel Efendioğlu: Telafer şehrinde tüm okullarda Türkçe dersi var. Bu yıl da tüm derslerin Türkçe verildiği bir okul açacağız.

Suat Salih: Telafer'de bir tane anaokulu var. Ama Irak Türkmen Cephesi 2 ay sonra bir anaokulu daha açacak. O okulda da Arapça eğitim verilir haftada iki saat Türkçe dersi verilecek.

Zeynep Abduh: Tüm ilkokullarda Türkçe dersi veriliyor.

Okullar ne durumda? Ne gibi eksiklikler var?

Emel Efendioğlu: Çok eksiklerimiz var. En başta bizim sınıflarımız çok eski. Ya da 50 öğrenci bir sınıfta ders alıyor. Derslerin verimi düşüyor.

Suat Salih: Tek anaokulu olması nedeniyle öğrenci sayısı çok fazla. Bizim okulumuzda dört tane sınıf var. Ama sınıflarımız çok küçük. Bir sınıfta 145 öğrenci var.

Zeynep Abduh: Kitaplarımız eksik. En büyük sorunumuz bu. Kitaplarımız olmadığı için anlatacaklarımızı tahtaya yazıyoruz. Yazma işini yaparken de ders bitiyor. Zaten haftada iki saat gibi kısa bir zamanımız var. Hiçbir şeyi yetiştiremiyoruz.

Türkmen öğrencilerin Türkçe seviyeleri ne durumda?

Emel Efendioğlu: Ben 1 yıldır çalışıyorum. Benim öğrencilerimin Türkçeleri iyi.

Suat Salih: Çok iyi durumda değiller.

Zeynep Abduh: Benim öğrencilerim çok iyi. Hepsini çok rahat Türkçe'yi konuşabiliyorlar.

Öğrencilerin ne gibi sıkıntıları var? Ne tür zorluklarla karşılaşılıyorlar?

Emel Efendioğlu: Kitapları yok. En büyük sorun bu. Dersleri işlerken materyal eksikliğimiz var.

Haftada kaç saat Türkçe dersi var?

Emel Efendioğlu: Haftada toplam 10 saat ders alıyorlar. Bunun 2 saati Türkçe dersi.

Türkmen ailelerinin Türkçe eğitimine ilgileri nasıl?

Emel Efendioğlu: Çok istekliler. Herkes çocuklarının anadillerini öğrenmelerini istiyor.

Peki, Türkmen kuruluşlar, Türkmen okullarına ilgi gösteriyorlar mı? Yeterli desteği sağlıyorlar mı?

Emel Efendioğlu: Evet. Çünkü hepimiz çocuklarımızın Türkçe öğrenmesini istiyoruz. Yaşlılarımız sadece konuşmayı biliyor. Keşke onlar da yazmayı okumayı öğrenmiş olsalardı.

Suat Salih: Sadece Irak Türkmen Cephesi (ITC) bize yardımcı oluyor. Onun dışında yardımcı olan bir kuruluş yok maalesef.

Irak Hükümeti destekliyor mu sizi?

Emel Efendioğlu: Biz zorlamadan onlar hiçbir şey yapmıyorlar.

Suat Salih: Hiçbir destekleri yok. Bizi sadece Türk Hükümeti destekliyor.

Zeynep Abduh: Ne destekleri var ne de engel oluyorlar.

Son olarak Türkiye'den beklentileriniz neler?

Emel Efendioğlu: Telafer'in gelişmesi için manevi ve maddi yardıma ihtiyacı var. Eğitimi geliştirmek için kitaplar gönderilmeli, kurslar açılmalı. Bu alanda bizi desteklemeliler.

Suat Sali: Türkiye Türkmenleri Telafer'de unutmasın. Sadece bunu istiyoruz.

Vakit ayırıp sorularımızı cevaplandırduğunuz için çok teşekkür ederiz.

9. IRAKLI TÜRKMEN ÖĞRETMEN RÖPORTAJLARI – 9

26 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle Hepiniz Türkiye'ye hoş geldiniz. Sizleri biraz tanıyabilir miyiz?

Ahmet İlyas Emin: Üç yıldır Tayin olunan bir Türkçe öğretmeniyim.

Mustafa Cercis Ali: Ben Telafer'de, kız ilkokulunda iki yıldır Türkçe öğretmeniyim.

Yunus Hızır Mustafa: Ben Kız İlkokulunda dört senedir Türkçe öğretmeniyim.

Abdülkerim Sai Mustafa: Öğretmenim. Telafer'e tayin olunanı bir yıl kadar oldu.

Felah Hasan: Milli Eğitim Dairesinde çalışıyorum.

Türkçe eğitiminin Irak'taki aşamaları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Ne gibi süreçler yaşandı?

Abdülkerim Sai Mustafa: 2005'te tam başladı. Daha önce, Saddam döneminde yoktu, yasaktı. Okullarda Türkçe yoktu. Arapçaydı. Telafer'de bizler dilimizi konuşurduk; ama eğitim yoktu.

Bulduğunuz vilayette kaç tane Türkçe eğitim veren okul var?

Felah Hasan: Ben Telafer'in Kuzeyindeyim. Okulların tümünde Türkçe dersi okutulur. Fark yoktur. 80-90 okul vardır. Telafer'deki her okul-

da 500-600 öğrenci vardır. Lisede, ortaokulda, bayanda hepsinde Türkçe okunuyor. Telafer'de köyler de var. İyaziye, Muhallebiye var. Her bir okulda bir iki öğretmen de var. Telafer'in yakın köylerinde aynı Türkçe okullar var. 50 köy vardır. 345 okulumuz var toplam. Ben Milli Eğitim'deyim. Takriben 345, hepsinde Türkmen öğretmen var.

Okullar ne durumda? Ne gibi eksiklikler var?

Yunus Hızır Mustafa: Kitap eksikleri var, ders kitapları yoktur. Binalar hazır. Sadece Türkçe Okul yoktur, öğretmenler de hazırdır. Sadece Türkçe yok, Arapça da vardır.

Türkmen öğrencilerin Türkçe seviyeleri ne durumda?

Ahmet İlyas Emin: Kitap olsa çok iyidir; ama kitap yok. Benim bir kitabım var. Okuyorum, tahtaya yazıyorum; çocuklar deftere yazıyor, Böyle olmaz. Kitap yok, diğer araç gereçler nasıl olsun.

Abdülkerim Sai Mustafa: Çocuklar bu dili öğrendikleri için çok mutlular, seviniyorlar. Öğretmenler de hazır. Bizim problemimiz kitap olmamasıdır.

Öğrencilerin ne gibi sıkıntıları var? Ne tür zorluklarla karşılaşılıyorlar?

Ahmet İlyas Emin: Biz Telafer'de okulun sadece Türkçe okutmasını istiyoruz, bu yoktur. Musul'da açtılar; Telafer'de olmadı.

Haftada kaç saat Türkçe dersi var?

Felah Hasan: Her sınıfın haftada iki saat Türkçe dersi vardır. Biz sadece Türkçe okutuyoruz.

Türkmen ailelerinin Türkçe eğitimi ilgileri nasıl?

Yunus Hızır Mustafa: Çok istiyorlar; ama bilmiyorlar. Çocuklara yeni öğretiyoruz. Mesela çocukların babası Türkçe bilmiyor. Çocuk eve döndükten sonra okutan, yardımcı yok. Bizim problemimiz budur. Aileler çok hevesli; dilleri aynı ama okuma, yazma, alfabe bilmiyorlar. Bizler, öğretmenler okulda öğretiyor; ama evde okumalar azdır. Anneleri, babaları Türkçe okumayı bilmiyor.

Peki, Türkmen kuruluşlar, Türkmen okullarına ilgi gösteriyorlar mı? Yeterli desteği sağlıyorlar mı?

Abdülkerim Sai Mustafa: Evet, ilgi gösteriyorlar. Kitaplar devletten değildir, devlet vermiyor. Irak Türkmen Cephesi ve Türkmeneli Vakfı var. Tuzhurmatu'ya kitap getirdiler. Bu yıl dağıtımı başlayacaktı.

Irak Hükümeti destekliyor mu sizi?

Mustafa Cerciş Ali: Devletin hiç alakası yoktur. Tayin ediyor o da Türkmeneli yoluyla. Şimdi çalışmak istiyor daha iyi olsun diye. Herhangi bir engellemesi yoktur.

Felah Hasan: Şimdi Telafer'de dil öğretmeni olarak 110 öğretmen tayin olmuştur, Musul'da 50. Kürt de vardır; ama onlar ayrı başka partidendir. Türkmenlerle karşılaştırıldığında Kürtler azdır.

Telafer'in duvarlarla ikiye bölünmesi gibi bir projeden söz ediliyor. Siz bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Felah Hasan: İstemeyiz, hiç olmasın; çünkü millet, hükümet daireleri, müracaatlar birdir. Millet karşıdır. Buradan çıkan sonuç Telafer'i parçalamak, bölmek istiyorlar; biz bunu istemiyoruz.

Abdülkerim Sai Mustafa: Televizyon çok izliyoruz; ama gazete sayısı azdır. Türkmeneli'nin bir kanalı var. Saatleri az. Günde iki saattir.

Son olarak Türkiye'den beklentileriniz neler?

Yunus Hızır Mustafa: Türkiye'den daha fazla destek bekliyoruz. Eğitim ve diğer konularda. Her yıl öğretmenleri getirsinler burada eğitim verilsin. Bu bizim dilimizdir. Bunu çocuklara ve çocukların ailesine öğretmek istiyoruz.

Ahmet İlyas Emin: Dilimiz hiç unutulmasın, burada bir kök kuralım. Aslımız kalsın, dil düzenlensin. Bizim dilimize Arapça karışmış. Ben sizinle bile çok güzel anlaşıyorum. İstiyoruz ki bu dil düzenlensin, çocuklara öğretilim.

Vakit ayırıp sorularımızı cevaplandığınız için çok teşekkür ederiz.

10. IRAKLI TÜRKMEN ÖĞRETMEN RÖPORTAJLARI – 10

26 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle Hepiniz Türkiye'ye hoş geldiniz. Sizleri biraz tanıyabilir miyiz?

İbrahim Cemmoğlu: Telafer Hasanköy Mahallesinde ilkokulda 4 yıldır öğretmenim.

İbrahim Şerreoğlu: Telafer, Hasanköy'de 4 yıldır erkek ilkokulunda Türkçe öğretmeniyim.

İmad Muhammed Ali: Telafer'de Kız Lisesinde 2 yıldır Türkçe öğretmeniyim.

Abbas Muhammed Ferhat: Telafer'de, ilkokulda bir yıldır öğretmenim.

Kahtan Saad İbrahim: Telafar'da, İlkokulda Türkçe öğretmeniyim.

Türkçe eğitiminin Irak'ta ki aşamaları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Ne gibi süreçler yaşandı?

İbrahim Cemmoğlu: Saddam rejiminden sonra Türkçe eğitim başladı. 2003'te devlet okullarında Türkçe okutulmaya başlandı. Ondan önce yoktu. Sadece Arapçaydı.

Okullar ne durumda? Ne gibi eksiklikler var?

Kahtan Saad İbrahim: Eksişimiz kitaptır. Sınıflar kalabalık, çok öğrenci var. Bir sınıfta 45 öğrenci var. Sözlük sıkıntısı var. Okullarda bir tek öğretmen var, yetersiz.

İmad Muhammed Ali: Dersler ise azdır. Haftada iki saattir.

Kahtan Saad İbrahim: Ayrıca Telafar'da Türkçe özel okul yoktur, olsa daha iyi olurdu. Ortaokul ve lisede haftada tek ders var, ilkokulda ise haftada iki saat ders vardır. Türkçe derslerinin hepsini günün son dersi olarak koyuyorlar.

Abbas Muhammed Ferhat: İçinde hayvanların bulunduğu resimler de yoktur ilkokullarda; yani ders araç gereçleri yetersiz. Ders kitaplarının yanı sıra öykü kitapları da lazım. Ömer Seyfettin, Nasreddin Hoca kitapları veriliyor, ama çocuklar anlamıyorlar. kelimelerde zorlanıyorlar.

Türkmen öğrencilerin Türkçe seviyeleri ne durumda?

Abbas Muhammed Ferhat: Hevesliler ve öğreniyorlar. Türkçe derslerini seviyorlar. Hep Türkmen öğretmenlerinin ellerinden tutup sınıfa giriyorlar.

Türkmen ailelerinin Türkçe eğitimi ilgileri nasıl?

İbrahim Şerreoğlu: Anne-baba bilmiyor dili; ama çocuklarının Türkmen okulunda okumalarını istiyorlar. Babalar, anneler için kurs açılacak çok güzel olur. Çocuklara yardımcı olabilirler, bize de yardımcı olmuş olurlar.

Peki, Türkmen kuruluşlar, Türkmen okullarına ilgi gösteriyorlar mı? Yeterli desteği sağlıyorlar mı?

Abbas Muhammed Ferhat: Yardımcı oluyorlar. Irak Türkmen Cephesi yardımcı oluyor.

Irak Hükümeti destekliyor mu sizi?

İbrahim Camuoğlu: Engel çıkarmıyor; ama verdiği destek yeterli değildir. Hükümet kitap vermiyor. Hepsini vakıftan geliyor kitapların.

Telafer'in duvarlarla ikiye bölünmesi gibi bir projeden söz ediliyor. Siz bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Kahtan Saad İbrahim: Olmaz inşallah. Kabul etmiyoruz. Bizim için ayırım yoktur.

Siz öğretmen olarak Irak'ta gazete, dergi, televizyon gibi yayınlardan faydalanabiliyor musunuz?

Abbas Muhammed Ferhat: Gazete az, bir tane vardır. O da Arapçadır. Türkçe gazete yok. Türkmeneli Dergisi geliyor aylık olarak. Telafer ve Türkmeneli Televizyonu var. Uydudan Türk televizyonları izlenmektedir.

Son olarak Türkiye'den beklentileriniz neler?

İbrahim Camuoğlu: Biz kursu açtığı için Türkiye'ye teşekkür ederiz. Her yıl kurulmasını isteriz. Türkçemiz daha iyi olur. Kursun devamlılığı bizim için çok önemli. Başka bir isteğimiz yok.

Vakit ayırıp sorularımızı cevaplandığınız için çok teşekkür ederiz.

11. IRAKLI TÜRKMEN ÖĞRETMEN RÖPORTAJLARI – 11

27 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle Hepiniz Türkiye'ye hoş geldiniz. Sizleri biraz tanıyabilir miyiz?

Hamza Şerif İlyas: Türkçe öğretmeniyim.

Veli Hasan: Ben de Türkçe öğretmeniyim

Yılmaz Muhammed Ali: Kız lisesinde öğretmenim.

Ali Hüseyin: Kız ilkokulunda öğretmenim.

Türkçe eğitiminin Irak'taki aşamaları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Ne gibi süreçler yaşandı?

Hamza Şerif İlyas: 2003'te Telafer'de başladı. 2003'ten önce yoktu.

Okullar ne durumda? Ne gibi eksiklikler var?

Hamza Şerif İlyas: Kitap eksikliği var. Türkçe kitapların içinde Arapça anlamları yok. Bu yüzden çocuklar sadece okulda öğrenebiliyorlar, evde kendi başlarına çalışmıyorlar.

Yılmaz Muhammed Ali: 160 civarında var okulumuz.

Türkmen öğrencilerin Türkçe seviyeleri ne durumda?

Veli Hasan: Ders sayıları çok az haftada bu ders sayıları bize yetmiyor.

Yılmaz Muhammed Ali: Öğrenciler çok istekli oldukları için çok çalışıyorlar. Bu yüzden Türkçe seviyeleri gayet iyi durumda.

Türkmen ailelerinin Türkçe eğitimi ilgileri nasıl?

Hamza Şerif İlyas: Herkes çok istekli çocuklarının Türkçe öğrenmesi konusunda. Hemen hepsi çocuklarını Türkçe öğrenmeleri için okula gönderiyorlar.

Peki, Türkmen kuruluşlar, Türkmen okullarına ilgi gösteriyorlar mı? Yeterli desteği sağlıyorlar mı?

Ali Hüseyin: Evet kuruluşların ilgisini desteğini her zaman görüyoruz. Bu ilginin desteğinde git gide artacağını düşünüyoruz.

Irak Hükümeti destekliyor mu sizi?

Veli Hasan: Yok Irak hükümeti desteklemiyoruz bizi. Hatta yaptıklarımıza karşı bile çıkıyorlar.

Telafer'de bir duvar inşa edilerek ikiye bölünmesi durumu söz konusu bu konuda sizin görüşleriniz nelerdir?

Ali Hüseyin: Bizler hepimiz ona karşıyız, öyle bir ayrımın olmasını istemiyoruz. Yılmaz Muhammed Ali: Böyle ayrım yapılacak her şeyi reddediyoruz.

Irak'taki yayınların hepsine ulaşabilme imkânınız var mı?

Veli Hasan: Ne Türkiye'den ne de diğer yerlerden bizlere yayın yetişmiyor. Maalesef böyle bir sorunumuz da var.

Son olarak Türkiye'den beklentileriniz neler?

Veli Hasan: Bizim her konuda desteğe ihtiyacımız var. Okul, öğretmen, kitap-defter; her konuda Türkiye'nin yardımlarını bekliyoruz.

Hamza Şerif İlyas: Türkiye'nin bizi biraz daha fazla desteklemelerini istiyoruz. Çünkü bizim sıkıntılarımız belli. Birçok sıkıntımız var. Bu sıkıntılarla düzen oluşturulmuyor. Bu yüzden önce sıkıntılarımızın giderilmesi lazım. Bunun için de sonuna kadar desteğe ihtiyacımız var. Yılmaz Muhammed Ali: Ama en büyük eksikliğimiz kitap ve öğretmen konusunda yetersiz olmamız. Bu konuda Türkiye'nin desteğine çok ihtiyacımız var.

Vakit ayırıp sorularımızı cevaplandığınız için çok teşekkür ederiz.

Ali Hüseyin: İlgilendiğiniz için biz çok teşekkür ederiz.

II. BÖLÜM: İRAK'TA TÜRKMENLERLE YAPILAN SÖYLEŞİLER

A. SİYASETÇİLER

1. İRAK TÜRKMEN CEPHESİ TELAFER GÜNEY TEMSİLCİSİ RIZA ÇOLAKOĞLU

18 MAYIS 2010

ORSAM: Telafer'in Türkmenler açısından önemini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Rıza Çolakoğlu: Telafer şehri, Irak'ta Türkmen varlığının nüfus bakımından en yoğun olduğu bölgedir. Tarihin değişik çağlarında, Orta Asya'dan dalgalar halinde Irak'a göçen, burada mesken tutan kimselerin torunları olan Telafer Türkmenleri, ağır şartlar altında kimliğine sahip çıkarak yaşamasını becermiş mert bir topluluktur.

Telafer'in Türkmen kimliği hakkında neler söylenebilir?

Birinci Dünya Savaşı sırasında Telafer'i işgal etmek isteyen İngilizlere karşı koyan Telafer Türkmenleri, müteakip hükümetler ve özellikle devrik rejim tarafından kimlik değiştirme, soykırım ve baskı politikalarına direndiler. Dillerini ve bu sayede kimliklerini koruyabildiler. Hatta okuryazar olmayan kadın ve yaşlıları Türkçe'den başka

bir dil bilmemektedirler. Şehrin bir ucundan diğer ucuna hangi kapıyı çalarsanız çalın "kimdi bu"dan başka bir dilde cevap alamazsınız. Arazi, mahalle, bucak, bitki ve aşiret adları burasının sade bir Türkmen şehri olduğunu ispat etmektedir.

Telafer'in Irak açısından önemini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Telafer ilçesi, Irak'ın en önemli tarım bölgesi olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, hayvancılık bölge için hatırı sayılır bir gelir kaynağıdır. Dicle Irmağına bağlı eski Musul Barajı Projesi, gelecekte bu bölgeyi bir cennete çevirebilecektir.

Telafer'in stratejik önemini hakkında neler söylemek istersiniz?

Ovacık sınır kapısının açılması, Türkmen Telafer şehrini önemli bir ticaret merkezi haline getirecektir. Bu durum Telafer halkının kalkınmasını sağlayabilir. Daha da önemlisi, bu sınır kapısı iki komşu ülke arasındaki ticaret bağlarını da güçlendirir. Telafer şehri, üstü kapalı bir petrol gölü üzerinde yüzmektedir. "Süsen" kıracındaki henüz kullanılmamış petrolden başka, demir gibi başka yer altı kaynakları da bulunmaktadır.

1970'lerin sonunda Saddam rejiminin Telafer'i Araplaştırması kararının ne gibi sonuçları oldu?

Saddam Hüseyin iktidara gelir gelmez diğer Türkmen bölgelerinde olduğu gibi, Telafer'de de kimlik değiştirme siyasetini sürdürdü. Bu uğurda çirkin yollara başvurdu. Öncelikle aşiret adlarını değiştirdi. Türk asıllı olan birçok aşiretin adları El Tai, El Hayali, El Mevla, El Ubeydi gibi Arapça adlarla değiştirildi. İkincisi, mecburi göç ve yerleştirmelerdir. Eğer Irak-İran savaşı olmasaydı, 1980'lerde alınan bir karar uyarınca Telafer ahalisi El-Ramadi çölünde bir bölgeye yerleştirilecekti. Üçüncüsü, mahalle ve semt adlarının değiştirilmesidir. Eskiden Türk adı taşıyan mahalle ve semt adları yerine Arapça adlar ve semt adları konuldu. Mesela Kanberdere Mahallesi El-Nida oldu. Toptepe semti El-Kadisiye olarak değiştirildi. Saddam rejiminin bir diğer uygulaması ise, Arap kökenli olan ailelere barınma imkânları sağlayıp, ev yapmaları için imar hakkı vermek oldu.

Telafer'in vilayet olması Irak'a ve Türkmenlere ne kazandırır?

Telafer'in il olma mevzusu son 30 yıldır gündemdedir. Telafer il olmayı uzun zamandır hak etmiştir. 1980'lerde Telafer'in il olması için resmi belgeler üzerinde yoğun bir çalışma yapıldı. Ama sonra bu düşünce rafa kaldırıldı. Kâğıt üzerinde, bütçe nüfusa göre paylaştırılıyor. Fakat paraların çoğu il merkezlerinde harcanıyor. Telafer'in sorunlarına Musul'da çözüm aranması doğru ve gerçekçi değil. Telafer'in il olması, Telaferlilerin kendi sorunlarına en doğru teşhisleri koymalarını ve bütçeyi en uygun biçimde kullanmalarını sağlar. Bu durum Türkmenler için de rahatlatma sağlar. Erbil ve Kerkük'ün durumu malum. Telafer il olursa Irak Türkmen varlığının ağırlığı buraya kayar. Telafer'in il olması, Tuzhurmatu'nun da il olması için ilk basamaktır.

2003'teki ABD işgali ve ABD birliklerinin 2004-2005'teki operasyonları Telafer'i nasıl etkiledi?

Saddam rejimine son veren ABD'nin özgürlük, bağımsızlık ve demokrasi getireceği umulurken herkes hayal kırıklığına uğradı. Telafer terör eylemlerine maruz kaldı. ABD'nin birinci operasyonu sırasında Türkiye'nin Telafer Türkmenlerini savunma gayesiyle aldığı tavır burada çok büyük heyecan yarattı. Teröristlerin Telafer halkını rahat bırakmaması gerginliği devam ettirdi. 23 Mayıs 2005 tarihinde bomba yüklü bir arabanın patlamasının ardından şehirde patlak veren kargaşa ABD'nin gerçek yüzünü gösterdi. İşgal kuvvetleri bir yandan Şii Türkmenleri destekledi öbür taraftan da teröristlere sahip çıktı. Sonuçta Telafer kan gölüne döndü. Belki de bu önceden yapılmış bir plandı. Çünkü şehir ikiye bölündü. Olup bitenlerden tüm Türkmenler zarar gördü. Acılar halen tazeliğini koruyor.

Şehirde sosyal hayat ne durumda? Eğitim öğretim hizmetleri nasıl? Gençler nasıl vakit geçiriyorlar?

Sivil toplum örgütleri dışında halka gerçek bir hizmet veren kurum yok gibi. Burada eğitim ve öğretim düzeyi düşük. Eğitimciler bunu teröre bağlıyorlar. Bunda haklılar. Çünkü anne babaları terör olaylarında ölen çocuklar okula gitmeye nasıl istekli olur? Lise mezunları Musul'da tahsil göremedikleri için Irak'ın uzak illerinde öğretim görmek zorunda kalıyorlar. Bu da çok zor oluyor. Türkçe okuma yazma henüz iki yıl önce başladı. Çünkü okul az ve yeterli öğretmen yok. Sadece birinci sınıf kitabı var. Telafer'de park, havuz, fiskeye, kültür- gençlik ocağı, spor salonu veya stadyum türünden hiçbir imkân mevcut değil. Dolayısıyla, gençler boş vakitlerini sağda solda geçiriyorlar. Bu da gençlerde zaman zaman aşırılıkların ortaya çıkmasına neden oluyor.

Bağdat'taki merkezi hükümetten ne bekliyorsunuz?

Telafer tarihte olduğu gibi bugün de ihmal ediliyor. Dişe dokunur bir sosyal hizmet yok. Okullar ihtiyaca yanıt vermiyor. Üç dört devlet dairesi bir tek binada iş görmeye çalışıyor. Hastaneler bakımsız ve tıbbi imkanlar yetersiz. Koca Telafer'de bir tek kadın doktoru yok. Irak'ın en bakımsız şehri Telaferdir. Bağdat Hükümeti'nden talebimiz bizi ya doğrudan kendisine bağlı bir federe bölge statüsüne yükseltmesi ya da Musul'dan ayırıp il yapmasıdır. Çünkü bütün sıkıntılarımızın kaynağı Musul'a bağlı olmaktır. Saddam döneminde idam edildik, hapishanelerde çürüdük, köylerimiz alındı,

tarlamıza el konuldu, devlet dairelerinde terfi ettirilmedi, çocuklarımız üniversitelerden mahrum kaldı. Şimdi de aynı durumdayız. Yine göz ardı ediliyoruz.

Türkiye'den beklentileriniz var mı?

Abdülaziz El Hakim'in elde ettiği Güney Irak Federasyonları karşılığında ülkenin kuzey bölgeleri Kürtlere verilecek. Bu siyasi pazarlıkların bedelini biz Türkmenler ödeyeceğiz. Türkiye'deki medya sadece Kerkük'e ışık tutuyor. Olup bitene Kerkük penceresinden bakılıyor. Telafer gibi diğer bölgeler yeterince ilgi görmüyor. Türkiye'den ve Türk halkından Telafer'in sorunlarına daha çok ilgi göstermesini bekliyoruz.

Telafer'deki Türkmenler arasındaki sosyal barış ve kardeşlik ilişkileri konusunda neler söylemek istersiniz?

Aslında Telafer'de Sünni Şii anlaşmazlığı diye bir problem yoktur. Dostlar barışmazlar, düşmanlar barışırlar. Biz düşman değiliz ki barışalım, dosttan öte kardeşiz. Mesele terör meselesidir. Evet, iki taraf arasında barış ve kardeşlik komitesi adında ortak bir heyet var ama aktif değil. Niçin? Çünkü yaralar derin, zararlar pek çok. Bu sorun birkaç kişiyle çözülebilecek bir sorun değildir. Bunun ardında yetki ve yetenek sahibi olan devletin durması lazım. Ayrıca, Sünni heyeti teröristleri temsil etmemektedir. Eğer temsil etseydi terörün dilinde konuşması gerekirdi. Şiilere göre de eli kanlı kimselerle barışmak imkânsızdır.

Değerlendirmeleriniz için teşekkür ederiz.

2. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ SELAHATTİN İL BAŞKANI ALİ HAŞİM MUHTAROĞLU

21 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Irak Türkmenlerinin genel durumunu değerlendirebilir misiniz?

Ali Haşim Muhtaroglu: Bugün Irak'taki toplumlar arasında en fazla baskı altında kalan Türkmenlerdir. 2003'ten sonra bugüne kadar Irak'ın yeni yapılanmasında her alandan dışlandılar. Irak'ın bugün siyasi haritasına baktığımızda genel siyasetinde Türkmenler göz ardı edilmiş ve her zaman başka gruplar tarafından hedef alınmıştır. Bu da Türkmen milletini gerçekten etkilemiştir. Bugün görüyoruz ki her yerde can ve mal güvenliğini kaybetmişler. Bu durum Türkmenleri siyaset alanında da çok etkilemiştir. Bugün Irak hükümetinde Türkmenlerin pek yeri yoktur. Anayasaya gelince, anayasada bazı yerlerde Türkmenlere yer verilmiştir. Ama bugüne kadar orada ifade edilenlerin %1'i bile gerçekleştirilmemiştir. Bundan dolayı bugün Türkmenler zor şartlar içinde mücadelelerini veriyorlar. Zor güvenlik şartları altındalar. Bugün Türkmeneli bölgesi en fazla tehlike altında olan bölgedir. Teröre en fazla hedef olan Türkmenlerdir, Türkmeneli bölgesidir. Biliyorsunuz ki Kerkük'le ilgili de Irak Anayasası'nda maddeler oluşturulmuştur, 140. Madde. Bugüne kadar Kürt grupları 2007'nin sonunda süresi bitmesine rağmen hala 140. Madde için bastırıyor. Ondan sonra Irak Parlamentosu'nda 23. Madde çıkartıldı. Ama o da gerçekleştirilmedi.

Bir şey yapılmadan onun da süresi bitti. Bugün parlamentoda tartışılan Kerkük ile ilgili bir özel yasanın çıkmasıdır. Onu da önümüzdeki günlerde bekliyoruz.

Önümüzdeki dönemde Türkiye'den beklentileriniz ve Türkmenlerin durumuyla ilgili beklentileriniz nedir?

Türkiye'nin desteğine her zaman ihtiyacımız vardır. Irak Türkleri olarak aramızdaki ilişkilerden dolayı, dini ilişkiler olsun, dil olsun, aynı milletten olmamız olsun her zaman Türkiye'nin yardımına ve desteğine ihtiyacımız var. Bugüne kadar verilen destekler inkâr edilemez. Türkiye devletinin gücü ve manevi desteği olmasaydı biz çoktan Irak'ta yok olmuştuk. Ama Allah'a şükür ki bu devlet bizim arkamızda. Türk milleti var. Her ne kadar baskılara karşı destek ve yardım verilse de yetersiz olabilir. Temennimiz daha fazla destek olunsun, daha fazla yardım edilsin. Türkiye büyük bir devlettir. Ortadoğu'da Türkiye'nin ağırlığı vardır. Herkesin bugün Türkiye'ye bakışı saygı ve sevgi içindedir. Irak'ın komşu devletleri arasında en iyi olanı Türkiye'dir. Bugüne kadar insani bakımdan Iraklıların yanında olmuştur. Türkiye'nin Irak siyaseti de bugüne kadar çok iyidir. Bütün Iraklılar tarafından takdirle karşılanmıştır.

3. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ BAĞDAT ENFORMASYON SORUMLUSU GÜLŞAN CELAL MUSTAFA

21 Ağustos 2010

ORSAM: Türkmenlerle ilgili genel bir değerlendirme yapabilir misiniz?

Gülşan Celal Mustafa: Bağdat'ta şu anki durumumuz iyi değil. Türkmenlerin Irak'taki durumunu çok iyi görmüyorum. Irak'ta üçüncü millet sayıldığımız için bugüne kadar hükümet bize hiç hakkımızı vermedi. Onun için Türkmenlerin durumu iyi görmüyorum. Önümüzdeki dönemde beklentileriniz olumlu mu olumsuz mu?

Gülşan Celal Mustafa: Allah'tan iyi olmasını dilerim. Gelecek seçim zamanı inşallah Türkmenler iyi bir şeyler yapar, iyi bir şeyler alırlar.

Türkiye'den beklentileriniz nelerdir?

Biz Türkmen milleti olarak Irak'ta Türkiye'den talebimiz bizi daima öz milleti olarak görmesidir. Başka milletlerin bizi öz milleti olarak görmesini istemiyoruz. Çünkü biz her zaman özümüzü Türk sayıyoruz.

4. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ DİYALA EĞİTİM VE KÜLTÜR SORUMLUSU METİN BAYATLI

21 Ağustos 2010

ORSAM: Irak'ın Diyala bölgesindeki Türkmenlerin durumunu genel olarak değerlendirebilir misiniz?

Metin Bayatlı: Diyala ilinde yaklaşık 400 bin civarında Türkmen yaşıyor. Diyala ilinde Türkmen bölgeleri bulunuyor. Taşdöken, Karatepe, Kızlarabat, Celevla, Karahan, Hanekin bölgesi vardır. Kördere, Mendeli, Kazaniye, Beledruz. Bu bölgelerin hepsi ilçedir, kasabadır. Bunların hepsi Diyala ilinin içindedir. Bunların içinde Türkmen çoktur.

Türkmenlerin Diyala içindeki hayat koşullarını nasıl değerlendirebilirsiniz?

Diyala ilinde Türkmen okullarımız vardır. Bu okullarda Türkçe eğitim veriliyor. Şimdi Diyala ilinin durumu çok iyi değil. Temennimiz gele-

cek günlerde Diyala'nın durumunun iyileşmesidir. Türkmenler de orada iyi görevlerde bulunsunlar istiyoruz. Siyasi olarak çalıştığımız konu budur. İnşallah orada birlik ve beraberlik içinde Türkmen milletimiz için çalışıp iyi işler yapabiliriz.

Nüfus sayımı Diyala'da da yapılacak öyle değil mi? Çalışmalarınız nelerdir?

Irak Türkmen Cephesi ile bütün bölgeleri geziyoruz. Bütün insanlarımıza ulaşan bir Irak Türkmen Cephesi vardır. Her memlekette Türkmen olarak Türkmen nüfusumuz vardır. Onlar için toplantılar yapıyoruz. Milletimizin istediği nedir dinliyoruz. Bizim için nüfus sayımı çok önemli bir sayıdır. Çünkü nüfus sayımı ile Irak'taki Türkmen nüfusu da tespit edilecektir. Bunları anlatıyoruz. Yani Türkmenlik bilincini aşlamak yönünde bir çalışma yürütüyoruz.

5. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ KERKÜK MİLLETVEKİLİ JALE YUNUS NEFTÇİ

20 ŞUBAT 2010

ORSAM: Jale Hanım sözümüze Irak'ta bir kadın siyasetçi olmaktan başlayalım. Özellikle 2003'ten bu yana çok sancılı bir siyasal yaşantısı var Irak'ın. İşgalden bu yana yeni bir devlet otoritesi işgal edildi. Eski kurumların önemli bir kısmı ortadan kalktı. Yeni kurumlar yerlerine konulmaya çalışılıyor. Bu süreç içinde Irak farklı seçimler ve referandumlar yaşadı. Şu anda çok önemli bir seçim arifesinde. Öncelikle siz Irak siyasetinde bu süreç içinde kadınların siyasal alandaki rollerini ve etkinliklerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Jale Yunus Neftçi: Öncelikle hoşgeldiniz. Kadınların tabii Saddam rejimi döneminden sonra rolü çok azaldı, çok zayıf bir rolü var. Her zaman kadın göz ardı edildi. Biliyorsunuz Irak'ta başta gelen siyasi sorumlular, liderler birçoğu İslami partilere bağlı oldukları için kadını maalesef hep göz ardı etmiştir. Ama biz Türkmen kadınları, görgülü bilgili kadınlar olarak her zaman farklı olduk. Ben özel olarak çocukluktan beri siyasete hep hevesim vardı. Üniversitede Bağdat Üniversitesi Siyasal Bilgiler okudum. O zamandan hatta ortaokul zamanlarından beri siyasetle uğraşıyorum. 2004'te vilayet meclisi üyeliğini kazandım. 2005'te yine bir seçim oldu. 2. devrede yine üyeliği kazandım. Yani 2004'ten şimdiye kadar vilayet meclisinde Irak Türkmen Cephesi (ITC) temsilcisi olarak çalışıyorum. Tabii vilayet meclisinde komisyonlar var. Yasa komisyonu, ziraat komisyonu, koordinatör komisyonunda bir de kadın ve insan hakları komisyonunda görev alıyorum. Bu komisyonlarda çalışarak çok farklı bilgiler kazanmış oldum. Şimdi de Irak parlamentosuna ITC'den aday gösterildim. Ancak genel olarak bakıldığında kadının Irak'taki siyasi durumunun şimdilik çok zayıf olduğunu söylemek mümkündür.

Peki bir siyasetçi olarak Kerkük'teki genel durumu nasıl görüyorsunuz? Yani Kerkük Irak'ın en kritik bölgelerinden bir tanesi. Ve eğer adil bir seçim yapılmazsa seçimden sonra en büyük sorunun yaşanacağı illerin başında geliyor. Siz Kerkük'te adil, şeffaf bir seçim yapıp bunun sonucunda istikrarın sağlanabileceğine inanıyor musunuz?

Kesinlikle inanmıyoruz. Çünkü 2005 yılındaki seçimlerde çok büyük ihlaller oldu. Biz Türkmenler ve Kerkük'te de Araplar, Yüksek Seçim Komiserliği'ne şikayette bulduk. Maalesef hiçbir cevap gelmedi, o ihlaller devam etti. Bunun sonucunu görüyorsunuz Kerkük'te. Bir demografik değişim gerçekleşti ve sanki onlara meşruiyet verilmiş gibi oldu. Şimdi de aynı insanlar sorumlu Kerkük'te. Aynı Kürt partilerinin sorumluları görevlerini yürütüyor. Tabi bunlardan biz çok endişeliyiz. Aynı ihlaller olacak diye korkuyoruz. Ama bazı kurallar çıkarıldı yüksek seçim komiserliğinden. Bir de seçim yasası 2005'ten farklı. Bölge bölge olduğu için seçim merkezleri biraz farklı olacak. Amerikan güçleri, Birleşmiş Milletler'in çalıştığı insanlar burada bizimle görüştüler ve söz verdiler. Seçim merkezlerini kontrol edecekler. Tahminim 2005'ten biraz farklı olacak ama ihlaller mutlaka yine yaşanacak. Irak çapında büyük ihlaller olacak bu seçimde. Tabi bunun etkisi bize de Kerkük'e de uzanacak.

Peki, Kerkük'te seçimden sonra yeni bir güç ve milletvekillerinin sayılarına göre bir temsil oluşacak. Kerkük'te hala vilayet meclisi seçimi yapılabilmiş durumda değil. Irak'ın her vilayetinde yapılmış olmasına rağmen. Bu durum vilayet meclislerine nasıl yansıtılacak? Sizce vilayet meclisi seçimleri ne zaman yapılabilir?

Parlamento seçimleri olmadan Kerkük vilayet meclisi seçimleri olamaz. Bu sürede bir yıl içinde parlamento seçimi olduktan sonra bir komisyon kurulacak. Kerkük'ün yasası için. Kerkük için özel bir yasa çıkacak. İl vilayet seçimi için. Aynı zamanda Kerkük'e ait olan seçmen kütüklerinin hepsi gözden geçirilecek. Eğer bu seçmen kütüklerinde % 5 ihlal varsa parlamento seçimi Kerkük için yeniden yapılacak.

Dolayısıyla siz de Kerkük'te yeni bir seçim daha bekliyor musunuz?

Mutlaka olması gerekir. Çünkü ihlaller çok fazladır. Yani yarından fazla ihlal var kütüklerde. Yasada % 5 varsa yeniden seçim olacak diyor ama bundan çok daha fazlasının olduğunu biz biliyoruz. Onun için yeniden bir seçim olacak. Seçim olduktan sonra yasa çıkacak. Yasa çıktıktan sonra o zaman Kerkük vilayetinde bir seçim olur.

O zaman Kerkük'teki seçim aslında bir yıllığına yapılmış bir seçim olacak. Bir yıl sonra yeniden bir milletvekili seçimi sadece Kerkük için veyahut % 5'lik demografik değişimin yaşandığı diğer bölgelerde yeniden bir seçim olabilir. Peki genel anlamda baktığınız zaman siz Kerkük'ün en önemli sorunları olarak neleri görüyorsunuz şu anda.

Bence Kerkük'te her şeyi etkileyen en önemli sorun ortak bir yönetimin olmaması. Biliyorsunuz Kerkük'ün kimliği aslında Türkmen'dir. Bu demografik değişiklik olduğu için şimdi nüfusun ağırlığını Kürtler oluşturuyor. Kürtler olduğu için bir de Saddam rejimi döneminden sonra Amerikan güçleri Kerkük'e indiği zaman peşmerge ile beraber dairelere hep KDP ve KYP'lileri yerleştirdiler. Bunun için şimdi tüm dairelerin başkanları Kürt partilerin mensubudur. Maalesef ortak bir yönetim yok. Araplar ve Türkmenlere hiçbir görev verilmedi. Sonradan sadece Araplara Vali Yardımcılığı görevi verildi. Ama Türkmenlere şimdiye kadar bir şey verilmedi. Ortak yönetim olmadığı için Kerkük'te biz Türkmenler olarak büyük sorunlar yaşıyoruz. Aynı zamanda büyük bir yolsuzluk oldu

Kerkük'te. Bütün dairelerde. Çünkü Kürt müdürlerin karşısında diğer milletlerden bir rakip olmayınca kendi çıkarlarına işler gerçekleştirdiler. Ve her yerde çok büyük yolsuzluklar oldu. Bu da büyük bir sorundur. Üçüncü sorun hepsinden de önemli olan emniyet güçleridir. Tüm emniyet güçleri KDP ve KYP'nin elinde. Merkezi hükümete bağlı olmadıkları gibi Kürt partilere bağlı olduklarını gösteriyorlar. Kerkük çok büyük bir tehlikeye gidiyor. Onlar bu tarz ihlaller yaptıkları zaman kimse onlardan bir hesap soramıyor.

Peki siz milletvekili seçilirsanız öncelikleriniz neler olacak, planlarınız projeleriniz nelerle ilgili?

Biliyorsunuz Kerkük üzerine çok büyük siyasi oyunlar var. Aynı zamanda Irak'ın siyaseti ve toprak bütünlüğü Kerkük'ün durumuna bağlıdır. Biz her şeyden önce Irak parlamentosunda Türkmen grubu, kitlesi olarak el birliği ile çalışalım istiyoruz. Irak'ın toprak bütünlüğünü ve milletin bütünlüğünü sağlamayı amaçlıyoruz. En önemlisi budur. İkinci olarak Kerkük'ün hiçbir bölgeye bağlanmamasını istiyoruz. Nasıl ki Bağdat başkenttir ve hiçbir bölgeye bağlanmıyor, Kerkük de aynen onun gibi kalsın. İçinde ortak bir yönetim olsun. Biz bunun için çalışacağız. Aynı zamanda Kerkük'te büyük bir sorun daha var. Özellikle Türkmen milletinin sorunu. O da mülkiyet sorunu. Saddam rejimi zamanında Türkmenlerin tüm toprakları, evrakları istimlak alındı. Bununla ilgili yasalar çıktı ama maalesef şimdiye kadar hiçbir yasa uygulanmadı. Bu yasaların uygulanmasını tüm Türkmen milleti bekliyor. Bu konu üzerine de çalışmalarımız olacak. Aynı zamanda belediye hizmetleri konusunda da Kerkük çok ihmal edilmiş çok geri kalmış durumdadır. İmar bakımından bu böyle, ciddi bir elektrik sıkıntısı yaşıyor. Esasen Kerkük'ün elektrikle ilgili hiçbir sorunu yok. Ama maalesef bizim elektriğimiz Bağdat'a ve Irak'ın kuzeyine veriliyor. Bunların hepsi milletin sıkıntısıdır. Kısmet olursa parlamentoya gittiğimiz zaman bunları çözmek için uğraşacağız.

Sizin eklemek istediğiniz başka bir nokta varmı acaba?

Ben milletimize, yurt içinde veya dışında, eğer Türkmen milletinin bu sıkıntılarını gidermek istiyorlarsa, bu sorunlara son vermek istiyorlarsa bir de çocuklarının gelecekları için hepsinin sandık başına gitmeleri gerekir. Oy vermele-ri gerekir. Çünkü parlamentoda ne kadar fazla olursak Türkmen milletinin hakkını savunma şansımız o kadar fazla olacaktır. İsteklerimizi daha fazla sonuçlandıracağız. Bunun için her-kes sesleniyorum. Hiç geri kalmadan herkes

sandık başına gitsin. Çünkü bu yalnızca Tür-kenler için değil Kerkük'ün geleceği, Kerkük'ün istikbali için. Kerkük'ün başka bir bölgeye bağ-lanmaması için.

Bizi kabul ettiğiniz ve sorularımızı yanıtladı-ğınız için teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.

6. ITC MİLLETVEKİLİ ERŞAT SALİHİ

21 ŞUBAT 2010

ORSAM: Irak çalışan herkesin üzerinde anlaştığı üzere Irak se-çiminin kilit vilayeti Kerkük. Sa-dece seçimin öncesi değil yapılış biçimi ve hatta sonrasında da Irak siyasetine ve seçime damga-sını vuracak olan vilayet Kerkük olacaktır. Ve siz de seçimde Irak Türkmen Cephesi'nden Kerkük Milletvekili adayısınız. Önce-likle siz nasıl bir seçim hazırlığı yaptınız ve Irak'ın genelindeki seçim atmosferini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Erşad Salihî: Malumdur ki biz Irak Türkmen Cephesi (ITC) olarak Kerkük sorununu çözmek için herkesten fazla uğraştık. Öyle görünüyor ki Irak'ta ana unsur olan Türkmenler sürekli göz ardı edildi. Bir söylem var; Irak'ta Şiiler var, Sünniler var ve Kürtler var. Türkmenler yokmuş gibi gösteriyorlar. Bu da 2003'ten sonra uygula-nan siyasetin neticesidir. Belki de biz Türkmen-ler muhalefet döneminde Amerikan'ın uygula-dığı politikayı o zaman kabul etmiş olsaydık ya da Irak'ın federal bölgelere ayrılmasını kabul et-miş olsaydık belki biz de başkaları gibi mükafat almış olurduk. Ama bu bizim özellikle federal sistemleri reddetmemiz ve Amerikalıların Irak'a girişinden sonra Kürtlere bakış açıları Tür-kenlerden farklı olduğundan Türkmen coğraf-yasında, Türkmen bölgelerinde özellikle başta Kerkük meselesinde durum bu noktalara geldi. Biz ITC olarak bunun karşısında durduğumuz-

da bölgelerimizde sıkıntı yaşama-ya başladık. En az iki Kürt Partisi KDP veya KYB hangisi olursa ol-sun; asayişini, emniyetini, peşmer-gesini, silahlı gücünü, insanları sindirmek için kullandılar. Öyle bir noktaya geldi ki Bağdat'taki yö-netimde yer almamız için her şeyi yaptılar. ITC her zaman siyasi alanın dışında kalsın istediler. Ge-

çen defa biz ITC olarak Kerkük milletvekilimiz Sayın Başkan Dr. Saadettin Ergeç ile Bağdat'ta mecliste yer almamız gerekirdi. Ama bunu Kürtler Şiiler ile anlaşarak engelledi. Çünkü Türkmenler geçen defa ITC Listesi ile girmişti. Meclis'te yer almak Türkmenlerin özellikle de ITC'nin hakkı idi. Ama bunu Kürtler kabul et-mediler. Sürekli sindirme politikalarını ITC'nin üzerinde kullandılar. ITC'yi ve Türkmenleri saf dışı edip kendi politikalarını en iyi şekilde uygula-mak istediler. Bunun yanında Amerikalıların da olayları göz ardı etmeleri durumu söz konu-su. Kerkük'te olan hukuki, kanuni haksızlıklar-dan her zaman şikayet ettik ama hiç kimse din-lemedi. Bunun yanında Bağdat da dinlemedi. Ve sonuçta Türkmen insanı bir hayal kırıklığına uğradı. Bağdat dinlemiyor, Amerikalılar din-lemiyor. Bizim de siyasi bir kurum olarak ayakta durup, hizmet sunmamız için devletin içinde yer almamız gerekir. Ama biz devletin içinde ol-madığımız zaman hiçbir şey yapamayız. Milleti de bize karşı kullanmak istediler. Ama biz bun-ların farkındayız. Genellikle Türkmenler muh-

telif gruplardan girmiş olsalar da ana konu olan Kerkük meselesinde hiçbir şekilde taviz vermek yok. Yapılan hazırlıklara gelince evet, biz de diğerleri gibi hızlı bir şekilde hazırlığımızı yapmaya başladık. Biz diyorduk ki seçim kanunu çıksın her şey ondan sonra belli olur. Kararımızı ondan sonra veririz. Ancak bizim bir kısım partilerimiz kanunun çıkmasından önce kararlarını verdiler. Kanun çıktı. Kanun çıktıktan sonra %15 oranının %5'e inmesi onların hayal kırıklığına uğramasına sebep oldu. Biz ise bekledik. Coğrafyamıza baktık. Türkmeneli bölgesinde Türkmen topraklarını en fazla savunan, Irak'ın birlik beraberliğini savunan listeyi aradık. Biz de belki başkaları gibi menfaatlerimizi düşünseydik farklı olurdu. Biz Irak Türkmenleri olarak özellikle Türkmen cephesi olarak bunun altını çiziyoruz. Birlik beraberliğimizi Irak'ın içinde gördüğümüz her yere yükleniyoruz. Bu stratejinin içinde Türkmen bölgelerinin içinde en uyumlu proje Irakiye listesinin projesi idi. Ne Maliki'nin listesinin ne de Tavafuk listesinin Kerkük'le ilgili bir çözümü olur. Çünkü eninde sonunda 2 koalisyon var, iki anlaşma var. KDP, KYB, Irak İslam Yüksek Konseyi artı Dava Partisi. Dörtlü anlaşma sürdürüyorlar. Bu dörtlü anlaşmanın ana noktalarından biri bizim kuşularımıza göre Kerkük meselesi. Kerkük meselesi aralarında bir pazarlık meselesi haline gelmesinden endişe ediyoruz. Bu dörtlü anlaşmanın da haricinde üçlü bir anlaşma da var. Bu da KDP, KYB artı Irak İslami Partisi. Bir de böyle bir kuşumuz var; acaba onlar da Kerkük meselesini bir pazarlık olarak mı kullanacaklar? Bu yönden bakınca öyle gördük ki Irakiye listesi Kerkük projesini ve Türkmen Bölgelerini savunan bir projedir. Bu nedenle bu listeden katıldık. Adaylarımızı bu liste içinde dağıttık.

Peki Kerkük'teki seçimin nasıl geçeceğini düşünüyorsunuz? Yani şeffaf, demokratik ve güvenli bir seçim yapılabilecek mi Kerkük'te.

Şeffaf ve demokratik bir seçim olmayacağını kesinlikle şimdiden söyleyebiliriz. Çünkü bunlar şu andan başlamış durumdadır. Seçim komiserliği Kerkük Şubesi'nde olan yolsuzluklar eğer gözlemciler tarafından saptanırsa, eğer memurların tayini, merkezlerin dağıtım şekli, kartların dağıtım şekli gibi konular tespit edilse şimdiden bazı yolsuzlukların yapıldığı görülecektir. Mesela karşılıksız Kürt kartı, karşılıksız Arap kartı v.s.

bunların hepsinden şikayetimiz oldu. Bu seçim komiserliği içinde olan yolsuzluklardır. İster istemez bugün Kerkük'te iki Kürt siyasi güç şehri kontrol etmekte. Kontrol ettiklerine göre o seçim komisyonu da mutlaka onların ellerinde olur. Kerkük'te yakın zaman önce seçmenlerin sandığa gitmelerini teşvik etmek için sivil toplum örgütleri tarafından düzenlenen panelde broşürler dağıtıldı. Dağıtılan belgeler Arapça yazılmış, Kürtçe yazılmış bir de Hıristiyanca yazılmış. Kerkük'te bin iki bin tane Hıristiyan evi var. Onların kendi dillerinde belgeler yazılmış. Türkmenler için yazılmamış. Bu tesadüfen gerçekleşmiş bir olay değildir. Bağdat komiserliği bunun tesadüfen gerçekleştiğini söylüyor. Bunların hepsi başlangıçtır. Böyle bir başlangıçtan artık bizim kuşumuz oluşmaya başlıyor. Artı biliyorsunuz son günlerde Türkmenlere yapılan suikastlar yeniden başladı. Bir değil iki değil üç değil. Bunların amacı insanları sindirmek ve korkutmaktır. Peşmerge adı altında, asayiş adı altında insanlarımızı korkutmaktır. Polis merkezinin içinde KDP, KYB mensubu insanlar var. Ve bu insanlar, Kerkük'te Türkmenler sandık başına gitmemesi, oy vermekten korkmaları yönünde politika izliyor. Bunların hepsi göz önünde oluyor. İspatlamaya bile gerek yok. Artı son günlerde Amerikalıların ifadelerine göre Maliki ve Barzani Kerkük'te dörtlü bir müşterek ordu kurulması için anlaşta. Bu ordu özellikle seçim süreci için hazırlanıyor.

Bu dörtlü orduyu biraz açabilir misiniz acaba?

Peşmerge, Amerikan askeri, polis teşkilatı ve Irak ordusundan oluşuyor. Bunlar Kerkük'ü çember halinde sarıp güvenliği sağlasın isteniyor. Giriş noktalarında işte bu güçler duracaklar. Artı Amerikalıların başkanlığı altında Kerkük havaalanında bir ordu teşekkül etsin. Bu dört gruptan oluşan orduyu Amerikalı komutanların ve başkanların adına hareket ediyormuş gibi gösteriyorlar. Bağdat ilk başta bunu reddetmiş gibi gözüktü ancak araştırmalar neticesinde ulaşılan bilgi Maliki'nin de bu işin içinde olduğu yönünde. Bu işin büyük bir parçasıdır. Özellikle de seçim sürecinde bunu kullanmak tehlikeli ve dikkat çekici bir olaydır. Bizi ne kadar bu güvenliğiniz içindir diye ikna etmeye çalışsalar da buna kanaat etmeyeceğiz. Peşmergeye meşruiyet vermek istiyorlar. Bunun için türlü türlü

mitingler yapıldı bildiriler çıkarıldı, Hükümete ulaşıldı. Resmi olarak talep ettik, Maliki ile görüşelim dedik ama hiçbir şekilde dinletemedik. Bunun neticesinde tabii ki seçim sürecini şeffaf görmüyoruz. Artı Kürtlerin kendi arasındaki çekişmeler de malum. KDP ve KYB'nin karşısına bir Goran Listesi çıktı. Her iki taraf da kendisini yolsuzluklar yapmaya hazırlamış. Bunların neticesinde de bir yarışa girdiklerinde mutlaka Kerkük'te gerginlik olur. Emniyet sağlanamaz. Şeffaf bir seçim olacağını düşünmüyoruz. Bunu buradaki Amerikalılara söyledik. Gözlemcilerin gelmesi gerekiyor. Odalarda en az bir kameranın olması gerekiyor. O zaman Türkmen seçmenine güven gelecek ve yolsuzluk yapan taraf korkacaktır. Bunları söyledik, taleplerde bulduk. Ne kadar gerçekleştirilir bilemiyoruz ama şeffaf görmüyoruz seçimleri.

Peki, Irak'ta yeni seçim yasası çıkarırken konuşulan meselelerden bir tanesi seçim yasasının Kerkük'ü de ilgilendiren maddesi idi. Bu maddede bir yıl içinde bir komisyonun %5'ten fazla nüfus artışı olan bölgelerdeki seçimleri kontrol edebileceğini ve kontrol durumunda bir sorun çıkması halinde önlemler alınacağı söyleniyordu. Kerkük'te böyle bir gelişme bekliyor musunuz seçimlerden sonra?

Tabii ki. Eğer bu komisyon doğru bir şekilde işlerini yaparsa, belgeleri detaylı incelerse mutlaka yalan, sahte, doğru hepsi belirlenecek. Ama yine de bunun 23. Maddenin konusu haline getirmiş olurlarsa; Kerkük'teki teşkilatlar, idareler, sorumlular komisyona doğru bilgileri vermemiş olduğu halde Bağdat'ta bulunanlar çıkarları gereği (diğer koalisyonlarla bir pazarlığı olduğu için) buna sessiz kalırsa o zaman yine kuşku oluşacaktır. Az önce söyledim. Dörtlü anlaşmadan bizim korkumuz var. Dörtlü anlaşma neyin neticesinde olmuş. Şii koalisyonu Maliki, eğer hükümetin başına gelmek isterse Kürtlerin desteğini isteyecek. Ne alır bunun karşılığında? Kürtlerin Kerkük'ten başka projeleri yoktur. Maliki'ye söyleyecekleri şey "Kerkük meselesinde artık biraz taviz vermek mecburiyetindedir" olacaktır. Eğer adil Abdülmehdi de Başbakanlığa aday olursa Kürtler onunla da o pazarlığı edeceklerdir. Bunun neticesinde eğer Bağdat'taki iktidar Irak'ın birliği için çalışmış olur ve Kerkük onun için önem taşımamış olursa daha pe-

rişan oluruz. Yani yapılan sahteler bile çıkmaz ortaya. Ama eğer Bağdat'taki hükümet değişmiş olursa ulusal bir hükümet olursa özellikle Iraklıye Listesinin projesinde yer alan gruplar gelmiş olursa başa, Kerkük'ün Ortadoğu'nun büyük bir problemi olduğunu herkes görmüş olur. Belki de o zaman farklı bir siyaset çıkar ortaya. Çünkü Kürtlerin de tavırları biraz farklı olur. Bunların yanında ulusalcı Araplar, milliyetçi Araplar ve Türkmenler bu Iraklıye listesinin içinde yer almaktadır. Onlar bu konuya daha ciddi bir şekilde bakarlar. Eğer Musul'da bizim adaylarımız ve Usame Nuceyfi'nin Iraklıye Listesi, Kerkük'te ITC, Salahattin'de Iraklıye Listesi ile ITC artı Diyala'da aynı şekilde Iraklıye ve ITC kazanırsa ve bu şerit üzerinde olan, Türkmen ve Arapların üzerinde yaşadığı bölgede birlik ortaya çıkarsa, o zaman belki bizim için Kerkük meselesi iyi bir noktaya gelir.

Peki, bu seçim komisyonu çalışmalarını tamamladığı zaman heyet bir hile ya da sorun tespit ederse Kerkük'teki seçimler yenilenecek mi sizce?

Buna pek inanmıyorum. Ama komisyon, parlamento üyeleri seçildikten sonra orada kurulan komisyon bu evrakları inceleyecek daha sonra söz gelişi Kerkük'ün sayısı bu kadar imiş diyecek. Çünkü biz 2004 2005 kütüklerine dönmek istedik. Eğer 12 tane milletvekili var ise Kerkük'te, bunu Kerkük milletvekilliğinden çıkarılıp milli bakiyeye geçer. O zaman ne olur Kerkük'ün 13 milletvekilinden 2 tane 3 tane çıkarılırsa o 7 taneye 8 taneye iner. Fazlası da milli bakiyeye gider. Tabii o mekanizmanın nasıl olduğu belli değil. Milli bakiye sistemi belli değil. Bunu kim ortaya koymuş. Türkmenler mi Araplar mı Kürtler mi o belli değil. O yüzden bunun sonucuna komisyon karar verecek.

Yani Kerkük'te seçim yapılmakla bitmeyecek. Seçimden sonrada mücadele seçim mücadelesi gibi devam ediyor olacak.

Özellikle Türkmenlerin sorunu komisyonda belli olacaktır. Kerkük sorununu çözmek için Irak seçim yasasının 6. Maddesine göre bir komisyon kurulacak. Kerkük sorunu için çözüm bulmaya çalışacak. Parlamentonun birinci öncelikli konusu bu olacaktır. Aksi takdirde Kerkük'te yolsuzluk devam edecektir. Bunun ar-

dından bir sayım meselesi vardır. Bu yolsuzluklar sayımda da devam ederse ne olacak. Bütün evraklar Birleşmiş Milletler'e o şekilde gidecek ve 50 yıl daha Türkmenler için Kerkük'teki yanlışlık devam edecektir. Bu nedenle en büyük iş parlamentoda olacak, özellikle de komisyonda.

Peki siz seçimi kazanırsanız ve Bağdat'ta bir parlamenter olursanız öncelikle Irak Türkleri için neler yapmayı planlıyorsunuz?

Her şeyden önce Türkmeneli coğrafyasında yaşayan tüm Irak Türklerinin sorunlarına çözüm üretmek için çalışacağız. Telafer'den Kerkük'e, Tuzhurmatu'dan Diyala Türkmenlerine kadar tüm Irak Türklerinin Irak'ın ana unsurları olduklarının kabul ettirilmesi ve insanlarımızın sorunlarına çözüm bulabilmek çabası içinde olacağız. Bağdat'ta tüm Irak Türklerinin haklarını savunacağız. Bunun yanı sıra bir Kerkük milletvekili adayı olarak ve Irak Türkmenleri için özel bir yere sahip olması itibarıyla seçim mesajlarımdan biri "kurtuluş"tur, "Kerkük'ü kurtarmak". En önemli önceliklerimizden biri de Kerkük olacaktır. Çünkü sahibi biziz. Tarihi biziz. Geçmişimiz biziz. Geleceği de biz oluruz.

Kerkük meselesinin dışındaki projeleriniz nelerdir?

En önemli ve en büyük sorun gençlerin işsizlik sorunudur. Irak'ın maddi imkanları hırsızların değil de doğru insanların ellerinde olursa herkes çok rahat yaşar. Gençlere önem vermemiz gerekir. Gençlerin geleceğinin garanti altına alınması ve güvenlik en büyük sorunlarımızdır. Bir de şehit ve tutuklu ailelerinin tazminatlarını daha iyi bir hale getirmeyi amaçlıyoruz. Son dönemlerde terör, suikast ve patlamalar sonucunda insanlar perişan hale geldi. Dün bir Türkmen kadını ile görüştüm. Çok üzülüm. Kerkük'te bir patlamada kocasını kaybetmiş. Üç çocuğuyla yalnız kalmış. Nerede devlet, nerede bu paralar, neden bu hırsızlık devam etsin? Şu ana kadar biz ITC olarak kendi masraflarımızı kendimiz ödüyoruz. Öğrencilerimizi, yaralılarımızı yurtdışına gönderiyoruz. Türkmence eğitimimizi kendi masraflarımızla yapıyoruz. Bu da bi-

zi biraz zorluyor. İnsanların tüm isteklerini yerine getiremiyoruz. Özellikle Türkmen eğitimine çok önem vermek gerekiyor. Ben öyle görüyorum Irak'ın sahibi çoktur. Biraz da biz Türkmenler sahibi olalım. Türkmenlerin de artık bu stratejilerin içinde yer almaları gerekli. Bu kadar milletvekilleri var Arapların, Kürtlerin, Şiilerin her kesimin. Bizde ITC olarak Türkmenlerin hayatlarını rahat yaşamaları için ne gerekiyorsa yapmayı amaçlıyoruz.

Son sorum şu olacak; Irak sancılı bir süreçten geçiyor. Siyasi arenada mücadele çok büyük. Demokrasi tecrübesi hiç oturmamış durumda. Siz bu seçim sonucu ortaya çıkacak olan parlamentonun Irak'ın en temel sorunlarına çözüm bulabilecek ve Irak'ın özellikle güvenlik zafiyetini, ekonomi, altyapı sorununu, rejimi ve devleti ilgilendiren sorunları çözebilecek bir yasama süreci geçirecek parlamento olabileceğini öngörüyor musunuz?

Şunu iyi biliyorum bu işin içinde Irak'ı parçalamak isteyen parmaklar çok olmasa, mezhepsel ayrılıklar biraz kalkmış olursa bence Iraklılar birbirleriyle çok iyi yaşayacaktır. Teröre son verilir, başka ülkeler Irak'ın içişlerine karışmaktan vazgeçerse ve Amerika da politikasını revize ederse Irak daha iyi bir noktaya gelebilir. İlk hükümetin nasıl kurulduğuna bakalım. Mezhepsel ve etnik ayrımlar temelinde kuruldu, ki bu geçici hükümetti. Sonra Irak anayasasını oluşturacak parlamento daha sonra ise seçimler yapılarak mevcut parlamento oluşturuldu. Ama bu seçimlerin nasıl yapıldığına bakarsanız kapalı liste sistemiyle yapıldı. O yüzden insanlar kimi seçtiğini bilemedi. Bu sefer biraz daha farklı olacak. İnsanlar beğendikleri adayları çıkaracaklar. Bundan sonra Irak'a bir teknokrat hükümet gerekmektedir. Iraklılar artık savaştan, ölümden bıkmıştır. Teknokrat hükümet içinde Şii, Sünni ayrımı kaldırılmalıdır. Iraklılar bence bu süreçte yavaş yavaş gidiyor.

Sayın Salih, bize zamanınızı ayırdığınız için çok teşekkür ediyoruz. Başarılar diliyoruz.

Ben de teşekkür ederim.

7. SELAHATTİN İL MECLİSİ GENEL SEKRETERİ NİYAZİ MİMAROĞLU

21 HAZİRAN 2010

ORSAM: Öncelikle bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Selahattin Vilayeti için yaptığınız güzel çalışmalarını biliyoruz. Bize Selahattin Vilayetine ilişkin bilgiler verebilir misiniz?

Niyazi Mimaroglu: Öncelikle hoş geldiniz. Geçen il meclisi seçimlerinde Türkmen milleti en iyi insanları seçti. Zaten meclisin ilk toplantılarına katılanlar bizlere bir zulüm gibi bir durum yaşattı. Başka gruplar toplanıp görevleri aldılar. İlk 6 aylık zaman zarfından sonra biz başka bir grup topladık. Bu grup çok önemliydi. Bazı görevler düştü. Vali yardımcısı, ITC adayına düştü Selahattin ilinde. Pasaportla ilgili bir daire bize düştü. Ben ve kardeşim Ali Haşim Muhtaroglu çok yoğun çalıştık. 6-7 senedir yapılmayan bazı işleri yaptık. Türkmen dilini anayasaya göre resmen kullandık, kararı imzalandı. Tuzhurmatu'da tapular Türkmen diline göre yapıldı. Ayrıca emniyet açısından kuvvetli çabalarımız oldu ve Tuzhurmatu'yu emniyetli bir hale getirdik. Millete hizmet için çalıştık. Ve Tuzhurmatu'nun 40-50 senedir ilgilenilmeyen sokaklarına 500 milyon dinar harcama yaptık. Okullar açtık. Hala devam ediyoruz çalışmalarımıza. Zaten il meclisinde benim ve kardeşim Ali Haşim'in oyu olmayınca hiçbir karar alınmıyor. Ben İl Meclisin Genel Sekreterliğini tüm meclisin oyu ile kazandım. Tüm Selahattin İlinde çalışmam bellidir.

Genel Sekreterin Meclisteki görevlerinden bahsedebilir misiniz?

Genel Sekreter Meclisin idare müdürüdür. Tüm grupların evraklarını alırım. Aynı zamanda haftanın tüm günleri oradayım. Her şeyden haber-

darım. Tuzhurmatu ile ilgili her şey kontrolümde. Selahattin ilinde idari ve mali olarak bazı hile ve usulsüzlükler vardı. Buna karşı durdum. Bu konuda Maliye Bakanlığına dava açtım. Dairelerle ilgili mesai saatlerinde düzenlemeler yaparak, memurların daha verimli çalışmasını sağlamaya gayret ettim.

Şimdi tüm Selahattin Ali Haşim Muhtaroglu ve benim siyasi ve idari gücümüzü ve fikrimizi biliyor. Sözümüz geçiyor ve istediğimiz oluyor. Biz her vakit milletin vücudundayız. Mesela Cuma istirahat günüdür. Ama biz burada halkla görüşüyor, sorunlarını ve isteklerini dinliyoruz. Geçen il meclisinde Tuzhurmatu'dan 7 üyemiz vardı. Millet bazılarının adını bile bilmedi. Şimdi 2 kişiyiz. İnşallah görevimizi hakkı ile yerine getirmişizdir ve getireceğiz. Karşı gruplar bizi kuvvetli gördüğü için bazı sıkıntılarla karşılaşyoruz. Mesela Ali Haşim Muhtaroglu'nun korumasının otomobilini patlattılar. İl Meclisi Valisi ile Türkiye ziyaretine çıktığımızda, vali Irak hükümetine bazı eleştirilerde bulundu. Benim özel ofisime bombalı saldırı oldu. Ama bize güvenin bunları çözeceğiz.

Peki, Selahattin'in durumu hakkında bize bilgi verebilir misiniz?

Selahattin ilinin Musul, Anbar, Kerkük, Bağdat, Diyala ve Süleymaniye olmak üzere 6 vilayete sınırı vardır. Şükürler olsun emniyet güçlerimiz kuvvetli ve hepsi kontrol altındalar. Arada sırada bazı sorunlar yaşanıyor, ama onlar da siyasi sorunlar. Selahattin zirai bir ildir. Ama Selahattin vilayetinde petrol bile bulunmaktadır. Yer altı ve yer üstü zenginlikleri bakımında oldukça verimlidir. Dicle Nehri'nin geçtiği yerlerde su bulunmaktadır. İki senedir buğday ve

arpa üretiminde Irak'ta birinci vilayet olmuştur. Selahattin'de 400.000 ton civarında buğday ve arpa olduğu söylenmektedir. Biz yatırımlara kapılarımızı açtık. Bazen siyasi durumlardan bazen de güvenlik nedeni ile firmalar gelmedi. Şimdi yatırım komisyonumuz var ve bu işlerle ilgileniyor. İnşallah gelecek aylarda yatırımlar yapılacak. Ben Selahattin'in turizm, kerpiç ve çimento üretimi, havaalanı yapımı ve ev inşaatları konularında yatırıma elverişli olduğunu düşünüyorum.

Siz meclise önce 2 kişi ile girdiniz. Sonra muhalefette kaldınız, 13 kişilik bir grup oluşturduunuz. Daha sonra sizin grubunuz 20 kişiye yükseldi. Bu muhalefet ve iktidar dengesini nasıl sağladınız?

Mecliste ilk toplantımızda 20 kişi ile bir ittifak yaptık. Bu gurubun sözcüsü Ali Haşim Muhtaroglu'dur. Bu grubun toplantıları için hazırlık çalışmalarını da ben yapmaktayım. Grubun içerisinde bize vali yardımcılığı, Sağlık müdürü, pasaport ve kimlik müdürlüğü gibi görevler aldık düştü. Ancak şimdi durumumuz çok farklı. Hatta son olarak Selahattin Valisi'ni de yaptığımız çalışmalar sonucu değiştirmeyi başardık. Çünkü bu makamı hak etmeyen ve taraflı davranan bir kişiydi. Biz vilayet meclisinde tarafsız olmalıyız. Türkmen, Kürt, Arap ne olursak olalım Selahattin vilayeti ve halkı için çalışmalıyız.

Bunu sağlayabilmek için ne gibi siyasi çalışmalarınız oldu? Kimlerle görüştünüz? Kimleri yanınıza aldınız?

Irakiye Listesi, Cum'u Listesi, Bin Et-Tahrir Listesi, Irak Türkmen Cephesi, Ulemalar Listesi ve Selahattin Ulusal Listesi, 20 kişilik iktidar grubunu oluşturuyor.

Karşı grupta kimler var?

Kürtler ve Irak İslam Partisi.

Selahattin içerisinde Irak İslam Partisi kaynaklı sorunlar yaşıyor musunuz?

Maalesef. Birçok sorun yaşadık. Ali Haşim Muhtaroglu'nun milletvekili adayı olduğu 2010 genel seçimlerinde çok çirkin sözler konuştular. Ama biz şimdi tüm gücümüzle meydandayız. Allah doğrunun yanındadır. Biz buna inanıyoruz. Ben ve Muhtaroglu, Türkmen ve Tuzhurmatulu olmamıza rağmen, kendimizi Selahattin vilayetine adadığımızı ilan ettik ve çalışmalarımızla da ayrımcılık yapmadığımızı gösterdik. Bu nedenle çok taraftar kazandık ve siyasi olarak güçlendik.

Çok kısa zamanda birçok şey yapmışsınız. Peki, başka planlarınız var mı?

Selahattin'in yatırımdan başka bir şey ilacı yoktur. Çünkü Bağdat'tan gelen para miktarı çok azdır. Selahattin'de 8 ilçe, 9 nahiye, 700 civarında köy var. Bize merkezden gelen para 80 milyon \$'dır. Bu para nüfus oranına göre aktarılıyor ama Selahattin nüfusuna göre ayrılan bu para yeterli değil. Bu paradan en büyük payı Tuzhurmatu aldı. Ben ve Muhtaroglu, 4-5 bakanı ziyaret edip Tuzhurmatu için başka kaynaklar bulduk. İnşallah 2010 senesinde Tuzhurmatu için 30 projenin yapılması planlanıyor. Tarihi sokaklarımızın tamamı döşenmedi, büyük Türkmen mezarlığının yapılması gerekiyor. Zaten başka gruplar mezarlığın üstüne evler yaptılar, sahip çıkmamız lazım. Okullar var ama hastanemiz yok. Elektrik, su gibi projelerimiz var. Maalesef Tuzhurmatu için geçen 7 senede bir taş bile konulmadı. Bizim de bu 7 senenin eksikliğini 1 yılda bitirme şansımız yok. Ama durmayacağız.

Peki, Türkmenlerin geleceği için ne düşünüyorsunuz? Türkmenler hak ettikleri yere gelebilecekler mi?

Hakiki bir Türkmen Meclisi kurulmalı ve tüm partiler bu meclise girmeli. Ama parti olarak değil, Türkmen olarak gelmeli. Ancak böyle bir şeyler yapılabilir. O zaman birlik olunur.

Türkmen siyasetini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bizde bazı partiler var ben ona karşıyım. Meclise gidenler Türkmen olarak orada bulunmalı. Türkmenlerin milli kimliğinden başka çareleri yoktur. Her türlü ayrılığı bir kenara bırakıp, Türkmen milli kimliğine sarılmaları gerekir. Particilik, mezhepçilik, ayrımcılık Türkmenleri ileri götürmez.

Genel seçimleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bence Irakiye Listesi milli bir listedir. Ama Irakiye'ye hükümet kurması için izin vermiyorlar. Bence Türkmenlerin iyiliği için Irakiye, Başbakan Nuri El Maliki'nin liderliğindeki Kanun Devleti Koalisyonu ile birlikte hükümeti kurmalı. Çünkü Kanun Devleti ve Maliki de Türkmenleri destekliyor. Diğerleri bizi desteklemiyor. Ammar El-Hekim'in başkanlığını yaptığı Irak Ulusal İttifakı Selahattin kongresinde Kürtlerle anlaşma imzaladı.

Peki, bu olur mu?

İnşallah olacak.

Bir Türkmen olarak Türkiye'den ne bekliyorsunuz?

Biz Türkiye tarih boyunca hep destek bekledik. Baas konusunda bizim çok sıkıntılarımız vardı. 2003'te Türkiye ile görüşmeye başladık ve Türkiye Türkmenler ve Irak için her şeyi yaptı. Hiçbir kusur koymadı. Biz Türkiye Devleti'nden çok memnunuz. Türkiye Devleti olmasaydı bizi yok ederlerdi. Bunu da herkes bilir. Bizim arkamızda Türkiye var. Bunun böyle devam etmesini istiyoruz. Türk milletine ve hükümetine çok teşekkür ederiz.

Bizi kabul edip, görüşlerinizi bizimle paylaştığınızı için biz de size çok teşekkür ediyor ve çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

8. IRAK MİLLİ TÜRKMEN PARTİSİ BAŞKANI CEMAL ŞAN

21 TEMMUZ 2010

ORSAM: Kısa bir özgeçmişinizi alabilir miyiz? Ne zaman, nerede doğdunuz? Hangi eğitimleri aldınız? Hangi siyasi partiler içerisinde yer aldınız?

Cemal Şan: Ben Cemal Şan. 1954 yılında Kerkük'te doğdum. İlkokul ve liseyi Kerkük'te okudum. 1973 yılında Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü'nde tahsil yaptım. Burada Türkiye'den iki hocamız vardı. Birisi Prof. Dr. Mustafa Kafalı, diğeri Ahmet Şakir. Bir de şu anda tercümanlık yapan Dr. Cengiz Ketene. O sırada Türkoloji Bölümü yeni açılmıştı ve az sayıda öğrenci vardı. 1959 yılında ben

Kerkük'teydim. Bizim aile milli kökenli bir aile. Ben de daha ilkokuldayken Türk kültürüyle ilgilenmeye başladım. Bu ilgim biraz daha ilerledikçe siyasete katıldım. Gizli teşkilatlarda bulundum, bazı arkadaşlar tutuklandı, bazı arkadaşlar -Allah rahmet eylesin- şehit oldu. Ben de 1978 yılında gizli teşkilatlar yüzünden tutuklandım. Biz gizlice okuyorduk, araştırıyorduk ama o dönemde bu teşkilat gizli olduğu için, bizden daha öndekiler de hedef çizme, eserler filan görmüyorduk. Türkiye'deki siyasi eserlerin Arapçalarını okuyorduk. Saddam'ın baskısından dolayı bizim hedefe doğru siyasi bir toparlanma durumumuz

olmuyordu. Bizim yapmaya çalıştığımız varlığını korumak, Irak'ta bir değişiklik olması ihtimaline karşı hazırlıklı olmaktı. 1991 yılında Irak'ta Saddam'a karşı büyük bir ayaklanma oldu. Ayaklanma bastırıldı, ama o ayaklanmadan sonra Irak'ın kuzeyinde, 36. paralelde, güvenli bir bölge kuruldu. Muhalefet grupları, Erbil'de Şaklava bölgesinde konuşlandı. Irak Milli Türkmen Partisi'nin bürosu açıldı orada. Irak Milli Türkmen Partisi 11 Kasım 1988 yılında deklare edilmişti, ama baskılar yüzünden çalışmalarını durdurmuştu. Fakat 1991 yılının Temmuz ayında, Irak topraklarında Şaklava'da ilk bürosunu açtı. Ben de o sırada bir grupla beraber katıldım. Zaten o sırada partiler olmadığı için herhangi bir partiye katılmadık. Baas Partisi de Arap partisi olduğu için katılmadık, sadece gizli teşkilatlarımız vardı. Ondan sonra resmen katıldım. Enformasyon sorumlusuydum, radyoyu yönetiyordum. 1993 yılında Birinci Türkmen Kurultayı'mız oldu. 17- 18 Nisan tarihlerinde bizim partimizin iç kurultayı yapıldı. Orada Sayın Muzaffer Arslan başkan seçildi. Ben de MKK yedek üyesi olarak seçildim. İkinci kurultayımız da 1996 yılında oldu. Bu kurultayda rahmetli Sayın Mustafa Yayçılı başkan seçildi. Ben de başkan yardımcısı oldum. 2000 yılında üçüncü kurultayımız oldu. Mustafa Yayçılı, Londra'da temsilcilik görevi üstlendiği için kendini aday göstermedi, ben başkanlığa geçtim. Irak toprakları serbestliğe kavuşunca, 2004 yılındaki dördüncü kurultayımızda Mustafa Yayçılı tekrar başkanlığa seçildi. Ben yine yardımcı oldum. Ancak Yayçılı, 14 Mayıs 2004 tarihinde bir kaza geçirdi, rahmetli oldu. Tekrar ben partimizin başına geçtim. Partimiz Türkmenler ve Irak olmak üzere iki amaç için çalışır. Irak çapında, Irak toprak bütünlüğünün korunması ve Irak'ta Türkmenler dahil tüm milliyetlere, tüm etnik gruplara eşit şekilde hakların tanınması, Irak'ta demokratik, özgür, çoğulcu, parlamenter bir yönetimin kurulması ve bir de Irak'ta insan hakları ilkelerinin uygulanması hedeflenmektedir. Türkmen çapında ise, Türkmenleri bir araya toplamak, birlik beraberliği sağlamak,

onları meşru haklarına kavuşturmasıdır. Irak'ın yapılanması hakkında bizim sadece parti olarak görüşümüz, Irak'ta Türkmeneli bölgesinde federal bir yönetimin kurulması, bu bölgenin federal bir yönetime kavuşmasıdır. Bunu Irak toprakları serbestliğe kavuştuktan sonra, Irak'ta federal sistem hukuki bir zemine oturunca, biz de ona ayak uydurarak, Mendeli'den Telafer'e kadar Türkmeneli'nin federal bir yönetime kavuşmasını istiyoruz. Şu anda Irak'ta federal yönetim vardır ama yalnızca Kürtlerin federal hakları vardır, diğerlerinin yok. Şu an Irak sanki federalin de üzerinde konfederal bir yapıya kavuşmuş gibidir. Federal olursa tüm bölgeleri öyle olsun. Bir de bundan daha önce, Türkmeneli Bölgesinin resmen tanınmasını istiyoruz, kurulmasını değil. Yani Türkmeneli Bölgesi zaten vardır, ama resmen tanınması gerekir. Genel olarak amacımız, Irak'ta yönetime ortak olmaktır. Şimdi haklarımıza kavuşmamız için, bizim coğrafi bölgemizin resmen tanınması ve merkez yönetimde yerimizin olması lazım.

Türkmeneli bölgesinden bahsettiniz. Türkmeneli bölgesinin sınırları içerisinde hangi vilayetler var? Mesela Erbil de bunun içerisine dahil mi?

Aslında Erbil dahildir. Harita olarak dahildir, ama uygulama başka oluyor. Bizim orada bir projemiz vardır. Bu da nedir? Önce bir kongre yapıyoruz. Siyasi bir konferans yapıyoruz. Türkmeneli bölgesindeki hangi vilayet katılmak isterse bir de Türkmeneli bölgesinin dışında Arap ve Kürtlerden destek gelirse onu da kabul ederiz. Şimdi Kürtleri bazen Araplar da destekliyor, Asuriler de destekliyor. Biz de öyle olalım. Yani onlar da bizi desteklerse bizim için iyi olur, bize meşruiyet tanımış olur. Yani bu bir hayal olarak değil, hedef olmalı. Bir parti olarak, bir millet olarak bir hedefimizin olması gerekir. Bu hedefi gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğimiz önemli değil, Hedef "Kızıl Elma" gibi önümüzde.

Parti programınız içerisinde neler yer alıyor?

Parti programımızda hemen hemen her konu yer alıyor. Irak'ın yapılanmasından tut, hukuki işlere kadar tümü yer alıyor. Bizim de bazı sabit siyasi bir programımız var, ama gelişmelere de ayak uydururuz. Tartışmalı bölgeler var: Mesela, Kerkük, Çemçemal gibi. Burayı Kerkük'e bağlamak istiyorlar, Tuzhurmatu da Kerkük'ün dışında, ama burayı da Kerkük'e bağlamak istiyorlar. Şimdi, bu tartışmalı bölgeler ne eskilere katılsın ne de şimdiki sınır idaresinde olsun, böylece kalsın. Tuzhurmatu bir il olsun, merkez Tuzhurmatu. Telafer bir il olsun, merkezi Telafer. Bunun gibi Çemçemal de bir il olsun merkez de Çemçemal olsun. Bizim gelişmelere karşı stratejimiz vardır.

Partiniz içerisinde kimler yer alıyor?

Parti yönetimimizin yürütme kurulunda şu anda parti başkanıyla birlikte 11 kişi var. Bir de MKK (Merkez Karar Kurulu) var. Buranın da 35 üyesi var. ITC zamanında bir çatıydı, şemsiyeydi, koalisyondu, şu an bir parti haline geldi. Ama ITC içinde bizim de üst düzey yöneticilerimiz var. Bir kararsızlık var, bunu düzenlemek lazım. ITC böyle tek parti mi olacak, yoksa koalisyon mu olacak? Bu gibi şeyler. Bir yardımcım vardı, Erbil'den Dr. Salih Lütfü. Burada Genel Sekreter vardır, Sayın İhsan Terzibaşı. Bir de bizim parti meclisimiz vardır ve daha geniştir. MKK üyeleri, Yürütme Kurulu üyeleri, Kol başkanları (Gençlik kolları başkanı, kadın kolları başkanı) vardır ve kritik kararları buradan çıkartırız. Haftalık ve aylık toplantılarımız oluyor. Haftalık toplantılarımız Kerkük İl Başkanı başkanlığında olmaktadır. Kadın ve gençlik kollarının da haftalık toplantıları vardır. Bizim tüm meclis olarak parti başkanıyla aylık toplantımız vardır. Orada fikir alışverişi yapıyoruz.

O zaman asıl karar alıcı mekanizma, parti meclisi diyebilir miyiz?

Önemli konularda olur.

Hangi vilayetlerde temsilcilikleriniz var? Yurt dışında da temsilciliğiniz var mı?

Şu anda yurt dışında temsilcilik yok, ama temsilcimiz vardır. Çünkü öyle imkanlarımız yok. ABD'de var yurt dışı olarak. Bağdat, Kifri, Telafer, Altunköprü'de temsilcimiz bulunmaktadır. Bu bölgenin çoğunda temsilci vardır. Maddi imkânlarımız az olduğu için temsilcilik açamıyoruz.

Söz maddi imkânlarla gelmişken, nereden kaynak sağlıyorsunuz? Belli bir kaynağınız var mı, yoksa parti kendi içerisinde mi organize oluyor?

Parti içerisinde öyle bir durum yok. Zaten Türkmeneli'nin maddi durumu zayıftır. Türkmeneli Vakfı'ndan yardım geliyor, ondan faydalanıyoruz. Başka kaynak yok.

Amblemin anlamı nedir?

Eskiden bir Türkmen devleti vardır, Altınordu Devleti. Onun bayrağıdır, fakat buradaki terazi hem Türkmen'i hem de adaleti kastediyor. Altınordu'da bu dışındadır. Ay her şeyde vardır. Mavi de tüm Türkmenler için ortak değerdir.

Hilal de sanırım İslamiyeti temsil ediyor, değil mi?

Evet.

Tüm partilerin birlik, adalet gibi bir sloganı var. Sizin de var mı böyle bir sloganınız?

Bizim iki sloganımız var. Birincisi coğrafi sloganımız: "Mendeli'den Telafer'e selam olsun Türkmenlere". Bir de "Yolumuz Hak yoludur, millet toprak yoludur". Asıl üç kelimedir: millet, toprak, hak.

Milli Türkmen Partisi 2003 sonrası siyasette nasıl yer aldı?

Seçimlerde biz hep ITC ile diğer Türkmen partileriyle birlikte hareket ettik, listelerimiz beraber oldu. Yalnızca son seçimlerde anlaşmalı

olarak değişik listelere dağıldık. 2010 seçimlerinde değişik listelerde katıldık. Bize eşit şekilde destek verileceği hususunda söz verildi, fakat seçime katılınca baktık ki bize destek yok. Yalnızca ITC'ye destek verildi. Bize destek verilmedi. Ankara'da Sayın İhsan Doğramacı'nın başkanlığında bir karar alındı, fakat uygulanmadı. Uygulanmayınca biz de kendi imkânlarımızla katıldık, yeterli olmadı. Fakat yine de bir çaba gösterdik. Ama komik rakamlar verdiler, bu kadar değildi. Bir ben bir de bir kadın aday katıldı. Kadın sadece kadın olduğu için katıldı. 4500 kadar oy aldım, fakat bunu 100'ün altında gösterdiler. Yani seçimlerde haksızlık oldu. Her seçimde şikayetimiz güvenlik durumundandır. Bu yıl güvenlik durumunu iyi düzenlediler, fakat teknik ve idari bakımdan iyi değildi. Oyları yağmaladılar. Sadece güçlü listeler öne çıktı.

İkiniz de Kerkük'ten mi girdiniz seçimlere? Başka bölgelerden adayınız var mıydı?

Evet, ikimiz de Kerkük'ten girdik Tuzhurmatu'dan da yine iki, Bağdat'tan bir, Musul'dan bir adayımız katıldı.

Kerkük adaylarınız siz ve bir de kadın dediniz. Kimdir kadın aday?

Güler Bayatlı.

Selahaddin'de?

Selahaddin'de Salman Zeynel Abidin ve bir de Hayati Kerim.

Bağdat?

Ezel Bayraktar. Musul'da Ömer Zennur.

Soy ismine bakılırsa, sadece Salman Zeynel Abidin Şii. O zaman sizin partide sadece Sünniler değil Şiiler de yer alıyor. Türkmenler arasında çok fazla ifade edilmeye başlandı Şii-Sünni meselesi. Sizin bu meseleye bakışınız nedir?

Böyle bir şey yok. Biz milli demokrat bir partiyiz. Liberal bir partiyiz. Bizim programımızda Türkmen olmak vardır, ama ırkçılık yoktur. Türkmen olmak vardır, fakat ilişkiler, siyasi açılımlar farklıdır, biz hepsiyle görüşüyoruz. Ayrıca Türkmen Hıristiyanlar da varsa onları da içimize alabiliriz. Bizim için sadece Türkmenlik önemli ama bu ırkçı Türkmenlik filan değil. Fakat yönetime ortaklıkta ilişkiye girilip, işbirliği yapılabilir. Diğerleri için kırmızı çizgilerimiz yok. Sadece terörist olmasın.

Partiye üye alıyor musunuz, ne kadar üyeniz var?

Şu ana kadar 50 bin kadar üye kaydımız var, fakat bunların bağlılık dereceleri var. Bir kısmı tamamen bağlıdır. Kimi sadece üyeliğini kaydetmiş, dışarıdan destek verir. Çoğu böyledir. Daha az kısmı ilgilenir, sürekli gelir. Diğerleri fikir olarak kabul ediyorlar.

Türkmen siyaseti hakkındaki düşüncelerinizi alabilir miyiz? Bugüne kadar siz çok ciddi süreçler içerisinde yer almışsınız. İlk siyasi oluşumun kuruluşundan bugüne kadar Türkmen siyasetinde neler yanlış, neler doğru yapıldı ve gelecekte neler yapılmalı?

Türkmen siyasetinde bazen yanlışlıklar yapıldı, bazen durum böyle gerektiriyordu. Yani Türkmeneli herhangi bir siyasi parti koluna şans tanımadığı için, Türkmenlerin siyasete eğilimleri azdır. Türkmenlerin milli ruhları vardır, siyasi ruhları azdır. Eskiden milli ruhları vardı, ama bunu siyasete dökemediler. Bu yüzden biz şu anda bu zorluğu çekiyoruz. Duruma ayak uyduramadılar, gaflete düştüler. Siyasi partiler kurulmadan önceki durum değil, daha sonraki. Şimdi Irak'ta federal sisteme yönelik çalışmalar oldu. Bunun dışında en fazla Kürtlerle-Şiiler siyaseten aktif oldu. Irak'ta siyaset böyle bir yapılanmaydı. Biz bu yapılanmaya karşı çıktık. ABD bunu ustalıklarla yaptı. ABD bunu perde arkasından gizlice destekliyordu, ama söylemiyordu. Biz ne yaptık, hep direndik. Irak toprak bütünlüğünü,

Irak'ta federal sistem olmamasını, adem-i merkeziyetçilik olmamasını savunduk, ama Irak'ta kurulunca biz ondan geri kaldık. Bu gibi şeyler yüzünden siyasete ayak uyduramadık. Bir de siyasi tecrübemiz az olduğu için siyasi açılımımız olmadı. Bir de Türkmenlerin çok büyük bir hedefi vardı: Irak'ta toprak bütünlüğü, demokratik bir yönetim gibi. Ancak mekanizma bakımından zayıftık. Türkmenleri bir araya toplamak konusunda zayıflık gösterdik. Ayrıca Türkmenlere destek çok azdı. Başkalarının ağzında sakızdır bu durum. Bu olamaz. Her Türkmen iki zorluk çekiyor. Birincisi, destekleri az ve bir yönetimde değillerdir. İlk önceleri yönetime giremedik biz. Artık biz bunları istemiyoruz, federal sisteme karşıyız. Irak'ta federal sistem kuruldu, biz muhalefet durumuna düştük. Saddam döneminde de muhalefet durumundaydık. Saddam sonrasında da yine muhalefette kaldık. Yeteri kadar da destek verilmedi bize. Askeri gücümüz de yok. Hep bunlar bizi geride bıraktı. Bir de birlik beraberlik düşüncemiz yanlıştı. Biz birlik beraberliği bir çatı olarak gördük. Yani hepimiz tek çatı altında olalım yeter bize. Bunu gerçekleştiremedik. Aslında birlik beraberlik tek çatı altında olmak değil, bir fikir birliğidir. Biz amaç üzerinde durmak yerine araç üzerinde çok durduk. Araç üzerinde durmamalıydık. Yönetimde olamadık. Türkmenlerin gelecekte mutlaka yönetimde olmaları gerekir.

Türkmen davasının da bir liderlik problemi olduğuna inanıyor musunuz? Bu liderlik problemi nasıl aşılır? Yani nasıl bir lider profili gerekir?

Irak'ta lider dönemi kalmadı. Irak'ta her grupta bir lider yok. Şiilerin de liderleri değişiktir. Kürtlerin de 2-3 lideri vardır. Ancak grup halinde olmamız gerekir. Bu da bir yanlışlıktır. Biz lider yetiştiremedik. Bütün güçler bir insana veriliyor. Bir kuruluş demek, o kuruluşun başkanı demektir. Yardım ettiğimizde bundan sadece lider faydalanıyor. O lider de öyle yeterince deneyimli değildir. Hoşgörülü, insanları içine alabilecek güçte değildir, başkalarına da fırsat tanı-

mayabilir. Burada herkeste bir eksiklik vardır. O eksiklikleri birbirimizin tamamlaması gerekirdi. Ekip çalışması lazım. Tek lider değil liderler olabilir. Tek lider bizi yanlışlığa götürür. Tek lider söz sahibi olunca bunu istismar edebilir.

Gelecekte neler yapılmalı Türkmen Davası için?

Cemal Şan: Türkmen davası için Duruma göre bir hedef çizmek lazım. Bir de bir liderler grubu oluşturmak gerekiyor. Grup tüzel de olmayabilir. Her önemli meselede siyasi parti başkanları bir araya gelir, tartışılır. Bu ancak böyle olur. Millet bir kuruluş kurbanı oldu. Yani amaç kuruluştu. Amaç ITC'yi güçlendirmektir, milleti değil. Amaç millet olsaydı, ITC'nin aracılığıyla tüm Türkmen grupları bir araya gelip farklı destek de alabilirlerdi. Birisi daha güçlü çıkabilir, diğerinden daha fazla oy alabilir, atılabilir. Fakat birinin diğerini tamamlaması gerekirdi. Böyle olmadı, siyasi açılım yapılamadı. Bir de diğer gruplara, diğer bölgelere de iyi açılım yapılamadı. Şu anda merkezde zayıflık var. Birisi Türkmen için iyi rol oynayabilir, ama Türkmenlerin içinde iyi rol oynamak önemli değildir. Önemli olan Bağdat'ta merkezde rol oynayan insanımızın olmasıdır. Biz burada palavra atalım, ama Bağdat'ta bu palavra yürümez, bir şey getirmez. Türkmenlerin ana meselelerde birlik ve beraberliği vardır ama hedefe doğru harekete geçirilmedi. Şimdi biz birkaç parti ITC ile işbirliği içindeyiz, zamanında da ITC içindeydik.

Ne zaman ayrıldınız ITC'den?

Ayrılmadık. ITC bizi dışladı.

Peki, ne zaman oldu bu?

2008 yılındaki son Türkmen Kurultayı'nda. Öyle bir sistem geldi ki, ITC tek parti haline dönüştü. Biz ayrılmadık. Sistem, kurultay bizi dışladı. Başkanlık Konseyi kurulmasını düşündüler. Bu iki başlılık olurdu. Yani burada önemli olan millet değil, hedef değil, kuruluş olmuştur.

Kuruluşa göre davranıldı, hedefe göre davranılmadı. Böyle bir Başkanlık Konseyi'nin olması güzel, toplantılarda bilgi alışverişi yapılabilirdi. Bütün güç bir yere gitti. Biz zayıf kaldık. Aylarca, yıl boyunca bir kuruş bile vermediler bize. Türkmenlerin tek parti olmasını çözümmüş gibi düşündüler. Şu an ITC tek parti halinde. Herhangi bir parti yok yönetimde ama yine de birbirleriyle kavgalıdır. ITC için partiler problemidir. Halbuki partiler bir kurultaydan sonraki kurultaya yürütüyorlardı. Partisiz olalım. Sonra seçim oldu. Ayıplarımızı seçimle örtüyoruz. Kerkük'te biz üçüncü duruma düştük. Kürtler 6 milletvekili çıkardılar. Tecavüzler oluyor kabul ediyorum. Arapların nasıl bizi geçtiğine gelince, 4 Arap, 2 Türkmen. Kerkük, Türkmeneli Bölgesi'nin merkezidir, Türkmen şehridir. Durum budur. Gelecek için liderlerin bir araya gelmesi, sadece ITC'ye değil, tüm Türkmenlere destek verilmesi gerekir. Amacımız yönetimde olmaya çalışmaktır, bir hedef çizmektir, varlığımızı ve coğrafyamızı korumaktır. Coğrafyamız olmadığı sürece bizim insanlarımız dağılır, bölgemiz başkalarının hedefine maruz kalır. Başkaları bu bölgeye göz koyup, bölgeyi ele geçirmeye çalışırlar. Bir düşünelim, biz neden Türkmeneli Bölgesi diyoruz da o Türkmeneli Bölgesi'ni kurmaya çalışmıyoruz. Zor olsa bile en azından dile getirelim. Ne için Türkmeneli Bölgesi diyoruz? Merkeze bağlı bir yönetim kurmak için. Bunu en azından dile getirelim, programa koyalım. Biz parti olarak böyle yaptık. Yaparız, yapamayız, bugün olur, yarın olur, olmaz veya hayaldir. Ama en azından hangi hedefe doğru gittiğimiz bilinsin.

Fikirde birlik dediniz, çok önemli bir şeyden bahsettiniz. Türkmen toplumu arasında çok sık ifade edilen bir kavram var: Kukla partiler veya tabela partileri gibi. Bazı partilere birtakım yakıştırmalar yapıyor. Bu partiler hakkında ne düşünüyorsunuz? Bunlarla ilişkisi kuruyor musunuz? İlişkileriniz nasıldır? Fikirde birlik kapsamında neler söyleyebilirsiniz?

Öncelikle gerçekten Türkmenlerin haklarını savunan partiler vardır. Bunlar ITC ve çevresindeki partilerdir. Bir de özerkçi, bölgesel Şii

ve İslamcı partiler vardır. Bunlar da hedefe yöneliktir. Bir de başkalarına hizmet eden partiler vardır, başkalarının çıkarı için kurulmuştur. Bunların tabanları zayıftır. Biz bunlardan herhangi birisini iptal edemeyiz. Çünkü yaptırım gücümüz yok. Kürtlerin de eskiden beri kukla partileri vardı. Şimdi kukla partileri kalmadı. Kukla partileri yönetimde olsalar bile onlara göz açtırmazlar, bir şey yapamazlar. Saddam'ın kurduğu partiyi destekliyorlardı, Saddam'dan sonra kalmadı. Bizim için yapmacık partiler vardır, ama tabanları yoktur. Biz onlara bir selam verdiğimizde sanki lekeleniyoruz. Hayır, böyle değil. Onları kazanmak da bazen zordur. Çünkü amaçları kendileridir, milli duyguları yoktur. Mesela bizim milli duygularımız vardır, bir araya geliriz, işbirliği yaparız. Onlarda bu yoktur. Kendi menfaatleri, çıkarları için uğraşırlar. Onların bizimki gibi düşünceleri yoktur. Biz onların tabanlarını kazanmalıyız. Halk desteledikleri partilerin toplum için bir şey yapamadıklarını görünce bize geleceklerdir zaten. Ama parti olarak sadece ITC görülmesin. Bizdeki siyasetçiler ITC'ninkilerden daha güçlü. Açılımları filan var. Daha çalışkanlar ve daha az imkânlarla çalışıyorlar. Her şeye seçim gözüyle bakarsak yanlış yapmış oluruz. Talabani Bağdat'ta bir yemek ziyafeti verdi, parti başkanlarını topladı. Gördüğümüz kadarıyla 50 kadar insan toplamıştı. Listeler geldi. O kazanan 3 listede Türkmen vardı. Allavi'nin listesi, Maliki'nin listesi, Hekim'in listesi. Ancak üçünde de bir Türkmen bile yoktu. En az bir Türkmen adına seçime katılsaydık, bir kişi bile getirseydik, derlerdi ki Türkmenlerin listesi iptal oldu. Orada 7 milletvekili var, ama bir Türkmen bile yok. Çünkü o listeleri getirmemişler. Allavi'nin listesi 1 Türkmen'i götürmüş beraberinde. Diğer listeler de aynı.

Tek bir Türkmen listesi olarak katılmış olsaydı, Kerkük'te ve Musul'da bu kadar milletvekili çıkartılabilir miydi?

Kerkük'te olsa bile, bu biraz adaylara da bağlıydı. Tanınmış, güçlü adaylar olsaydı, bu sayı 2'nin üzerinde olurdu. Kerkük'te en az 3 milletvekili getirirdik. Kerkük'te 30-40 bin kadar oyumuz boşa Araplara ve başkalarına gitti. Musul'da öyle iyi, güçlü adaylarımız olsaydı, orada da en az

2 getirirdik. Tuzhurmatu'da da yine birlik beraberlik olsaydı en az 1 getirirdik. Yani toplam 6-7 insanımız çıksaydı, Türkmenler adına olacaktı. İçişleri Bakanı Bolani'nin listesi 4 getirmiş. Onların isimleri kazanan listelerde vardı. Biz de kazanan listelerde olurduk.

Türkmenlerin oy potansiyeli gerçekten bu kadar mıydı, yoksa Türkmenler seçimlere mi katılmadılar?

Türkmenler siyasi güç olarak başka, milli güç olarak başkadır. Yani bir nüfus sayımında daha fazla çıkabilirler, ama siyasete gelince bölünüyorlar. Bu bölünme bizi zor durumda bırakıyor. Maliki'nin listesinde Abbas Beyati var, belki tanıyorsunuzdur. Çok güçlü, konuşkan bir listeyi temsil ediyor veya sözcülüğünü yapıyordu. ITC'ye gelse bir değeri olur mu? Olmaz. Değer vermiyorlar. Bir de Fevzi Terzi var. Fevzi Terzi bizim içimizdeydi, kaçtı. Adamcağıza yer verilmiyordu.

Sebep?

Rekabet ve başka kişiler. Ama Fevzi gitti, Sadr Grubunda en parlak yere ulaştı. Bizden her kim giderse, başkalarının içinde daha iyi yükseliyor. Palavra atan iyi bir insan olarak görülüyor ama iyi iş yapan değildir.

2010 seçimlerinde neden Nehro Kesnezani'nin listesinde katıldınız? Bu listeyi seçmenizdeki temel sebep neydi? Başka listeler de olamaz mıydı?

Başka listelere girmedik. Listelere dağılım dedik. Allavi'nin listesine en son biz girdik. Yani Türkmenlerin olmadığı bir listeye girdik. Neden? Seçimlerden faydalanmak ve onların siyasi tutumlarını Türkmenlerin lehine çevirebilmek için. Onların listesi ırkçı değildi. Onlarda İslamcılık ve muhafazakarlık vardır. Türkmenlere karşı değiller ve Irak'ın toprak bütünlüğünü savunuyorlar. Ana hedefleri de bizimki gibi. Milliyetlerin haklarına karşı değiller. Onların ne Talabani ne Barzani'yle işbirliği yok. Sonra, onların partileri çok güçlü, fakat bu Baasçıları dışlayan soruşturma komisyonu onları sıkıştırdı.

Son olarak genel Irak politikası hakkındaki düşüncelerinizi alabilir miyiz? Irak'ta siyaset ne yönde ilerliyor? Nasıl bir hükümet kurulur? Neler yaşanır gelecekte?

Irak'ta bir dengesizlik var. Bu dengesizlik nereden kaynaklanıyor? En fazla mezheplerden ve milliyetlerden kaynaklanıyor. Irak'ta çoğunluk Arap'tır. Araplar da ikiye bölünüyorlar. Çoğu Şii'dir. Irak'ta Arapların % 70'i Şii, % 30'u Sünni'dir. Bu bir dengesizliktir. Ama bölge olarak merkez Sünnilerin bölgesindedir. Güneyde daha çok Şiiler vardır, ama bunlar Bağdat'ta da çoğalmaya başladılar. Bir de Kürtler var. Bunların hukuken istismarları vardır. Kuzeyde 35 kadar milletvekili ceplerinde. Bu sayıyı Kerkük'te, Diyala'da yükseltiyorlar. Şu an 50'yi geçtiler, Asuriler ve Şebeklerle birlikte 60'a ulaştılar. Burada da bir dengesizlik çıktı. Türkmenler en az. Liberaller en az. Yani Irak'ta Sünni ve Şiiler arasında ırkçılıkla İslamcılık yükseliştir. Liberaller de daha yeni yeni güçleniyorlar. Bir de Irak'ta seçim kültürü yok. Türkmenlerde olsun, Kürtlerde olsun, bakıyorsunuz güçlü insanlar kazanmıyorlar. Televizyon'da fazla görünenler kazanıyorlar. Şiilerde de yine öyledir. Ama Bağdat'ta Millet Meclisi'nde orayı yönetiyorlar. Burada bir de resmi şekilde Amerikan gücü vardır. Bu bir miktar dengeyi sağlıyor. Bir yandan faydası vardır, bir yandan yoktur. Faydası ne? Böyle büyük katliamların, askeri darbelerin önüne geçiyorlar. Mesela elinde silahı olan Kürtlerin burayı kaba kuvvetle ellerine geçirmesini engelliyorlar. Ama bazı konuklarda başkalarına siyasi destekleri oluyor. Saddam'ı yıktılar, ama şu anda Baasçılara destek veriyorlar. Bir türlü Ortadoğu'da dengeyi sağlamak istiyorlar. Bir de Irak'ta dolaylı şekilde İran'ın gücü vardır. Şii gruplar arasında nüfuzu fazladır. Irak'ta bir çekişme var ve devam ediyor. Irak, ABD aşamalı olarak çekilmedikçe, bir denge sağlanmadıkça Irak böyle gidecektir. İstikrar sağlanmayacaktır. Belki kısmen istikrar olabilir, ama tam istikrarlı bir şekilde, oturaklı bir devlet olamaz. Şu an olamaz. Gelecekte de olamaz.

Çalışmalarınızda size başarılar diliyoruz. Görüşlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

9. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ KİFRİ SORUMLUSU CEMİL BEYATLI

22 TEMMUZ 2010

ORSAM: Öncelikle bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ediyoruz. Bize Kifri hakkında bilgi verebilir misiniz?

Cemil Beyatlı: Kifri, önemli Türkmen şehirlerinden biridir. 1957'den bu yana Kerkük'e bağlıdır. 1976 da Saddam'ın baskısı yüzünden Diyal'a bağlandı. 1991 yılında da Irak'ta bir ayaklanma oldu. Bu tarihten sonra Kifri, Irak'ın kuzeyindeki bölgesel yönetime bağlandı. Bundan sonra da Türkmenler büyük bir baskı altına girdi. Adeta şimdiki yönetim tarafından savaş ortamı yaratıldı. O yüzden buradaki vatandaşların çoğu Kifri şehrini terk ettiler. Önceden bunların hükümet tarafından bir çalışmaları vardı. Bazıları Bağdat'ta bazıları diğer bölgelere çalışmaya gittiler. 1957 tarihinde Irak'ta bir sayım oldu. Bu sayımda Kifri'deki Türkmenlerin oranı yüzde 90 civarındaydı. Çoğu vatandaşımız Türkmen isimleri taşırlar. 1991 den bu yana, bizim okullarımız baskı altında kaldı. Buradaki hiç bir hükümet dairesinde çalışan Türkmen kalmadı. Okullarımızda kuzey bölgesinin isteğine göre kitap basılmaya başlandı. Diğer tarafla ilişkimiz kalmadı. Bir de buradaki Karatepe, Cabbarlı gibi nahiyeler Kifri'ye bağlıydı. Bunlar yoğun Türkmen yeri idi. Bunlar bizden kopartıldıktan sonra Türkmenler burada azaldı. Zaten 1991'den bu yana Kifri'nin nüfusunu değiştirmeye başladılar. Buradaki Türkmenlerin sıkıntısı bunlardır. Seçimlere katılma amacımız, kendimizi ispat etmektir. Ama kazanmak gibi bir düşüncemiz yoktur. Devlet tarafından şimdiye kadar kimse bizim durumumuzu öğrenmek için gelmedi. Kuzey yönetimi Irak Türkmen Cephesi'ne (ITC) ayrı bir şekilde bakar. ITC'yi Türk hükümetine bağlı olarak görürler. Türkmenler bu baskılara rağmen kendilerini ispat etme çabasında ve arzusundadırlar.

Kifri'nin idari durumu hakkında bilgi verir misiniz?

Önceden 1957- 76 arası Kerkük'e bağlıydı. Saddam tarafından, Kifri Kerkük'ten koparıldı ve Diyal'a bağlandı. 1976'da devlet tarafından bir karar çıktı. Bu kararda Kerkük'ün Türkmen nüfusunu azaltmak için Kifri'yi Diyal'a bağladılar. 1991 ayaklanmasında, Kifri kuzey tarafına kaldı. Ama Kifri arada kaldı. Ne bölgesel yönetim ne de Irak hükümeti hiç bir şey yapmadılar. Şimdi biz seçimlerde Süleymaniye'ye bağlandık. Ama idari olarak Diyal'a bağlıdır.

Şimdi Kifri tartışmalı bölgelerin içinde mi?

İçindedir. Zaten Diyal'a bağlıdır hala. Buraya bir Amerikan gücü geldi ve hala da bu konu tartışmaya açıktır.

Kifri'de kaç Türkmen aile yaşıyor? Kifri'deki Türkmenlerin durumundan bahsedebilir misiniz?

Bizim aile nüfusumuz 550-600 kadardır. Bunların bazıları 2006 yılındaki çatışmadan sonucunda diğer taraftan geldiler. 200 civarı Türkmen aile Kifri'ye geldi. Bunlar hala diğer tarafta oy verebilirler, kuzey bölgesi içerisinde Kifri'de oy veremezler. 1993 yılında bizim okullarımızın açılışı Irak Milli Türkmen Partisi tarafından yapıldı. Mevcut durumda anaokul, ilk okul, orta okul ve lise olmak üzere 4 Türkçe eğitim yapan okulumuz var.

Burada Türkmenlere ait hastane ya da buna benzer kuruluşlar var mıdır? Biraz da bunlardan bahsedebilir misiniz?

Burada bir Türkmen Kültür Merkezi, Türkmen Öğrenci Gençler Birliği, Kadınlar Birliği ve dispanserimiz bulunmaktadır.

Peki Türkmenlerin ekonomik durumları nasıldır?

Buradaki Türkmenlerin ekonomik durumu orta ile kötü arasındadır. Bazıları kendi mesleğinde çalışırlar. Kuzey bölgesinin kuruluşlarında ve güvenlik kurumlarında çalışan Türkmenler de bulunmaktadır.

Biraz da bize Kifri'deki Kürt grupların arasındaki ilişkilerden de bahsedebilir misiniz?

Buranın gücü KYB kontrolündedir. Ancak KDP ve diğer Kürt partilerin büroları da vardır. Bunlarla siyasi bir ilişkimiz yoktur. Sadece ziyaretler olur. Ama bir ilişkimiz yoktur. Bunların karşısında duran, buradaki tek kurum olan Irak Türkmen Cephesi'dir. Zaten kendileri yaptıkları koalisyonlarla her şeyi ele geçirirler. Sadece 2009'daki yerel seçimlerde Neçirvan Mustafa başkanlığındaki GORAN, farklılık yarattı. Ama hiç bir zaman buradaki Türkmenler bunlarla bir siyasi ilişkide bulunmamışlardır.

Peki Kürt grupların kendi aralarındaki sorunlar nelerdir?

Sorunlar, herkes kendi gücünü göstermeye çalışırlar. Ama devlet tarafından birleştirilirler. Bunlar zaten bir hedefe ulaşmak istiyorlar.

Türkiye'den bir beklentiniz var mı?

Zaten bizler burada Türkiye'den destek bekle-

mekten başka bir durumumuz yok. Özellikle kuzey tarafında yaşayan Türkmenler olarak büyük sıkıntılarımız var. Bizi, kimliğimiz yok etmek istiyorlar. Bu sadece Kifri de değil, Irak'ın kuzeyindeki Erbil ve Süleymaniye'de de aynı sıkıntılar var. Bizim isteğimiz Türkiye'den destek ve sorunumuz ekonomik değil, siyasidir. Sıkıntımız, buradaki Türkmenlerin kimliklerini yok etmeye çalışmalarıdır. Kifri'nin demografisini değiştirmek için her şeyi yapıyorlar. Kifri'de Türkmen ismine sahip hiçbir mahalle kalmadı. Türkmenleri yanlarına çekmek ve kendileriyle birlikte hareket etmeleri için kendi istedikleri kişiler memur olarak tayin ediyorlar. Irak Türkmen Cephesi olarak, 1998 yılından beri bu büyük baskılara rağmen çalışmaktayız. Buradaki istişare meclisimizle birlikte buradaki Türkmenlere ne yapabiliriz diye konuşuyoruz. Iraktaki siyasi problemlerin içinde yer alıyoruz. Onun için bütün yetkililer Kifri , Erbil, Süleymaniye'ye farklı şekilde baksınlar. Çünkü bu şehirlerin milli mücadelede payı büyük olmuştur. Diğer tarafın bütün bürolarını kendileri kurmuşlardır. Yetkililer Kifri'ye gelsinler, dertlerimizi dinlesinler, öğrencilerimizi, okullarımızı güzel yerlere getirsinler. Biz de diğer Türkmenlere yardımda bulunuyoruz. Buraya gelsin ve yardımda bulunsunlar. Türkiye'den de yardım bekliyoruz.

Biz size çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

10. IRAK TÜRKMEN ADALET PARTİSİ BAŞKANI ENVER BAYRAKTAR

22 TEMMUZ 2010

ORSAM: Bize kendiniz hakkını da bilgi verebilir misiniz?

Enver Bayraktar: Ben 1956'da Kerkük'te doğdum. Evliyim ve altı çocuğum var. Fakülte mezunuyum. Irak Türkmen Adalet Partisi'nin 26.03.2004 tarihinde kuruluşundan bu yana partinin başkanım. 2005'te 4. Türkmen Kurultayı'nda Irak Türkmen Cephesi (ITC) içerisine katıl-

dık. Ben de 2008'deki 5. Türkmen Kurultayı'na kadar ITC yürütme üyesi oldum. 5. kurultaydan sonra ITC bir parti haline getirildi. Diğer çatısı altındaki partiler bağımsız bir çalışma yaptılar. Biz her zaman Türkmen partileriyle ve ITC ile beraber seçimlere katıldık. Son seçimlerde partiler çeşitli listelerle seçime katılması şeklinde görüş vardı. Bu yüzden son seçimde ITC El-İrakiye

listesine girdi. Beraber seçime katıldılar. Biz Adalet partisi olarak El-Tavafuk listesiyle seçime katıldık. Parti'nin kuruluşundan günümüze kadar güzel çalışmalarımız oldu. Partinin genel merkezi Kerkük'tedir. Telafer ve Musul'da büromuz bulunmaktadır. Ayrıca Diyala'da biri Mendeli diğeri Beledruz'da olmak üzere iki kolumuz var. Partinin çeşitli bürolarının yanında birçok sivil toplum örgütü bulunuyor. Sivil toplum örgütlerinden bir Yardımsever Tıbbi Derneğimiz var. Kadınlar ve Fatih Torunları Gençler ve Talebeler birliğimiz bulunmaktadır. Ortadoğu Yardımseverler Derneği ile Türkmen Kalkınma ve Yardım Derneğimiz var.

Irak Türkleri Adalet ve Kalkınma Derneği de var mı?

Irak Türkleri Adalet Derneği İstanbul'dadır. Irak Türkmenleri Yardım ve Kalkınma Derneği ise Kerkük'tedir. Yardımsever Tıbbi Derneği'nin bir polikliniği var. Çalışmalarını devam ettirmektedir. Burası günde 60-70 hastaya bedava muayene yapmakta ve bedava ilaç vermektedir. Bir de medya organımız vardır. İmkânımızın zayıf olmasından dolayı televizyon kanalımız yok, bir radyo yayınıımız var. Bu radyo kanalımızın ismi Adalet'in Sesi radyosudur. Kerkük'ten Tuzhurmatu ve Altunköprü olmak üzere Kerkük'ün etrafında olan kazalara ve kasabalara yayınıımız ulaşıyor. Bir de Tercüman adında bir gazetemiz var.

Gazeteniz hangi aralıklarla çıkıyor?

Ayda iki defa çıkıyor. Bazı kuruluşlarımızın da yayınları var. Mesela Yardımsever Tıbbi Derneğin El-Gazi adında bir dergisi var. Fatih Torunlarının El-Kalem dergisi var. Kadınlar derneğimizin Güner adlı bir dergisi var.

Bunlar Arapça mı çıkıyor yoksa Arapça-Türkçe mi çıkıyor?

Arapça çıkıyor. Bu gibi çalışmalarımız var ve çalışmalarımıza devam ediyoruz.

2010 seçimlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Son seçimlerde bir fedakârlık yaptık. Kerkük'te tanınan insanlarımız seçime katılmadı. Ben Bağdat'tan katıldım.

Hasan Turan, Diyala'dan katıldı değil mi?

Evet, Hasan Turan Diyala'dan katıldı. Bunu yapmamızın sebebi yarışma kendi aramızda olmasın, oy kaybetmeyelim diye. Biz bu gibi çalışmalarını, milletimizin gözünde birlik beraberliğimizi kaybetmeyelim diye yaptık.

Türkmen Adalet Partisinin kuruluş amacı nedir? Hangi temeller üzerine kurulmuştur? Hedefi, amacı, düşünceleri nelerdir? Biraz onlardan bahsedebilir misiniz?

Birinci olarak bizim amacımız milletimize her yönde hizmet vermek, çalışmaktır. Sonra milletimizin haklarını elde etmektir. Bizim bugüne kadar haklarımız yenilmiş, görmezden gelinmiştir. Bir varlığımızın olması için çalışıyoruz. Siyasi, kültürel alanda milletime hizmet vermek amaçlarımızdandır. Amaçlarımızdan bir diğeri de Irak'ın birlik ve beraberliğini korumaktır. Bu da bizim için çok önemlidir. Biz Irak'ın bölünmesine karşıyız. Bunlara benzer birçok çalışmamız var, milletimiz için. Mesela Telafer'de. Musul'da Musullular için çalışmalarımız var. Kerkük'ü korumak için de özel bir statü olmasına yönelik bir projemiz var. Bu projeyi yayınladık ve her yere verdik. Genel olarak amacımız; kadınların, gençlerin insanların her alanda hukukunu savunmak. Bu da diğer partilerle ortak bir amaçtır. Ama özel amacımız milletimiz için çalışmak, milletimizin haklarını elde etmek, Türkmeneli Bölgesini kurtarmak, Irak'ın birlik ve beraberliğini sağlamaktır.

Türkmen Adalet partisi hangi düşünceyle kuruldu yani temelleri nedir? İslamcı mıdır? Muhafazakâr mıdır? Liberal midir? Milliyetçi midir? Adalet Partisinin görüşünü biraz açıklayabilir misiniz?

Biz muhafazakâr bir partiyiz. Ama İslamcı parti değiliz. Biz aşırı milliyetçi bir parti de değiliz. Ama milletin hukukunu savunmak ve elde et-

mek için çok çaba sarf ediyoruz. Bize göre, bir insan mezhebi, dini ne olursa olsun milleti için çalışmalıdır. Millet için çalışmak bize göre bir görevdir. Bizim milletimiz bütün hükümetler döneminde göz ardı edilmiş, mazlum, mağdur bir millettir. Bunun için milletimiz için çalışmak bir görevdir. Bizim amaçlarımız bunlardır.

Adalet Partisinin bir siyasi ideolojisi var mı?

Tabi var.

Nedir siyasi ideolojisi?

Sitemizde siyasi programımızı yayınladık. Bizim çalışmalarımız bu hedefleri, bu amaçları gerçekleştirmek için bir siyasi parti olarak siyasette çalışmak. Ondan sonra bir parti olarak sivil toplum örgütleri yoluyla da milletimize hizmet etmektir, milletimizin hakkını savunmaktır. Söylediğim gibi Irak'ın birlik ve beraberliğini bölünmemesi, Irak'ın işgal altından kurtarılması bizim amaçlarımızdandır. Biz işgali kabul etmiyoruz. Ondan sonra Türkmeneli'ni korumak. Bununla ilgili projelerimiz, çalışmalarımız var, Anayasa'da geçen 140. maddeye karşı tavırlarımız var. Bu konuda gerek yurt içinde gerek yurt dışında bütün konferanslara, kurultaylara katılıyoruz. Bizim şimdi, yurt dışında Hasan Turan'ın Kerkük ve ihtilafı bölgeler gibi konular üzerine Kosova'da bir konferansı var. Bu gibi çalışmalarımız mevcut.

Peki siz uzun zamandan beri siyasettesiniz, Türkmen siyasetindeki yanlışlıklar, eksiklikler nelerdir? Biraz onlardan bahseder misiniz? Yani Türkmen siyasetinde neler doğru yapıldı, neler yanlış yapıldı? Türkmen siyasetinin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Bizim maalesef Türkmen milletinin gereğinden fazla partisi var. Biz kukla partilerden bahsetmiyoruz. Onlar ayrı partilerden destek alıyorlar. Gene Türkmenlerin içinde olan parti sayısı çok büyük. Yani aşağı yukarı 10-12 parti vardır.

Bu bazen bir bölünmeye sebep oluyor. Bizim görüşümüzde her zaman birlik ve beraberlik vardır. Biz bunu birçok yerde savunduk, konuştuk. Ama maalesef Türkmen siyasi çalışmalarını politikada pasifleşiyor. Yani Türkmen siyasi çalışmalarında bir durgunluk var. Bunun için yeni bir yapılanma gerekiyor ve siyaseti yeniden canlandırmak gerekiyor. Irak'ta çok şeyler değişiyor. Bugünkü dönem geçen dönemden farklıdır. Bizim de her döneme göre bir gelişmemiz, projemiz, çalışmamız var. Şu an bir görüş mevcut bir birlik ve beraberlik için. Bizden de görüş istemişlerdir. Biz de buna katılmayı düşünüyoruz.

Nasıl bir yeni yapılanmadan bahsediyorsunuz?

Yani ITC tek bir partiye döndü, diğer partiler dışlandı. Bunun da büyük bir zararı oldu. Siyasi çalışmalarımız bununla pasifleşti. Bununla ilgili birçok öneri mevcuttur. Acaba bir daha bir çatı altında toplanılacak mı? Acaba bir partiler konseyi kurulacak mı? Bunun için bizim düşüncelerimiz, projelerimiz var.

Sizin görüşünüz nedir bu konu hakkında?

Bizim görüşümüz partiler konseyinden yanadır. Çünkü beraber çalışmak çok önemlidir bizim için. Bizim önümüzde sadece seçim tehlikesi yoktur. Seçim o kadar önemli değil. Çünkü seçimde siyasi kuruluşlar kazanırlar, kaybederler. Birkaç sene sonra yeni bir seçim olacaktır. Ama önümüzde sayım var. Sayımın tehlikesi daha büyüktür. Sayın Cumhurbaşkanı Celal Talabani bütün siyasi liderleri, siyasi kuruluş başkanlarını, parti başkanlarına bir davet düzenledi. Ama Türkmenlerden kimseyi davet etmedi. Bunun sebebi ise bizi küçük görmesindedir. Çünkü biz bölünmüş durumdayız. Beraber olursak, birlik olursak o zaman bize önem verilir ve biz de katılımlarda bulunabiliriz. Bu yüzden biz her zaman birlik beraberlikten yanayız. Bu yeni yapılanmaya da inşallah katılacağız.

Peki sizce bu partiler konseyi nasıl işlemeli? Neler yapmalı? Yani nasıl bir sistem kurulmalı?

Türkmen siyasetinde çalışan partiler bellidir. Bu partileri bir araya toplayarak, bunlar için bir konsey kurulmalı ve bir iç tüzük oluşturulup ona göre çalışılmalıdır. Bütün çalışmaların hepsi bir yere hizmet etmeli ve böylece bizim çabalarımız bölünmez. Beraber çalışmada bir umut vardır ve bizi amaçlarımıza daha iyi ulaştırır. Devir şeklinde başkanlar değişebilir. Mesela altı ayda bir, senede bir başkanlığın devri olabilir ya da oybirliğiyle karar alınabilir. Dosyalar ortaya konulur, konulara göre çalışmalar olur. Yani herkes bağımsız partisinde çalışır. Örgütleri, kuruluşları, medyaları ile beraber ama genel hedeflere hizmet için beraber olunmalıdır. Önümüzde bir sayım var, sayım için nasıl çalışır? Türkmenleri korumak için nasıl çalışırız? Önümüzde Kerkük için bir seçim var. Bunun için nasıl hazırlanmalı, nasıl çalışılmalı? Yani böyle bir konsey olursa çalışmalarımız daha güzel daha düzenli olur.

Partinizin ambleminin anlamı nedir? Yani terazi, Dicle ve Fırat'ı gösteren çizgiler var, mavi ve kırmızı renkler var. Partinizin amblemini anlatır mısınız?

Hilal bir İslam'ı simgelemektedir. Bugün tüm Türki Cumhuriyetlerinin hepsinde hilal vardır. Terazi adaletin sembolüdür. Biz Irak'lı bir partiyiz. Mavi ile kırmızı Osmanlılar ile Selçukluların bayrağının rengidir.

Partinizin yönetimi nasıl oluşuyor?

Partimizin şura meclisi var. Bir de siyasi büro var. Partide merkez karar kurulu yok.

Şura meclisinde kaç kişi var?

37 kişi var. Ama gelecek şurada kişi sayısını azaltacağız, orada 30 kişi olacak. Şura meclisi, siyasi büro üyeleri ve parti başkanını, büro başkanlarını seçer. Medya, sivil toplum örgütleri, teşkilat bürosu gibi. Ondan sonra il başkanlarını seçer. Parti'nin kurultayı şu ana kadar yapılmamıştır.

Çünkü Irak'ın durumu zordur. Ama sadece biz değil, birçok partide yapmamıştır. Kurultayın görevi tüzüğümüze göre şura meclisine verilmiştir. Yani tüzüğümüzde bir değişiklik olursa onu şura meclisi yapar.

Önemli kararlar parti için şura meclisinden mi alınıyor?

Evet. Şura meclisi 3 ayda bir toplanır. Ama idari olarak. Kararlar siyasi büro tarafından alınır.

Siyasi büro üyeleriniz kaç kişidir?

On bir kişidir. Buna parti başkanı da dâhildir.

Kimler var siyasi parti büronuzda?

Abbas Ali, Abduvahap Hasan , Murat Abdulvahit, Hasan Turan, Kemal Mustafa, Emin Hüseyin, İsmail Ahmet, Cercis Ahmet , Cevdet Behçet , Cevdet Zülal ve ben.

Siyasi büronun görevi nedir?

Yürütme kurulu gibidir.

Yurtdışında nerelerde temsilciliğiniz var?

Ankara'da sadece temsilcimiz var, ama inşallah büro da açacağız. İstanbul'da büromuz var. İsveç Göteborg'da Adalet Derneği olarak temsilciliğimiz var. Abdülğani Hakkı adında orada bir temsilcimiz var. Ayrıca Kanada ve Avusturya'da temsilcilerimiz var. Ama büromuz yok. Onlar sosyal çalışmalarda bulunuyorlar.

Çalışmalarınız kapsamında geliri nereden sağlıyorsunuz?

Bizde çalışan insanlar milletimiz tarafından tanınmış ve dürüst insanlar. Bu yüzden zengin insanlarımız bir yere yardım etmek isterse kendisi bize ulaşıyor. Bu yurt içinde de böyledir. Bugün Kerkük'te sadece bir kişi yirmi yetime aylık 50 bin dinar Irak parası veriyor. Böyle birçok insanımız var. Bunlar aşağı yukarı büyük bir sayı yapıyor. Sonra bizim Avusturya, Danimarka,

İsveç, Türkiye ve Kanada'da yaşayan Türkmen yurttaşlarımız Irak'ın durumunu biliyorlar. Yetim çocukların, dulların çok sayıda olduğunu biliyorlar. Aralarında para topluyorlar, gönderiyorlar. Biz de bu parayı yardıma ihtiyacı olanlara dağıtıyoruz. Yardımlar bu şekilde hayırseverler tarafından geliyor. Paranın kaybolmayacağını doğru adreslere ulaşacağını biliyorlar. Paranın hayır için harcanacağını biliyorlar.

Parti gelirini nasıl sağlıyor?

Sevenlerimiz destek veriyorlar. Aylık üyelerimizin verdiği paralar var bir de.

Kaç üyeniz var?

Başta üye sayısını kaydetmeye başladık. Üyemiz 3.000 geçti, ama biz bunu durdurduk. Çünkü insanlar bir şeyler için üye olmaya başladılar. Sonra partiler arasında üye sayısını arttırmada yarışlar olmaya başladı. Mesela "birisi benim 10.000 üyem var" diyor, ama bakınca tabanı yok. Bunun bir yarış olmaması için biz üye sayısına önem vermedik. 2005 senesinde üye sayısı 3.000'e ulaştı ve üstünde bir değer aldı, ama dediğim gibi biz bunu sonra durdurduk. Ama mesela sadece 2009 il seçimlerinde sadece Telafer'den 5.124 oy kazandık. Çünkü biz o seçime tek başımıza katıldık. Yani Telafer'deki üye sayımız aşağı yukarı 300-400'tür. Ama dediğim gibi buradan 5.124 oy aldık.

2010 seçimlerinde nerelerden adaylarınız vardı?

Seçimlerde sekiz adayımız vardı. Musul'dan iki adayımız vardı. Abdulvahap Bey ve emekli generalimiz olan Halil İbrahim Bey. Kerkük'ten ise dört adayımız vardı. Murat Bey, siyasi büro üyemiz olan Emin Bey, İsmail Ahmet Bey ve bir bayan adayımız olan İhlas Cevdet Hanım. Ben Bağdat'tan adaydım. Hasan Turan Bey de Diyala'dan adaydı.

Son olarak seçimlerden sonra Irak'ın geleceğini ve hükümetin durumunu nasıl görüyorsunuz? Sizce Türkmenler burada nasıl yer alacak?

Seçimlerin sonucuna bakarsak ITC olarak başarılar kaydettik. 6 sandalye kazandık. Ama millet olarak çok şeyler kaybettik, başarılı olamadık. Şimdi bizim gelecek parlamentoda dokuz üyemiz var. Ama bu sayı bir millet için çok az bir sayıdır. Biz Irak'ta üçüncü asli unsuruz. Sekiz sandalye 325 içinde çok azdır. Bu yüzden seçim bizim için iyi bir sonuç doğurmamıştır. Diyala, Selahattin, Erbil ve Bağdat'ta kaybettik. Bizim çalışmalarımız için ayrı bir çalışma, sistem olsaydı sonuç farklı olabilirdi.

Nasıl bir çalışmadan bahsediyorsunuz

Mesela kazanma şansımız olmayan bir yerde kadınları kazandırmaya çalışabilirdik. Çünkü kadınlara yönelik kontenjan olduğu için onların kazanma şansları daha yüksek. Bu tip şeyler yapamadık maalesef. Ama bu dokuz kişi iyi çalışırlarsa ve bir kitle kurarlar ve de bir lobi yaratabilirlerse parlamento içinde iyi çalışmalar olabilir.

Yerel seçim yasasındaki Kerkük'le ilgili 23. madde bu şekilde çıktı.

Evet bu maddeye 127 parlamento üyesi oy verdi. Bizim o zaman sadece Saadettin Ergeç parlamentoda üyemizdi. En önemlisi ilişkidir. Yani o yüz yirmi yedi oy nereden geldi? İnsanların ilişkileriyle bu oldu. ITC'nin Kerkük milletvekili Erşad Salihî'nin de diğer parlamento üyeleriyle iyi bir ilişkisi olursa başarılı olunur. Çünkü Türkmen milletvekillerinden en aktifi kendisidir. Bizimle çok ortak görüşü olanlar var. Mesela bugün gelecek parlamentoda Irak'ın birlik beraberliğini, Kerkük'ü savunanlar var. Onlarla nasıl bir ilişki olacak, nasıl bir anlaşma olacak bu konularda desteklesinler bizi.

Bize zaman ayırdığınız için çok teşekkür ediyoruz.

Biz de sizlere başarılar diliyoruz.

11. TÜRKMEN KÜLTÜR DERNEĞİ BAŞKANI CEVDET NACCAR

22 TEMMUZ 2010

ORSAM: Öncelikle bize derneğiniz hakkında bize biraz bilgi verebilir misiniz?

Cevdet Naccar: Bizim Kürdistan Türkmen Kültür Derneği, Kürdistan'da 1998 tarihinde kurulmuştur. Biz dernek kurulmadan önce, Türkmen Cephesinde ve Türkmen Cephesinin içerisinde yer alan partilerde çalışırdık. Mesela bizim dernekteki bazı arkadaşlar Türkmeneli Partisi'ndeydiler. Ben Türkmeneli Partisi'nde İç ve Dış İlişkiler Sorumlusuydum. Tabi 1998'e kadar bu böyle devam etti. Ondan sonra, bizim Türkmen Cephesinde de bazı sorumluluklarımız vardı. Arkadaşlarımızdan ikisi Türkmen Şurası Üyesiydiler. Milli Türkmen Partisi'nde de 4 arkadaşımız vardı. Bizim Türkmen Kültür Derneği'ni kurmadaki amacımız, zamanında Türkmenlerle Kürtler arasındaki ilişkiler kopuktu, iyi değildi. O yüzden ilişkileri geliştirmek amacıyla kuruldu. Eskisi kadar olmasa da hiç değilse bunu yarısı kadar ileri bir seviyeye taşıyalım diye düşündük. Amacımız ilişkileri eskiden olduğu gibi daha yakın bir seviyeye getirmektir. Eskiden Irak'ta Türkmenlerle Kürtler aile gibiydiler, ancak 95 senesinden sonra siyaset meselesi ortaya çıktıktan sonra ilişkiler biraz bozuldu. Onun için birinci hedefimiz, Türkmenlere eskiden gösterilen alakayı yeniden kazanmaktır. İkincisi, Irak'taki Kürdistan bölgesinde bir Türkmen kuruluşu yaratmaktır. Mesela İran'da İran Türkmenleri, Suriye'de Türkler var, Lübnan'da Türkler var. Biz de bir Türkmen olarak Kürdistan bölgesi içerisindeki bir eksikliği giderdik. Bir Türkmen Partisi olmadığı zaman Türkmenlerin o bölgede menfaatlerini daha etkili bir şekilde gözetmek amacıyla kuruldu. 1999'da bölgesel hükümete katıldık. Irak tarihinde ilk olarak Türkmenlerden Bakanlık alan biz olduk. Bakanlık görevi 2005 yılının sonuna kadar devam etti. Bir gazete ve dergi çıkartmaya başladık. Bakanlığın bizde olduğu zamanlarda Irak'ta bir Türkmen Kültür Genel Müdürlü-

ğü açma kararı aldık. Orası Kültür Bakanlığı'na bağlıdır. Ondan sonra okullar vardı. Yani Türkmen kültürü korunmalı. Diğer devletlerde birçok Türkmen vatandaşımız vardı. Özellikle siyasilere milletimizin çok ihtiyacı vardı. Bir siyaset ortamı olsun istedik. Türklerin güzel şivesini, çerçevesini diğer milletlere gösterdik. Irak'ın genel pozisyonunda biz yer aldık. Fransa, Londra ve New York kongrelerine katıldık. Güzel faaliyetler de gerçekleştirdik. Mesela, 2003 senesine kadar Irak Türkmen Derneği Irak'ta birçok haber çıkardı. Bu Türkmen davası için oldukça iyi oldu.

Peki geçmişten bu yana Türkmen siyasetini biraz değerlendirir misiniz?

Türkmen siyasetçileri 1991 yılından bu yana ortaya çıktılar. 1991 yılından önce Türkmen partileri bizim bölgemizde yoklardı. Türkiye'de, Türkiye'nin coğrafi sınırları içerisinde, Ankara'da vardılar. Onun için, 1991 senesinden beri siyasetçilerin bazıları komünist partisindeydi, bazıları İslamcı partideydiler, bazıları da Kürtlerin partisindeydiler. Yani KDP ve KYB'de idiler. Türkmenler siyaseti 1991 senesinden evvel özgürlük anlayışıyla paralel giden bir anlayışa sahipti. Onun için, çok yanlış fikirler ortaya çıktı, bu yanlış fikirlerin sebepleri de bunlardı. Biz Kürtlerin seviyesine siyasette gelebilmek için çok çaba harcadık.

Yanlış siyasetler derken neyi kastediyorsunuz?

Yanlış siyasetler yaptık. Mesela o yanlış siyasetlerden birisi de, mesela sen bir bölgeden olduğun zaman, sayın az olduğu zaman, bu bölgenin şartları müsait olmadığı zaman bir şey yapmazsın. Onun için, bazı Şii Türkmenler İran'a gittiler, siyasi açıdan Şii meseleleri onlar için daha önemli oldu. Bazıları ise Türkiye'ye yakın oldular. Türkiye'nin siyasi anlayışını desteklediler.

Bu yüzden Türkmenlerin fikirleri bölündü. Biz de burada çalıştığımız zaman burada Irak'ın, Kürdistan'ın politikalarına daha çok önem verdik. Türkmenler 3 farklı fikir etrafında kümelendiler. Bu 3 Türkmen grubu birbirleriyle çatıştı. Onun için, Türkmenler siyasette çok yanlış işler yaptılar. Biz milli meselelerimizde kaybettik, milli meselelerimize çalışmadık. Birbirimize çamur atmaya, birbirimizi kırmaya başladık. Bunun için, bugüne kadar bunun zararını çekiyoruz. Hükümette şu anda kendimizi ikinci sınıf millet olarak zannediyoruz, parlamentoda da aynı şekilde. Bölgesel parlamentoda 111 sandalyeden 5 sandalyeyi kota sistemiyle bize vermişler. Niye? Çünkü bizim önceden yapmış olduğumuz yanlış siyasetler yüzünden. Hiçbiri Türkmen partisi veya kuruluşu arasında bir işbirliği yoktur. Yani birbirimizi anlamıyoruz. Bizim aramıza çok kötü siyasetçiler girdi. Biz de kaderimizi memleketimize değil ellere bağladık. Şu anki Kürdistan bölgesi Türkmenlerin en yoğun yaşadığı bölge, o yüzden her yerden daha önemlidir. Bazı arkadaşlar Türkmen meselesine Türkiye açısından yaklaşıyorlar, bazıları Şiileri, İran'ı örnek alıyorlar, bazıları Baasçıların, Saddam'ın sistemine bağlıdır. Yani fikirler genişledi, herkes meseleyi kendi tarafına çekti, iş bozuldu. Gelecek günlerde Türkmenler eğer bir fikir etrafında birleşmezler, milli meselelerimizi, milli konularımızı her birisini bir çerçeveye koymazsak, hepimiz o çerçeve içerisinde çalışmazsak çok zararını çekeriz. Benim şu ana kadar Türkmen meselesinden hiçbir umudum yoktu. Niye? Mesela Kürtler kendi milli konularında, kendi aralarında anlaşılır. Kürtler arasında diğer meselelerde ayırım, uyuşmazlık vardır, ancak yüksek meselelerde, siyasi meselelerde yoktur. Mesela Kerkük'le ilgili Anayasa'da geçen 140. madde meselesi. Kürt grupları arasında her ne kadar farklılıklar olsa da bu konuda ortak davranıyorlar. Ancak şu ana kadar Türkmenler arasında işbirliği yoktur. Hiç kimsenin hazırlığı yoktu. Türkmenlerden hiç kimse merkezi hükümette bakan olmadı, ama KDP'den, KYB'den istedikleri adamları yerleştirdiler. Şu ana kadar Türkmen siyasetinde bir birlik ve strateji yoktur, Türkmenler parçalanmışlardır. Şimdi gidip Kerkük'te baksanız, bazı partilerin gidip Şiilerle, Sistani ile işbirliğine girdiklerini görürsünüz. Şu anda Türkmen siyasetçileri Türkmenleri pa-

ramparça ettiler. Türkmenlerin her biri bir tarafa gitti. Onun için, Türkmenlerin hepsi en yakın zamanda bir araya gelmezler önemli Türkmen meselelerine ilişkin olarak ortak önerileri, çerçeveleri olmazsa, herkes bir tarafa çektiği için benim hiç ümidim kalmaz, Türkmen sorunları bundan 100 sene geçse dahi aynı şekilde kalır.

Burada akıllara bazı sorular geliyor. Öncelikle Türkmenlerin dağıldığını ve herkesin bir tarafa gittiğini, bazılarının da Kürt gruplarla işbirliği yaptığını belirttiniz. Ancak biz biliyoruz ki Türkmenler ve Kürtler arasında özellikle 1959'daki Kerkük Katliamından sonra ciddi problemler yaşandı ve bu günümüze kadar devam etti. Buna rağmen bazı Türkmenler, Kürt gruplara karşı çıkarken neden bazıları işbirliği yaptı? İkinci soru ise Türkiye'nin Türkmenlere ilgisini yanlış olarak tabir ettiniz. Ancak Türkmenler Türkiye'nin Irak'ta yaşayan soydaşlarıdır. Yani Türkiye'nin Türkmenlere yardım etmesinin, Türkiye ile irtibat kurmasının yanlış olarak değerlendirmenizin sebebini öğrenebilir miyiz?

Önceden de bahsettiğim gibi, 1995 senesine kadar Türkmenlerle Kürtler arasında hiçbir mesele yoktu. Biz Kürtlerin tarih boyunca ne kadar mücadele ettiğini biliyoruz. Mahabad Cumhuriyetinden 1975'e kadar Türkmenlerin organize bir siyasi kuruluşu olmadığı için, bazı Türkmenler Kürtlerle birlikte Türkmenler için mücadele verdi. 1995 senesine kadar Türkmenlerle Kürtler Saddam'ın zindanlarında, mahkemelerinde birlikte sıkıntılar çektiler. Kanları birbirine karıştı. Saddam tüfekte, tankla, toplu saldırdığında Kürtlerin içinde Türkmenlerin de olduğunu bilmezdi. Ama oradaki savaşçılar Kürt oldu, Türkmen oldu, Arap oldu, Hristiyan oldu, kanları birbirine karıştı. 1991 senesinden sonra dünyanın ve Ortadoğu'nun sistemi değişti. Mesela Suriye, Lübnan elini sistemden çekti, Lübnan'da bölgesel çatışmalar görüldü, Irak'ta 1991 senesinde güvenli bölgenin ilan edilmesinden sonra bölgenin genel sistemi değiştirildi. Ortadoğu'nun sistemi değiştirildikten sonra istihbaratçı devletlerin menfaatleri bu bölgede olduğu için bölge daha da istikrarsızlaştırıldı. Burada "nasıl benim, senin veya onun yeri ol-

sun” sorusuna cevap bulmak için bu bölgede hadiseler çıkarttılar. 1991 senesine kadar peşmergelerin içinde Türkmenler, Araplar ve Hıristiyanlar da vardı. Saddam 1991 yılından sonra idaresini Erbil, Duhok, Süleymaniye, Kerkük ve Musul’dan boşu boşuna çekti. Bölgede bir otorite boşluğu doğdu ve bölgede yeni bir idare istendi. Kim istedi? Amerikalılar, İngilizler ve Fransızlar istediler. Türkiye, İran Suriye gibi Saddam da bize komşu oldu artık. Bu sistem içerisinde her taraf kendisi için toprak talep etmeye başladılar. İnsanların kendi istedikleri olmadıkları zaman kendi menfaatlerini muhafaza edebilmek için komşu olmayan büyük devletlerle birlikte hareket etmeye başladılar. Bu arada Türkmenlerle Kürtler, Kürtlerle Asuriler ve Kürtlerle Araplar arasındaki meseleler ortaya çıktı. Yani 1991 senesine kadar koyunla kurt bir arada su içerdi bu bölgelerde, ama bir iş bittiği zaman, bir idare bittiği zaman ve yeni bir idare kurulduğu zaman işler karıştı. Kuzey Irak’ta bölgesel Kürt yönetimi kuruldu, Türkiye, Suriye ve diğer ülkeler tarafından Kuzey Irak veya bölgesel Kürdistan yönetimi gibi adlarla ifade edilmeye başlandı. Türkmenler niye Kürtleri seçtiler niye bazı Türkmenler de Türkiye’yi seçtiler?

İnsan her şeyi canlı olarak yaşadığında, her şeyi gözleriyle gördüğünde daha isabetli karar verebilir. Ama başkasının söylediğine, yaptığına göre karar alırsan bir başka kişinin verdiği bilgiye tabi olursun, onun anlayışına daha yakın olursun. 1959 Kerkük Katliamı, komünist fikirli Türkmenlerle, Turancı Türkmenler arasında oldu. 1959’da Abdülkerim Kasım zamanında komünistler Irak’ta çok güçlüydüler. Kerkük meselesi bağlamında bunlara karşı Turancılar ortaya çıktı. Turancılar da Türk fikirlerini savundular. 1959 yılında Abdülkerim Kasım zamanında Kerkük olayından iki gün önce askerler ve özel timler bölgeden çekildiler, yalnızca polisler kaldı. 1959’da Kerkük’te ve Erbil’de komünistler hakim konumdaydılar. Millet komünistlerden KDP’ye katıldılar. Türkmen olduğunu, Kürt olduğunu unuttu. Aziz Kadir var, Aziz Kadir benim dostum idi. 1997’de buraya gelmişti. Geldiğinde ona bir meseleden bahsetmiştim. Ben şu andaki bahsettiğim şeylerin yüzde seksenini o adamdan aldım. O zaman Aziz Kadir sanırım albaydı. Bu adam bir meseleden dolayı Molla

Mustafa’nın yanına gitmişti bu hadiseye son verilsin diye. Molla Mustafa’dan komünistlerin ve Turancıların çatışmaması, böyle bir facianın bir daha gerçekleşmemesi için yolların tutulmasını istedi. Niye bu olay 1959’da yapıldı onu söyleyeyim. Millet KDP’nin etrafına toplandığı zaman, merkez hükümetinin bölgesinde değildi. Kerkük tarih boyunca Türkmenler, Kürtlerin, Hıristiyanlar ve Araplar için bir yurt olmuştur. KDP siyasi bir partidir, askeri bir güç değildir. Siyasi gücü önce Bağdat’ta, sonra Erbil’de ve sonrasında da Süleymaniye’deydi. Kerkük KDP’nin haritası içinde kalıyordu. KDP’de hakim olan komünistlerdi. Turancılarla komünistler 1959’da bu olayı ortaya çıkardı. O zaman Türkmenlerin hepsi Turancıydılar. Kürtlerin de hepsi KDP’deydiler orası tamam. Ama niye o zaman Türkmenler, KDP yaptı demiyorlar. Çünkü KDP’nin o zaman da meselenin içinde parmağı yoktu. Kürtlerin ve Türkmenlerin de meselenin içinde parmağı yoktu. O tarihe kadar Kürtlerle Türkmenler aynı tasta su içiyorlardı da niye bu kadar kısa süre içerisinde karşı karşıya geldiler? Türkmenlerle Kürtleri ayırmak için yaptılar ve başarılı da oldular. 1959 meselesini, faciasını ben siyasetçilere, büyük insanlara götürdüm ve onlarla bu konu hakkında birçok kez tartıştım. Ben Türkmenlerle de bu meseleyi oturup konuştum. Ben o hadiseyi yaşamadım. Ben 1963 doğumluyum, bu hadise 1959’da oldu. Yani benim doğumumdan yaklaşık 5 sene önce bu olay gerçekleşti. Ben de bu meseleyi tartıştım, kitaplar ve yazılar yazdım. Bir fikir oluşturabilmek için ben de sordum. Hem Türkmenler hem de Araplardan sordum. Ve Türkmen Cephesi içerisinde olduğumuz zaman ben İç İlişkiler Sorumlusuydum. Bizim merkezi bir kararımız vardı, bu karara göre komünistlerle ilişki kurmazdık. Çünkü komünistler 1959 olaylarındaki hadiseleri Kerkük’te gerçekleştirdiler. Biz Kürtlerin tarafını hiçbir zaman tutmayız, ama zamanında Kürtlerden kazandığımızı Araplardan kazanmamışız. 1921 senesinde Irak Devleti kurulduğu zamandan bugüne kadar Türkmenler Irak yönetim sisteminde hiçbir konuma sahip olmamıştır. Ne resmi vazifelerde yer almışlardır ne de resmi bir partiye sahip olmuşlardır. Bizim Kürtlerle görüşlerimiz aynı olsaydı, biz bu bölgede işimizi garantilemiş olurduk. İkinci millet olduğumuz için de çok şeyler kazanabilirdik, a-

ma biz niye hiçbir şey kazanamadık? Çünkü bizim aramızda bir fikir birliği yoktu. Birbirimizi tutmuyoruz. Birbirimizi tutmadığımız zaman hiçbir şey kazanamıyoruz. Sen istemediğin zaman Hasan ister, Hasan istemezse Cevdet ister vs. Yani bu bizim hakkımız. Şu anda bizim okullarımız var. Saddam zamanında da okullar vardı, parklar vardı, dergiler vardı, radyolar vardı. Bizim sayımızın bu bölgede ne kadar olduğunun doğru bir şekilde tespit edilebilmesi lazım. Bizim bölgede 13 tane parti var. Yani bizim Erbil'deki partilerimizin sayısı Kürtlerin partilerinin sayısından daha fazladır. Bölgede 1.5-2 milyon Kürt var, 200.000- 300.000 Türkmen var ama Kürtlerin partilerinin sayısı 19 bizimkilerin ise 13 tanedir. Sen az sayıda partiye sahip olduğun zaman o partilere insanlar daha fazla yoğunlaşmış olur ve başarılı olma şansın daha da çok yükselir. Ama çok fazla parti olduğu zaman sen hiçbir şey yapamazsın. Onun için biz Kürtlerden kazandığımızı Araplardan kazanmadık. Irak içinde biz üçüncü sınıf millet olduk, üçüncü milleti hiç kimse gözetmez. Şii meselesi, Sünni meselesi, Kürt meselesi olur, Türk meselesi arada olur, biz bundan çok sıkıntı çekeriz. Ama burada biz ikinci sınıf millet olduğumuz, birbirimizi tuttuğumuz zaman bizim gelecekte 5 sene içerisinde yapılacak seçimlerde bakarsanız Türkmenler 15 milletvekili ve 3- 4 tane bakanlık kazanabilirler. O zaman Irak'ın gelirinin yüzde 11'buraya gelir, bu Irak'ın toplam gelirinin yüzde 1-2'si bizim payımıza düşebilir. Türkmen partilerinin tek başına hiçbir zaman bütçeleri 200.000 dolara ulaşmamıştır. Ama burada bir Kürt partisi var mesela, 1 milyon dolar alır. Onun için biz Bağdat'tan daha fazla para almalıyız ve bunu için çalışmalıyız. Türkmenler birlik olsa Irak bütçesinin yüzde 1'ini 2'sini alabilirler. Türkiye'ye yakın olan insanlar da haklı. Ben de bir zamanlar Türkiye'ye yakın bir tutum sergiliyordum. Türkiye'den arkadaşlarla görüştüm, oradan dostlarım oldu, telefonla görüşürüz. Fakat bazı konularda aramızda fikir ayrılıkları var. Türkiye Türkmen meselesine siyasi olarak yeterince eğilmedi. Siz bu bölgeye geldiğinizde Türkmenlerle işbirliği yapacaksınız, çünkü başka kimse yok. Türkmenlerin biri KDP'ye bağlı olur, biri Saddam'ı destekler, biri komünisti destekler, biri İslamcılarını destekler. Ama onlar nihayetinde Türkmenlerdir. Sen Türkmenlere tek

bir gözden bak. Türkiye, Türkmenlere millet olarak yardım etmeli, kuruluş olarak değil. Biz de o zaman Cephe'deydik, en güçlü kuruluş oydu, ancak bizim dışımızda da kuruluşlar vardı. Bir olmasın iki olsun, iki olmasın üç olsun. Bu yüzden Irak'ta hiçbir şeyin sahibi olamadık. Şimdi Irak'ta 3.5 milyon Türkmen var. 2005 seçiminde Türkmen Cephesi kendi uğraşlarıyla ancak 40.000 oy getirebildi. Yani 3.5 milyonda 40.000 çok az bir rakamdır. Sebebi nedir bunun yani? Bunun sebepleri var. Birinci sebebi, Türkiye Türkmenler arasında ayırım yaptı, onlara tek bir gözden bakmadı. Sadece Cephe'yi destekleyip beni Cephe'ye düşman ettin. Beni sana da düşman etme. Sen Cephe dışında hiçbir Türkmeni desteklemezsen, ben de seninle işbirliği yapmam, hatta karşında yer alırım. Yani burada bu mesele ortaya çıktı. Onun için Türkmenlerin neticesi bu. Türkiye'nin tek suçu budur. Türkmen meselesine Türkmen milleti olarak bakmadı, ama bir siyasetçi grubu olarak baktı. Onun için önceden Erbil'de Türkiye'den gelen temsilciler hangi genci görseydi, bir temennin var mı diye sorarlardı. Onlar da temennim Türkiye'ya gidip görmek, İstanbul'a görmek derdi. Ama şimdi sorsalar temennilerini veya Türkiye'ye gitmeyi ister misin diye sorsalar, Türkmenler Türkiye'yi görmek istemezler, bizi Türkiye desteklemedi derler. Yani her iki taraftan da var. Türkiye sadece Türkçü Türkmenleri kazanmaya çalıştı. Ancak Türkmenlerden Kürdistan'ı destekleyenler, Saddam rejimini destekleyenler ve İran'ı, Şiileri destekleyenler de var. Cephe 1995 senesinin Nisan ayında kurulduğu zaman, bizimle bir gün bile Türkmen meselesi bağlamında çalışmamış olan kişiler Cephe'ye katıldı. Türkmen Milli Partisi vardı, Türkmen Birlik Partisi vardı şu anda adı Türkmeneli Partisi'dir, 1996 yılında ismi Türkmeneli Partisi olmuştur. Bu partiler Cephe içindeydiler. Bu iki parti içerisindeki kişilerin yarısı Türkiye'ye yakınlık gösterir. Çünkü bizim ilişkilerimiz Türkiye ile daha fazlaydı. Milli Parti'nden Yaşar İmamoğlu, Muzaffer Arslan, Mustafa Kemal Yayçılı gibi isimler bunların hepsi Türkiye'de yaşıyorlardı. Biz onların yardımcısı olarak buradaydık. Bizim dışımızda bir de Türkmen Kardeşlik Partisi vardı. 1991 yılından önce tek Milli Partisi vardı. O da 1985 senesinde kuruldu. Allah rahmet eylesin, Bülent Ecevit o partinin kurultayına katıl-

mişti, onun katkılarıyla kurulmuştu. O zaman Ecevit Türkiye Cumhuriyeti Başbakanıydı. 80'lerde tek Milli Parti vardı. Onun yanında Türkmen Birlik Partisi vardı, Seyfettin Demirci'nin partisiydi. Ama Cephe kurulduğunda ortaya Türkmen meselesinde bugüne kadar hiç rol oynamamış insanlar ortaya çıktı. Mesela Türkmen Bağımsızlar Hareketi çıktı. Sinan Çelebi, Mahmut Çelebi, Ferit Çelebi gibi isimler. Yani bazı insanlar geldiler, biz onları önceden hiç görmemiştik. Onlar Cephe'ye katıldığı zaman fikir ayrılıkları ortaya çıktı. O kadar Türkmen meselesi için senelerdir hizmet ettim, ama Cephe'ye ömürleri boyunca bir saat bile Türkmen meselesine katkıda bulunmayan insanları getirdiler. 1995 senesinde Türkmeneli Partisi ile Milli Parti arasında bir çatışma çıktı, çatışmada insanlar yaralandı, onlardan biri de bendim. Bana iki tane kurşun isabet etmişti. Çok meseleler çıktı aramızda. 5- 6 kişi yaralandı, Allaha şükür kimse ölmedi. Mühim meseleyi unuttuk, kendi derdimize düştük. O zaman Milli Parti'nin başında Yaşar İmamoğlu vardı, Erbil'deydi, meselelere o bakıyordu. Türkmen Birlik Partisi ve Milli Parti arasından Cephe için iktidar mücadelesi vardı. Biz Milli Parti'nin, Türkmenlerin milli, genel bir partisi olmasını istedik. Birlik Partisi buna karşı çıktı. Dönemin Cephe Başkanı Turhan Ketene ve Bağımsızlar Hareketi arasında da gerginlikler yaşandı. Öte yandan Turhan Ketene Erbil'e geldiğinde bürosu saldırıya uğradı. Bu alçakça bir saldırıydı.

Siz şimdi çok açık konuşuyorsunuz. Bu yüzden size teşekkür ediyorum. Sizin samimiyetinize inanarak size bir soru daha sormak istiyorum. Şimdi Molla Mustafa Barzani'nin fotoğrafının görüyorum burada. Size Bir Türkmen olarak Molla Mustafa Barzani'nin fotoğrafını en tepeye koymak garip gelmiyor mu?

Sen kendi açımdan haklısın, Türkiyelisin, Atatürk'ü korursun. Ben arkadaşlara da söyleyim, bir daha Türkiye içinden Mustafa Kemal gibi bir insan çıkmayacaktır. Çünkü Mustafa Kemal olmasaydı, Türkiye şu anda 4-5 parçaya bölünmüştü. Türkiye'nin büyük devletlerin politikalarına, askerlerine ve silahlarına karşı koyabilmesi Mustafa Kemal'in çabalarıyla ol-

muştur, bunu kimse inkar edemez. Biz başka bir devletin sınırları içerisinde çalışıyoruz. Kim bizi muhafaza etmişse, kim bizim hakkımızı Saddam rejiminden talep etmiş ise ona saygı duymaya mecburuz. Molla Mustafa Barzani benim hakkımı muhafaza etti, korudu, talep etti ve Türkmenlerle Kürtler arasında ayrım yapmadı. Mesela bölgede, 1970 senesinde Kürtlerle Bağdat arasında bir anlaşma yapıldı. "Irak için demokrasi, Kürdistan için özgürlük" sloganıyla. Molla Mustafa, Kürdistan'da yaşayan milletlerin haklarının geri verilmesini istedi. Ondan önce Türkmenlerin hiçbir hakları yoktu. Sadece bölgede Kürtler değil, Türkmenler ve Asuriler de vardı. 1970 yılında yapılan anlaşmada yani Molla Mustafa'nın projesinde Türkmenlerin de haklarının bulunduğunu görünce, Türkmenlere daha anlaşma yapılmadan önce haklarını verdi. 11 Haziran 1970'te anlaşma imzalandı. Bu anlaşmadan önce, Türkmenlere Kürtler hak verdi. Cumhurbaşkanı ile Saddam bu konunun ittifaka girmesini istemediler. Onun için Kürtler kalktı, Türkmenlere ve Asurilere haklarını verdiler. Birkaç tane okul açıldı. İki tane kuruluş kuruldu, bunlardan biri Bağdat'ta, diğeri ise Musul'da kuruldu. Erbil'de Türkmen Kardeşlik Ocağı kuruldu. Bu anlaşması imzalanır imzalanmaz, Saddam rejimi Türkmenlerin ve Asurilerin anlaşmadaki haklarını sildi. Bu mesele için ben bu fotoğrafı bu duvara astım. İmar Bakanlığı Kürtlere verildi. Onun başında da Sami Abdurrahman vardı. İmar Bakanı'nın yardımcısı eskiden Türkmendi, onun adı Mahmut Asker'di. Yani İmar Bakanlığı eskiden Kürtlere verilmeden önce Bakan Arap idi, onun yardımcısı Mahmut Asker'di. Ve anlaşma zamanında, Saddam Hüseyin Kürtlere, İmar Bakanlığı size verildi demişti. Bakanlık kurdunuz ama Bakam Yardımcılığı da kurun dedi. Eski Bakan Yardımcısı Mahmut Asker'di, onu değiştirebilirsiniz dedi. Bunu Molla Mustafa'ya, Bakanlık bize verildi, Bakan Yardımcısı Türkmen, isterseniz onu değiştirebilirsiniz diye söylediler. Molla Mustafa da, "Bizim için Türkmen ile Kürt arasında hiçbir fark yoktur", dedi. Her ikisi de aynı bölgenin vatan daşısıdır. Nasıl Kürtlerin hakları varsa, Türkmenlerin de aynı şekilde hakları var. Mahmut Asker orada kalacaktır, Türkmenler orada kalacaktır, çalışacaktır", dedi. Sami Abdurrahman vardı, anlaşma yapılırken Molla Mustafa'nın temsilcisi

oydu. “O da Türkmenler bizim vatandaşımızdır” derdi. Ben bu ülkenin, bölgesel yönetimin vatandaşıyım. Molla Mustafa Barzani de bu bölgenin lideridir. O yüzden ben onun fotoğrafını duvara asmaya mecburum. Mesela Türkiye’nin doğusunda Kürdü var, Arabı var, ama kimin fotoğrafı koyuluyor? Mustafa Kemal’in. Çünkü onlarda o devletin vatandaşlarıdır, o ülkenin sınırlarında yaşıyorlar dolayısıyla o devletin kurucusuna, önderine hürmet etmelidir, başkasına değil. Molla Mustafa’nın zamanında hükmet yoktu. Nasıl Mustafa Kemal Atatürk Türkiye’yi baştan kurdu, millete babalık yaptı, Molla Mustafa da Kuzey Irak’ta aynı benzer şeyleri yaptı. Bu adamda bu bölgedeki Kürtler, Türkmenler, Hıristiyanlar ve Araplar için atalık yaptı. Eğer atalık yapmasaydı, Araplar Türkleri keserdi, denizlerde su yerine kan akardı. Ama atalık yaptı. Mest Barzani şu anda KDP’nin sorumlusu, onun resmin bir Türkmen olarak koymasam da olur. Ama Molla Mustafa benim için farklı. Bunun siyaseti olmasaydı bölgede kardeşlik, alışveriş, ticaret bu ölçüde olmazdı. Bunların hepsi bu adamın sayesinde oldu. Bunu yanında ben Türkmen olmakla iftihar ediyorum. Ben Kürt değilim, yani dünyanın malını Kürtler bana verseler ben Kürt olmam. Ama ben Türkmenim, bundan dolayı da iftihar da ederim. Şu anda be Azerbaycan’a, Türkmenistan’a giderim, Türkmenlerin meselesi için buralarda kalırım. Ben, eşim ve çocuklarım hiçbir zaman Kürt olmayı düşünmedik, hiçbir Türkmen de bunu istemez. Aynı zamanda Kürtler de Türkmen veya Arap olmak istemez, Araplar da aynı şekilde istemez. İlişkilerimde ilk olarak ben Türkmen menfaatini düşündüm. Onun için ben Türkmenlerle iftihar ediyorum. Ve ben herkesten fazla Türkmen meselesi için çalıştım, emek verdim. Tamam, belki başkasına veya başkasının görüşüne göre yanlışlar yaptım, ancak kendimce ve kendi düşünceme göre Türkmen davası için samimiyetle elimden geleni yaptım. Ben burada kan dökülmesini istemiyorum. Yarın Kürtlerle kavga etmeye kalksak onlar 2 milyon kişi biz ise 100.000 kişiyiz. Kavga etsek ne olacak yani. Yani beni Kerkük bölgesinde gelip kesseler, parçalasalar bana kim sahip çıkacak? Arap sahip çıkmaz, ama işte Kürt bana sahip çıkar.

Çıkar mı?

Evet sahip çıkar. 1991 senesinde tüm milletler bölgeden gitti, bir tek Kürtler yanımda oldu. Onlarla oturduk, onlar bizi müdafaa ettiler. 1971 senesinde devrim oldu; Saddam iktidara geldi, biz hepimiz gittik de niye sadece peşmergeler öldü? Yani bizimle Kürtler arasında bir akrabalık var. Mesela benim iki kardeşimin eşleri Kürttür. Yani bana yarın Araplar saldırsalar, öldürseler kardeşlerimin çocukları, yeğenlerim beni kurtarmaya gelecek. Yani şimdi biz Kürtlerin akrabasıyız. Benim bir gün Kerkük’te bir sorunum oldu, bana yardım etmeye 500 silahlı Kürt yardıma geldi. Ama Arap gelip bana yardım etmez. O zaman kimin benim düşmanım dostum olduğunu öğrendim. Türkmen meselesinde başarıya ulaşmak için gerçek siyasetçilerin bu işe dahil olması lazım. Siyasetçi olduğun zaman meseleye ciddi bir şekilde eğilmeye başlıyorsun. Siyasetçi olmadığın zaman işe duyguların, sevgin karışmaya başlıyor. Hiç siyaset yapamıyorlar. Saddam kendi zamanında Arapları Kerkük’e getirmişti, Türkmenlerle Kürtlerin hepsini Kerkük’ten dışarıya attı. Kerkük’te kalan bile etnik kökenin Arap olarak yazıyorlardı. Yüzlerce Türkmen ailelerinin bazıları Erbil’e gitti, bazıları başka şehirlere gitti. Ama bazılarının gidecek yerleri yoktu, mecburen Arap olarak yazıldılar. Bizi Araplar mahvetti, bize onların en çok zararı dokundu, ama şimdi Türkmenler Kürtlerle çatışalım, savaşalım diyorlar. Yani nasıl siyaset bu. Bunu yerine gidin Kürtlerle uzlaşmaya gidin, müşterek konularda işbirliğine gitmeye çalışın. Biz birbirimizle alışveriş yapıyoruz, her gün yüz yüze bakıyoruz. Yarın Türkmenlerle Kürtler birbirine girse kim bundan zararlı çıkacak? Biz Türkmenler zarar görür, Kürtler zarar görür ama Araplar bu işten kazançlı çıkar. Ben niye bizi 90 senedir parçalayan, yok etmeye çalışan Araplarla işbirliği yapıp, 90 senedir bir arada yaşadığım Kürtleri karşıma alayım? Onun için yanlış siyaset yüzünde çok zarar gördük. Kerkük’ün eskiden tamamı Türkmen’di. Türkmenlerin bazıları gidip Kürtlere oy verdi, bazıları da gidip Araplara verdi. Eğer Türkmenler Kerkük’te Türkmen’e oy verselerdi 2005 seçimlerinde 40 binden fazla oy alınırdı. Türkmenlerin Irak’tan bu kadar az oy çıkarması çok ayıp.

Irak’taki şartlar düşünüldüğünde seçimler sizce belirleyici bir faktör mü?

Dünyada yüzde yüz doğru olarak yapılan hiçbir seçim yoktur. Hindistan'da demokrasi yüzde 50'dir, Amerika'da yüzde 40'tır, İsrail'de yüzde 60- 70'tir. Ama bizim bölgemizde eksiktir. Yani hiçbir yoktur. Ama biz de demokrasi yok diye de biz için peşini bırakmamalıyız. Mesela Araplar sayılarına yakın miktarda oy alabiliyorlar. Mesela Asuriler neden sayılarına yakın oy kazanabiliyorlar? Kürtler niye sayılarına yakın oy kazanırlar? Niye biz sayımıza yakın oy kazanamıyoruz? Erbil'de Türkmenlerin yüzde 80- 90'ı Kürtlere verdiler. Yani Türkmen Cephesi seçim zamanında öyle şeyler söyledi ki; Türkmenlerin tek temsilcisi biziz, biz 3 milyon oy alacağız, mecliste 15 sandalye kazanacağız. Şundan da bahsedeyim, eskiden mecliste bir sandalye kazanabilmek için 100.000 oy almak gerekiyordu, şimdi 60.000 oy almak yeterli. Ama sonuç ortaya çıktığı zaman 40.000 oy aldı bir tane bile sandalye kazanamadı.

Kerkük'te 76.000 oy aldı.

Yok birinci seçimde 76.000 oy aldı. Ama ikinci seçimde 40.000 oy kazandı. Kerkük'te, Musul'da, Erbil'de, Telafer'de, her yerde.

Ülke genelinde toplam 93.000 oy almadı mı?

Hayır birinci seçimde o kadar oy aldı. İkinci seçimde Türkler geldi, Kanaltürk geldi benimle konuştu, bana Türkmenler seçimde ne kadar kazanabileceğini sordular, dedim geçen seçimde 95.000 aldılar, ama bu seçimde 45.000 oy bile alamayacaklar. Benim sözüm doğru çıktı, 40-41.000 oy kazandılar. 60.000 oy bir sandalyeydi, vermediler. Herkesin seçimlere katılmasını istediler, onlar 20.000 oy verdiler. Milleti yıktılar. Yani benim sayım 3 milyon ve ben niye mecliste bir sandalye bile kazanamıyorum.

Irak'ta ne kadar Türkmen olduğunu düşünüyorsunuz? Çünkü çok farklı rakamlardan bahsediliyor. Ancak bir nüfus sayımı yok.

Tabii net bir rakam ortaya koymak çok zor. Ama benim görüşüme göre, Irak'ta Türkmenlerin sayısı 2 - 2.5 milyon arasında olur. 2 milyonun altına kesinlikle düşmez. Fazla bile olur. Kürtlere gidip bakıyorum sayıları 5-6 milyon ve yaklaşık

5-6 milyon civarında oy alıyorlar. Hıristiyanlara gidip bakıyorum, yaklaşık 700.000- 800.000 oya sahipler ve yaklaşık hemen hemen aynı sayıda oy alıyorlar.

Türkmenler neye göre partilere oy veriyorlar? Yani Türkmenler milliyetine göre mi, dine göre mi, ekonomik çıkarına göre mi oy veriyor? Hangisine göre oy veriyor? Yani tanıdıkları insanlara mı oy veriyorlar? Erbil'de Türkmenlerin yüzde 80- 90'ı Kürtlere verdi demiştiniz. Neden onlara verdiler?

Yüzde 80'den fazlası Kürtlere verdi.

Peki buradaki Türkmenlerden ne kadarı oy vermeye gitmiştir?

Burada bölgesel parlamentoda Türkmenlere ayrılan 5 tane kota var, Kota sistemi niye verdiler, çünkü sayısı belli değil. Tüm dünyada küçük milletlere kota sistemi verilir. Burada doğru bir şekilde her Türkmen aday 10.000 oy kazanmalı. Çelebi'nin oğlu, Türkmeneli Televizyonu, Türkmeneli Vakfı, Konya'dan siyasetçiler, Ankara'dan siyasetçiler ve İhsan Doğramacı çok yardımlar yaptılar. Ancak Kürtler çok daha fazla oy aldı.

Neden?

Çünkü onlar millete doğru- dürüst propoganda yapıyorlardı. Benim İran sınırında bir arkadaşım var, bütün ailesi orada yaşıyor, seçimlere girdi ve 600 oy aldı. Hatta oradaki insanlar, akrabaları vs. hepsi Türk'tür. Kerkük'e geldi, burada da 2.600 oy kazanabildi. Bu durumun yerleşmesindeki en önemli faktör KDP'dir. Seçimlerde Türkmenlerin yüzde 80'i Kürtlere oy verdiler, ama yüzde 1'i bile Türkmenlere oy vermedi. Yüzde 19'u evde oturdu, oy vermedi. Ben de oy vermedim.

Yüzde 80'i mi sandığa gitti diyorsunuz?

Yok yüzde 80'i Kürtlere oy verdi. Herkes sandığa gitmedi. Mesela ben de gitmedim.

Bu sayı ne kadardır sizce?

Valla Erbil'de seçime giden Türkmenlerin top-

lam sayısı 10.000'i bulmaz. Ama bu 10.000'in içerisinde hemen hemen hepsi Kürtlere oy verdiler. Bazıları İslamcılara veya başkalarına verdiler. Erbil'deki Türkmenler KDP'nin kazanmasını çok isterler. Erbil Türkmenlerinin dedeleri, babaları hep KDP ile bir arada olmuştur, KDP'de birlikte çalışmışlardır. KDP'liler de Erbil'li Türkmenlere güzel bakarlar. KDP'nin teşkilatının içine girip bakarsanız orada çok Türkmen'in çalıştığını görürsünüz. İkinci sırada KYB gelir. KYB'ye de bakacak olursanız, Cumhurbaşkanı Celal Talabani'nin Genel Sekreteri ve Erbil'deki temsilcisi Türkmendir. Eskiden Fuat Çelebi'ydi, Türkmendi. Şimdi Nara Aziz Kassap var. Şu anda o partinin başkan yardımcısıdır, temsilcisidir. Türkmenlerin dağınık hali Türkmenlere bir fayda getirmez. Her partiden

bir Türkmen girse bile, o parti programında çalışır. Mesela bizim Kürtlerin parlamentosunda 5 tane milletvekilimiz var. Bir tane milletin oyuyla milletvekili kazanabilseydik, kota olmasaydı, o bir milletvekili çok daha etkili olurdu. Adam o zaman çıkıp, beni millet seçti diyebilirdi. Ama kotada sen olmazsan adam başkasını gelip koyabilir. O tek milletvekili milleti oyuyla konuşur, bu yüzden diğer 5 milletvekilinden daha etkili olur. Bu yüzden Türkmenlerin bir araya gelip, hiçbir ayırım yapmadan, bütünlük içerisinde hareket etmesi gerekir. Aksi takdirde Türkmenler daha çok şey kaybedecektir.

Yanıtlarınız için teşekkür ederiz

Biz de size çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

12. MİLLİYETÇİ TÜRKMENLER TOPLULUĞU BAŞKANI FELAH ZEYDAN BEYATLI

22 TEMMUZ 2010

ORSAM: Öncelikle bize kendinizi tanıtır mısınız?

Felah Zeydan Beyatlı: Ben Felah Zeydan Beyatlı. 1957'de Kerkük'te doğdum. Önce 1975 yılında 17-18 yaşlarındayken gizli Türkmen teşkilatlarında yer aldım. Bu durum daha sonra devam etti. 1980 yılında kurucu Halid Şengül'ün tutuklanıp idama mahkûm edilmesi sonucu gizli teşkilatlar durdu. Daha sonra da dağıldılar. 1996'da tekrardan toplanma çabaları oldu, fakat bu durum ertelendi. 2003'ten sonra tam olarak 2003 yılının Mayıs ayının 28. günü, 17 kişi toplandık. Başımızda Hüsamettin Türkmen vardı ve çalışmalarına başladık. İnsanlara düşmanlarımızı anlatmaya başladık. Bu süreç iki-üç ay sürdü. Bu durumun gizli kalmasını istemediğimiz için, bu şekilde çalışan insanların bunu bilmesini istedik. Bunun için yürütme Kurulu üyeleriyle birlikte toplandık ve oluşum kurma kararı aldık. Oluşumun ismini M.T.T. (Milliyetçi Türkmenler Topluluğu) koyduk. Bize "niye parti değil

de topluluk ismini verdiniz" diye sorular geldi. Biz bunu şöyle açıkladık; parti adının bir hassasiyeti var, Saddam zamanından sonra insanlar partiden çekiniyorlar. Biz de bu yüzden topluluk ismini vermeyi doğru bulduk. 3 ay 1 yıldız simgelerimiz. 3 ay; dil, din ve vatanı temsil ediyor, 1 yıldız ise topluluğumuzu simgeliyor. Benden önce

4 yıl başkanı olan Şemseddin Türkmenoğlu istifasını verdi.

Siz ne zaman başladınız?

2008 yılının 3. ayında başladım.

Kurultayla mı seçtiniz?

Başkan istifa edince olağanüstü kurultayı topladık. İstifadan 40 gün geçmesine rağmen hala bir başkan yoktu. Yardımcı olarak başa geçtim. Tüzüğümüzün de uygun olması sayesinde olağanüstü kurultayı topladık ve kurultayı kazanan

isim ben oldum. Memnuniyetle görevi kabul ettim. Bizim bir çalışmamız var. Bütün Irak'ta sürdü. İnsan toplumunda ne kadar ileri giderse fikirleri de aynı şekilde ilerliyor. Bu yüzden hareketimizin daha kapsamlı ve sağlıklı bir şekilde ilerlemesi için çalışmalarımıza devam ettik. Düzgün kapsamlı bir tüzük istiyoruz. Bu uzun bir süre alacak olsa da kısa zamanda işe yarayan bir tüzük oluşturmaktansa süreyi daha uzun tutup bizi amacımıza ulaştıracak tüzük oluşturmak istiyoruz. Kısa sürede sağlam temelleri olmayan, alelade bir tüzüğümüz olsun istemiyoruz. Irak'ta köyleri ziyaret ederek devamımızı anlatmak, seçimlere katılmak gibi projelerimiz var. Çalışmalarımız sürüyor.

Biraz önce dediniz ki Türkmen milleti partiden kaçıyor, parti istemiyor. M.T. T. bir parti mi aslında?

Bir parti değiliz, fakat parti seviyesinde çalışmalarımız var. Bağdat'ta mitinglere katılıyor, gerek Ankara'da gerekse Bağdat'ta düzenlenen toplantılara katılıyor. Türkmen meclisinde adamlarımız var. Üyelerimiz Irak Türkmen Cephesi (ITC) içerisinde de çalışıyor. Kerkük'te az çok bir kaynağımız var.

M.T. T. önceden ITC içerisinde miydi?

Önceden öyleydi, şimdi ITC birlikte paralel hareket ediyor.

M.T. T'nin Türkmen Milliyetçi Hareketinden farkı nedir?

Bunu onlara sormalısınız. Ama bize göre; biz millet için hareket ediyoruz. Millete hizmet istiyoruz. Bunun da çok insan farkında. En önemli farklılık tüzük bize göre. Eski bir örgüt olarak Erbil'de başladık. Biz içeride başladık, onlar dışarıda. Adres, tablo olarak birbirlerine benzerliği çoktur. Bizim kanaatimiz koyu milliyetçiliktir. Biz varlığımızı Osmanlı'dan bu yana milliyetçilik sayesinde koruyabildik. Biliyorsunuz; İngiliz geldi, çeşitli hükümetler geldi, farklı amaçları vardı. Milliyetçilik sayesinde biz bu süre içerisinde varlığımızı koruyabildik. 2003 yılından bu yana milliyetçilik artık bir şerhtir, fakat kaide

değildir. Siyaset yapmak gereklidir. Irak'ın genel siyasi durumuna göre, dünya devletlerinin durumuna göre hareket etmek lazımdır. Kısaca, dünyaya ayak uydurmak gerekiyor.

M.T. T'nin düşüncesi nedir?

M.T.T. 'nin düşüncesi; Türkmen milletini meşru haklarını savunup, Irak halkına kabul ettirmektir. Osmanlı'dan günümüze kadar süregelen genel bir düşünce var burada. "Türkmenler Türkiye'ye tabidirler, Türk ajanıdırlar!" Bu fikri bir ölçüde sildik, silmeye de devam edeceğiz. Irak'a ne kadar bağlı olduğumuzu göstererek bir ölçüde sildik fakat bu görüntü Arapların hafızalarına kazınmış durumda. Amerika da Türk ajanısın diyor. Aynı şekilde Kürtler de bize Türk ajanı muamelesi yapıyor. Mahabad (İran'da kurulan Kürt devleti) bayrağını kaldırırsam da Türk ajanı muamelesi yapıyorlar.

M.T.T'nin hedefi nedir? Irak'ın birliği midir? Bir Türkmeneli bölgesinin kurulması mıdır? Kerkük'ün özel statü kazanması mıdır?

Genel Türkmen politikasına uymak, ortak projeler üretmektir.

Bu projeler nedir?

Yaşadığımız durum icabı Kerkük'ün özel statüyü kazanması en uygun yoldur. Türkmeneli Bölgesi'ne karşı kurulacak komployu yok etmektir. Bugün Türkmeneli'nin baş kalesi Talefer'dir. 10 Nisan 2003 Saddam rejimi yıkılır yıkılmaz, Barzani peşmergeleri burada Kürt olmamasına rağmen Talefer'e gidiyor. Yani Türkmen Bölgesi hedefidir. Hem Araplar hem de Kürtler tarafından. Bizim hedefimiz Türkmeneli'nin Türkmenliğini korumak.

Sadece hakları korumak mı yoksa bölgeyi mi kurmak?

Bu Irak'ın genel durumuna bağlı. Irak'ın birliği içerisinde bir bölge kurmak, Kerkük'ün nasıl ortak idaresine talip isek, Erbil'in de aynı şekilde ortak idaresine talibiz. Erbil büyük komployla siyasete maruz kalmıştır. Hatta Irak Anayasası'ndaki mevcut haklar bizim için uygulanma-

miştir. Amacımız coğrafyanın insanını korumaktır. Süleymaniye nasıl bir özerk bölgeyse, Kerkük'e de aynı statüyü kazandırmak gerekiyor. Irak'ın da bu şekilde kapının açılmasına ihtiyacı vardır. Fakat siyasetçiler, özellikle Kürt siyasetçiler buna izin vermiyorlar.

M.T. T Irak milliyetçisi mi? Türk milliyetçisi mi?

Irak milliyetçisi.

M.T. T'nin idari yapısından bahsedebilir misiniz?

9 yürütme üyemiz var. Bunun yanında Merkez Karar Kurulu ve 3 tane genel üyelerimiz var. Her Cuma toplantı yapıyoruz. Yürütme Kurulu üyelerinin çalışmaları var.

Yürütme Kurulu'nda kimler var?

Özür dilerim isimleri net hatırlamıyorum.

Öğrenci birliği ya da kadın kollarınız var mı?

Vardı, fakat çalışmaları durdu. ITC'ye bağlı Türkmeneli Öğrenci Birliğimiz var. Kadın Kolları ile birlikte hareket ediyorlar.

Ne gibi siyasi projeleriniz var? Neler yaptınız?

Her hafta konferanslarımız var. Bağdat ve Kerkük'te katıldığımız mitingler var. Köylerde insanların maddi, manevi desteğini almak amacıyla gerçekleştirdiğimiz ziyaretlerimiz var. Ziyaretlerimizde aynı zamanda çalışmalarımızdan yapmak istediklerimizden, amaçlarımızdan; kısacası kendimizden bahsediyoruz.

Topluluğunuzun bütçesini nereden karşılıyorsunuz?

Bütçemiz yardımlardan oluşuyor.

Kaç üyeniz var?

Yaklaşık 750 üyemiz var. Çarşıda, pazarda gittiğimiz zaman, işadamlarından da destek alıyoruz.

Yayın çıkartıyor musunuz?

Bu yönde çalışmalar var, fakat maddi sorunlar nedeniyle herhangi bir yayınumuz yok. Yayında çalışan insanların maaşlar, yayında kullanılacak malzemeler, masraflar vs. bunları karşılayacak bütçemiz yok.

M.T.T, Türkmen siyasetinin geleceğini nasıl görüyor?

Bence iyi daha da iyiye gidecektir. Biz kısıtlı imkânlarımıza rağmen siyasi hasımlarımız biliyorsunuz Irak genel bütçesinden % 17 alıyor, dünya piyasalarında sermaye çalıştırıyor. Biz tüm Türkmen siyasetçilerin gelirleri bunların % 1'i kadar gelmez. Ama onların Irak ve Kerkük üzerindeki siyasetlerini engelleme de etkili olduk, olmaya da devam edeceğiz. Irak parlamentosunda 5-6 Türkmen üyesi olmasına rağmen, geçen dönem 127 milletvekili Kerkük'ün özel statüsü için imza verdiler.

M.T. T. olarak seçimlere katıldınız mı hiç? Hangi seçimlere katıldınız?

Katılmadık ama ITC'nin propagandasını yaptık, adaylarını destekledik, evleri gezdik. Konvoylar düzenledik.

Adayınız var mı?

Hayır, ITC'nin adayı vardı, onları destekliyoruz.

Bildiğimiz kadarıyla Kerkük tabanlı bir oluşumsunuz. Bu kapsamda Kerkük'ün Türkmen milletvekilleri Erşad Salihi ve Jale Neftçi'yi nasıl görüyorsunuz? Türkmen siyaseti açısından başarılı olacaklar mı sizce?

Çok iyi görüyorum. Erşad Bey çok dinamik birisi. Haftada bir iki kez mutlaka görüşüyoruz, her zaman irtibat halindeyiz. Telefonla da haberleşip bağlantıyı koparmıyoruz.

Biz size çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

Teşekkür ederim.

13. TÜRKMEN VEFA HAREKETİ KERKÜK SORUMLUSU KASIM HAMZA

23 TEMMUZ 2010

ORSAM: Bize Feryad Tuzlu hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Kasım Hamza: Feryad Tuzlu, Türkmen Vefa Hareketinin başkanıdır. Ayrıca Onun arkadaşı Yılmaz Şahbaz vardır. Yılmaz Bey Belediye Bakanlığında bakan yardımcısıdır. Feryad Tuzlu geçen parlamentoda milletvekiliydi. Kerkük'teki il meclis üyesi Hacı Kasım da partimizin üyesidir. Hep beraber millete çok yardım ettik. Irak Türkmen Cephesi gibi ayrı parti hareketleri ile yardımlaşık.

Türkmen Vefa Hareketi ne zaman ve nasıl kuruldu?

Türkmen Vefa Hareketi 1995 yılında İran'da kuruldu. İran'daki Türkmenlerin dağılmaması, bir arada kalmasını sağlamak için kuruldu. Feryad Tuzlu Saddam rejiminin baskısı nedeniyle 20-25 yıl civarında orada kaldı. Ama o Türkmen, din, diyanet yolundaydı. Uzun bir süre orada kaldı. Bu mıntıkadakiler ya İran'da ya da Türkiye'de yer almışlardır.

Sizin aranızda İran'da kalan var mı?

Hayır biz kalmadık İran'da. Biz burada kalıp sahayı boş bırakmadık. Ama İran'da yüzlerce insanımız vardı. Bunlardan birkaç tanesi bizim himayemizde, harekettedir. Saddam'ın rejiminden kaçan Türkmenlerin orada hepsi ayrı partideydi. Bu yüzden Türkmen adıyla bir partileri olmasını istediler. Büyük partiler de bunları desteklediler. Saddam rejimi düşerken herkes memleketine dönüyordu. Bu dönemde Türkmenlerin ihtiyaçları vardı. Millet adıyla çalışmak, sahamızda Türkmenlerin haklarını milliyetçi bir görüşte yaymak istedik. Siyasi rolleri,, hukukları, bakanlıkta adamları olsun istedik. Bu sebeple ayrı partilerle çalışık. Irak Türkmen Cephesi ile bir ilişkimiz, bir dostluğumuz var. Diğer Türkmen partileri ile de ilişkimiz vardı.

Türkmen Vefa Hareketi Irak'a ne zaman geldi?

Saddam rejimi düştüğü tarihten, 2003'ten beri buradadır. Genel merkezi Kerkük'tedir. Partinin adı Türkmen Vefa Hareketidir. Başka yerlerde de kolları vardır: Tazehurmatu, Beşir, Musul, Tahran ve

Telefer'dedir. Telefer'de Molla Hamit, Musul'da Nezir Çolak, Taze'de Eşref Kehir, Beşir'de Molla İsmail temsilciliğimizi yürütmektedir. Vefa Hareketinde İslamiyet ve milliyetçiliği birleştirdik; çünkü bunlar birbirine hizmet eder. Büyük partilerle bizlerin ilişkimiz var. Biz onlardan nasıl istfade ederiz, bunun çalışmasını yürütüyoruz. Çünkü onların oyları, temsilcileri çoktur. Büyük partilerin bakanları, milletvekilleri çoktur. Zaten bunlarla bir alakamız var. Bizimle en yakın olan parti başında Seyit Ammar El-Hekim'in bulunduğu Irak İslam Yüksek Konseyidir. Türkmen partilerinin bu büyük partilere çeşitli nedenlerden dolayı ihtiyacı vardır. Mesela parlamentoda bir karar veya kanun çıkarken onlarda yararlandık.

Vefa Hareketi'nin üyesi var mı? Ne kadar üyeniz var?

Vefa Hareketi'nin üyeleri vardır. 100 kişiden fazla azamız vardır. Bunun yanında dostlarımız da çoktur.

Vefa Hareketi'nin düşüncesini biraz anlatabilir misiniz? Vefa Hareketi'nin siyasi programı nedir?

Vefa Hareketi'nin hedefi Türkmen milletine hizmet etmektir. Türkmen milletinin siyasi hukuku var. Seçimlere katılmak, faaliyetlere katılmak, il meclisinde üye olmak gibi Türkmenlerin haklarına hizmet etmek amacındayız.

Vefa Hareketi Kerkük için ne düşünüyor?

Bütün Türkmen partilerinin, hepsinin Kerkük için ortak bir görüşü olduğunu düşünüyorum. Bu da Kerkük'ün bir tarafa bağlanmaması. Kerkük'te müşterek idari olması gerektiğini düşünüyoruz. Türkmenlerin siyasi hakları olmasını istiyoruz. Mekteplerimizin, üniversite-lerimizi olmasını istiyoruz. Bu yüzden Kerkük'ün özel statülü bölge olmasını istiyoruz. Kerkük bir tarafa bağlanmasın, kendi içerisinde birçok millet bulunsun ve herkes kendi hakkını alsın.

Ambleminizin anlamı nedir?

Bize göre yeşil bahar anlamındadır. Irak'ın bir halkası var, Irak'ın birliğinde çalışmamızı gösteriyor. Ayrıca yeşilin İslami bir anlamı vardır. Hem milletin hem de toprağın birliğinden yola çıkıyoruz. Sümbül ise özünde olduğundan bahsediyor, Irak'ın yeri çoktur. Bir tarafta sümbül varken bir tarafta da zeytin yaprakları vardır. Emniyet olsun, iktidar düşünüyoruz; çünkü burada bir İslami ruh var. Özünde İslamiyet'in ruhu olsun, çünkü İslamiyet adalet dinidir.

2003'ten sonra Vefa Hareketi Irak siyasetinde nasıl bir rol oynamıştır? 2005 seçimlerine kimlerle katıldınız?

2005 seçiminde Irak İslam Yüksek Konseyi ile 2010'da Ulusal İttifak ile seçimlere katıldık. Başkanımız Feryad Bey Erbil'den katıldı.

2010 seçimlerinde Vefa hareketinin nerelerden adayları vardı?

Kerkük'ten de 3 adayımız vardı. Fakat milletvekilliği kazanamadık.

Bundan sonra Vefa Hareketi Türkmenler için ne yapacak?

Spor, kadın kollarımız var. Ayrıca yetimler için büromuz var ve herkes buralarda çalışıyor. Türkmenler için bu faaliyetleri yaparken, öbür partilerle beraber hizmetler verilir.

Vefa Hareketi hükümet görüşmelerinde yer alıyor mu?

Evet yer alıyor. Özellikle başkanımızın başkanla yakın ilişkisi, dostluğu var.

Türkmen Vefa Hareketi'nin herhangi bir yayını var mı?

Vefa adıyla çıkan bir gazetesi var hareketimizin.

Bu gazete ne zamandan beri çıkıyor?

2004'ten beri çıkıyor. Arapça ve Türkçe çıkıyor. Arap, Türkmen ve Latin harfleriyle çıkıyor.

Vefa Hareketi Türkiye'ye nasıl bakıyor?

Türkiye'ye arkadaşça bakıyoruz. Türkiye ile çok görüşmelerimiz var. Başkan Feryad Tuzlu'nun Türkmen ve Kerkük konuları ile ilgili görüşmeleri var. Türkiye ekonomik, siyasi alanda büyük bir cumhuriyet olduğu Irak'ta kabul görüyor. Türkiye'ye ihtiyacımız var ve Irak hükümeti ile beraber bize yardım etmesini istiyoruz. Diğer ülkelerden farklı olarak şimdiye kadar Türkiye ile bir dostluğumuz var.

Kerkük'teki bir Türkmen partisi olarak şu an Kerkük'ten çıkan milletvekillerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Erşad Salih ve Jale Neftçi Kerkük'te başarılı olabilir mi?

Evet başarılı olabilirler. Bizimle beraber çok iyi ilişki içerisindedir. Parlamente'ye giden arkadaşlar Feryad Bey olsun, Abbas Beyati olsun, Muhammed Mehdi Beyati olsun bunlar iyi çalışmalar içerisindedir. Kerkük meselesini iyi bir yere getirdiler. Biz de daha ileriye götürmelerini istiyoruz. Irak içerisinde Türkmenler üçüncü millet olarak görülmelerine rağmen, şimdiye kadar ağırlığını hiç göstermedik.

Görüşlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

Ben de teşekkür ederim.

14. TÜRKMEN İSLAMİ BİRLİĞİ KERKÜK TEMSİLCİSİ NURETTİN KEMAL

23 TEMMUZ 2010

ORSAM: Öncelikle beni kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Bize kendinizden bahseder misiniz?

Nurettin Kemal: Adım Nurettin Kemal'dir. Türkmen İslam Birliği'nin Kerkük sorumlusuyum. 1962'de doğdum. İlkokul ve liseyi Kerkük'te bitirdim. Liseyi bitirdikten sonra Yugoslavya'ya gittim. Durumumuz olmadığı için oradan çıkmak zorunda kaldık. Suriye'ye gittik ve muhalif partilerle çalıştık. O zamandan beri Türkmen İslam Birliğinde çalışıyorum. Türkmen İslami Birliği 1991'de Suriye'de kuruldu. Genel sekreteri Abbas Beyati'dir. 1991'den beri bizim bir gazetemiz var. Adı da Delil'dir. 1991'den şimdiye kadar çıkıyor. Hükümette müfettişimiz, müdürümüz var. Musul, Kerkük, Diyala, Kerbela ve köylerde temsilcimiz var.

Hangi köylerde var?

Bayat köylerinde ve Kazaniye'de var.

Büronuz mu var yoksa temsilciniz mi var?

Temsilcimiz var.

Türkmen İslam Birliği'nin ideolojisi nedir? Türkmen İslam Birliğinin amacını biraz bize anlatabilir misiniz?

Türkmen milletine yardımcı olmak birinci amacımız. İkinci olarak devlet ile milletimizi kültür olarak yakınlaştırmak. Birbirlerinde uzaklaşmalarını engellemek.

Türkmen İslam Birliği bir Şii Türkmen partisi mi? Bu birliğin mezhepsel bir temeli var mı?

Türkmen İslam Birliği'nde birçok kişi Şii'dir. Temsilcilerimiz de bütün şehirlerde vardır. Bizim kuzeyden güneye, Basra'ya kadar irtibatlarımız var. Bizim de Sünni bölgelerinde temsilciliklerimiz var. Bu son savaştan sonra bu durum işe yaradı. Şii Şii'ye yakındı, Sünni Sünni'ye yakındı. Türkmen sahasına

na biz iki gözle bakıyoruz. Bir laik ve bir de İslami olarak bakarız. Milliyetçi ve laik kesimi Irak Türkmen Cephesi ve ona yakın partiler temsil eder. İslamcılar ile biz temsil ediyoruz. İslami Türkmen Birliği yalnız tek başına bir harekettir. Vefa Hareketi, Türkmen İslam Hareketi gibi başka gruplar da var ama bir geçerlilikleri yok. Temsil kabiliyetleri yok denecek kadar az. Hatta seçimlerde bile birileri görüşmedi. Son seçimlerde bu partiler arasından sadece Türkmen İslami Birliği milletvekili çıkarabildi. Abbas Beyati ve Muhammed Casim Cafer, milletvekili oldu. Bu bizim sahada olduğumuzu gösterir. Bir yerde milliyetçiler, bir yerde İslamcılar var. Ama Sünni-Şii diye bakmadık hiçbir zaman. Ben Sünni isem Sünni'ye daha yakındım. Kardeşim Şii ise Şii'ye daha yakın olmasına rağmen Türkmen sahası şimdiye kadar bu kelimeleri kullanmamıştır. Mesela Erşad Salihi ile farklı mezheplerde olmamız önemli değil. Onunla beraber Suriye'de çalıştım. Beraber il meclisine de ilçe meclisine de Türkmen olarak katıldık, Şii Türkmen veya Sünni Türkmen olarak değil.

Peki Türkmen İslam Birliğinin siyasi programında neler var, amacınız nedir?

Bizim ilk amacımız bütün Türkmenlerin hakkını elde etmesi. İkinci olarak Kerkük'ün tek başına bir bölge olması için çalışıyoruz. Biz ne Brüksel'den ne de Hong Kong'tan aşağıyız.

Biz de tek başına bir bölge olabiliriz. Bizim yer altı zenginliklerimiz var, gezilecek yerlerimiz var, çalışacak yerlerimiz de var, devleti kurup yönetebilecek adamlarımız da var. Abbas Beyati 2007 yılının sonunda bunu ilan etti ve 140. maddenin iptal olduğunu söyledi.

Peki nasıl bir bölge düşünülüyor?

Aslında özel, kendine has bir bölge olsun. Eğer olmazsa merkeze bağlı bir parça olsun. Sonuçta biz hala Irak'ta bir parçayız. Kendimizi Irak'tan ayırmayacağız. Fakat eğer olursa biz merkeze bağlı olmasını istiyoruz. 2003'ten bu yana asıl fikrimiz Kerkük'ün durumu ne Erbil'de ne Ankara'da ne de Tahran'da hallolur, bu durum Bağdat'ta hallolur.

Türkmen İslami Birliği'nin genel merkezi neresidir?

Genel merkez Bağdat'tadır. Enformasyon bürosu, siyasi bürolar, maliye büroları var. Enformasyon büromuzda benim sorumluluğumdadır. Bunun yanında kadın büromuz vardır ve bu büronun başında Safiye Kazım Sarraf bulunmaktadır.

Öğrenci ve gençler kolunuz var mı?

Gençler büromuz yoktur.

Bunların hepsi Bağdat'ta mı bulunuyor?

Hayır, bu büroların çoğu buradadır.

Genel merkez Bağdat olmasına rağmen çoğu büro Kerkük'te değil mi?

Ever bunların çoğu Kerkük'te.

Abbas Beyati'nin kendisi Kerküklü müdür?

Diyala, Karatepelidir.

Bana biraz Abbas Beyati hakkında bilgi verebilir misiniz?

Abbas Beyati aslında 1962 yılında Amirli Köyü'nde doğmuş. Daha sonra ailesi ile beraber Karatepe'ye göçmüşler. Eğitimini Kerkük Sağlık Yüksekokulu'na devam etmiş. Daha sonra Irak'ı terk edip, İran'a gitmiş. Bunun sebebi de Saddam rejimidir. Bu yüzden birçok gencimiz Türkiye, İran, Suriye gibi ülkelere kaçtı, kaçamayanlar da idam edildi. İran'a giden Abbas Beyati 8 yıl orada kaldıktan sonra 1990 yılında Şam'a gitti. Şam'da bütün muhalif parti teşkilatlarına katıldı. Selahaddin'de kurulan ilk birleşmiş komisyonda üyeliği vardı. Muhalif partilerin ilk konferansında bulundu. 2003'te sonra buradaydı. 2005'te milletvekili oldu ve Anayasa Komisyonu'nda yer aldı.

Kendisi Dava Partisi içerisinde de yer almış, öyle mi?

1980'lerde partinin içindeydi. 1991'de birlik kuruluşundan itibaren genel sekreter oldu.

Amblemimizin anlamı nedir?

Amblemimizde iki el birlik, Irak haritası ve bir de açılmış Kuran vardır. Bunların anlamı: Biz birlik ve beraberlikle, Kuran'dan esinlenerek Irak'ı kucaklayacağız. Amblemimizin yukarısında bir ayet var. Bu ayetin anlamı ise: "Ey milletler biz sizleri erkek dişi diye kabul edip kabile kabile yarattık ki el birliği içinde olup birbirinizle tanışıp, kaynaşabilin" Birliğimizin kuruluş yılı 1991'dir. Bayrağımızın rengi de pembedir.

Bayrağımızın rengi neden pembe?

1991'de birlik kurulduktan sonra bayrağın ne olacağı konusunda konuşuldu. Pembe rengi başka partiler kullanmadığı için tercih ettik. Bir de yeşil renkte İslamiyet için önemli, yeşil renk İslam rengidir.

Hep Türkmenler için konuştuk ama Türkmen İslam Birliğinin Irak için siyasi programında ne var?

Irak için ilk esas noktamız, Irak'ın bu çerçevesini korumaktır. İkinci noktamız ise Irak'ın yerini, şehirlerini, toprağını, birliğini korumak, parçalanmasını engellemektir. Üçüncü noktamız da bütün Müslüman komşu devletler ile güzel ilişkilerde bulunmak. Ne onların iç işlerine karışmak ne de Irak'ın iç işlerine karışılmasını istiyoruz. Herkesin kendi sınırı içerisinde durmasını istiyoruz. Irak'ın turizm, petrol, ekonomi gibi imkânlarını kullanarak daha iyi bir hale gelmesi için çalışıyoruz. Irak'ın geride kalmasının nedeni Saddam rejiminden kaynaklanıyor, bizim bu durumda bir suçumuz yok. İran ile olsun, Kuveyt ile olsun uzun yıllar olan savaşlar yüzünden Irak halkı büyük zarar gördü. Bu savaşların sonuçlarını Irak halkı çekti. Kuveyt savaşında sonra komşu ülkelerle herhangi bir sorun yaşanmadı.

Türkmen İslam Birliğinin Türkiye'ye yaklaşımı nasıldır?

Bütün komşu ülkelerle ilişkilerimizin en iyi şekilde olmasını isteriz. Sadece Türkiye'ye değil, her milletin bir devlete dayanağı var. Biz Türkmen olarak istersek de istemesek de Türkiye'nin Türkmenlere ve Türkçe konuşanlara karşı bir sahip çıkma durumu var. Fakat bana göre kuruluşun şimdiye kadar Türkiye'nin başka Türkmenlere destek verdiğin görmedim. Siz şimdiye kadar Türkmen sahasına tek taraflı bakıyorsunuz, milliyetçi partiler gözüyle veya İslamiyetçi partiler gözüyle bakıyorsunuz, sahaya iki taraftan bakılması gerekiyor. Buna rağmen bizim Türkiye'de bulunan büyükten küçüğüne, devlete, hükümetine herkese saygımız sonsuz. Şimdiye kadar Türkiye bizi kucaklamıyor, başından da atmıyor. Türkiye bana Şii mi yoksa Türkmen olarak mı bakıyor? Eğer Şii bakıyorsa ben diyeceğim ki Türkiye Sünni ben Şii. Eğer "Türkmen ya da Türk milleti diye bakarsa o zaman benim

de hakkım var" diye düşünürüm. Biz kurumun adını Irak Türkmen İslam Birliği olarak kullanıyoruz, Irak Türkmen Şii Birliği olarak değil. Şimdiye kadar yayınlanan gazetemizde hiçbir şekilde Şii kelimesini kullanmadık. Biz Türkmen olarak Kerküklü veya Amirli olarak kullandık. Biz "Şii diye böyle oldu" diye yazmadık. Bu benim inancımdır. Mesela ben Ehlibeyt'i severim ve Türkiye'de Ehlibeyt'i sevmeyen insan olduğunu düşünmüyorum. Bizim sahamız Türkmen sahasıdır. Kuzey'de kan verdiler, kan döktüler. Daha sonra Kerkük'ten İran'a çıktılar. Teşkilatımız gelip milletimize nice hizmetlerde bulundular. 500-600 kişi şehit olmasına rağmen hiç kimse çıkıp da bunların yavruları nerede diye sormadı. Bunlarda birisi de İdris Kasım'dır. Babası ölmesine rağmen babasının işi kendisine verilmedi. Kimse yardımcı olmak için gelmedi. Bu insanlara biz el uzattık. Bunların hepsi Türkmen'di, Nurettin, Kemal, Cemal Müftüoğlu. Şimdiye kadar da Türkmenlerden ayrı bir milletiz de demedik. Bize Taze olaylarında, Amirli olaylarında, kimse sahip çıkmamasına rağmen birlik sahip çıktı. Milyarlarca dinar getirdi onlar için. Bu olayların hepsi gazetede yazılıdır. Bu bilgilerin hepsini devletten aldık. Şu an bizim birlik devlete en yakın olan kuruluştur. Bizim görevimiz millete hizmet etmek; çünkü zulüm altındaydık ve kimse millete yardım etmiyordu. 2008'de Bağdat'ta bir toplantı yaptık ve bütün Türkmenleri davet ettik. Birlik olarak millete çok güzel hizmet ettik. Parlamentoda Türkmen teşkilatı var. Bu teşkilat Birleşmiş Milletlere bile gidebilirler. Örneği seçim zamanı bizim ismimiz Kanun Devleti İttifakı listesinde olmasına rağmen Irak Türkmen Cephesi'nin reklamları büyük, bizim reklamlarımız küçük basılıyordu. Türkmen milletine hizmet ediyoruz; çünkü Türkmen milleti baskı altındadır. Bu baskıya rağmen biz de birleşmezsek, bizimde bir meclisimiz olmazsa biteriz.

Sorularıma cevap verdiğiniz için teşekkür ederim.

Biz teşekkür ederiz.

15. KARAR PARTİSİ BAŞKAN YARDIMCISI YAVUZ ÖMER ADİL

23 TEMMUZ 2010

ORSAM: Yavuz Bey bize kendinizi tanıtır mısınız?

Yavuz Ömer Adil: 1944'te Kerkük'te Musalla mahallesinde doğdum, ilk ve ortaokulu burada bitirdim. Sonra Askeri fakülteye kabul edildim ve subay oldum, general rütbesine yükseldim. Irak'ın her yerinde Irak ordusuyla beraber çalıştım. Evliyim, 4 kız, 1 oğlum var, şu an emekliyim. 2001'de emekli oldum.

Karar Partisi hakkında bize biraz bilgi verir misiniz?

Ben başkan yardımcısıyım. Karar Partisi, 5 yıl önce haziran ayının 15'inde "Türkmen Karar Partisi" adıyla kuruldu. Bir ay sonra 5. yılımız dolayısıyla büyük bir organizasyon yapacağız. Parti çalışmaları Türkmen birliği içindir. Şimdi bizim Türkmen stratejisinin başında duran bir sorun var, o da Kerkük sorunudur. Türkmen ve Kerküklüyüz. İsteğimiz kuzeye bağlanmamaktır. Karar Partisi; Türkmen'in birliği için çalışan bir partidir. Bugüne kadar hiçbir yerden yardım almadık, milletimizin verdiği paralarla çalıştık. Özellikle durumu iyi olan kişiler yardım etti, ayda 1 milyon Irak dinarına yakın para verdiler. 4-5 yıl bu partiyi böyle yürüttük. Şimdi devletten partilerin nizamı kanununun çıkmasını bekliyoruz. Çıkarsa Irak Devleti içinde çalışan ve devletten yardım alan bir parti bir olacağız, bunun üzerinde çalışmamız var. Hedeflerimiz diğer Türkmen partileri gibi Türkmen'in birlik beraberliğini korumak, Türkmen'in iyiye gitmesini sağlamak, Türkmen'in haklarını savunmaktır. Kerkük'te, Türkmen çoğunluğu nerede? Yani asıl olarak burada hiç Kürk kardeşimiz yoktu, ben hatırlıyorum gençken çok az sayıda Kürt kardeşimiz vardı. Bilirsiniz; Saddam rejiminde büyük paralar vererek güney Irak'tan birçok insan getirdiler buraya, bölgeyi Arap-

laştırmak için. 2003'ten sonra yani Saddam rejimi bittikten sonra bunun karşılığını Kürt kardeşlerimiz 600 bin civarında insan getirerek verdiler. Kuzeyden, hatta diyebilirim Türkiye'de PKK'dan, İran'dan, Suriye'den Kürtler getirdiler Kerkük'e. Bunu baskı altında yaptılar ki sayı olarak Kürtler fazla

çüksün. Tabi ki bizim partimiz bunların karşıtıdır. Partimizin birçok rolü var; kadınlar için ve gençler için neler yapalım, milletimize nasıl hizmet edelim? İnsanlarımız bütün gün evde oturuyor, Türkmen olduğu için vazifelere alınmıyor, çok az sayıda alınıyor, bunları ne yapalım? Başbakanın söz aldık. İnsanlarımızdan bir-iki bakan yapsın, bakan yardımcısı yapsın. Büyük vazifeler versin ki o insanlar bu milletimize hizmet etsin. Birçok insanımız evde oturuyor, devlete giremiyor. Bu insanların maddeye ihtiyacı, ekmeğe ihtiyacı var. Her şeye ihtiyacı var ama yapamıyor. Onun için bu partinin çok çalışması lazım. Gerekli siyaset bir; kuzey Irak'a bağlanmaması. İki; bu insanlara yardım edilmesi. Bunları devletle beraber çalışmalıyız. Türkmenler bir şekilde bölündü. Ama bu zorunluluktan. Çünkü başka partilerin yanlarında tayin olur, yardım olur ne olursa yapsın. İnşallah Allah hepimizi muvaffak eder. Bakalım neler takdim edebildik. Şimdi çok bir şey yapamadık. Az bir şekilde yardımımız oldu, o da bizim başkanımız Nuri El Maliki yanında müsteşar olduğunda dolayı birkaç insanı tayin edebildi. Başkanımız Dr. Faruk Abdullah Abdurrahman parlamentoda milletvekiliyken çok insanı devlet kurumlarında işe aldırdı. Büyük bir hizmet etti o zaman. Hepimiz kim yetiştiyse, bakanlık aldıysa, bir yer aldıysa bu millete baksın, dönsün milletine, milletinden istişare alsın. Milleti neler istiyorsa onları yapmaya mecbur.

Karar Partisi sadece Kerkük'te mi var? Yoksa başka yerlerde de var mı?

Genel merkez burasıdır. Bağdat'ta, Diyala'da, Tazehurmatu'da var.

Buralarda bürolar var mı? Yoksa sadece temsilci mi?

Bürolar var yani aynı böyle makamlar var, ayrı yok bir genel makam var. Mesela; Selahaddin sorumlusunun bir binası var, teferruat yok.

Türkmen Karar Partisi ne yapmak istiyor, amacı nedir?

Kerkük'ün özel statüsünü ben başbakan ile konuştum, Dr Faruk'un huzurunda, Başbakan Nuri El Maliki bu konuda bize söz verdi. Hedefimiz özel statü almak. Bizim için fark etmez ister merkeze bağlı olsun ister özel statü olsun, önemli olan Kuzey Irak'a bağlanmasın. Stratejimizde ikisi de bir bizim için. Amerikalılarla görüştüm. Onlar özel statüye daha yakınlar, onun için biz de onları tutuyoruz. Kürtler kesinlikle kabul etmiyorlar. Bizim de görüşümüz özel statü olsun. Musul ve Kerkük'te 1957 nüfus sayımındaki insanlar kalsın, ondan sonra gelen insanlar çıksınlar buradan. Esasları yok, evleri yok burada, Süleymaniye'dan hatta güney Irak'tan geldiler, dönsünler geri. Asıl Kerkük 1957'de olan sayımdakidir. Bu sayımdaki sicillere nüfuslara dönmeli ve ona göre Kerkük'ü tanzim etmeli. Nüfusları yok ama işlerin hepsi Kürt kardeşlerimizin elinde. Yani sen bir daireye gittiğinde çalışan memurun yüzde 60-70'i Türkmendir, ama işin başında kim vardır? Kürt. Bu da bizim hakkımızı yemektir. Muhafız Kürt, reis Kürt, belediye başkanı Kürt. Bütün dairelerin başkanları Kürt. Bize küçük daireler var. Mesela, eğitim dairesi başkanı Türkmen. Bir de postane müdürü Türkmen. Başka da yok. Hepsi Kürtlerin elinde. Kendi insanları için de böyle bir durum mağduriyettir. Çoğu istifa etti. Aslında Kerkük Türkmen'inin hakkı, ama ne yapacaksın? Ben kendim bir belge verdim cumhurbaşkanına. Bunların hepsi içindeydi. Daha sonra dairelerdeki tabelaların Türkçe yazılması kararı çıktı. Çok büyük bir şey olarak görmüyorum bunu, ama iyi ve yapıldı sonuç olarak.

Partinizin ambleminde kartal ve ay var, bunun anlamı nedir?

Biz kartalı severiz; çünkü çıktığı avdan boş dönmeyen mutlaka avını yakalar öyle döner, akıllı bir hayvandır. Ay, bütün Türkmenlerin sembolüdür.

Partinizin bir sloganı var mı?

Partimizin adı 'Karar' yani kararlarımızı biz vermeliyiz, kendi milletimizden çıkan kararlara bağlı olalım. Kimi İran'dan, kimi Amerika'dan alır, ama bizim görüşümüz; bu partinin kararları milletinden çıksın, milletimizin istediği kararı biz yapalım. Her ne olursa olsun milletin çoğunluğu hangi işi istiyorsa hangi siyaseti istiyorsa hangi kararı çıkartmak istiyorsa biz o kararı çıkartalım. Bu nedenle partimizin adını karar koyduk.

Kararları milletten nasıl alıyorsunuz?

Bizim bürolarımız var, hepimiz ayrı şehirlerdeyiz. Yani ben Musalla'danım, milletin büyük çoğunluğu Kerkük'ten biz milletin içindeyiz. Milletin istediği şeyler bellidir, sen bir iş yaptığın zaman binlerce telefon gelir, hesap sorarlar senden. Bizim yaptığımız işi insanlar beğeniyor, imza atıyorlar ama maddi olarak zor. Televizyonumuz yok. Bazen Türkmeneli televizyonuna çıkıp 5-10 kelime konuşuyoruz. Çok da yapılmıyor bu; çünkü o da Irak Türkmen Cephesi'ne bağlı bir televizyondur.

Partinin altında öğrenci birliği, öğretmen birliği, kadınlar birliği gibi kuruluşlar var mı?

Kadınlar birliği var. Öğrenci birliği kurmadık; çünkü var. Biz bunlara karşı olsun birbirinin karşısında dursun istemedik. Gençlik birliği kurduk burada, şimdi devam ediyor çok kalabalık, yakın geçmişte toplandık ve büyük bir gençlik organizasyonu yaptık. Türkmen gençlik cemaatleri bize başvurup bölünme istemediklerini söylediler ve biz de kapattık. Kadınlar birliğimiz var; çünkü kadınlar toplum için çok

önemli. Şimdi yeniden gençlik birliğimizi açacağız. Gençlik bakanlığı kapalı iki saha verdi, birini bu yakada seçeceğim öbürünü diğer yakada seçeceğim ve gençlerimizi burada yetiştireceğiz, okullarını bitirip inşallah buralara onlar gelecek. Bunların dışında ilişkilerimiz çok kuvvetli, evlere gidiyoruz, diğer partilerle görüşüyoruz.

Partiniz ya da bu kuruluşlar dergi ya da gazete çıkarıyor mu?

Bizim dergi ve gazetemiz vardı, ama durdurduk.

Hangi dergi ve gazeteydi?

Dergi ve gazetemizin adı 'Karar'dı. Parti kurulduktan sonra 3-4 yıl çıkardık; fakat ortalık kötü olunca 2008'in sonu gibi durdu. Amacımız kuvvetli bir şekilde yürütmekti, ama olmadı. Şimdi tasfiye olmasını bekliyoruz, Irak Devleti'nin ne olacağı belli olsun ona göre davranacağız. Tabi bilirsiniz ki bunların hepsi imkan da istiyor, insanların yardımı ile olan şeyler değil.

Bu yayınların tamamı Türkçe miydi?

Hayır, Türkçe ve Arapçaydı.

Türkmen siyaseti nereye gidecek?

Biz Türkmen meclisinin biraz genişletilmesini istiyoruz. Bazı insanlar çıkarıldı. Ben 2 devre

meclise üyeydim ama sonunda girmedik; seçimler çok karmaşık oldu. İnsanlar akrabasını getirip seçime girdi yani güzel bir seçim olmadı. Biz parti olarak karar aldık ve çekildik. Seçimlere girmedik. Ne meclise ne ITC'ye katılmadık.

Türkmenler için nasıl bir lider lazım?

Öncelikle birleştirici bir kişi olmalı, Türkmen boyundan olmalı. Cephe birleştiremedi. Ben kuzey Irak'a bağlanmasın diyorum. Bunu Sadettin Ergeç de söylüyor Erşad Salih de söylüyor, diğerleri de söylüyor. Yani isteklerimizde aynı, ama neden birleşme olmuyor? Biz bunu yapmadık; çünkü Kerkük'te ayrı oyunlar var.

Karar Partisi toplam ne kadar oy aldı?

Tam olarak bilmiyorum. Esas itibarıyla parlamentodan yüksek mevki istiyoruz. Aynı şeyleri söyledim birkaç defadır ama önemli. Bakanlık olabilir bu, başka bir mevki olabilir. Ama yüksek bir mevki olsun ki milletimize hizmet edelim. Parlamentoda üyeniz olduğu zaman birçok şeyi dile getirebilirsiniz bu doğru; fakat bizim parlamentoda istediğimiz şeyleri yapabilmek için yeterli üye sayımız yok. Bu nedenle istediğimiz bir vazife kazanacaksak bu yüksek mevki olmalı. 100-200 insanımızı işe sokmalı ki büyük vazife yapmış olsun.

Başarılarınızın devamını dileriz. Röportaj için çok teşekkür ederiz

16. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ DİYALA İL BAŞKANI USAME NAZIM DEDE

28 TEMMUZ 2010

ORSAM: Usame Bey, öncelikle bize Diyala'nın 2003'ten önceki ve sonraki durumu hakkında biraz bilgi verir misiniz?

Usame Nazım Dede: Tabii ki. 2003'ten önce Türkmen bölgeleri ne durumdaysa hala aynı şimdi. Yani bir değişiklik gözüküyor.

Hükümette olan siyasteçilerin isimleri ortaya çıkmadan hiçbirşey netleşmeyecektir. 2003'ten önce olan şeyler şimdi de söyleniyor. Geçen zamanlarda insanların ağızlarına ve kulaklarına pamuk tıkamışlardı. Hiç konuşma imkanı yoktur. Şimdi değişen tek şey o pamukları ağızlarından almışlar, kulaklardaki duruyor. Ama konuşulanların hiçbir kıymeti yok. Demokrasiden bahsediliyor şimdi, eskiden de demokrasiden bahsediyorlardı. Sen ne söylersen söyle. Bir kırmızı çizgi halen var, onu geçemiyorsun ki. Şimdi istediğin gibi konuş ama sonucun ne olacağını bilemiyorsun, ya öldürürlerse? Biz burada Türkmenler olarak yaşadığımız bölgelerde dağınık bir hal içindeyiz. Kayıtlarda Diyala içerisinde 800 aile olduğu yazıyor, ama daha fazladır. İşte biz dağınık olduğumuz için görünmüyor. Türkmenler her yerde sevilen insandırlar, çünkü sözlerinde doğru, işlerinde doğru, sadık bir toplumdur. Tabii ITC'nin (Irak Türkmen Cephesi) 2003'ten sonra Diyala İl Başkanlığı'nın açılmasıyla, Türkmenler ve diğer halklara hizmetleri olmuştur. Bu düşünce bütün yerlerde hakimdir gerçekten. 2003'ten sonra ITC'nin büroları tüm ilçelerde de açılmıştır. Geçen süre içerisinde halka çeşitli hizmetlerde bulunduk. Tabi bizim de yaptıklarımızda bazı yanlışlıklar vardı. ITC açıldığı zaman ne kadar Türkmen var ona sarıldılar. Yani şimdikinden de fazla idik o zaman ama biz bazı yanlış işlerden dolayı bunları to-

parlayamadık. Ancak Kürt gruplar öyle yapmadılar. 500-600 insanı kendilerine bağlamak için aylık 40.000-50.000 dolar para dağıttılar, çaba harcadılar. O zaman hükümet gücü olma polis ve güvenlik gücünü oluşturma zaman geldiğinde de polis ve asker yapıldılar. Yönetime iyice yerleştiler. Şimdi

orduda da poliste de olan insanların güçleri fazla olur hale geldi. Normal insandan da fazla kazanıyorlar şimdi. Aynı şey bunlar tüm bölgelerde de geçerli. bizim düşüncemiz tüm Iraklılara destek olmaktır. Bizlerde büyüklerimizden aldığımız bir Arap-Türkmen birliği ve kardeşliği de vardı. Burada çoğu Türkmen de baskı ile kendini eskiden Arap yazdırıyordu ama işte bu Türkmenlerin Araplaşmasına yol açtı. 2003'ten sonra ITC, küsen ve muhalif olan Arapları da bir araya getirdi. Korkmamaları söyledi. El ele olduğu zaman her şeyin üstesinden gelineceği ifade edildi. Nitekim başarılı da.

Biliyoruz ki Diyala Irak'ın en tehlikeli bölgelerinden birisi. El Kaide'nin de oldukça etkin olduğu bir vilayet. Bu kapsamda Diyala'daki güvenlik durumu hakkında bizi bilgilendirebilir misiniz?

Gerçekten El-Kaide'nin etkisi Samarra patlamalarından sonra burada da yükselişe geçti. Milis güçler özellikle Şii olan Iraklıları öldürdüler. Burada her şeyden bihaber olmak gerekir. Biliyorsa bile konuşmayacaksın. Yoksa sen de öldürülebilirsin. Bunlar kendi insanlarını da katletti. Samarra patlamaları sonrasında burada Sünni-Şii çatışması da ortaya çıktı. Sünni bölgelere Şiiler, Şii bölgelere de Sünniler yalnız gidemezlerdi. İnsanların sokağa çıkacak güveni kalma-

dı. Türkmenler ise böyle olaylara hiç karışmadı. Hep uzak durdu. Yine de Türkmenlere yönelik de çok olay yaşandı. Özellikle kaçırma olayları arttı. İnsanlar hem yurt dışına hem de Irak'ın diğer vilayetlerine göç ettiler. Mesela çok sayıda Şii Erbil ve Süleymaniye'ye gitti. Halen de dönmeyen insanlar vardır. Ben de baskılar yüzünde 2 sene Diyala'nın dışında yaşadım. Ailem ve ben tehditler alıyorduk. Büromu bastılar. Ordu güçleri de 4 adamımı tutukladı. Yani burada zarar gören hep millettir. Halen de özellikle 2010 seçimlerinde Diyala'da Irakiye Listesi'nin başarılı olmasıyla, tutuklamalar devam etmektedir. Burada bir şey daha var önemli olan, onu da söyleme istiyorum. Bazıları bilmez ama burada bir Arap-Türkmen aşiret üyeleri kardeşlik birliği vardır. Onun başkanı da tutukludur. Çünkü Şii olmasına rağmen, bu birlik nedeniyle tutuklanmıştır. 2003 öncesi orduda subay olduğu için Baasçı olduğu gerekçesiyle tutuklanmışlar. Toplu olarak seçimlerden 2 gün önce bazı emekli subayları tutukladılar.

Peki Amerikan operasyonları Diyalayı nasıl etkiledi?

Tabii ki zararları oldu. Özellikle yanlış bilgiye dayalı yapılan büyük operasyonlar halkı olumsuz etkiledi. Yani kötü niyetli bir muhbir var ve o istediği bilgiyi düzgün istemediğinin bilgisini yanlış verebiliyor. Bu çok kötüdür. Çünkü millet, bugün ordular veya polis güçleri milislere bağlı olduğu için rahatsızdır. Bu sivil halka zarar verdi. Burada İnsanın değeri 2000 \$ dır.

Peki Sahvaların Diyala'daki etkisinden bahsedebilir misiniz?

Evet Sahvaların etkisi de Diyala'da çok büyüktür. Yani Diyala'nın kurtuluşu, Sahvalarla olmuştur. Sahvalar güçlerine mensup kişiler bu güçler kurulmadan da birçok grupta çalışıyorlardı. O nedenle bölgeye hakimdiler ve karşı güçleri iyi biliyorlardı. ABD askerleri ile birlikte

çok güzel çalıştılar. Mesela Türkmen köyü olan Mansuriye'nin kurtuluşu Sahva'nın kurulmasıyla birlikte gerçekleşti. Sahva'nın Mansuriye'deki en güçlü grubu Türkmenlerdir.

Peki kaç Türkmen var o kuvvetlerde?

178 kişi bulunuyor.

Biraz da siyasete gelelim. 2010 seçimlerinde burada ne gibi çalışmalar yaptınız?

Çalışmalarımız iki türlü yapıldı. Birincisi Türkmenleri, ikincisi diğer tüm vatandaşları muhatap alarak onlara yönelik çalışmak. Genel olarak yaptığımız çalışmalarda bütün avukatından öğretmenine bütün unsurlarımızla yer aldık. Türkmen bölgelerinde çalışmalarımız etkili oldu. İnsanlar bizi farklı ve eskilerin değiştiğini gördüler. Ancak aldığımız desteğin Irakiye Listesinden de kaynaklandığını söylemek yanlış olmaz. Türkmenliğimizi koruyarak, bir yola girdik. Bu yol siyasettir. Ama bazı eleştirilerle karşılaşmamıza rağmen, şimdi haklılığımız ortaya çıktı. Kadın birliğimizde bu dönemde önemli çalışmalar yaptı. İnsanlarımız birbirlerine inandı. Geçen seçimlerde uzak olan milletler şimdi kendileri geldiler hizmet etmek için. Türkmen adaya oy vermek için herkes çalıştı. Türkmen olduğunu ifade etmekten çekinen birçok insan bile afişlerle seçim propagandasına destek oldu.

Seçimlerde ne kadar gözlemciniz vardı?

900 gözlemcimiz vardı ve bu sayede etkin bir şekilde çalışabildik. Gözlemciler için de kurslar açıldı, onlara yasaları öğrettik. Eğer bu sandığa mukayyet olmuyorsan, kaybolursa sen kendin kaybolacaksın dedik. Seçimin ciddiyetini anlattık. Seçim sonuçlarını kendisi yazsın, sayım yapsın, resmiyete döksün diye hazır formlar dağıttık. Disiplinli bir şekilde çalıştık. Bu arada baskı için seçimden önce bazı gözlemcileri de gözaltına aldılar, ama olmadı tabii, baskı sonuç

vermeyince geri serbest bıraktılar. En iyi gözlemciler de ITC'ye yeni gelen gençler ve yeni siyasete atılanlar oldu, onlar çok hevesliydi.

Seçim günü neler yaşandı? Seçim sonuçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Seçim günü Diyala bir savaş sahası olmuştur. Çok sayıda seçim merkezinde şiddet olayları yaşanmıştır. Birçok seçim merkezi kapatılmış, insanların dışarı çıkması engellenmiştir. Bunların üzerine de bazı büyük aşiretlerden olan adaylar, silah kuvvetiyle insanlardan oy almışlardır. Yani insanların kimlikleri ellerinden alınarak, onların adına oy verilmiştir. Mansuriye'de de aynı şeyler yaşandı ama başaramadılar. Bizi orada ezmeyi başaramadılar. Verdiğimiz destek etkili oldu.

Irak Türkmen Cephesi olarak Diyala'da ne kadar oy aldınız?

Bağdat'tan aldığımız rakamlara göre ITC adaylarında Mübeccel Dede 5317, Hasan Özmen 11750 oy almıştır. Ancak bizim gözlemcilerimizin sandıklar sayılırken aldıkları rakamlar farklıdır. Diyala'da çıkan rakam 1145 oy daha fazladır.

Peki bunun için bir başvuru yaptınız mı?

Tabii ki. Hazırladığımız raporu Birleşmiş Milletlere verdik.

Sonuç alınabilecek mi?

Sonuç bekliyoruz.

Peki biliyoruz ki Diyala'da bazı adayların milletvekilliklerinin iptal olması söz konusu. Bu Türkmenlere nasıl yansır?

Türkmen adaylar birinci sıradadır.

Diyala'da Türkmen potansiyelinin ortaya çıkması için neler yapılması gerekir?

Biz farklı şeyler yapmak istemiyoruz. Yani diğer bölgelerde ne yapılırsa, burada da aynısının yapılmasını istiyoruz. Mesela Türkiye'ye giden öğrencilerle ilgi bir kota meselesi var. Kota konusunda insanların fikirleri kolaylıkla değiştirilebilir. Bu konuda bize pay ayrılmalı. Böylece insanlar teşvik edilir. Türkiye'ye giden bir öğrenci, geri döndüğünde başkalarını da etkiler. Başka bir öğrenci varsa o da rekabet edecek, belki o da gidecek.

Diyala unutulmuş mu diyorsunuz yani?

Aynı şeyi söylüyorum.

Peki niye?

Onu bilseydim inanın hallini yapardım.

Peki bir Türkmen olarak Türkiye'den beklentiniz nedir?

Bir Türkmen olarak Türkiye'den beklentimiz desteğin devam etmesi. Ama bir konuda da kırılıyoruz. Çünkü Türkmenleri sadece Kerküklüler temsil etmiyor. Diğer yerlerdeki Türkmenler onlar kadar belki de daha fazla milliyetçilik yaparlar, onu anlamalarını istiyoruz. Yani tüm bölgelerde bir Türkmen ruhu vardır. Bunu ortadan kaldırmayalım. Tamam Kerkük bir Türkmen'in kalbidir ve herşeyin çabası onun içindir. Ben Diyala'dan tek başıma Kerkük yürüyüşü için 700 kişi götürdüm. Neden? Çünkü amaç Kerkük'e destek. Afkira'ya bile gitseniz Türkmen, Türkmandır. Biz her yerde destek veririz.

Bilgilerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

17. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ SELAHATTİN İL BAŞKANI VE SELAHATTİN İL MECLİSİ ÜYESİ ALİ HAŞİM MUHTAROĞLU

28 TEMMUZ 2010

ORSAM: Öncelikle bizi kabul ettiğiniz için size teşekkür ederiz. Bize biraz seçim çalışmalarınızdan bahsedebilir misiniz? Seçim propagandanız sırasında hangi konular üzerinde durdunuz?

Ali Haşim Muhtaroglu: Çalışmalarımızı her gün seçim olacak gibi yapıyoruz. Diğerlerinden de farkımız buydu zaten. Biz Iraklıya ile koalisyona girdik. Iraklıye Listesi ile katılma konusunda ITC'de de tedirginlikler vardı. Hatta Sadettin (Ergeç) Bey bile tedirgin-di. Çünkü Türkmen milletinin içinde Şii de var, Sünni de var. El Iraklıye'ye Sünnilerin listesi diye bakılıyordu. Geçen seçim sonuçlarına bakınca, değişiklik olarak barajı gördük. Diyala'da, Selahattin'de, Musul'da tek liste ile bu barajı geçmemiz çok zordu. Örneğin biz Selahattin'de 40 binin üzerinde bir oy bekliyorduk. 43 bin aldık. Vilayet seçimlerinde 19 bin almıştık. Bu koalisyona katılmamız en uygunuydu. Bunu anlattık insanlara. Baraj 40 binin üzerine çıkabilir ve biz en iyi ihtimalle 25 bin oy alabiliriz. Bizim karşımızda olan taraflar başka türlü propaganda yaptı. "ITC Baasçılarla, Sünnilerle, Vahabilerle ortak oldu" dediler ve bu bizi etkiledi. Türkmeneli Vakfı ile işbirliği içerisinde birçok proje yaptık. Ama maalesef seçime az kala bitmemiş projeler vardı. Gönül isterdi ki bunlar daha önce yapılmış olsun. Biz üzerimize düşen her yer ulaştık, derdimizi anlatmaya çalıştık. Neden Iraklıye ile ortak olduğumuzu açıkladık. Türkmen milleti için ne yapacağız, Kerkük meselesi nasıl çözülecek? Tüm bunları anlattık. Özellikle Tuzhurmatu'da Selahattin'de rekabet çok. El Iraklıye'nin Tuzhurmatu'da iki adayı vardı. Biri Arap, biri Türkmen. Arap bizim listemizden olan Beyat aşiretinin lideri. Geçen parlamentoda da milletvekilliği yapmıştı. Biri de bendim.

Irak İslami Partisi'nin adayları da vardı. Toplam Tuzhurmatu'da çeşitli listelerden 14 Türkmen aday vardı. Bu da oyların bölünmesine neden oldu. Bizim partilerimiz, ITC, Karar ve Irak Türkmen Milli Partisi'nin adayları vardı. ITC'den 1 adayımız, Türkmen Milli Partisi'nin 2 adayı, Faruk Abdullah'ın 1 adayı vardı. Türkmeneli Partisi Ulusal İttifakın adayını destekledi. Bunların da zararı oldu tabi. Hayat güvenlik şirketinin Selahattin'deki komutanı seçimden 10 gün önce çekildi, Kürt televizyonunda çıkıp; "Kürtlere destek verin", dedi. Ben bu kişiyi bir sene önceden söylemiştim. Ama maalesef kimse ciddiye almadı. Ama tüm bu baskılara, oyunlara rağmen Tuzhurmatu'da birinci çıktık. 10.063 oy aldık. Kürtlerden de en fazla 2000 oy alındı. O da KDP'nin Tuzhurmatu İl Başkanı. Kişi olarak en fazla oyu biz aldık. Bizim beklentimiz daha çoktu. 14-15 bin oy bekliyorduk. Maalesef olmadı. Nasıl büyük bir hata yapıldığı seçimden sonra anlaşıldı. Bir aileden üç aday varsa, ailenin oyları bile üçe bölündü.

Seçim sonrası çalışmalar ne durumda?

Seçimden sonra biz Bağdat'a gittik. Orada bugüne kadar yapılan toplantılar daha çok sohbet toplantıları oldu. Herhangi bir karar alınmadı, fikir paylaşımları yapıldı. Diğer koalisyonlarla yapılan görüşmeler konuşuldu. Bakiye konusu çok konuşuldu. Orada olan herkes, El Iraklıye'nin iktidara girmesi gerektiğini savunuyor.

Peki, hükümet görüşmeleri nasıl devam edecek? Nasıl bir hükümet öngörüyorsunuz?

Bugüne kadar El Iraklıye'yi dışlamak isteyen taraflar buna hala devam ediyorlar. El Iraklıye

başbakanlıktan taviz vermiyor. Ama bir kısmı başka görevlere de tamam diyor. Bunu söyleyenler Usame Nuceyfi'nin yandaşları. Ama onlar büyük tepki çektiler. Irakiye'nin birinci amacı başbakanlık. Dışlanırsa güvenlik durumu kötüye gider. Çünkü milletin büyük bir kısmı Irakiye'nin iktidarda olmasını istiyor. Kanun Devleti ile Şii İtilafı arasında yapılan koalisyon halkta korku yarattı. Yine mezhepçilik yaşanacak korkusu var. Aynı zamanda Arap Devletleri eğer Irakiye olmazsa hiçbir şekilde yapılan koalisyonu kabul etmezler. Bizim de ITC olarak endişemiz var. Çünkü El Irakiye tarafından da bugüne kadar göz ardı edildik. Bunu listenin tüm liderlerine yazılı bir şekilde de sunduk. Üst düzey bir komisyon kurulmuş beş lider tarafından, içinde biz yokuz. Birçok toplantıda haber bile vermiyorlar, başkalarından duyup gidiyoruz. Bakiye konusuna gelince, Kanun Devleti İttifakı olsun, Ulusal İttifak olsun, Türkmenleri düşündü. Ama maalesef El Irakiye bunu göz önüne almadı. Ama buna rağmen "Bizim bu koalisyonda kalmamız gerekiyor" diyoruz. Temennimiz Irakiye'nin iktidara gelmesi ve başbakanın Ayad Allavi olması. Kerkük meselesini de yazılı olarak bildirdik. "Üstünde pazarlık yapılmasını istemiyoruz" dedik. Ve herkesten, Haşimi'den, Allavi'den sözünü aldık. "Hiçbir şekilde 140. maddenin uygulanmasını ve Kerkük meselesini kabul etmeyiz. Biz bu meselelerde taviz vermeziz", dediler.

Önümüzdeki süreçte hem nüfus sayımı hem de ilçe meclisleri seçimleri yapılması planlanıyor. Bu konuda ne gibi çalışmalarınız olacak?

İlçe seçimleri çok önemlidir. Irak'ın yeni sisteminde en büyük rol yerel hükümetlere düşmekte. Biz parlamento seçimlerine El Irakiye ile katıldık. Ve eğer bu liste bu şekilde kalırsa yine El Irakiye ile katılacağız. Çünkü Araplarla birlik olursak, tüm Türkmeneli bölgesinde çoğunluğu sağlarız. Ama El Irakiye'nin bize daha fazla önem ve rol vermesi gerekiyor. Biz bugüne kadar ciddi bir şekilde yönetimde olmadık. Yönetim 2003'ten bu yana Kürtlerin kontrolünde oldu. Mayıs ayında Tuzhurmatu'dan Amerika-

lılar tam olarak çekildiler. Bir tane bile Amerikan askeri kalmadı. Seçimler için bugünden hazırlık yapılmalı. Biz ITC olarak bugüne kadar bir plan ya da toplantı yapmadık. Ama en kısa zamanda çalışılmaya başlanacaktır. Sayım meselesi çok farklıdır. Türkmen milleti 80 senedir baskı altında kalmıştır. 2003'ten sonra durum bazı bölgelerde değişse de, bazı bölgelerde hala devam etmekte. Bazı insanlarımız Türkmence konuşur ama sayıma gelince kendini Arap olarak yazdırır. Biz siyasetçiler olarak tek başına bunun altından kalkamayız. Tarihçileri, aşiret başkanlarını, topluma yön verecek insanları içeren komisyonlar kurulmalı. Belgelerle konuşulmalı. Bunlar için bence çok az zamanımız kaldı. Acilen bu konuda çalışılmaya başlanmalı.

Siz Selahattin İl Meclisi'ndesiniz. Buradaki çalışmalarınızdan bahsedebilir misiniz?

Çalışmalarımıza başlayalı bir sene oldu. Türkmen olarak mecliste 2 kişiyiz. Ben ve meclisin Genel Sekreteri Niyazi Mimaroglu. Allah'a şükür yaptığımız çalışmalar sonucu ağırlığımızı ispat ettik. Ve karar alınırken her zaman biz de varız. Görev dağılımında bir Vali Yardımcılığı aldık. O da İdari İşlerden Sorumlu Vali Yardımcısı olarak Kahtan Beyatlı isimli bir Türkmen kardeşimiz oldu. Sağlık Dairesi Genel Müdürlüğü görevini de biz üstleniyoruz. Yaptığımız işlerden en önemlisi bence, Türkmen dilinin resmi olması. Bugüne kadar yapılamamıştı. Geçen sene mecliste aldığımız ilk karar buydu. Şimdi dikkat ederseniz tüm resmi dairelerin tabelaları üç dil oldu, eskiden sadece Kürtçe ve Arapça vardı. Bunun yanında bir diğer önemli karar ise Türkmen okullarının isimlerinin değiştirilmesi oldu. Bu okulların isimleri Baas Partisi zamanında Arapça olmuştu. Biz bu isimlerin Türkçe olması kararını mecliste aldık. Karar Eğitim Bakanlığı'na gitti. Ama maalesef hala haber gelmedi. Uygulamaya geçirecek olan yer bakanlıktır. Bizim daha önceki parlamentoda 10 milletvekilimiz vardı. Eğitim Bakanlığı'na bunu iletmeleri için hepsi ile görüştük; ama maalesef bir sonuç alamadık. Ayrıca büyük projelerimiz de oldu. 2009 bütçesinde büyük sıkıntılar olmasına rağmen, Tuzhurmatu'nun tüm eski sokaklarını

yaptırdık, Türkmen okullarının tamiratları yapıldı, yollar döşendi. 2010 senesinde Tuzhurmatu için 10 milyon dolarlık ihaleler gerçekleştirildi. 11 köy yolu döşenecek, 6 okul yapılacak, sokaklar asfaltlanacak, televizyon yapılacak, telefon kabloları döşenecek, sağlık ocakları yapılacak. Aynı zamanda siyasi çalışmalarımız da oldu. Selahattin vilayet yönetimi kurulurken iki koalisyon oldu. Biri iktidarı aldı, 15 kişi ile. Biz de 13 kişi ile muhalefette kaldık. Ama seçimlerden sonra dört ay içinde 13 kişiyi 20 kişi yaptık. Irak İslami Partisi'nden olan valiyi görevden aldık. Bunun neticesinde vali yardımcılığı ve Sağlık Dairesi Genel Müdürlüğü bize verildi. İl Meclisi'nde çoğunluğu sağladık. 28 kişinin 20 kişisi bizim kitlemize mensup. Bu kitlenin başkan yardımcısı da Niyazi Mimaroglu oldu.

Bize biraz Tuzhurmatu'yu anlatır mısınız? Burada kim yaşar? Ekonomik durum nasıldır? Ne gibi sıkıntılar var?

Tuzhurmatu Irak'ın en eski bölgelerinden birisi sayılır. İki dağ arasındadır. Ortasından Aksu Çayı geçiyor. Sol tarafta kalan Nusaybi Dağının üzerinde İmam Ali'nin torunlarından Ali Rıza, Emevi baskınından İran'a kaçarken bu dağa yerleşmiş. Adın adı da buradan gelmekte. Karağul ismi de karakoldan gelmektedir. Bu da diğer dağın ismidir. Önceden orada karakol varmış, değişerek isim bu hale gelmiş. Burada 1950'lere kadar %100 Türkmenler yaşamış. Krallık dönemi bitip de cumhuriyet kurulduğunda Kürtler gelmiş. Önce beş altı aile gelmiş. Daha sonra, Baas Partisi geldikten de sonra, yavaş yavaş yerleşmişler. 1980'lere kadar çok az Kürt vardı. Saddam Kürt köylerini yıktıktan sonra dağın arkasında Süleymaniye sınırlarından gelip Tuzhurmatu'ya yerleştiler. Araplaştırma politikası başlayınca Araplar yerleştirilmeye başladı. Yeni köyler kuruldu. Sonra şehirlere yerleşmeye başladılar. 1980'lere kadar Türkmenler çoğunluğu teşkil ederken, Kürt ve Araplar Tuzhurmatu'ya geldikçe çoğunluğumuz kalmadı. Bütün dönemlerde Türkmen milleti büyük baskılar gördü. Ama Türkmen milleti burada varlığını kaybetmedi. En iyi şairler, edebiyatçılar, hoyratlar buradan çıktı. Türkmen edebiyatının en önemli şahsiyet-

leri Tuzhurmatu'dandı. Mesela Hasan Gören bir mucize idi. Gözleri görmezdi ama yazdığı şiirler, hoyratlar Türkmen milletini hep gururlandırdı ya da Aydın Marufoğlu, Allah uzun ömürler versin, kalemiyle, fikriyle her zaman Türkmen milletinin yanında oldu. Siyasi kısma gelirsek de, yine önde gelen siyasetçiler tarih boyunca hep Tuzhurmatu'dan çıkmıştır. 1958'de ki katliamda da Komünistlere karşı büyük bir ayaklanma oldu ve büyük bir mücadele verildi. Birçok insanımız tutuklandı. 1954 senesinde de parlamento seçimleri yapılmıştı. Tuzhurmatu'da bir Türkmen bir de Kürt aday vardı. Türkmen aday Zeyneddin Ata, babamın dayısı olur, Kürt aday ise Davuta aşiretindendi. Bu seçimler esnasında Türkmenler ve Kürtlerin arasında büyük olaylar çıktı. Kürtler, Zeyneddin Beyin seçimi kazanacağını anlayınca, seçim merkezine saldırdılar. Sandıkları çalmaya çalıştılar. Ama Türkmenler buna karşı büyük mücadele verip, seçim merkezini korudular, hatta bir şehit verdik. Sonuçta Türkmenler seçimi kazandılar ve Zeyneddin Ata Tuzhurmatu'nun milletvekili seçildi. 1960-70'lerde Türkmen eğitimi için, Türkmen okulları için büyük mücadeleler verildi. Daha sonra Baas baskısı başlayıp, Araplaştırma politikası uygulanınca da mücadelemiz devam etti. Birçok Türkmen idam edildi. Türlü türlü iftiralarla insanlarımız tutuklandı. Yüzlerce şehidimiz oldu. Örneğin Yaşar Mehdi hocamız 1982'de idam edildi. Sonra birçok insanımız buradan ayrılmak zorunda kaldı. Avrupa'ya, Türkiye'ye, İran'a giden oldu. 1996'da Erbil'deki Irak Ordusunun saldırısında birçok vatandaşımız öldü. Cesetlerini bile bulamadık. O mücadeleye Türkmeneli Partisi Genel Sekreteri Muhammet Reşit Tuzlu önderlik ediyordu. Mesela onun da cesedi bulunmadı. Tuzhurmatu'nun ister Şii halkı, ister Sünni halkı olsun, milliyetçiliğini ve Türkmenliğini her zaman ispat etmiştir. 2003'ten sonra ilk ayaklanma Tuzhurmatu'da çıkmıştır. 2 Ağustos 2003'te, Türkmenler için çok önemli olan bir dini mekan olan Nusaybin Türbesine bir saldırı olmuştur. Buna tepki olarak büyük bir yürüyüş yapıldı. Sokaklarda Türkmenlerden başka kimseyi göremezsiniz. O yürüyüşe peşmergeler ve Amerikan Ordusu tarafından saldırı düzenlendi ve 5 kardeşimiz

şehit oldu. Onlarca kişi yaralandı. Ertesi gün Kerkük'te aynı şekilde yine bir protesto yürüyüşü yapıldı. Maalesef bu ayaklanmayı basturdular. Eğer bastırılmazaydı, millete çok faydası olurdu. Çünkü insanlar haklarını aramak için sokağa çıkmışlardı, suçsuz yere şehit olan insanların hesabını soruyorlardı. O gün bence Türkmen milletinin tarihinde bir dönüm noktasıydı. Ama maalesef devamı olmadı. İzin vermediler. Başarılı olsaydık tüm Türkmen bölgelerinde yönetim bizim elimizde olurdu.

Peki, köyler ve Tuzhurmatu'nun çevresi de dahil olmak üzere Türkmenlerin genel durumu nedir?

Tuzhurmatu'nun etrafında yaklaşık 20 tane Türkmen Köyü var. Bazı köyler kendilerini muhafaza edip sadece Türkmen Köyü olarak kalabiliyorlar. Ama bazı köylere de Araplar tarafından etkilendiler. Araplar gelip yerleşti, bizimkiler göç etti. Yengice Köyü, Bastamlı, Karanaz, Çardaklı, Köküz gibi köyler sırf Türkmen köyüdür. Kültürleri ve tüm örf adetleri sırf Türk milletinin örf adeti, folklorudur ve bunlar hala devam ettirilmektedir. Tuzhurmatu'nun içerisinde yaşayan Türkmenler'de aynı şekilde devam ediyor. Bu vilayet seçimlerinden sonra çok şey değişti. Biz karar merkezinde olduğumuz için, önceden sürekli Türkmen'in rolünü azaltmaya çalışanların bugün biz önlerini kesiyoruz. Eski etkileri, rolleri kalmadı. Ama bizimde istediğimiz şey tam anlamıyla olmuyor. Çünkü İlçe Meclisinde bugüne kadar maalesef seçim yapılmadı. Eskiden atamayla gelen insanlar oldu. İlçe Meclisi, 21 kişiden oluşuyor. 7 Türkmen, 7 Kürt, 7 Arap. Bunların hepsi atama ile gelmiş. En fazla oy alarak birinci çıkan ITC'nin ilçe meclisinde temsili yok, bu da enteresan bir durum.

İlçe Meclisi'ndeki Türkmenler hangi kuruluşla bağlı?

Eskiden yapılan atama ile diğer İslami partilerden olan insanlar orada. Geçen vilayet seçimlerinde aldığımız oylar halkın kimi istediğini, kime bağlı olduğunu gösterdi. Bu nedenle ilçe meclisi seçimlerini dört gözle bekliyoruz. Bunun neti-

cesinde Türkmen ilçesi olan Tuzhurmatu'ya ilk Türkmen Kaymakam bizden çıkacak inşallah. Tarih boyunca buraya ya Arap ya Kürt kaymakamlar getirdiler.

Biraz da hem Tuzhurmatu'nun hem de buradaki Türkmenlerin ekonomik durumundan bahsedebilir miyiz?

Eskiden daha çok ziraatle uğraşıyordu. Ama sonradan tüm bu zirai yerlere Saddam Hüseyin ve Baas Partisi tarafından el konuldu, bu topraklar Türkmenlerden alındı. Buralara Saddam'a yakın olan insanlar yerleştirildi. 2003'ten sonra ise oralara Kürtler el koydu. Mevcut durumda bir heyet teşkil edildi. Bugüne kadar bu mülkiyet davalarının sadece %10'u çözüldü. Biz Bağdat'a, heyet başkanına bir ziyaret yaptık. Sorunların siyasi baskılar nedeni ile çözülemediğini, yeni hükümet kurulunca bir kanun çıkacağını ve buna göre üç mahkemenin kurulup, tüm bu davaları çözüme kavuşturacağını söyledi. Günümüzde Türkmenler çoğunlukla memur olarak çalışıyorlar. Binlerce öğretmenimiz var mesela.

İşsizlik çok mu?

İşsizlik var. Ama büyük bir kısmı geçtiğimiz senelerde çözüldü. İşsizlik oranı yüzde 20 oranında hala devam etmektedir. Çarşıya bakarsanız mülklerin yüzde 90'ı Türkmenlerindir. Ama Kürtlere kiraya veriyor, kendileri çalıştırmıyorlar. Kürt Partileri 2003'ten sonra ekonomiye çok önem verdiler. Tuz-Kerkük yoluna bakarsak fabrikalar, oteller, lokantalar var. Hepsini Kürtler çalıştırıyor. Fakat buna rağmen Tuzhurmatu Türklüğünü kaybetmedi. Çarşıda tüm konuşmalar, alışveriş Türkmencedir. Tuzhurmatu'da 36 Türkmen Okulu var. İlk defa hükümet tarafından ihtisası Türkmence olan 120 öğretmenimiz oldu. Eskiden Türkmence öğretmeni yoktu.

Peki, 2003'ten sonra güvenlik durumunda ne gibi değişiklikler oldu?

İşgalden sonra peşmergeler gelip herşeye el koydular. Tüm dairelere. Irak polisi güçlendikçe, zamanla, bazı değişiklikler oldu. Dairelere biz de

girmeye başladık. Polislerin başına bir Türkmen Subayı getirip, polis müdürü yaptık. Yavaş yavaş Kürtlerin kontrolünden çıkarmaya çalıştık. Ama buna rağmen bugün hala Tuzhurmatu'da peşmerge var. Bunun resmi olarak itirazını yaptık. Ama Irak Hükümeti buna ses çıkarmıyor. Hem peşmergeler hem de Kürt Bölgesine bağlı olan polisler hala burada.

Hem Tuzhurmatu'da hem de genel olarak Irak'ta Türkmenlerin geleceği için neler düşünüyorsunuz?

Maalesef bugüne kadar hep birlik beraberlikten bahsedildi ama en fazla biz parçalandık. En fazla biz baskı altında kaldık. Birliğimizi sağlayamadık. Tuzhurmatu gibi bir ilçede 7'den fazla Türkmen Partisi var. Benim temenni hakiki bir Türkmen Meclisi kurulsun ve oraya katılanlar sadece Türkmen olarak katılsınlar. Ben bile katılırsam ITC olarak katılmayayım. Sadece Türkmen Milletinin varlığı ve geleceği için çalışılsın. Bunu başarabilirsek bence milletimizin durumu tamamen değişir. Ama şu an herkes şahsı ve partisi için çalışıyor ve bunun için başarısız oluyoruz. Bunun bedelini de Türkmen halkı ödüyor.

Peki, siz ne bir siyasetçi ne de bir yetkili olarak değil, sadece bir Türkmen olarak Türkiye'den ne bekliyorsunuz?

Türkiye Cumhuriyeti bugüne kadar tüm Irak milletine, özellikle Türkmenlere çok fazla yardımda bulundu. Hastalarımız, yaralılarımız, öğrencilerimiz v.s. hepsine sahip çıktı. Ayrıca siyasi olarak da bize destek oldu. Nasıl Arapların arkasında Suriye var, Mısır var; bizim arkamızda da Türkiye Cumhuriyeti var. Biz bunu her zaman gururlanarak söyleriz. Bugüne kadar her zaman bize destek oldu. Temennimiz bunun devam etmesidir. Çünkü bizim Türkiye'ye her zaman ihtiyacımız var. Zaten Türkiye olmasaydı bizi şimdiye kadar yok etmişlerdi. Türkiye korkusu, Türkiye gücü var. Tüm Irak milleti Türkiye'nin olumlu müdahalelerinden bahsediyor. Türkiye her zaman Irak'ın geleceği için olumlu yönde tavır sergiledi. Bunu sadece biz söylemiyoruz, tüm Iraklılar söylüyor. Yalnız tek bir şey var, bunu bir Türkmen olarak söylüyorum; Türkiye'de söz sahibi olan bazı kardeşlerimiz var. Onlar Türkiye Devleti'ne her zaman gerçekleri anlatsınlar. Maalesef bazı etkili kardeşlerimiz şahsi menfaatleri için yanlış bilgiler vermişler ve bu yanlış bilgiler nedeni ile yanlış kararlar alınmıştır. Sizin gibi araştırmacılar gelip doğruları naklederse doğru kararlar alınır. Tek temennim bu.

ORSAM olarak size çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

18. TÜRKMEN İSLAMİ HAREKETİ BAŞKANI MUSTAFA ALİ KAMBER

2 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Bize kendinizden bahseder misiniz?

Mustafa Ali Kamber: Ben 1962 tarihinde Kerkük'ün eski Tisin bölgesinde dünyaya geldim. Liseye kadar burada okudum. Daha sonra on altı yaşındayken 1978-79 arası

siyasete girdim. Tabi o zamanlar Türkmen partileri yoktu. Türkmen hareketi yok sayılacak kadar azdı. Ben de ilk olarak siyasete İslami Dava Partisi'yle başladım. 1981 tarihinde Saddam rejimi tarafından yakalandım. O zaman da siyasi partiler yasaktı, Irak'ta bir tek

Baas Partisi vardı. Bir ay, kırk beş gün gibi bir süre işkenceye maruz kaldım. Beraat ettikten sonra İran'a kaçtım. İran'da gene Dava Partisiyle devam ettim. O arada askere gittim. İran'da beş sene boyunca siyasi ve kültürel alanda eğitim aldım. İki sene de Kum şehrinde Havza-i İlmiye'de okudum. Daha sonra fark ettim ki bu şekilde Türkmen davası için gerçek anlamda bir şeyler yapamıyoruz, milletimize hizmet edemiyoruz. Oradan ayrıldım ve Türkiye'ye gittim. 1986 tarihinin sonlarında İzmir'e yerleştim. Biraz siyasi hayattan uzak kaldım. 1997 tarihinde İstanbul'a geldim. Dernekle siyasete tekrar başladım. O zaman Kemal Bayatlı derneğin sorumlusuydu. Orada hem çalışıyordum hem de hizmet de bulunuyordum. 2003 tarihinden önce Amerika Birleşik Devletleri Saddam rejimini devirmek için bir adım attı. Bende o sıra İstanbul'da komisyondaydım. 2003'ün altıncı ayında Irak'a döndüm. Ondan sonra 2005 tarihine kadar ITC'de El-Vasiti bürosunun başkanlığını yaptım. 2005 tarihinde Amerika'lılar tarafından yakalandım ve Kürtlere teslim edildim. Altı ay hapisanede kaldım. Ama gerçek bir hapisane değildi. Beni bir yere gizlemişlerdi. Merkezi hapisane değildi. 2006 tarihinde mahkemeye çıkmadan beraat ettim. Ondan sonra büroya döndüm ve başkanlığa devam ettim. Aynı zamanda da Türkmen İslami Hareketi'nden teklif aldım. Oraya da başkan yardımcısı olarak girdim. Tam olarak hatırlayamıyorum ama 2006 tarihinin ortalarına ve ya sonlarına doğru Sayın Sami Dönmez o zaman Türkmen İslami hareketinin başkanıydı. ITC ve ITC'nin yürütmesinde olan sorumlularla arasında bir sorun oldu ve bu arkadaşımızı ayrıldı. Biz ITC ile devam ettik. Çünkü gerçekten güzel bir çatı olduğuna kalben ve fikren inanıyorduk. Hala da bu inancımız devam ediyor. Çünkü bütün Türkmenleri bir araya toplamış ve dünyaca tanınmış bir müessesedir. 17.03.2007 tarihinde bir kurultay oluşturduk. Böylece Türkmen İslami Hareketi'ni devam ettirdik. Yeni arkadaşlarımızı davet ettik ve onlarda bizi kırmadılar. Doktor Ümran Cemal'i başa getirdik. Ben de birinci yardımcı olarak devam ettim. Türkmen İslami Hareketi'nin yeni teşkilatının başında ben vardım. 2009 tarihinde Doktor Ümran Cemal üniversitedeki görevinden

dolayı istifa etti ve yürütme kurulunun kararıyla ben başa geçirildim. O zamandan beri Türkmen İslami Hareketi'nin başındayım.

Bize biraz partinizi anlatır mısınız? Partinizin amacı nedir? Hedefi nedir? Siyasi programında neler vardır?

Partimizin adı Türkmen İslami Hareketi'dir. Bizim İslami hareketi kurmamızın asıl amacı millidir. Ama İslami kelimesini kullanmamızın amacı milletimizin Şii ve Sünni'den oluşmasıdır. Mezhebe bağlı insan sayımız oldukça fazla. Aslında mezhep bizi milletimize ve kavmimize hizmet etmekten alıkoymuyor ama bu insanlara doğru bir şekilde anlatılmamıştır. Arap partilerinde çalışan bir kısım siyasi çalışanlarımız bunu çok suiistimal ediyorlar, milletimize bunu yanlış anlatıyorlar. Bunun sonucunda milletimiz milli davadan uzak tutmayı başarıyorlar. Bizim de bu partiyi kurmamızın sebebi milli davadan kaçıp mezhepsel partilere dağılan insanları partimizle milli davaya bağlamaya çalışmaktır. İslami kelimesi bu yüzden kullanıldı ama dediğim gibi asıl amacımız milli davadır.

Yani İslami amaçlı değil?

Değil. Biz Türkmen davasına şu şekilde bakıyoruz: Bizim Türkmeneli bölgemiz var. Talafer'den Mendeli'ye uzanan bir bölgemiz var. Hatta bu bölge Aziziye'ye kadar uzanır çünkü burada büromuz da var. Hedefimiz; biz Irak'ın vatan daşımız, ama Irak bölünürse eğer Türkmeneli bölgesi kurmadan yanayız. Yani nasıl Kürt bölgesi oluşturuluyorsa, Arap bölgesi, Şii bölgesi ve Sünni bölgesi oluşturuluyorsa bizde orada bir Türkmeneli bölgesi kurmak istiyoruz. Yani büyük hedefimiz burada bir Türkmeneli bölgesi. Komşu ülkelerle çok iyi geçinmemiz şart. Özellikle de Türkiye ile iyi komşuluk ilişkileri geliştirmemiz şart. Çünkü Türkiye'nin gerçekten büyük bir hizmeti olmuştur bize. Zaten biz kendimizde Türk olduğumuz için bu iyi komşuluk ilişkisi kaçınılmaz. Türkmeneli'nin geleceği için gençlerimizi çok iyi yetiştirmemiz gerekir. Bununla ilgilide programımız var. Talebe Birliği'ni de bu yüzden kurduk ve destekliyoruz. Yani

orada onları siyasete çok karışmadan yetiştirip daha sonra siyasete alacağız. Talim konusunda da kendilerine çok büyük destek sağlamak istiyoruz. Çünkü geleceğin kadroları, liderleri bu insanlar olacak. Bu yüzden gençlerimize çok önem veriyoruz. Kadınlar birliği de bizim için çok önemli. Onu da harekete geçirelim istiyoruz. Ama imkanımız çok kısıtlı. Partilere yardım çok kısıtlı olduğu için kadınlarımıza destek fikrimizde var ama bunu gerçekleştiriyoruz. Türkmen İslami Hareketi'nin başkan ve başkan yardımcısı var. Siyasi büromuz, ilişkiler bölümümüz, teşkilatımız var. Teşkilatın sorumlusu emekli bir albay pilot.

Partinizde kaç kişi var?

Partide şu an da yürütmede yaklaşık otuz kişi var. Tuzhurmatu, Bağdat ve Karatep'de temsilcilerimiz var. Ancak bürolarımız yok. Eskiden bütün Irak bölgesinde Aziziye'ye kadar bürolarımız vardı. Şimdi sadece Kerkük'te var. Çünkü maddi imkânsızlıktan dolayı onları kapatmak zorunda kaldık.

Siyasi programınızda neler var? Yani Irak hükümetine, Irak siyasetine, Türkmen siyasetine ilişkin?

Biz Irak Türkmen Cephesi'nden yedi sekiz ay önce çıktık. Çünkü ITC kendisini siyasallaştırmak istedi. Zaten Bağdat'ta da kendisini bu şekilde yazdırmış, siyasi olarak. Bizim adımız da orada yazılmamış ve bunun sonucunda siyasi bir parti olarak fikren ayrıldık. Ama hedef açısından ve teşkilat olarak gene birlikteyiz, ayrılık söz konusu değil. Tüm Türkmen ve satılmamış partilerle devam ediyoruz. Ve ilişkilerimizde çok iyi.

Sadece teşkilat olarak ayrı bir yerdesiniz?

Evet.

Peki siz parti olarak Irak'ta kayıtlı mısınız?

Son olarak Türkmen kütlesiyle bir seçime girdik. Ama kayıtlı değiliz. Ve üç tane de adayımız vardı.

Parti içtüzüğünüz de neler yer alıyor?

Merkez Karar Yürütme Kurulu olan kurulumuz var. Karar onun elinde. Her iki senede bir kurultayı yapmak zorundayız. Kurultayda karar veren merkez yürütme kurulu var. Bizim için gününü, idaresini belirliyor. Sekretaryamız var. Hedeflerimiz arasında Türkmeneli Bölgesini korumak var. Bir de Kerkük konusunda özel bir görüşümüz var. Kerkük'ün özel bir statüsünün olmasını istiyoruz. Ama bununla ilgili bir şartımız var. Referandum, 500 bin bin Kürt buradan çıktıktan sonra yapılmalı. Birinci aşamada biz bunu özel statüye gitmesi şartıyla kabul ediyoruz. Talafer'in il olmasını istiyoruz. Zaten Saddam rejimi döneminde de böyle bir durum vardı. Tuzhurmatu'nun da böyle bir durumu var zaten. Onların da il olmasını istiyoruz. Eğitim alanında da kendi üniversitelerimizin olmasını istiyoruz. Buradaki üçüncü millet olarak da dilimizin resmi bir dil olması lazım. Yeni hükümette mutlaka Türkmenlerin olmasını istiyoruz. Mesela başbakan yardımcısının bir Türkmen olması lazım. Çünkü bu bizim hakkımız. Mesela Kürtler seçimlerde az olsak da cumhurbaşkanı bizden olsun ve önemli beş bakanlıktan birinin bizim olması gerekiyor. Aynı şekilde bizde bu haklardan yararlanmak istiyoruz. Gerçek bir seçim olsun ve herkes ne kazanırsa kazansın ancak şu aşamada bir cumhurbaşkanlığı yardımcılığını istiyoruz. Üç veya dört bakanlık ve genel müdürlük istiyoruz.

Yönetim kadrosu kaç kişi?

Bizim yönetimimiz burada yürütme oluyor. Bu hareketi teşkil edenlerimi soruyorsunuz?

Evet.

Ben, Hasan Kevser, Kamber Şükür, Şahin İbrahim, Mutasım İbrahim Bey olmak üzere beş kişiyiz. Bu kişiler Sami Beyden sonra oluşturuldu.

Başkan yardımcılar kim?

Hasan Kevser birinci başkan yardımcımız, Kamber Şükür ikinci başkan yardımcımız.

Şahin İbrahim Bey?

Kendisi bizden biraz uzakta, siyasi büro sorumlumuzdu.

Partinizin ambleminde ne var?

Din, dil, vatan. Din Müslümanlık, dil Türkçe, vatan da Irak'tır. Hilal İslamiyet'in işaretidir.

2010 seçimlerinde kimler vardı ve kimle kıldınız?

Biz seçime Irak Ulusal Listesi içerisinde girdik. Yani amaç orada Türkmenlerin daha fazla kazanmasıdır. Irakiye listesinden, bizim listemizden kazanmasını istiyorduk. Maliki listesinden de başka Türkmenlerin gelerek hepimizin parlamento da birleşmesini istiyoruz. Amacımız budur. Yani birkaç yerden kazanalım istiyoruz. Çünkü bugüne kadar tek yerden kazanımlarda çok fazla etkili olamıyoruz. Birkaç yerden girerek parlamento da olmasa bile en azından yürütmeye bir şeyler kazanabiliriz. Bakan ve bakan yardımcılılarıyla pazarlıklarımız devam ediyor.

Peki sizden kimler vardı?

Kerkük'ten sayım müdürü olan Adnan Rıza Baba, Hüseyin Fadıl, Erbil'den ise Hena Nakip vardı. Ama kazanamadı.

Kaçar oy aldılar?

Adnan Rıza Baba beş yüzün üzerinde sanırım. Doktor Hüseyin'i Baas Partisiyle ilişkisi olduğu için son dakikada kabul etmediler. Sayılacak kadar fazla oy alamadı. Çünkü orası Kürt bölgesiydi. Oradan hiç kimse oy alamadı. Yani hedefimiz burada Türkmen İslami Hareketi'nin bilinmesiydi. Biz kazanamayacağımızı zaten biliyorduk. Desteğimizi de Kerkük'te Ammar Kâhya'ya, İslah Hareketi ile anlaşmalı olarak verdik. Ammar Hidayet Kahya da zaten itilaf da en çok oyu alan kişi oldu. Kazandıktan sonra Türkmen İslami hareketine bir genel müdürlük, bir bakan yardımcılığını düşünüyorduk.

Seçime girme amacınız biraz isminizin duyulmasıydı?

Yani başlangıçta kendimizin varlığını ispat etmekte. Çünkü bizim desteğimiz yoktu, seçimde hiç kimseden maddi destek almadık.

Üye alıyor musunuz? Üyeniz var mı?

Türkmenler siyasetten uzak oldukları için üyelik için çok başvuru olmuyor. Ama biz birçok seminerler yaptık ve bunlar televizyonlarda da yayınlandı.

Bu kapsamda neler yapıyorsunuz?

Gündemdeki siyasi olaylarla ilgili seminerler düzenliyoruz. Seçimden önce bu tip şeyler yapıyorduk. Milli konularla ilgili seminerlerde düzenliyorduk.

Genel olarak Irak siyaseti hakkındaki düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Biz demokrasi olmasından çok memnunuz. Ama gerçek bir demokrasinin de olmadığını biliyoruz. Çünkü ihtilal altındayız. Biz parti olarak Amerika'nın buradan bir an önce çıkmasını istiyoruz. Seçimlerin gerçek olmasını, sahteciliğin olmamasını istiyoruz. Bu konularda Türkmenlerin ağırlığını koymaya çalışıyoruz. Hükümet olarak bölünmüş durumda. Biz bunu kabul etmiyoruz. Seçimde gerçekten kazanan ve kabiliyetli insanların başa gelmesi lazım. Bunu ya Kürtler yapıyorlar ya da Araplar Sünni-Şii olarak yapıyorlar. Herkes parti de kendi adamını getiriyor. Ama görüyoruz ki çoğunda da bu işi yürütecek kabiliyet yok. Parlatonun mutlaka devam etmesini istiyoruz. Federal yapıların olmasını çok talep ediyoruz. Dediğim gibi eğer Kürt Bölgesi özel statüsü olursa biz de Türkmenli bölgesini istiyoruz. Irak'ın bölünmesinden yana değiliz. Irak'ın birlik ve beraberliğinden, istikrarından yanayız. Güçlü bir hükümetin olmasını, komşu ülkelerle çok iyi ilişkilerimizin olmasını istiyoruz. Bütün Araplarla, Türklerle ve İranlılarla iyi ilişkilerimiz olsun istiyoruz. Irak'ın istikrarını, iyiliğini isteyen Miletlerle ta-

bi ki daha yakın olacağız. Barış içinde olmak, Irak'ın kalkınmasını istiyoruz. Hükümetin alt yapı çalışmalarına devam etmesini istiyoruz. Dünya ülkeleriyle siyasi ve ekonomik ilişkilerimizin iyi olması gerekir. Biz serbest piyasadan yanayız.

Bu kapsamda Türkiye'den beklentiniz nedir?

Türkiye'nin tüm Müslüman ülkelerde gitgide katkıları artmaya başladı. Bunu da zaten son zamanlardaki gelişmelerden görüyoruz. Irak'ta da bakınca Arap, Kürt, Türkmen hatta Müslüman olmayanlara da yardım ediyor. Zaten son patlamadan sonrada Hıristiyanları Türkiye'ye götürüp onlara ilaç verdiler. İnsani yardım konusunda gerçekten öncülük ediyor. Türkiye'nin

ekonomik olarak gelişmiş olduğu herkes tarafından bilinen bir gerçek. Bu yüzden Irak'ın kalkınmasında yardımcı olmasını istiyoruz. Bir Iraklı olarak konuşursam barış konusunda Türkiye'nin fikirlerini gerçekten çok beğeniyorum. Bir Türkmen olarak konuşursam da hep Türkmenlerin yanında oldular devlet ve hükümet olarak. Biz daha doğrusu bundan fazlasını bekliyoruz. Sadece maddi yardım değil, manevi yardım da bekliyoruz. Bize kalkınmada, kendi siyasi hareketimizde öncülük etmesini istiyoruz. Bunlar beklentilerimiz.

Biz çalışmalarınızda size başarılar diliyorum.

Teşekkürler. Size de başarılar diliyorum.

19. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ SÜLEYMANİYE TEMSİLCİSİ RİZGAR HURŞİT

2 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle bize vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Rizgar Hurşit: Siz de hoş geldiniz.

Bize biraz kendinizi tanıtır mısınız?

Ben Rizgar Eren Hurşit. 2000 senesinden beri Süleymaniye'de Irak Türkmen Cephesi (ITC) içerisinde çalışıyorum. ITC'de birçok görev üstlendim.

Geçmişten bugüne kadar Süleymaniye'deki Türkmenleri bize bir anlatabilir misiniz?

2003'te Saddam düşmeden önce 800-900 Türkmen ailesi Süleymaniye'de yaşıyordu, ama 2003'ten sonar insanlarımız Kerkük, Erbil ve Musul'a döndüler. Şimdi hala kayıtlı aileler bizde var.

Size kayıtlı olmayan göçmen aileler de burada var mı?

Kayıtlı olmaya ama burada yaşayanlar var. Bizim büromuza gelsin, gitsinler istiyoruz.

Peki dışarıdaki insanlara karşı bir çalışma yaptınız mı?

Süleymaniye'nin dışarısında da var, ama 1991-92'den sonra gelmiş buraya. Ataması çıkıp memur olan ve serbest meslekle uğraşanlar var.

Buradaki Türkmen seçmenler seçimlerde neye göre oy veriyorlar?

lar?

Burada yaşayanların çoğu ITC'ye verirler. Ama Süleymaniye içerisinde yaşayan çok fazla sayıda Türkmen yok. Sadece Türkmen bölgesi olarak Kifri var. Burada da 700'e yakın aile yaşıyor. Türkmen daha fazla.

Burada 2009'da kuzey bölgesinde seçimler oldu. Nasıl çalışmalar yaptınız?

Biz ITC olarak bölgesel yönetimin seçimlerine girmedik.

Peki Erbil'deki partilerle ilişkiniz var mı? Çok sayıda Türkmen partisinin Erbil'de olduğunu biliyoruz.

Bizim ilişkimiz o partilerle yok. Sadece ITC çatısı altındaki partilerle görüşüyoruz.

Diğer partilerle neden ilişki kurmuyorsunuz?

Bir sebebi yok. Onlar bizimle bir ilişki kurmadıkları için biz de zaten kurmadık.

Süleymaniye'deki çalışmalarınız hakkında bilgi verir misiniz?

2002 senesinde burada evler yapıldı. Yüzde 5'i Türkmenlere ayrıldı. Biz zamanında 25 ev dağıttık Türkmen aileler için. Ankara'da 15, Çemçemal'de 15, Kifri'de 10 ve Ganya'da 5 ev dağıttık.

Çemçemal'de Türkmen var mı?

Önceden vardı. Çemçemal, Kerkük ile Süleymaniye arasında olduğu için birçoğu göç etti.

Türkmenlerin seçim performansını nasıl değerlendiriyorsunuz? Türkmen partileri bu kez farklı listelere dağıldılar.

Bu dağılma değil, bizim için önemli olan her yerde bir Türkmen olsun. Türkmen hakkını iddia etsin. Türkmen haklarını korusun.

Peki bu Türkmen milletvekillerinin parlamentoda grup oluşturma ihtimalleri var mı?

Grup olmasalar bile parlamentodaki Türkmen varlığının gösterilmesi için önemliler. Grup oluşturmamak için bir sebep var mı? Olur ya da olmaz diyemem. Bu onlara kalır. Ama yapsalar daha iyi olur. Anlaşabilirler yani.

Biz özellikle kuzeyde ITC'nin oldukça zayıfladığını görüyoruz. Yapılan yanlışlar nelerdi? Neden bu kadar zayıfladı?

1995'te Irak Türkmen Cephesi Erbil'de doğdu. 2003'te Kerkük'e taşındı. Bana göre bu en büyük yanlışlıktı. Taşınmasına karşı olduğum için söylemiyorum, ama iki sene sonra taşınıyorsa

her şey daha farklı olurdu. Bir de Kerkük'e değil, Bağdat'a taşınması daha uygun olurdu diye düşünüyorum. Bütün Türkmeneli bizim. Ama ITC'nin Kerkük'e taşınması Türkmen halkını küstürdü.

ITC iki sene sonra taşınıyorsa ne fark ederdi?

Kerkük her yerden önemli, ama diğer yerleri yok etmek yanlış. İnsanları küstürmek yanlıştır. Biz de Kerküklüyüz, ama bir yeri önemseyip diğerini unutmak yanlış. Basra'ya kadar her yerde olsun. Başkanlık Kerkük'te olsun, ama Erbil unutulmamalıydı. 1995'ten beri oradaydı. 2003'te tamamen bitince Erbil'de çoğu insan küstü. Görevlerinden alındı. Çocuğun elinden oynacağını alırsanız sonra gider başka şeye oynamaya başlar. Size küser, başka biriyle oynamaya başlar. Erbil'de 8 yaşında olduğu halde çocuk alındı, Kerkük'e götürüldü. Şimdi sadece Türkmen Bağımsızlar Hareketi'nin bürosu var. Ama önceden büromuz, kültür merkezi, Türkmen evi, eğitim dairesi vardı. Şimdi hiçbir şey kalmadı. İnsanlar ne yapsın. ITC'nin sadece adı var bürosu yok. Türkmenler nerede toplansın. 2 tane Türkmen gelmezse buraya o büronun hiçbir anlamı yok. Problemleri olsa anında çözeriz. Ama orada böyle bir durum yok. Büro yok, bir şey yok. Sadece uğrayıp hal hatır sorsalar bile yeterlidir.

Siz 10 seneden beri Süleymaniye'desiniz. Buranın durumunu biliyorsunuz. Süleymaniye'de Türkmenleri ve Türkmen hareketini nasıl görüyorsunuz?

Bizim temennimiz Türkmen hareketi daim olsun, daha güzel olsun. daha iyi işler yapılsın. Parlamentoda, Irak hükümetinde bizim insanlarımız bulunsun. Güzel şeyler olsun. Bizim hakkımızdır bunlar. Bizim her şeyde hakkımız var. Nasıl Arap ve Kürt kardeşlerimiz her yerde iseler biz de istiyoruz. Umudumuz bu. Burada insanlarımızın durumu çoğu yerden iyidir. 50-60 yıl içinde ev sahibi oldu. Burada çok şeylere yardımcı olduk. İnşallah daha iyi işler yapacağız. Burada yönetimle ilgili bir sıkıntımız yok. Resmi olarak ITC'nin bürosu var. Hatta dönem dönem yönetimdeki yetkililerle görüşürüz. Bize karşı hiçbir ayrımcılık yok.

Size çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

20. IRAK İSLAM YÜKSEK KONSEYİ KERKÜK TEMSİLCİSİ NECAT HÜSEYİN HASAN

15 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle bize kendinizden bahseder misiniz?

Necat Hüseyin Hasan: 1961'de Kerkük'ün Musalla Mahallesi'nde doğdum. 1979'da Bağdat'ta Teknoloji Üniversitesi'nde yükseköğrenimime başladım ve mekanik mühendisi oldum. Saddam döneminde siyaset yasaktı. Ama Saddam rejimi gittikten sonra, biz Türkmenler nerede fırsat bulduysak orada yer almaya çalıştık. Irak İslam Yüksek Konseyi'nin (İİYK) yaklaşık 6 yıldır Kerkük sorumlusuyum. İİYK İslami bir teşkilattır. Benim burada olmamın amacı Kerkük'te mazlum olan millete yardım etmek. Bize "İİYK'nın Kürt partilerle ilişkileri çok kuvvetli. Neden sen oradasın?" diyorlar. Saddam rejimi zamanı çok zulüm çektik. O zaman biz Kürtlerle dağlarda el ele verip birlikte savaştık. Yüzlerce şehit verdik. O zaman Kürt milleti mazlumdu. Şimdi ise Türkmenler mazlum. Türkmenlere yardım etmek benim hem İslami hem de milli görevimdir.

250-300 bin civarındaydı. Arapların da hakiki sayıları 100-150 bin, Kürtlerin 100 bin civarındaydı. Saddam'dan sonra Türkmenlerin sayısı Kerkük'te azaldı. 1947'de bir sayım yapıldı. Bu sayıma göre Kerkük nüfusunun yüzde 65 Türkmen'di. Ama sonra gönderdiler. Bizim sayımızı azaltmak istiyorlar, çünkü petrol var burada.

Az önce ifade ettiğiniz gibi İİYK ile Kürt gruplar arasında yakın ilişkiler var. Hatta bir anlaşma var aralarında. Siz Kerküklü bir Türkmen olarak bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben hem İİYK'nın sorumlusuyum hem de vilayette Türkmen milletinin temsilcisiyim. Bu iki görevi aynı anda yapmak çok zor. Ama tüm Türkmenler bilir ki ben Türkmenler için çalışıyorum. Bundan 2 yıl önce Irak Türkmen Cephesi'nde bir toplantı oldu. Vilayet meclisinde görevli 9 Türkmen ve Sadettin Ergeç'le oturup konuştuk. Ben; Cephe, Türkmen milletinin tek temsilcisidir dedim. Kürt kardeşlerimin bazıları her daim Türkmen haklarını öne sürdüğüm için benden rahatsızlar. Bizim bir televizyonumuz var. Arapça da Türkçe de konuşuyoruz bu televizyonda. Kürt gruplarla bazı görüşmelerim oldu. Ben, Türkmen milleti olarak kurulacak hükümetten istediklerimiz var dedim. Bazı Kürt arkadaşlarımız, sizin parlamentoda 7-8 temsilciniz olacak diyorlar. Bu genele vurulduğunda yüzde bir buçuktur. Bizim binlerce Türkmenimiz 20-25 yıl başka yerlerde yaşayıp, Araplaştı, Arapça konuşmaya başladı. Seçim zamanında bunlar Türkmenim demeye korkuyorlar. Çünkü Saddam bizi bu hale getirdi. Türkmenlerin için yok, toprağın yok. Bizim hakkımız 20-25 civarında sandalye idi. Hükümet kurulduğunda bizim istediğimiz nasıl ki Anayasa'da Irak memleketi Arap'tan, Kürt'ten ve Türkmen'den oluşuyor yazıyorsa, biz öyle yaşamak istiyoruz. Başbakan'ın

Kerkük'te İİYK'nın bürosunda hep Türkmenler mi çalışıyor?

Yüzde 99'u Türkmen. Bizim için Türkmen, Arap, Kürt olunması çok önemli değil. O bölge de hangi millet varsa o milletin insanı çalışacak. Bizim referansımız İslam.

O zaman Seyid Ammar El Hekim, Kerkük bir Türk şehridir diye bakıyor. Doğru mu?

Saddam yıllarca Türkmenlere eziyet etti. Türk adını yasakladı. Arazilerimizi alıp Araplara verdi. Kerkük Türkmen şehriydi. Saddam 15 yıl içinde Kerkük'e 400 bin civarında Arap getirdi. Nüfusumuz 855 bin civarında oldu. Saddam'dan önce 100 bin Kürt vardı. 15 yılın içinde 150 bine yükseldi. Saddam düştükten sonra bazıları döndü, bazıları da kaldı. Türkmen'in sayısı takriben

Arap ve Kürt yardımcısı var, Türkmen de olsun. Bu bizim de hakkımız. Bize bir bakanlık veriyorlar, bence hakkımız 2 bakanlık. Biz Türkmen milleti olarak çok şükür ki mezhep ayrılığına düşmedik. Ama yine de birisi Şii Türkmenlere, bir bakanlık da Sünni Türkmenlere verilmeli. Ben Şii'yim. Ama hiçbir zaman Sünni kardeşlerimi ayrı tutmadım. Aslında bizim milletimizin hakkı iki bakanlıktan da fazladır. Yani bir başbakan yardımcısı, iki bakanlık, 3-4 tane de bakan yardımcılığı istiyoruz. O zaman tam anlamıyla temsil edilir, hakkımıza sahip çıkarız. Bizim temsilcimiz olmadığında Arap ve Kürt'ün işi hallolur, biz açıkta kalırız.

Peki, İYK Türkmenlere bakanlık verilmesi konusunda ne düşünüyor?

İYK bir bakanlığı Türkmenler için tahsis etti. Bundan 6 yıl evvel İmar Bakanlığı elimizde idi. İkinci hükümette Spor Bakanlığı vardı. İYK, bu bakanlığı Türkmenlere ayrılmış olarak gördü. Ama bakan İYK'dan değildi. Irak'ta hükümet düştükten sonra çok karışıklıklar çıktı. İYK her zaman ortalığı toplamaktan yanaydı. Bakanlık benim olmuş, olmamış sorun yapmadı. Bir Türkmen'in olsun istedi.

İYK, Ulusal İttifakla beraberdi. Kerkük'ten 24 aday vardı ve hepsi de Türkmen'di. Türkmen adayların yarısı Şii, yarısı Sünni. Bunlara baktığımızda hangisi Ulusal İttifak'ın içerisinde kendi adayı?

Bizim bir bayan adayımız var. Ben seçimden önce bir-iki ay boyunca Erşad Salih'i ile Jale Hanım'la çok görüştüm. Bizim fikrimiz Kerkük'te bir listede olmaktı. Seyyid Ammar'la konuştum. Her bölgeden fikirler alındı. Şii-Sünni ayrımı yapmayalım dedim. Bizim Kerkük'te seçmen sayımız 120 bin civarında. Bu 120 bin oyu bir listede birleştirseydik 3 sandalye alabilirdik. Erşad Salih'i ve Yunus Bayraktar bana tamam dedi. İyad Allavi; Türkmenler Musul'da, Diyala'da, Selahatin'de bizimle; Kerkük'te de bizimle olsun. Çünkü Türkmen'in ağırlığı Kerkük'tedir dedi. Bu yüzden olmadı. Biz 15 bin oy aldık, Kanun Devleti İttifakı da 14 bin civarında. Bizim oyumuzun yarısı Kürtlere gitti. Ben Seyyid Ammar'a; hepimiz ITC çatısı altında

toplanalım. Irakiye Listesi ile girelim dedim. Kabul etmedi. O zaman çok baskı vardı Seyyid üzerinde.

Bu konuda Kürt grupların baskısı oldu mu?

Baskısı olsa da tesiri yoktu. Baasçılar televizyonda bağırıp duruyorlardı, biz hükümete gelince şöyle yaparız, böyle yaparız diye. Erşad Bey'in kardeşini kim astı? Baasçılar astı.

İYK, Kerkük'ün geleceği ile ilgili neler düşünüyor?

Bundan 5-6 ay evvel bir fırtına koptu televizyonlarda. Seyyid Ammar El-Hekim, Kürt Bölgesi Başbakanı Berham Salih'i hayırlı olsun demek için aradı. Kerkük meselesini de konuştular. Görüşmenin ardından, Berham Salih'in yanındakiler, El-Hekim'in kendilerine Kerkük'te çoğunluk Kürt'ündür dediği sözünü yaydılar. Ben hemen Seyyid'i aradım. Benden televizyonlara çıkıp bunu yalanlamamı istedi. Ben Türkmeneli Televizyonunda bu haberi yalanladım. Çünkü Kerkük Irak'ındır, Türkmen'in Arabın, Kürd'ündür. Biz Kerkük milletinin seçimi neyse onu uygularız. Kerkük milletinin yeri hiçbir millete tek başına mülk olamaz. Kürt tarafından yalan sözler veya kendi fikirlerini beyan eden sözler söylüyorlar. Tabi biz bundan mesul değiliz. Biz İYK olarak Kerkük'le biriz. Kim evvelden yerleşik olan Kerküklü ise o sandığa gitsin, o karar versin, dışarıdan gelen Arap ve Kürt nüfus kabul edilemez. Kim 50-60 yıldır Kerküklü olduğunu, evvelden yerleşik olduğu ispat ederse, belge var ise o söz sahibi olsun. Ama 20 yıl evvel Saddam'ın Kerkük'e göç ettirdiği Araplar ve 5 yıldır gelen Kürtlerin, Kerküklü olmayanların söz hakkı yoktur.

Şimdi Hükümet kurma çalışmaları var. Herkes birbiriyle görüşüyor. Son dönemde de Irak Vatan İttifak'ı ile Kanun Devleti birleşme kararı aldı. Bu birleşmeyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ulusal İttifak ve Kanun Devleti İttifakı geçen seçimde bir değillerdi. Kanun Devleti'nin başat

gücü Dava Partisi'ydi. Bunlar Bağdat'ta ve o bölgede herkes kendilerine oy verecek zannettiler. Seyyid Ammar ve mercilerimiz arasında tek liste olunması konusunda konuşuldu. Maliki kendisi televizyonda çıktı ve biz 130-140 civarı sandalye aldık dedi. O zaman kimse gerek görmüyordu tek listeye. İki liste olmuştu. O zaman ki liste güçlü bir listeydi. Çok görüşmeler oldu. Hatta bazı yerlerde Ulusal İttifak ve Kanun Devleti İttifakını İran birleştirdi diye konuşuldu. Benim fikrimce böyle bir şey yok, ben yakından takip ediyorum. İran'ın eğer birleştirme gücü elinde var ise seçimden önce neden birleştirmede. İran çok fazla girişimlerde bulundu, ama olmadı. Bu demektir ki İran'ın böyle bir gücü, etkisi yoktur.

Birleşmeye mani olan sebep sadece Dava Partisi'nin tutumu muydu?

Evet. Bundan bir ay önce iki listeyi birleştirmeyi teklif ettiler. Seyyid Ammar buna hayır yanıtını verdi. Çünkü birleşme seçimlerden önce olur, seçimlerden sonra olmaz dedi. Birleşme istemelerinin sebebi ise onların sandalyelerinin çok olması ve başbakanlığı alacaklarına inanmalarıydı. Bu yüzden Seyyid'in de belirttiği üzere biz birleşme niyetinde değildik. Bizim niyetimiz hükümete iki ayrı listeye girmekti. Onun içinde bir grup kuruldu. Kimin başbakan olacağını müzakere etti. Bu grupta 7 kişi Kanun Devleti, 7 de biz verecektik. Ama olmadı. Çünkü Maliki kendi başbakanlığında ısrarlı. Daha önce, hükümet kurulduktan sonra tek adam olarak bütün hükümeti idare etmişti. Diğer insanlara kulaklarını tıkamıştı.

Sizce kim başbakan olacak ve nasıl bir hükümet kurulur?

Şimdi İyad Allavi ve partisi Anayasa'nın bu hakkı kendilerine verdiğini iddia ediyor ve başbakanı seçme hakkını kendilerinde görüyorlar. Mesela biz İyad Allavi'ye bir ay içinde hükümeti kurmasını söyledik. Hükümeti kurmuş olsaydı parlamentonun yüzde 51'ini temsil edecekti. Hükümet kurabilmek için gerekli sayı 164. Irakiye'nin 91, Ulusal İttifak'ın da 73 sandalyesi var. Kim parlamentoda büyük grup ise o hükümeti

kuracak ve başbakanı o seçecek. Tabii yöntem ne olacak bilmiyorum. İlk olarak düşünülen başbakan İbrahim Caferi idi, fakat Caferi'nin üzerine çok oyunlar kuruldu. İyad Allavi'ye de Kanun Devleti izin vermez. Öyle bir kişi olmalı ki hiçbir taraftan olmaması gerekir. Bu arada Sadrcılar ne İYK'dan ne de Dava Partisi'nden razılar. Ayrı bir mizaçları var.

Geçmişte özellikle 2005'den sonra Bedir Örgütü ile Mehdi Ordusu arasında bazı çatışmalar oldu. Bu gerginliklerin arka planında ne var?

Saddam rejimi düştükten sonra Seyyid Sadr meydanlarda gözüktü. Saddam'a muhalefet eden ve sonra öldürülen Ayetullah'ın torunudur. Ayetullah'ın millet içinde bir büyük ağırlığı vardı ve onun sözüne itibar edilirdi. Saddam ise rejim düşmeden önce Baas Partisi üyelerine diğer partilere, teşkilatlara, gruplara girilmesini, sızılmasını emretmişti. Bu yüzden Baasçılardan Mehdi Ordusu'nun içine sızan çok oldu. Tabi Mukteda Sadr, Mehdi Ordusu yeni bir teşkilat olduğundan Baasçıların araya sızmasına pek dikkat etmedi. Ama örneğin Lübnan'daki Seyyid Hasan Nasrullah'ın Hizbullah'ın partisine katılmak isteyenler tek tek titizlikle incelenir. Ama bizim burada tabiri caizse her eline silah alan ve "Allahu Ekber" diyen teşkilata katıldı. Baasçılar bunu bir fırsat olarak gördü ve Mehdi Ordusu görüntüsünde Bedir Teşkilatı ve ABD ile Necef'te çatışmaya başladı. Bu çatışmanın sonuçları millete ne kadar zarar verecek, siviller ne kadar zarar görecekti diye hiç düşünülmedi. Seyyid Mukteda daha sonra teşkilatın içinde bazı Baasçıların olduğu fark etti ve silahların susması emrini verdi. O zaman gördü, kim kendisine bağlı, kim değil. Sadr'ın emrine rağmen bazıları savaşmaya devam etti. Sadr da bunları kendi teşkilatından olmadığını duyurdu ve eğer kim hizmet etmek ve kim faydalı olmak istiyorsa artık sivil olarak hizmet etmelerini istedi. Maliki de hala savaşmakta olanlara karşı önlem aldı, onlara karşı savaş açtı ve bir kısmını Basra'da öldürttü, bir kısmını da tutuklattı. Me-sele aslı buydu.

Sadr'ın Maliki'ye karşı çıkmasının en büyük sebebinin tutuklu Mehdi Ordusu militanları olduğu söyleniyor. Yani bu kimseler Baasçı ise neden hala onları savunuyor?

Irak'ta yüzlerce kişinin suçsuzluğu ispat edilse dahi halen zindandalar. Irak'ta çoğu genç, zamanında silahla direnişe katıldı. Yani tutukluların hepsinin Baasçı olduğunu söylemek doğru değil. Ama ne kadar az olsalar da bir sorun. Şimdi söylenen odur ki hapiste yaklaşık 30 bin Mehdi Ordusu mensubu var. Ama Seyyid Mukteda bir ay önce İran televizyonuna çıktı ve bizden içeride 3000 kişi var dedi. Yani geri kalan 27 bin kişi Baasçılar olarak değerlendirildi.

Ulusal İttifak içerisinde Ammar El Hekim ve Sadr grubunun yan yana gelebildiğini gördük. Ama bir taraftan da Sadr ve Hekim aileleri arasında tarihsel bir rekabet var gibi görünüyor. Böyle bir sorun olduğu ne denli doğru?

Irak'ta iki büyük aile vardır. Sadr ve Hekim Ailesi. Seyyid Muhsin El-Hekim Seyyid Abdulaziz'in atası kendisi büyük bir isimdi. Hekim ailesi Necef'te büyük bir ailedir. Diğer tarafa baktığımızda Sadr ailesinde Seyyid Muhammed Bakır bir büyük filozof idi. 1981 yılında Saddam tarafından idam edildi. Seyyid Musa Sadr, Hizbullah'ın ikinci teşkilatının Lübnan'daki kurucusudur. Bu Sadr ailesi sadece Irak'ta değil aynı zamanda Lübnan'da ve İran'da da etkin. Tabii bu iki büyük ailenin Irak'ta olması sorun değildir. Ama hükümet kurma sürecinde kim başbakan olacak gibi bazı konular sorun oluşturabilir. Bu da normaldir. Zaten liderler arasında bir sorun yoktur. Onun için bazı yerlerde Sadr-çılar ile Bedir örgütü mensupları arasında çatışmalar olmasına rağmen 5-6 gün sonra bir araya geldiler. Bunda tabii İslamiyet'in çok önemli payı var. Kuran'da kimin arasında anlaşmazlık varsa hemen onların arasında sulh yapın buyrulur. Bedirciler Abdulaziz'in emri üzerine genelde ateş açmaz ve çatışmadan kaçınırlar. Onun için ben derim ki böyle bir şey kalmadı artık.

İİYK İran'da kuruldu. 1982'den 2003'e kadar Irak'ta çok fazla siyaset yapamadılar. 2003'ten sonra etkili oldular. 20 yıllık bir İİYK-İran ilişkisi var. İran ile ilişkileri siz nasıl tanımlıyorsunuz?

İİYK Irak'ta İran'a tabii bir kuruluş olarak görülüyordu. 1982 yılında savaşta Saddam içeride Şiileri öldürmeye başlayınca çoğu Şii yurtdışına çıktı o zaman bütün ülkelerin kapısı kapılıydı bize. Eğer Amerika'ya gidebilseydik İİYK İran'da değil Amerika'da kurulurdu. O günlerde Amerika, Avrupa ülkeleri, Kuveyt hangisi olursa olsun, İran karşı kim Saddam'ı destekliyorsa o ülkenin kapıları bize kapalıydı. O yüzden tek şans İran'dı.

Şimdi İran'la ilişkiler nasıl?

İran ile ilişkilerinde herhangi bir sorun yok. Zaten Seyyid'in izlediği politikaya bakacak olursak gayet soğukkanlı ve ilişkileri gayet iyi ve yerinde yönettiğini görürsünüz. Baktığımızda Türkiye, Suriye, İran ve Ürdün ile ilişkilerimiz çok iyidir. Biz istiyoruz ki Irak tek devlet olsun. Bunun da gereği, birinci şartı, komşularla iyi ilişkilerdir. Elbette İran'ın bizi yirmi yıl Saddam rejimine karşı desteklemiş olması bizim için özel bir yeri olmasını sağlamıştır. Şimdi ben Türkmen'im. Kim tarafından ne kadar baskı yapılırsa yapılsın, Türkiye ile bağımızı kopartamazlar. Türkiye ile kanlarımız bir. Darda kaldığımız çoğu zaman Türkiye'ye sığınmışız, Türkiye'yi ikinci vatan olarak görüyoruz. Türkmenler iki kanattan da destek alıyor. Bir kanat Türkiye, diğeri İran. Bunun zararı yok, aksine çok faydası var. Ali Hasan Mecid 1989 yılında yaptığı bir açıklamada Baasçılara hazırlanmasını söylüyor ve İran ile savaşımız bitmiş yeni savaşımız Türkiye ile diyordu. Tabii Baasçılar savaş yanlısıydı. Biz farklı düşünüyoruz. Ben Türkmen'im onlar kabul etsin, etmesin benim Türkiye'ye bir muhabbetim var kalbimde. İran'a karşı da aynı. Ben hem Türkmen'im hem Şii'yim. İran ile bu ortak bağımız var. Niçin bu iki devlet ile düşmanlık

edelim. Türkiye'nin dili dilimizden, İran'ın mezhebi mezhebimizden. Bu iki şeyin bizde çok tesiri var. Onun için bizim hiçbir sorunumuz yok.

İİYK, Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyor?

Seyyid Ammar'ın fikri, tüm ülkelerle ilişkimizin iyi olması yönünde ve bunların başında Türkiye ve İran geliyor. Bu ülkelerin etkisi ve katkısı çöktür. Herkes İran ve Türkiye ile ilişkilerinin iyi olmasını istiyor. Fakat Türkiye ile bazı meseleler var. Birincisi bundan bir ay evvel Türkiye'de eski Baasçılardan ve şimdiki Irak hükümetine karşı, daha çok şiddet yanlısı olan kişilerin düzenlediği bir konferans yapıldı. Konferans İstanbul'da gerçekleşti. Bundan bir iki yıl önce de eski Baasçılar, Mukavamet (Direniş) adında bir konferans düzenledi. Tabi Irak halkı böyle bir şeye razı değildi ve bu olay memnuniyetsizlik yarattı. Biz Cumhurbaşkanı, Başbakan, o zaman Başbakan'ın siyasi danışmanı olan Ahmet Davutoğlu ile görüştük. Görüşmeler gayet güzel geçmişti. Ben bu grupların Türkiye'de konferans düzenlemesini sordum. Benim kanaatimce Türkiye gayet iyi biliyor ki bu grupların Türkiye'deki bu faaliyetleri Irak ile ilişkilerine büyük zarar verir. Ben öyle düşünüyorum ki bu Suriye'nin baskısından kaynaklanmaktadır ya da belki ekonomik kaynaklı bir sebebi vardır. Tabi bu konferans Suriye'de yapılırsa bu kadar ses getirmez. Biz temenni ederiz ki ikinci vatanımız olan Türkiye bu katillerden her vakit uzak dursun. Irak halkı ile ilişkileri kuvvetlendirmek isteyen Türkiye'nin bu gruplara müsaade etmesini münasip görmüyoruz. Türkiye tarafından hiç kimse bu konferansta katılımcı değildi, ama bunlara yer dahi tahsis etmek destek olarak algılanabilir. İkincisi, Dicle ve Fırat'ın suları meselesi. Geçen yıl gelen su çok az oldu. Mesele öyle bir hal aldı ki Irak'ta Türkiye'ye karşı içinde bir nefreti olan herkes Türkiye'nin aleyhinde propaganda yaptı. Bakın Türkiye suyumuzu

kesiyor bizi susuzluktan öldürmek istiyor dediler. Benim önem verdiğim meselelerden biri de buydu. Öyle olunca Seyyid Ammar ile konuşmamızda hemen Ankara'ya bir ziyaret yapmasını hem Cumhurbaşkanı Abdullah Gül hem de Başbakan ile görüşmesini tavsiye ettim. Çünkü bu su meselesinin tarihten beridir çok iyi olan ilişkilerimizi bozmasını istemedik. Çünkü bazı devletler ve milletler var ki onlar Türkiye ile Irak iyi ilişkileri olmasın, zayıf olsun isterler, onların da kim olduğu malumdur. Bu suyun kesilmesi karşı tarafın elini kuvvetlendirdi.

Çok önemli bir şey söylediniz. Bazı devletler ve gruplar Türkiye'nin Irak ile iyi ilişkiler kurmasını istemiyor. Sizce kim bu devletler ve gruplar?

Bunun kesin cevabı yok, ama diyebilirim ki İran yüzde 10 ise yüzde 90 başka gruplar var. Örneğin Kürt kardeşlerimiz ve bazı Arap ülkeleri. Arap ülkeleri yalnız kendileri Irak'tan faydalanmak istiyor. O yüzden Türkiye gibi dışarıdan bir ülke gelsin, Irak'ın olanaklarından faydalansın istemiyorlar. Daha önceden de dediğim gibi biz Türkmenlerin iki kanadı var. Biri İran, diğeri Türkiye. Kanatlarımızdan biri kırılırsa uçamayız. O yüzden isteriz ki Türkiye bölgede daha da güçlensin. İran'da aynı. Nükleer enerji meselesinde Türk hükümetinin girişimi, Amerika'ya rağmen, İran'a karşı tutumu çok çok önemlidir. İran ile Türkiye'nin ilişkisi ne kadar kuvvetlenirse Irak da o kadar kuvvetlenir. Bu üç devlet Türkiye, Irak, İran, bu bölgedeki en kuvvetli en önemli devletlerdir. Türkiye'nin imkânlarını, mühendisleriyle, bankalarıyla, yatırımcılarıyla, aynı şekilde İran ve Irak'ın imkânlarını birleştirsek bu bölge bir cennet olur. O zaman Avrupa'dan bizim yanımıza gelirler.

Görüşlerinizi paylaştığınız için teşekkür ediyoruz.

21. KERKÜK VİLAYET MECLİSİ VE TÜRKMEN BİRLİK PARTİSİ ÜYESİ SAYİRE DEMİRCİ

25 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle sizden kendinizi biraz tanıtmayı isteyeceğim.

Sayire Demirci: 1972 doğumluyum, Kerküklüyüm. Eğitim Fakültesi Biyoloji Bölümü mezunuyum. Daha önce öğretilmişim. Yaklaşık 8 sene Erbil’de öğretilmişim. Kısmet oldu, Türkiye’ye gittim Bilkent Üniversitesi’nde kurs gördüm, Türkçe dil kursuna katıldım. Irak genelinde 2005’te yerel seçim oldu. Kerkük’ten Kürt listesinden aday oldum, kazandım. Şimdi de Kerkük il meclisi üyesiyim.

tinin 2 bürosu var. Biri Erbil’de diğeri de Kerkük’te. Genel merkez Kerkük’te. Kerkük’te musalla mahallesinde, polis merkezi yakınında. Erbil’deki ise yüz metre caddesi üzerinde. Saddam rejimi düştükten sonra 2003’te Kerkük’e döndük. Bütün bölgelerde büro açtık. Yani Tuzhurmatu, Altınköprü, Telafer, Musul, Süleymaniye gibi bölgelerde büro açtık. Ama bizim partinin desteği, yardımı az. Ondan dolayı gittikçe bürolar da kapanmaya başladı. Şimdi yalnız biri Erbil diğeri Kerkük’te olmak üzere 2 büromuz var.

Türkmen Birlik Partisi hakkında bilgi alabilir miyiz? Parti ne zaman kuruldu, nasıl kuruldu?

Irak’ta 1990’larda bir ayaklanma oldu. Baas partisi Kuzey Irak’tan çekildi, orada bir boşluk oluştu. Bizim parti 1987’den beri gizlice hareketini sürdürmekteydi, ama ilan ve tam olarak oturması 10.10.1992’dir. Tabi 1992’den başlayarak hızlandı ve güçlendi parti. Çünkü biz Erbil’de çoğunluktaydık, orada bizim partimiz harekete geçti. O dönemde de Türkmenlerle ilgilenen yalnız iki parti vardı. Birisi Türkmen Birlik Partisi, diğeri de Milli Türkmen Partisiydi. Ama tabi yabancılar veya Kürtlerin de araya girmesi nedeniyle partilerimiz gittikçe çoğalmaya başladı. Şimdi yaklaşık 20 Türkmen partisi var. Tam olarak bilmiyorum, iki günde bir yeni parti doğdu ve gittikçe de çoğalıyor. Tabi burada fikir ayrılığı ve mezhep ayrılığı var. Şimdi dediğim gibi bildiğim kadarıyla Kerkük’te yaklaşık 20 tane parti var. Onun dışında hareketler var, örgütler var, dernekler var. Burada fikir ayrılığı var. Bir de demokrasisi yeni bir ülkeyiz. Yani daha demokrasinin ne olduğunu kimse bilmiyor. Mesela en son seçimlerde tanıdığım tanımadığım isimlerin resmini gördüm, aday olmuşlar, nasıl aday olduklarını bilmiyorum. Bu neye işaret ediyor? Bizim milletin demokrasiyi iyice anlamadığına. Aday olmak yetmiyor. Önemli olan sonuç nedir. Nasıl kazanırım. Bizim par-

2005 seçimlerine bir ittifakla mı yoksa tek liste halinde mi girdiniz?

Aslında 2003’te bir geçici hükümet kuruldu, ona da biz katıldık. Tabi bizim katılmamız da Kürt koalisyonu ile birlikteydi. O zamanlar bizim adayımız ... dı. Ama sıralaması sanırım 80-85’ti. O listedeki 70’e kadarki kişi kazandı. 2005’te yerel seçim oldu, beni aday gösterdiler, kazandık. 2010’da katılmadık seçimlere.

Bunun özel bir sebebi var mıydı?

Tabi var. Siz de araştırmalarınızda bazı fikirlerde etmişsinizdir. Türkmenler tamamen parçalanmıştı bu son seçimde. Her biri bir büyük listeye koalisyonla girdi, çoğu da başarısız oldu, Türkmen’in sesi de ortadan kayboldu. Ondan dolayı biz de düşündük girmek mi girmemek mi diye. Girersek sonuç ne olur bunu çok tartıştık. Ancak bir güçle seçime girmek gerekir diye düşündük. Ama bu güç hangi taraf olmalı bilemedik. Bir de maddi durumdan dolayı girmemeye karar verdik.

Peki Birlik Partisi’nin amacı, hedefi, siyasi programı nedir?

Bizim simgemiz birlik, demokrasi ve eşitlik. Türkmen için çalışmak. Türkmenlerin Irak içinde hakkını savunmak. Eşitlik, beraberlik içinde

diğer milletlerle birlikte yaşamayı sürdürmek ve bütün gençlerimiz için iş sağlamak. Yani her bakımdan, çiftçilere yardım, sanayiye yardım, kadına-çocuğa, yoksul ailelere, babasız yetim çocuklara ve gençlere destek olmak. Yani her bakımdan Irak'ta yaşayan insanlara destek olmaktadır.

Partinin bir ideolojisi var mı? Mesela bazı partiler sosyalist partilerdir, bazıları milliyetçidir, bazıları komünist partidir.

Bizimki biraz milliyetçidir.

Türkmen milliyetçisi mi Irak milliyetçisi mi?

Türkmen. Adı üstünde Türkmen partisidir. Buradaki partilerin çoğu milliyetçidir. Farklı milletler olduğu için bölgede, her millettten bir parti doğmuştur.

Peki Türkmen Birlik Partisi'nin Kerkük için ya da Türkmenler için özel bölge veya Türkmeneli bölgesi gibi bir fikri var mı? Kerkük için ne çözüm öneriyor?

Diğer gruplardan, Kerkük için özel bir statü getirilmesini duyuyoruz. Ama yalnız Kerkük için diyorsalar, biz buna karşıyız. Çünkü Türkmen yalnız Kerkük'te değil. Eğer sadece Kerkük'ü düşünürsek, diğer Türkmenlerin hakkını yemiş oluruz. Ama eğer bir bütün Türkmen bölgesi kurulursa Telafer'den Mendelli'ye kadar o zaman biz de destekleriz. Yalnız Kerkük içinse biz buna karşıyız. Tabi partinin fikri de ondan yanadır. 1992'den beri bizim Kürdistan bölgesinde parti hareketimiz vardı orada. Yani ona dayanarak, biz Kerkük'ün Kürdistan'a katılmasından yanayız.

Kerkük'ün mü?

Evet.

Bunun sebebi nedir?

18 sene bize orada destek oldular. Mesela, bizim isteklerimizden birisi Türkçe harflerinin okullarda okutulmasıydı. Bu gerçekleşti. Kuzey Irak'ta şimdi Türkmen okullarında Latin harfleriyle öğrenciler okumaktadır. Bir de mesela biz bakan istedik, iki bakan geldi. Bazı isteklerimiz

gerçekleşti. Ondan dolayı, biz orada isteklerimizi istesek, Bağdat'tan daha iyidir. Bağdat şimdi Latince harfleri kullanmaya karşıdır. Arapça harfleriyle okullarda okunmasının isteğindedir. Bu bize orada zorluk çıkartır, çünkü biz yıllardır Arap milletinden Arap bölücülerinden çok çektik, milletimiz çok çekti; idam edilenler oldu, göç edenler oldu, yerinden yurdundan edilenler oldu, malına mülküne el konulanlar oldu. Bu sefer biz biraz da Kürtleri deneyelim diyoruz.

Peki, ben bazı partilere gittiğimde, "Kürdistan" kelimesini kullanmaktan kaçınıyorlar, rahatsız ediyor aslında onları bu. Bu sizi rahatsız etmiyor gördüğüm kadarıyla.

Bu benim dememle olmuyor, onlar zaten bir hükümet kurmuşlar, bir bölgeye, sınıra sahip olmuşlar, bunda da en çok Türkiye onlara destek oldu bana göre. Partinin görüşü bir yana bana göre Kürtlere en çok yardım eden Türkiye olmuştur. Mesela arada bir sınır kapısı vardır. o sınır kapısından bunlara çok destek oldu, gelir kaynağı oldu. O zaman bunlar ayakta durdular. Yani şimdi istesek de istemesek de bir Kürdistan bölgesi Irak'ta var, hükümet kurmuşlar, kabineleri var.

Yani gerçekçi olmak lazım biraz.

Yani kaçmak olmuyor. İnkâr edemem ben.

Peki, Kerkük'ün Kürt bölgesine katılması halinde Türkmenlerin yönetimden daha fazla pay alacağını düşünüyor musunuz?

Zaten onlar da bunun peşindeler.

Peki Kürt gruplar ya da Kürt yönetimi Türkmenlere bu payı vermeye hazır mı sizce?

Ben bununla ilgili bir yorum yapmıyorum çünkü bu gelecekle ilgili bir şey. Verirler mi vermezler mi bunu bilemem.

Kürt gruplarla birlikte hareket ettiğiniz için size, Kürt yanlısı olarak bakıyorlar.

Bunun nedeni şu: Bizim Kürtlerle birlikte seçime girmemiz. Seçimde oy kazandık. Benim Kerkük il meclisinde listem Kürt listesi. Yani ben onların listesiyle seçime katıldım ve oy kazandım.

Hala içinde misiniz?

Hala aynı listedeyim. Yani eskiden bize “siz Kürt ile koalisyonla girdiniz, onlarla birlikte kazandınız, o zaman siz Kürt sayılırsınız” diyorlardı. Son seçimde, Türkmen adayları Arap listesiyle girdiler. O zaman bizim de onlara “siz Arap listesiyle girdiniz, siz Arap oldunuz” deme hakkımız var mı? Yani burada siyasette nasıl kazanılıyorsa onu düşünmek gerek. Bizi bundan dolayı suçluyorlar. Siz Kürt’le çalıştınız, siz Kürtsünüz diye. Evet ben Kürt ile kazandım bu sandalyeyi ama şimdi ben kime hizmet ediyorum, kimin için çalışıyorum, kimin adını taşıyorum bu önemli. Ben şimdi burada otururken mesela Türkmen’le ilgili bir konu gelirse ben Türkmen’i savunurum. Kürt’ü ikna etmeye çalışırım, bunu bize vermelisiniz diye hakkımızı savunurum. Sen Kürt’le girdin sen Kürt sayılırsın diye bir şey olamaz. Ben inkar etmiyorum Kürt listesiyle girdiğimi; hatta yalnız Kürt değil, Arap, Hıristiyan Türkmen, Kerkük’ü temsil eden bir listeyle. Ama bütünü silmişler, yalnız Kürt’ü tutmuşlar, “siz Kürtlerle girdiniz, siz Kürtsünüz ,artık siz Kürt sayılırsınız” diyorlar.

Peki, Kerkük’ü temsil eden grupların oluşturduğu listeye seçime katıldığınızı belirttiniz? Peki, sizce Kerkük bir Türk şehri midir?

Tabii ki. Kerkük Türk şehridir. Zamanında bunla ilgili bir araştırma da yapmıştık. Kerkük merkezi tam olarak, yüzde yüz Türkmen ve Türk şehriydi. Kürtler ve Araplar Kerkük’ün dışındaydılar. Yalnız merkez Türklere ait idi. Bir zamanlar köyden merkeze bir göç oldu o zamanlar, hatta her zaman babam hatırlatır bize, Kürtler bize hamallık ve hizmetçilik yapmaya, hizmet etmeye gelirdi. Araplar o zamanlar peynir satmak için köyden merkeze gelirlerdi. Ama şimdi ne oldu? Şimdi olay tersine döndü. Çarşıda iki dükkânın birisi Kürt birisi Arap, birisi Türk. Yani, Türkmen’in sayısı yavaş yavaş azaldı.

Aslında Türkmen’in sayısı azalmadı da diğerlerinin sayısı arttı değil mi?

Azaldı; çünkü baskıdan dolayı Türkmenlerin çoğu göç etti. Çoğu Avrupa ülkelerine, Türkiye’ye göç etti.

Yani siz bu sayı dengesizliğini sadece diğerlerinin gelmesine değil, Türkmenlerin de göç etmesine bağlıyorsunuz. Aslında bu hiç kötü anılan bir durum değil. Deniyor ki 800.000 Kürt Kerkük’e geldi. Saddam’ın Araplaştırma politikası ile Araplar da öyle geldi.

Ama işte Türkmenler de göç etti. Türkmenlerin çoğu göç etti, kalmadı şehirde. Saddam döneminde ambargo vardı, geçimsizlik vardı, bir de baskı vardı, sen Türkmenisin, Arap aşireti almazsan, Arap olmazsan işe girmezsin deniyordu. O zaman ne olurdu? Millet sürünürdü, o yüzden çoğu göç etti.

Parti olarak Türkmen politikası hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Bana göre tamamen yanlıştır. Çünkü Türkmenler bir olmazsa, birlikte çalışmazsa, biri Kürt’le diğeri Arap’la çalışırsa, bunu beğenmem, onu beğenmem derse olmaz. Birlikte çalışması lazım, el ele çalışması lazım ki burada Türkmenlere hizmet etsin. Bu olmazsa biz hiçbir zaman başarılı olamayız.

Peki Türkmen partisi olarak Türkiye’den beklentiniz nedir?

Biz her zaman söyleriz, Türkiye her zaman Türkmenlere destektir. Ama her desteğin de bir sınırı haddi vardır. Çok işlere el sokmasın. Yani Türkmen’i kendine bıraksın. Tamam destek verirler ama mesela ben yüksek seviyede bir kişiyle görüştüm, benim görüşümle onlar hareket etmesin. Farklı grupları, farklı Türkmenleri de görsünler. Yalnız bir kişinin görüşünü almasınlar. Bir kişinin görüşüyle hareket etmesinler. Tabii ki Türkiye’nin de özel bir siyaseti vardır, özel bir görüşü vardır. Türkmen hakkında bu bölge hakkında onun da çıkarı vardır. Biz bunların hepsini biliyoruz, ama Türkmenleri de bir alet olarak kullanmasınlar.

Size çok teşekkür ederiz, sorularımıza içtenlikle cevap verdiniz, çok sağ olun.

Ben teşekkür ederim.

22. TÜRKMEN MECLİSİ BAŞKANI YUNUS BAYRAKTAR

27 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Yunus Bey öncelikle bizi kabul ettiğiniz için size çok teşekkür ediyoruz.

Yunus Bayraktar: Biz teşekkür ederiz, hoş geldiniz.

Sağolun. Önce bize biraz kendinizi tanıtır mısınız?

Kerkük'te doğdum. İlkokul, ortaokul ve liseyi Kerkük'te, Üniversiteyi ise Ankara'da Mühendislik Fakültesinde bitirdim. Sonra 1976 senesinde Irak'a döndüm. Bağdat Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde çalıştım. Şimdi de Kerkük Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nde çalışmalarına devam ediyorum ve aynı zamanda Irak Türkmen Meclisi Başkanıyım. Irak Türkmen Meclisi 1995 yılında kuruldu. O zamanlar Şura Meclisiydi. 2003'ten sonra Kerkük'te üçüncü kurultay yapıldı orada Irak Türkmen Meclisi'nin Irak Türkmen Cephesi'yle birlikte seçimi yapıldı. Hem Irak Türkmen Cephesi hem Irak Türkmen Meclisi seçimleri bu ikisi aynı anda yapılmaktadır. Biz tek parti, tek milletiz, bu tek kurultaylarla seçimleri yapıyoruz ve idareyi yönetiyoruz. Biliyorsunuz ki Irak'taki diğer partiler hep atamayla teşkilatlandırılır, ama biz de hiç atama yoktur. Hep seçimle gelmektedir. Bu da ister istemez zorluklar doğurmaktadır. Biz buna demokrasinin en kötüsü, diktatör yönetiminin de en iyisi diyoruz. Milletimiz zaten demokrasiye içten inanmaktadır. Bunu da en son yapılan kurultayda göstermişti. Kurultaya 8 bin delegeden 500 delege seçildi. Bu 500 delegeden de 71 kişi Irak Türkmen Meclisi'ne seçildi. Yani toplam 8 bin kişiden seçilmiş oldu. 71 kişi arasından bir ITC Başkanı 10 kişi de yürütme üyesi seçildi. Aynı zamanda bir Meclis Başkanı, iki yardımcı bir de genel sekreter seçildi.

Bize biraz Türkmen Meclisi'nin amaçlarından bahsedebilir misiniz? Türkmen Meclisi nedir, neden kurulmuştur?

Öncelikle biliyorsunuz ki Türkmenlerin yönetimde çok payı yok. Biz devlet gibi kapalı bir bölgede de değiliz. Ne bir federasyonuz ne de bir devletiz. Irak Türkmen Meclisi kendi stratejilerini belirlemek, dahili meseleleri çözmek için vardır. Oluşuma gelince, Irak Türkmen Meclisi tüm Türkmen partilerden oluşmaktadır. Ama

son seçimlerde bazı partiler dışarıda kalmıştır. Eskiden bütün partilere kontenjan ayrılır ve mecliste bulunurlardı. Şimdi bir takım partiler yok ama yine de Meclisimizde beş, altı parti bulunmaktadır. Şimdi Meclis'te bulunmayan partilerin de Meclis'te temsil edilmeleri için sürekli toplanıyoruz, projeler yapıyoruz. Çünkü bizim isteğimiz Meclis'in tüm partilerden oluşması ve alınan kararların tüm Türkmen milletini kapsaması.

Burada Türkmen davasına ilişkin kararların alındığı doğru mu?

Evet, kararların alındığı doğru. Bizim tüzüğüme göre de Irak Türkmen Cephesi Yürütme Kurulu bizim icra organımızdır. Nasıl ki Türkiye'de TBMM var. Bizim de burada Irak Türkmen Meclisi var. Bizim Hükümet de Meclis'ten kuruluyor. Yani partilere bakmaksızın yürütme üyeleri seçiliyor. Mesela bizim Meclisimizde Adalet Partisi'nden bir adayımız vardı. Saadettin Ergeç'in yanı sıra iki aday daha yarıştı. Bir tanesi Adalet Partisi'nin Genel Başkan Yardımcısıydı. Seçilseydi Cephe başkanı olabilirdi. Biz orada parti gözetmiyoruz. İster yürütme üyeliğine, ister Cephe başkanlığına kim aday gösterilirse seçilebilir. Yeter ki 71 kişinin içinde olsun. Bu son kurultayda, bir yöntem uygulandı. Partiler seçime girdi ve seçimde kazanamayanlar Meclis'e giremedi. Bu yöntem görünüşte çok iyi bir yöntemdir. Ama seçilmeyen bazı partiler sistemin dışında kalmış oluyor. Sistemin dışında kaldıkları için de aldığımız ka-

rarları onlara uygulatabıyorsunuz. Ama bu durumu biraz değiştirdik. Şimdi öyle değil. Bütün partilerin mecliste varlığı var. Meclis'te üye var veya yok. Ona bakılmaksızın ahlaki olarak Meclis'e kabul ediyorlar. Ama biz istiyoruz ki Meclis'te de üyeleri olsun. Mesela bir kişi geliyor bir parti hakkında şikayeti var. Meclis'e şikayette bulunuyor. Biz de o şikayeti iletiyoruz. Yani partiler ya da millet olsun, Meclis'e farklı gözle bakılıyor. Biz o bakış açısını daha da genişletmek istiyoruz.

Peki sizde kota nasıldı? Durum nasıl değişti şimdi?

Eskiden her parti seçimini kendisi yapar, üç ya da dört üye verirdi. Sonradan bu durum değişti. Genel kurulda 500 kişilik kurultayda seçimler yapılıyor. Kota kalktı. Artık bir partiden on kişide seçilebilir. Ama tabii ister istemez bazı itirazlar oluyor.

Önceden Şura Meclisi 45 kişiydi. 71 kişi ne zaman oldu?

2003'ten sonra oldu. Tüzüğümüzde on kişi ilave etme yetkimiz var. Bize bu hakkı kurultay verdi. Biz henüz bu hakkı kullanmadık. Önce partilerle anlaşalım dedik. Birkaç üyeninde devamsızlık yaptıkları gerekçesiyle üyeliğine son verildi. Bu yüzden diğer partilerden üçer kişi alalım toplam 15 kişiyi meclise dahil edelim diyoruz. Mecliste her partinin üyesi bulunsun diye bu 15 kişiyi hiç üyesi bulunmayan partilerden seçmeyi düşünüyoruz. Tabii ileriye dönük bazı projelerimiz de var. Mesela Meclis sayısını artıralım istiyoruz. İlçelerde, kazalarda daha doğrusu nahiyelerde meclisler kurulsun istiyoruz. Böylelikle otomatik olarak bir Türkmen Meclisi ortaya çıkar ve böylelikle hükümetin içinde olan, aktif çalışan bir Türkmen Meclisi oluşmuş olur. Normalde devletin illerde ilçelerde meclisi var. Oradaki Türkmen gruplarıyla, Türkmen nahiyelerle birlikte bu konuda çok kapsamlı çalışmalarımız var. Biz bu Meclis üyeliğinde bazı kriterleri baz alacağız. Bizim toplumumuz biraz hassas bir toplum. Birini Meclis'e alacağımız zaman "ben de aynı çalışmaları yaptım beni neden almadınız" diyor. O yüzden bazı kriterler belirledik. Kişi kendisini bilecek ve ona göre Meclise girip girmeyeceğine kendisi karar verecek.

Biraz önce 8000 delegeden bahsettiniz. Kurultay delegeleri nasıl belirleniyor?

Delege belirlemek için bir komisyon kuruldu. Partilerden, Sivil Toplum Kuruluşlarından, tüm siyasi kuruluşlardan, kısacası herkesten bir liste istedik. Bize verilen isimler doğrultusunda bir komisyon kuruldu. Bu komisyonda ortak düşüncelere çok önem verildi. Mesela birkaç parti ortak bir isim vermiş ise biz o ismi seçtik. O seçilen beş yüz kişi içinde tüm kuruluşlardan bir kişi olmasına gayret ettik. Bu Kurultay içinden delegeler seçildi. O delegeler içinden de 5 yüz kişi seçildi. Bizler seçimle Irak'ta olmayan şeyler yapıyoruz. Her ilde ayrı ayrı seçimler yaptık. Sonra biz Irak'ın yedi ilinden gelen beş yüz delegeyle o illerde yerel meclis kuruldu.

O yedi ili sayabilir misiniz?

Musul, Telafer, Erbil, Kerkük, Bağdat, Diyala, Selahattin. Meclis seçimlerinde bir sürü aksaklıklar oldu. Mesela bizim meclislerde şahsiyetlerden seçilen üyeler var. Onların seçimlerinde bazı problemler oldu. Bazı partiler seçim komisyonları yüzünden mağdur duruma düşebildi. Bunları da göze alarak bütün partileri davet ettik. Aksaklıkların hepsini biliyoruz. Bunları çözmek için bir araya gelip ne karar alınırsa Meclis onu kabul edecektir. Çünkü bu kararı meclis kendisi vermiştir. Meclis'in amacı meclisi revize etmektir. Revize etmek içinde ya kurultaya gitmen lazım, o da çok sancılı oluyor, ya da bunu bildiğimiz için revize yolunu dışarıda kalan arkadaşları içeriye alacaksınız. Biz ikinci yolu tercih ettik. Böylelikle tüm Türkmenleri temsil etmiş sayılabiliriz.

Bize biraz Meclis'in sistemini anlatır mısınız, Meclis'in yönetim şeması nasıl oluyor?

Biliyorsunuz dünyada tüm meclislerde komisyonlar var. Zaten bizim yaptığımız yürütme değil, yasamadır. Ama bunu yanında eğitim, Sivil Toplum Kuruluşları, maliye, siyaset gibi konu-

larda komisyonlarımız var. bu komisyonlarımızın yaptığı çalışmalar yürütmeye iletiliyor. Ayrıca bir de stratejik hassas konular oluyor. Mesela protesto ettiğimiz bir konuda yürüyüş yapalım mı yapmayalım mı? Kararını partiler kendileri alamıyorlar. Ancak bu karar Meclis'ten çıktığı zaman uygulayabiliyorlar. Mesela seçimlere tek başımıza mı, yoksa koalisyon yaparak mı katılalım? Böyle hassas konular mecliste tartışılıyor, orada karara bağlanılıyor. Yani bizim Türkmenlerle ilgili kararları mecliste alıyor, alınan kararı da uyguluyoruz.

Meclisin üst yönetiminde başkan ve başkan yardımcısı var değil mi?

Başkan, İki tane başkan yardımcısı ve bir tane de genel sekreter var.

Bunların isimlerini verebilir misiniz?

Tabi başkan Yunus Bayraktar, Birinci yardımcım Musul'dan Muhammed Tahir, ikinci yardımcım Selahattin'den Nihat Kuşçu, bir de Kerkük'ten Dr. Necip Sabuncu genel sekreter var.

Meclis hangi aralıklarla toplanıyor?

Bir ayı geçmemeli diyoruz. Ama bir ay olmuyor. Bazen iki haftada bir bazen her hafta gerektiğinde toplanıyoruz.

En az ayda bir kere diyebilir miyiz o zaman.

Evet en az ayda bir kere ama tabi gündem yoğunluğuna bağlı olarak da sık sık yapabiliyoruz.

Mecliste hangi konular konuşuluyor?

Türkmenleri ilgilendiren her türlü konu konuşuluyor. Eğitim, sosyal, kültürel hepsi tartışılıyor. Yalnız bir şey tartışılmıyor. En hassas konumuz. Mesela bizim Türkmenler her iki mezhebe de mensuplar. Din olarak da Hıristiyan Türkmenler var. Az da olsa Kerkük'te varlar. Yani biz dini

konuları, dini ayırım ve mezhep ayırımı hariç her türlü konu konuşuyoruz. Ben daha önce de 5 beş yıl Irak Türkmen Meclisi Genel Sekreterliği yaptım. Daha sonra başkanlık oldu. Beş yıl boyunca da Meclis'te bu konular hiç konuşulmadı.

Peki üyelikten çıkarılmadan bahsettiniz. Üyelikten çıkarılma nasıl bir sisteme bağlanmış durumda?

Öncelikle iki defa üst üste gelmeyen arkadaşlara ihtar verilir. Gelmediyse otomatik olarak üyeliği sona erer. Tabi üyeliğinin sona ermesi için meclisin 2/3'ü onayı lazım. Bir de mazeretli olsa bile bir yıl içinde beş defa gelmediği takdirde üyeliği sona erer. En son beş kişiyi çıkardık. Bu beş kişi bu şartlara uymadıkları için Meclis'ten ayrılma durumunda kaldılar. Biz milletvekillerimiz mazeretlerine çok önem veriyoruz. Mazeretlerinden dolayı gelemedikleri zaman kabul ediyoruz. Ama bunu yıl içinde beş defa tekrarladığı takdirde üyeliğine son veriliyor.

Meclis'te alınan her karar uygulanıyor mu?

Meclis'te alınan her karar uygulanır. Meclis'ten çıkan karara itiraz bile çıkmıyor. Herkes o kararı kabul ediyor. Bu da bizim şansımız, çünkü gerçekten milletimiz alınan her karara çok saygı duyuyor. Çok hassas kararlarda alındı. Mesela Türkmenlerin Anayasaya "evet" mi "hayır" mı demesi konusunda bizim Meclisimizin kararı "hayır" oldu. Bütün milletin de kararı "hayır" şeklindeydi.

Mesela bu son seçimlere ayrı ayrı listelerle gidildi. Bu da meclisten çıkan bir karar mıydı?

Tabii Meclisin kararıydı. Meclis toplantılarında tartışıldı. Bir takım arkadaşlar zaten girmişlerdi ama sonradan Meclis'te bir serbestlik verildi.

Bazı politik kararlar partilerin inisiyatifine de bırakılıyor değil mi?

Tabii ki bırakılıyor. Bizim amacımız şudur; temsil edilmeyen partileri de Meclis'e getirelim ki o parti üzerine Meclis'in daha fazla etkisi olsun. Buradaki hiçbir parti bizim Meclisimize hayır demiyor. Bu da bizim için çok büyük bir şeydir. Çünkü biz Meclis olarak bütün partilere aynı gözle bakıyoruz. Bu bizim meclisin tüzüğü gereğidir. Çok önemli konular Meclis'te görüşülür. Mesela 23.madde için toplandılar. 14-15 parti burada aylarca çalıştı. Yine göçmenler ve 140. madde hep burada çalışılmıştır. Bu yüzden partilerin ilk akıllarına gelen yer Meclis'tir. En son sayım konusu için çalışmalar burada başlayacak. Bazı partilerin Mecliste üyeleri bile yok^, ama çalışmalara katılmaktadırlar. Kimse Meclis'e gelmeye tereddüt etmiyor. Bu da gerçekten bizim şansımızdır.

Anladığım kadarıyla Meclis siyaset üstü bir kurum gibi gözüküyor.

Zannederseniz öyle. Toparlayıcı herkese aynı, eşit gözle bakan bir yer meclis.

Peki Türmen siyaseti hakkındaki düşünceleriniz nelerdir, Türkmenler nelerde hata yaptılar, neler oldu bugüne kadar? Gelecekteki Türkmen siyasetini nasıl görüyorsunuz?

Ben gelecek konusunda her zaman iyimser olmuşumdur. Çünkü yeni nesil gençlerimiz çok farklılar. Üzerlerinde Saddam'ın etkisi kalmamış. Saddam insanların psikolojisini olumsuz yönde etkilemişti. Yeni nesil o baskının altında kalmadığı için gözleri daha kara, daha atılğan. Bizim neslimizde Saddam korkusu birçoğumuzun içinde hala devam ediyor. Bir de biz şu mantığa alışmıştık; her şeyi devlet ya da Saddam yapar. Bize kurallar kalıp olarak gelirdi. Biz de bunu uygulardık. Yeni nesil böyle düşünmüyor,

daha atak davranıyor. Bu bakımdan geleceğimiz oldukça iyi gözüküyor. Bugünkü siyasetimize gelince; şu ana kadar benim tek düşündüğüm şudur, biz çok şeyler yapabildik, yapamadık. Çok eksiklerimiz var.

Peki neydi bu eksiklikler?

Bazı şeyleri yapamıyoruz. Bazı güçler var onları yenemiyoruz, onların karşısında bir şey yapamıyoruz. Bunun haricinde yapabileceğimiz çok şeyler vardı, yapamadık. Biliyorsunuz çalışma meselesi takım ister, bir uyum ister. O uyum yoktu. Bu da çok normaldir. Çünkü 2003'ten sonra burada siyaset konuşulmaya başlandı. Daha önce hiçbir siyaset bilgisi olmayan arkadaşlar çeşitli mevkileri aldılar. Daha doğrusu hepimiz aldık. İyi niyetler var, bir şeyler yapılmak isteniyor ama elimizde malzeme yok. Ama şimdi bunların önüne geçeceğiz. Gerekli şeyler tespit edildi, inşallah önümüzdeki yıllarda da bunlar ortadan kalkar. Biz neyi yapabilirsek daha fazlasını yapmamız lazım. Ama bugün hala diyorum ki biz çok şeyler yapabildik, ama yapamadık.

Peki Irak geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Irak siyaseti inşallah iyi olur. Irak halkı demokrasiye alışık değil. Başka başka bir sürü oyunlar oynanıyor. Bunu da en son yapılan seçimlerde gördük. Demokrasinin kâğıtta olması bir şey ifade etmez. Demokrasiyi içimize yerleştirmemiz lazım. Konuşmamın başında söylediğim gibi en kötü demokrasi en iyi diktatörlükten daha iyidir.

Görüşlerinizi bizimle paylaştığınız için çok teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.

23. TÜRKMEN MİLLET PARTİSİ BAŞKANI İRFAN KERKÜKLÜ

31 AĞUSTOS 2010

ORSAM: İrfan Bey beni kabul ettiğiniz için size teşekkür ederim. Öncelikle bize kendinizden bahseder misiniz?

İrfan Kerküklü: Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. 1966 yılında Kerkük'te doğdum. Öğrenim hayatıma Kerkük'te başlayıp devam ettim. Aynı zamanda Millet Partisi Başkanım. Baas Partisi zamanında kardeşlerimin, ağabeylerimin desteğiyle de var olan küçük küçük Türkmen örgütleri ile gizli bir şekilde Türkmen milletimiz için Baas rejimine karşı faaliyetlerde bulunduk. Baas rejimi bizi tutukladı. Birkaç sene hapiste kaldıktan sonra gizli bir şekilde 1991'te Irak'taki ayaklanmalara bizde katıldık. Irak'ın güneyinde olan bölgelerde Şii kardeşlerimizle Baas rejimine karşı geldik. Biz Türkmenler de Kürt ve Hıristiyan kardeşlerle Kuzey Irak'ta bir güvenli bölge kurduk. Türkiye Cumhuriyeti de Amerika Birleşik Devletleri ile birlikte Baas rejimi bölgeye tekrar girmemesi için güvenliğini devraldılar. Türkmen partileri Erbil Süleymaniye ve Duhok'ta fırsat buldular. Siyasi faaliyetler bizim ve başka partiler için gizlilikten çıkıp serbest hale geldi. Erbil'de Türkmenler için partilerimizin bürolarını açıp faaliyetlere başladık. Tabi ki bu faaliyetler herkesin imkânına göre idi. Ama Türkmen birlik ve beraberliği içerisi de ilişkilerimiz güzeldi; temaslarımız gayet iyiydi. Tabi tam Türkmen partilerine baktığımızda en öncelikli amaçları milli mücadele Türkmen'in hukuku ve geleceği için Irak içerisinde idari, siyasi, Türkmen milleti olarak hakkını elde edebilmek için çalışmaktadır. 2003'te de Amerika Birleşik Devletleri gücüyle devletler Saddam rejimini yıktılar. Irak milleti serbest bırakılarak kendisi karar aldı. Siyasi partilerde faaliyetlerde bulundular. Biz de Millet Partisi olarak özellikle Kerkük'te, milletimizle kardeşlerimizle imkanlarımız elverdiğince faaliyetlerde bulunduk.

Daha sonra Kerkük İl Meclisi kuruldu. 6 Kürt, 6 Türkmen, 6 Arap, 6 Hıristiyan ile biz de ilk defa seçime katıldık. Rahmetli Mustafa Kemal Yayçılı ve Ali Mehdi ile birlikte çalıştık. Tabi İl Meclisi kurulduktan sonra valilik sorunu ortaya çıktı. Yapılan seçimlerde şu anki Vali Sayın Abdurrahman Mustafa

kazanarak Kerkük Valisi oldu. O zaman Arap kardeşlerden Sayın İsmail Habibi vali yardımcısı oldu. Ben de Türkmen hakkını dile getirebilmek için o imkanlar göre emniyet ve idareden sorumlu vali yardımcısı olarak çalıştım. 2005 senesinde Kerkük İl Meclisi için bir seçim oldu. Ben de (Kürt grupların oluşturduğu) Kardeşlik listesinden girerek seçime katıldım. Bu listede Araplar, Hıristiyanlar da var. Ben de nerede Türkmen'in hakkını dile getirebilecek neresi olursa olsun çalışabilirim. Ama önemli olan yakasını başkasının eline vermesin. Benim Kerkük'te katıldığım Kardeşlik Listesinde aynı zamanda Kürt kardeşlerle de temastayız. İl Meclisi ile görüşmeler yaparız. Biz Türkmen Millet Partisi olarak Kardeşlik Listesindeyiz, Irak Türkmen Cephesi'nin listesinde değiliz. Nerede olursam olayım kanım milletimin yanındadır. Tabi bazen "Bunlar Türkmen, ama Kürt listesine katılmışlar" şeklinde reklamlar yapıldı. Ben Türkmeni Kürt olmayacağım, ama Kürt milletine saygım var. Toprağımız bir, tarih boyunca biz birlikte beraber yaşadık. Herkesin bir dini var. Sizde bir dininiz var benimde bir dinim var. Bu Kur'an-ı Kerim'de de var. Ama biz kendimizi bugüne kadar satmadık. Kerkük'te meclis üyesiyim ve emniyet heyetinde de çalıştım ve şimdiye kadar da devam ediyorum. Biz Kerkük idaresinde ayrıcalıksız sınıftayız. Biz hep Kerkük'e nasıl bir hizmet verebileceğimizi düşündük. İdarede olduğunuz zaman söyleye-

bilmeniz gerekir: Ben İrfan Kerküklü olarak, bir Türkmen partisinin temsilcisiyim. Tamamen Kerkük'teki bütün herkesi kapsıyorum. Biz hiçbir zaman meclisi dışlayalım ve bir millet için çalışalım diye düşünmedik. Anayasada nasılsa ona göre çalışıyoruz. İdarenin son saatlerinde Partime dönüp siyasi faaliyetleri yürütürüm. Türkmen Partisi olarak milletimle, arkadaşlarımla ve dostlarımla temastayız. Irak'ın büyük meclisi için Bağdat'ta yapılan son seçimde kendi listemiz vardı; fakat hiçbir liste ile katılmadık. Her zaman Türkmen milletinin hakkı nerdeyse biz ordayız. Türkmen milletinin fedakarlık, hizmet, hak ve hukuk için Irak Devleti'nin içerisinde bizlere ihtiyaçları var. Irak Devleti'ne saygı ve hürmetimiz var. Tek amacımız Irak içerisinde Türkmen milleti tüm haklarına sahip olabilsin. Bu partimizin tek amacı, programıdır. Faaliyetlerimizi de bu doğrultuda sürdürmekteyiz.

Siyaset yaşamınıza hangi parti ile başladınız?

1980'lerde Türkmen partileri yoktu ama mücadeleci Türkmenler tabii ki vardı. Abdullah Abdurrahman, Türkmen milleti için kendisini feda etmiştir. Bizim de böyle bir hedefimiz amacımız olsun istedik. O zamanlarda Türkmen partileri olmadığı için Türkmen haklarını nasıl dile getireceğimizi düşündük. Bizim Türkiye'de olan kardeşlerimiz faaliyetlerini devam ettiriyorlardı. Diğer devletlerde de Türkmenler için çalışmalar yapılmaktaydı. 1991'de kuzeydeki bölgede partiler açıldı. Biz de doğrudan Türkmen Birlik Partisi'nde arkadaşlarla çalıştık. Ama bizim Türkmen Millet Partisi fikri hapishanedeyken Türkmen milleti için bir parti açsak kendimize güvensek şeklinde oluştu.

Türkmen Millet Partisi ne zaman kuruldu?

Türkmen Millet Partisi ben Birlik Partisi'ne katıldığımda arkadaşlarıma Türkmen Millet Partisi'ni kurabileceğimizi söyledim ki parti kurmak için 3-4 sene çalışmıştım, ama kendimi hazır hissetmedim. Ama daha sonra Bir-

lik Partisindeki anlaşmazlıklarımız yüzünden Türkmen Millet Partisi'ni kurduk. Biz de fırsat bularak kendi imkanlarımızla bir kongre yaptık. Birlik Partisi'nden ayrılarak 1987'de oluşturduğumuz fikirle partimizi 2002'de ilan ettik.

Türkmen Millet Partisi'nin amacı, ideolojisi nedir? Hedefi nedir? Siyasi programı nasıldır?

Türkmen Millet Partisi'nin amacı Türkmen'in birlik ve beraberliğini sağlamak ve bu doğrultuda çalışmaktır. Irak içerisinde haklarımız; Türkmenlerin hukukunun Irak kültürünün, idaresinin içerisinde sayımıza göre bir millet olarak Türkmen milletinin yer almasını sağlamaktır. Türkmenlerin Irak Devleti'nin kuruluşundaki yeri bizim programımızda, amacımızda bellidir ve Türkmen hukukunu dile getirmek bizim görevimizdir. Özellikle kongrelerde, konferanslarda, basın toplantılarında, görüşmelerde partimizin amacını, siyasi görüşünü, stratejisini bildirmekteyiz. Siyasi çerçevemiz ise siyasi gruplarla, Kürt, Arap, Hıristiyan partilerle de temastayız. Siyasi protokollerimiz var. Aynı zamanda biz Türkmen'in varlığı, beraberliği ve hukuku için çalışmaktayız. Millet olarak onların ve bizim siyasi görüşümüz ayrı. Parti olarak görevimiz farklı, ama Irak içerisinde Irak vatandaşlarıyız. Siyasi gruplarla olan faaliyetlerimizde Türkmen'in yararına ise onlardan da manevi yardım alabiliriz. Türkmenler de onlara siyasi görüşlerde ve faaliyetlerde yardımcı olabilir. Bizim siyasi görüşümüz Irak içerisinde nerede olursak olalım milletimizin geleceğini Irak Anayasası'nda tespit etmektir. Biz başka gruplarla da Türkmenler için protokoller yapmaktayız. Biz onlara yardımcı oluruz. O kendi hakkı ve milleti için çalışıyor, ben de kendi hakkım ve milletim için çalışıyorum. Ama bir gün bir çerçevede oturmuş her kesimin milletini düşündüğü bir durum olabilir.

Bürolarınız nerelerde var?

Altunköprü ve Yaycı kasabasında da bir büromuz var. Oradaki müdür yani idari sorumlu parti başkanımızdır. Aynı zamanda Fellah Yaycı oradaki idari sorumlu olarak partimizin

kol başkanımızdır. Öğretmen, öğrenci, kadın, avukat ve mühendisler birliğimiz var. Partimizin imkanına göre herkes faaliyet çerçevesinde parti kolları iç tüzüğüne göre çalışmaktadırlar. Partimizin güzel bir rolü var. Kerkük'te her yere girip bizi sorabilirsiniz. Ayrıca partimizin gazetesi var. Adı "Türkmen Yolu".

Gazeteniz Türkçe mi Arapça mı yayınlanmaktadır?

Arapça yayınlanmaktadır. Ayrıca "www.turkmenmilletpartisi.com" adlı bir internet sitemiz var. Faaliyetlerimizi buradan bildirmekteyiz. Dostlarımızla bu siteyi hazırladık.

Kerkük için birçok proje var. Siz parti olarak Kerkük için nasıl bir çözüm düşünüyorsunuz?

Kerkük'ün özel bir durumu var. Anayasa'da 140. madde de Kerkük hakkında 3 merhale içermektedir. Bir anlaşma yapılırsa bu maddeden Türkmenlerde faydalanır. Şu anda Türkmen bölgelerindeki, kasabalarındaki toprakları başkası ekiyor. Saddam buralara aşiretlerini ve Arapları getirdi. Irak'ta mülkiye sorunlarını çözmek için bir komisyon kurulmuş. Özellikle bu daire yasa çerçevesinde çalışan bir diredir. Bağdat'tan hükümetten bir yasa, talimat geldi: Ekin sahipleri dönsün, ekinlerini alsınlar. İnsanlarımızın o kasabalara dönmelerine ihtiyacımız var. İnsanlarımız haklarını, ekinlerini, köylerini yapsın. İhmal ettiler. Bu bizim isteğimizdir. Bu neye bağlıdır? Madde 140'a bağlıdır.

140. maddenin süresi bitmedi mi?

Şimdiye kadar bitmedi. Yani Bağdat'ta bu maddeyi kaldırmaya çalışıyorlar. Bu yasa uygun görülsün istiyorlar. Anayasada gelir, meşru bir şeydir. Irak milleti Anayasa'yı kabul etti. Irak'ta yeni bir demokratik sistem gelmiş gibi kabul ettiler.

Bu madde içerisine bir süre var. Bu süreye kadar uygulanmadı. Böylece madde kendiliğinde hükümsüz hale gelmiyor mu?

Uygulanmadı. Neden? Gelen hükümetin başındakiler bu maddenin uygulanmasına yardımcı olmadılar. Madde hükümsüz olmuyor. Çünkü hükümsüz olursa anayasada biter. Örneğin; bir elin 5 parmağından birisi yandı. Diğer parmaklarda mı hasar görmüş olur? Maddenin tatbiki ne o kadar yardımcı olmadılar. Bu madde sadece Kürt milletinin değil; ben bir Türkmen olarak özellikle 140. madde içerisinde haklarımı istiyorum. Köylerim, insanlarım, göçmen insanlarım dönsün. Irak içerisinde Kürt milletinin sayısı Türkmenlerden fazladır. Irak'ın içerisinde millet sayısı olarak biz üçüncü milletiz.

Bu durum herkes tarafından kabul etmektedir.

Ama Kürt grupları Bağdat'ta bizden daha güçlüdür. Ben doğruları konuşuyorum. Ama millet olarak kendi kanına, gücüne güvenen kendi diline ve dinine de bu kadar güvenir. Biz de siyasi protokollere Türkmen'in hakkını dile getirmek için girdik. Ben Türkmen milleti olarak bir Kürt siyasi grubu ile bir araya gelirim. Ortada müşterek bir menfaat var. Biz Türkmenler Irak'taki siyasi sistem içerisinde geride kaldık. Ne bir başbakan yardımcılığı için kimseyi kazandırdık ne de Irak Meclisi Başkan Yardımcısı olacak birisini de kazandırdık. Üye olarak katıldık. Biz başka gruplarla Türkmen'in varlığını göstermek için katıldık. Şu anda Irak idaresinin, teşkilatının kuruluşunda yeni ittifaklar var. Herkesin bir görüşü ve bir programı var. Bizim Türkmenler olarak programımız nedir? Biz ayrılmışız, bölünmüşüz. Herkese bir yer verildi. Kimse kimseye itiraf etmez. Biz bir ayıbımızı millet olarak örttük mü sorun ortadan kalkar. Herkesin bir imanı var. Kimisi sağcı kimisi solcu. Bizde de demokratik olmak siyasi politikalar içerisinde iman yoludur. Birbirimizle itilaf milli mücadelemizde bizi bir araya getirendir. Siyasi görüşten çok bir araya gelsek birlik beraberlik olsak çok

şeyler yapabiliriz. Hiçbir partinin aleyhinde değiliz; hiçbir zaman bunu düşünmedik. Biz Irak Anayasası kapsamında Türkmen'in hakkını dile getirmek için çalışırız.

Kerkük'te nasıl bir çözüm olabilir?

Kerkük'ün özel bir durumu var. Durumu neye bağlıdır? Mali Üst kurula bağlıdır.

Mali Üst Kurul'a göre nasıl çözülebilir?

Biz vekiliz. Yeni teşkilata göre nasıl olur? Yeni ittifak ile her hadisenin bir görüşü var. Irak Meclisi birlikte bir bildiriye bulunmadı. Siyasi gruplar arasında, yeni hükümet arasında bir ittifak olabilir. Ama bunların sonunda özellikle milletimizin hak ve hukukunu unutmamak gerek. Çünkü biz Kerkük'te tam Türkmen hakkı, hukuku için çok çalışıyoruz.

Kerkük'ün tarihi, tarihi yapıları için çok uğraşıyorsunuz. Kerkük'ün şehirleşmesine baktığımızda Türk hakimiyeti altında olduğu dönemlerde gerçekleştiğini görüyoruz. Baktığımız zaman Kerkük bir Türk şehridir ama içerisinde farklı gruplarda yaşar mı dersiniz yoksa Kerkük bir Irak şehridir mi dersiniz? Bu konuda ki görüşünüz nedir?

Irak Devleti'nin tarihine baktığımızda Osmanlı Devleti bu bölgede vardı ve İslamiyet'e hizmet etti. Nereye giderseniz tarihi eserlerinin izi kalmış. Biz ona güveniriz ve hiçbir zaman bunu unutmuyoruz. Ama Türkmen milletinin sayısı belli.

Ne kadar?

Doğru bir sayı elimizde yok. Neden? Türkmen bölgeleri bellidir. Bir sayım olursa doğrudan doğruya sayımızı bildirebiliriz. Ama biz varız.

Türkmen nüfusunun 2,5 milyon civarında olduğu söyleniyor. Sizce bu kadar sayıda Türkmen çıkar mı?

Tam Irak'ta çıkar. Bu doğrudur. Ama sayım yapıldığında doğru bir sayı olursa o zaman o sayıda Türkmen sayısı fazla olabilir. Anayasa çerçevesinde o sayı her şeyi belirler. Kerkük Irak'ta bir parçadır. Dediğimiz gibi özel bir durumu var. Kerkük tam bir müze şehridir. Kimse kimseyi yok etmeye çalışmaz. Geçen 35 sene içerisinde Baas rejimi bunu yapmaya çalıştı ve Kerkük'ü Araplaştırdı. Türkmen'i, Kürdü ve Hıristiyan'ı yok etmeye çalıştı. Bölgelerimizden, evlerimizden ve Türkmen milletinde olan tarihi bilgileri Saddam rejimi yok etmeye çalıştı. Dilden ve dinden etti bizi. Ama milletimizi dininden ve dilinden vazgeçmedi. Biz bu görüşle Kerkük Türkmen şehridir, Kürt şehridir, Arap şehridir, Hıristiyan şehridir diyoruz. Ama Türkmen'in kültürü bellidir. Türkmen'in Kerkük'te tarih boyunca idari, siyasi ve kültürel olarak el parmaklarının yeri bellidir. Bunu tüm dünya bilir. Ama biz Türkmenler kardeşlik, birlik ve beraberlik için Irak'ta ayrı bir devlet teşkil etmeyiz, ayrılmayız Irak içerisinde bir üçüncü bir milleti tespit etmek gerekir. Bu insan hakkıdır.

Partinizin ambleminin anlamı nedir?

Demokrasi, adalet ve ayırım yapmamak anlamındadır.

İşaretin anlamı nedir?

Bayrağımızdaki ay İslamiyet'ten gelmiş; ayın rengi beyazdır. Yıldız ise sekiz köşelidir. Her köşe bir devleti simgeler. Türkmen milletinin bir köşesi bu yıldızın köşelerinden birisidir. Biz o devletlerin mirasıyız. Rengi de Selçuklular zamanındandır. Mavi.

Partinizin sisteminden, yönetim şemasından bahsedebilir misiniz?

Türkmen Millet Partisi'nin genel sekreteri ve başkanı aynıdır. Başkan yardımcısı Necdet İbrahim. 7 siyasi büromuz var.15-16 üst tabandalar,yürütmeyi oluştururlar.Bu kişiler şura çalışmaları yürütürler. Parti başkanı siyasi bürodadır.Kadın. öğretmen ve öğrenci kollarımızda vardır.

Az önce diğer siyasi partiler ile protokolleriniz olduğunu söylediniz. Celal Talabani'nin partisi ile iyi ilişkileriniz var. Bu parti ile de protokolle mi çalışıyorsunuz?

Güzel bir soru. Sayın Talabani'den memnunuz. Aynı şekilde Barzani'den de memnunuz. Türkmen milletinin hakkında çalışıyorlar. Her toplantıda ve her yerde Türkmen milletinin hakkında çalışıyorlar. Biz bunu unutuyoruz. Bu faaliyetler ve görüşmeler bize daha fazla manevi olarak yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda Barzani'nin partisi ile iyi ilişkilerimiz var. Siyasi, idari görüşmeler ve kültürel faaliyetler var. Biz Talabani partisine ve Barzani'nin partisine aynı mesafedeyiz. Ortadayız. İki tarafla da güzel protokol ve görüşmemiz var. Türkmen milletine Bağdat'ta da imkanlar el verdiğince yardımcıları.

Bir Türkmen Partisi olarak Türkiye ile hiç ilişki kurabildiniz mi? Türkiye'den beklentileriniz nedir?

Türkiye'nin güzel bir dış politikası var. Biz her zaman irtibatımız devamlı olsun istiyoruz. Dilde ve dinde de biriz. Türkiye Devleti bölgemize yakındır. Hatta tarih boyunca Türkiye Devleti'nin burada idari, siyasi ve kültürel varlığı olmuştur. Aynı zamanda biz Türkiye Devleti ile yakın bir komşu devlet olarak devamlı temasta olmayı istiyoruz. Biz de bir Türkmen vatandaş ve Türkmen Partisi olarak Türkiye Devleti ve kardeşlerimiz ile irtibatımız olsun isteriz. Ama maalesef Türkiye Devleti idaresi isimce Türkmen Cephesinde olan ayrı partiler ile temastadır; başka partilerle değil. Biz de bekleriz. Türkmen Cephesi kardeşlerimiz dışında ayrı partiler var onlarla da temasta olmalarını istiyoruz.

Bize zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederiz. Sorularımıza çok samimi cevaplar verdiniz.

Biz de çok teşekkür ederiz. Bizde bekleriz. Gelecek günlerde kardeşlerimizle temasta ve birlikte olalım. Ayırmayalım. Irak siyasi ve idari başka durumlara girdi. Biz oradaki kişiler arasında yerimiz olsun istiyoruz. Biz her zaman Türkiye Devleti'nden yardım bekleriz. Devletimiz Irak ve memleketimiz Kerkük ve bütün Irak içerisinde olan milletler için hem komşu devletlerin hem de Türkiye Devleti'nin yardımına ihtiyacımız var. Irak'ın demokratik olarak düzenini sağlamaya ve ekonomik olarak kalkınmasına Anayasa içerisinde kardeşçe yaşamak için yardımına ihtiyacımız var. Bir bildiri gördüm. Sayın Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın görüşünde şu yer alıyordu: "Irak siyasi grupları acil bir şekilde hükümeti kursunlar." Yani Irak'ın istikrarı tüm komşu devletlerin faydasıdır. Bu çok önemlidir. Türkiye gibi stratejik bir devletin görüşü çok önemlidir, biz bunu samimiyetle dikkate alırız. Türkiye Devleti gibi stratejik ve nüfuzlu bir devletin yardımına her zaman ihtiyacımız var, özellikle Türkmenler için.

İnşallah Irak, Kerkük ve Türkmenler için her şey istikrara ve huzura kavuşur. Böylece bizlerde buralara daha rahat gidip gelebilme imkanı bulabiliriz. Daha güzel bir Kerkük görebiliriz.

Irak komşu devletlerine baktığımızda Türkiye Devleti demokratik bir devlettir. Biz de bunu hedeflemeliyiz. Bunu samimiyetle söylüyorum. Türkiye Devleti'nin yardımını tüm dünya, İslam alemi ve dünyadaki Türkler ve Irak milleti görmektedir. Şu anda da bu yardımı görmekteyiz. Irak'ta Türkiye Devleti'nin burada büroları fazla açılır. Kuzey Irak'ta, Erbil'de, Basra'da, Musul'da konsolosluklar açtı. Bizim de Irak Devleti'nde idari ve siyasi protokollere ihtiyacımız var. Türkiye'nin büyük şirketlerinin güzel çalışmaları var. Komşu devletlerden özellikle Türkiye'ye ihtiyacımız var. Türkiye'nin bizim bölgemizde güzel bir rolü olur. İnşallah devamlı olur. Irak'ın istikrarı Türkiye için önemlidir.

24. TÜRKMEN BAĞIMSIZLAR HAREKETİ BAŞKANI KENAN ŞAKİR ÜZEYİRAĞALI

03 EYLÜL 2010

ORSAM: Türkmen siyasetinden biraz bahseder misiniz? Türkmen siyasi hayatı nasıl gelişti? 1991 yılında Irak'ın kuzeyinde güvenli bölgenin oluşturulması ve daha sonrasında 2003'te bir Özerk bölge kurulmasından Türkmen siyaseti nasıl etkilendi?

Kenan Şakir Üzeyiragali: Çok geriye gitmeden anlatmak istiyorum. Birinci Dünya Savaşından sonra Osmanlı Devletinin Irak'tan çıkması ile birlikte Türkmenlerin "hakim millet"ten "mahkum millet" haline geldiğini görüyoruz. 300-400 yıldır burada yaşayan bir millet "mahkum millet" haline geldi. Yani 1920'den sonra idarede söz sahibi olan bir milleti, Türkmenleri, eritmeye çalıştılar. Biliyorsunuz ki birçok katliamlara maruz kaldılar. 1920 Telafer Kaçakaç Katliamı, 1924 Levi Katliamı, 1946 Gavurbağı Katliamı, 1959 Kerkük Katliamı, 1980'de lider kadromuzun bir yandan vurulması. Körfez Savaşından sonra 27 Mart 1991'de Tazehurmatu, 29 Mart 1991'de Altunköprü... Tüm bu gelişmelere, baskı ve eritme politikalarına rağmen millet olma vasfını muhafaza ettik. Ancak bir köşeye sıkıştırıldık, iktidar halinden çıkarıldığımız gibi millet halini korumaya çalıştık. Annelere burada çok iş düştü, dilimizi, kültürümüzü, varlığımızı muhafaza ettiler. Zaten 1932'ye kadar Türkçe okuma ve yazma resmi idi. Özellikle Kuzey Irak'ta Erbil ve Kerkük dahil. Daha sonra Türklerin hakları tanınmadı. Ta ki 1960'da Saddam rejimine kadar. 24 Ocak 1970'de devlet, Türkmen Kardeşlik Ocağı, Türkmeneli radyosu gibi, Türkmenlere kültürel haklar tanıdı. Bu bizim açımızdan avantaj olarak güzel bir olaydı, ancak devlet daha sonra geri adım attı ve bir sene sonra ocaklar kapatıldı. Geniş çapta attığı bu adımları kökten yok etmiş oldu. Ta ki ikinci Körfez Savaşı'na kadar. İkinci Körfez Savaşı sırasındaki ayaklanmadan sonra, biliyorsunuz ki

31 Mart 1991 yılında ayaklanma güneyden başladı ve kuzeye kadar ulaştı, yüzbinlerce insan Türkiye ve İran sınırına akın akın göç etti. Rahmetli Turgut Özal zamanında Türkiye Dışişleri Bakanı ile İran Dışişleri Bakanı birlikte Birleşmiş Millet Güvenlik Konseyi'ne başvururdular. 5 Nisan 1991'de Güven-

lik Konseyi'nden 688 sayılı karar çıktı. Bu karar ile 36. paralelin kuzeyinde bulunan bölüme bir Güvenli Bölge belirlendi. Bu bölgede uçuş yasaklanarak Saddam'ın etkisi azaltılmış oldu. Yani burada az ya da çok demokrasi havası estirilen bir ortam yaratıldı. Saddam İdaresinin gitmesinden sonra burada bir idare boşluğu oldu. O idare boşluğuna da iyi bir oyun ile Türkmenleri uzaklaştırarak Kürtleri doldurdular. Velhasıl bu bölgenin Güvenli Bölge'ye dönüşmesi Türkiye'nin imzası ile olmuştur. Güvenli Bölgenin korunması Türkiye'nin öncelikleri arasına girmiştir. Yani biz bir anda oluşan bu yapılanmayı istesek de istemesek de iyi veya kötü kabul etmek zorunda kaldık. Biz de bu yapılanma içinde olabiliydik, ancak devre dışı kaldık. Türkiye burada daha fazla şey yapabiliirdi. Tabii ki Türkmenlerin oluşan yeni tarih sürecinde ayakta durabilmesinde Türkiye'nin rolü çok fazla ancak gene de Türkiye devlet olarak Türkmenler için bu süreçte daha fazlasını yapabiliirdi. Yapılmadı. Nedenleri varsa da ben bilmiyorum. Kürtler buradaki idare boşluğunu çok iyi değerlendirip 1992'de seçimlere gittiler. Bu sırada Türkmenlerde küçük siyasi gruplaşmalar vardı. 1994'te Riyaz Sarıkahya başkanlığında Türkmen Birlik Partisi, 1994'ün son aylarında bizim hareketimiz olan Bağımsızlar Hareketi doğdu. 24 Nisan 1995'de bunlar birleşerek Irak Türkmen Cephesini oluşturdu. 1992 yılında Kürtler seçimlerini yaptılar. Türkmenlerin bölgede ikinci millet olarak statüleri bulunuyordu. Hazırlık komisyonunda bulunduk, ağırlığımızı göre yasama ve icra organlarında sandalye be-

lirlemeleri yapıldı, ancak bunlar bize verilmedi. Biz de şimdiki gibi bir örgütlenme bulunmadığı için fazla tepki gösteremedik. Şimdiki gibi Irak Türkmen Cephesi bulunmuyordu. New York'da 1999 da toplantılar yapıldı. 2002'de ben de oradaydım, Irak Türkmen Cephesi olarak katıldık. Bu yapılanma ile Kürtler kendisini ispat etti ve idaresini kurdu. Uluslararası alanda bir ağırlığa sahip oldu. Türkmenler, Kürtlere karşı kendini korumak amacı ile idareye katılmadı ve kendimiz bir sivil idare kurduk. Kürtlerin parlamentosuna karşı Irak Türkmen Şurası'nı oluşturduk. Bir bakanlar kurulumuz vardı, Irak Türkmen Cephesi Başkanı başbakanımız idi. Kürtler bu durumdan çok rahatsız oldular. İdare içinde idaremiç vardı çünkü. Biz de tepkilerine karşılık kendilerinin idarelerinde yerimiz olmadığını, kendimizi korumak amacıyla ufak çalışmalarla kendi idaremiç kurduğumuzu söyledik. Bu konuda görüşmeler olduysa da bir sonuçta birleşemedik. Kürtlerin bir projesi varken bizim projelerimiz çok farklıydı. Şu an bunu söylemiyorlarsa da, Kürt kardeşlerimizin bir "Büyük Kürdistan" projesi vardı. Sayın Barzani ve Sayın Talabani'ye sorsak Büyük Kürdistan fikrinin bir doğru olduğunu, ancak şimdi olmayacağını söylerler. Bu proje içerisinde Türkmenlerin ayrı bir bölgeye ayrılmasına da biz karşıyız. Türkmenler Federal sisteme karşıdır. Şu an Irak haritasına bakarsanız Türkmen yerleşim bölgeleri kuzeyden güneye doğru ayrılmış. Daha doğrusu kuzeybatıdan güneydoğuya. Irak da Allah korusun bölünürse doğudan batıya batıdan doğuya doğru bölünür. Dolayısıyla bizim milletimiz 2-3 parçaya bölünecek. Türk milletimizin korunması Irak toprak bütünlüğünün korunmasına bağlıdır. Ancak ileride böyle bir proje gelirse elbette biz de 4. bölgemizi istiyoruz. Her ne kadar pratik olmasa da bizim de kendimizi korumamız gerek. Neden batı değil? Çünkü bu bölge içerisinde bizim bölgemiz zaten bölünmüş. Türkmeneli bölgesi bölünmüş. Kürtlerle bu konuda uyuşmadık. Her ne kadar Arap muhalif gruplarında omuz omuza beraber çalışsak da bir işbirliği, politika birliği yürütemedik. Ancak onlar tecrübeye sahip. Onlar 1945'te başlamalarına karşın biz 1995'de başladık. Yani aramızda 50 sene tecrübe farkı varsa da politikalarda omuz

omuza çalıştık. Londra'da New York'da aynı yöne meydan okuduk. Aynı zamanda kendimizi tanıtmak ve uluslararası platformda prestij kazanmaya çalıştık. Kürtler bu konuda istediklerine ulaştı, ancak biz geride kaldık. Her ne kadar mütevazı imkanlar içerisinde olsak da içimizde siyaset okumuş kişiler de vardı. Ben 1997'den beri 2000 sonrasında da yürütme kurulu üyesiyim. Ona sonra geliriz. Üç yıl süre ile Türkmen Cephesinin görüşmelerini ve politikalarını ben yürüttüm. Dış politika görüşmelerini ben yürüttüm. Aradaki farkı ifade etmek istiyorum sadece. Yüksek tahsile sahip olunmasa da Kürtlerle bütün görüşmelerde eğer bir başarı oranı vermek gerekirse Türkmenlere %70-75 kalan kısım ise Kürtlere verilmesi gerekiyor. Her ne kadar Kürtlerle beraber görüşmelere gitsek de politikalarımız karşı karşıya olmuştur. Birlikte Arap muhalif gruplarla, güvenli bölgede bulunan Araplar, Kürtler, Türkler, sağcılar, solcular, Alevilerle görüşmelerde bulunurduk. Ama politikalarımız uyuşmazdı. Ayrıca biz Irak olarak Avrupa ülkelerinden 150 yıl gerideyiz. Kürt kardeşlerimizden önce Arap kardeşlerimiz bir devlet kurma peşindeydiler. Şimdi Kürtler bir devlet kurdu. Avrupa bunu 1850'lerde yaşadı. Bismark, Tito gibi liderler bunları yaşadılar. İkinci Dünya Savaşından sonra da birlikte kalmak zorunda olduklarını anladılar. Sınırlar kaldırıldı. Hatta halklar birleşti. Şimdi Kürt kardeşlerimiz kamu devleti kurma peşindeler. Bu yüzden 150 sene gerideyiz biz. Devlet kurma konusunda büyük milletler küçük milletleri kendi potalarında eritmek peşindeler. Kendilerine daha iyi bir zemin oluşturabilmek için. Arap milletinin içinde kimler var? Araplar, Kürtler, Türkmenler vs. Hepsi Arap milleti ya da Kürdistan milleti oluyor. Kürdistan milleti içerisinde Türkmenler, Yezidiler, Şebekler var. Yedi coğrafyada yaşayan millet var. Aynı Araplar gibidir.

Kürdistan milleti mi Kürt milleti mi?

Kürdistan milleti. Kendileri böyle tanımlıyor. Kürdistan milleti içinde kaç millet var? Kürt, Türkmen, Hıristiyan, Şebek, Yezidiler var. Araplar da aynı insanları sayarlar. Arap milleti içinde kimler var? Araplar, Kürtler, Türkmenler, Hıris-

tiyanlar, vs. Tezat olarak bizim kaderimizle Kürt kardeşlerimizin kaderi ve beklentileri aynıydı. Şimdi de bir devlet kurmak. Devlet kurarken tarih boyunca da görülen büyük millet küçük milleti eritmek ister. Çok da mümkün değilse, bazı haklar verilir küçük millete. Ancak bir zaman sonra mutlaka sonunda küçük milleti eritmek ister. Şu an biz o durumu yaşıyoruz. Dolayısıyla buradaki idare, KYB ve KDP, Irak Türkmen Cephesi'nin karşısında kukla partiler yarattılar. Bakın biz sadece Kürt değiliz, bizimle Türkmenler ve Hıristiyanlar da var dediler. KDP'ye bağlı olan böyle 8-9 parti kuruldu. KYB'ye bağlı olan da 5-6 parti kuruldu. Biz kukla diyoruz, ancak onlar milliyetçi yani bizim gibi çalıştıklarını söylüyorlar. Bizim kardeşlerimizin bir kısmı, siz de gelince göreceksiniz, hepsi cephe de çalışıyorlardı. Şimdi Kürt grupların kurduğunu partilerin başında olan Sami Şebek benim içişleri sorumlumdu, Cevdet Naccar ve Abdülkadir Bezirgan da benim yanımdaydı. Yani bunlar cepheye sıkıştıkları zaman kaçtılar. Sayılarına bu şekilde ulaştılar. Geçen yıl Türkmen Cephesini bir parti haline getirdik. Önceden geniş bir şemsiye halinden çıkararak son kurultayda kendisini bir parti haline getirdik.

Bu kurultay dediğiniz hangi kurultaydı?

Haziran 2008'de yapılan beşinci kurultay oluyor. 1997'den son kurultaya kadar var olan bağımsızlık hareketleri aradan çıkarak yeni adresimizi Irak Türkmen Cephesi olarak yaptık. Saddam'ın düşmesinden sonra 2003 yılında Türkmen milletinin üçüncü kurultayı Kerkük'te yapıldı. Proje şu; bölgesel siyaset yapmanın zamanı geldi. Yani bu bölgede, sözde Kürdistan olarak adı geçen bölgede, her ne kadar Irak Anayasasında ve uluslararası platformlarda Kürdistan diye geçiyor, olsa da, biz sözde diyelim. Zaten bu kelime yüzünden çok taviz verdik biz. Irak Türkmen Cephesi, partiler ve ayrıca millet bu kelimeyi tanısaydı şu anda durumumuz çok farklı bir şekilde olurdu. Neden? 1999 yılında Sayın Neşirvan Barzani ile Irak Türkmen Cephesi'ni temsilen yürütme kurulu olarak 4 toplantıya katıldık. KDP ile bölgeye katılmak amacıyla. Biz isteklerimizi açık bir şekilde bir

dosya halinde sunduk. Bizim amacımız buydu. Kötü bir amacımız yoktu. Bizim politikamız bu değil. Bu coğrafyada Kürdistan kelimesini kullanmıyoruz. Neden hakkımızı kullanmayalım? Ben heyet başında iken dört toplantıya gittik. "İdarede başbakanlık yardımcılığından, bakanlıklardan belediyelere kadar hakkımızı istiyoruz" dedik. Toplantının son saatlerinde KDP'li kardeşlerimiz bana "bizimle dört toplantı yaptınız, doğal olarak idareye ve parlamentoya girmek istiyorsunuz, o idarenin o parlamentonun ismini söyler misiniz bana?" dediler. Yani Kürdistan kelimesi 1999 yılında girseydi, daha iyi hayat ya da kötü şartlar olurdu. İyi yapıp yapmadığımızı tarih gösterecek. Cephe olarak tutumumuz bu şekildeydi. Zaten dört toplantıdan sonra, ismini söylemek istemiyorum, siyasi bir üye "bir ay içinde dört toplantı gerçekleştirildi, siz bir idareye, bir parlamentoya katılmak istiyorsunuz, fakat halen ismini söylemiyorsunuz" dedi. Ben de o anda durumu kurtarmak için bunun benimle ilgili olmadığını on bir gün sonra Türkmen Meclisi Şurası toplanacağını söyledim. Zaten olay idareye idame ettiğinde katılmama yönünde karar aldık. İkinci aşamada 26-27-28 Şubat 2003'te Bağdat'a saldırı yapılmadan önce Selahattin'de, Aralık ayının 13'ünde bir toplantı yaptık bir Ankara toplantısında bir arabuluculuk konusu oldu, ancak başarısız oldu. Bunun üzerine son toplantı yapıldı. Mesut Barzani, Celal Talabani, İyad Allavi, Ahmet Çelebi, Ammar El Hakim ve biz Türkmen Cephesi temsilcisi olarak toplantıda yer aldık. Zaten bu altı kişinin yeni Irak'ın yapılmasında bir görevi vardı. 10 gün sonra 8 Mart 2003'de Talabani ile Sayın Sanan Ahmet Ağa bir toplantı yaptılar ve bu toplantıda ben de bulundum. Bu toplantıda şöyle bir şey duydum; gelecek Irak sistemi federal bir yapıda olacak ve bu bölgeye Kürdistan denilecek. Eğer Türkmenler de rıza gösterirse, başkanlık konseyinde 6 kişi söz sahibi olacağı, Irak Türkmen Cephesi başkanına da bir yer verilmesi gündeme geldi. Ama biz Kürdistan kelimesini söylemedik. Şimdi son kurultaya gelelim. Bu kurultayda bölgesel politikayla projemizi sunduk. Bu projede, Bağdat yönetimi, Kürt yönetimi ve Kerkük için ayrı birer politika çizilmesi öngörülüyordu. Ancak bu politikalar

milli prensiplerimizden taviz vermemek şartı ile her bölgeye uygun politikalar yürütebiliriz. Bu projeye ret cevabı aldık. 2003, 2005, 2008 tarihlerinde olan üç kurultaya da bu projemizi sunduk. 1992'den bu yana Türkmen halkı da haklı olarak "biz neredeyiz, nerede bizim temsilimiz" diye soruyor. Şu an eski çalışmalarımız devam etmekte. Seçimlerde Irak Türkmen Cephesi ve milliyetçi partilerle işbirliği yapıyoruz. Musul Kerkük Telafer'de ayrıca çalışıyoruz. Son seçimlerde biz izin almak istemiyorduk. Bir yol haritası sunduk. İstedik ki idareyle birlikte çalışmalar yürütelim. Bunu KDP ve KYB'ye sunduk. Bu yol haritasıyla bizim söylemek istediğimiz şey, bu coğrafyada Arap Kürt hep birlikte yaşamaktır. "İdareye katılmak için yüzde on beş oran istiyoruz" dedik. İstedığımız çok büyük bir oran olabilir, ama biz bunu sunduk. Tabi sadece bu değil. İş birliği yapmak, kardeşçe yaşamak, Irak Anayasasında Türkmenlerin hakkına daha fazla yer verilmesi, el birliği yapmak, kültürel haklarımızın korunması gibi konuları da belirttik. Bu isteklerimize olumlu gözle bakıldı. Hatta Sayın Celal Talabani hepsini kabul etti. 24 Ocak 2008'de Kerkük'te baş başa görüştük. Neden seçimlere katılmadık sorusuna gelince, ben oran olarak yüzde 15 istemiştim, ancak hükümet yüzde 5 olarak belirlemiş. Bu nedenle biz kuzeyde yapılan seçime katılmadık. Şimdi bizim umudumuzu bu yol haritasına bağladık. Bunu Sayın Cumhurbaşkanı ile de konuştum. Geçenlerde kendisi bizi bir iftar yemeğine davet etti. Burada kendisine bildirdim. Kendisi de olumsuz bir tepki vermedi. Başarı oldu mu bilemiyorum ama biz bu kanaat ile bölgesel politikamızı yürütüyoruz. Gelecek seçimler için de bakacak olursak Bağımsızlık Hareketi olarak bizim ağırlığımız Erbil Musul Telafer'de. Diğer partiler gibi Kerkük'te mütevazı bir tabanımız var.

Seçimlere girseydiniz ne kadar alırdınız?

Burada milletimiz üçe bölünmüş. Bir bölümü evinde oturuyor, bir bölümü Kürtleşmiş veya Kürtleşmese de Kürt kardeşlerimizle işbirliği yapma yoluna gitmiş, bir diğer bölümü de Irak Türkmen Cephesi yani bu partinin tabanını oluşturuyor. Dolayısıyla bir seçim olsa da bütün

oyları alsak bile KYB yönetimi sandıklara hakim durumda. Oyları alan gerçek kişiler de göz önünde olmaz ki. Son seçimlerde bunlar yaşandı. Bizim milletimizin aile yapısı sosyal yapısı diğer milletlerinki gibi değil. Örneğin Kürtler 2-3 kadınla evlenirler. Her birinden de 9-10 çocuk yaparlar. Bizim milletimiz bir kadın alır. 2-3 tane çocuk olur. Kürtlerle aramızdaki oran şuan 1/3 civarında ise 10-15 yıl sonra 1/6 civarında olur. Araplar da aynı şekilde yaşıyorlar yani aile yapıları Kürtlerinki gibidir. Şehir dışında köylerde yaşayanlar Arap aşiretleri 8-10 çocuk yapıyorlar. Bir Türkmen genci evlense en fazla 4 çocuk yapar. Uzun vadede bu durum itibarıyla Türkmenlerin sonu çok kötü olacaktır. Irak nüfusu 60 milyon olduğunda Türkmenler ancak bu nüfusta 5 milyonluk bir yere sahip olacaktır.

Türkiye'nin Irak'la güncel ilişkileri gelişti. Aynı şekilde Irak'ın kuzeyindeki yönetimle de. Bunun Erbil'deki Türkmen halkına nasıl bir etkisi oldu?

Türkmen milletinin görüşü şu şekilde; atılan bir adımla çok şey olamaz. Çok büyük adımlar da zamanla atılır. Türkiye şu an attığı adımları daha önce atmış olsaydı, Türkmenlerin durumu çok farklı durumda olurdu. Artık çok geç. Kürt açılımı, Türkmen açılımı. Bu adımlar daha önce atılsaydı, sosyal, siyasi, ekonomik açıdan şu an çok daha ileri olurdu.

Faydası oldu diyorsunuz yani? Umarız bundan sonra da daha faydalı olur.

Şu an pek bir şey görmüyoruz açıkçası. Örneğin Irak'taki Türk şirketlerinde kaç Türkmen çalışıyor şu anda? Tamam, onlar için şirketin karları önemli, ancak milli açıdan bakıldığında kötü bir durum. Çoğunlukla bu şirketlerde Kürtler çalışıyor, Türkmenler ikinci plandalar. Örneğin bir arkadaşımız önceden bir komutandı. Şu an aynı adam, Kürtlerle aynı şeyleri paylaşmasa bile, Kürdistan bayrağı altında çalışıyor. Bu çok önemli bir durum.

Sizin diğer Türkmen partileri ile ilişkileriniz nasıl? Yani "kukla" diye anılmayan partilerle?

Birbirimizden ve yaptıklarımızdan haberdarız, ancak politika olarak bir ilişki içerisinde değiliz.

Şimdi tam ayrıma varamadık. Erbil’de kimler kukla, kimler milliyetçi?

Tek milliyetçi olan Irak Türkmen Cephesi. Bugüne kadar bu ülke, bu millet için savaşıyorlar.

Son olarak Irak’ın kuzeyindeki Türkmen siyaseti hakkında neler söyleyeceksiniz?

Türkmen Meclisi içerisinde sadece ben varım. Mecliste oylarımı kaybetmedim ben, diğerleri seçimde kazanmadıkları için yoklar. Biz 5. Kurultayda yönetimdeki arkadaşlar bir birlik oluşturmak istedik. Türkmenlerin bu kadar partiye ihtiyacı olmadığı kanaatine varıldı. Bir parti

haline gelmek istedi herkes. Ortak bir şekilde siyaset yapmak. Biz buna karşı çıktık. Son kurultayda istediklerini yaptılar. Biz bu kurultaya girmedik. Çünkü gündemde cepheyi birleştirerek bir parti haline getirmektir. Ama Türkmen Cephesinin çalışma sisteminde bir bozukluk var. Şimdiye kadar Türkmen Cephesi desteklendi ama içerisindeki partiler desteklenmedi. Eğer desteklenseydi, bugün alternatifler oluşabilirdi. 2003’te Türkmen Cephesi’nin genel merkezi Erbil’de Kerkük’e taşındığında, Erbil’de hiçbir varlığı kalmamıştı. Erbil’de Türkmen Cephesini biz devam ettirdik ve ne olursa olsun varlığımızı da sürdüreceğiz.

Biz size çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

Ben de sizlere teşekkür ediyorum.

25. TÜRKMEN LİBERAL HAREKETİ BAŞKANI DİLŞAD ÇAVUŞLU

14 EYLÜL 2010

ORSAM: Öncelikle bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Bize bira çalışmalarınız hakkında bilgi verir misiniz?

Dilşad Çavuşlu Burada bulunuş sebebimiz milletimize hizmet etmek ve sürecin sağlıklı devam etmesini sağlayarak, birlik, beraberlik ve kardeşlik içerisinde yaşamaktır. Yıllarca Türkmen, Arap, Kürt hepimiz Saddam’ın baskısı altındaydık. Zulmünü yaşadık. Bu nedenle amacımız birdir. Biz parlamentoda temsilcilerimizin olmasını istiyoruz. Böylece sesimizi duyurabileceğiz bütün milletlere. Ayrıca partilerle birlik ve beraberlik içerisinde hareket edelim istiyoruz. Hepimizin bir listesi var tabii bizimde bir listemiz var. Bu listenin de adı Türkmen Liberal Hareketidir. Listedeki amacımızda birlik ve beraberliği sağlamlaştırmak.

Erbil’de Kürt Listesiyle veya başka bir hareketle işbirliği yapıyor musunuz?

Tabii bizim de işbirliği içinde olduklarımız var. Toplantılar yapıldı ve Erbil’de araya katıldı. Elimizde birçok liste var.

Kuzey’deki Türkmen siyasetini nasıl değerlendiriyorsunuz? Hangi yönde ilerliyor?

Biz burada tarihimiz boyunca kültürümüzle yaşadık. Birlikte alışveriş yaptık. Kürt ve Türkmen arasında bir düşmanlık yoktu. Nüfusa göre seçimler yapılmalı. Şimdi sürekli tartışmalar oluyor. Kimisi burası Türkmen toprağı kimisi de Kürt toprağı diyor.

Siz Kürt yönetiminin Türkmenlere verdiği paydan memnun musunuz?

Şu anda bir sorun yok, verilen pay yeterlidir.

Irak’ın kuzeyinde yaşayan Türkmenler hükümette yer alabilmek için nasıl davranmalı, ne yapmalı?

Hepsinin tek bir amaç için çalışması gerekiyor. Ben Türkmen'im, sen Kürt'sün olarak değil. Amacımız Saddam zamanında yaşananları yaşamamak. Birlik ve beraberlik.

Türkmenlerin gücünü göstermesi açısından bir liste halinde seçime girmesi daha iyi olmaz mıydı?

Bizde isterdik ama olmadı. Amacımız birliği ve beraberliği sağlamak. Parlamentoda birlikte yasa çıkarmak.

Farklı farklı listelerden gelen Türkmen parlamenterlerin parlamento içerisinde iş birliği yapması ne kadar beklenebilir?

Berberlik sağlanabilir.

Son dönemdeki Irak politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Türkiye-İrak ilişkileri ya da Türkiye-Bölgesel Yönetim arasındaki ilişkiler yakınlaşmıştı.

Türkiye'nin hem Türkmenlerle hem de Kürtlerle ilişkilerini sağlıklı kurmasını istiyoruz. Türk eline elimizin yakınlaşması Araplardan daha iyidir.

Türkiye'nin Irak'ın kuzeyindeki bölgesel yönetime yaklaşması Türkmenlere fayda sağladı mı?

Saddam döneminde Kürt- Türkmen omuz omuzaydı. Şimdi sorunlar var. Araplar Kerkük'te yaşamıyordu. Çoğunluk Türkmenlerden oluşuyordu. Şimdi bu durum da farklı.

Siz Türkmenler için neler yaptınız? Ne gibi çalışmalar gerçekleştirdiniz?

Bizim maddi durumumuz iyi değil ama Türkmenler bizden çok şey beklediler. Maddi kaynağımız iyi olmadığı için her şeyi yapamadık tabi ama elimizden geldiğinde sorunları çözmeye çalışıyoruz.

Biz size çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

26. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ ESKİ BAŞKANI SANAN AHMET AĞA

28 EYLÜL 2010

ORSAM: Irak'ın kuzeyinde, özellikle Erbil'de Türkmenler hangi kriterlere göre oy veriyor, neyi ön planda tutuyor?

Sanan Ahmet Ağa: Öncelikle Türkmenlere bizim gözümüzden bakarsak Irak'ta üç milyonun üzerinde Türkmen yaşamakta. Bunun çoğunluğu, içinde millet ve dil sevgisini, Türkçülük hissini barındırmakta. Ama asıl sorulanması gereken şu: Türkmenlerin bölgedeki varlığı nerede? Bu varlık kendini fiili şekilde ortaya koymuş mu, yoksa koyamamış mı? Irak Parlamentosunda Türkmenlerin sandalyesi var

mı yok mu? Şunu söyleyebiliriz bir millet var, ortada bir mücadele var; ama Türkmenler hak ettikleri yerde değil. Türkmenlerin huzuru ve bir vücudu yok. Peki bir vücudu olmamasının arkasındaki neden ne? Bölgedeki Türkmenler mi, uluslararası ortam mı, yoksa Türkiye Cumhuriyeti'nin yürüttüğü yanlış politikalar mı? İşte bir sonuca varabilmek için tüm bu unsurları bir arada ele almamız gerekmektedir. Türkmen olarak bizler bir denge unsuru olmamız gerekirken dağıldık. Kimilerimiz kendilerini Sünni, kimilerimiz Şii, kimilerimiz ise kendilerini Kürt olarak görmekte. Bu or-

tam içinde ITC de ortada kaldı ve kendi içinde de benzer ayrılmalar yaşadı. Millet ise bu tablo karşısında kendini geri çekti. Ben Türkmen milletini birleştirici bir unsur olarak görmekteyim. Burada da birleştirici unsur devamımız olmaktadır. Bu sebeple bütün Türkmenleri kucaklamalıyız. Irak'ın tehlikesi şu: Parlamento içinde biri ben Kürdüm, biri ben Şii'yim, biri ben Türkmen'im diyor; fakat asıl olması gereken parlamentonun bütün Irak'ı temsil etmesidir. Zaten yasaların savunduğu da budur. Doğal olarak biz de yasaların yanındayız. Diğer yandan bölgede büyük bir güç mücadelesi var ve bu mücadele içinde bir Kürt devletine yeşil ışık yakıldığını görüyoruz. İşte bu hedef çerçevesinde gerek dincilerin gerekse Arapçuların akıllarına Türkmenlerin bu yoldaki en büyük engel oldukları fikri sokuldu. Bu sebeple Türkmenleri siyasi arenada pasifleştirmeye yönelik bir siyaset izlenmeye başlandı. Bölgede Kürdistan Komünist Partisi kuruldu ve parti yoğun şekilde Kürtçülük faaliyeti yürüttü. Normalde komünist bir partinin bir ırkı ya da milleti savunan bir propagandayı izlemesi beklenemez ama bunun tam tersi bir politika bu bölgede izlendi. 1930-1931 senelerinde Türkçe okumak yasaklandı. Türkçenin yabancı bir dil olarak seçilebildiği Kerkük'te bulunan tek okul da 1936'da kapatıldı. Bunlar birleştiğinde milletin gözü Türkiye Cumhuriyeti'ne baktı. Türkmen politikası işte bu gibi baskılar sonucunda şekillendi. Her ne kadar Türkiye Cumhuriyeti Amerika Birleşik Devletleri'nin bir bağlaştığı ise de, uluslararası toplum Türkmenlerden yana tavır almadı. Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikası da bu paralele değildi. Diğer yandan bizim Türkiye Cumhuriyeti'nden istediğimiz şeydu: Türkmenler içine sızarak bizlere ayrı bir politika öğretsin, Türkmen olduğumuzu inkâr etmesin. Ama böyle bir destek verilmedi ve bizler 1991'e kadar dayandık. Bölgedeki Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye Cumhuriyeti ve İngiltere yönetimine ortak olmak istedik ama ortak etmediler. Habur sınır kapısında yürütülen politikalar sonucu ağırlığımız Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerine bindiği gibi, ağırlığımızı kendi ellerimize de alamadık. Şunu söyleyebilirizki Türkiye Cumhuriyeti'nin kurumları bütün Irak politikası ile ilgilenmelidir. Böylece

kurumlar birleşmiş olur ve Türkmenler tek bir ağza bakar. Zaman içinde Türkmen kurumları ne Türkiye Cumhuriyeti'nin bir uzantısı oldu ne de Iraklı sayıldı. Bölgede uluslararası güçler Türkiye ile anlaştığı zaman Türkmenler Türkiye Cumhuriyeti tarafından muhatap olarak alınmadı. Ayrıca Türkmenlerin politikaları ile Türkiye Cumhuriyeti'nin politikaları ters düştüğü zaman bu durumdan kötü etkilenen yine bizler olduk; çünkü uluslararası güçlerin Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı olması gibi bir durum söz konusu edilemez, edilmezdi. Bakın 1990'larda Irak Muhalefet Hareketi altılı grup sonucu ortaya çıktı. Altılı grupta ise şu isimler vardı: Allavi, Ahmet Çelebi, Şerif Halil, Abdülaziz Hakim, Celal Talabani ve Mesut Barzani. Şunu belirtmek gerek bu gruptaki üyelerin hepsinin teker teker veto hakkı vardı. Türkmenlerin bu grup içine dahil olamamasının altındaki en önemli neden de budur; çünkü grup içinde yer alan Kürdistan Demokrat Partisi(KDP) bize her zaman karşı olmuş, bu veto hakkını işletmiştir. Londra toplantısında altılı grubun hepsiyle heyet başı olarak şahsi görüştüm. Toplantıda bize grubun yedincisi olabileceğimizi; ama Barzani'nin buna pek sıcak bakmadığını iletiler. Bunun üzerine Barzani ile de bir görüşme yaptım. Görüşme sonuçsuzdu; çünkü veto hakkı hala vardı. İsteğimiz üzerine Ankara Toplantısı yapıldı. Bu toplantıda önerimiz şu yöndeydi: Biz grubun yedincisi, Hristiyanlar ise sekizincisi olsun. Atılan imzalara rağmen sonuç değişmedi ve durumumuz aynı kaldı. Bunun yanında herkes Türkmenlerin içine sızıp kendi yanına çekmeye çalışmaktan geri durmadı. Gözdağı vermek adına ITC birkaç kez basıldı, yağmalandı, talan edildi. Bu talana karşı uluslararası toplum ne yaptı? Hiçbir şey. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurumları elbette değerli; ama bu kurumların ortak bir politika belirlemesi ve bu gibi sorunları çözülmesi gerek. Sonucunda milli hedefte hepsi birdir ve bizim devamımız da milli hedefin bir parçasıdır. Türkmen meselesi olmasa da Musul ili Misak-ı Milli sınırları içerisinde. Bu il Türkiye Cumhuriyeti'nin arka bahçesidir. Burada huzur olursa orada da huzur olur. Uygun bir politika olsun çatlak sesler çıkmasın. Zaten ITC'nin kurulmasının amacı da milletin tek bir ağza bakmasını sağlamaktır.

Biz sizi, yani Sanan Ağa'yı Türkmenler açısından önemli bir figür, hep önde gelen bir lider olarak görmekteyiz. Siz ITC başkanlığı yaptıktan sonra kitlelere uzak durdunuz, adınız politika sahnesinde pek geçmedi. Bunun sebebini öğrenebilir miyiz?

Bu soruyu öncelikle bir kenara yazın, sonra aklınızda buna benzer ne soru varsa sor cevaplayalım. Şimdi örnek olarak bir ordu kurulsa ve bu orduya tüm millet vatan borcunu vermek için katılsa. Bu ordunun bütün askerleri komandalardan oluşabilir mi? Elbette oluşamaz. Kimi aşçı olmak zorundadır, kimi ise başka bir görevde olmalıdır. İşte kimileri de gerçek hayatta bu mantık gereği politikacı olur. ITC kurulduğunda bu düşünülmedi. Herkes gelsin ITC'de siyaset yapsın. Daha sonraları bu kurum içinde kavgalar baş gösterdi. Bununla da kalınmadı Kardeşlik Ocağın içine sızıldı ve Ocak ikiye bölündü. Öncelikle şunu söyleyebiliriz ki bir kurumun giderek güçlenmesi beklenir, bölünmesi beklenmez. Bir okun iki başı oldu mu o artık ok değildir. Bu sebeple biz Kardeşlik Ocağı'nı bütünüyle o gruba bırakma kararı aldık; çünkü bizden farklı birileri ortaya çıkar ve bizim yaptıklarımızı daha ileri götüreceğini, bizden daha da iyi bir iş çıkaracağını söylerse ve bu iş doğru şekilde yürürse bizim "tamam" demekten başka çaremiz yoktur. Bizlerin düşüncesi her zaman yapılanların hepsinin millet için yapıldığı yönünde şekillenmektedir. Sonucunda biz bu davaya ödül için veya bir yerlerden pay almak adına girmedik. Bizim amacımız bu milleti ve bu bayrağı bir yerlere taşımaktır. Gruplaşmadan iş yapmamız karşılaştığımız sorunları zararımız en az olacak şekilde çözmemizi sağlar. Ayrıca bu gibi durumlarda zıt bir tavır takınmamız aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin politikalarına karşı gelmemiz anlamına gelecektir. Hal böyle olunca Türkmenlerin diğer güçlerin kölesi haline gelmesi kaçınılmaz olur. Bu süreç içerisinde Türkmenler hem başkalarının emirlerini uygulamak zorunda kalacak, hem de davalarını bu yolda yitireceklerdir. Konuyla alakalı Kürdistan Demokrat Partisi(KDP) ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB)'nin birleşmesi ele alınabilir. Bu gruplar bir araya geldi; çünkü eğer gelmeselerdi öbür grupların arasında yok olacaktı. Yani birleşmedeki temel amaç kendilerini korumaktı. Diğer yandan belirtmek gerekirse bu birleşme

de ilk amaç hiçbir zaman milleti korumak olmamıştı. Biz de ITC içinde bulunacak dört parti ve ocak yerine bir teşkilat olmasını istemekteyiz. Normalde bu dalların hepsinin ayrı teşkilatı, ayrı düşüncüleri var ve bunların hepsi üzerinde de bir başkan bulunmakta. İşte ITC içindeki bu dallar başkandan talimat almadan hareket ettiler. Bu durum üzerine ITC içinde parti başkanlarından oluşan bir siyasi komisyon kurulması önerisini getirdik. Ancak bu yolla dezavantajlar ortadan kaldırılabilecek ve buradan çıkacak kararlar yalnızca bir kurum tarafından uygulamaya konabilecekti. Ayrıca ITC içinde bulunan kişiler bu kurumu savunurken aynı zamanda kendi bölge ve kendi politikalarının olduğunu dillendirmekten geri durmamakta. Eğer böyle olacaksa ITC'nin hiçbir anlamı kalmamaktadır. Diğer yandan herkesin kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmesi, milletin bir söze bakmaması, gerek bölge güçlerinin gerekse uluslararası toplum nezdinde Türkmenlere bakışı da olumsuz yönde etkilemektedir. Bizler ancak ve ancak böyle bir komisyondan gelecek ortak kararlar doğrultusunda güç kazanabilir ve bölgedeki imajımızı düzeltebiliriz. Diğer yandan davamızı yürütürken bizimle kaderi olan halkların bizlere karşı olmaması, en azından bizi kabul etmesi de büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple "İç ve Dış İlişkiler Komisyonu"na Türkmenler dışındaki halklar da katılabilmektedir. İşte ancak bu şekilde bölgede ve uluslararası alanda bir ağırlığımız olur ve bu dava ancak bu şekilde yürüyebilir. Bizler süper güçlerin akıllarının bir köşesinde yer etmeliyiz ki bu yolda nefes alabilelim. En azından bir kabul görmesek bile bize baskı yapmamasını sağlayalım. Ama böyle oldu mu? Olmadı. ITC içinde Erbilli Kerküklü davası oldu, çatışmalar oldu. Biz ITC'yi düşmanlık yaratmak için mi kurduk? Tabii hayır. Ama ocak ikiye bölündü. Her bir taraftan yolumuz kesildi, önümüze engeller konuldu. Ama biz mücadelemizden vazgeçmedik. Kuruluşa inandık. Kuruluşun başına gelen kişiye bizler inanmak zorundayız; çünkü kendisi bir milletin temsilcisidir. Eğer biz bu kişiye destek vermezsek haksızlığı bu kişiye yapmış olmayız. En büyük haksızlığı yoluna başımızı koyduğumuz davamıza yapmış oluruz. Önceden de söylediğim gibi tüm yaşananlar bizim davamıza çomak soktu. Bu sebeple derhal bir alternatife ihtiyacımız var. Eğer alternatif varsa propagandasını yapalım; fakat

alternatif yoksa ona göre kendimizi hazırlayalım. Bizler milletin içine girerek Türkmenlerin Bağdat'taki parlamentoda ağırlığını sağlamak adına reklamımızı ve propagandamızı yaptık. Diğer yandan ilk olarak seçimlere çok yakın bir zamanda zaman açısından doğruluğu tartışılacak bir kurultayın gerçekleştirildiğini söyleyebiliriz. İkinci olarak ise Bağdat düştü, rejim değiştirildi; ama halkımız birkaç politikacıdan başka kimseyi tanımıyor. Böyle bir durumda yapılması gereken bütün Türkmen bölgesini dolaşıp her bir şehirde, her bir kasabada davaya yakın olan kişileri tanıtmak ve bu kişilere karşı milletin saygı duymasını sağlamaktır. Bizim için önemli olan bu kişilerin ITC başkanı olup olmamaları değildir. Önemli olan bu yöntemle elli ya da altmış kadar milletvekilinin bizim listemizde yer alarak Irak parlamentosunda söz sahibi olmasıdır. Benim için ne bir parti ne de bir başka şey önemlidir. Ben bir dava peşindeyim. Biz davamızı hak ettiği yere ulaştıramadık; ama asıl sağlamaya çalıştığımız, milletimizin onları bir arada tutmaya çalışan bu gibi kurumlarla olan bağlarını güçlendirmektir. ITC'nin bu pasif halini birilerine yüklemek istememekteyiz; çünkü ITC içinde bir takım ayrışmaların olduğu açıktır ve bu ayrışmalar verilen kararların millet tarafından kabulünü zorlaştırmaktadır. Sonucunda içten riayet gören bir çalışmaya herkes riayet edecektir. Eğer içtekiler birbirlerine karşı hürmet göstermiyorsa o zamanın milletin de buradan çıkacak fikirlerin peşinde gitmesi beklenemez. İçte yaşananlar nedeniyle kendimizi ortaya koyamamamız en çok düşmanların işine yaramaktadır. Bu sebeple bize yakın olan gruplarla anlaşmamız ve kendi politikamızı belirlememiz şart. Ya diğer gruplarla ortak olarak Irak'ı bir federasyon şeklinde örgütlenmiş olarak görürüz, ya da tam tersine Irak'ı bir bütün olarak kabul ederiz. Bundan dolayı bu gibi çıktıkların peşinde olan grupların güçlerine ve uluslararası toplumun düşüncesine bakarak kendimize bir çizgi çizmemiz, Türkmenlerin hepsini oraya yönlendirmemiz, ya da Türkmenlerin gücünü birkaç yere geçici olarak bölmemiz gerekir.

Size Türkmenlerin Irak'ın kuzeyindeki politikası ne olmalı?

Bu bölgede Türkmenler Türkmen olarak değil de köle olarak istenmektedir. Bağdat bizim hakkımızdır. Bu sebeple en büyük isteğimiz

bu yolda bize engel olunmamasıdır. Bizim halkımız bunu dile getirmelidir, bunun arkasında durmalıdır. Eğer durmazsa şimdiki halinde bir değişiklik olmayacak, köle olarak kalacaktır. Ayrıca nasıl bizim Bağdat'ta hakkımız varsa bizim dışımızdakilerin de burada ortaklık hakları mevcuttur. Bizler hiçbir zaman dışımızdakilere sizleri silip atarız dememiştir. Diğer yandan her ne kadar bizim politikamız Musul'da Türkmen hâkimiyetini savunsa da şimdi şartlar değişmiştir.

Belki de Türkmenler bu durumu görerek seçime gitmiyolabilir mi?

Türkmen seçime gitse de gitmese de onların kafası bu şekildedir.

Türkmenler Goran Hareketi oy verdi mi?

Muhtemelen verdi. KDP içindeki maaşlı adamları beğenmedi. Ayrıca KDP'nin sistemine de razı olmadı. KDP ve KYB'den memnun olmayan kesim oyunu ona verdi. Diğer taraftan KYB içinde de sorunlar mevcuttur. Öte yandan Türkmen konusunun bir beyne ihtiyacı vardır. O beyin siyaseti, hedefi oraya koymalı aşağısı ise bu hedefi uygulamalıdır.

Seçim sonuçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu milletvekilleri uyum içinde hareket edip bir grup oluşturabilecekler mi?

Kaç tane milletvekilinin çıktığı aslında önemli değil. Önemli olan ortak şekilde benimsenmiş bir politikanın parlamentodan geçip geçemeyeceğidir.

Diğer listeden seçime giren ve çıkabilecek potansiyel milletvekillerini bir avantaj olarak görmek mümkün müdür?

Biz öncelikle kısa, orta ve uzun vadeli politikalar ortaya koymalıyız. Bu gibi düşüncelerin üzerine gitmeliyiz.

Bize zaman ayırıp sorularımıza içtenlikle cevap verdiğiniz için teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.

27. IRAK MİLLİ İSLAH AKIMI KERKÜK TEMSİLCİSİ AMMAR KAHYA

4 EKİM 2010

ORSAM: Ammar Bey öncelikle beni kabul ettiğiniz için teşekkür ediyorum.

Ammar Kahya: Biz teşekkür ederiz.

Ammar Bey öncelikle bize kendinizden bahseder misiniz?

Ben 1975 Kerkük Eski Tisin bölgesi doğumluyum. Eski Tisin bölgesi yok olmuş. Şimdi Kerkük havalimanının yanında olan yer. Eskiden Saddam rejiminin karşısında durdu. Devlet oradakileri tutukladı, idam etti. Sonrada o bölgeyi yok etti. Şimdi Kerkük'te yaşıyorum.

Eğitim durumunuz nedir?

Üniversitede ilk önce matematik bölümünü bitirdim. Ondan sonra İnşaat mühendisliği okudum. Dışarıda çalıştım. Saddam rejimi gittikten sonra Türkmen bir partiyle çalışmaya başladım, siyasete atıldım. Ali Mehdi ile çalıştım. Sonra Allah rahmet eylesin Mustafa Kemal'le valilikte birlikte çalıştık. Bu arada Türkmen gruplarıyla her zaman bağlantı kurdum. Türkmeneli Partisi Başkanı Riyaz Sarıkahya'dan izin alarak 2008'te Kerkük sorumlusu oldum. Sekiz ay sonra Partinin Bağdat'ta sorumlusu oldum.

Kerkük bürosunu bize anlatırmısınız? Ekipte kimler var, buranın hepsi Türkmenlerden mi oluşuyor?

Bundan önce Arap arkadaşlardan vardı ama şimdi büyük bir oranda hepsi Türkmen. Patide komisyonda baştaki insanların hepsi Türkmen. Türkmen olan hemen hemen her yerde bağlantılarımız var.

Peki Milli İslah Akımı olarak Kerkük hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Yani Kerkük özerk bir bölge mi olmalı Bağdat'a bağlı mı kalmalı?

Bence Kerkük Bağdat'a bağlı kalsa daha iyi olur. Mesela Kürtler yapmışlar, 500 bin nüfusu getirmişler. Askeriyle, kurumlarıyla her yerde yerlerini almışlar. Bağdat'a bağlansa, 15 vilayetten biri olsa daha iyi olur. Kerkük Tek kalırsa vahim bir yer olur. Kerkük tek başına bu kadar güçlü olmaz.

Milli İslah Hareketi'nin Türkmen politikası nasıl şekilleniyor?

Türkmenler Bağdat'ı tanımıyorlar. Hala da Irak'ı tanımıyorlar. Bunun içinde Kerkük'ten çıkmak istemiyorlar. Bence yanlış yapıyorlar, kendileri kalsın ama kafaları çıksın Kerkük'ten. 9 Nisan 2003'ten sonra bizim attığımız adımlar nerde? Yerler gitti, topraklar gitti, daireler gitti, herşey gitti, Yaptığımız plan diye bir şey yok plansız bir millet olarak çalışıyoruz.

Sizce Türkmen siyaseti için ne yapılmalı?

Türkmenler birbirlerine iyi bakmalılar. Bir milleti başkası yok etmez, millet kendi kendini yok eder. Uydunun sistemi, partilerin düşünceleri,"Sunni-Şii" diye birbirlerine düşüyorlar. Kendi kendilerine söz söylüyorlar. Ne oluyor böyle olunca işte Parlamento'da yüzde 2,5 sandalyemiz var. Kerkük çok büyük bir tehlikede.

Kerkük nasıl bir tehlike içerisinde?

Eskiden Amerikan işgali ve benzer olaylardan dolayı bütün dünya Kerkük'ü; Türkmen, Arap, Kürtlerin ara yerinde bir bölge görüyor. Kerkük'te Amerikalılar, herkes Araplarla Kürtleri rahat ettirmek istiyorlar, ama Türkmenler

için böyle düşünmüyorlar. Irakiye Listesi Arap. Kerkük'te 13 adaydan 2 Türkmen var. Bu yüzde kaç eder? Çok küçük bir rakam. Böyle tek başına bir politika kurulmaz. Kerkük'te Türkmen listesi yok. Şimdi Kerkük'ü Arap ve Kürt olarak görüyorlar. Kerkük'te Türkmen yok, seçimlerde belli oldu.

Milli İslah Akımı lideri Sayın İbrahim Caferi Kerkük'teki Referandum konusunda geçici yönetim döneminde 53 ve 58. Maddeleri kapsamında, Kerkük'ün Kürk bölgesine katılma meselesine karşı çıkmıştı. Aynı görüş hala hakim mi?

Sayın Caferi'nin görüşleri değişmez. Yani Başbakan olsun olmasın, Irak'ta yaşasın yaşamasın, milletvekili olsun olmasın Caferi'nin görüşleri geceyle sabahla, sıcakla soğukla değişmez. Ama insan tek başına ne yapacak? Irak'ta hiçbir siyasi organizasyon Kerkük'ün ne olacağına ilişkin bir açıklama yapmıyor. Irakiye Listesi bazı şeyleri açıklıyor. Bize Kürt arkadaşlar söylediler. Irakiye Listesi bizimle sizden iyi dediler. Barzani-Talabani ne düşünüyor benden daha iyi biliyorsunuzdur. Onlar kimi severler, tabii ki Kerkük'ü vereni severler. Burada o bölgede partilerin görüşleri var. Başbakanlık, bakanlık hep si terk edebilirler. Adamlar listelerle oturdular, en iyi listeyi Irakiye Listesinde gördüler. Irakiye Listesinde Türkiye'ye en yakın liste. Kerkük'te Musul'da her yerde daha iyi sözler veriyorlar. Ne olmuş, bir şeyler değişmiş mi? Ben bunu seçimlerden önce TRT'de söyledim. Dedim ki "başbakanlık bizim". 2014'te bu başbakanlık çıkmayacak. 2014'ten sonra Irak'ta siyaset değişecek. Amerikalılar gidecek. Devlet oturacak, siyaset değişecek. Ama başa kim gelecek onu da bilmiyorum. Ama Irakiye Listesinden başbakan çıkmayacak.

Peki başbakanlığa gelmişken seçim sonuçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çalışmışlar kazanmışlar. Sayın Maliki bizim kardeşimiz, beraberiz. Ama ayrı listelerde biz %51'i geçmeyeceğiz. İkiye bölünmezsek biz %60'ı da geçeriz. Seçimden sonra beraber oluruz, bir devlet kurarız. Adam yanlış düşünmüş. Biz dedik ki "beraber olalım". Olmadı yanlış yapıldı. Kerkük, Musul, Selehattin'de de ikiye bölündüğü için kaybetti. Bunun zararı da yine Türkmen'de çıktı. Her kim yanlış yaparsa Türkmen'de çıkıyor. Ama biz seçimden önce konuştuk, seçimden sonra beraber olacağız.

Peki seçimden önce anlaşamadı da neden seçimden sonra anlaşılabilir?

Biz zaten seçimden önce birlikte olmak istiyorduk. Başbakana bunu ilettik ama seçimden sonra birleşmeyi kabul etti.

Yani seçimden sonra beraber olunacağı önceden planlanmıştı?

Yine söylüyorum. Biz seçimden önce birlikte olmayı istedik. Bu olsaydı daha iyi olurdu.

Peki nasıl bir hükümet bekliyorsunuz?

Hükümet nasıl kurulursa kurulsun içinde kaybeden insan Kerküklü Türkmen oluyor. Irakiye Listesi olsun diğer listeler olsun Kürtler'e daha çok destek veriyor. Bağdat bizim Kürt kardeşlerimize daha çok destek veriyor. Yani Kerkük'ün Türkmenlerin yaşadığı yerlerin şansı varsa Irakiye Listesiyle yeni liste daha yakın oluyor.

Yeni liste derken Irak Ulusal İttifakı ile Kanton Devletinin birleşmesiyle oluşturulan listeden mi bahsediyorsunuz?

Evet birleşmesinden sonra. 159 tane insan var. Yani istersen otur, konuş. Güzelce anlaş. Türkmen olarak bu bölgede güzel yaşa. Ama Allah göstermesin çok araları bozulurken yinede biz fedakar olacağız.

Peki başbakan adaylığı konusunda ne söyleyebilirsiniz? Irakiye Listesinden olmayacağı konusunda çok kesin konuşunuz.

Ben böyle görüyorum. Belki de olur.

Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye güzel çalıştı. Ama Bağdat'takiler Türkiye'yi Irakiye Listesinin yanında gördüler. Böyle bir korku var ama bence yanlış. ITC son seçimlerde 5 sandalye kazanmış ama çoğu yerde kaybetmiş.

Türkiye'nin özellikle Şii gruplarla da çok yakın ilişkileri oldu. Hem seçim öncesi hem seçim sonrası.

Ama seçimde belli oldu kime kardeşlik yaptığı. Irak'ta devlet iktidarında Irak'ın emniyeti güçlerinde hepsi bizim partilerden. Türkiye'deki toplantıları ben okudum. Belki de bazı şeyleri bana söylemediler. Türkmen'im yanlış anlamayayım diye ama eskisi gibi kalmadı artık. Eskiden Irak'ın Arap Şeyhleri Türkmen derken, Sünni Şii yoktu. Türkiye derken tarafsız bir devlet olarak görülüyordu. Terör gelmeden Türk şirketlerin burada çalışmalarından çok memnun oldular. Ama son seçimde görüşler değişmiş, kafası çok açık olmayan insanlar da var.

Peki Siz Kerküklü bir Türkmen olarak Kerkük'ten çıkan Türkmen milletvekillerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Erşat Salih de Jale Neftçi de arkadaşım. Erşat, milliyetçi, çalışan bir insandır. Ama Türkmen'in büyük bir problemi var o da parlamento değil, devlet görevleridir. Biz Saddam zamanında bakanlıklarda her yerde Türkmen olarak yoktuk. Şimdi Türkmenler aynı zamanda devlette değil, ticarete de çalışıyorlar. 9 Nisan 2003'ten önce 50 Türkmen bile Kürtlerle, diğer partilerle çalışmıyorlardı. Şimdi belki de çalışan 1000 kişi var. Nasıl bu durum oldu? İnsan genç evlenmek istiyor, ev istiyor, araba istiyor. İş yok, para yok, senin devlette görevli insanın yok. Mesela bizde bir söz var; devlette yeri olmak tesbih gibi-

dir. Sen bir kişi koysan oraya o birilerini çeker. Sen bir kişi bırak yavaş yavaş o yanına diğerlerini çeker. Ama farklı bir şekilde çalışacaklar. Biz de onlara kesinlikle destek olacağız. Biz her şekilde Türkmenlere destek olacağız, ama onlar nasıl çalışacaklar. Onlarda proje yok ki. Kürtler devlet olmak istiyorlar. Çocuk, büyük, okuyan, okumayan hepsinin kafasında devlet kurma düşüncesi var. Peki biz ne istiyoruz? Türkmen olarak ne istiyoruz? Bize destek olan tek devlet Türkiye Devleti. Bununla ilgili bir plan var mı? Göster ben okuyayım onu.

Bugüne kadar siz hiç proje ürettiniz mi?

Ben buradan evime giderken çok güzel bir yolda gidiyorum. Ama burda çıkarken bilmezsen nereye gittiğini yolunu bulamazsın. Projemiz... Şöyle söyleyeyim. İlk olarak Türkmenler proje kabul ediyorlar mı? Ama Türkiye Devleti kabul ediyor. Ya plan çizsinler ve ben teşekkür ederim. Desinler bana "senin görevin şu", diye. Eğer kazanırsak planı yapana teşekkür ederim ama kaybedersek planı yapanı tutsunlar. Şimdi plan yapılıyor, ama planı uygulayanın yanlış yaptığı söyleniyor. Böyle olmaz bir yerde aynı anda 50 kişi konuşmaz. Ne oldu hani Kerkük nerede? Kerkük'ü Türkmen olarak gören yalan söylemiş olur. Kerkük'te Türkmen kimlik kalmamış. Kerkük'te Türkmen'den korkuyorlar. Mesela Eğitim Genel Müdürü Türkmen. Ama eğitimde Türkmen kokusu kalmamış, Türkmenler orada korkuyorlar. Sayın Ömer Şen Arapları razı ediyor, Kürtleri razı ediyor, Türkmenleri razı etmiyor. Petrol şirketlerinde en kötü yaşayanlar, belki de Saddam zamanındaki gibi yaşayanlar, Türkmenler. Bu belediyede de böyle, su idarelerinde de böyle, her yerde böyle. Türkmenler belki 2004'te silah kaldırırlardı ama şimdi onu da yapamazlar. İnsanlar kırılmış, gençler kırılmış. Yüzlerce genç asayişte çalışıyor. Bakın sistemli çalışmak gerekiyor. Kerkük için haritalı bir plan yapılmalı. Bu plan profesyonel şirketlerle yapılmalı. Mesela bir şirket var. Bu işi 150 bin dolara yapıyor. Eğer sen yapabiliyorsan ben evimi sa-

tar yine veririm sana. Bu işler Google ile olmaz. Şirket gelir buraya. Yeni uydu fotoğrafı alır. Irak haritası, belediye haritalarıyla beraber üst üste getirir. 50-60 genç bilgisayarda bunu çizecek. Çizdikten sonra 3-4 fotoğrafla çalıştıracak. Yani 2003'ten önce fotoğraf 2003'ten sonra fotoğraf. Böyle olmaz bu insanları aldatıyorlar. Kimse çalışmıyor. Gece oturup rapor yazıp size gönderiyorlar. "Şöyle yaptık, böyle yaptık" diye. Ben Türkmen Meclis Başkanı Yunus Bayraktar'a söyledim. Yunus Bey "siz de böyle çalışmak yerine Facebook'ta Youtube'da Türkmen diye yazı yazsanız daha güzel olur" dedim. Belki günde 50 tane Türkmen Kerkük'ten rapor yazıyor, ama inan o rapor yazan insanlar da bir şey yapmıyor. Kürtlerden 270 kişi polis olmuş, subay olmuş, ne olacak bunu sonu? Bu neden oldu, çalışmay-

la oldu. Ben her şeyi seçimden önce söyledim. Irak Türkmen Cephesi'ne "bizim listeye girin" dedim. Farketmezdi. Hangi listeyle katılsalardı zaten 5 milletvekili çıkarırlardı. Ama bizimle girselerdi devlette yerleri olurdu. Siz söyleyin 325 taneden 10 tane olunca ne olur faydası ne olur? Bir şey olmaz, böyle bir plan yapılmaz. Arap Sünniler silahla devlete döndüler. Biz böyle de yapmadık. Ne devletle beraber olduk, ne silah kaldırdık, ne de devletin içinde olduk. Ne yaptık ki biz Türkmenler olarak? Bir Telafer'i vilayet yapmadık. Meclis başkanlığı, vali yardımcılığı görevi verdiler bize. Ama yapamadık.

ORSAM: Çok teşekkür ediyoruz.

Ammar Kahya: Ben teşekkür ederim.

B. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

1. ERBİL TÜRKMEN KARDEŞLİK OCAĞI BAŞKANI AYDIN ARSLAN

21 TEMMUZ 2010

ORSAM: Öncelikle bize Türkmen Kardeşlik Ocağı hakkında bilgi verir misiniz?

Aydın Arslan: Türkmen Kardeşlik Ocağı 1974 senesinde Bağdat'taki Türkmen Kardeşlik Ocağı Genel Merkezinde kuruldu. Erbil'de de bu ocağın açılışı bizim için bir devrimdi. Erbil'de Osmanlı Devleti'nin çıkışından sonra herhangi bir yasal Türkmen kuruluşu yoktu. Ama Irak'ın kuzeyinde Türkmen Kardeşlik Ocağı 4 yıl önce yeniden açıldı. Türkmen Kardeşlik Ocağı'nın açılışı neden önemli? Çünkü Erbil'de Türkmenler ile ilgili ilk yasal müessesesi Türkmen Kardeşlik Ocağı'dır.

Normalde de ilk kurulan ve yasal olan değil midir?

Irak'ta 1960'larda Genel Merkez olarak kurulmuştu. 1974'te Erbil'de kuruldu. Tabi Erbil'de bu tabelayı asmak o zaman da çok zordu. 1974 senesinde burada Kürt meselesi derin bir meseleydi. Dağlarda savaş vardı. Biz de bu ocağı açtığımızda amacımız bir milletin karşısında olmak değildi. Amacımız sadece Türkmen milletini bir araya toplamaktı. Hamdolsun Türkmen o zaman büyük bir sayıyla kendilerini kayıt ettirdiler. Tabi biz ocağı açtıktan sonra millet bir araya toplandığı zaman bir takım faaliyetlerde bulunduk. Türkmen Kardeşlik Ocağı kendi kimliğini yarattı. Bu milliyet-

çilik, vatanseverlik, kendi milletini ve ulusunu sevmektir. Bu meselede biz Erbil’de, Kerkük’te sadece Türkmen Ocağı kurmuyoruz. Bizim babalarımız, büyüklerimiz ki onlar hakkın rahmetine kavuştular, onların bize milli tarih görüşlerini öğrettiler. Onlar da dedelerinden bu tarihi almışlardır. Türkmen milleti konu olduğu zaman bize “siz Osmanlı Devleti’nden kalmanız” derler. Ama biz her zaman Osmanlı Devleti ile gurur duyarız. İster istemez biz de o soydan onlar da. İkimizin de soyu birdir. Bu Türkmen milletimiz içinde hakiki bir meseledir. Biz kimseye hiçbir zaman biz Osmanlı değiliz demeyiz. Biz de Osmanlıyız. Erbil’i gezdiğiniz zaman Erbil’in kalesini görürsünüz. Bu kalenin kapısını yıktılar. Çünkü Osmanlı Devleti bu kapıyı Osmanlı Kışlası olarak yapmıştı. Bunu yapmak milletimizin tarihini göz önüne sermektir. Kapının yıkılması bir şeyi değiştirmez, önemli olan milletin içinde duygunun kalmasıdır. Erbil’de yürüdüğün zaman atabeyle, atabey dediğimiz Muzafereddin Gökbörü’nün yaptırdığı Çöl Minaresi Erbil’in ortasındadır. Biz Osmanlı Devletini de sayınca 817 yıldır burada varız. Biz baksak tarihe burada Osmanlı’da buraya en son gelen bizim soyumuzdandır. Ben Erbil dediğim zaman Irak diyorlar. Halbuki burası Türkmen coğrafyasıdır. Ne mutlu bana ki ben Türkmenim. Türkmenler imparatorluğun altındaydı ama bir coğrafyadaydı. Önemi budur bizim için. Bizim sorunumuz olduğu zaman bizim orada ocağı kurana kadar bir yerimiz yoktu. Biz burada faaliyetlerimize başladık. Bizim yazarlarımız olur, bizim edebiyatçılarımız olur. Türkçe yeni harfler öğrenilmesi için bizim burada kurslar açıldı. Ondan sonra şu an çalışma yapmıyoruz. Ama dersiniz ki yerel hükümet mi yasakladı. Hayır. Bizi yasaklamadı ama bizim teknik bazı şeylerimiz olduğu zaman durdurduk. Şu an sayımız 1000’lere yetişti. Ocağı Körfez Savaşında Türkmenlere yardım için yeniden kurduk. Yardım kuruluşuna önce kim yardım etti. Türk Kızılay’ı. Bunu hiçbir zaman unutmuyoruz. Önce bize sonra bütün Kuzey Irak’a yardımları oldu. Bu çok önemli bir meseleydi. Türk milleti de yardım etti. O dönemde Irak halkı çok muhtaçtı. Yardım bizim için çok önemliydi. Diğer taraftan burası aynı zamanda bir okuldur. Aydın Arslan, Cemal

Mustafa Tütüncü, Esad Erbil, idare heyetidir. Bu idare heyeti nasıl çalışıyor? Bu insanlar bedava çalışmaktadır. Ocak kurulmadan önce Irak ile İran arasında olan savaşta bizim ocağın parasını kalmadı. Bu idareciler elektriği, suyu kendi mağlarından kendi ceplerinden ödediler. O zaman bağlılık çok güçlüydü. Ama bu gün de böyle. Bir elin nesi var iki elin sesi var. Birlikte oturulmalı, çünkü birlikten kuvvet doğar.

1991’den sonra Türkmen siyasi konusunun çok açılması Türkmenlere zarar mı verdi?

Çok değil. Önce ilk kurulmuş Türkmen siyasi partilerden Milli Türkmen Partisi 1991’de (1988’de kurulan Türkiye’de kurulmuştur) bölgede kuruldu. O zaman bir parti bir de ocak vardı. Siyasi meselede parti, kültürel meselede ocak çalışır, birbirini bütünler. Milli Partiden sonra Birlik Partisi ondan sonra Türkmen Kardeşlik Partisi kuruldu. Sonra Türkmen Bağımsızlar Hareketi kuruldu. Bir mesele vardı. Milletın sayısı ne kadarsa ne kadar icap ederse istersen 100 parti kur ama biz burada Kürt kardeşlerimizle birlikte yaşıyoruz. Yaşıyorduk, yaşayacağız da. İster istemez bu memleket bütün bizimdir.

1995’te Irak Türkmen Cephesi kuruldu, sizce bu dağınlığı toparlamış mı oldu? Cephe şeklinde oluşum kurulması sizce olumlu mu bir gelişmemiydi?

Tabi Irak Türkmen Cephesi 24 Nisan 1995’te kurulduğu zaman bizim tüm umudumuz istediğimiz Türkmenleri bir çatı altında toplamaktı. Çünkü büyük problemler çıktı. Bir, Kerkükle Erbile ayrımcılık yapıldı. Türkmen milletli için bu çok kötü bir mesele oldu. Birlik parçalandı. Türkmen kardeşler olarak biz çalışmaktayız. Bir diyar isteriz bir vatan isteriz bir Türkmen isteriz. Bu olmadı ama birlik beraberlik bir yolda. Türkmenleri birlik beraberlik için bir masaya çağırıyoruz. Temennimiz oydu ki ITC ile partiler birlik olsun. Türkmen Kardeşlik Ocağının en önemli prensiplerinden biri, bölgecilik yapan bizim düşmanımızdır. Kim olursa olsun. Ben Türkmen’im Iraklıyım. Biz bir millete hizmet ediyoruz. Bizim istediğimiz budur. Türkmenle-

rin birinci kurultayını biz yaptık. O arkadaşlar da buradaydı. Kurultay Türkçe oldu. Birlik beraberlik oldu. Kerkük sel altındaydı o zamanlar yardımlar gitti. Cephe millet için iyi bir şey yaparsa biz ona varız. Ama daha sonra çekildik. Ancak kuruluş bakımından ayrıdır, fikirde hayır. Türkçe için çalıştık. 2003'e kadar ITC Erbil'deyken, biz aynı fikirle çalıştık.

Türkmen siyasal davranışları neye göre belirleniyor? İnsanlar neye göre oy veriyor? Genel siyasi davranışları neler? Türkmen kimliğine mi oy veriyorlar?

Buranın parlamento listesini biz yapmadık. Ama insanlar gittiler başka listeye. İçimizden bir tanesi onlarla beraber oldu ve biz tamam dedik. Ancak o listeler nasıl kazandılar? Bu kurul yanlış. Bugün Erbil'de 300 binle 400 bin arasında Türkmen yaşıyor. Erbilliler Türküm demiyor Erbilliyim diyor. Bunun nedeni baskı, korku olabilir. Bugün ben Türkmen'in denilebiliyor. Sayımız 400 bine gelse en az 70-90 binimiz 18 yaşın üstünde oy kullanmaya hak kazanmışlar. Buranın birinci milleti sandıkta Kürt'tür. Onun yanında Türkmenler 2. yüzdeye sahip. Bu iki tarafın önde gelenleri birlikte oturup konuşsunlar. Kürt kardeşi neyse ben de onun yanında Türk kardeşi olabilirim. Bir atasözümüz var et tırnaktan ayrılmaz. Ancak onlar ben yalnız otururum diyor. Yani istediğim şu: Türkmen milletinin Erbil'de Türkmen şubesi olmalıdır. Türkmenlere hakkının verilmesi gerekir. Türkmen'in kültürel, siyasi, ekonomik, sosyal hakları var. O hakları alalım. Bu önemli bir mesele. Ben Türkmen'in hakkını savunana veririm. Hizmete parti halinde olduğu zaman bakılır. Irak Türkmen Cephesi kapalıydı. Millete çözüm bulursa millet oy verir. Bir parti Türkmen millete mutlaka yakın olmalı. Millet hakimdir, karar verir. Cepheden başka liste var. O da millete hizmet ediyor. Değerli insanlar var. Ama burada ne var bölgeyi bilmek gerekir. Biz nerede yaşıyorsak orayla uyum sağladık. Kürtle, Arapla, Süryani ile uyum sağladık. Esas olan budur bizde. Sadece biz varız demek yoktur. Millet bunu kabul etmiyor. Millet yapılan şeyleri görüyor. Aydın Türkmen milliyetçi insanları bir şeye doğru derler. Di-

ğerleri başkasına doğru der. Türkmen insanları arasında bu çok var. Ama her millet olan farklı söylemler Türkmenler arasında daha yaygın.

Yani size göre Türkmenler oy verirken önce milli kimliklerine göre oy veriyorlar.

Ama herkes böyle söylemez. Kürt ve Türkmen ayrı değildi. Türkmen Kürt partilerine oy verir. Ama Kürtler Türkmen partilere çok az sayıda verir. Kürt parlamentosunda seçimler olduğu zaman Erbil Türkmen Listesi dünyaya Erbil'in Türkmen olduğunu duyurdu. Bu reklam çok önemli. Türkmenler olarak parlamentoya 1 kere girebildik. Önceden vardı, ama yönetici olarak girdik. 107 kişiye karşısın ama sen hakkını savun. Bir şeyler yapmak zor. Sorunlar dile getirilmedi. İnşallah bu 5 tane seçilen sorunları dile getirir. Kerkük benim edebi siyasi kültürel merkezim. Ben demem Kerkük benimdir. Kerkük Türkünür, Kürdündür Arabındır. Türkmen ve Türk ne farkı var. Her zaman aramızda dostluk bağı var.

Irak'ın kuzeyinde faaliyet gösteren Türkmen partilerin arasındaki ilişkiler ne düzeydedir?

Hep görüşme halindeler ama çalışmada ayrılık oluyor. Sen Türkmen'e hizmet ver önemli olan o. 1970'ler şimdiki durumdan iyiydi, çünkü para, menfaat yoktu.

Türkiye'den beklentileriniz nelerdir?

Her zaman sözümüz bellidir. Nerede bir Türk varsa o bizim kardeşimizdir. Kardeş de kardeşten ne ister bellidir. Zayıf kardeş güçlüden ne ister belli. Kızılay yardım etti. Biz sadece Türkiye'den değil, Türk dünyasından bekliyoruz.

Gelişmeler Türkmenlere katkı sağladı mı?

Konuştuğumuz gibi şu an buradayız. Lozan ve Ankara Anlaşmalarında Türkmenlerin hakları hiç geçmiyor. Bir yer hariç. O da rahmetli yüce Atatürk'ün "Kerkük ve Musul Misak-ı Milli sınırları içindedir" sözü. Anlaşmalarda niye isten-

medi? Aslında biz dostuz kardeşiz. Ama burada olan Kürt ve Arap'la birlikteyiz. Ben olmazsam sen de olamazsın. Hepimiz kardeşiz.

Son dönemdeki Türkmenler ve Kürtler arasında hiç gerginlik yaşanmadı mı? Çünkü özellikle Kerkük'te bir gerginlik hakim.

Erbil'de bir şey olmadı. Siyasetteyiz, ister istemez kökenimiz var. Ben "Erbil'de sorun yok" dedim, ama Irak'ta var. Neden? Çünkü Erbil'de sıkı ilişkiler var.

Biz çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

2. TÜRKMENELİ VAKFI ERBİL TEMSİLCİSİ KAMURAN BEKİR VE YARDIMCISI MUHAMMED GANİ

22 TEMMUZ 2010

ORSAM: Türkmeneli vakfı ne zaman ve nasıl kuruldu? O günden bu güne kadar neler yaptınız? Bize kısaca anlatır mısınız?

Kamuran Bekir: Ben 2000 yılında Türkmeneli Vakfı'nın Erbil temsilcisi olarak bölgesel yönetimden gerekli izinleri alarak çalışmaya başladım. Türkmeneli Vakfı burada siyasi bir kuruluş olmayıp, insani yardım faaliyetleri yürütmektedir. Irak'ın kuzeyinde de facto bölgenin oluşturulmasıyla birlikte çok sayıda sivil toplum örgütü (NGO) kuruldu. Bugün bu sayı 75'in üzerinde. Türkmeneli Vakfı Irak'ın kuzeyinde kurulan 37. NGO'dur. Özellikle Türkmenlere yardım için çalışan Türkmeneli Vakfı, okullara ve fakir Türkmen ailelerine çeşitli konularda destek sağlamaktadır. Bu münasebetler bayramlarda da devam ediyor. Irak'ın kuzeyinde hayat standardı yüksektir. Ama burada fakir de çoktur. Bu nedenle özellikle yardıma önem veriyoruz. Burada ayda bir ya da iki kez Birleşmiş Milletler ve diğer NGO'larla toplantılar yapıyor, ihtiyaçlar konusunda görüş alışverişinde bulunuyoruz. Devamlı toplantılarımız var. Bazı toplantılarda da eğitim ve kültür konularıyla ilgileniyoruz. Aynı zamanda mülteciler de faaliyet alanlarımız dahilinde. Türkmeneli Vakfı, uluslararası bir NGO olarak kendini tescil ettirmiştir. Bu açıdan önemi büyüktür. Ancak çalışmalarımızda bazı kısıtlamalarla karşılaşyoruz.

Türkmeneli Vakfından başka Türkmen NGO var mı?

Kamuran Bekir: Yoktur.

Mesela İhsan Doğramacı Erbil Vakfı ne tür bir kuruluş?

Kamuran Bekir: Uluslararası NGO farklıdır, lokal farklı. Lokal NGO'ların bölgesel yönetimden izni çıkmaktadır. Ancak Türkmeneli Vakfı uluslararası bir

NGO'dur.

Bir kısım Türkmenler Kürt grupların etkisinde kalmış. Vakfın amaçlarından birinin Türkmen kültürünün yükseltilmesi olması gerektiği söylenebilir. Bunun için çalışmalar yapabilecek özel kuruluşlardan bir tanesi burası. Bunun için çalışmalara daha fazla ağırlık verilmesi gerekmiyor mu?

Muhammed Gani: Burada önceden Irak Türkmen Cephesi'nin çok fazla faaliyeti vardı. Ancak 2000'den sonra bazı olaylar çıktı. Abdülkadir Bezirgan KDP ile işbirliği yaparak, ITC'nin bütün bürolarına el koydu. ITC'yle halk arasında bir bağ vardı. Yani ITC'nin bölgedeki rolü Vakfın faaliyet yapmasıyla yakından ilgilidir. 2003'ten sonra ITC bölgeden çekildiğinde vakfın faaliyetleri felç oldu. Burada faaliyetin az olmasında en önemli nokta budur.

Peki vakfın faaliyetini artırmak için ne yapılmanız lazım?

Kamuran Bekir: Bazen vakfın cüssesinden bü-

yük şeyler istiyorlar, bizim elimizden gelmiyor. Mesela Işık Okulları var. İyi çalışıyorlar, öğretmenlerin hepsi Türkiye'den geliyor, iyi para veriyorlar, güzel eğitim almışlar. Şimdi bizden Işık Okulları gibi bir okul yapmamız istiyorlar. Öğretmenler Türkiye'den gelsinler, iyi bir maaşları olsun. Irak'ın kuzeyindeki Türkçe eğitim yapan 13 okuldan birisi özel olsun. Ancak bu okulların yemek, servis, okul araç ve gereçlerini karşılamak zordur. Ayrıca her şey bizim elimizde de değil. Bölgesel yönetimin izniyle birlikte, vakıf genel merkezinin kararına da bağlı. Önemli kararlar oradan çıkıyor. Bazı şeyler bizim elimizde değil, oraya bağlıyız. Yani talimat gelmesi gerekiyor.

Peki sizin hiç siyasi çalışmalarınız var mı?

Kamuran Bekir: Hakikaten çok fazla siyaset probleme yol açıyor. O yüzden siyasetten uzak durmaya çalışıyoruz. Ama bizim burada amacımız Türkmenlere destek.

Siz bütün Türkmen bölgelerine, bütün Türkmenlere ulaşabiliyor musunuz? Burada 300 bin'in üzerinde Türkmen yaşadığı söyleniyor.

Muhammed Gani: Daha fazla Türkmen var.

Muhammed Gani: Peki onların hepsine ulaşabiliyor musunuz? Hepsile bir şekilde irtibatınız var mı? Neler yaptıklarını, nerede oturduklarını biliyor musunuz?

Kamuran Bekir: Mümkün değil. Çünkü Türkmenler çok dağınık yaşıyor. Ancak hepimiz bir birimiz tanırız ve aramızda bir kopukluk yok.

Burada Türkmenler size, Türkmeneli Vakfı'na nasıl bakıyor? Yaklaşımları nasıl?

Muhammed Gani: Önceden çok problemler çıktı. Şimdi korktular. ITC'ye ait olan ofislere de çok fazla uğramıyorlar. Özellikle hükümetle olan kişiler bize oldukça uzak, çünkü işlerini kaybetme korkusuyla irtibat kurmaya çekiniyorlar.

Son dönemde Türkiye ve Irak arasında gelişen ilişkilerin Türkmenlere etkisi oldu mu?

Muhammed Gani: Türkmenlerin sıkıntısı siyaseti bilmemeleri ve uzak durmaları. Türkmen halkı siyasi kuruluşlardan da uzak duruyor. Burada faaliyet gösteren bazı Türkmen partileri var. Bunlara tabela partileri diyorlar. Ancak

bunların pek bir ağırlığı yok. Irak'ta Türkmen halkını temsil eden bir ITC'nin ağırlığı var. Bu kesin bir şey, herkes de bunu biliyor. Erbil'de de aynı. ITC'den maaş alıyorlar. Ama burada Türkmenlerin-ITC dışında olanları diyorum-fazla siyasete girmiyor. Türkiye buradaki hükümete yakınlaştı. Ama burada bir nokta var. Özellikle 2003'ten sonra ticaret konusu. Biliyorsunuz Türkiye'den bir çok şirket, fabrika buraya yerleşti. Çünkü sadece Türkmenler çalışmayı kabul etti. Bu nokta Türkmenler için iyi oldu. Türkmenlerin dil bilmesi, Türk şirketlerinde çalışan Türkmenlerin sayısı arttırdı. Hem işsizlik azaldı, hem de Türkmenler öne çıktı. Yani ticaretin siyasetten daha fazla faydası oldu.

Peki buradaki halk arasında sıkıntı var mı? Yani Hristiyanlar, Türkmen, Kürtler arasında gerginlikler yaşanıyor mu?

Muhammed Gani: Hayır burada böyle bir şey yoktur. Ben üniversiteyi bitirdim. Türkmenim. ITC'de çalıştım ama aynı zamanda okulu bitirdim. İş için hükümete başvurduğumda ITC'de çalıştığım için almadılar. Burada resmi düzeyde sıkıntı çıkar. Ama millet millet arasında sıkıntı yok. Mesela halklar arasında evlilik çok fazla görülen bir durum. Ama siyasi konularda çok sıkıntımız var. ITC dışındaki partilerde sıkıntı yok. Adam tayin için KDP'den veya KYB'den belge getir. Çünkü parti diye KDP'ye bağlı. Onlara sıkıntı olmuyor. Ama ben bir Türkmenim, bağımsızım. Ama bölgesel yönetime iş başvurusu yapmam için KDP veya KYB'den belge getirmem lazım. Sıkıntı burada. Yani sanki bu kadar sene okudum. Sanki hükümet onların malıdır ve benim hakkım yoktur. Ancak mutlaka bir referans ve izin belgesi aldığınızda atamanız yapılır.

Türkiye'den beklentiniz nelerdir?

Kamuran Bekir: Türkmenler burada KDP'ye ya da diğer Kürt partilerine işlerini yaptırabilmek veya başka nedenlerle oy veriyorlar. Çünkü Türkmenler sahipsiz. Kimse sahip çıkmıyor, mecburen öyle yapıyor. Hatta kendisini Kürt sayıyor. Evde Türkmence konuşuyor, dışarda Türkmence konuşuyor. Ama Erbilliyim ya da Kürdüm diyor. Türkmen varlığını yok etmek için Erbilli kelimesini Kürtler soktu. Türkiye Türkmenlere daha fazla destek olmalı.

Çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

3. İHSAN DOĞRAMACI ERBİL VAKFI KÜLTÜR MERKEZİ MÜDÜRÜ TAYFA KASAP

23 TEMMUZ 2010

ORSAM: Öncelikle İhsan Doğramacı Kültür Merkezi'nin amacını bize söyler misiniz?

Tayfa Kasap: Türk kültürünü yaymak, Türkmen halaylarını öğretmek, Türkmen şair ve yazarların eserlerini bir kitap haline getirmek, Türkmen kültürünün kaybolmasını engellemek. Ayrıca konferans ve seminerler düzenliyoruz. Araştırma kitaplarımız var.

Kültür Merkezi ne zaman kuruldu?

1995 senesinde kuruldu. İhsan Doğramacı Vakfı'na bağlıyız.

Peki, Türkmen Kültür Merkezi'nin Türkmen siyasetine bir katkısı var mı?

Biliyorsunuz, Doğramacı Vakfı'nın iç tüzüğünde siyaset yer almamaktadır. Bu nedenle dışarıda kaldığımız için haklarımız çok yendi. Bu sene biz siyasete katılmaya da karar verdik. Kuzey parlamentosunun seçimine katıldık. Bizim listemiz Erbil Türkmenleri'nin adına 5 adaylık bir liste idi. Bu Türkmenlere 5 kontenjanın sadece 1'i bize düştü. O da Şerdil Tahsin bizim adayımızdı. Şu anda kuzey parlamentosunda çalışmalarını yapıyor.

Ne kadar oy aldı listeniz?

Açıklanan rakama göre, ne kadar doğrudur bilinmez tabii, Erbil Türkmenleri Listesi 4,650 bin oy almıştır, resmi yazılara göre. Fakat kaç iptal olmuş, kaç yok olmuştur, bilinmez.

Peki, Türkmenleri oy verirken etkileyen faktörler nelerdir sizce?

Türkmenler bağımsız bir insan istiyorlar. Adaylar hiçbir partiye bağımlı olmasın istiyorlar. Çünkü geçen seçimlerden de çıkan sonuca göre, bir partiye bağlı olan adaylar sadece o partinin menfaatine çalışıyor. Genel yararlar için çalışmıyor. Bu nedenle çok gerilerde kaldık. Örneğim bizim adayımız Şerdil Tahsin hiçbir partiye bağlı değildir. Onu Erbil Türkmenleri bağımsız olarak seçtiler. Buradaki diğer partilerin adayları da vardı. Bakan olarak çalışan adaylar. Hiçbir şey yapamadılar. Hatta onlar burada bir anket dağıtıp, sonuçları yayınladılar. Sonuçlara göre Erbil Türkmenleri'nin %75'i "Bunlar hiçbir şey yapmadılar" diyor. %5 civarında "Evet, bir şey yaptılar" demiş.

Söylediğiniz çok önemli bir nokta. Sadece parti için çalışmalarını vurguluyorsunuz. Peki, Irak Türkmen Cephesi Türkmenler için önemli bir parti. ITC'nin diğer siyasi partilerle arasındaki ilişki nasıl?

ITC buradaki partilere karşı sert bir siyaset kullandı. Ne kadar güç kullanırsanız, karşınıza o kadar güç gelir. Sonuç, Türkmen Cephesi ile buradaki partilerin ilişkileri kesildi. Bizim ilişkilerimiz buradaki insanlarla çok iyi. Birçok projemiz var. Siyasetle uğraşırken en önemli şey, kimseyi ezmek ve üzmemektir.

Buradaki "kukla" olarak ifade edilen partilerle görüşüyor musunuz?

Evet. Onlarında görüşlerini alıyoruz. Yönlerimiz farklı olsa da hepimiz Türkmeniz. Hepimiz bir hedef için savaşıyoruz.

Peki, sizce onlar neden bu yolu tercih ediyorlar?

O insanların hepsi ITC'de çalıştılar. Fakat çok yanlışlıklar oldu. İdari sistemle ilgili sorunlar oldu. Türkmenler için bir şey yapılmadı. Gidin bir milletvekili ile görüşün, sorun "Türkmenler için ne yaptınız?". Hiçbir şey. Hepsi şahsi çıkarına çalıştı.

Türkmenler neye göre oy veriyor? Aşiret bağları mı? İş yapma potansiyeli mi?

Çeşitli nedenleri var. Bu oyların kaçı Türkmenler'den, kaçı başka kökenli insanlardan geldi bilemeyiz. En çok Türkmenlerin oy verdiği yer Duhok'tur. Sadece Duhok'tan 19.000 oy geldi ve bir ofis bile yoktur. Buna göre Duhok Türkmenlerinin sayıları Erbil Türkmenlerinden fazla. Bu 18 yaşından fazla olanların sayısı. Bir de çocuklar var tabii.

Yeni parlamento sizce Türkmenlere karşı nasıl bir hareket tarzı belirleyecek?

Önemli olan bizim burada kendimizi ispatlamamızdır. Irak Parlamentosu'nda da Erbil Türkmenleri için bir ya da iki kontenjan olursa çok iyi olur.

Irak Parlamentosuna girmek için diğer partilerle (Kürt partilerle yada Goran listesi ile) işbirliği yapıyor musunuz?

Şu ana kadar yok ama olabilir. Çünkü tek başına kimse güçlü değildir. Kapıları kapatmamak lazım.

Kime daha yakınsınız.

Biz herkese yakınız; Şii'lere, Türkmen Cephesine, burada ki Türkmenlere.

Şimdi siz bir aday belirleme sürecindeyiz. Peki, bu süreç nasıl işliyor? Adayları neye göre belirliyorsunuz?

Biz 5 kişiydik. Biri Irak Parlamentosu'na girdi. Adayların geçmişleri önemli tabii. Türkmen

milleti için verdikleri hizmetler önemli. Biz aday olarak kendimizi göstermedik, Türkmen milletinin istediklerini gösterdik.

ITC ile Erbil'de bir işbirliği yapıp seçime girmek size bir fayda sağlar mı? Yoksa sert politikaları nedeni ile zarar mı verir?

Şu an için zarar verebilir. Fakat onlar politikalarını değiştirirlerse gelecek için daha faydalı olur.

Birçok Türkmenle konuştuk. Buradaki yönetimden kimse rahatsız değil. Herkes işini yapmaya çalışıyor. Sadece şunu söylüyorlar; "Bize bir zararları yok, ama faydaları da dokunmuyor". Bu durumu siz de onaylar mısınız?

Onlar seslerini çıkartamıyorlar. Konuşmalar problem olacak. Bu nedenle susuyorlar. İkincisi şu an sakin bir bölgede yaşıyoruz. Ve herkes bundan memnun. Bizim adaylarımız ya da bakanlarımız bizim için çalışmadılar. Bir atasözü var; "Ağlamayan bebeğe, süt verilmez" diye. Kimse bizim derdimizi dile getirmedi. Ben Türkmen milletvekillerini suçluyorum.

Peki, Türkmen milletvekilleri Türkmen sıkıntılarını dile getirirse hükümetin bunlara çözüm bulacağına inanıyor musunuz?

Oturulup konuşulursa, resmi belgelerle çözüm bulunacağını düşünüyorum. Hele ki uluslararası kamuoyu buna dahil olursa. Önceden hep kukla partiler vardı. Ama şimdi yeni hareketler oluyor. Bağımsız insanlar var. Bu nedenle durumun değişeceğine inanıyorum. Bize olumlu tepkiler geldi. "Buranın seçimine katılmakla iyi yapıyorsunuz" dediler. Bu listedeki insanları herkes tanıyor. Geçmişleri belli.

Seçim ittifaklarından bahsettik. Erbil'e bakıldığında Kürtlerden başka ittifak kurulabilecek kimse var mı?

Kuzey Irak'ta sadece Kürtler yok. Şiiilerin de ofisleri açıldı buraya. Onlar da kendi listelerine değişik insanları koymak istiyorlar. Önceden liste isimlerinde bile Şii adları vardı. Şimdi listede isimlerini bile değiştiriyorlar. Sünni insanlar bu listelere girdiler. Türkmen Şiiiler var bu listelerde, Kürtler var. Çünkü onlar da görüyor ki Irak kötüye gidiyor. Mezhep yolu bize bir şey kazandırmadı. Herkesin menfaatleri var. Ve Kuzey Irak'ta Şiiilerin menfaatleri için Kürtler, Bağdat'ta da Kürtlere Şiiiler yardımcı olacaklar.

Dediğiniz gibi geçen dönem seçilen milletvekilleri kendi aralarında anlaşamadı. Çünkü hepsi kendi parti politikalarını yürüttüler. Bu seçimlerde böyle bir grup oluşturulabilir mi sizce?

Bizim bir denememiz oldu. Ve yanlışlarımız ortaya çıktı. Aynı hataları tekrar yapmamak lazım. Mesela ben İhsan Doğramacı Vakfı'nın adayım ama önce Türkmen'im. Bunu unutmamak lazım. Bence bir grup kendilerini güzelce hazırlamışlar. Ve çalışmalarını yapıyorlar. Farklı insanların olması çok önemli. Biz insan yetiştirme sıkıntısı yaşıyoruz. Bir de bizim partilerimiz millettten uzak. Mesela ITC Kerkük'te ne yaptı? Kimse ITC'den razı değil. Kimse milletin içine girmedi. Saddam ne kadar diktatördü. Ama ara sıra bir fakirin evine gidip, kuru ekmeği onunla paylaşıyordu. Kaç sene oldu Saddam gideli. Şu ana kadar bir Türkmen'i görmedim ki yoksul bir aileyi ziyaret etsin. Bir gün olsun bir lideri bir çocuğun yanında görmedim. Ne yaptılar? Odalarının içinde yaşadılar sadece. Sorarsanız "Türkmen milletin sıkıntısı nedir diye" onun yanıtını bile veremez. O kadar kuruluşumuz var, ben neden İhsan Doğramacı Vakfı'nda çalışmak istedim? Çünkü buranın politikasını biliyorum. Bir hastanemiz var, sabahlar ücretsiz olarak çocukları tedavi ediyorlar. Okullar açıyorlar. İnsan yetiştiriyorlar, hem de Türk, Arap, Kürt ayrımı yapmadan. Patlama olduğu zaman insanlara sahip çıkıyorlar. Bu insan politikasında başarılı olabilir. Ama aşırı ve sert davranırsa öyle cevap

alır. Bence politikayı değiştirmeliyiz. Biz nasıl ki Kürtlere yumuşak bir politika uygulayamıyoruz. Onlar da kendi politikalarını değiştirmek zorundalar.

Erbil Türkmenleri Listesi Irak Parlamentosu seçimlerinde sadece Erbil'den mi aday gösterdi?

Sadece Erbil'den aday gösterdik. Burada Kürt ve Türkmen halkları arasında hiçbir sorun yok. Biz birlikte yaşıyoruz. Kız alıp veriyoruz. Annesi Kürt babası Türkmen insanlar var. Bu ayrım siyasette. Türkmenleri Kuzey Irak'ta kota olarak sayıyorlar. İnsanlar bizim sayımızın fazla olduğunu biliyorlar. Burada bize bir hak-sızlık var. Ayrıca bir karar veriliyor. Karar da Kürt'ün Hıristiyan'ın adı var ama Türkmenleri unutmışlar. Bizim için 5 kontenjan ayarladılar, Hıristiyanlar için 6. Talabani, Türkmenlerin Irak'taki ikinci unsur olduğunu söylüyor. Peki, neden Hıristiyanlardan daha az kontenjanımız var? Bakanlıklardaki görevlerde neden Türkmenler yer almıyor?

Peki, bu durumlar için ne yapılıyor? Haklarınızı kazanmak için siyasetçiler ne yapıyor? Vakıf ne yapıyor?

Şu anda "güçlü zayıfı yiyor". Amerika'nın politikası, İngiltere'nin politikası onları güçlü etti. Ben yalnız ve zayıfım. Sadece Türkiye Cumhuriyeti destekçimiz. Türkiye'yi komşu devlet kabul ederek söylüyorum, bizi savunan sadece Türkiye var. Benim ne yapmam lazım? Güçlü bir liste ile anlaşmam lazım. Haklarımızın çoğu alındı. Bu çok zor bir çalışma. İki kişi yetmiş kişi ile mücadele edemez. Ama bu mücadeleyi vermek dışarıda kalmaktan daha iyidir.

Türkiye ile Irak'ın kuzeyindeki bölgesel yönetim arasında gelişen ilişkiler Türkmenlere nasıl yansdı?

Bence Irak'ın genel olarak politikasında değişme var. Bu değişim Türkmenlerin menfaatine. Ama Türkmenler de çok çalışmalılar. Birlik olmalılar. Ayrıca politika değiştirmeliler. Türkiye ile gelişen ilişkiler ise Türkmenlere olumlu yansıdı. Önceden Kürtler bize bu kadar yakın değildiler. Ama şimdi ilişkilerimiz değişti. Bizim listemize resmi bir talep geldi ve bir bakanlık olabilir.

Yani yumuşama politikası olumlu sonuçlar verdi. Ama diğer tarafa baktığımızda ITC'nin hala sert bir tavırla yaklaştığını görüyoruz. Bu konuda siz onlara uyarılarda bulunuyor musunuz?

Sürekli görüşmeler yapıyoruz. Ve bu uyarılarda bulunuyoruz. Ama bir değişme yok. Kerkük'te Araplar, Türkmenler ve Kürtler var değil mi? Türkmeneli TV'ye bakarsanız Arapça ve Türkçe yayın yapar. Dolaşın bakın burada Arap var mı? Ben şimdi Kürtlerle yaşıyorum. Neden

bu yayında Arapça yerine Kürtçe olmasın. Biz Türkmeneli Televizyonuna Kürtçe yayını yaptık. Temmuz ayında kasetleri falan hazırladık; Arapça, Türkçe, Kürtçe yayın. Televizyon müdürünün yanına gittim; "Arapça ve Türkçe olur ama Kürtçeyi kabul etmiyoruz" dediler bana. Şimdi, Kürtler bana kızar mı kızmaz mı? Ben Araplarla değil Kürtlerle yaşıyorum. Ama Arapça yayın yapıyoruz, ama Kürtçe yapmıyoruz. Kürtçe yayın yapmak lazım ki insanlar bizi tanısinlar. Sonunda kabul ettirdik. Yaklaşık bir ay boyunca Kürtçe yayın yapıldı. Türkmenler dertlerini sadece kendi içinde konuşmamalı, sadece birbirlerine anlatmamalı. Kürtlere de anlatmalı ki anlaşılabilirler. Seçim propagandaları yapılırken Kürtler Türkmeneli TV'nin yayınına görüp şaşırıldılar, "Sizin kanalınız Kürtçe yayın mı yapıyor?" diye. Bize bakışlarında bir değişme oldu.

Görüşlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

4. ULUSAL TÜRKMEN ÖĞRENCİ BİRLİĞİ BAŞKANI AHMET REMZİ BEYOĞLU

23 TEMMUZ 2010

ORSAM: Ahmet Bey öncelikle bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Biraz kendinizden bahsedebilir misiniz?

Ahmet Remzi: Ben Ahmet Remzi Beyoğlu. 1985 Kerkük doğumluyum. Babam Altunköprülü. İlkokulu Kerkük'te bitirdim. Ortaokulu da yine Kerkük kentinde bitirdim. 3 yıl önce Kerkük Üniversitesi Biyoloji Bölümünden mezun oldum. 6 yıl Türkmeneli Öğrenci ve Gençler Birliğinde çalıştım. Bizim birliğin fakültelerde komisyonları var. Kerkük İl Teşkilatı üyesi oldum ve sonra Kerkük kurulunun başka-

nı oldum. Yürütme koluna çıktım. Yürütme kolunda fakülte ve enstitü sorumlusu oldum. Bir yıl sonra genel başkan yardımcısı oldum. Genel öğrenci sorumlusuydum yani. Daha sonra istifamı verdim ve Türkmen İslami Hareketi'ne katıldım.

Neden istifa ettiniz?

Birlik içinde çok sorunlar vardı. Mesela talebe birliğine bakan bir ağabeyimizin bilgi eksikliği vardı ve yaşça da bizden büyüktü. Kendi sorumluluk alamadığı için kendi adamlarını yanı-

na almak istedi. Bizim de büyük bir teşkilatımız vardı. Bizleri görevlerimizden uzaklaştırdı. Biz de çatışmayalım, kendi insanımızdır diyerek istifamızı verdik.

Neden İslami Hareket?

Önce şahsi olarak fikrimiz değildi. Tabi herkesin şahsi fikri vardır. Siyasi olsun, İslami olsun. Sonuçta milli partilerimiz var, milliyetçi partilerimiz var. Her şeyden önce dinimize hizmet edelim istedik.

Bize biraz Ulusal Öğrenci Birliği'nden bahsedebilir misiniz?

Ulusal Türkmen Öğrenci Derneği 2009'da kuruldu. Ben de kurucu heyetinin başındaydım. Başkanımız Sinan Bey, Fen Fakültesi Bilgisayar Bölümü mezunudur. İdari ve Teşkilat dediğimiz 2 yardımcısı vardır. İçinde enformasyon, teşkilat, enstitü ve fakülte sorumlusu var. Onun yanında bizim okullarda komisyonlarımız var. Ulusal Türkmen Öğrenci Derneği kurulduğunda bizim iki büyük öğrenci birliğimiz vardı. Biri ITC'nin Türkmeneli Öğrenci Birliği, diğeri Irak Türkmen Gençleri Öğrenci Birliği. Bu Türkmen Milliyetçi Hareketine bağlıydı. Buradaki yanlışlardan gençlerimiz bıktılar.

Ne gibi yanlışlıklar vardı?

Birliğimize, gidenlerin yerine herkes kendi sözünü dinleyenleri, yakınlarını yerleştirmeye başladı ki bu birinci sorunumuzdu. Diğeri, hep aynı insanları çalıştırmalarıydı, yenileme yoktu.

Ulusal Türkmen Öğrenci Derneğinin yönetiminde kaç kişi var?

Yönetim kurulunda 13 kişi var.

Kaç üyeniz var peki?

Yeni kurulduğu için şuan 100 tane üyemiz var. İmkanlar kısıtlı olduğu için büro açamıyoruz. Fakat fakültelerde komisyonlarımız var.

Hangi okullarda var peki?

Kerkük Üniversitesi'nde, Fen Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Teknik Fakültesi, Teknik Enstitüsü, Mühendislik Fakültesi, Ziraat Fakültesi ve liselerde var.

Benim bildiğim kadarıyla öğrenci birlikleri arasında fakülteler ve üniversiteler bölüşülmüş durumda bununla ilgili sizin bir sıkıntınız var mı?

Az önce söylediğim gibi bundan 3 yıl önce iki birlik vardı. Türkmeneli Öğrencileri Birliği'nden birisi benim arkadaşımdı. Bizim birlik Türkmen Milliyetçi Hareketine bağlıyken onlarla aramızda iş bölümleri konusunda, büyük çatışmalar olurdu. Mesela 60 liseden 30'u bizim yanımızda, 30'u onların yanındaydı. Onların yanındaki lise bizim yanımızda faaliyet gösteremiyordu. Biz çıktuktan sonra dağıldı bunlar. Şu an öyle bir şey yok. Artık herkes çalışıyor. Bizim Adalet Partisinin Fatih Torunları Derneği var, Milli Partinin gençlik bürosu. Yani herkes çalışıyor, artık öyle bir şey yok.

Peki, Ulusal Öğrenci Derneği çerçevesinde neler yaptınız?

Önceki bir yıldan itibaren fakültelerde faaliyetlerimiz oldu. Spor okullarına destek olduk. Onun dışında okullarımız içinde Türkmenlere yapılan katliamların saygı duruşlarını yaptırдық, fotoğrafları da vardır bizde. Turnuvalar yaptık şehitlerimizin adıyla. Bir hafta önce Irak yasasını anlatan seminer yaptık.

Gelecekte neler yapmayı düşünüyorsunuz?

Her şeyden önce, Türkmen gençlerimize neyin doğru olduğunu, hangi derneğin Türkmen özelliklerini yansıttığını göstermek istiyoruz. Bence bir Türkmen Öğrenci Gençler Meclisi kurulsa daha doğru olur. "Talebe Birliği" diye bir kurul-tay olsun, bütün talebe birlikleriyle, Türkmeneli Gençler Birliği, Irak Türkmen Birliği, Fatih Torunlarıyla tek bir kurultay yapılsın. Tek ve bağımsız bir birlik olsun. Bu kurultay bağımsız olsun. Tabi hiçbir partiye bağlanmadan, hiçbir

siyasi kuruluşa bağlanmadan sivil toplum gibi olsun. Genç olanları seçsinler heyeti. Hepsi birlikte olsalar daha iyi olur. Biz her zaman bunun için çalışırız. Bizim sloganımız da budur.

Dergi çıkartıyor musunuz peki?

Evet çıkarttık.

Ne zamandan beri çıkartıyorsunuz?

2 yıl önce çıkardık dergiyi öğrenci birliğinde, ama onlar üstünde durmadılar. Biz Ulusal Türk-

men Derneği adına çıkardık. Bizim de çok sayıda yazımız vardır.

Ne kadar sürede bir çıkıyor?

Bizim çalışmalarımıza göre 2 ayda, 3 ayda bir çıkıyor.

Çok genç bir kuruluş ama iyi işler yapacak gibi gözüküyor. Söyledikleriniz gayet mantıklı, Ulusal Gençler Meclisi çok önemli bir iş. çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Allah razı olsun, teşekkür ederim.

5. AKSU SPOR KULÜBÜ BAŞKANI NİHAT AKSU

2 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle kendinizi biraz tanıtır mısınız?

Nihat Aksu: 1958'de doğdum. İlkokulu Tuzhurmatu'da okudum. İlkokulda ve Ortaokulda futbol takımında kaleciydim. Lisedeyken Tikrit'te, Selahaddin Kulübü Genç Takımı'nda kaleci oldum. Liseyi bitirdikten sonra asker oldum.

Ama 11 yıldan sonra askerliği bıraktım. Çünkü benim gönlümde spor vardı. 2003 yılından önce Tuzhurmatu Spor Kulübü vardı. 2003 yılından sonra, diğer her şeye olduğu gibi, Kürtler kulübe el koydular. Sahte bir seçim yaptılar kulüp için. Şimdi o Tuzhurmatu Kulübü'nü Kürt grubu sayarız biz. Sporda ayırım yoktur, ama burada oldu. Tuzhurmatu Kulübü hem kuzeyden destek alır hem de genel hükümetten. Bu kulübü kaybedince Türkmen heyeti olarak bir kulüp kurmayı düşündük. 31 Mayıs 2007'de Bakanlıktan ruhsatı alıp, kulübü kurduk. Burada bir şart vardır. Yeri ve tapusu olmayan kulüp silinir, kalmaz. Biz bakanla görüştük. Bakan, 2000 metrekaresel bir alanı bize kiralayabileceğini söyledi ve bakanla anlaşılıp bu akdi yaptık. Bu binayı da bizim milletimizin desteğiyle yaptık. Bazı arkadaşlarımız şahsi destek verdiler bize. Gençlik ve Spor Bakanı Muhammed Casim

Cafer ve Irak Türkmen Cephesi Selahattin İl Başkanı Ali Haşim Muhtaroglu'nun desteğiyle bu duruma getirdik. Irak'ta gruplar her 3-4 ayda bir 15-20 milyon dolar civarında devletten destek alırlar. Ancak bizim tapumuz olmadığı için, devlet desteği yoktu. Bundan 2 -3 ay önce bu kaldırıldı. Şimdiye kadar biz devletten sadece 5 milyon dolar aldık. Bakanla görüşünce, bize yeni bir liste olduğumuzu ve ilerde adımızın diğer gruplarla birlikte listeye geçeceğini ve devlet desteği alabileceğimizi söyledi.

Bakan Tuzhurmatulu değil mi? Kendi spor kulübüne neden bu kadar az yardım yapıyor?

Bakan seçime kadar bize, kendi cebinden ayda 1 milyon dolar veriyordu. Ama seçimden sonra o da kalmadı. Bakan bize devlet yoluyla fazla yardım yapamayacağını, yaparsa ona laf geleceğini söylüyordu.

Normalde diğer kulüpler 15 ila 20 milyon dolar almıyor mu?

Alıyorlar. Mesela Tuzhurmatu Kulübünü ele alırsak, 15-20 milyon dolar alır ve bunun üzeri-

ne her ay 2 buçuk milyon dolar Kuzey Irak'tan alırlar. Onlar Kuzey Irak'ın faaliyetlerine katılırlar ama bizim kulüp katılmaz. Çünkü Kuzey Irak'taki faaliyetler katılan her kulübün göğsünde Kürt bayrağı taşıması gerekiyor. Biz bunu yapmayız. Bize il meclisinden de destek geliyor. Bakanlıktan gelen destek önce il meclisine gelir. İl meclisi de kulüplere paylaştırır. Vali bey bana söz verdi. Altıncı ayda bizim kulübe destek vereceğini söyledi. Allah'a şükür milletimiz de bizi destekliyor. Mesela bir faaliyet olduğunda millet bize toplu destek veriyor.

Kulüp hakkında bize biraz bilgi verir misiniz? Hangi branşlar var? Bugüne kadar hangi faaliyetlere katıldınız? Neler yaptınız?

Irak'ta olan kulüplerde bir şart var. Bakanlıktan o kulübü kurmak üzere izin almak için 5 faaliyet olması gerekiyor. Bizde voleybol, basketbol, futbol, hentbol, güreş ve yüzme var. Allah'a şükür voleybolda Irak genelinde dördüncü olduk. Atletizmde Selahaddin il genelinde birinciliğimiz var. Yine tekvandoda da Selahaddin il genelinde birinci olduk. Bu sene Bağdat'ta olan faaliyetlere destek olmadığı için katılamadık. Diğer kulüpler, Bağdat'taki, Basra'daki diğer gruplarla sözleşme yapıp, parayla oralardan futbolcu getirirler. Bizim maddi durumumuz yetersiz olduğu için futbolcu getiremedik. Getirsek bile başarılı bir futbolcu getiremezdik. Ama belki görmüşsünüzdür, bu yeni sene için hazırlık olsun diye bir yer de aldık belediyeden. Çok çalıştık. O yerin içini dükkân yapacağız ve dükkânı kulübe destek olması için kiraya vereceğiz.

Hangi branşta ne kadar sporcunuz var?

3 takım var; genç takım, büyük takım ve minik takımı var. Minik takımı bu sene Selahaddin ilinde birincilik aldı. Basketbolda, birinci takım ve genç takım var. Bizim futbol, voleybol, basketbol ve diğer faaliyetlerle birlikte yaklaşık 300 civarında oyuncumuz var. Diğer kulüplerdeki oyuncular maaş alırlar, ama Allah'tan benim oyuncularım gönüllü olarak, hiçbir karşılık almadan oynuyorlar.

2007 yılında kurulduğunuzu söylediniz. Çok kısa bir süre içerisinde çok ciddi başarılar elde etmişsiniz. Peki, bu başarının sırrı nedir? Bu başarı nasıl elde edildi?

Ben bu kulübü kurarken bazı futbolcular Tuzhurmatu Kulübü'nde oynuyorlardı ama bir Türkmen kulübünün kurulduğunu duyunca hemen bizim kulübe geldiler.

Tuzhurmatu Kulübü kimlerden oluşuyor? Tamamen Tuzhurmatu halkından mı?

Tuzhurmatu halkından da var, başkaları da var, karışık. Bir de söylemeyi unuttum. Biz Kale Kulübüyle beraber bir faaliyete katıldık. Fazıl Küçük Şampiyonası'na. Güreş takımıydı. Aksu ile Kale Kulübü adına iki altın madalya ve bir bronz madalya getirdik.

Dolaştığımız kadarıyla görüyoruz ki, Irak'ta hayat şartları çok zor. Bununla beraber spor yapma imkânı da çok zor. Baktığımızda, tesisler de çok az. Irak'ta spor yapmanın zorluklarından biraz bahseder misiniz?

Durumu biraz daha iyi olduğu için, her ilin merkezinde faaliyetler yapılır. Bundan 1-2 yıl önce Tikrit'e gidip gelirken, yolda güvenlik problemi olduğu için çocukların babaları beni arayıp benim kefil olduğumu söylerlerdi. Allah' a şükür bir kazaya uğramadık.

Spor tesisleri açısından da çok zor. Çok az tesis var, değil mi?

Evet, çok az tesis var.

Yüzme branşınızın da olduğunu söylüyorsunuz. Sporcularınız nerede idman yapıyor?

Tuzhurmatu halkı çocukluktan alışır yüzmeye. Tuzhurmatu'nun ortasından bir nehir geçer ve orada yüzerler. Bazen Aksu nehrinde yüzerler. Diğer kulübün yüzme havuzu var. Biz de haftada 2-3 kere, 1 saat kiralarız bu havuzu.

Bu zorluklara rağmen çok ciddi başarılar elde edilmiş.

Allah'a şükür.

Kaç hocanız var ve bu hocalarınızın hepsi Tuzhurmatu halkından mı?

Evet, hocaların hepsi Tuzhurmatu halkından. 20-25 civarında hoca var.

Bu hocalar da mı sizinle beraber gönüllü çalışıyor?

Evet, onlar da gönüllü çalışırlar, ama sadece bizim grupta böyle. Diğer gruplar Bağdat'tan hoca getirirler.

Ne sıkıntılarınız var? Bize sıkıntılarınızdan bahsedebilir misiniz?

Mesela faaliyetler olduğunda, bu faaliyetlere katılamıyoruz. Yani Bağdat'ta bir şampiyona olduğu zaman, oraya futbol takımını götürdüğümüzde, 1 hafta kalırsak 2-3 milyon dolar harcamamız gerekiyor. Belki bizim grup iyi bir netice de alabilir ama katılamıyorlar. Ben ITC'ye 3-4 kere yazdım, söyledim. Benim heyette olanlar 9 kişi ve hepsi sadece ITC'nin adamı değil. İslami partiler var, Bedir Örgütü'nden var, Sadr Grubu'ndan var. Bizi severler. Katılabilmemiz için destek olmaya çalışırlar. Ben kaç kere ITC Başkanına yazdım, "Bekleyin" dedi. ITC sadece Türkmen kulüplerine ayda 500 dolar verse, biz konuşabiliriz.

En büyük sıkıntınız maddi anlamda yani.

Evet, en büyük sıkıntımız maddi. Ama siyasetin gölgesi de var.

Yani siyaset de bir anlamda spora yansıyor. Peki, Irak'ta sporu geliştirebilmek için neler yapmak gerekiyor? Sizin kulüp olarak planlarınız neler?

Ben il meclisine saha yapmak için bir proje takdim ettim. Bundan 2 ay önce Tuzhurmatu'da iki saha yapıldı. Sadece tek bir yüzme yeri var. Yüzme yeri için de aynı projeyi takdim ettim. Yani bu projeler olsa, benim grubum için ve

diğer sivil toplum grupları için burada 3-4 saha olsa, Tuzhurmatu'da olan futbolcular daha başarılı olurlar. Ama bunlar yok. Kuzey hükümeti, Tuzhurmatu'da spora ait her şeyi yapmış. Ancak bizimkileri orada parayla oynatırlar. Bu sahalar olsa, spor bizim Türkmenlerde de git gide ilerler. Çünkü iyi sporcular var ama önem veren yok.

Siz kulüp olarak önümüzdeki dönemde hangi faaliyetlere katılacaksınız?

Ben onuncu aydan itibaren hazırlıklara başlayacağım ve gelecek sene futbol faaliyetlerine katılacağım. Bağdat'tan, güneyden, Necef'ten 4-5 futbolcu da getiririm. Voleybolda ve tekvandoda güzel oyuncularım var.

Getireceğiniz futbolcuların hepsi Türkmen mi olacak?

Hayır, Bağdat'tan getireceklerim Türkmen olmayacak.

O zaman Türkmen kimliğinden biraz daha dışarı çıkacaksınız, biraz daha açılacaksınız.

Evet, inşallah. Ben mesela Kerkük'te olan kulüplere de yanaştım. Ben oradaki faaliyetlerden futbola katılırsam, sen başka bir faaliyete katıl. Sen bana futbolcu ver, ben de sana o katıldığın faaliyetle ilgili adam vereyim.

Çok güzel bir yere geldiniz aslında. Diğer Türkmen gruplarıyla aranızdaki ilişki nasıl?

Çok güzel.

Birlikte ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

Biz hep birlikte 1 yıl önce Aksu Kulübü'nde bir toplantı yaptık. Kerkük'ten 3-4 kulüp de katıldı. Türkmen Yüksek Spor Heyeti diye bir heyet kurduk. Ama 1-2 toplantıdan sonra kimse desteklemedi bu heyeti. Bu yüzden heyet pek başarılı olamadı.

Spor bir halkın kalkınması için çok önemli. Geçtiğimiz sene Irak Milli Takımı'nın bir halkı nasıl birleştirdiğini gördük.

Evet birleştirdi. Şimdi bir Şii-Sünni çatışması kalmadı. Spor her millet için çok önemlidir. Bizim gruptaki sporcuların seçime de etkileri oluyor. Ben şimdi Aksu Spor Klübü Başkanıyım. Yanımdaki arkadaşlarıma ya da oyunculara ne söylersem o olur mesela.

Bu eksiklerinizi gidermek için Türkiye'deki sivil toplum örgütleri, kuruluşlar sizin için neler yapabilir? Türkiye'deki kuruluşlara mesajınız nedir?

Oradaki komşulara mesajımız, bu Türkmen gruplar için her tatilde, her yaz davet göndermeleri ve buradaki sporculara yardımcı olmaları. Bu Türkmen grupları için büyük bir destek olur.

Kısa zamanda, Irak'ın zor şartlarında, düşük bir bütçeyle çok iyi işler yapmışsınız. Biz başarılarınızın devamını diliyoruz.

Ben de teşekkür ediyorum.

6. KALE SPOR KULÜBÜ BAŞKANI KAZIM KERKÜKLÜ

26 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Öncelikle bize biraz kendinizden bahsedebilir misiniz?

Kazım Kerküklü: 1968 Kerkük doğumluyum. 1990 yılında öğretmen lisesinden mezun oldum. 5 senedir Barış İlkokulu'nda Türkçe Öğretmenliği yapıyorum. 1983'te futbol hayatıma başladım. 3 sene Kerkük Spor Kulübü'nün Genç Takımı'nda kalecilik yaptım. 3 sene Türkiye'de amatör takımda, 1 sene de Almanya 3. Lig'de oynadım. Sonra tekrar Irak'a geldim. Kerkük'ü Milli Takım'da temsil ettim. Kerkük Eğitim Milli Takımı'nda 7 sene oynadım, 2 sene şampiyon olduk. 3 sene 2. Lig şampiyonu olduk. Şu anda Kale Spor Kulübü Başkanlığı yapıyorum.

Kulübünüz hangi branşlarda faaliyet gösteriyor?

Şu an futbol, güreş, tenis, basketbol ve hentbol bayan takımımız var.

Kulübünüze üye kaç sporcunuz var?

Aşağı yukarı 100 sporcumuz var. 20 kişilik bayan hentbol takımımız var, diğerleri erkek. Bizim yöneticilerimizin hepsi de sporcudur. Doktorları, yüksek lisansları var. Yönetim kurumumuz 11 kişiden oluşuyor, Haşim Derviş, Dr. Esam –Tarih Bölüm Başkanı-, Adil Mustafa lise öğretmenidir, Bahattin Abdulkerim, Sabah Nurettin, Hüsamettin Ali, Orhan Subay. Hepsi Kerküklü Türkmen'dir.

Kale Spor Kulübü'nden bahseder misiniz?

2008 senesinde kuruldu. Bizden önce Türkmen Spor Kulübü vardı. İkinci olarak biz kuruldu. Hemen hemen Irak Türkmen Cephesine (ITC) bağlı bir kulüp. Şimdiye kadar 18 turnuvaya katıldık. 2008 senesinde uluslararası futbol turnuvasına katılıp 3. olduk, geçen sene Kıbrıs'ta 5. olduk. Aynı turnuvaya bu sene de katılacağız. Irak'taki güvenlik durumu nedeni ile ara sıra katılabiliyoruz.

Sporcularınızın hepsi Türkmen mi?

Hayır. Arap olanlar da var. Ama Kürt sporcumuz yok.

Irak'ta hem ekonomik hem de güvenlik anlamında zor şartlar var. Siz bu faaliyetleri yapmak için gelirinizi nereden sağlıyorsunuz?

Bizim antrenman yapmak için kapalı bir salonumuz var. Futbol takımı için de diğer sahaları

kullanıyoruz. Bizim en büyük ihtiyacımız halı saha, hem gelir hem de antrenman için iyi olacak. ITC çok destek oluyor. Eksikleri de 80 üyemiz sayesinde tamamlamaya çalışıyoruz.

Irak hükümetinden ya da il meclisinden destek almıyor musunuz?

Onlar sadece Kürtleri destekliyorlar. Çok nadiren Spor Bakanlığı malzeme veriyor.

Bize Irak'ta spor yapmanın zorluklarından bahseder misiniz? Önünüze ne gibi engeller çıkıyor?

El-Savra Spor Kulübü'nü biz, Türkmenler yaptık. Ağabeylerimiz devletten hiç destek almadan aralarında para toplayarak yaptılar. Kerkük Spor Kulübü de Saddam döneminde Türkmenlerin yönetiminde idi. 2003 senesinden sonra Kerkük Spor Kulübü Mesut Barzani'nin, El-Savra Spor Kulübü de Talabani'nin eline geçti. Biz şimdi sıfırdan başladık. Elimizde hiçbir şey bırakmadılar. Burada 29 federasyon, her birinde 3 yönetici var, hiçbirinde Türkmen yok. Çoğunlukta Kürt, birkaç Arap var. Bazılarının ismi Türkmen ama bizimle alakaları yok. Kerkük'te toplam 21 kulüp var, 18-19'u Kürtlerin. Kulüp kurmak izin devletten çok rahat izin alıyorlar. Biz alamıyoruz. Önümüze sürekli engel çıkarıyorlar. Mesela Kürtler bir dükkânı kulüp gösterip izin alabiliyorlar. Bakanımız Türkmen'dir, çok da iyi bir insandır. Ama üstünde çok baskı var. Seçim olduğu zaman federasyona girebilmek için kulüp temsilcisi olman lazım. Bu şansımız da kalmıyor. Siyasi olarak bile iki parti arasında bölüşmüşler her şeyi. Şikayetimizi bildirmemizin de bir faydası olmuyor. Sonuç alamıyoruz.

Şu an hiçbir federasyona üye değil misiniz?

Değiliz. Onların 18 kulübü bizim 2 kulübümüz var. Aralarında kulis yapıyorlar, seçime girdiğimiz zaman kaybediyoruz. Düzenlenen turnuvalarda da Kürt bayrakları taşıyorlar. Biz de turnuvalara katılmıyoruz. Türkmen Spor Kulübü, Altinyurt, Aksu Spor Kulübü, Musalla Spor Kulübü izinli kulüpler. Bunlara ek olarak 4 tane de izinsiz spor kulübümüz var. Biz de aramızda turnuva düzenliyoruz. Yurtdışındaki turnuvalara katılıyoruz.

Yani siyaset artık spor üzerinde de oldukça etkili diyebilir miyiz.

Spor bile artık siyaset olmuş desek daha doğru olur.

Diğer kulüplerle aranızdaki ilişkiler nasıl? Ortak faaliyetler yapıyor musunuz?

Gayet iyi ilişkilerimiz var. Beraber futbol turnuvası düzenledik. Altı takım katıldı, biz ikinci olduk. Basketbol turnuvalarına beraber katılıyoruz.

Ne gibi eksikleriniz var?

Eksiklerimiz çok ama en önemlilerini söyleyeyim. İlk olarak halı saha. Hem bizim için hem de ekonomik olarak gerekli. Mesela biz bir kere 19 Mayıs Stadyumu'nda oynamıştık. Öyle bir yer Irak'ta olsa, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nda burada da turnuva düzenlese ne kadar güzel olur. Yurtdışına duyururuz, herkes bizim burada neler yaptığımızı bilir. Bir de keşke Türkiye'deki bakanlıkla ilişkilerimiz daha fazla olsa. Belediyeler bize yardımcı olsa işimiz daha kolay olur.

Vilayet Meclisi'nde Türkmenler var, bakan olan Türkmenler var. Bu kişiler size destek olmuyorlar mı? Ya da ITC dışındaki diğer Türkmen kuruluşlar desteklemiyor mu sizi? Spora destek çok zayıf. Mesele Milletvekili Fevzi Ekrem'le ve Spor Bakanı ile görüşüyoruz. Yardım etmek istiyorlar, ama üstlerinde çok baskı var. Bir şey yapamıyorlar. Bana ait bir arsa var. Onu saha yapmak için uzun zamandır uğraşıyoruz, hala başaramadık. Ama Kürt bölgelerinde belediyeler hiçbir şeye karşı çıkmıyorlar.

Türkiye'den beklentileriniz neler?

İstanbul Büyükşehir Belediyesi spor sorumlusu ile görüştüm. Kadir Topbaş ve Aziz Yıldırım'la görüşmek istediğimi söyledim ama maalesef olmadı. Biz kendimize bir tesis yapmak istiyoruz. Gençlerimizi çağırabileceğimiz bir tesisimiz olsun istiyoruz. Sahamız olsun, havuzumuz ol-

sun, televizyonumuz olsun. Türkiye dünya çapında bir ülke. Spor spor, siyaseti siyaset, eğitimi eğitim. Biz de böyle değil. Her şeyde siyaset var. Bizde mecburuz bu işlerle birlikte siyasetimizi yürütmeye. Kürtler gençlerimizi taraflarına çekmek için para bile teklif ediyorlar. Gençlerimizi olmaları gerektiği yerde tutmalıyız. Siyasetçilerimize sesleniyorum, spora gereken önemi versinler. Mesela Katar Devleti'ni dünya sporla tanırken, Almanya'yı savaşla tanıyorlar.

Bize Türkiye'deki etkinlikler için davet geliyor. Oradaki masraflarımızı karşılıyorlar, ama biz bazen uçak paramızı bile ayarlayamıyoruz. 15 kişiyi buradan Türkiye'ye götüremiyoruz. Umarım Türkiye'ye geldiğimde yetkililerle görüşebilirim ve sorunlarımızı anlatabilirim.

Çok kısa zamanda, çok zor şartlar altında güzel işler yapmışsınız. Umuyoruz ki beklediğiniz desteği bulabilir ve daha başarılı olursunuz.

7. IRAK TÜRKMEN SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ BAŞKANI KASIM KAZANCI

4 EKİM 2010

ORSAM: Kasım Bey öncelikle bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ediyorum.

Kasım Kazancı: Rica ederiz, hoş geldiniz.

Bize biraz kendinizi tanıtır mısınız?

Şu an Irak Türkmen Sivil Toplum Örgütleri Başkanlığı'nı yapıyorum. Zaten senelerden beri bu işlerde çalışıyoruz. Önceden 1990- 1991'de Irak Milli Türkmen Partisi ile çalıştık. Kuzey Irak'ta, Şaklava'da görev yaptık. Türkiye'de de aynı görevi yaptık. Türkiye'de kaldığımız süre içerisinde Milli Türkmen Partisi ile ve Türkmen ileri gelenleriyle birlikte çalıştık. 1994 yılının sonunda ve 1995 yılının başında Kanada'ya göçmen olarak gittik. Oralarda 1997 senesinden beri Kanada eyaletlerinde 5 arkadaşla birlikte Irak Türkmen delegeleri olarak görev yaptık. Bir de Irak Türkmen Örgütü'nü, Kanada ve Amerika'da sosyal olan arkadaşlarımız var, onlarla birlikte bir paylaşım ağı kurarak yaptık. Bir de sivil toplum örgütleri olarak, Türkmen insan haklarını savunmak için, Irak milletini savunmak için, rejimin çöküşünden önceydi, çalışmalar yaptık. Rejimin çöküşünden bu yana Irak'a geldik, bir-

kaç görev yaptık. Son olarak, sivil toplum örgütlerini üstlendik. Çünkü çok önem taşıyan bir konu.

Eğitim durumunuz nedir?

Ben Irak'ta Ekonomi ve Muhasebe bölümlerini bitirdim. Kanada'da Uluslararası Politika kursu aldım.

Bilgisayar kursu aldım. Bir de İnsan Hakları ve Birleşmiş Milletler ile bağlı olan birkaç kursa katıldım.

Bize biraz Türkmen örgütlerinin yapısını anlatabilir misiniz? Yani Irak'ta sivil toplum örgütlerinin nasıl bir yapılanması vardır?

Tabi her şeyden önce, sivil toplum örgütleri her devletin sistemini yönetir. Ama Irak devletinde biliyorsunuz, daha yeni dikta rejiminden kurtulmuş, yeni bir rejim kurulmuş. 7 sene önce si bir devletin daha yeni kurulduğunu gösterir. Türkmen sivil toplum örgütlerinin tarihi, başka gruplarla karşılaştığımızda çok yenidir. Irak için ise 1920- 1940'lardan 1970'lere kadar baktığımızda, Irak'ta gizli veya aleni şekilde sivil toplum örgütleri bulunmaktaydı. Mesela 1970'lerde biz Türkmenlere kültürel haklar verildiği zaman, o zaman öğrencilerimiz kardeşlik etti.

Daha onlar çocuktuk, ortaokulda öğrenciydik. Öğrencilerimiz kardeşlik ederken zaten bu genç öğrenciler birliğinin faaliyetiydi, o da bir sivil toplum örgütüydü. Onun yanında bir insan vefat ettiği zaman, kimsesiz olduğu zaman onu kefenlemek gibi 1970'lere kadar bir sürü hareket vardı, bunlar o zamanlar Türkmen sivil toplumunun varlığının bir göstergesidir. Kültürel faaliyetler vardı, bizim 1960'larda Bağdat'ta zaten Kardeşlik Ocağımız kurulmuştu, o da ileride kurulacak olan büyük bir sivil toplum örgütünün ilk adımıydı. Bir de 1991'de Kuzey Irak'tan Irak ordusu çekildikten sonra orayı Çekiç Güç kontrol etmeye başlamıştı. Orada da birçok sivil toplum örgütlerimiz ve kuruluşlarımız vardı. Kadınlar ve sanatkarlar vardı. 2003'ten bu yana Irak dikta rejiminin boyunduruğundan çıkarırken Kerkük'te Irak Türkmen Cephesi ve başka Türkmen partileri harekete geçti ve onların yanında sivil toplum örgütleri harekete geçti. Daha doğrusu sivil toplum örgütleri Türkmen partilerinin doğrultusunda hareket etmiştir, ama bu doğrultuda devam ederken 2003'ten sonra çok dağınık bir şekilde devam etmeye başlamışlardır. Siz de biliyorsunuz ki; sivil toplum örgütleri Iraklılar için daha yeni bir konudur. Çünkü dikta rejimi sırasında hiçbir sivil toplum örgütü kurulamaz ve aktivite yapamaz. Mesela burası Kanada gibi insan haklarının her zaman gözetildiği ve ön planda olduğu bir yer değil. 2003'ten önce bizim Türkmenlerin toplam 8-9 tane sivil toplum kuruluşu vardı. Ama bu sivil toplum örgütleri 2006 yılının ortalarına geldiğimiz zaman sanki iki yolunu da kaybetmiş gibidir. Sivil toplum örgütü mü yoksa bir politika birimi mi oldukları net değildir. Ama arkadaşlarla beraber biz 2003'ten bu yana burada görev yapıyoruz. Yaptığımız görevler, Irak Türkmen Meclisi için müsteşarlık yaptık, uydu kanalının yüksek komisyonunda yer aldık ve diğer bazı faaliyetlerde bulunduk. Ama bu arada da Türkmenlerin sivil toplum örgütlerine ne kadar yakın olduklarını ve onları nasıl bir araya toplarız diye araştırmalar yaptık. Allah şükür 2007'nin onuncu ayında Türkmen sivil toplum örgütlerini bir çatı altında toplama ve bir yerden yönetme konusunda karara vardık. Sağ olsunlar bize yardımcı olan ekiplerimiz, kuruluşlarımız oldu. Şu anda top-

lam 22 tane kuruluşumuz vardır. Bütün sivil toplum kuruluşlarımız Irak Türkmenleri Sivil Toplum Müessesesi'ne bağlıdır, ama her kuruluşun da kendi sistemine ve kendi esaslarına göre özerklikleri vardır. Mühendisler Birliği vardır. Mühendisler Birliği, akademisyen insanlardan oluşmaktadır, yani onlar kendi sistemlerine ve esaslarına göre çalışırlar, ancak idare ve strateji şeklinde bizimle bir arada çalışırlar. Öğrenci Birliği vardır, bu birliğin kendilerine göre özerklikleri vardır, ama önemli konularda karar alınırken bizimle birlikte çalışırlar. Sivil toplum örgütlerinin bir çatı altında toplanması konusu daha yüzde yüz gerçekleştirilememiştir. Hem Türkmeneli'nde hem de Irak genelinde daha yeni bir konudur, ancak bu konuya arkadaşlarımızla ve kuruluşlarımızla beraber çok çaba harcıyoruz.

Irak Türkmen Sivil Toplum Örgütleri bir kontrol mekanizması gibi çalışıyorlar değil mi?

Evet.

Hem bunların ortak işbirliğini sağlıyor hem de bir araya gelmelerini sağlıyor ve bir kontrol mekanizması oluyor değil mi?

Evet. Dışarıdan aldığımız bir kontrol mekanizması görevi yapıyor. Kuruluşlar bir mekanizmada çalışırken, bir paylaşım ağında çalışırken daha güçlü olurlar. Ama bizim 22 tane kuruluşumuz var. Herkes bir köşede çalışırsa, çok zayıf düşer ve birbirlerinden haber alamazlar. Bütün kuruluşların görevleri farklıdır. İşçi Sendikası'dır, aslında bu Tüccarlar Birliği'dir, bunun yanında Öğrenciler Birliği'dir, Kadınlar Birliği'dir, Gençler Birliği'dir, Mühendisler Birliği'dir, Ziraat Birliği'dir hepsi farklı görevlere ve amaçlara sahiptir. Sosyal hayata bakarsak, bütün şerheler bizim içimizde bulunmaktadır. Bir de burada Irak'ta bir konu vardır; Irak'ta herkes siyasetten bıkmıştır. 2003'e kadar bir Baas Partisi vardır, herkesi zorla kontrol eder. İnsanlar bu yüzden siyasi konulardan ve siyasi partilerden hoşlanmıyorlardı. Onun yanında siyasi partilerimiz var, onun dışında kalanlar

sivil toplum örgütlerine gelip burada faaliyet gösterebilirler. Bu faaliyetler de mekanizmasız olduğu zaman hiçbir şekilde etki gösteremezler. Şimdi bulunan bu 22 kuruluşun, 23. kuruluş da inşallah açılacak, o da Türkmen Çiftçiler Birliği olacak, bunların mekanizmaları bize bağlı olduğu zaman daha aktif ve etkili olacaktır, faaliyetleri daha güzel yapılacaktır çünkü bizim, burada bir Irak devleti var, onu düşünmemiz lazım. Irak devleti ne kadar istikrarsız olursa olsun bir anayasası var, kanunları var, bir Sivil Toplum Örgütleri Yasası var. Ona göre hareket edip bir de yasalarımızı ve bütçelerimizi çalışıp ona göre Irak Parlamentosu'nda yerimizi almamız lazım.

Peki Irak Türkmen Sivil Toplum Örgütleri'nde hangi kuruluşlar var? Bunların görevleri nelerdir, nasıl oluşmuşlardır? Bunlardan biraz bahsedebilir misiniz?

Bizim burada Türkmen Sanatçılar Birliği vardır. Zaten bakarsanız; Türkmenlerin tarihinde yüzyıldan beri çok meşhur sanatçılarımız ve müzisyenlerimiz var. Bunların yanında sahnemiz ve içerisinde çalışan yüzlerce insanımız vardır. Bu kuruluş, bütün sanatçıları, sanatkârları bir araya toplayıp bir yerde hareket etmelerini, faaliyet göstermelerini sağlar. 2010 senesinde Irak'ın Kültür Başkenti olarak Kerkük ilan edilmiştir. Kerkük'ün Kültür Başkenti olması dolayısıyla üzerimize bir sürü vazife düşüyor. Burada Sanatçılar Birliği'nin faaliyetlerini sayarsak çok büyük faaliyetlerinin olduğunu görürüz. Bu birlik 2003 senesinden sonra kurulmuştur. Bunların Bağdat'ta ve Kerkük'te şubeleri vardır ve her zaman sanata bağlı faaliyet göstermişlerdir.

Sanatçılar Birliği ne gibi faaliyetler yapıyor?

Sanatçılar Birliği bazı konularda, mesela 16 Ocak'ta Türkmen Şehitler günü vardır, onu etkili bir şekilde yansıtan çok güzel faaliyetler yaparlar. 45 kız ve erkek öğrencimiz Türkçe bölümünden mezun olduğu zaman bunlar için güzel bir mezuniyet töreni yapıldı. Bu töreni Sanatçılar Birliği yaptı. Türkmen Tiyatro Salonu vardır, bir ekip teşkil olmuştur. Bu ekip bizim Türkiye'den gelen ünlü sanatçımız İsmet

Hürmüzlü ile yardımlaşmıştır. Bu ekip her sene Kerkük'te ve Türkiye'nin farklı illerinde yeni bir oyun sergilerler. Türkmenin tarihini, sanatını yansıtan faaliyetler gerçekleştirirler. Onun dışında, seçimlerde önemli rolleri olmuştur. İnsanları seçimlere gitmeleri için teşvik etmişlerdir. Onun dışında, ressamlarımız vardır, yılda 1-2 kere sergi yaparlar. Sanatçılar Birliği gerçekten Türkmen sanatını güzel bir şekilde yansıtır, ekipleri mükemmeldir. Bunun yanında, çocuklar için her yaz tatilinde bir resim kursu açarlar. En azından 40- 50 çocuk bu kurslara gelip nasıl resim yapılacağını öğrenir ve diğer sanat dallarında da faaliyetleri bulunmaktadır.

Diğer kuruluşlarınız hakkında da bilgi verebilir misiniz?

Türkmen Göç İşleri Derneği var. Türkmenler zaten siyasi konular yüzünden senelerden beri Irak'tan göç etmek zorunda kalmışlardır. Dernek 2003'ten bu yana Irak'tan göç etmiş olan Türkmenleri Irak'a Türkmeneli'ne dönmeleri için teşvik etmeye çalışmıştır. Bu Göçmen İşleri Derneği tabi resmi bir şekilde kurulmuştur, valilik ve devletle irtibatı vardır. Bütün göçmen insanlarımız döndüğü zaman, bu dernek bazı konularda onlara yardımcı olur. Bir de bazı köylerimizden yapılan göçler, yani dâhili göçler, birçok insanımızın Erbil'den diğer yerlere zorla göç ettirilmelerine neden olmuştur. İşte bu noktada, Dernek Birleşmiş Milletler ile işbirliği yaparak bu insanlarımıza yardım eder. Onun yanında, Türkmen Kadınlar Birliği vardır. Tabi Kadınlar Birliği, en önemli kuruluşlarımızdan birisidir. Kadınlar bugün toplam Türkmen nüfusunun yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Kadın unsurunu terk ettiğimiz zaman, aynı zamanda milletin kaderini, gücünü ve etkinliğini de terk etmiş oluruz. Kadınlar Birliği 2003 yılında dikta rejiminin düşmesinden bu yana bir merkez olarak faaliyet göstermektedir. Kadınlar Birliği'nin temel amacı, bütün kadınları o kuruluşa üye yapmaktır. Bir de genel olarak kadınların haklarını, Türkmen kadınlarının haklarını savunmaktır. Seneler geçtikçe, Kadınlar Birliği daha da genişledi ve köylerde kolları açıldı, Kerkük'te bazı semtlerde kolları açıldı. Merkezde ise 11 kişilik

bir heyet faaliyet göstermektedir. 7- 8 yerde kollarımız var. Yine Bağdat'ta, Musul'da, Telafer'de, köylerde ve Kerkük'ün birkaç semtinde var. Yani güzel faaliyetleri var. Türkmeneli Öğrenci ve Gençlik Birliği de büyük önem taşıyan bir kuruluştur. Çünkü bir milletin gençleri kendileri o millete ait hissetmiyorlarsa, o millet ölmeye mahkûmdur. Gençler yarının liderleridir, idarecileridir, herşeyidir. Dünya çapında gençlere neden önem verilir? Çünkü gençler hayatı idame ettirir, yaşlanan ve yorulan insanların yerine geçerler. Türkmen gençlerinin nüfusu toplam nüfusa oranla oldukça yüksektir. Diğer Avrupa ülkelerine oranla Türkmenlerin gençleri çoktur. Talebesi, öğrencisi çoktur. Bunları bir teşkilatta, kuruluştaki bir arada toplamanın çok büyük faydası vardır. 2003'ün ilk aylarında bu Gençler Birliği zaten Erbil'de bulunmaktaydı. Bu dernek ondan sonra kurulmuştur ve öncekinin yerine faaliyetlerini yürütmektedir. 2003'ten bu yana Kerkük'te önceki Birliğin faaliyetlerini devam ettirdi ve Kerkük'te genel merkezleri kuruldu. Kadınlar Birliği ile aynı şekilde, Gençler Birliği'nin de Bağdat'ta, Musul'da, Telafer'de ve bazı köylerde kolları vardır. Bunların hareketi ve idari yapısı da büyüktür çünkü gençleri idare etmek için biraz fazla bilgi lazım. Gençleri, talebelerin ne kadar faydalı olması gerektiğini bilmemiz çok önemlidir. Birliğin faaliyetleri de oldukça fazla, mesela 19 Mayıs'ta birçok faaliyette bulundular. Kerkük'e bağlı olan Tavuk ilçesinde büyük bir faaliyet yapmışlar. Kerkük'ün Tavuk ilçesinde eskiden Türkmenler neler yapardı, nasıl yaşarlardı? Bunu çok güzel bir şekilde yansıtmışlar. Ona bağlı olarak, birçok faaliyet daha yapıldı. Gençler Birliği'nin gerçekten çok yoğun faaliyetleri bulunmaktadır. Ancak bu faaliyetlerin daha düzenli bir idari yapı kapsamında yapılması gerekmektedir. Çünkü Gençler Birliği'nin çok fazla isteği ihtiyacı bulunmaktadır. Gençler Birliği'nin önemli ve öncelikli isteklerini, ihtiyaçlarını teker teker tespit etmemiz gerekmektedir. Çünkü bunların hepsini birden karşılamaya bizim gücümüz kesinlikle yetmez. 2003'ten beri bütün üniversitelerde kolları ve temsilcileri vardı. Okullarda ekipleri vardır. Sportif ve sanatsal faaliyetlere katılıp her sene okulların açılışında, mezuniyet törenlerinde her zaman

bir araya gelirler ve tanışma törenleri yapılır. Birbirlerine ve birliğe bağlanıp birlikte iş yürütürler. Güzel işler yapıyoruz, ama önümüzde bir sürü engellerimiz var. Yani, Irak'ta, Musul'da, Kerkük'te ve Türkmeneli'nde büyük problemler var. Bütün engellere rağmen Öğrenci ve Gençler Birliği'miz güzel faaliyetler gerçekleştirebilmektedir. Onun yanında, Türkmen Edebiyatçıları ve Yazarlar Birliği var. Yine önceden bahsettiğim diğer dernekler gibi, 2003 yılında kurulmuştur. Tabi önceden beri bu Dernek de vardı, ancak bu dernek yenilendi ve faaliyetleri de bu yeni yapı içerisinde yürütülmeye başlandı. 2003'ün ilk ayında dikta rejiminin çökmesiyle birlikte Edebiyatçıları ve Yazarlar Birliği kuruldu. Bu kuruluş, bütün Türkmen edebiyatçıları ve yazarlarını kapsayan bir kuruluştur. Onların her zaman Irak'ın ve Türkmenlerin edebiyatında damgaları ve katkıları bulunmaktadır. Amacı, bütün Türkmen edebiyatçılarının başka yerlere göç etmesinin, başıboş kalmasının engellenmesidir. Onun için de toplanıp ne gerekirse, ne faaliyet olursa onu yaparlar, en azından bir kitap yazılırsa, bir şiir yazılırsa onu kuruluştaki toplanıp birlikte tartışırlar. Araştırıp doğrusunu, yanlışını bulup düzeltirler. Edebiyatçıları Birliği, aynı Sanatçıları Birliği gibi, her sene bir yerde faaliyetleri vardır. 3 aylık faaliyetleri vardır. Bazen bütün edebiyatçıları bir araya toplarlar. Mesela kadın edebiyatçıların hepsi toplanıp bir seminer yaptı, bütün Türkmen edebiyatçıları toplanıp bir edebiyat gecesi düzenlediler. Önemli seçim konularında, insani konularda şiirler, yazılar yazılır ve insanlar milletini ve devletini sevmeleri konusunda teşvik edilir. Bunun yanında, Türkmen Ziraat Mühendisleri Birliğimiz de var. Türkmen Ziraat Mühendisleri Birliği gerçekten güzel faaliyetler yapıyor, çünkü Türkmen Ziraat mühendisleri içinde olanların hepsi aynı zamanda devlette çalışan mühendislerdir. Devlet içerisinde yer alan, Kerkük Ziraat Genel Müdürlüğü'nde yer alan insanlarımızın bir kısmı bu Ziraat Mühendisleri Birliği'nin içerisinde. Ziraat Mühendisleri Birliği içerisinde çalışan mühendislerin zaten yeniden yapılandırma doğrultusunda faaliyetleri ve temasları vardır. Devletin her tarafı ile ilişkileri vardır. Ülkede ziraat ile ilgili herhangi bir haber veya gelişme olduğu zaman hemen

haberleri olur. Bütün çiftçilerin haklarını bu dernek savunur. Ziraat Mühendisleri Birliği'nde bazen münazaralar olur, dersler verilir. Ziraatta olan son gelişmeler hakkında bilgi verilir, tartışılır. Bazen başka örgütlerle, dışarıdan gelen örgütlerle birlikte çalışmalar yaparlar, bazen projeler sunulur. Bir de PRT (Provincial Reconstruction Team) dediğimiz kuruluşlarla birlikte, erzak ve bazı önemli maddelerin dağıtımında önemli rolleri vardır. Türkmen köylerinde erzak dağıtımında bu Ziraat Mühendisleri Birliği'nin önemli bir rolü bulunmaktadır. Onun dışında, bütün Türkmen ziraat mühendislerini bir araya toplayan bir kuruluştur. Erbil taraflarında yapmış oldukları faaliyetler çok güzeldir. Erbil taraftaki durumu ve gelişmeleri tartışır, bu bölgedeki Türkmen köylerinde neler yapılabileceği konusunda çözüm önerileri getirmeye çalışırlar. Ama daha fazla çalışmaları lazım, çünkü sistem daha oturmuş değil. Türkmeneli'nde, Kerkük'te sistem daha oturmadığı için, bir sürü problemlerimiz olduğu için tam olarak verimli olamıyorlar. Ancak buna rağmen, çok güzel işler yapıyorlar. Dileğimiz hükümet kurulsun; temennimiz Kerkük düzenli bir seçime gidilsin. Eğer Kerkük'teki meclise daha samimi ve çalışkan insanlar girerse, bu hem Kerkük için hem de Kerkük'teki Türkmen sivil toplum örgütleri için çok iyi olur. Faaliyetleri on kat artar, faydası da üç kat artar. Onun yanında, Türkmen Spor Meclisi vardır.

Spor Meclisi'nin görevi nedir?

Spor Meclisi'nin görevi, bütün Türkmen sporcularını bir araya toplayıp, onlar içerisinde heyet komisyonları çıkartıp, herkesi kendi dalında faaliyet göstermesini sağlamaktır. Zaten sporda Türkmenlerin tarihine bir bakarsanız, nasıl sanat ve edebiyatta güçlülerse, sporda da o kadar güçlüler. Bir de Irak ve Kerkük'ün içerisindeki eski Türkmen sporculara bakarsanız; güreşte, futbolda, basketbolda ve bazı diğer sporlarda Türkmenlerin önemli bir rolü vardır. Özellikle Kerkük'e baktığınızda, futbolcularımız arasından çok meşhur olan insanlarımız vardır. Onlar da bu Meclisin içerisinde yer almışlar, Meclisi daha da genişletmişlerdir. Meclise bağlı olan bir

de fitness, vücut geliştirme salonumuz vardır. Türkmenlere spor yapma alışkanlığı kazandırmak, daha sağlıklı bir yaşam sürmelerini sağlamak ve kondisyonlarını artırmalarına yardımcı olmak için, bu salon Türkmenlere düşük bir ücret karşılığı veya bedava hizmet vermektedir. Onun yanında Meclise bağlı olan spor kulüplerimiz, kurumlarımız ve bir futbol kulübümüz vardır, Bu Meclisteki insanlar birbirlerine kenetlenmişlerdir. Meclisi idare eden 6- 7 tane heyetimiz vardır. Mesela, daha iki gün önce güreşçilerimize Kahramanmaraş'tan davetiye gelmiş, her zaman geliyor. Bir keresinde iyi bir başarı elde ettiler, üçüncülük madalyası getirdiler. Kerkük içinde de, her tarafta spor konusunda bir şeyler olduğu zaman, Türkmenlerin sporda hak ettikleri yeri almasında Meclisin çok önemli bir rolü vardır. Ayrıca Siyasi Tutuklular ve Şehit Aileleri Derneği vardır. Türkmenlerin tarihine bir bakarsanız, önceki rejimde bir sürü insanımız siyasi tutuklu olarak alıkoyulmuşlardır, idam edilmişlerdir. Zaten Türkmen şehitleri tarihe meydan okumuşlardır, özellikle Irak tarihine meydan okumuşlardır. Zaten şimdi baktığınızda, şu anda dışarıda olan arkadaşlarımızın birçoğu siyasi tutukluydular. Allaha şükür burada milletine, devletine hizmet etmekte olan insanlar bulunmaktadır. Bu Dernek, bütün şehit ailelerinin haklarını savunmak için kurulmuştur. Çünkü yeni bir Irak kuruldu. İşte bu noktada Dernek yeni kurulan devlet kurumlarında şehit Türkmenlerin haklarını kanuni yolla savunmak için vardır. Dernek, bütün şehit ailelerimizin dosyalarını tutar. Onun yanında geçmişte siyasi tutuklu olmuş bütün insanlarımızın bu derneğe üye olması lazım. Şehit aileleri ve siyasi tutuklu aileleri maaş alırken, onların müdafaa yeri bu dernektir. Devletin içerisinde onların savunmacısıdır. Onun yanında, 16 Ocak'ta Türkmen Şehitler Günü var. Bir de Altinköprü Faciası var, Tazahurmatu Faciası var, 14 Temmuz Katliamı var. Bu gibi münasebetler için daha aktif bir şekilde her sene anma törenleri düzenleyerek bütün Iraklılara ve Türkmenlere yansıtıp hatırlatmasında yarar vardır. Bir de dışarıdan gelen yardımların ve devletten gelen yardımların şehit ailelerine ulaştırılmasında yardımcı olur. Türkmen Öğretmenler Birliği vardır. Öğ-

retmenler Birliği'ne zaten bakarsak, 1959- 1960 senelerinde, Kerkük'ün içinde fikrîsel ve kültürel gelişme için faaliyetleri vardır. Bu konuyu önünde duran, onu savunan ve onu Türkmenlerin lehine çevirmeye çalışan o zamanlar bir tek Türkmen Öğretmenler Birliği'ydi. Geçmişteki Öğretmenler Birliği'nin izinden giderek ve ondan güç alarak 2003 yılında bu yeni Öğretmenler Birliği'miz burada kuruldu ve faaliyete geçti. 7500- 8000'e yakın öğretmenimiz vardır. Öğretmenler Birliği, bu öğretmenlerin hepsinin haklarını savunan bir birliktir. Onun yanında, bütün Türkmen eğitim kısmıyla güçlü irtibatı olan ve devletin eğitim kısmıyla irtibatı olan ve öğretmenler ve öğrenciler için bedava kurs açılmasında ve Türkçe bölümlerin ve kurslarının açılmasında büyük rol oynayan bir birliktir. Seçimde büyük bir rolü vardır. Sayımda büyük bir rolü olacaktır. Çünkü önümüzdeki aylarda Irak'ın genelinde bir sayım olacaktır, ona katılan kursiyerler öğretmenler olacaktır. Bizim yüzlerce öğretmenimiz şimdi bu kursa katılmaktadır. Yarın bunlar gelir milleti aydınlatırlar, sayıma katılmanın faydasını millete anlatırlar. O açıdan öğretmenlerimizin seçimde ve sayımda

çok önemli bir rolü vardır. Onu yanında, onuncu kuruluşumuz Türkmen Kur'an Okuyucuları Derneği'dir. Kur'an Okuyucuları Derneğimiz önem taşıyan bir kurumdur. Bizim Irak milletine bir bakarsanız, dine, diğer toplumlara nazaran, biraz daha fazla yakındırlar. Sivil toplum örgütlerinin arasında din çok önemli bir olgudur. Kur'an Okuyucuları Derneği, yüzlerce Kur'an okuyan insanı bir araya toplayıp, kurslar açar ve çocuklara ve öğrencilere Kur'an okutur. Dini münasebetleri ve seçimlerin, demokrasinin dinsel tarafını millete anlatır. Televizyonlarda ve diğer yerlerde her zaman programları vardır. Dış ülkelerde her zaman, özellikle Türkiye'de ve Azerbaycan'da Kur'an okuma, mevlütler, din kursları gibi faaliyetleri mevcuttur. Onun yanında, insanlar nasıl sevgiyle dolar, kötülükten nasıl uzak durur, devletini, milletini ve kendi hayatını nasıl sever? gibi konularda güzel bir şekilde insanlara bilgi verir.

Çok güzel çalışmalar yapıyorsunuz. Biz size çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Ben de size buraya kadar gelip bizi dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

8. TÜRKMEN KADINLAR BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI LEYLA HANCI

4 EKİM 2010

ORSAM: Öncelikle kendinizi tanıtır mısınız bize?

Leyla Hancı: Ben Leyla Hancı, Kerkük doğumluyum. Diplomam Kerkük Üniversitesi siyasal bilgiler fakültesinden. Ben Irak'ta hiç görev almadım. Çünkü, Türkmen'dim. Daha sonra Irak-Türkmen Cephesi'ne mensup oldum. Ama ilk olarak 21 Nisan 2003 tarihinde kadınlar birliğini kurduk. Şuan da Kadınlar Birliği'nin başkan yardımcısıyım.

Kadınlar Birliği'nin amacını anlatır mısınız bize? Kadınlar Birliği neyi amaçlıyor?

Aslında biz Türkmen olarak Irak'ta tek parti sistemi olduğu için Türkmenlere, bu örgütü kurmak istedik. 2003'ten bu yana düşündük ki Türkmen hanımları baskı altında.

Diplomalı hanımlarımız iş bulamıyordu. Bunun için bu birliğe ihtiyaç vardı. Tüzüğümüzü yaptık. Amacı hanımlara hangi bölgede olursa olsun, Irak'ın her yerindeki Türkmen kadınlara ulaşarak bu kadınların ne kadar eğitim aldığını, fikir ve düşüncelerini anlamak gerek. Hedefi-

miz hanımların haklarını sağlamaktır. Bu sadece Türkmenler için değil, bütün Iraklı kadınlar içindir. Bunların ailelerinin hakları, meslek sahibi olmasını sağlamak, ekonomi durumu kötü olan ailelerinin durumunu iyileştirmeyi amaçlıyoruz.

Peki, bu güne kadar hangi faaliyetlerde bulunduğunuz? Bize biraz bundan bahsedebilir misiniz?

Bizim faaliyetimiz ilk olarak eğitim. Biz Türkmen olarak, anadilimizi öğrenmemiz yasaktır. Biz ilk olarak dil kursları kurduk ki hanımların bu dili bilmesini istedik. Bunun yanında el işleri için kurslar düzenledik. Köylere ziyaretlerimizi oldu. Hanımlar korku içindeydi. Malzeme yardımları yapıldı. Kurslar yaptık. Irak'ın anayasasını anlattık bu kurslarda. Eğer kadınla ilgili bir şey varsa bu kanunda bunları bilmelerini istedik. Bunun yanında kadın hakları önemliydi. Biliyorsunuz kadına yönelik şiddet olayı çok var buralarda. Hala Irak'ta hanımlara haklar verilmemiş. Hanımlarımızı kongrelerde aydınlattık.

Türkmen kadınların sorunları neler? Bize biraz bundan bahsedebilir misiniz?

En fazla ekonomik sıkıntılar var. Bir çok kadını-mız çalışmıyor. İşsizlik tepkisi ailesine de kötü olarak dönüyor. Bizim köylerdeki kadınların da eğitimleri zayıf. Eğitimi düzeltmemiz gerekiyor. Bir de şiddet olaylarından dolayı hanımlarımızda bir korku var. İş üzerine, çocuk üzerine. Giderse dönmez korkusu vardır.

Biraz kadınlar birliğinin yönetiminden bahsedebilir misiniz? Yönetimi nasıldır, üyeleri kimlerdir?

Bizi ilk defa tüzük yazdık. Bu tüzükte de var bu yönetimin nasıl olacağı yazılıydı. Bir seçim olması gerek. Biz kurucu geçiciydik. Ya 5 kişi ya 7 kişiden oluşur yönetimimiz. Bu da tüzükte yazıyor. 7 kişiden oluşuyor şu an. Ama ITC'deki gelişmeler sonucunda, bu kişi sayısı azaltıldı ve 5'e indi. Ama kurultaya gitmemiz lazım. Daha fazla kadını buraya çekmeliyiz. Başkan Kadriye Ziyai

hanımdır. Biz yardımcısıyız. Sümeyye Ekrem Hanım enformasyon sorumlusu. Sacide Reşat Hanım idare sorumlusu, Şahzina Sevin Hanım bizim mali sorumlumuzdur.

Hangi vilayetlerde kollarınız var?

Musul'da, Musul'un içinde Telafer'de, Telafer'in içinde 2 tane kolumuz var. Altınköprü'de var. Kerkük'te Korya kolumuz var. Bir de koordinatörümüz var. Biz her bölgede koordinatör görevlendirdik. Bir de Arafat'da koordinatörümüz var. Salahattin bölgesinde de koordinatörümüz var. Diyala, Karatepe, Bakuba, Mendeli de kollarımız var. Bağdat'ta da koordinatörümüz var.

Koordinatörün görevi nedir?

Seçimlerde bizim o şehirlerdeki temsilcilerimizdir. Siyasi örgüt adına bir gelişme olduğunda bizi temsil ederler.

Kadınlar kolu çok geniş alana yayılmış. Bu anlamda bunların arasındaki irtibat ve birliği nasıl sağlıyorsunuz?

Toplantılarımız ayda bir yapılıyor. Ama herhangi bir gelişme olduğu zaman hemen haber veriyoruz ve toplanıyoruz. İnternette de görüşme yapıyoruz. Seçimlerde oldukça, haftada gerekirse, 2-3 kere görüşüyorduk.

Peki gelecekte neler düşünüyorsunuz kadınlar hakkında? Neler yapılabilir kadınlar için?

Biz aslında ITC'ye bağlıyız. Tatile girdiğimizde kurslar düşündük. Dil kursları ve el işi kursları. En fazla tatiller ilgili bir şeyler yapabiliriz. Bir de sayım yapabiliriz. Irak'ta sayım gerçekleşecekti. Biliyorsunuz, seçimlerde yadırganmayacak kadar kadının rolü vardı. Biz de bu önemsenmeyi sayımlarda da yaratmak istiyoruz. Kadınları Birliğini konuşurken kadınların büyük rollerini söylemek gerekir. Her okulun açılışında, zaten dönem notlarımız vardır. Irak ta ve Türkmencilik okullarında 7 seneden beri engeller aşmışsa bunda kadınların rolü çok büyüktür. Çocukları cesaretlendirmek için, okullar başlamadan

1 ay önceden, sivil toplum örgütleri, çocukları cesaretlendirmek, aileleri bilgilendirmek adına, kurslar düzenlerler. En belirgin olanı bunlardan kadınlardır. Erkek kısmı her yerde konuşur. Ama kadınlar evlere girebilir. Teker teker Türkmen bölgelerinde kapıları çalmak, okula göndermek için aileleri bilinçlendirmek görevleridir. Bir ülkenin eğitim iyi olmalıdır her şeyden önce. Her zaman haftada 1 görüşürler. Önemli konularda haberleşme mekanizması vardır. Irak'ta haberleşme zordur ama kadınlar bir şekilde görüşür. Bir şehirde bir koordinatör varsa o kişi köye anlatır. Veya kol varsa onlarda haftada bir komis-

yonları görüşürler. Ama engellerimizi büyüktür ve bunları aşacağımız umuyorum. Seçimlerde ev ziyaretleri çok güzel sonuçlar doğurdu. Ve bu seçimde de aynı kadınlarımızı kapı kapı gezdiler. Formlarımız var. Ailelerimizin kaç çocuğu var, nasıl yasayışları var bunları form tutarak kaydediyoruz ve ileride onlara yardım edeceğimiz zaman bu bilgileri göz önünde bulunduruyoruz.

Çok teşekkür ediyoruz ve çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

C. BÜROKRATLAR

1. DR. AHMET TELAFERLİ

6 TEMMUZ 2009

ORSAM: Musul ili sınırları içindeki Telafer'in coğrafi konumu hakkında bilgi verir misiniz?

Ahmet Telaferli: Bir Türkmen kenti olan Telafer Irak'ın en büyük ilçesidir. Şehir merkezinin nüfusu 400 bin civarındadır. Değirmençik, Mahlebi ve Musul'un diğer Türkmen köyleri ile birlikte nüfus bir milyona yakındır. Telafer 36. paralelin kuzeyindedir. Musul'un 60 km kuzey batısındadır. Suriye'ye sınır kapısı olan Telköçek'e 60 km mesafededir. Türkiye hududuna, Cizre istikametinden alındığında, takriben 80 km uzaklıktadır. Ayrıca Nusaybin'e Telköçek-Kamışlı üzerinden 150 km'dir. Haydarpaşa-Bağdat Toros Ekspres hattı Telafer'in 20 km kuzeyindeki Hukne ve Kesik istasyonundan geçmektedir. Kısacası Telafer Irak-Suriye-Türkiye üçgeninde, yani çok önemli bir stratejik konumda yer almaktadır.

Telafer halkı geçimini nasıl temin ediyor? Gelir kaynakları nelerdir?

Halkın büyük bir kısmı ekincilikle yani ziraatle uğraşır. En çok buğday-arpa ve mercimek gibi hububat ekilir. Telafer Irak'ın buğday ambarıdır. Irak'ın buğday ihtiyacının en az yüzde 30'unu Telafer karşılar. Irak'ın bulgurunun yüzde 90'ı tek başına Telafer'den sağlanır. Eskiden tarım işleri kara saban ve

insan gücü ile yapılırdı. Fakat 1950'lerden sonra, son model tarım aletleri kullanılmaktadır. Bugün Telafer'de her köyün yeter sayıda traktör-biçerdöver-kamyon ve kamyoneti mevcuttur. Ayrıca bu aletler için tamirhaneler açılmıştır. Fakat Telafer'de ekincilik yağmura dayanır. Kışın ve baharın yağmurunun bol olduğu seneler mahsuller çok iyi olur. Çiftçinin yüzü güler. Yağmurun az olduğu seneler ise verim çok az olur. Nitekim iki senedir yağmur olmadığı için çiftçi hiç ürün almamaktadır ve borç batağına düşmüşlerdir. Telafer'de az bir kısım esnaf çarşı işleri ile uğraşmaktadırlar.

Telafer'in dini dokusu hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Eskiden Telafer'de Hanefi Sünniler ve Bektaşî Mavililer diye iki dini grubun varlığı bilinirdi. Sünnilerin 6-7 küçük camileri vardı. Mavililerin özel tekkeleri vardı. Bu tekkeleri babalar idare ederdi. Telafer'de dede sistemi yerine baba sistemi mevcuttur. Mavililer ibadetlerini bu tekkelerde yaparlardı. 1950'den sonra Şii mezhebi yavaş yavaş Telafer'de yayılmaya başladı. Necef'te bazı mollalar dini eğitim gördüler ve Telafer'e dönünce Şii mezhebini yaymaya başladılar. Bu Şii mezhebinin yayılmasında iki Şii başbakanın, Muhammet Sadır ve Salih Cebir'in etkisi oldu. Şu anda Telafer'in, tahminen, yüzde 50'sinin Sünni (Hanefi), yüzde 40'nın Şii ve yüzde 10'unun Bektaşî mezheplerine mensup olduğu söylenebilir. Bunlardan çok daha önemlisi ise, aralarında herhangi bir geçimsizlik ve düşmanlığın olmamasıdır. Herkes kardeş gibi yaşardı. Bektaşîler en çok Türk kültürünü korumaktadırlar. Şairler, ozanlar onlarda, saz onlarda, taşlama, koşma onlarda. Gerçekten Telafer halk kültürü bakımından zengin bir bölge sayılır. Eskiden rakılarını bile kendileri yaparlardı.

Şehrin etnik yapısı nasıl bir durum arz ediyor?

Telafer tam manası ile bir Türkmen kentidir. Hemen hemen hiç yabancı yoktur. Evde sokakta, çarşıda, iş yerlerinde köylerde yalnız Türkçe (Türkmence) konuşulur. Telafer'de akraba evliliği yaygındır. Her ailenin ortalama 5-10 çocuğu vardır. Hanımlar ev işleri (yemek, ekmek, çamaşır yıkama, eve subaşından su taşıma) ile uğraşır. Kızlar evde analarına, erkek çocuklar tarlada babalarına yardım ederler. Çocuklar ne kadar çok olursa tarla ve ev işleri o kadar kolaylaşır.

Telafer'deki eğitim kurumlarının durumu nedir?

1936'da ilkokula başladığım zaman Telafer'de iki erkek ilkokulu ve 4. sınıfa kadar 1 kız okulu vardı. Bu üç okulda okuyanların sayısı 150-180 öğrenciyi geçmezdi. Bugün Telafer ve köylerinde 43 bin öğrenci okumaktadır. 78 ilkokul var. 5 tane kızlar, 13 tane de erkekler için ortaokul ve lise var. Ayrıca 1 sanat okulu, 1 tane iki yıllık

öğretmen enstitüsü, 1 de İslam Enstitüsü var. Ne hikmettir ki bugün kızlar erkekler kadar her dalda öğrenim görüyor. Her binada 2-3 okul bulunuyor ve her sınıfta 70-90 öğrenci ile ders yapılmaktadır. Türkçe öğretmenleri hem nicelik hem de nitelik bakımından yetersizler. Sayıları arttırmalı ve hepsi ikinci kez kursa tabi tutulmalıdır. Yeni okul binaları inşa edilmelidir. Her binada azami iki vardiya tedrisat yapılmalıdır. Çünkü bazı okullarda eğitim sabah, öğle ve akşam olmak üzere 3 vardiyadır. Sınıftaki öğrenci sayıları 40'ın altına indirilmeli, eksik olan kitap, araç ve gereçler tamamlanmalı ve okullar bilgisayarlarla donatılmalıdır.

Peki Telafer'in su ihtiyacı karşılanabiliyor mu?

Telafer eskiden beri suyunu Subaşı denilen yerden almaktadır. Bu su acı olduğu için sabun köpürmez. Evin hanımı evin günlük su ihtiyacını tulumla sırtında taşır. Köylerde de durum aynıdır. 1965'lerde Dicle'den ortalama 45,7 cm çapında bir boru ile Telafer'e su getirilerek evlere dağıtıldı. Ancak bu miktar ihtiyacın çok altında kalmıştır. Zamanla nüfus artışı ve yöredeki köylere bu borudan su verilmesi üzerine sıkıntı başlamıştır. Halen, evlere ancak her on günde bir defa 2 saatliğine su verilmektedir. Su sıkıntısı yanında şehirde kanalizasyon bulunmadığı için de atık sular doğrudan sokaklara akıtılmaktadır. Bunun gibi umumi tuvalet ve diğer servisler olmadığı için de, şehirde çevre sağlığı risk altındadır.

Şehrin elektrik altyapısı ne durumda?

1936 da ilkokula başladığım zaman Subaşı'nda küçük bir motorla kaledeki resmi dairelere su verilirdi. Aynı zamanda küçük bir elektrik makinesi DC (doğru akım) ile aynı dairelere günde birkaç saat elektrik verilirdi. Hane halkına ise elektrik hiç verilmiyordu. Ancak 1965'lerde Musul üzerinden ulusal hattan Telafer'e elektrik vermeye başlandı. Günümüzde ise bu yetmemektedir. Ancak evlere günde 2 saat kadar elektrik verilmekte ve akşamları saat 11'de kesilmektedir. Evlerdeki elektrikli aletler voltaj düşüklüğünden dolayı bozulmaktadır.

Telafer'in etnik dokusunun değiştirilmesi için müdahaleler oldu mu?

Daha önce belirtildiği gibi Telafer saf bir Türkmen kentidir. Türkmen dışında başka bir etnik grup yoktur. Ancak 1920'de İngilizlere karşı başlayan Telafer isyanından sonra İngilizler ve Irak hükümeti asimilasyon siyaseti gütmeye başladı. Zoraki olarak her aileyi resmîyette bir Arap aşiretine veya soyuna bağladılar. Seçimlerde ve tescillerde de bu baskıyı sürdürdüler. Saddam devrinde de bu baskı devam etti ve Telafer mahallelerinin Türkçe olan adlarının yerine Arapça adlar konuldu. Bir de Irak hükümeti haksız yere Telaferlilerin ekincilik yaptıkları köyleri ellerinden alıp Şammar şeyhlerine verdiler. Bunun dışında Telafer'in Musul komşuları veya diğer Arap komşuları ile hiçbir sorunu yoktur.

Telafer Türkmenlerinin Kürtler ile ilişkileri nasıl seyretti?

Eskiden Kürtlerle hiçbir sorunumuz olmamıştır. Kürtler Duhok, Zaho, Akra, Bamerni'den meyvelerini ve ev yapımında kullanılan kesilmiş uzun direkleri getirirler; Telafer ve köylerinde buğday karşılığı satarlar ve giderlerdi. Ayrıca güz dönemlerinde Telafer kervanları bu şehirlere buğday götürür, kuru üzümle değişir ve dönerlerdi. Ancak 2003'teki ABD işgalinden sonra işler değişti. Kürtler Telafer'e hâkim olmak istediler. Fakat Telaferliler bunu kabul etmediler, direndiler. Anlaşılan Kürtlerin amacı Telafer'i elde ettikten sonra Suriye'ye açılmaktı. Bu hususta Amerika da Kürtlere yardımcı olmaktadır. Halen Telafer'deki ordu Kürtlerin emrinde ve kumandasındadır. Kürtlerin emrindeki güvenlik güçleri Telaferlilere çok baskı yapmaktadır. Soruşturmalar ve gözaltılar bitmiyor. Irak'ın

kuzeyinden giden gelen Türkmen gençlerine zorluk çıkarıyorlar. Bazıları tutuk evlerine atıldıktan sonra ağır işkencelere maruz kalıyor.

ABD operasyonları Telafer'de ne tür izler bıraktı?

Kürtlerin etkisi ile Amerikan askeri hep Telafer'e düşman gözü ile baktı. İki defa havadan ve karadan Telafer'i bombaladı. Çok sayıda kişi öldürüldü. Evler yerle bir edildi. 150 bin kişi Telafer'in dışına köylere ve Musul'a göçmek zorunda kaldı. El Kaide bahanesi ile Sünnilerle Şiileri birbirine kırdırmaya başladı. Yine de bu fitneler olmasa Sünniler ile Şiiler arasında bir sorun yoktur. Bu münafıklar ve arabozucular ortadan çekilirse bir hafta içinde Telafer'de barış sağlanır.

Telafer nüfus sayımı ve genel seçimlere hazır mı?

Telafer'de seçim ve sayım için sağlıklı ve gerçekçi bir stratejinin ana çizgileri belirlenmelidir. Her şeyden önce Türkmen örgütleri, Telafer içindeki nüfusu ve seçmen sayılarını kendi çalışmalarını ile tespit etmelidir. Seçim ve sayımda karşılaşılan sorunların neler olduğu az çok biliniyor. Bu hususta hazırlıklar hızlandırılmalıdır. Telafer halkı sayım ve seçim konusunda bilgilendirilmeli ve bilinçlendirilmelidir. Bunun için Telafer bölgesine yönelik Türkçe ve Arapça 24 saat servis veren bir radyo yayını yapılmalıdır. Hatta mümkün ise TV yayınları da düşünülmelidir. Kadınların seçim ve sayıma katılmalarını sağlamak için kadın siyasetçiler ile kadın öğretmenler devreye girmelidir.

Değerli görüşleriniz için teşekkür ederiz.

2. KÜRT BÖLGESEL YÖNETİMİNDEKİ TÜRKMEN KÜLTÜRÜ VE SANATI GENEL MÜDÜRÜ ÜMİT HALİFE

22 TEMMUZ 2010

ORSAM: Öncelikle bize bu imkânı verdiğiniz için teşekkür ederim.

Ümit Halife: Hoş geldiniz, sefa geldiniz.

Kendinizi tanıtır mısınız?

Ben Ümit Halife, Türkmen Kültürü ve Sanatı Dairesi Genel Müdürüyüm. Irak'ın kuzeyinde Bakanlığa bir genel müdürlüktür. Türkmenlerin bütün çalışmaları bu müdüriyette yapılır. 2000 senesinde resmi bir şekilde burayı açtık. Bu daire 2000 senesinde Kürdistan parlamentosu kararıyla açıldı ama 1991'de karar verilmişti. 2000 senesinde çalışmalara başladık. Kültürel işlerle ilgilenmeye başladık. Folklor, müzik ve tiyatro ekibi kurduk, birçok faaliyete katıldık. Bizler desteğimizi Kültür Bakanlığından almaktayız, ayrıca Türkmen milletinden de destek alırız. Çünkü burası Türkmen milletinin edebiyatına kültürene hizmet amacıyla kurulmuştur. Kendimizi milletimizin hizmetkârı sayarız. Bazı faaliyetler yaptık Türkmenler için. Aynı zamanda bir dergi çıkartmaya başladık. Adı Barış Dergisidir. 2000 senesinde çıkarılmaya başlandı. Latin harfleriyle, Türkmençe, Kürtçe ve Arapça. Neden Kürtçe ve Arapça da yayınlanıyor? Çünkü milletimizin varlığını tüm cihana halka bildirelim istedik. Bizim edebiyatımızı okusunlar, Türkmen insanımızı yakından tanısinlar. Tüm arkadaşlar bize yardımcı oldu, Erbil'den Kerkük'ten Telafer'den nerede yazı yazan Türkmen varsa dergimize katkıda bulundu. Bu dergi üç ayda bir çıkarılıyorduk, çalıştık ve dergiyi iki ayda bir çıkarmaya başladık, çalışmalarımız sürekli devam ediyor ki dergiyi ayda bir çıkarabilelim. Irak'ta bu bölgede maalesef maddi sorunlar ortaya çıktığı için ertelendi, ancak gelecek sene ayda bir ya da iki ayda bir dergiyi çıkaracağız. Tüm Türkmenler sevgi, kardeşlik ve bir arada yaşamayı çok sever,

bizler savaştan, ayrılıktan hazzetmeyiz, bizim varlığımız fikrimiz ve kalemimizdir. Dolayısıyla çalışmalar süratli bir şekilde devam ediyor. Bu genel müdürlükte bizim haklarımız var ve nerede Türkmen varsa orada bir kol açacağız, Kerkük olur, Telafer olur, bir kol açıp çalışmalara başlayacağız. Bu ister

istememez Türkmen milleti için bir destek oluyor. Türkmenler 1991 senesinden sonra sahaya inip çalışmaya başladı. Ben Türkmen Kültürü ve Sanatı Genel Müdürlüğü yapmamın yanı sıra bir Türkmen okulunun da müdürüyüm. Tabii ki biz hepimizi kardeşiz, Allah'ımız bir, beraber yaşamayı çok seviyoruz. Kürdistan'da, Kürt kardeşlerimizle birlikte serbest bir şekilde çalışıyoruz, kimse bizim işimize karışmıyor. Kimse bizim için bir çalışma yapmıyor, biz kendi çalışmalarımızı kendimiz yapıyoruz.

Yıllık bütçeniz ne kadar?

Kültür bakanlığının toplu bir bütçesi var, o bütçede bizimde payımız var. Biz yılın on iki ayı neler yapacağımızı belirleriz ona göre bütçemizi isteriz.

Milyar dinarı geçiyor o zaman?

Evet milyar dinarı geçer. Ayrıca istediğimiz zaman bakanlıktan kaynak isteme hakkımız var. Takriben on sene içinde insanların Türkmenleri tanımasını, milletimizi tanımasını ve Türkmen milletinin kültürünü ve edebiyatını tanımasını sağlayabildik bunun için çalıştık. Barış Dergisinde her sayıda bir insanımızın, yazarımızın, sanatçımızın hayatını anlatıyoruz. Birkaç Türkmen sanatçıya klip yaptık. bizim bu işleri yapmak için yetkimiz vardır.

Çektığınız klipler Türkçe şarkılara mı?

Biz gördüğümüz gibi yalnız Türkmenlerle ilgili işleri yapmaktayız ve aynı zamanda bizde Türkçemizi korumaya çalışıyoruz. Yazarlarımızın bir kitap veya bir şiiri var ise bize gönderiyorlar basılması için.

Bu çıkarttığınız derginin içeriği yani içindeki yazılar kimin denetiminden geçiyor?

Bizim Türkmen, Türkçe dilinde uzmanlarımız var, Latince ve Osmanlı dilinde de, Kürtçe ve Arapçada da ayrı uzmanlarımız var. Kimse bizim işimize karışmaz yalnız başyazar ve başyazar için çalışan Türkmenler bakarlar. Biz bu derginin siyasetten uzak olmasına karar verdik ve yalnızca kültürel konularda çalışırız.

sizin derginize yönetim hiç karışıyor mu?

Kürdistan yönetimi hiçbir zaman bizim işimize karışmaz. Biz on yıldır bu dergiyi çıkartırız. Kimse gelip bize neden bu yazılmış, bu neden böyle dememiştir. Burada gördükleriniz bütün dairenin çalışmaları.

Peki Türkmen Kültür Merkezi varsa başka halklarında kültür merkezleri vardır.

Tabii.

Peki onlarla ilişkileriniz nasıl?

Diğer kültür merkezleriyle aramızda yalnız dostluk ve muhabbet var, ne biz onların işlerine karışır ne onlar bizim işlerimize karışır, herkes kendi işini yapar.

Ortak bir şeyler yapıyor musunuz?

Ortak şeyler şu şekilde yapılabilir, örneğin bizim kültür merkezimizin bir faaliyeti olursa bu faaliyeti zenginleştirmek adına Asurî arkadaşlar katılırlar, Kürt kardeşlerimiz katılırlar veya Kürt arkadaşlarımız bir faaliyet düzenlediğinde bize haber verirler rica ederler ve biz katılırız. Mesela Asurîler şiir akşamı yaparlar, biz e birkaç Türkmen şairini geceye yollarız orada iştirak etmeleri için. Yani birbirimize yardım ederiz. Yalnız doğrudan doğruya birbirimizin işlerine karışmamız söz konusu değildir.

Peki genel müdürlük gerçi bakanlığa bağlı ama Türkiye'yle hiç irtibatınız var mı?

Hayır Türkiye'yle bir irtibatımız yok. Ama tabii ki Türkiye bizim canımızdır. Tanıdıklarımız, dostlarımız var. Ama bir işbirliğimiz yok.

Son zamanlarda gelişen ilişkiler bağlamında Türkiye ile kültürel alanda bir işbirliğiniz olabilir mi?

Elbette biz çok seviniriz aramızda bir işbirliği olmasına. Çünkü milletler birbirlerine kültür yoluyla ulaşır, bu nedenle seviniriz. Çok uzun zamandır söyledik ve söylemekteyiz de Türkiye'de faaliyetler yapılır ama yalnız orada Irak Türkmen Cephesi ile ilgili işler yaparlar. Neden bizim neler yaptığımızla ilgilenmezler bilmiyoruz.

Peki siz hiç böyle bir talepte buldunuz mu?

Resmi bir talepte bulunmadık, yalnız arkadaşlar yoluyla haber gönderdik, neden bizlerin haberi olmadı, bizler ve bizim sanatçılarımız davet edilmedi. Bunu da esfle söylüyorum, çünkü biz hiçbir zaman ayrılıkçılık yapmadık, her zaman Türkiye'den dostlarımız olmasına sevindik. Çünkü güveniriz Türkiye'ye. Kürtlerle çalışıyoruz diye bizlere çamur atıyorlar, esfle bunu söylüyorum. Ama bu iş siyasidir ve artık bu siyasilerin işi bunu siyasiler çözer. Sizlerin buraya gelmenize çok seviniyoruz öncelikle çünkü biz kardeşliği, dostluğu severiz; ayrılıktan haz etmeyiz. Neden Türkmenler bir araya toplanmalı, hepsi bir ses olmalı, hepsi bir yerde çalışmalı? Türkmenler arasına bu Kerküklü bu Erbilli gibi bir ayırım yapmak doğru değildir. Türkmenlerle ilgili işler, Türkmenler toplu konuşulsun, toplu bir siyaset olsun toplu bir bakış olsun bu meselelere. Ben bunu söyledim söylerim de esfle söylüyorum yine Türkiye'de bizim birlik olmamızı istemiyorlar.

Peki burada bizim de gezip gördüğümüz kadarıyla birçok Türk eseri var, bunları korumak için herhangi bir çalışmanız var mı? Bu

İşlerle kim ilgileniyor? Mesela bizim duyduğumuz kadarıyla Erbil Kalesinin giriş kapısı yıkılmış. Böyle eserler nasıl korunuyor, bu işle kim ilgileniyor?

Erbil Kalesi Dünya Kültür Mirası listesindedir. Onlar burası için bir proje hazırladılar. Aynı zamanda da Çöl Minaresini restore etmek istediler. Bunun için çalışmalar yapıldı. Erbil Valisi ve Kültür Bakanlığı görevlileri bu işle ilgili olarak çalışıyorlar. Erbil Kalesinin kapısının yıkılıp eski hali korunarak yeniden yapılması konusunda çalışılıyor. Mezarlıklarımız var Erbil'de, bu mezarlıklarda bütün Erbil insanı, âlimleri, yazarları, mütefekirleri hepsi bu mezardadır. Ama bazı kişiler Erbil'in büyüdüğünü ve gelişmesi gerektiğini gerekçe sunarak, apartman yapmak için bu mezarlıkları satın aldılar.

Sizce bu buradaki Türk kültürünün, Türk eserinin yıkılması demek değil mi? Erbil haritasına bakıldığında Türk mezarlığı yazıyor örneğin haritada. Türk Mezarlığı yıkılıyor yerine bina yapılıyor.

Biz bu konuyla ilgili olarak bu mezara müdahale edilmemesi için birçok yere başvurduk. Sonunda da mezarlıkların bir kısmını korumayı başardık. Ama buna sadece Türklüğü yok etmek olarak bakmamak lazım. Eğer bizi yok etmek isteseler önce Türkçe konuşmamızı engellerler. Türkçe gazete ve dergi çıkarmamızı, Türkçe eğitim veren okullar açmamızı bunlar da engellenirdi. Biz medeni bir şekilde iş yapmak istiyoruz. Siz sevinmez misiniz Türkiye gün be gün gelişsin, açılınsın dünyaya, biz de bölgemiz gelişsin istiyoruz. Eğer bundan önce gelmiş olsaydınız Erbil'e bugün ile geçmiş arasındaki temel farkı hissederdiniz, Erbil ne kadar değişmiş, hizmet almış. Daha öncede söylediğim gibi biz burada serbest bir şekilde çalışıyoruz. Türkmence konuşuruz, kimse bize neden Türkmence konuşuyorsunuz demez, gazete ve dergilerimiz Türkmencedir, çocuklarımız okullarına giderler ana dillerinde Türkçe eğitim görürler. Sayın Sinan Çelebi bakan oldu. Biz beraber çalışmalıyız, birbirimizi yok etmemiz zordur, çünkü kimse Türkmenleri yok edemez, aynı zamanda Türkmenler de kimseyi yok etmekten hazzetmez.

Peki sizce Türkmenler hak ettikleri değeri bulabiliyorlar? Yani gerçek haklarını alabiliyorlar mı?

Gördüğümüz gibi anlattıklarımın hepsi aldığımız haklardır.

Peki yeterli mi sizce?

Hayır, daha fazlasını istiyoruz. Adım adım alınması gerekir bu hakların, birden yapmak zordur. Biz kabinede bir bakan aldık şimdi bir yerine beş-altı bakanımız olsun istiyoruz, parlamentoda beş sandalye yerine on beş sandalyemiz olsun istiyoruz. Bunun için çalışıyoruz. Olanı elimize alıp daha fazlasını kazanmak için çalışıyoruz. Sizlere başarılar dilerim.

Bu arada Türkmen kuruluşlarıyla ilişkiniz nasıl?

İlişkimiz yok, onlar kendileri için çalışırlar.

Peki ister miydiniz?

Biz bir adım atınca onlarda bir adım atmalı, eğer biz adım atarsak onlar yerlerinde durursa bir ilişki gelişmez.

Siz adım attınız mı bunun için?

Biz adımlar attık, dostluk adımı attık. Yalnız esefle söylüyorum bir şey kazanmadık. Bakın yanlış bilgiler veriliyor. Kim yanlış bilgiler vermiştir Türkiye'ye, ITC'de çalışan insanlar. Bunu esefle söyledim ve yine söylüyorum. Bizim için "bu Türkmenler kendilerini Kürtlere satmışlar" diyorlar. Bu da çok yanlış bir bilgi. Ben burada yaşıyorum, bir Erbil çocuğuyum, Kürtlerle arkadaş olmamam, mahalleimde yaşayan Kürtlere selam vermemem olur mu? Bir Kürt kardeşimle konuşurken araya tercüman koymam olur mu? Olmayacak bir şeydir. Yalnız bu fikirlerbizim aramızı bozdu. Mesela Türkiye'den geliyorsunuz, ben Suriye'den dolanarak Türkiye'ye geliyorum. Siz ise başka bir yoldan geliyorsunuz; ama hedef bir, hedef Türkiye. Sadece yollar ayrı. Aynı bunun gibi bizim de hedefimiz Türkmen milleti.

Türkmen milletine hizmet etmek için doğru yol hangisidir? En doğru yol işbirliğidir, işbirliği yapılmazsa hiçbir şey çözülmez.

Peki bu işbirliğini artırmak ve birlikteliği sağlamak için ne yapılabilir?

İşbirliği için gönüller saf olmalı. Her şey dedikodu şeklinde konuşulmazsa başarılı olunur. Olan her şey masa üstüne getirilsin konuşulsun, çözülsün başlansın çalışmaya. Bizim atasözümüz vardır, çok özür dileyerek söylüyorum; “sen ağa, ben ağa. Bu inekleri kim sağa”. Bu böyle olmaz. Herkes ağalık yapmamalı, Türkmen için işbirliği yapılmalı.

Bizde onu konuşuyoruz bakıyoruz ki Türkmenlerde herkes ağa hiçbirinin marabası yok, herkes ağalığı bırakıp maraba olsa bir ağa için çalışsa Türkmen davasını ağa olarak görse yani Türkmen davası için çalışsa. Bakın bu daire Türkmen’e, Türkmen’in sanatına, kültürüne hizmet etmek için kurulmuştur. Ama bazı Türkmenler buraya gelmez ve bir Kürt dairesinde

işlerini yapar. Ben de onlara diyorum ki “neden bir Türkmen, Kürt dairesine gitsin onlarla işbirliği yapsın?” Türkmen gidiyor, Kürt daireleriyle işbirliği yapıyor, ondan sonra da gazetelere diyor ki “bizim Türkmen dairesi genel müdürü iyi çalışmıyor”. Burası Kültür Bakanlığına ait bir parçadır, Kültür Bakanlığı nereye aittir bölgesel hükümete ait. Burası bakanlığın bir teşkilatı. Bana diyorlar ki “bakanın resmini asmışsın”. Kardeşim Kürdistan’da tüm dairelerde onun resmi var. Türkmen’i Türkmen’e kırdırmak için böyle söylüyorlar. Yalnız çamur atıyorlar. Bu Türkmen’in hastalığı. Bu hastalığı yenmezsek olmaz.

Son olarak Türkiye’ye bir mesajınız var mı?

Saygımız bütün Türkiye halkına, bakanlığına, orada çalışan insanlara. Yalnız Türkmenlerin hepsine bir gözle bakılmasını istiyoruz. Tek mesajım budur.

Bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

3. VİLAYETLERDEN SORUMLU DEVLET BAKANI TURHAN MÜFTÜ

24 OCAK 2011

ORSAM: Yeni görevinizde size başarılar diliyoruz.

Benim bakan olmamdan ziyade bir Türkmen’in bakanlar kurulunda olması çok önemlidir. Biz de şimdi merkezi yönetimde yerimiz oldu. Bu ilk önemli konudur. İkincisi, merkezde bulunmamız bize bazı avantajlar sağlamaktadır. Mesela; 2003 yılına kadar Türkmen Kültür Dairesi vardı. 2003’ten sonra bu Daire’nin faaliyetleri donduruldu. Yakın zaman önce bu konuda Kültür Bakanlığı’na resmi bir yazı yazdım. İrtibata geçtik ve bu daireyi tekrar faaliyete geçirmelerini istedim. Gelecekte yani en fazla altı ay içinde Türkmen Kültür Dairesi canlanacaktır. Burada bizim kendi insanımız, Türkmen aydınları çalış-

acaktır. Bu bana göre önemli bir kazançtır. Bu daire bizim bakanlığımıza bağlı olmasa da biz burada olmasaydık bunu gerçekleştirmemiz mümkün olmazdı. Benim çalışma düşüncem şu şekildedir. Kendi bakanlıklarımızın yanı sıra bazı işleri de ilişkilerimiz ve gücümüz sayesinde diğer bakanlıklar nezdinde yapabilmeliyiz. Bunun yanı sıra bir diğer mesele “Dava-i Mülkiye”. Yani Kerkük’te ve Selahattin’de arazi anlaşmazlıkları sorunu vardır. Türkmenlerin, Kerküklülerin, Selahattinlilerin arazi sorunları vardır. Burada bizlere, Türkmenlere ait olan topraklar geçen dönemlerde Arap aşiretlerine verilmiş durumdadır. Bir kısmına da 2003’ten sonra Kürtler el koymuştur. Bize geçen hafta Maliye Bakanlığı’ndan bir yazı geldi. O yazıda “şu şu

araziler sahiplerine dönmesin ve bunlar hükümetin elinde kalsın” şeklinde bir talep söz konusuydu. Biz geçen yılın son dört ayı boyunca bu konu üzerinde çalıştık. Bağdat’a gittik, Kerkük’e gittik, her tarafa gittik ve bu konuya çözüm bulamadık. Ben bu ay içinde “Dava-i Mülkiye” heyetine gittim. Onlara Maliye Bakanlığının talebinin gerçekleşmesinin mümkün olamayacağını söyledim. Bu demokrasiye aykırıdır. Bu Türkmenlerin hakkıdır ve 35 senedir hakları yenmektedir. Bunun üzerine kısa süre içinde Bakanlık Meclisi’ne bu kararın dondurulması yönünde bir yazı gönderildi. Bu “İskan Affı” meselesidir. Hükümetin el koyduğu arazilerin sahiplerine geri döndürülmesini değil, şu anda kimin kullanımında ise onda kalmasını öngören bir mesele. Çok tehlikeli ve Türkmenler açısından çok önemli bir meseledir. Çünkü bu arazilerin büyük çoğunluğu Türkmenlerin ellerinden alınmış arazilerdir. Kerkük’te 100 bin dönümden fazla araziden söz ediyoruz. İşte bu engelleme Bağdat’ta, merkezi hükümette olmanın ne kadar önemli olduğunun bir örneğidir. Şu anda bu “İskan Affı” dondurulmuş durumdadır. Resmi yazı aynen benim verdiğim öneri şeklinde yayınlandı.

Bizim bakanlığımızın çalışmaları ile ilgili olarak da, bakanlığımız vilayetlerden sorumludur. Vilayetlerde meydana gelen yasal, idari problemlerin çözümünden bizim bakanlığımız sorumludur.

Ne gibi yasal ve idari problemlerden bahsediyoruz?

Vilayetler Yasası vardır. 21. madde. Bu madde yerel hükümetlerdeki vilayet meclislerine doğrudan vilayete ilgili sınırlı çapta yasalar çıkarma hakkı tanımaktadır. Ancak vilayet meclisleri bu kararları çıkarttığı zaman zaman merkezi hükümet bunları kabul etmeyebiliyor.

Neden, bu anayasal bir hak değil mi?

Doğru ancak Irak’ın anayasası iki taraflıdır. Herkes kendine göre yorumlayabilmektedir.

Siz vilayetlerden sorumlu devlet bakanı olarak tartışmalı bölgeler konusunda söz sahibi misiniz?

Şu anda biz bir komisyon kurmaya çalışıyoruz. O komisyonun başkanlığını bizim bakanlığımız yapacaktır. Komisyonun genel sekreteri ben olacağım. Bu da yasal bir komisyon olacaktır. Adı “Vilayetler Yüksek Komisyonu” olacaktır. Bu komisyon tam olarak sizin bahsettiğiniz konular üzerinde çalışacaktır. Her vilayetin valisi ile genel sekreterlik arasında bu sorunların çözülmesi için doğrudan görüşmeler olacaktır. Bu komisyon kuruldu ancak henüz hiç toplanmadı. İlk toplantısını 2011 yılının Mart ayı içinde yapmasını planlıyoruz. Bu komisyonun bütün izinleri Başbakanlıktan alınmıştır. Bağdat’ta düzenlenmesi planlanan Arap Birliği toplantısını bekliyoruz. Onun ardından komisyonu toplamayı düşünüyoruz. O zaman da bütün bahsettiğiniz konular bizim başında bulunduğumuz bu komisyonda tartışılacaktır.

Önümüzdeki dört yıllık dönemde sizin Vilayetlerden Sorumlu Devlet Bakanı olarak en önemli projeniz ne olacaktır?

Bizim üç-dört teklifimiz, proje önerilerimiz bulunmaktadır. İlk projemiz bütün Irak vilayetlerinin bütçelerinin, yapılan yatırımların artırılmasıdır. Bu bizim için çok önemlidir. Irak’ta büyük sıkıntılar var, işsizlik söz konusu. Eğer yatırımları artırmayı başarabilirsek işsizliğin önüne geçmeyi başarabiliriz. Irak halkının Irak ekonomisine güveni olamaz. Bizde doğal kaynaklar var ama bu yeterli değildir. Eğer bizde yatırım olursa komşu ülkelerin şirketleri gelip Irak’ta iş yaparlarsa özellikle de Kerkük, Musul gibi bölgelerde çalışırlarsa istikrar sağlanır ve işsizliğin önüne geçmiş oluruz. İkinci teklifimiz Kerkük’te bir çözüm bulmaktır. Kerkük’te en yakın zamanda %33’lük paylaşım hayata geçirilsin. Madde 23 uygulansın. Kerkük’te bir seçim yapılsın. Kerkük’te bir özel statü olsun. Bazı diğer yerlerde de sıkıntılar bulunmaktadır. Diyala’da problem var, Musul’da problem var, Necef’te, problemler var, Basra’da problemler var. Bunların bazılarında sınır problemi var bazısında idari sorunlar var. Eğer dört sene içinde biz bakanlık olarak bu problemlerin bir kısmına çözüm üretebilirsek büyük iş başarmış oluruz.

Sayın Bakan, değerli fikirlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

4. SELAHATTİN VALİ YARDIMCISI AHMET KOCA

4 NİSAN 2011

ORSAM: Selahattin Vilayet Meclisi'ndeki görevinizi tanımlar mısınız? Yetki ve sorumluluk alanınıza neler girmektedir?

Ahmet Koca: 8 Ağustos 2010 tarihinden bu yana Selahattin Vilayeti Vali Yardımcısı olarak görev yapmaktayım. Vilayet Meclisi tarafından oybirliği ile onaylandım.

Vilayet Meclisi'nde bulunan Irak Türkmen Cephesi'nden arkadaşlar olarak bir liste hakkımız bulunuyordu. Vilayet Meclisi ilk kurulduğunda 15'e karşılık 13'lük iki kitle oluştu. Biz 13'lül kitle içindeydik. Daha sonra bütün kitlelerin katılımını öngören bir paylaşma anlaşması yapıldı. Ben de o anlaşma kapsamında Vali İdari Yardımcılığı görevine seçildim. Benim görevimin birkaç boyutu bulunmaktadır. Ben ilk olarak mahalli idarelerden sorumluyum. Terörden zarar gören vatandaşlardan sorumluyum. Yatırım alanından ve vilayetteki bazı fabrikalardan sorumluyum. Bunların yapımı ya da yenilenmesi bizim tarafımızdan onaylanmaktadır. Bunun dışında sürekli komisyonlar bulunmaktadır. İlk olarak atama komisyonu vardır. Onun başkanlığını yapıyorum. Onun yanı sıra atama komisyonu bulunmaktadır. Bu komisyon memurların atanmasından ve yükseltilmesinden sorumludur. O komisyonun hem sınav başkanım hem de komisyon başkanım. Terör eylemlerinden zarar görenler için oluşturulan komisyonun da başkanım. Valiliğe ait bina ve arsalarından da sorumluyum. Sorumlu olduğum iki kişi bulunmaktadır. Doğrudan Vali bey ve Vali 1. Yardımcısına karşı sorumluyum.

Kısa zaman içinde bu konularda başarılı olduğumu söyleyebilirim. Bir önceki vali yardımcısı ile de sorunsuz bir şekilde ayrıldı. Vali bey ve Vali 1. Yardımcısı her şeyden memnundurlar ve bizler de bu görevde olmaktan dolayı büyük mutluluk duyuyoruz. Ancak her işte olduğu gibi sıkıntılar da yok değildir.

Bugün Selahattin Vilayeti'nin en önemli sorunları nelerdir?

Gerek Tuzhurmatu'da gerekse Vilayetin diğer yerlerinde olsun güvenlik durumu her geçen gün iyiye gitmektedir. Yakın zaman öncesine kadar Tikrik-Bağdat yolu son derece riskli ve güvenlik sorunu yaşanan bir yoldu. Belli kimseler ancak geçebilirdi. Ama bu yoldan güne düzelmektedir. Örneğin

ben Tuzhurmatu'dan gelmiş bir Türkmen olarak örnek vereyim. Tuzhurmatu'lu olmanın yanı sıra 7 yıl boyunca partide görev yaptım. Ancak ben burada Tikrit'te herhangi bir risk hissetmiyorum. Korumasız dolaşsanız bile bu normal bir durum haline gelmiştir. Tuzhurmatu'ya bakacak olursak bundan önce güvenlik açısından çok sıkıntımız bulunmaktaydı. Vilayet merkezine ulaşmada çok büyük sıkıntılarımız vardı. Birçok gencimizi kaybettik. Saldırlara maruz kaldılar ve ya öldüler ya da yaralandılar. Çok yakın zaman önce de çok değerli bir binbaşı arkadaşımızı vurdular. Biz bunları emniyet ya da idari sorumlulara iletiyoruz. Bazı çözümler düşünüyoruz tabi ki bu konuda. Başbakanlık veya İçişleri Bakanlığı düzeyinde bazı öneriler getirilmektedir. Bu öneriler hayata geçirilirse Tuzhurmatu veya diğer bölgelerdeki güvenlik durumuna büyük faydası olacaktır.

Tikrit'te de bazı sıkıntılar bulunmaktadır. Örneğin Vilayet için ayrılan bütçeden yıl sonuna kadar yani 31 Aralık itibariyle halen bir kısmını kullanmamışsanız o paralar Maliye Bakanlığı'na geri dönmektedir. Projeler hayata geçirilmek istendiğinde onaylanması süreci çok zaman almaktadır. Birçok bakanlığın onaylaması gerekiyor ve bu nedenle de bazı projeler zamanında tamamlanamadığı için bu projelerin paraları Maliye Bakanlığı'na dönmektedir.

Tuzhurmatu'daki arazi anlaşmazlıkları sorunu hakkında bilgi verebilir misiniz?

Bu araziler 1976 yılında 369 No'lu Kararla Kerük, Tuzhurmatu, Beşir gibi birçok yerleşim yerindeki Türkmen arazilerine siyasi bir kararla devlet el koydu. Tuzhurmatu'da el konulan arazilerden yaklaşık %30'u devlet tarafından memurlara ya da diğer bazı kişilere dağıtıldı. Üzerlerine okul ya da devlet daireleri yapıldı. Kalan %70'i üzerinde devlet tarafından herhangi bir tasarrufta bulunulmamıştır. Buralarda hiçbir şey yapılmamıştır. Benim bir görüşüm vardır. Bunu Vali bey ve diğer yerlere de ilettim. Bu yerler Tuzhurmatu – Bağdat yolundadır. 35 yılda buralara bir şey yapılmadıysa bir şeylerin yapılması en az 100 sene alır demektir. Bizim Nizahat Mülkiye dediğimiz iki karar bulunmaktaydı. Biri 2005 senesinde çıktı. O karar ile hak sahipleri arazilerini geri alabilirdi. En azından O kararın bir maddesinde şöyle diyordu. Eğer bir yer üzerinde devlet herhangi bir tasarrufta bulunmuyorsa o arazi sahibine döner. Bağdat'ta ağırlığı olan bazı kişiler bu arazilerini geri alabildiler. Ancak bunlar toplam arazilerin %3'ünü geçmez. 2010 yılının ilk aylarında yeni bir yasa çıktı. 13 Numaralı karar arazilerin geri döndürülmesini zorlaştırmaktadır. Devlet burada bir tasarrufta bulunacak mı bulunmayacak mı onaylanması gerekiyor. Yer sahiplerinin bu sıkıntıları bulunuyor. Tuzhurmatu'dan hak sahiplerinden gruplar geldi. Bu hak sahipleri doğal olarak yerlerinin gitmesine tepkililer. Biz kendilerini teskin ettik ve Vali ile görüşmeyi teklif ettik. Bir anlaşmaya varalım dedik ve bir Komisyon kurduk. Şimdi komisyonun ne şekilde karar vereceğini bekleyeceğiz. Henüz bize ulaşmadı ancak Tuzhurmatu belediye sınırları içinde kalanlar oranının idaresine kalan bölgeler ise Vilayet Meclisi'ne verilsin ve karar versin deniyor. Bu olursa vatandaşlarımızın lehine bir karar çıkacağını umuyorum.

Bu durumda olan vatandaşların ne yapmasını önerirsiniz?

Zaten şu an avukat yoluyla herkes dava açmış durumdadır ve davaların sonuçlanmasını beklemektedir. Şu an 2300'ün üzerinde dava devam etmektedir. Bunlardan sadece 50-60 arasın-

da davanın sonuçlandığını söyleyebiliriz. Yani önemli bir kısmı halen devam ediyor. 20 Numaralı Karar çıktığında bu süreç durmuştu. Buradan bir arazinin vatandaşa geri döndürülüp döndürülmemesi konusunda buradan bir karar çıktığında Bağdat'tan o karara ilişkin netice biz dönmüyordu. Orada bir kurul var oradan karar gelmemekteydi.

Selahattin'deki yatırım durumu hakkında neler söyleyebilirsiniz. Vilayette yatırım yapmak isteyen Türk firmalarına yönelik neler söyleyebilirsiniz?

Şimdiye kadar Selahattin Vilayeti'ne yatırım çok zayıf seviyededir. Ancak gelecekte artacağını düşünüyorum. Zaten bazı kararlar d alındı. Doğrudan bu yönde alınmış bir karar yok ancak şehirdeki genel eğilim işlerin büyük çoğunluğunun Türk şirketlerine verilmesi yönündedir.

Türk şirketleri hangi alanlarda yatırım yapabilir?

İnşaat alanında yatırım yapılabilir. İnşaat sektörüne yönelik fabrikalar açılabilir. Kerpiç ya da seramik fabrikaları gibi. Bunlar için hammadde de burada bulunmaktadır. Burada güvenlik durumu da iyileşmiş durumdadır. Buraya gelecek yatırımcılara devlet de bu konuda yardımcı olacaktır.

Türkmenlere özellikle de Tuzhurmatu'na göndermek istediğiniz bir mesaj var mı?

Ben Valilikteki sıfatımın yanı sıra Irak Türkmen Cephesi'nde üst düzeyde çalışan bir kişiyim. 7 yılın ardından Türkmen milleti de bazı şeylerin farkına vardı. Önce Türkmen milleti yerlerini korumalıdır. Daha iyi şekilde bütün olmalı, birlik olmaları gerektiğinin farkına vardı Türkmen milleti. Türkmen milleti Türkmen'in çıkarına çalışan kişileri desteklemelidir. Halk bunun farkına varmalıdır. Ama en önemli konu dediğim gibi yerini ve varlığını korumasıdır.

Teşekkür ederiz.

D. AKADEMİSYENLER

1. KERKÜK EĞİTİM FAKÜLTESİ SPOR BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ HAŞİM DERVİŞ

23 TEMMUZ 2010

ORSAM: Hocam önce kendiniz tanıtır mısınız?

Haşim Derviş: Ben Haşim Derviş. Şu anda Kerkük Eğitim Fakültesi spor bölümünde öğretim görevlisiyim. 1952 Kerkük doğumluyum. 1963'te, Türkiye'nin de etkisiyle spora eğilimim başladı. Özellikle futbolla ilgilenmeye başladım. 1968 Kerkük okullar takımına ve kuzeydeki turnuvalara katıldım. Spor bölümünü 1974'de bitirdim. Üniversite ve ordu takımında oynadım. Aynı anda üniversite "talebe" diye bir kulüp kurdu. 2 sene bu kulüpte oynadım. 1978'de ağabeylerim Türkiye de kaldığı için baskı vardı üstümüzde. Irak'ı 1985'te terk ettim. Türkiye'de kaldım 15 sene, İstanbul'da kaldım. Ticaretle uğraştım. Futbolla uğraştım.

keşke üniversiteler bize kapı açsa da biz de yararlınsak, master yap-sak. Saddam zamanında bizi dış-ladı. Ben üniversite birincisiydim. Masterımı da orda bitirdim. Araş-tırmam da futbol üzerine oldu.

Eskiden tesisler var mıydı?

Şu anda hiç bir Türkmen tesisi yok. Kerkük kulüplerinin salonu, antrenman yeri yok. Maddi imkânlarımız çok kısıtlı. Şunu rica ediyorum. Türkiye'ye gidelim, büyük kulüplere gidelim dertlerimizi anlatalım. Eski formalarını, toplarını alalım, getirelim buraya.

Bize destek versinler. Okullar açsınlar. Halı saha açsınlar. Ama Kürtlerin imkanları maddi ve manevi açıdan çok yüksek. Bizim yerimiz yok. Kaçacak yerimiz de yok. 1960-70'lerde spora hakim olan Türkmenler, şu anda sıfırız. Adam-lar her şeyi ayarlıyorlar.

Ne zaman döndünüz peki Irak'a?

2003'te Saddam'ın devrilmesinden sonra.

Siz çok eskiden beri sporcusunuz. Geçmişte Irak'ta spor nasıldı şimdikiyle?

Eskiden Türkmenler Kerkük sporuna hakimdi. En iyi futbolcular Türkmen'di. Ama maalesef şu anda o durum kayboldu. Kürtler spora hakim. Örneğin, Aziz Yıldırım'ı kimse tanıyamıyordu. NATO'nun inşaatçısıydı ve Fenerbahçe'yi eline aldı, büyüttü. Şu an da Kürtlerin durumu da öyledir. Biz çok geride kaldık. Doğru dürüst bir kulübümüz bile yok. Türkmenlerden beden eğitiminde okuyan çok öğrenci vardır. Türkiye'de

Peki üniversite durumu nasıl?

Şu an dekan Kürt. Yüzde 90'ı Kürt. Bizim üniversite de beden eğitimi, coğrafya, tarih, Türkçe, Arapça bölümleri var ve bunların yüzde 80'i Kürt. Öğrencilerin çoğu Kürt. Üniversitede spor bölümü özel olarak öğrenci kabul ediyor. Bir sınavı var, testleri var, o testlerden geçiyorlar. Bunların hakimi Kürtlerdir. 250 öğrenciden 180 tanesi Kürt, 50 si Arap. 20 tane Türkmen var sadece. Bayan sayıları da yarı yarıya bu spor bölümünde. Her sene biz 40 öğrenci alırız 20'si erkek 20'si bayan.

Türkmen öğrencilerin başarı durumu nasıl?

Çok çalışmaları için Türkiye’de master yapmaları için ben hep telkinde bulunurum. Çünkü kuzeyde yapması imkansız. Notlara bakmadan Türkmenleri kabul etmiyorlar. Futbol bilgim çoktur. 15 sene gece gündüz futbol takımlarını, antrenmanlarını izleyerek Ali Sami Yen’den Şükrü Saraçoğlu’nda bilgi edindim. Ama diplomam yoktu ve master yapamadım. Benim gibi adamın bir görevi yok. Şuan Kürtler hakim. Erbil’de her türlü imkan var.

Üniversitenin tesisi imkanları nasıl?

Çok zayıf. Bize yazık oluyor. Sadece teorik dersler var ve uygulama için dışarıya bir sahaya gidiyoruz. İnanın ki 4 yıl beden eğitiminde okuyor, ama yüzme de pratik yapmamış. Çünkü havuzumuz yok.

Üniversite bağlamında neler yapılabilir?

Burada bir Türkmen için bir üniversite olsa çok iyi olur ama bu bir rüya gibi. Biz bu imkansızlığa rağmen bir sürü şeyler yaptık. Türkiye’ye kamplara götürüyoruz. Biz hala bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Eğer Türkiye bize yardım etmek istiyorsa bir komisyon kurulur. Bizim şuan da en büyük derdimiz sahamızın olmamasıdır.

Bize 2 tane iyi bir spor kulübü olsun, bir tane yüzme havuzu olsun, öyle çok güzel olmasın. 2 tane kapalı spor salonu olsun. Böyle olursa kalkınırız. Kürtlerle baş başa mücadele edebiliriz. Adamların paraları var ve her yeri yapıyorlar. Bu sahalar olduğu zaman her spor dalında lig kurabiliriz. Bu şekilde kalkınırız. Türkmen milli takımı kurarız. Altyapı oluştururuz. Ben bedava çalışırım ve ben uzmanım futbolda. Ama imkanımız yok.

Ailelerin futbola yaklaşımı nasıl?

Şu an çok iyi. Önceden babalarımız okumamız için destekliyordu bizi. Mesela geçen sene biz Kıbrıs’a gittik. 300 dolar pasaport alıyor. Artı yol ve cep masrafı verip Kıbrıs’a gönderiyor. Sahalarımız olsa eğitimci, sporcu büyüklerimiz var, ama imkanı yok şu an. Kürt transfer ediyor ve gidiyor. Bir suru Türkmen sporcusu Kürt takımlarında oynuyor. Ayda 300-400 dolara oynuyorlar. Ama adam gibi teknik direktörleri yok. Kürtlerin bu kadar imkana karşın hiç bir başarısı yok spor alanında. Ne bir başarıları var ne bir milli takımları var. Ben iddia ediyorum, Kerkük’te antrenör yok. Adam ezberle bir şeyler gösteriyor. Ama bu kadar basit değil daha komplike olmalı.

Biz çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

E. MEDYA MENSUPLARI

1. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ ÜYESİ - GAZETECİ NAZIM SAİĞ

21 AĞUSTOS 2009

ORSAM: Erbil'deki Türkmenlerin durumu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Nazım Saiğ: Erbil'de yaklaşık 400-500 bin civarında Türkmen yaşıyor. Ama bazı sıkıntılardan dolayı Türkmenler kendi kimliklerine Türkmen yazamıyorlar. Kürt yönetiminin orada uyguladığı baskılar buna neden oluyor. Irak Türkmen Cephesi'ne 1995'ten beri baskılar devam ediyor.

lojik savaş yaşıyoruz. O zaman belki de birçok insan Kürt diyor, bazı nedenlerden dolayı.

Aksaklıkların yaşanmaması için nüfus sayımında nasıl önlemler alınabilir?

Bunun için çok zamana ihtiyacımız var. Yayın alanında serbest olmayı istiyoruz. İktidara gelebilsek milletimize milli şuurlarını ve milli duygularını yeniden ekeriz. Çok zamana ihtiyacımız var.

Erbil'de halkla yaptığımız konuşmalarda Türkçe konuşmaktan çekindikleri; ancak siz ısındıktan birkaç dakika sonra Türkçe konuşmaya başladıklarını gözlemledik. Bu durumu korkuyla açıklamak mümkün müdür. Bu durum önümüzdeki dönemdeki nüfus sayımına etki eder mi?

Bizim aslen konumuz nüfus sayımıdır. Çünkü nüfus sayımında hükümet memurları evlere giriyor. Derhal soruyor sen Kürt müsün? Türkmen misin? Arap mısın? diye. Orada bir psiko-

Zamana ihtiyacınız var. Nüfus sayımının ertelenmesi gibi bir talebiniz var mı bu noktada?

Nüfus sayımının ertelenmesi de çözüm değil. Anormal durumlarda olabilir. Nüfus sayımı sen Kürt müsün Arap mısın diye olmasın. Sadece Iraklıyım. Burada yaşıyorum. Nüfus sayımında başka konular olsun ama Kürt diye Türkmen diye olmasın. O kısmı kaldırmalıyız.

2. IRAK TÜRKMEN CEPHESİ KADIN KOLLARI ÜYESİ VE YAZAR GÜNER KERKÜKLÜ

21 AĞUSTOS 2009

ORSAM: Irak Türkmenleri ile ilgili genel bir değerlendirme yapabilir misiniz?

Güner Kerküklü: 2003'ten sonra Irak Türkmenlerinin üstündeki baskılar arttı. Şimdi Amerikan güçlerinin yardımıyla Kürtler burada baskı

kuruyor. Zaten Kürtler hükümette çoğunlukta. Aynı zamanda kuzey hükümetinde de çoğunlukta. Türkmeneli bölgelerine çok sayıda Türkiye Kürdü, Suriye Kürdü, İran Kürdü yerleştirdiler, yerleştirmeye çalıştılar. Onlar gelip Türkmenlerin arazilerine

oturdu. Aynı zamanda Kerkük'te kamu binalarında genel müdürlerin hepsi Kürt. Yirmi dört müdür Kürt. Bir tane müdür Arap, bir tane müdür Türkmen. Memurlar sıkıntıda. Müdürler Irak'ın kuzeyinin yasaları ile oraya geliyor ve o yasaları orada yerleştiriyorlar. Bağdat merkezi hükümeti yasalarının neredeyse hiçbirini uygulayamıyor. Irak'ın kuzeyiyle bizi kültürel, siyasi, ekonomik hatta spor yönünden birleştirmeye çalıştılar. Bu normalleştirme 2003'ten sonra oldu. Ondan evvel 13 yıllık ambargo döneminde Kürtler kuzeyde ne yaptılar? Oraya Kürtleri yerleştirdiler. Kerküklü gibi onlara kimlik çıkarttılar. Irak'a girdikleri zaman hepsi Kerkük'e yerleşti. Ama Türkmenler ne oldu? Kapının dışında kaldılar. Şu an çok sayıda genç üniversite mezunları iş bulamıyor. Hepsi oturuyor. Bunun yanı sıra

her gün Türkmen bölgesinde bir soykırım oluyor. Son zamanlarda büyük patlamalar oluyor. Biz onu soruyoruz. Orada bütün güçler Kürt kontrolü altındadır. Acaba bunlar neden oluyor? Çünkü o güçler de gücü savunan Kürt insanlarıdır. Burada biz olağan suçluyuz. Beklediğimiz destek Türkiye'dendir. Türkiye hükümetinden bir lojistik destek istiyoruz. Aynı zamanda bizim üstümüzde bir enformasyon baskısı var. Dünya üzerinde sadece Türkmeneli'nin bir etkisi yoktur. Ama Bağdat bizimle değil. Bağdat hükümetiyle Kürt grupları arasında bir çıkar ortaklığı var. Türkmen milleti, Türkmen siyasetçileri olarak bu çıkarın dışındayız. Çünkü bizim bir desteğimiz yoktur, bir gücümüz yoktur. Bundan dolayı bizim için Türkiye'nin manevi lojistiği önemlidir.

3. TÜRKMENELİ TELAFER TELEVİZYON MÜDÜRÜ HAZIM DEVLETLİ

25 MART 2010

ORSAM: Sayın Devletli, izin verirseniz öncelikle 7 Mart 2010 Irak genel seçim sonuçlarına ilişkin görüşlerinizi alarak başlayalım. Türkmenler sizce seçimlerden başarılı çıktı mı? Bundan sonra izlenecek strateji ne olacaktır?

Hazım Devletli: Irak'ta yapılan il meclisi seçimlerine ITC olarak girmiştik. O zaman öyle olmak durumundaydı çünkü sadece vilayet vilayet yarışa girildi. Musul vilayetinde de kendimize güvenimiz var. Telafer'de oyların yarısından çoğunu biz aldık. Musul'da katılım %60 civarında idi. Orada ITC alamadı çünkü güvenlik görevlileri bizden değildi ve bu dezavantaj yarattı. Bir de peşmergeler var tabii. Bu nedenle ITC olarak biz barajı aşamadık. Bu seçimlerde sadece ITC değil çok daha büyük partiler bile bir liste altında toplanarak seçime girdiler. Usame Nu-

ceyfi, Eyad Allavi gibi isimler de bir liste altında seçime girdiler. El Irakîye listesi Musul'da kuruldu. Ve tüm Irak'ı kapsadı. Bizim de ITC olarak elbette ki güçlü bir listede yer almamız gerekiyordu. İlk başlarda Kanun Devleti ile koalisyon katılmak gibi bir görüş vardı. Ama biz bunu kabul etmedik. Çünkü

Musul'da bizim gördüğümüz, Musul'daki güçlü sistemin karşısında duramayız. Sonuçta bütün ITC Irakîye Listesi ile seçime girdi.

Peki sizce ITC'nin El Irakîye Listesinden katılması doğru bir strateji oldu mu?

Evet, çok doğru oldu. Örnek olarak ilk sonuçlara göre Musul vilayetinde oyların yaklaşık %60'ı El Irakîye Listesine gitmiş durumda. Demek ki ben güçlü taraftayım. Benim ITC olarak 4 tane adayım var. 4 adayımın belki hiç biri baraja ula-

şamayacak. Ama baraja yakın bir oy alacaklar. O listede olan diğer adayların çoğundan bizim adaylarımız daha fazla oy alabilir. Mesela örnek olarak İzzettin bey, Nebil bey. Diyelim ki 25 aday var Irakıye Listesinde. Irakıye Listesi 18-20 sandalye alırsa o 18 arasında ben de adaylarımı Meclis'e sokmuş olurum. Bir de hanımefendi adayımız var. Müdrike Ahmet Muhammed. Onun seçilmesi kesinleşti. Bütün Musul'da ITC'nin Hanım adayı en fazla oy alan kadın aday oldu. Bildiğiniz gibi Irak seçim sisteminde kadınlar için bir kota sistemi uygulanıyor. Buna göre çok daha az bir oyla bayan adaylar Meclis'e girebiliyor. Biz bunu iyi kullandık ve kota sisteminde en çok oy alan hanım aday Müdrike Hanım oldu.

Müdrike Hanım'ın bu kadar çok oy almasının sebebi nedir?

ITC'nin Musul Bürosu bu hanıma çok değer verdi. Çünkü bayan adaylar bir fırsattır. Sisteme göre meclisin dörtte biri hanım olacaktır. Diyelim ki Musul'da 34 sandalye var. 3 sandalye azınlıkların, geriye kalan 31 sandalyeden dörtte birinin hanım olması gerekiyor. Yani bayan olduğu için daha az oyla çıkabilir. Musul vilayet meclisi seçimlerinde bir bayan aday 125 oyla meclise gitti.

Peki sizce ITC'nin Kerkük'ten bayan adayı Jale Neftçi Hanım seçilecek mi?

Büyük ihtimalle seçilecek. Diğer aday Erşad Bey zaten kesin olarak çıkmıştır. Jale Hanım da seçilecektir.

Selahaddin ve Diyala'daki durum nedir?

Esasında buralarda da iyi oyların alındığını söyleyebiliriz. Şu an itibarıyla buralar için kesinleşmiş bir durum söz konusu değil. Diyala'da Ha-

san Özmen bey ve hanım adayımız Mübeccel Hanım'ın seçilme şansları devam etmektedir. Ancak nasıl sonuçlanır şu an net değil. Onun dışında Selahaddin'de Ali Haşim Muhtaroglu iyi bir başarı yakaladı. Seçilme şansı halen yüksek gözüküyor.

ITC'nin Musul'da dördüncü bir aday çıkarma şansı var mı?

3 kişi kesindir. Ancak düşük bir ihtimal Dr. İbrahim Arafat da çıkabilir.

Seçimi bir kenara bırakıp biraz da Telafer'deki televizyondan bahsetsek. Ne zaman kuruldu, şu anda ne aşamada televizyon biraz bilgi verebilir misiniz?

Eylül 2003'de biz TRT'den kurs aldık. Telafer'den, Musul'dan, Erbil'den, Kerkük'ten ve Selahaddin'den on kişi katıldı. Her ilden 2 teknisyen kurs aldı. Ana merkez Kerkük'te olacak ve diğer bölgeler merkezden yayın alacak diye düşünüldü. Temmuz 2004'te her yerde televizyonlar kuruldu. Türkmenli Televizyonu genel merkezi Kerkük'te test yayınına başladı. Test yayını yapılmadan önce, biz Telafer'de, 2004 Mart ayının sonunda televizyon binasını bitirdik, denememizi yaptık. Nisan'ın başında Telafer'de yerel yayın yapmaya karar verdik. Beş-altı kameraman gönüllü olarak çalıştı. 6-7 kişilik de montaj kadromuz vardı. Yerli bir program yaptık. Çalışanların hepsi gönüllü idi. İsmi "Türkmenli Telafer TV" idi. Farklı mahallelere gidip halkın sıkıntılarını dinliyorduk. Atasözü programımız vardı. Atasözlerinin ne zaman çıktığını, ne anlama geldiğini anlatırdık. Bu yerel yayını günlük 1,5 saat sürdü. Akşamüstü yapılırdı. Eylül 2004'te televizyonun binası vuruldu. Amerikalıların Telafer'e yaptığı ilk saldırıda televizyon binası vuruldu. Biz bir hafta önce yayını durdurmuştu. 4 Eylül 2004'te Telafer'de bir

çatışma oldu. Silahlı güçler ve peşmergeler ile Amerikan güçleri çatıştı. Bu çatışmanın sonucu silahlı güçler Telafer'i kontrolleri altına aldılar. Ve biz yayını durdurduk. 9 Eylül-10 Eylül gecesi bina vuruldu. Tekrar açılması ise, seçimlerden birkaç gün önce, 4 Mart 2010'da, oldu. Binanın açılışını ITC adayları yoluyla açtık. Şimdi ise yayını başlandı.

Yine yerel yayın mı?

Yerel yayın yapıyoruz. İsmimiz yine aynı Türkmeneli Telafer Televizyonu. Şimdiki yayını günde 3 saat civarında. Bir Türkmeneli TV'den yayın alıp yayınıyoruz, sonra yerel yayını yapıyoruz daha sonra ise tekrar Türkmeneli TV'ye bağlanıyoruz. Ana Haberin Türkçe ve Arapçasını verip kapatıyoruz. Çünkü henüz kadromuzu kuramadık. Seçimden sonra televizyon için büyük bir kadro oluşturmayı planlıyoruz. Televizyon binasında bir stüdyo kurduk. Kerkük'ten Türkmeneli televizyonunun ana merkezinden haftada 3-4 saat bir programı canlı olarak yayınlıyacağız.

Radyo var mı?

Yerel radyomuz da var. Günlük yayın yapıyor. Türkmeneli Telafer Radyosu. Sürekli yayında. Küçük bir verici ile yayın verilebiliyor. 2006 Nisan gibi yayına başladı. Yine aynı saldırıda 2006-2007 arası yayını durdu. Sabah 08.30'dan 12.30'a kadar bir de saat 14.00'dan 18.00'a kadar yayın yapıyor. Bizim asıl amacımız Telafer Televizyonu olarak Türkmeneli TV'nin yayını alıp yerel yayına vermektir. İnşallah uydu yoluyla Telafer'in kültürünü, yaşayışını tüm dünyadaki Türklere göstereceğiz. Soydaşlarımıza Telafer'in sesini duyuracağız. Çünkü Telafer'de sadece saldırı, ambargo ve kavga görülüyor. Ama televizyon sayesinde sadece üzüntü değil şenliklerimiz de görülecek. Telafer'in başka bir yüzü de görülecek.

Son olarak Türkmenler bundan sonra nasıl bir yol izlemeli konusundaki görüşlerinizi alabilir miyiz? ITC seçimlerde bir başarı kazandı, milletvekilleri çıkardı. Ama bundan sonra ne yapmak lazım?

Biz eskiden beri söylüyoruz. Bir Türkmen vatanş olarak tüm Türkmen adaylarımız yoluyla bir Türkmen kitlesi kurulması gerekiyor. Mesela Musul vilayetinden adaylarımız, Kerkük olsun, Selahattin olsun, tüm şehirlerden gidecek ITC adayları diğer listelerden meclise giren Türkmen adaylarla birleşerek bir grup kursun. O grubun görevi şunlar olacak; birincisi Telafer ve Tuzhurmatu'nun vilayet olmasına çalışılacak. Telafer, 1977'de Necef, Selahattin ve Duhok ilçeleri ile beraber vilayet olması teklifi sunulanlar arasındaydı ve bunlar arasında en büyük olanı Telafer'di. Diğerleri onaylanmıştır ama Telafer onaylanmamıştır. Bunun nedeni ise Telafer'in %100 Türkmen olmasıdır. En son 2002'de yine Bağdat'tan bir onay çıktı Telafer'in vilayet olması için. Buna aynı 1977'de olduğu gibi Musul karşı çıktı. Bu karşı çıkışın nedeni ise Telafer'in yanında iki ilçe bulunmaktadır. Sincar ve Baac. Telafer vilayet olursa bu iki ilçe Telafer'e bağlanır. O zaman Musul Vilayeti'nin Arap kimliği bundan çok zarar görür. Çünkü Musul'un çevresinde çeşitli halklar var. Yezidiler, Şebekler, Hıristiyanlar, Kürtler var. Sincar ve Baac gidince Musul'da Araplar azınlık olarak kalıyor. Biz Telafer'in vilayet olması isteğimizi söylediğimizde aslında eski bir hakkımızı savunmuş oluyoruz. Yani yeni bir hak istemiyoruz. Yani bu işin hukuki bir temeli var. Bunun yanında Tuzhurmatu'nun da vilayet olmasını istiyoruz. Seçimlerde en çok oy alan ITC'dir. Telafer Türkmen bölgesidir. Bunu da Vilayet Meclisi seçiminde ispat ettik. Bu konularda çalışılması gerekir diye düşünüyorum.

Sayın Devletli değerli bilgilerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

4. ŞAFAK GAZETESİ BAŞYAZARI MEHMET HAŞİM

23 TEMMUZ 2010

ORSAM: Öncelikle kendinizi tanıtır mısınız?

Mehmet Haşim: Ben Mehmet Haşim Salihi. Jeoloji mühendisiyim. Musul Üniversitesi Fen Fakültesi mezunuyum. 1994-95 senesinde Musul'da mezun oldum. Bundan sonra Türkmen olduğumuz için devlette çalışmadık. Bu yüzden ben de bir Yurt isminde Türkçe gazetede yazar oldum. Dili Osmanlıcaydı. 2003 yılında sözde bir demokratik ülke olduktan sonra herkese hak tanındı, ama Türkmenlere hiç bir hak tanınmadı. Şafak Gazetesi'nin ilk sayısını 2007'nin Haziran ayında çıkarttık. Ayda 2 defa 12 sayfalık yayın yapabiliyorduk. Ama bu sıkıntıdan sonra ayda 1 kere ve 12'den 8 sayfa'ya düşürdük.

Şafak Gazetesi nasıl bir gazete? Tam bağımsız mı? Maddi kaynakları nereden sağlanıyor?

İlk çıkarttığımızda Türkmen Kardeşlik Ocağı tarafından desteklendik. Çalışanlar gönüllü ve ücretsiz çalışıyorlar. Sadece matbaa parası veriyoruz. O da 300 dolar. Daha sonra bu grup desteği kesti. Bütçeleri yetersizmiş. Daha sonra aramızda 300 dolar topladık ve tekrar yayına başladık. 8 sayfadan oluşuyor ve Türkmenlerin yaşayışlarını, kültürlerini, gelenek ve göreneklerini tanıtmak istiyoruz. Mesela Azerbaycan'daki, Kıbrıs'taki, Türkiye'deki olayları ve Irak'taki Türkmenlerin Irak'ın bir parçası olmasını anlatmaya çalışıyoruz. Kürtler, Kürt dünyasının bir parçasıyız diyorlar. Araplar Arap dünyasının bir parçasıyız diyorlar. Biz de "Türk dünyasının bir parçasıyız" mesajını vermeye çalışıyoruz. Bir de Irak'ta Latince harfler daha yeni başladı. Hatta Türkmen kesimlerin de bir kısmı özellikle büyüklerimiz Latince harfler kabul etmiyorlar. Hala Osmanlıca konuşulmaya devam ettiği için,

kitaplarımız da Osmanlıca basılıyor. Gazetenin bir diğer amacı da okuldaki öğrencilerimizin okul kitaplarının dışında okuyabilecek bir şeylerin olmasını sağlamak. Ben gençlere çok güveniyorum. Şu an gençleri teşvik etmiyorlar. Hep kendini tekrar eden isimler tarafından yazılar çıkıyor. Biz burada tamamıyla daha genç isimlerle çalışıyoruz.

Kimler var gazete yazarlarınız arasında?

Mesela, Mehmet Celal var. Genç birisi, atılgan, güzel Türkçesi var. Özdemir Hürmüzlü, Can Kasapoğlu var. Bunlar hep genç kuşak. 20-30 yaş arası. Ali Amir var, öyküler yazıyor. Biz de gençlere yer vermeye çalışıyoruz. Hatta internet sayfası açıp, oradan yayın yapmak istedik ama burada internet çok ağır olduğu için yapamadık.

Irak içerisinde hangi bölgelere dağılıyor? Yurt dışına da dağıtılıyor mu gazeteniz?

Şimdi Irak içerisinde Türkmeneli Bölgesinin her yerine gönderiyoruz. Tabi bunun masrafı çok. Ama biz yine de gönderiyoruz. Bizi destekleyen bir kuruluş olmadığı için gerçekten zorlanıyoruz. Mesela Bağdat'ta dağıtıyoruz. Güneyde olan Türkmen bölgelerine gönderiyoruz. Bazı Türkmen köylerine dağıtıyoruz. Erbil ve Musul'da da dağıtım yapıyoruz. Azerbaycan'a da posta yoluyla gönderiyoruz. Posta aksadığı zaman biraz geç oluyor. Türkiye'de de Ali Okur arkadaşımız sayesinde dağıtımını yapıyoruz. Kıbrıs'a gidiyor mesela. Onlar orada bu masrafları kendileri karşılıyorlar.

Peki ne kadar basılıyor gazeteniz?

Önce 2000 ama maddi sıkıntılar yüzünden daha sonra 1500 daha sonra 1000'e de düştü. Şimdi yeni matbaamız yapıldığından 4000 tane çıkarıyoruz.

Gazetenin son durumu, son hali nedir?

Son hali çok kötü. 29 Nisan'da öğle saatlerinde bize bir saldırı oldu. Bütün malzemelerimizi aldılar ve saldırdılar. Bizim de tekrar gazete çıkarmamız zorlaştı. Mesela 3 seneden beri arşiv topluyoruz. Biz her şeyi arşivliyorduk. Hatta özel fotoğraflar çektiyorduk. Yani gazetede görmüş olduğunuz fotoğraflar çok enderdir. Çünkü biz çekiyoruz onları. Maalesef bunların hepsini kaybettik. Şu an için gazeteyi çıkartmak zor oldu. 3 senedir topladığımız bilgisayarları, biriktirdiğimiz paraları aldılar. Hatta internetimizi de kestiler. Fotoğraf makineleri, kullandığımız çipleri de aldılar. Bunları temin etmek için 4000- 5000 dolar gerek. Fakat şu an böyle bir parayı bulmak çok zor.

Şu an ayda bir mi çıkıyor gazeteniz?

Şimdilik evet.

Peki gazeteyi ayağa kaldırmak için neler yapılabilir ve sizin planlarınız nedir?

Biz insanlarımızla görüştük ve bize en az 5000 dolar gerekiyor. Bilgisayarlar ve fotoğraf makineleri için. Bu paranın toplanması için Türk dünyasına bir imdat çağrısı gönderdik. Bakalım carımız yanıt bulursa tekrar yolumuza devam edeceğiz.

Burada çıkan bir çok Türkçe gazete ve dergiler var. Onlarla aranızda ilişkiniz var mı?

Bütünüyle var. Mesela Türkmeneli Gazetesi var. Siz Türkçe dediniz, ama Türkçe yok. Arapça vardır. Sadece arasında 1-2 sayfası Türkçedir. Bütün dergilerimizin dili olarak Arapçadır. İnsanımızın kültürü Arapça olduğu için. Türkmeneli Gazetesi Başyazarı Sayın Necat Kevser beni aradı ve "gazetemiz sizin hizmetinizde. Bütün malzemelerimizi de ne zaman istersen kullanabilirsiniz" dedi. Ama biz yine ayaklarımızın

üstünde durmak için bu maddi durumumuzun kesinlikle desteklenmesi gerek. Hatta biz Şafak Gazetesi'nin logosunu bile kaybettik. Aramızdaki gazetecilerle, diğer gazetelerle iletişimimiz çok güçlüdür. Ben bu düşünceyi, bu amacımızı sadece Türkmenler arasında değil, Arap ve Kürtler arasında da yaymaya çalışırım. Irak'ta tam Türkçe olarak bu gazete devlete kayıtlıdır. Tam Türkçe tek gazetedir. Bir Irak gazetesi olarak kayıtlıdır ve Irak olaylarıyla ilgileniyoruz. Biz Türkmeniz. Türk dünyasından bir parçayız, ama bir başka kimliğimizle Irak'lıyız. Bizim tüm ıraklı kesimlere saygımız vardır. Gazetemde de hiçbir kimsenin aleyhinde bir yazı yazmadık. Her zaman birlik ve beraberliğe çağırdık insanlarımızı. Maalesef, birliği, beraberliği istemeyenler var, net mesaj vermeyenler var. Irak'ın birliği hiç kimseyi tatmin etmez diyenler var maalesef.

Peki, bir Iraklı gazeteci olarak, Irak siyaseti hakkındaki düşüncelerinizi, daha sonra da Türkmen halkının geleceği hakkında bize neler söyleyebilirsiniz?

Irak'ın siyasi durumu gerginlik içindedir. İnsanlarımız önce çıkar peşindedir. Maalesef parlamentoda insanların arasında politikayla hiçbir zaman ilgilenmeyenler var. Laik olanların listesi önceliği kazanmasına rağmen büyük hükümeti oluşturmakta zorlanıyor. Türkmenlerin de bazı çalışmaları var. Kendi aralarında daha barışık olmaları gerek. Diğer taraftan gereğinden fazla Türkmen partisi ortaya çıktı ve aynı zamanda destek de aldılar. Bazı partiler de Türkmenleri bölmek için açıldı ve bu oy zayıflığına yol açtı. Bu da hoş bir şey değil. İnşallah gelecekte her şey iyiye gider ve Türkmenler de buradaki hak ve hürriyetlerine sahip olurlar normal vatandaş olarak.

Size çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

5. TÜRKMENELİ RADYO TELEVİZYON GENEL MÜDÜRÜ YALMAN HACAROĞLU

26 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Önce bize kendinizi tanıtır mısınız?

Yalman Hacaroğlu: Türkmeneli Radyo Televizyon Genel Müdürü'yüm. Türkmeneli Uydu Televizyonu 2004 Nisan'ında test yayınına başladı. 14 Temmuz 2004'te fiili yayına geçti. Tabii o zaman izinleri televizyon izinleri o zaman burada hükümet meclis tarafından izinleri çıkartmıştık.

Bundan önce, biraz kendiniz hakkında bilgi verir misiniz? Yani eğitim durumunuz nedir, nerelisiniz?

Ben Kerküklüyüm. 1959 doğumluyum. Bağdat Üniversitesi İngilizce Bölümü, Edebiyat Fakültesi mezunuyum. Şu an Master yapmaktayım. Daha önceden Bağdat radyosu Türkçe, Türkmençe ve İngilizce bölümlerinde çalıştım, yani fakülteli olduğum yıllar sırasında akşamları radyoda mütercim spiker olarak çalıştım. Daha sonra Kerkük Televizyonu'nda da çalıştım. 2004'ten sonra yerel televizyonumuzu kurduk. 2004'ten önce eski rejimin düşmesinden sonra biz burada bir radyo kurduk. Radyoda 2 kişi çalıştık. Burada Divan Oteli'nin odasında bir radyo kurduk. Saddam'ın düşmesinden hemen hemen bir hafta-10 gün sonra radyo yayını başladı. Türkmeneli radyosu diye yayın yaptık. Ondan sonra yerel televizyonu kurduk. Tabii ki o zaman Kerkük'te hiçbir televizyon yoktu. Yani yalnız bizim Türkmeneli Radyo Televizyonu bulunuyordu. Yerel yayın devam etti. Bir sene orda çalıştım yerel yayında. Bir televizyonun omurgası haber merkezidir. Ben haber müdürü olarak çalıştım bu televizyonda. 2004'te haber müdürü olarak çalıştım, çünkü kendimi haberci spiker olarak bu alana koymuştum. Daha sonra burada iş gereği genel müdür oldum. Şimdi bu görevimi sürdürmekteyim. Tabii ki televizyonu-

muz son sene içerisinde uluslararası bir nitelik kazandı. yani uluslararası kurumlar tarafından davet edildik, çağırıldık yurt dışına. İlk önce TRT ile Sayın İbrahim Şahin Bey ile bir anlaşma imzaladık. O anlaşma gereği iki televizyon arasında karşılıklı yardımlaşma işbirliği yapıldı. TRT bize birçok dizi, türkü, program verdi. Biz de

onlara Kerkük türküleri, Türkmeneli türküleri, Türkmeneli bölgelerinin belgesellerini verdik. Birçok belgeselimiz, burada yaptığımız belgeseller, TRT Avaz televizyonunda yayınlandı, TRT Gap televizyonunda bir müzik programımız var. O devamlı yayınlanıyor. Bu işbirliğimiz şimdiye kadar sürüyor ve biz burada bu binamızda TRT FM radyosunun yayını yapıyoruz. Tabii ki Ankara'dan uydu üzerinden yayın yapıyor ama biz burada anten üzerinden yapıyoruz. Her yerde dinlenecek bundan sonra TRT FM radyosu. Daha sonra Azerbaycan televizyonu ile bir protokol imzaladık. Aynı şekilde Azerbaycan televizyonu ile de işbirliği konusunda çok programlar yaptık. Onlar bizim programlarımızı yayınlıyor, biz de onların programlarını yayınlıyoruz. Bazen iki televizyon arasında canlı yayın bağlantıları oluyor, TRT ile de oluyor. Daha sonra birkaç ay önce Mısır'a gittim. Mısır Televizyon Radyolar Birliği Başkanı ile de bir protokol imzaladık. Onlar da televizyonumuzu takip ediyorlarmış, televizyonumuzun bilincinde olduklarını belirttiler. Ayrıca Ortadoğu'da en büyük haber ajansı olan Ortadoğu haberler ajansı ile görüştüm, onlarla bazı çalışmalarımız oldu. Daha sonra Mısır'da bir büro açıyoruz, yani açılmış sayılır. Tabii burada TRT ile işbirliği çerçevesinde, imzalanan protokol çerçevesinde Mısır'da TRT'nin bürosunu kullanıyoruz, Kahire'de. Ayrıca Lübnan'a gittik. Lübnan'da Reuters haberler ajansı bizim Lübnan'da olmamızı sağladı. Televizyonumuzun az önce söylediğim gibi uluslararası medya kurallarına göre

yayın yaptığını ve programlarının birçoğunun uluslararası standartlara uygun olduğunu belirttiler. Şu an televizyonumuzda 20'ye yakın program var. Tabii ki biz 2 dilde yayın yapıyoruz; hem Arapça hem Türkçe yayın yapıyoruz. Her gün 4 haber saatimiz var. Türkçe haberlerin ardından Arapça haber bülteni giriyor. Ayrıca Türkçe Arapça programlarımız var. Türk dünyasını tanıtmak için bazen Arapça programlar yapıyoruz. İslami şahsiyetler diye bir programımız var, o Türk şahsiyetlerinden söz ediyor, Arapça sunuluyor.

Kaç Arapça kaç Türkçe programınız var?

Önce Vatandaş, İslami Şahsiyetler, Gündem, Olay olmak üzere 4 Arapça programımız var. Bunun yanında dini programlarımız da var. 3 tane dini programımız var. Bunun yanında bazı konularda vatandaşı televizyonumuza bağlamak amacıyla bazı programlar yapıyoruz. Telefonla. Sunucu oturuyor, telefonla vatandaşlarla konuşuyor. Buna örnek olarak, Rüyalar Dünyası. Çocuk programımız var, kadın programlarımız var, tarih programlarımız var. Türk tarihini anlatan programlarımız var. Bir de Musiki Mirası programımız var. Tabi bu Musiki Mirası programı Irak'ta Türkmen müzik kültürünü yansıtmaktadır. Ayrıca Ankara büromuzdan bize gelen programlarımız var; siyasi ve müzik programlarımız, sanat programlarımız var. Ankara'dan bize 4 program gönderiliyor şu an.

Yani programlarınızın belli bir ağırlığı yok. Belli bir alana ağırlık taşıyor değil mi?

Her alanda programımız var. Yani televizyonumuzun her konuda girişimleri var. Siyasi olaylar da var. Kerkük olaylarını Irak olaylarını. Onları haber yaptıktan sonra da program yapıyoruz. Çok önemli bir haber olduğu zaman Yorum Haber diye bir programımız var. Yani çok önemli bir haber olduğu zaman, o haberi de program yapıyoruz. Siyasileri çağırıyoruz, stüdyoya haber yapıyoruz. Bunun yanında Halk Meydanı programımız var. Burada insanlar geliyor stüdyoda oturuyor ya da canlı olarak dışarıda, açık havalarda yapıyoruz. Bunun yanında tabii ki

halk meydanı programı illaki siyasi değil, kültürel ve sosyal olabilir. Halk Meydanı programları her konuyu ele alıyor.

Türkmeneli Televizyonunun biraz yayın politikasından bahsedebilir misiniz?

Türkmeneli Televizyonu 24 saat yayın yapmaktadır. Türkmeneli Televizyonu; Irak'ın aydınlık yüzüdür. Bu slogan altında yayına başladı. Bizim amacımız Türkmen halkının yanında Irak'tır. Önce Türkmen halkı, daha sonra Irak. Basra Kerkük'ten en az 1000 km uzakta. Basra'da canlı yayın programı yaptık, müzik programı yaptık. Bu ne demektir? Yani Türkmeneli Televizyonu bütün Irak'ın televizyonudur. Biz oraya müzik ekibimizi götürdük, müzik ekibimizle birlikte Basra müzik ekibini bıraktık. Bir de Kut şehrinde Osmanlı Mezarlığı var; Osmanlı Türk Mezarlığı. Oradan canlı olarak Halk Meydanı programı yaptık. Yani bizim amacımız ilk önce tarihimizi, varlığımızı, Türk tarihini dünyaya aktarmaktır. Irak'ta hatırı sayılan ve çok büyük bir nüfusta bir Türkmen halkı var. Yani Telafer'den başlayarak Tuzhurmatu'ya kadar bir Türkmen bölgesi var. Bu bölgede en az 3 buçuk milyon Türkmen yaşamaktadır. Önce bunları tanıtmak amacımız. Öyle zannediyorum ki bunda da başarı kazandık. Şimdi televizyonumuz Irak'ta en üstün televizyonlardan sayılmaktadır. Size bir örnek verebilirim. İki ay önce Arap Sat Uydusu Kurumu, Irak televizyonları için Suriye'nin başkenti Şam'da bir toplantı yaptı. Bu toplantıya birkaç televizyonu çağırdı. Yani bizim televizyonumuz, Irak'ın kuzeyinde 20 seneden beri yayın yapan televizyon. Yani belki de başkalarına sorsanız bizim yayın politikamız izlenme politikamız onlardan daha çok olabilir. Neden? Çünkü onlar yalnız bir etnik gruba hitap ediyor, bu da bir uydu televizyonuna yakışmaz. Bir uydu televizyonunun bir dünya televizyonu olması gerekir. Dünya televizyonu olduğu zaman senin kendi amacını onlara iletmek imkânın olacaktır. Yani dünya benim televizyonumu izlediği zaman işte burada bir Türkmen televizyonu var Irak'ta bir Türkmen toplumu var bir Türkmen

halkı var. Araplara sesimizi ulaştırmak gerekir, yani Arap dünyasına. Biliyorsunuz biz Türksat ve Nilsat üzerinden de yayın yapıyoruz. Arap ülkelerine hitap etmemiz, kendimizi, tarihimizi, kültürümüzü bildirmemiz lazımdır. İşte bu değişik konularda programlarımızı yapıyoruz ve birçok zaman biz değişik ülkelerden mesajlar almaktayız. Mısır televizyonları gibi. Onlar bizim yayınladığımız haberi kaynak alıyor, yani Türkmeneli Televizyonunu kaynak gösteriyor haber konusunda.

Kaç kişilik bir ekiple çalışıyorsunuz?

Irak'ta Bağdat, Musul, Diyala ve Telafer'de bunun yanında tabii ki Kerkük'te vericilerimiz var. Bu 5 bölgede verici çalışmaktadır. Onu da söyleyeyim unutmayayım: Telafer'de bir televizyon açtık. Yerel yayın yapıyor. 2 gün önce orayı ziyaret ettim. Çok güzel bir binamız var orada. Yerel yayın yapmaktadır. Biliyorsunuz Telafer, Türkmenler için çok önemlidir çünkü yüzde yüz Türkmen olan bir bölgemizdir. Yani Telafer gibi bir şehrimiz bir ilçemiz yok; yani bazı ilçelerde Arap bulunuyor, Kürt bulunuyor, ama Telafer'de yüzde yüz Türkmen var. O yüzden biz oraya çok önem veriyoruz. Şimdi orda günde 4 saat yerel yayın yapıyorlar. Ayrıca bazen de bizim televizyonumuza bağlanıyorlar. Ama yerel yayında tabii ki Telafer'de Türkmençe şivesiyle yayın yapıyorlar. Programları var, ben gittim gördüm; sokaktaki insanlarla vatandaşlarla görüşmeler yapıyorlar.

Bu televizyon ne zaman kuruldu?

2 ay önce. 2004'te vericimiz vardı ama ABD'nin oraya yaptığı bombardıman sırasında o bina tahrip edilmişti. O bina 2 ay önce yeniden yapıldı, onarıldı, kule kuruldu, vericimiz var.

Türkmeneli Televizyonu adıyla mı yayın yapılıyor?

Evet, Türkmeneli Televizyonuna yani bize bağlı. Radyo da televizyon da var.

Onlar kaç kişilik bir ekip?

Onlar 13 kişi çalışıyor. Ama burada Irak'ın genelinde Türkmeneli Televizyonunda 103 kişi çalışıyor.

Kerkük'teki yerel televizyon da mı size bağlı?

Hayır. O Irak Türkmen Cephesi yönetimindedir.

Ama Telafer'deki size bağlı değil mi?

Telafer'deki bize bağlı. Saydığım bölgelerde vericilerimiz bize bağlı. Onlar bizden maaş alıyor, hem idari konuda hem de yayın konusunda bize bağlı.

Türkmenlerle konuştuğunuzda yayın politikanız hemen hemen birçok yerden tepki alıyor. Hem halk yayından memnun değil, hem siyasi çevreler memnun değil. Muhtemelen bu eleştiriler size de geliyordur. Bu eleştirilerin sebebi nedir?

Biz bazen ister istemez burada Türkmen toplumunun varlığı tarihini tespit etmekteyiz. bunun üstüne basa basa gidiyoruz. Ama bazen bize reklamlar geliyor. Irak'ın kuzeyinden reklamlar geliyor. Yani bunda bir kelime Kürtçe olduğu zaman bazı insanlarımız tepki gösteriyor. Ama bizim amacımız televizyonumuzu uluslararası bir televizyon yapmak. Eleştiriler her yerde olabilir. Türkmençe şiveyle değil, Türkçe'yle yapılması konusunda da bazı köylerden özellikle tepkiler var, anlamıyorum diyorlar. Ama bu bizim suçumuz değil. Bakın Kerkük'te bizim amacımız Türkçe'yi yaygınlaştırmak. Biz Türk'üz. Saddam zamanında Irak'ta çıkan gazete ve radyo televizyon yayınları tam İstanbul şivesiyle yapılıyordu ama o zamanki eski rejimin baskısı nedeniyle Arapça harfler kullanılıyordu. Yani tam bugün yaptığımız tercüme yayın o zaman da aynı yayındı. Ama o zaman o rejimin propagandası için yapılıyordu. Tabii ki gazete radyo televizyon Türkmençe yayınları. Bizim bir konuşma dilimiz var bir de edebi bir gazete dilimiz var. Bizim kullandığımız dil İstanbul şivesidir. Yani

edebiyatımızda, yazımızda, düz yazıda, romanlarda, öykülerde kullandığımız İstanbul şivesidir. Bir de Türkiye’de de geçerlidir; Türkiye’nin doğu, güneydoğusundaki kullanılan şive başka İstanbul’da başka Karadeniz’de başka. Irak da aynı. Erbil’in bir şivesi var. Kerkük’ün bir şivesi var, Tuzhurmatu, Diyala’nın da şivesi var ama bu şiveler birbirine çok yakın. Yani bizim bu şivelerle bir haber yapmamız mümkün değil. Ama yaptığımız programlarda Türkmence konuşuluyor. Yani program ne olursa olsun hatta siyasi programlarda da getirdiğimiz insanlarla Türkmence konuşuyoruz. Ama haber dilimiz ve yazımız Türkçedir. Niye 100’den fazla okul kurduk? Niye Türkmen eğitim müdürlüğü kurduk? Yeni harfleri öğretmek için. Ama yani bu şey yeni, halk öğrenmeli.

Gelecek için ne gibi projeleriniz, ne gibi sıkıntılarınız var? Bize onlardan bahseder misiniz?

Burada tabii ki sıkıntılarımız var. Irak’ta özellikle Kerkük’te yayın yapmak çok zor. Çok kötü şartlar altında yayın yapmaktayız. Yani burada Amerikalılar, Arap, Kürt, Hıristiyan bunların değişik tepkileri var. Biraz durduruldu diyebilirim ama daha önceden birçok tehdit aldık, saldırılara uğradık. Binamıza birçok defa saldırılar yapıldı. Sıkıntılarımız budur. Elektrik bazen kesiliyor, her yerde sıkıntı var. Bir dekor yaptığımız zaman malzeme arıyoruz, bulamıyoruz. Ama ilerde birçok projelerimiz var. Bilirsiniz binamızda Türkmen FM radyomuz da var. Şimdi şöyle bir program yapacağız. Çok kapsamlı ve milleti televizyona bağlayacak bir programdır. Program radyo ve televizyon arasında yapılıyor. Yani aşağıda radyoda sunucu oturuyor, canlı yayın aracımız dışarıda olacak. Belki Kerkük’te belki Bağdat’ta olacak. Sunucu orada vatandaşlarla görüşüyor. Biz oraya bir plazma kuruyoruz. İstenilen şarkıyı plazmadan dinletiyoruz vatandaşları.

Kaç stüdyonuz var burada?

3 tane stüdyomuz var. Programı söylemeyi unuttum. Yapraklar programı var. Değişik konuları ele alıyor. Irak’ın hemen hemen bütün yerlerinden canlı yayın yaptık. Erbil’den, Musul’dan Telafer’den birçok şahsiyetleri çağırıyoruz bu programa. Bir de biz Kerkük’te tiyatro oyunlarını canlı olarak yayınlıyoruz. Ama Türkmeneli’nin yayın yapmadığı bölge kalmadı. Bütün Türkmen bölgelerinde. Telafer’den Mendeli’ye kadar canlı yayınlar yaptık. Bayat köylerinden, Mendeli’den, Erbil’den, Musul’dan bütün bölgelerden canlı yayın gerçekleştirdik.

Son olarak, Irak içerisindeki televizyonlarla herhangi bir işbirliğiniz var mı?

Tabii tabii var. İlk önce Irakiye televizyonu ile bir işbirliğimiz var. Onlar bizim Arapça programlarımızı yayınlıyor. Biz de onların programlarını yayınlıyoruz tabii ki Irakiye televizyonu Irak Medya Şebekesi adı altında geçiyor. Tabii ki bu onlarca radyo televizyonu çatısı altına alıyor. Bir de El Furat Televizyonu ile protokol imzaladık. Onlar da bizim Arapça programlarımızı yayınlıyor. Yani bütün televizyonlarla çok iyi bir ilişki içerisindeyiz.

Ben çalışmalarınızda sizlere başarılar diliyorum. Bu şartlar altında oldukça zor çalışma yapmak ama biz de Türkiye’den mümkün olduğunca takip etmeye çalışıyoruz.

Bugün beni Reuters haber ajansı Lübnan’a çağırıyor. Televizyonumuzun son bir sene içerisinde çok iyi izlendiğini bu yüzden bizimle işbirliği yapmak istediklerini söyleyip oraya çağırıyorlar. Bir haber aldım Lübnan’ın kuzeyinde Türkmen köyü varmış. Yani bizim amacımız burada Türkmen halkı olmasa niye oraya gidelim? Tam Suriye-Lübnan sınırı. Yani bizim amacımız Türkmen halkı. Bir de bizde her zaman bir olay olacak. Biz o olayı göz önüne alarak yola çıkmaktayız. Irak’ta gelecekte bir nüfus sayımı olacak. O zaman o sayım başlamadan önce işte Lübnan’daki Türkmenler biz Türkmeniz diyorlar. Biz niye Türkmenliğimizi ispat etmeyelim? Bu programları o zaman kullanırız.

Teşekkür ediyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

6. TERT GENEL MÜDÜRÜ TÜRKEŞ SALİHİ

26 AĞUSTOS 2010

ORSAM: Bize biraz kendinizden bahseder misiniz?

Türkeş Salih: Ben Türkeş Salih. 1964 Kerkük doğumluyum. 20 yıldır Devlet Sağlık Enstitüsünde enformasyon bölümünde çalışmaktayım. 2003'ten önce dört kere tutuklandım. İstihbarat, emniyet, Saddam fedailerini tarafından 1989, 1994, 1998, 2001 senelerinde tutuklandım. 2003'le birlikte Irak Türkmen Cephesinin bürolarının Kerkük'e gelmesinden sonra ITC'de görev almaya başladım. 2003'te Ankara'da ITC'nin düzenlemiş olduğu bir üst düzey yönetici ve liderlik eğitimi olan bir kursa katıldım. Orayı yüksek bir puanla bitirdim.

Türkçeniz çok düzgün. Sanki yıllarca Türkiye'de kalmış gibi Türkçe konuşabiliyorsunuz.

Evet Türkçem düzgündür. Türkiye'de uzun yıllar kalmadım. Biz aile olarak daha çok kendi kelimizi eğittik. Örneğin ben çocukken Saddam döneminde evde ilk sabahları "günaydın" la kalkardık. Yani aile ortamında annemden, babamdan, ağabeylerimden öyle öğrendik. Bizim eğitimimiz bu şekildeydi. Bir de kendi kendimize Türkiye'den gelen gizli gazeteleri, kitapları, basın bültenlerini okuyorduk. Ben şu ana kadar Türkçe okuma yazma ile ilgili hiçbir kurs görmedim. Sadece 1987 senesinde bir yıllığına ben ve ağabeyim diğer ağabeyim idam edildikten sonra Türkiye'ye gitmek zorunda kalmıştık. Aşağı yukarı bir sene İstanbul'da kaldım. Ondan sonra tekrar buraya döndük. Döndükten sonra İstihbarat tarafından tutuklandım. Dört ay hapisteye kaldım. Ağabeyim 20 sene hüküm giymişti. 1996'da Türkmen Partileri -Irak Türkmen Cephesi- Irak'ın kuzeyinde bulunduğu süreçte ben de Türkmeneli Partisi'nin gizli teşkilatına

üyeydim. 1998'de Ben , ağabeyim Erşat Salih ve diğer arkadaşımız Mutasım Kasaboğlu ile beraber görevdeyken tekrar tutuklandık. 2001 senesinde Kerkük'te yine evimden alındım. Ondan sonra Bağdat'a transfer oldum. Orada da soruşturma yapıldıktan sonra serbest bırakıldım. Bu arada evliyim, dört çocuk babasıyım. 2003 senesinden sonra görev olarak buraya atandım. TERT kurumu olarak o zamanlar Enformasyon Büro Başkan Yardımcısı olarak atandım. O zamanlar sadece bizim kurum burada - Türkmeneli Radyo Televizyon Kurumu- vardı. 2004'te çalışmalarımız, projelerimiz sunulduktan sonra uydu televizyonunu kurulmasına çalıştık. Ben kurucularından birisiydim. Bağdat'ta kuleyi diktikten sonra, Musul, Telafer, Kerkük, Diyala ve Selahattin'de istasyonları taşıdık. Ondan sonra yayına başladık. Bizim yanımızda - TERT kurumunda bulunan elemanların bir kısmını oraya transfer ettik. TERT 1996'da Erbil'de kurulmuştu. 12 Nisan 2003'te Kerkük'e radyosunu getirdik. Divan Otelinden yayınını yaptık. Kerkük'ün kurtuluşundan sonra. 31 Nisan'da televizyon yayınına başladık. Ne yazık ki; bu kurum Kerkük İçinde henüz birinci yılı olmasına rağmen işgalden sonra bugüne kadar hiçbir ilerleme olmadı. İster teknik açıdan ister kadro açısından ister idari açıdan. Olmamasının sebebini de halen bilemiyoruz. Diğer kurumlara gerek maddi gerek manevi destekler gidiyorken bize o tür destekler hiç gelmedi. Biz kurum olarak hiçbir destek almadık.

Bize TERT ve Türkmeneli televizyonu arasındaki farkı anlatır mısınız? TERT nedir? Türkmen Radyo Televizyonu nedir? TERT'in özelliği nedir? Nereden yayın yapar?

Öncelikle TERT'in açılımı Türkmeneli Radyo Televizyonu. Biz yayınıma ilk olarak yerel şekilde başladık. Yani Kerkük ve Kerkük'ün civarı. Türkmeneli ise; bir uydu televizyonudur. O uydudan yayın yapıyor. Onlara çeşitli imkanlar sağlandı. Maddi imkânlar, kurs imkânları, her türlü imkânlar sağlandı. Maalesef bizim imkânlarımız yoktu. Mesela biz halen VHS sisteminden yayın yapıyoruz. VHS sistemi dünyanın her yerinde bitmiştir. Bunun yanında 1990'larda Erbil'de bulunan kurumun bazı cihazları hala bizde duruyor. En son iki ay önce bir kuleyi nihayet büyük çabalardan sonra – hatta ben bir kalp krizi bile geçirdim bu sırada- burada diktik. Daha önce de buradan yayın yapıyorduk. Uydu televizyonunu kulesine uplink yaptık. Kendi kulemiz olmadığı için sadece çanakla yayın yapabiliyorduk. Kısa süre önce nihayet kulemizi dikebildik. Şu an Kerkük ve yakın köylerimiz, Türkmen ilçelerimiz yayınıma seyretmektedir.

TERT'in amacı nedir? Yani Türkmeneli Televizyonu varken ve iyi imkanlarla çalışırken neden TERT?

Şimdi öncelikle esas yer burasıdır. Uydu televizyonu yokken buradan yayın yapılmaktaydı. Biz 1990'larda buradaydık. Uydu televizyonu ise 2005'te yayına başladı. Biz zamanında da yetkililerle görüştüğümüzde ilk olarak amacı sordular. Yani uydu televizyonu varken bir de yerelin ne yararı olacak. Şimdi Irak sisteminde çeşitli partilerin, etnik gurupların vs. kendisine ait yayınları vardır. Mesela şu an Kerkük'ün içinde Kürtlerin aşağı yukarı 10'dan fazla televizyon kanalları vardır. 20'den fazla radyo yayınları vardır. Gerçek Türkmen'lerin maalesef, kukla partiler hariç (onlar da KDP den destek alıyor) sadece TERT televizyonları vardır. Medya hususunda esas amaç bu gün budur. Uydudan yayınlamadığınızı, yayın politikasını yerelden yaparsınız. Esas amaç budur. Şimdi; orası bir uydu televizyonudur. Kurallara çok bağlıdır. Sistemi ve programları farklı oluyor. Ayrıca size samimi olarak da şunu söylemeliyim: Bizim

yaptığımızı onlar yapamıyorlar. Neden peki? Burası Türkmeneli Televizyonu olarak geçiyor. Yani ne olursa olsun ben bir Irak vatandaşım ama Türkmenim. Bu yüzden benim kendime ait örf, adetlerim, gelenek, göreneklerim vardır. Bunu yanında ben Türk dünyasını bir parçasıyım. Ve biz ister radyo olsun, ister televizyonda olsun haber sisteminde, programlar sisteminde Türkçe'nin yeni harflerini kullanıyoruz. Arapça programlarımız da vardır. Yalnız bizimle uydunu arasında olan fark şudur: Şimdi bir Irak vatandaşı ya da Kerkük'ün içinde bir vatandaş veya bir Türkmen vatandaşı (milliyetinin cinsiyetinin ne olduğu önemli değil) uydu televizyonuna baktığı zaman sanki bir Türk televizyonunu seyrediyor gibi oluyor. Biz burada Türkmen folklorunu yansıtıyoruz. Türkmen tarihini, Türkmen hoyratını, Türkmen şiirini, Türkmen göreneğini yansıtıyoruz. Bizim özelliğimiz buradan kaynaklanıyor.

Peki TERT'te Türkçe'nin Kerkük şivesi mi kullanılıyor?

Haber sistemi olarak yayınıma Türkçe yapıyoruz. İnternet sitemizi yeni Türkçe harfleriyle çıkarıyoruz. Ayrıca Arapça olan haberleri çeviriyoruz. Ben Türkmen olarak çok derin bir folklor sahibim. Şarkılarım, hoyratlarım, manilerim vardır. O manileri biz buradan yayınlamaktayız. Kerkük'te Türkmeneli Televizyonunun olmasının önemi çok büyük. Sebeplerine gelince; bugün Kerkük'ün içinde 10 yayın kanalından fazla Kürtçe yayın yapan yerel televizyon kanalı vardır. Bunun yanında yerel radyolar vardır. Fakat neredeyse en az bir uydu televizyonun sahip olduğu kadar imkânlara sahipler. Mesela; programsal ve teknik açıdan çok yeni sistemler kullanıyorlar. Bütünü olmasa bile çoğu dijital sistem olarak yayın yapmaktalar. Maalesef biz bunu yapamıyoruz. O imkanlar bizim için sağlanmamış. Yerel televizyonların önemine gelince; bugün Kerkük'te uydu televizyonunun yapmadığını yerel televizyon yapıyor. Örneğin; Futbol maçlarının yayınlanması paralı olduğu

için; şifreli olduğu için bunların uydu kanalından yayınlanması yasaktır. Bunu Kerkük'ten biz yapıyoruz. Özellikle Türk Milli takımı maçlarını veya Fenerbahçe'nin, Beşiktaş'ın maçlarını sürekli yayınlamaktayız. Bunun yanında programlarımız genelde Türkmen'lerin büyük bir tarihe sahip olduklarını, büyük bir folklorla sahip olduklarını yansıtmaktadır. Aynı zamanda Türk dünyasının bir parçası olduğumuzu göstermekteyiz. Sürekli bunların kliplerini yapıyoruz. Kısıtlı imkanlar olmasına rağmen yapıyoruz bunları. O yüzden benim temennim sizin de Kerkük içinde şöyle bir istatistik yapmanızdır: Kerkük'te TERT'i mi daha fazla seyrediyorsunuz, diğer televizyonları mı daha çok seyrediyorsunuz? Burada tepkileri aldığınız zaman belki de benim konuşmam daha gerekmez. Alacağınız tepkiler mutlaka "TERT'in yayınlarını daha fazla seyrediyoruz" şeklinde olacaktır. Zaten birkaç gündür yayınınızın durması da büyük bir tepki yarattı. Yayın olmadığı için milletin çoğu kızgın. Diyorlar ki: Türkmençe şarkılarını göremiyoruz. Tuzhurmatu, Telafer, Tavuk, Kerkük'ün içinden her türlü sanatlarımızı; şarkılarımızı, hoyratlarımızı buradan yayınlamaktayız. Genelde Türkmen davasıyla ilgili programlarımız ön plana çıkarılmaktadır. Şehitlerimizle, tutuklularımızla ilgili bunun yanında en son siyasi gelişmelerle ilgili Türkçe olsun, Arapça olsun tüm konuları ele almaktayız.

Hangi tarz programlar var genel olarak?

Programlar genelde siyasi, sosyal, tıbbi, tarihle ilgili olan programlar, ayrıca sanat ve edebiyatla ilgili programlarımız hatta ziraatla ilgili programımız bile vardır. Şuan Kerkük'te belki de bunun öncülüğünü kazanmış durumdayız. Ziraatla ilgili hiçbir program, hiçbir kanaldan yayınlanmamaktadır. Fakat yedi senedir bu program bizim yayınımdan kesilmeden hem radyodan hem televizyondan yayınlanmaktadır. Artı; millete hitaben dini programlarımız vardır. Son zamanlarda kurumun içinden canlı yayın programları yapmaya çalıştık. Telefon bağlantıları

yaptık. Maalesef telefon cihazımız olmadığı için telefon bağlantılarımız çok kısıtlıydı. O işi kendi imkanlarımıza dayanarak sağlayabilmıştik. Bunu yanında en son seçimler, 2010 seçimleri, bizim için çok büyük bir sınavdı. Yine ayrıca adaylarımızın propagandası için otuzdan fazla marş yaptık. Yirmiden fazla canlı yayın programı yaptık. Skeçler yaptık. Hala o skeçlerimiz devam etmektedir. Her türlü faaliyetlerle ilgili, gençlere, yaşlılara, kadınlara hitaben bu programlarımızı yapıyoruz. Fakat özellikle seçimler dediğim zaman; seçimlerin içinde bir uygulama düşündük ve teşvik ve adaylarımıza vatandaştan destek için sms almaya başladık. O gelen smslerin de cdleri bizde arşivlenmiş durumdadır. Adaylarımız için gelen teşvik ve destekleri yazılı olarak telefon mesajlarıyla aldık. Bu iyi bir propagandaydı ve halktan şu şekilde bir dönüş geldi: Kerkük'te adaylar için TERT'in yaptığını uydu televizyonu bile yapmadı.

Peki kaç kişilik bir ekiple çalışıyorsunuz?

Biz burada şu an radyo ve televizyon olarak 27 kişi çalışmaktayız. Onların yanında muhasebecimiz, idarecimiz, bir tane hizmetlimiz ve danışmanımız vardır.

Kaç tane muhabiriniz var?

Maalesef muhabir olarak çalışmamız yok burada. Bir tane muhabir var. O da hem şoförlük yapıyor, hem muhabirlik yapıyor. Dört tane kameraman vardır. Kullandığımız kameralar çok düşük modelli kameralardır. Televizyonda spiker olarak bir Türkçe bir de Arapça spikerimiz var. Radyo da ise; bir tane spiker var. Türkçe'yi de Arapçayı da o yapıyor. Onun yanında ben de kendi imkanlarımı kullanarak spikerlik yaparım. Sunuculuk dışında bir tane haftalık programımız vardır "Açıkça Konuşalım" adında.

Peki TERT olarak yeni atılımlar yapmayı, yeni projeler geliştirmeyi düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız eğer bunlar hakkında bilgi verebilir misiniz?

Bizim ileri görüşlerimiz çok. İmkanlarımız iyi olursa daha iyi programlar yaparız. Çocukla ilgili bu dönemde programımız yok. Çünkü program sunucusunun sınavları olduğu için şu an geçici olarak durdurduk programı. Şehitlerimizle ilgili olan programı şu an ani bir şekilde durdurduk ama onun devamını getireceğiz. Bunun yanında bizim kendimize ait bir müzik ekibimiz yok. Onu defalarca yazdık, ama sonuç alamadık. Yeterli bütçemiz olmadığı için maalesef dört kişilik bile bir müzik gurubu oluşturamadık. Yayın saatlerimize gelince elektrik sıkıntısında yayınlarımızı sabah saat 10'da başlatabiliyoruz. Öğleden sonra ikiye kadar sürdürüyorduk. Bugün aldığımız bir karar ise; sabah saat 10'dan öğlen saat 12 ye kadar iki saat yayın yapacağız. Akşamları saat 4'te başlatıp gece saat 12'ye kadar yayın yapacağız. Bunun nedeni değdim gibi elektrik sıkıntısıdır. Elektriğimiz yeterli olursa 24 saat yayın yapacak gücümüz vardır. Bir de bunu yanında teknik teçhizatımız çok eski olduğu için cihazlar artık çalışmayacak duruma geldi. Elimizde bulunan cihazlar, malzemeler şuan bit pazarında bile yoktur. Kadromuzun bilgi-birikimine gelince; kadromuz kendi kendimize, kendi imkanlarımıza güvenerek çalışmalarını sürdürmektedir. Ben dahil televizyonla ve radyoyla ilgili Irak'ın hiçbir kurs görmedik. Uydu televizyonundan bile destek istedim. En azından muhabirlerimiz ya da teknisyenlerimiz oraya gidip onlarla çalışıp bilgi almaları konusunda. Maalesef o şekilde bir yardımda bulunmadılar. Bunu yanında benim ileriye dönük temennilerim: Kerkük'ün içinde bir televizyon değil, doğru, gerçek Türkmenleri temsil eden birkaç televizyonun olmasıdır. Bu televizyonların bütün Irak'ta olmasa bile en azından Türkmeneli bölgesinde yayınları olması lazım. Bunun yanında en az 10 kilowatt'lık bir verici Kerkük içinde

TERT için çok iyi olacaktır. O şekilde yayınımız Türkmeneli Bölgesinin tamamını kapsaması bile Tuzhurmatu'ya kadar yayın yapacağız. Ayrıca bunun yanında yetkililerimiz, yüksek makamlarımızdan istirhamımız; bize de az da olsa ilgi gösterirlerse çok iyi olur. İmkanlarımız çok düşük, maaşlarımız çok düşük, bütçemiz yok, yani sıfırın altında bir kurum fakat çalışmalarımızdan geri kalmayacağız. Mademki; biz de nefes vardır, milletimiz bizi istiyor, ki kime sorarsanız sorun gerek geçlere gerek yaşlılara gerek sanatçılara, bize olan beğenilerini göreceksiniz. Bugün sanatçılarımız sadece bizim yanımızda şarkılarını söylüyor. 1960'larda, 1970'lerde kayda alına Türkmençe şarkıları biz evlerden getirip yeni sisteme çevirip yayınlamaktayız. Bu da sanatçılarımız için çok büyük bir destek. Çünkü sanatçılarımızın çoğu vefat etmiş ya da artık sanatı bırakmış. Onların sanatları, sözleri, besteleri yalnızca TERT sunulmaktadır.

Çalışmalarınızda başarılar diliyorum. İnşallah sorunlarınız da halledilir ve iyi bir seviyeye ulaşırsınız.

İnşallah. Temennimiz budur. Ben bunu çok ciddi şekilde istirhamla yetkililerimize, yüksek makamlarımıza bunu arz ediyorum. Yedi senedir aşağı yukarı 500'ün üzerinde sunduğum projeler vardır. Maalesef bu projelerin hiç birisi sağlanılmadı. Bir tek kule hariç. O kule ile bugün Kerkük'ün içi ve yakın köylerimiz Tazehurmatu, Tavuk, Kümbetler, Yahyava, Beşir, Molla Abdullah, Altınköprü bizim yayınımızı özel çanaklarla izlemektedirler. Bizim temennimiz budur. Biz de nefes olduğu sürece milletimize hizmet için çalışacağız. Başka bir gayemiz, başka bir amacımız yoktur.

ORSAM AKADEMİK KADROSU

<i>Hasan Kanbolat</i>	<i>ORSAM Başkanı</i>
<i>E. Tümğ. Armağan Kuloğlu</i>	<i>ORSAM Başdanışmanı</i>
<i>Habib Hürmüzlü</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Ortadoğu</i>
<i>Doç. Dr. Harun Öztürkler</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri - Afyon Kocatepe Üni.</i>
<i>Doç. Dr. Özlem Tür</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ</i>
<i>Doç. Dr. Veysel Ayhan</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Abant İzzet Baysal Üni.</i>
<i>Yrd. Doç. Dr. Esra Pakin Albayrakoğlu</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Namık Kemal Üni.</i>
<i>Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Gazi Üni.</i>
<i>Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Ahi Evran Üni.</i>
<i>Dr. Bayram Sinkaya</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ</i>
<i>Dr. Didem Danış</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Galatasaray Üni.</i>
<i>Dr. İlyas Kamalov</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Avrasya</i>
<i>Dr. Jale Nur Ece</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği</i>
<i>Dr. Süreyya Yiğit</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Avrasya</i>
<i>Ogün Duru</i>	<i>ORSAM Yönetici Editörü</i>
<i>Bilgay Duman</i>	<i>ORSAM Uzmanı, Ortadoğu</i>
<i>Oytun Orhan</i>	<i>ORSAM Uzmanı, Ortadoğu</i>
<i>Sercan Doğan</i>	<i>ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu</i>
<i>Nebahat Tanriverdi</i>	<i>ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu</i>
<i>Selen Tonkuş Kareem</i>	<i>ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu</i>
<i>Uğur Çil</i>	<i>ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu</i>
<i>Nazlı Ayhan</i>	<i>ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu</i>
<i>Leyla Melike Koçgündüz</i>	<i>ORSAM Uzman Yardımcısı, Projeler</i>
<i>Göknil Erbaş</i>	<i>ORSAM Uzman Yardımcısı, Karadeniz</i>

ORSAM Su Araştırmaları Programı

<i>Dr. Tuğba Evrim Maden</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Hidropolitik, ORSAM Su Araştırmaları Programı - Aksaray Üni.</i>
<i>Dr. Seyfi Kılıç</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Hidropolitik, ORSAM Su Araştırmaları Programı - Aksaray Üni.</i>
<i>Kamil Erdem Güler</i>	<i>ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı</i>
<i>Çağlayan Arslan</i>	<i>ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı</i>

ORSAM DANIŞMA KURULU

<i>Dr. İsmet Abdülmecid</i>	<i>Irak Danıştay Eski Başkanı</i>
<i>Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani</i>	<i>Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı</i>
<i>Prof. Dr. Hayati Aktaş</i>	<i>KTÜ Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı</i>
<i>Prof. Dr. Dorayd A. Noori</i>	<i>Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı</i>
<i>Yrd. Doç. Dr. Esra Pakin Albayrakoğlu</i>	<i>ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Namık Kemal Üniversitesi</i>
<i>Hasan Alsancağ</i>	<i>BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenliği Direktörü</i>
<i>Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık</i>	<i>ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü</i>
<i>Prof. Dr. Ahat Andican</i>	<i>Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi</i>
<i>Prof. Dr. Tayyar Arı</i>	<i>Uludağ Üniversitesi U.İ.B. Başkanı</i>
<i>Prof. Dr. Mustafa Aydın</i>	<i>Kadir Has Üniversitesi Rektörü</i>
<i>Prof. Dr. Ali Arslan</i>	<i>İstanbul Üniversitesi</i>
<i>Doç. Dr. Ersel Aydınlı</i>	<i>Bilkent Üniversitesi Fulbright Genel Sekreteri</i>
<i>Başar Ay</i>	<i>Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri</i>
<i>Doç. Dr. Veysel Ayhan</i>	<i>ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>
<i>Prof. Dr. Hüseyin Bağcı</i>	<i>ODTÜ U.İ.B. Başkanı</i>
<i>İtir Bağdadı</i>	<i>İzmir Ekonomi Üniversitesi</i>
<i>Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar</i>	<i>KTÜ Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı</i>
<i>Prof. Dr. İdris Bal</i>	<i>Polis Akademisi ve Turgut Özal Üniversitesi</i>
<i>Kemal Beyatlı</i>	<i>Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı</i>
<i>Barbaros Binicioğlu</i>	<i>Ortadoğu Danışmanı</i>
<i>Prof. Dr. Ali Birinci</i>	<i>Türk Tarih Kurumu Başkanı</i>
<i>Doç. Dr. Mustafa Budak</i>	<i>Başbakanlık Devlet Arşivleri Gen. Md. Yrd.</i>
<i>E. Hava Orgeneral Ergin Celasin</i>	<i>23. Hava Kuvvetleri Komutanı</i>
<i>Doç. Dr. Mitat Çelikpala</i>	<i>Kadir Has Üniversitesi U.İ.B. Başkanı</i>
<i>Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya</i>	<i>İstanbul Şehir Üniversitesi Rektörü</i>
<i>Dr. Didem Danış</i>	<i>ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi</i>
<i>Dr. Jale Nur Ece</i>	<i>ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği</i>
<i>Prof. Dr. Volkan Ediger</i>	<i>İzmir Ekonomi Üniversitesi</i>
<i>Prof. Dr. Cezmi Eraslan</i>	<i>Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı</i>
<i>Prof. Dr. Çağrı Erhan</i>	<i>Ankara Üniversitesi, ATAUM Müdürü</i>
<i>Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen</i>	<i>ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evran Üniv. U.İ.B. Başkanı</i>
<i>Dr. Amer Hasan Fayyadh</i>	<i>Bağdat Üniv. Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı</i>

Osman Göksel
 Timur Göksel
 Numan Hazar
 Habib Hürmüzlü
 Doç. Dr. Pınar İpek
 Dr. İlyas Kamalov
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Selçuk Karaçay
 Doç. Dr. Z. Nilüfer Karacasulu
 Arslan Kaya
 Doç. Dr. Şenol Kantarcı
 Dr. Hicran Kazancı
 İzzettin Kerküklü
 Doç. Dr. Mustafa Kibaroglu
 E. Tümgeneral Armağan Kuloğlu
 Prof. Dr. Erol Kurubaş
 Prof. Dr. Mosa Aziz Al-Mosawa
 Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
 Prof. Dr. Mahir Nakip
 Doç. Dr. Tarık Oğuzlu
 Murat Özçelik
 Doç. Dr. Harun Öztürkler
 Prof. Dr. Çınar Özen
 Dr. Bahadır Pehlivan Türk
 Prof. Dr. Suphi Saatçi
 Ersan Sarıkaya
 Prof. Dr. Viktor Panin
 Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin
 Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
 Bayram Sinkaya
 Mehmet Şüküroğlu
 Dr. İrina Svistunova
 Dr. Aleksandr Sotnichenko
 Doç. Dr. Oktay Tanrısever
 Prof. Dr. Erol Taymaz
 Prof. Dr. Sabri Tekir
 Dr. Gönül Tol
 Doç. Dr. Özlem Tür
 M. Rağıp Vural
 Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
 Prof. Dr. Vatanyar Yagya
 Dr. Süreyya Yiğit

BTC ve NABUCCO Koordinatörü
 Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
 Emekli Büyükelçi
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı
 Bilkent Üniversitesi
 ORSAM Avrasya Danışmanı
 Bilkent Üniversitesi
 Vodafone Genel Müdür Yardımcısı
 Dokuz Eylül Üniversitesi U.İ.B.
 KPMG, Yeminli Mali Müşavir
 Kırıkkale Üniversitesi
 ITC Türkiye Temsilcisi
 Kerkük Vakfı Başkanı
 Bilkent Üniversitesi
 Başdanışman
 Kırıkkale Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
 Bağdat Üniversitesi Rektörü
 Rus Slav Üniversitesi (Bişkek)
 Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektör Vekili
 Bilkent Üniversitesi
 Türkiye Cumhuriyeti Bağdat Büyükelçisi
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Ankara Üniversitesi S.B. Enstitüsü Müdürü
 TOBB ETÜ
 Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
 Türkmeneli TV-Kerkük Haber Ajansı Türkiye Temsilcisi
 Pyatigorsk Üniversitesi
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi
 Regent's College, Londra, Birleşik Krallık
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
 Enerji Uzmanı
 Moskova U.İ. Devlet Üniversitesi
 St. Petersburg Üniversitesi
 ODTÜ
 ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yrd.
 İzmir Üniversitesi İ.İ.B.F. Dekanı
 MEI Türkiye Direktörü
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
 2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
 Gazi Üniversitesi
 St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üni.
 ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık
 Bülent Aras
 Tayyar Anı
 İlker Aytürk
 Recep Boztemur
 Katerina Dalacoura
 F. Gregory Gause
 Fawaz Gerges
 Ahmet K. Han
 Raymond Hinnebusch
 Rosemary Hollis
 Bahgat Korany
 Peter Mandaville
 Emma Murphy

ODTÜ
 Dış İşleri Bakanlığı SAM Başkanı
 Uludağ Üniversitesi
 Bilkent Üniversitesi
 ODTÜ
 Londra Ekonomi Üniversitesi
 Vermont Üniversitesi, ABD
 Londra Ekonomi Üniversitesi
 İstanbul Üniversitesi
 St. Andrews Üniversitesi, Birleşik Krallık
 City Üniversitesi, Birleşik Krallık
 Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık
 George Mason Üniversitesi, ABD
 Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
 Hasan Kanbolat
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen

ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
 ORSAM Başkanı
 Bilkent Üniversitesi U.İ.B.
 ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniv. U.İ.B. Başkanı

Mithatpaşa Caddesi 46/6 Kızılay-ANKARA
Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr